

חלק שני א"ח א שאלה מפהן אחד חרד נירא את ה' שהוא זקן ושבע ימים קרוב לשמונים ומפח חולשת זקנו אינו יכול לעמוד כשנושא כפיו אי יכול לישא כפיו כשהוא יושב או סמוך או לא.

תשובה לכאורה נראה דלא ישא כפיו דהלא גרסינן בש"ס דסוטה דף ל"ח ע"א ת"ר פה תברכו בלשון הקודש תניא אינדף פה תברכו בעמידה אתה אומר בעמידה או אינו אלא אפי' בישיבה נאמר פאן פה תברכו ונאמר להלן אלה יעמדו לברך מה להלן בעמידה אף פאן בעמיד' ר' נתן אומר אין צריף הרי הוא אומר לשרתו ולברך בשמו מה משרת בעמיד' אף מברך בעמידה ומשרת גופיה מנ"ל דכתיב לעמוד ולשרת ע"כ ובאמת צ"ע דלמה איצטריף הש"ס להביא האי פסוקא דפרשת שופטים דהלא בהאי פסוקא דפ' עקב גופא כתיב לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו ובזית רענן פרש' עקב תירץ על זה ונ"ל וי"ל דהוי אמינא דוקא לפני ה' כשמשמש לפני ולפנים צריף עמידה אבל במנבב בחוץ לא לכה יליף מלעמוד ולשרת עכ"ל וצ"ע לפ"ז בש"ס דזבחים דף כ"ג ע"ב דיושב מחלל עבודה מדהפתוב שינה בפרשת שופטים דכתיב העומדים שם לפני ה' ומאי מייתי מהתם הא כתיב לפני ה' משמע דוקא לפני ולפנים ולמה לא מייתי האי קרא דפרשת עקב ויש ליישב בדוחק ודו"ק ועיקר הקושיא של בעל זית רענן מעיקרא לא קשה מידי דהאי לעמוד לפני ה' דפ' עקב קאי אלפניו דכתיב לשאת את ארון ברית ה' דהיינו בפתח על זה קאמר לעמוד לפני ה' דהיינו שישאו את הארון שפנים יהיו מלפנים ולא דרוך אחוריו וה"ט דהרמב"ם פ"ג מה' כלי מקדש ודו"ק וכתבו תוספות שם בד"ה הרי הוא אומר ונ"ל ונראה לר"י פהו שפיך ברכת פהנים בישיבה לא עשה ולא כלום הואיל ואיתקש ברכה לשירו' וגבי שירות אמר בפ"ב דזבחים דיושב מחלל עבודה הלכך אף פאן צריף לחזור ולברך מעומד עכ"ל התוספות ולפ"ז הנה נראה דאין נשיאות פנים כלל במינושב פי אם מעומד כמו בעבודה אפילו הוא אנוס מחמת זקנה או חולה שאין בו כח לעמוד דאפשר להתקיים ע"י אחרים איברא כד מעיינן שפיר בדברי הפוסקים לא נראה פן ונ"ל הרמב"ם פי"ד מה' תפלה דין י"א כף למדו מפי השמועה ממש רבינו ע"ה פה תברכו בעמידה כ"ה תברכו בנשיאת פנים פה תברכו בלשון הקודש וכו' וכה תברכו בשם המפורש והוא שיהא במקדש כמו שאמרנו עכ"ל הרי דנראה מדבריו דפסק כת"ק דרבי נתן ובפ' ט"ו מה' תפלה דין ג' כתב ונ"ל וכהו שהחליף דתו בין באונס בין בשגגה אע"פ שעשה תשובה אינו נושא כפיו לעולם שאמ' לא יעלו פהני במות וברכה פעבוד' עכ"ל וכיון דהרמב"ם פסק כר' נתן דאיתקש ברכה לעבודה א"כ אין צריף תו ללימוד דכה תברכו ואיך מופה שטרן לבי תרי ותמיהא גדולה לכאורה דכל נושאי פליו של הרמב"ם לא הרגישו עליו בקושיא זו וכל האחרונים סתמו דבריהם ונ"ל פשוט ליישב דבריו בענין זה דהרמב"ם ס"ל דהא דאיתקש ברכה לשירות אסמכתא בעלמא היא ומוצ' דבריו הם מסוגיא דש"ס דתענית דף כ"ו ע"ב דאיתא שם דכ"ע מיהת שיפור אסור בנשיאת פנים מנא הני מגלי אמר רבי יהושע פן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת פהו מברך לפרש' נזיר לומר לה מה נזיר אסור ביין אף פהו מברך אסור ביין מתקוף ליה אבוה דר' זירא ואמרי לה אושעיא בר זבדא אי מה נזיר אסור בתרצן אף פהו מברך אסור בתרצן אמר ר' יצחק אמר קרא לשרתו ולברך בשמו מה משרת מותר בתרצן אף פהו מברך מותר בתרצן אי מה משרת בעל מום לא אף פהו מברך בעל מום לא הא

איתקש לנזיר ומה חזית דמקשת לקול' אקיש לחומרא אסמכת' נינהו מדרבנן ולקול'
ע"כ מזה למד הרמב"ם דהאי הקישא אסמכת' בעלמא הוא ולהכי בפ"ד מה' תפילה
שפתב הדין לישא פפיו במקדש בשם המפורש ושם משום פבוד השם רוצה לאסור
בדעבד ביישיבה אפילו מי שאינו יכול לעמוד מחמת אונס מש"ה אסמכהו אפה תברכו
וכה עיפוכא היא כמ"ש תו' בסוטה שם ד"ה ורבי יהודה אומר ע"ש אבל בגבולין אין
לאסור בעמידה מהאי הקישא פיון דהוא אסמכתא בעלמא ולקולא אם לא שפשע במזיד
ונשא פפיו מיושב והיה יכול לעמוד דאז מצד הסברא יש לאסור מפח האי אסמכת' ולהכי
בפט"ו מה' תפילה גבי הימר לעבד פכבים או שתוי וכה"ג שמצד הסברא יש לפסול אותו
דברכה פעבודה ומה"ט פשחשיב הרמב"ם ששה דברים הפוסלים בנשיאת פפים לא
חשיב ערל שמתו אחיו מחמת מילה וכן בעלי מומין שאין מסתכלין בהם וכן הזקן שהגיע
להיות רותת ורועד פשהו' עומד וכן החולה כמו דקחשיב הרמב"ם פ"ז מה' עבודה דין
י"ב לענין מומי פהנים לעבודה אף ע"ג דאיתקש לעבודה אלא ודאי דלא בכל ענין
איתקש פיון דאסמכתא בעלמא הוא אלא היכא דמצד הסברא יש למנוע מלישא פפיו
משא"כ באונס שלא בעבירה כלל רק מחמת זקנה או חולה ובעובד פוכבים באונס או
בשגגה דפסיל משום דהוי ליה ליהרג ואל יעבור וע"פ זה מיושב מה שמקשה הט"ז בסי'
קכ"ח ס"ק כ"ז על הא דפסק שם דהטעם שמום פוסל בו משום שהעם מסתכלין בו ואם
דש בעירו מותר תיפוק ליה דיהי' פסול משום דאיתקוש לעבוד' ע"ש אשתמטי' ליה
סוגיא זו דמענית דאיתקש לנזיר לקולא דבעל מו' מותר פיון דאין לאסור מצד הסברא
אם לא שהעם מסתכלין בו דאז יש לאסור מצד הסברא גם המ"א שם בס"ק צ"ד הבין
דדוק' לקולא מקשינו ברכ' לשירות דמותר בחרצן ולא דק דהרי להדיא מבואר מדברי
הרמב"ם פט"ו דאף להחמיר מקשינו ברכה לשירות אלא דעיקר כמ"ש דכיון דאסמכתא
בעלמ' אין לאסור אלא היכא שמצד הסברא יש לאסור מה שאינו פן באוכל חרצן או
בעל מום דלא קעביד מידי פל זה נ"ל ברור לדעת הרמב"ם וקצת ראיה לזה מהא דאית'
שם בסוטה דף ל"ח ע"ב לענין המתברכים בעם שאחורי הפהנים שאינם בכלל ברכה
הכי דאניסי מותר ה"ה לענין המברך אם הוא זקן או חולה שאינו יכול לעמוד יושב
ומברך דהולכין להקל פיון שהוא רק אסמכתא ומדרבנן להקל שומעין ואל יתמה המתמה
לומר איך אשמע להקל דבר דלא נראה בהדיא בדברי אהד מן הראשונים והאחרונים זה
אינו דהא מלשון הט"ז שם ס"ק כ"ז משמע קצת פן שפתב וז"ל פגון יושב שיכול
לעמוד עכ"ל משמע הא אין יכול לעמוד פגון זקן או חולה פודגר"א וכה"ג מודה וכן
מבואר לענין תפלת י"ח פמבואר בסימן צ"ד בא"ח אף דתפל' היא במקום עבודה
דקרבות ומ"מ אם אפשר לו לעמוד על ידי סמיכה ודאי דעדיף מיושב גמור ועיין בח"מ
סימן י"ז ובאנרח חיים סימן קמ"א ובמ"א שם ס"ק ב' אבל לבטלו מנשיא' פפים לגמרי
חלילה דהוא חומרא דאמי לידי קולא לבטלו מנשיאת פפים דעובר בשלש עשה לכן נ"ל
פשוט דנושא פפיו בסמיכה או מיושב אם אי אפשר בענין אחר ואף ע"פ שאין ראיה
לדבר זכר לדבר מיעקב פדכתיב ויתחזק ישראל וישב על המטה וגומר לברך את בניו
ואין דנין אפשר משאי אפשר ויש' ברכה מאת ה' פנ"ל הק' יעקב.

שאלה ב פהן אחד שבנו יצא לתרבות רעה לעבד פוכבים ואינם רוצין לקרות לו בתורה
ראשון אי שפיר עבדי או לא: תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט הוא ומבואר בש"ע

בא"ח סי' קכ"ח סעי' מ"א בהג"ה דמי שיש לו בת עובדת ככבים או זנתה אין מחוייבין עוד לקדשו פי אביה היא מחללת עכ"ל והוא מהמרדכי פ' נגמר הדין ואין מקום לבעל דין לחלק ולומר דדוקא גבי בת אמרינן הכי ולא גבי בן משום דאמרינן תלה הפתוב נקבות בזכרין ואת דינה בתו וזכרים בנקבו' פדכתיב אשה פי תזריע וילדה זכר ומה"ט מצינו סוקלין אותה על פתח בית אביה ולא מצינו כן בבנין זכרים דלא מעלי וכה"ג אמרינן בפסק בן סורר ומורה דף ע' ע"ב גבי בת שבע שאמרה מה ברי ומה בר בטני הפל יודעין שאביה ירא שמים הנה עכשיו יאמרו אמו גרמה וקרא פתיב בן פסיל תוגת אמו משום הא לא תברא דהרי עיקר מוצא דין הוא מסוגיו' הש"ס דסנהדרין דף נ"ב ע"א הנה ר' מאיר אומר מה ת"ל את אביה הוא מחללת שאם היו נוהגין בו קדש נוהגין בו חול פבוד נוהגין בו בזיון אומר ארור שזו ילד ארור שזו גדל ארור שזו יצא מחלציו אמר רב אשי כמאן קורין לרשיעא בר רשיעא אפי' לרשיעא בר צדיקא כמאן פי האי תנא ע"כ הרי להדלי מדברי רב אשי דאין חילוק בין בת לבן בענין זה אכן ראיתי המ"א שם סימ' קכ"ח ס"ק ס"ב הניח דין זה בצ"ע וכתב וז"ל וצ"ע דהא אמרי' בסנהדרין פ"ז לר"ש שרפה חמורה שכן ניתן לבת פהו שזנתה ומאי חומרא שכן מחללת את אביה ואם אית' דהיכי שעובדת ככבים נמי מחללת את אביה א"כ מנ"ל דשרפה חמורה דהא התם הוא בסקילה אלא על פרחף דוק' בזנות מחללת את אביה דהוי לי' לשמר' מזנו' שלא תתניחז עם אדם פדאיתא בכחופו' שפוקלין אותה על פתח בית אביה פלומר ראו גדולים שגדלתם אבל שאר עבירות אין יכול לשמר' עכ"ל המ"א מ"מ אי משום קושיא זו אין לדחות דברי המרדכי ורמ"א שהביאו לפסק הלכה פי אחר העיון נ"ל שאין כאן אפי' קצת קושיא דהא קי"ל דהלכתא פחכמי' שאמרו שם סקילה חמורה שכן פושט ידו בעיקר עדיף וא"כ אם בת פהו שזנתה מחללת את אביה מכ"ש פושט ידו בעיקר דעדיף ותדע שכן הוא דאין לחלק ולומר דבזנות דוקא קאמר דהא רב אשי קאמר כמאן קורין לרשיעה בר רשיעה דמשמע דבכל רשע בעבירה החמורה אמרינן הכי וילעגין עיקר שאלתו פיון דהמוצא דין הוא מהמרדכי ושם כתב וז"ל אומר אני פהו שיש לו בת עובדת ככבים או רק זינתה אין לו לפתוח ראשון ולברך ראשון ואמר לי מורי קרובי דמצי לפרש נוהגין בו חל דרשות היא וכיון דרשות הו' יכול לפתוח ולברך ראשון עכ"ל וכן משמעות לשון רמ"א אין מחייבין אותו לקדשו משמע דרשות מיהא איפא ובשירי פנסת הגדולה לא"ח שם ס"ק כ"ג בהגהות ב"י סיים ואין נוהגין כן אפי' בזינתה לכן נ"ל אף דרשות לעשות כן מ"מ לביישו ברבים בפניו במי שהוא מוחזק לכהו ולקריתו פל ימיו בראשון ועכשיו יקראו באמצע קרואים אין לה ביוש והלבנת פניו גדול מזה והמלבין פניו חבירו ברבים פאלו שופך דמים ועל זה נאמ' לא ימתו אבות על בנים אע"ג דאין לקדשו בקדושת פהונה היינו בשב ואל תעשה ולא להלבין פניו ברבי' ובפרט שאביו ספק ולא ודאי דדלמ' לאו אביו הוא אע"ג דאביו חזקה אפטר דבמקום ריעותא פזו איתרע חזקתו ואין לביישו ברבי' רק דהש"ס קאמר דקורין לרשיעא בן רשיעא ולא בפני אביו קאמר ולבייש אביו ברבים וחזקה מלה יהודה יוכיח אע"ג דהיה לו בגין דלא מעלי אפ"ה נהגו בו פבוד מאוד פדכתיב וכבוד עשו לו במותו וכן בשאר גדולי תנאים ואמוראים ושאר דורו' אחרונים אם המה צדיקים חלילה לביישם ברבים בשביל, וזה ובהדי פכשי דרחמנא ל"ל אם בנים חטאו אבות מה חטאו לכן נ"ל פשוט וברור שאם יקראו לס"ת יקראו אותו בראש

פקדונשתי קדושת פהונה וכו אם אין שם פהו אלא הו' יש לקרותו ראשון וכל זה אם הוא עצמו מןחזק לאיש פשר אבל אם הוא עצמו פאחד מן הפוחזים ואגלע בהתייהו בכרא כרע' דאבוהו אין להקרות ראשון פנ"ל הק' יעקב: שאלה ג מהרב המןפלא מהר"ר יאסקי אב"ד דק"ק הילסום הא דאיתא בנדריים דף ט' ע"ב ברש"י ד"ה נדבה נמי וכו' אבל בכל תאחר לא דכל היכא דאיתא פי גזא דרחמנא איתא עכ"ל והוא להדיא נגד סוגיא דראש השנ' דאף בנדבה איכא לאו דבל תאחר ובש"ס דמגילה איתא אין בין נדר לנדבה הא לענן כל תאחר זה וזה שוין והכיקי"ל כמבואר ברמב"ם פ"ק י"ד מהל' מעשה קרבנות עוד נשאליתי בפר' וירא נמצא טעות בס"ת בפסוק ועתה השבעה לי וגו' ועם הארץ גו' הנה ועם באל"ף אם יש להוציא ס"ת אחרת או לא פינן דאותיות אחע"ה מתחלפין: תשובה הנה קושיא זו לכאורה תמוה מאוד וראיתי בתשובת פנים מאירות סי' צ"ט שנסאל ג"כ קושיא זו ורוצה להוציא בשביל תמיהא סוגיא דש"ס מפשטן בדברים שאינם ברורים ונכונים כלל והקושני' במקומ' עומד' ולע"ד נראה לתרץ דהתם בנדריים מייירי בשוגג שהרי בנדבת פשרים קאמר דלא חיישינן שיפשע במזיד לעבור על כל תאחר דהא דומני' דמעילה דקתני דהוא דוקא בשוגג וכן משמעו לישון הש"ס קצת דקאמר אתי לידי תקלה דמשמע שוגג להכי אמרינן דליכא כל תאחר דכל היכי דאיתא ביה גזא דרחמנא איתא מה שא"כ במזיד דחמיר זה וזה שוין לענן כל תאחר וזה ברור בדקדוק פוננת הר"ן שם שפי' ונ"ל נדבה נמי דלמא אתי לידי תקלה דלמא פשע ומאחר להביא יותר מג' רגלים עכ"ל הרי דבנדבה אינו עובר אלא א"כ פשע במזיד משא"כ בשוגג ורש"י לא ס"ל כפי' הר"ן דמייירי בפשיעה מפח דקדוק לישון הש"ס לכן פי' בשוגג ולענן גיזה ועבודה ולא בכל תאחר דבשוגג בנדבה ליתא פינן דבכל היכא דאיתא פי גזא דרחמנא איתא ועיין בש"ס דחולין דף קל"ט ע"א פנ"ל ברור והצעתיה הדבר לפני גדולים והספימו לדברי וע"ד השאלה שנית זכורני פשהייתי עם גיסי הגאון הגדול המפורסים מהר"ד אופנהיים נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק פראג נשאל שאלה פזו לפניו בהיותו בק"ק הנובר ונדתי עמו בזה וידעתי גם ידעתי שאסיק להלכה דהוי טעות גמור וכן הוא פתובה לפניו באורף בספרי נשאל דוד ומראה פנים לכל צד אבל נשפח מאתי כל פרטי דברים שנאמרו שלא לקרות בס"ת פזו ולפסול אותה ועתה שראיתי מעשה ניפר הלכה פדאיתא בפ' הבונה דף ק"ג ע"ב וכתבתם שיהא כתיבה תמה שלא יכתוב אלפי"ן עיינ"ן עיינ"ן אלפי"ן היה"ן חית"ן סתומין פתוחים פתוחין סתומים ומוכח שם בש"ס מדברי המקשה שהמקש' מבריייתא על רב חסדא מהא דסתום ועשהו פתוח דאפי' בדיעבד פסול וכן משמע מדברי הרמב"ם בהלכות ס"ת פ"ד בדיני הפסולין שאם שינה האות בעיקר הכתיבה שנדמה לאות אחר שהוא פסול וכ"כ להדיא בטי"ד בס"י רע"ד דאם כתבו לחית"ן היה"ן שהוא פסול אע"פ שאותיות אחע"ה מתחלפין ובענן קרא כדכתיב ויעיין בתשובת עבודת הגרשוני סימן פ"ב ומה"ט ג"כ פסקתי למעשה שהנה פתב בס"ת במקום ונחנו מה הנה כת' ונאנחנו מה עם אל"ף והצרכתי להוציא אחרת דהוא טעות גמור שהרי על ונאנחנו לא נדע מה נעבוד התרגום בשינוי דדוקא חסירות ויתירות יודי"ן או ויין שאין שינוי בשבילם ואין אנו בקיאים מש"ה לא פסלינן משא"כ במקום דבקיאים אנו ויש שינוי ודאי הס"ת פסולה וצריף תקון וכן מבואר בתשובת חינוך בית יהודה סימן ה' ע"ש גם בתשובת הגאון מהרצ"א אב"ד דק"ק אמשטרדם שאלה נ"ד

השיג על תשובת צ"צ בענין טעות בס"ת בתיבת מגרשיהן שפסק דאין להוציא אחרת
והשיג עליו דיש להוציא אחרת וכן העלה ומסיק גיסי הגאון בספרו נשאל דוד שם והמענין
בגוף התשובה בצ"צ ירא' שפסק פן לפום ריהטא מבלי עיון בספר והי' מפקפקין עליו
לקד עושה שם סניגרון לדבריו דלא הוי טעות גמור ולא מהדרינו עובדא אבל לתחלה
אין להורות פן כל שאינו בתסרות ויתרות הוי טעות גמור ויוציא אחרת נ"ל הק' יעקב:
שאלה ד בשבת בשעת קריאת התורה נמצא טפת שענה שנטף על האותיות של ס"ת
ואינם ניקרים כלל דרף השעו' וכיון שאי אפשר לגרור השענה בשבת אי פסולה לקרות
בו באותו שבת או לא: תשובה הנה באמת גוף שאלה זו ראיתי נדפס מקרוב בספר
ליקוטי פרדס של רש"י וחיבר א' מחכמי הזמן ותוכן דבריו שם ונ"ל דבר ברור גלוי
ונידוע לכל משפיל שאין שם פסול על ס"ת בשביל זה שהרי כל התורה פולה פתיכה
פתקנה ולא הדביק אות לאות ולא חיסר ולא הותיר ולא הפסיד צורת אות אחת ולא
שינה כלל אלא שאות אחת או תיבה אחת מכנסה בשענה הרי זה דומה לס"ת שהיא
פתוח' וחלק א' מס"ת מכנסה בדבר אחר שא"א ליטלו משם הן מחמת איסור או סיבה
אחרת דזה נדאי אינו עולה על הדעת שיהא הס"ת פסולה בשביל פן הדבר בנדון דידן
ומאיזה טעם נפסול אותה פיון שפתובה פתקנו רק יקרא מה שמכוס' בעל פה ע"כ תוכן
דבריו שם רק שמאריך שם בדבריו של מה בכך יע"ש וכאשר ירדתי אל העיון נלע"ד
דלא דק בהוראה זו שפסול גמור האי זה קודם שהסיר השענה דכיון שהשענה מדובק
היטב מבטל כתב התחתון וגדולה מזו מצינו בש"ס דגיטין פ"ב דף י"ט דכתב על גבי
כתב העליון מבטל התחתון להחמי' ומה"ט כת' הנ"י פ' הבונ' על הא דתניא כתב האזכרו'
בזהב פלומר שזרק זהב על כתב השמו' שנכתבו בדיו אפ"ה פסול דס"ל כת' העליון כת'
ומבטל התחתון עכ"ל וכתב הב"י בא"ח סי' ל"ב ונ"ל ונ"ל דהיינו דוקא פשאינו יכול
להעביר את הזהב אבל אם יכול להעבירו יעבירו וישאר כתב התחתון מיהו באזכרות
נראה דאסור להעבירו משו' דהוי פמוחק את השם ולפ"ז משום הכי נקט אזכרו' עכ"ל
וכן פסק שם בש"ע סעיף ג' וכן בי"ד סי' רע"ו סעיף ה' ובש"כ שם ס"ק וי"ו הרי אף
דכתיבא פתקנה ועדיין ניקר הכתב אפ"ה פסולה כל שלא הוסר העליון וכל שפן השענה
שמדובק היטב ואינו ניקר הכתב כלל שמבטל כתב התחתון ופסול עד שיסירה ואין כאן
תקנה לקרותו בעל פה כמבואר בא"ח סי' קמ"ג וכבר קבעתי בהם מסמורת בספרי תורת
השולמים שאלה י"ח דאין לקרות בעל פה יע"ש גם בתשובת חינוך בית יהודא שאלה ה'
כתב ונ"ל כתב דודי זקני הגאון מוהר"ר וואלף זצ"ל בשם הגאון המפורסם מהר"מ
מענדלש בס"ת שהיה טפות שענה על אות אחת וכיסה אותה שלא היה נראה כלל והורה
להוציא אחרת וכן פסק בתשוב' הל' קטנות סי' נ"ה דדוקא אם ניקר הכתב דרף שענה
מוטר לקרות בו משא"כ באינו ניקר הכתב ע"ש אכן נ"ל אם נתנישן השענה מאוד
ונתייבש כל כך עד שיכלו להסירו פלאחר יד להכפיל הגוויל של הס"ת באותו מקום
ועל ידי פן יפול השענה מן האות הרי ניקר שלא נדבק תו השענה היטב מפח שנתייבש
מאוד מותר לעשות פן אפי' בשבת ואין כאן משום ממרח ואף לכאורה שעל היתר זה
יש לפקפק מהא דאיתא בא"ח סי' ש"מ סעי' ג' המוחק דיו שעל הקלף או שענה שעל
הפנקס אם יש במקומו כדי לכתוב שני אותיו' חייב וכתבו האחרונים שם בשם הב"ח
ונ"ל ולכן צריך ליזהר פשוטף שעו' על הספר שאין לסלקו עכ"ל אכן באמת הדבר

תמויה דמה ענין מחיקה בשענה של הספר רק דין ממרח וממחק ה"ל לכתוב ולא ענין
פתיכה ע"י מחיקה שינה פאן פאשר הבינו האחרונים ותו פיון דהמקור דין הוא מתוספתא
הוי ליה לכלול יחד בתדא פבא המוחק דיו או שענה שעל הספר אלא דכוננת התוספתא
על פנקס שהוזכר במתני' פרא' י"ו דכלים פנקס שיש בה בית קבול שענה ולזה העירני
מחונתי הרב המופלא מהר"מ ראש ב"ד דק"ק נ"ש בעברו פה והם דברים פנים ואמיתים
נמצא דבקרף אין פאן חשש איסור אלא א"כ רוצה להסיר השענה באצבע וצפירני ידו
וכה"ג דאיפא בו משום ממרח אבל כה"ג אין פאן חשש איסור פלל הק' יעקב: שאלה ה
פיצד יש לברך על הקאנוי ועל הטע גם אם אין חשש איסור לשמות' בפסח: תשובה הנה
אשיב על ראשון ראשון בדבר הברכה פבר נתבאר בתשוב' פרח מטה אהרן חלק ראשון
סי' מ' דמברכין עליה' שהפל שפן מבואר מדברי הרא"ש בתשוב' ושאר גדולי פוסקי'
דל"ד למי שלקות דהתם אוכלין השלקות עצמן גם המי שלקות פמותן משא"כ הקאנוי
וטע אין אוכלין פלל בעין ושותין רק המים ואין טובלין בו ללפת את הפת א"כ דמי
לשכר דמברכין שהפל ע"ש דבריו באורף גם בתשובת הלכות קטנות סי' ט' פסק לברך
שהפל על הקאנוי ושפן עמא דבר ע"ש וכן בטע ליפא מאן דפליג לשמברכין שהפל
פמשמעו' פוסקי' ראשונים ועיין בא"ח סימן ר"ה ובעולת תמיד שם ובמ"א והוא פשוט
וברור דלא כמ"ש בתשוב' פנים מאירות סימן צ"ה לברך עליהם בורא פרי אדמ' כמו
מיא דשלקי ולא דק דשאני התם דמלפתין בו פת כמו שלקות עצמן וכמו שהאריך שם
בפרח מטה אהרן בראיות ברורות ובנדאי הנה ממנו בהעלם דבר וכן נוהגין בפשיטות
ועל דבר הקאנוי לשמותו בפסח דרפי להורות דכל שפחרכו קודם פסח בידי ישראל מותר
לשמותו בפסח פי אף אם נאמר דהוי פמיני קטניות או שיש לגזור בהם משום מיני
קטניות אף שגדילים באילנות פפי הנשמע והיא גופ' גזיר' מ"מ פיון שחורכין אותן קודם
פסח עד שפנסל מאכילת פלב א"כ אין חשש איסור פלל ואע"ג דמבואר בא"ח סי' תמ"ב
דאפ"ה אסור לאכול החמץ שפחרכו קודם זמנו רק לקיימו מתירין היינו חמץ דגן גמור
משא"כ מיני קטניות נדאי אין איסור בפחרכו קודם זמנו ועוד דהא רבים אומרים דאין זה
מיני קטניות פלל מש"ה אין להחמיר פולי האי אכן בטע שמעתי שרבים פורשים שלא
לשמותו בפסח לפי שיש חשש רמאו' שמשמשין בט"ע ואח"כ חוזרין ומייבשין אותו
למכור ושמא נשמש תחלה עם חמץ וכן שמעתי משלמים וכן רבים לכן שומר נפשו
ירחק מהם פי בפסח צריכין הרחקה טפי ובאמת הראשונים לא הזכירו דינים אלו לפי
שלא הנה מצוי ביניהם דברים פאלו במדינות אלו רק חדשי' מקרוב פאו מארץ תורגמה
והנלע"ד פתבתי הק' יעקב שאלה ו בר"ח סינון תע"ו לפ"ק שהנה חל פיום ני"ו שנהגו
להתענו' פה וורמייש"א מיו' גזירת תתנו'ו עד אחר חצות היום פכל ר"ח סינון ובזמן מנחה
גדולה מתפללין מנחה גדולה ואח"כ אוכלין פדי שלא יתענו בר"ח תענית גמור ואח"כ
מתפללין תפלת ערבי' פפי מנהגם פל השנה וכשחל ר"ח סינון בערב שבת נהגו להתפלל
מנחה ומעריב מיך אחר שעה ג' מכ"ד שעות אחר חצות ומקדשין השבת וכשראיתי זאת
תמהתי מאוד עליה' על שמתפללין תפלת ערבית שלא בזמנה פולי האי וצווחתי על זה
פכרוכיא ולא שמעו אלי ושמעתי שגם רבנים הקודמין מיחו ולא עלתה פידם ואולי יטעו
דורו' הבאים לומר מדשתקו רבנו ולא מיחו ש"מ שנעש' ברצון חכמי' ויקבעו הלכ'
לדורו' אף גם שפרשתי מהם בענין זה ולא התפללתי עמהם תפלת ערבי' פדרכי בשאר

כָּל הַיָּמִים אַף עַל זֶה רִינְנוּ הָעַם לֹאמֹר שְׂאִין לְפָרוֹשׁ מִן הַצִּיבוּר בְּעִנְיַן מְנַהֲגִים וְאִין פֶּחַ
בְּיַדִּי לְשִׁנּוֹת מְנַהֲגִים וְכִדִּי לְכַרֵּר הַדְּבָר לְעִין כָּל שְׂמִנְהֲגִים בְּזֶה הוּא בְּטָעוֹת אַכְתָּוּב כָּל טַעֲנֹת'
מֵה שְׂבָאֲפִשׁר לְטָעוֹן בְּעַד מְנַהֲגִים לְקִיּוֹמוֹ וְאֲשִׁיב עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן רֵאשׁ דְּבָרֵיהֶם דְּהָא
מְצִינּוּ בַגְמ' פ' תְּפִלַּת הַשַּׁחַר דָּף כ"ז ע"ב רב צלי שֶׁל שַׁבַּת בְּעָרְב שַׁבַּת ש"מ שְׁהַתְּפַלֵּל
עַרְבִית בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל וּבְפָרְטוֹת שְׁעִיּוּלֵי יוֹמָא בְּשַׁבַּת זְרִיזִין וּמְקַדִּימִין כְּדֵאִיתָא פ' כָּל
כְּתָבֵי דָף קי"ח דָּאֵמַר ר' יוֹסִי יְהֵא חֲלָקֵי עִם מְכַנְיִסֵי שַׁבַּת בְּטַבְרִיא פּרש"י מְפָנִי שְׁהִיא
עֲמֻקָּה וּמַחֲשָׁה מְבַעוֹד יוֹם מִתְּפַלְלִין בְּעוֹד יוֹם גְּדוֹל וְתוֹ טַעֲנֹו פִּינּוֹן שְׁזַמְנָן תְּפִלַּת עָרְבִית הוּא
בְּפִלְג מְנַחֵה וְהַיּוֹם אַרְוָה בִּימֵי סִינּוֹן מַעְלוֹת הַשַּׁחַר י"ל דְּבִשְׁעָה ג' אַחַר חֲצוֹת הָיִי זְמַן פִּלְג
מְנַחֵהוּעִיקָר טַעֲנַתְּם פִּינּוֹן שְׂפָכֵר נִהְגוּ כֹן מֵאַלְף הַחֲמִישִׁי מְזַמְנֵן גְּזִירַת תְּתַנּוּ וְאִין לְבַטֵּל
מְנַהֲגִים פִּי מְצִינּוּ מְנַהֲגֵי עוֹקֵר הַלְכָה כָּל זֶה יֵשׁ לְכַאוּרָה לְטָעוֹן וּלְהַתְּנַצֵּל בְּעַד מְנַהֲגִים:
תְּשׁוּבָה אֲשִׁיב עֲלֵיהֶם פְּסֻדָּה לְסִתְּרוֹ דְּבָרֵיהֶם כָּל עֵדָר וְעֵדָר וְאֵף שְׁהַרְבְּנֵי הַקּוֹדֶמִין גְּזָרוּ
וְלֹא קִיבְלוּ דְּבָרֵיהֶם אוֹלֵי אֲזַכָּה שְׂיִקְבְּלוּ דְּבָרֵי פִי עֵיקָר תְּפִלַּת עָרְבִית יַעֲקֹב תִּתֵּן בְּפָרְטוֹת
כְּשִׂירָאוּ דְּבוּר עַל אֲנָפְנֵי וְהִנֵּה מֵה שְׂאֵמְרוּ מֵהָא דְּרַב צַלִּי שֶׁל שַׁבַּת בְּעָרְב שַׁבַּת זֶה אִין
רְאִיָּה דְּהָאִי דְּרַב דְּצַלִּי שֶׁל שַׁבַּת בַּע"ש הַפִּי מְפִלְג מְנַחֵה וּלְמַעְלָה וְכ"כ לְהַדִּיא הַתּוֹסֵפ'
וְהָרֵא"ש שֶׁם דָּף כ"ז יע"ש וְכֹן דְּעִיּוּלֵי יוֹמָא מְקַדִּימִין פִּירוּשֵׁי ג"כ הֵכִי מְפִלְג מְנַחֵה
וּלְמַעְלָה שְׁהוּא זְמַן הַמְּקַדֵּם לְתְּפִלַּת מַעְרִיב כְּמִבְּנֹאֵר בְּדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים וְהַרְמַב"ם בַּפ"ג
מֵהַל' תְּפִלָּה כְּתֹב וְנ"ל וַיֵּשׁ לוֹ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת עָרְבִית שֶׁל לַיְלִי שַׁבַּת בַּע"ש קוֹדֶם שְׁתִּשְׁקַע
חֲמָה וְהַטּוֹר בְּסִי' רס"ז וְכְתֹב וְנ"ל וּמְקַדִּימִין לְהַתְּפַלֵּל עָרְבִית יוֹתֵר מִשְׂאָר יְמֵי הַחֹל
כְּדֵאִמְרֵי עִיּוּלֵי יוֹמָא מְקַדִּימִין לִי' וְאָמַר ר' יוֹסִי יְהֵא חֲלָקֵי עִם מְכַנְיִסֵי שַׁבַּת בְּטַבְרִיא שְׁהִי
יּוֹשְׁבַת בְּעַמֻּק בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל הִנֵּה נִדְמָה לְהוֹ עָרְב וּפִי' הַתּוֹסֵפֶת' שְׂמִפְלַג מְנַחֵה וּלְמַעְלָה
יְכוֹל לְהַדְלִיק הַנֵּר וּלְקַבֵּל שַׁבַּת בְּתְּפִלַּת עָרְבִית וְכ"כ הַב"י בְּשֵׁם הָרֵא"ש וְהַתּוֹסֵפ' וְרַבִּינוּ
יוֹנָה וְכ"פ בַּש"ע בַּא"ח ס' רס"ג וְרס"ז דְּזַמְנָן תְּפִלַּת עָרְבִית מְפִלְג מְנַחֵה קִטְנָה וּלְמַעְלָה
וְהַתְּפַלֵּל קוֹדֶם לְזֶה לֹא יֵצֵא אִפִּי' דְּעַבְדֵי צְרִיף לְחֹזֵר וּלְהַתְּפַלֵּל וְעִינֵי בְּסִי' רס"ג סְעִיף
י"ד וְכֹן מְבֹאֵר בְּסִי' רל"ג ע"ש בַּמ"א ס"ק וַי"ו וּמְתִי נִקְרָא זְמַן פִּלְג מְנַחֵה הִנֵּה בַּש"ע
ס' רל"ג פֶּסֶק כְּדַעַת תְּרוּמַת הַדָּשָׁן שְׁלַעוֹלָם מְשַׁעְרִין שְׁעוֹת אֱלוֹי לְפִי עִנְיַן הַיּוֹם וְאֵף אִם
הַיּוֹם אַרְוָה מְשַׁעְרִין לִי"ב שְׁעוֹת וְהֵם נִקְרָאִי שְׁעוֹת זְמַנִּיּוֹת וְחוֹשְׁבִין הַיּוֹם מַעְלוֹת הַשַּׁחַר
עַד צֵאת הַכְּכָבִים וְא"כ בְּיָמִים אֱלוֹי שְׁהוּא ר"ח סִינּוֹן כְּשִׁחֲשָׁבִינּוּ מַעְלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת
הַכְּכָבִי' הַיּוֹם הוּא אַרְוָה לְפִי עָרְוָה בְּקָרוֹב ח"י שְׁעוֹת מְשַׁעְרֵי שַׁבַּת הֵם יוֹם וְלִילָה נִמְצָא
מֵאִיעַ לְכָל שְׁעָה זְמַנִּיּוֹת שְׁעָה וּמְחַצֵּי מִמִּילָא זְמַן תְּפִלָּה עָרְבִית שְׁזַמְנָה שְׁעָה וְרַבִּיעַ קוֹדֶם
לִילָה הוּא עַכ"פ אַחַר שְׁעָה וַי"ו אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם גַּם לְדַעַת הַלְבוּשׁ שְׁחֲשָׁבִינּוּ הַיּוֹם מְזַמְנֵן זְרִיחַת
חֲמָה עַד שְׁקִיעֻתָּהּ ג"כ אִין לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת עָרְבִית קוֹדֶם זְמַן הִנֵּה לְפִי עָרְוָה הַחֲשָׁבוֹן וְאֵף
דְּקִי"ל תְּפִלַּת עָרְבִית רְשׁוּת מ"מ מְצַנָּה מִיְהוּ אִיכָא וְאִין לְבַטֵּלָה בְּחֻזְמֵם כַּמ"ש תּוֹסֵפ' בְּשַׁבַּת
דָּף ט' ע"ב ד"ה לְמ"ד תְּפִלַּת עָרְבִית רְשׁוּת וְהֵכִי אִיתָא בַּא"ח ס' רל"ה ע"ש בַּב"י וּמַעְתָּה
אִפִּי' אִם רְצִינּוּ לוֹמַי דַּעַת שְׁלִישִׁי הַמְּכַרְעַת לְחֻשׁוֹב הַיּוֹם י"ב שְׁעוֹת אֲמַצְעִים שֶׁל יָמִים
הַגְּדוֹלִים מִתְּחִלַּת הַיּוֹם מִתְּחִיל שְׁשָׁה שְׁעוֹת קוֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם וְשְׁשָׁה שְׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת
מִתְּחִיל הַלִּילָה נִמְצָא לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה זְמַן מְנַחֵה קִטְנָה שְׁהִיא מִט' וּמְחַצֵּי שְׁהוּא חֲצִי שְׁעָה
עַל שְׁעָה ד' וְכִשְׁתַּרְצָה לִידַע זְמַן פִּלְג מְנַחֵה צְרִיכֵן לְחַלֵּק אוֹתָן שְׁתֵּי שְׁעוֹת וּמְחַצָּה
הָאֲחֵרוֹנִים שְׁהוּא אֶחָד שְׁעָה וְרַבִּיעַ קוֹדֶם לִילָה שְׁהוּא זְמַן פִּלְג מְנַחֵה קִטְנָה כְּמִבְּנֹאֵר רִישׁ

פ' תפלת השחר ובטור ובש"ע סימ' רל"ג נמצא זמן פלג מנחה הוא ג' רביעית שעה על שעה ה' אחר חצות והמתפלל קודם לזה נדאי אינו יוצא כלל ידי תפלת ערב ומה שטענו שפן נהגו זה כמה מאות שנה ומנהג עוקר הלכ' אמת שפן אמרו בש"ס דיבמות דף ק"ב ע"א אמר רב פהנא א"ר אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפבר נהגו העם בסנדל והכי אמרינן בפ' הקנמן גבי נהגו העם בסתומת וכן הוא במסכת סופרים ובירושלמי פרק הפועלים גבי הכל פמנהג המדינה שהמנהג מבטל הלכ' וכ"כ בערוף ערוף נהוג ע"ש ובתשוב' מהרי"ק שורש ט' ע"ש איברא כד מעיינן שפיר תראה שבונין בנן קבוע על יסוד רעוע חדא דדוקא מנהג שהונפר בש"ס שהיו נוהגין כן מקדם שנקבע הלכה זו בש"ס שייף לומר מנהג עוקר הלכה פיון שהמנהג קדום פיון דכבר נהגו כן אין לעקור המנהג מפני ההלכה שנקבעת מה שא"כ בדבר שפבר נקבע ההלכה בש"ס בודאי אין פח בידי שום אדם לבטל ולשנות המנהג נגד ההלכה רק מצינו אם הלכה רופפת בינה תלה אחר המנהג ולא להיפך לשנות המנהג מחדש נגד ההלכה והמהפך מנהג פנה אותיות גהנם ועיין בתשובת באר שבע סי' כ"ב שכתב גם כן כמה חילוקים בנה ולפי החילוק שפכתתי מן שפב בנה כמה דקדוקים שפדקדק שם וא"כ פיון שנהגו פה וורמיישא להתפלל ערבית דכל שנה מפלג מנח' פדינו דש"ס רק שבזמן גזירת תתנ"ו לאלף התמישי שינו מנהג' בנה ואיף יש פח בידי לבטל ההלכה שנקבעת זמן תפלת ערבית מפלג מנח' ולמעלה לכל היותר ובפכרט הלכה זו שיש לו שורש ורמז בתורה שיעקב תקון תפל' ערבית ושקעה השמש בעבורו ועיין בתוספ' פ' תפלת השחר דף כ"ו ע"ב ד"ה יעקב תקון ובר מן דין מצאתי ראיתי בפרי חדש לאנרח חיים סימן תצ"ו בדיני מנהגי איסור מסיק דלא אמרינן מנהג מבטל הלכ' במילת' דברירא אפי' הוי איסור דרבנן ומחייב ליה במרופתא למי שלא ירצה לשמוע דברי חכמים (אף לפעמים סומכין אפי' על היחיד שפובר כן ושמ"ש הרא"ש בעיבוד העורות לתפילין וס"ת וכמ"ש הרב בש"ע סימן רע"א וכן הספמת האחרונים שם להקל בנה מצד המנהג ובחנם השיג עליהם בתשו' פנים מאירות סימן מ"ה ע"ש) ומ"מ פדי שלא להוציא לעז על הראשונים שעשו חלילה נגד ההלכה ואיף יבטלו דברי חז"ל הלא אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין לכן נ"ל עיקר שהאחרונים שגו וטעו שראו דורות ראשונים היו מקדמין קצת להתפלל ערבית דהיינו ג' רביעית שעה בשעה ה' שהוא זמן המוקדם היותר באפשר לפי ערוף החשבון ע"פ הדין כמ"ש לעיל ע"כ היו קוראין לבית הפנסת אחר שעה ד' ותפלת מנחה עם קריאת ויחל והזכרת נשמות ואב הרחמים בניגון כפי מנהגם היו ממשיכין עד ג' רביעית שעה על שעה ה' ואחר כך התפללו ערבית בזמנם לפי דעתם וטעו האחרונים והקדימו וציוו לקרא בבית הפנסת אחר שעה ג' ואל תתמה על טעות פנה דהרי אפי' לענין עדות שאדם צרי' לדקדק בעדותו פדי שלא יעבור על לא תענה ברעף עד שקר אפ"ה מסקינן בש"ס דפסחים דף י"א אחד אומר בשתי שעות וא' אומר בשלש עדותן קנימת פי אדם טועה שעה יע"ש וכ"פ הרמב"ם פ"ב מה' עדות וז"ל אומר עד אחד בשתי שעות ביום והשני אומר בשלש שעות הרי עדותן קנימת שדרף העם לטעות בשעה אחת עכ"ל א"כ מכ"ש יש לומר שטעו האחרונים בשעה אח' ושלא לתלות הגנאי בראשונים ח"ו שעשו נגד דין התלמוד לכן נ"ל פשוט אי איישר חילי וכל מי שיש בו ריח תורה יראה לבטל מנהג זה שנעשה בטעות

אֵלָא יתְקַנּוּ שְׂתַפְלְלוּ רַק מְנַחָה כְּמוֹ שְׂמַתְפְּלִין בְּרוּב הַשְּׁנַיִם שְׂאִינָם חֲלִין בַּע"ש וַיֵּאכְלוּ מִיְּנֵי מְגִדִים וְלֹא לְקַבּוּעַ סְעוּדָתָן מִשׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת וְאַח"כּ יתְפַלְלוּ עַרְבִית כְּכֹל הַשְּׁנָה אוֹ לְכֹל הַפְּחוֹת יתְפַלְלוּ מְנַחָה וּמַעְרִיב בְּעֵנָן שְׂתַפְלְלוּ עַרְבִית ג' רְבִיעִית שְׁעָה עַל שְׁעָה חֲמִישִׁית שֶׁהוּא הַזְּמַן הַיּוֹתֵר מְנוּקָדָם שְׂאֵפְשֵׁר לִיְיָשֵׁב הַמְּנַהֵג וּכְמ"ש לַעֲיִל אִף דְּלִפֵּי מַסְקֵנַת הַסְּנֵגִיא וְהַפּוֹסְקִים נִרְאָה דְּגַם זֶה אֵינּוּ נֶכּוֹן דְּמַחְשָׁבִין הַכֹּל עַל פִּי שְׁעוֹת זְמַנּוֹת וְאִם כֵּן זְמַן תְּפִלַּת עַרְבִית אַחַר שְׁעָה שְׂשִׁית אַחַר חֲצוֹת מ"מ כְּדֹאֵי הוּא כֹּל זֶה לִיְיָשֵׁב מְנַהֵג שֶׁל רֵאשׁוֹנִים דְּהֵינּוּ ג' רְבִיעִית שְׁעָה עַל שְׁעָה חֲמִישִׁית וְלֹא קוֹדֵם וַיִּתְּלֵה הַדְּבָר בְּרֵאשׁוֹנִים חֲלִילָה לְגַנְאֵי רַק עַלִּינוּ לְשַׁבַּח דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וּמְנַהֵגַם בְּפֶרֶט ק"ק וּוּרְמִישָׂא שְׁרוּב מְנַהֵגַם מְיֻסָּד עַל פִּי הַתּוֹרָה וְהִירְאָה וְהַשְּׁלוּם כַּנ"ל הַק' יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה ז' מִמְּחֻתָּנֵי הָרַב הַמְּנוֹפֵלָא מֵהַר"ר מַעֲנֵדֶל גִּינְצְבוּרְג זצ"ל חֵד מְדִינַת מו"ש דק"ק פְּרָאג בְּהִיּוֹתִי בְּמַרְחֵץ בַּק"ק טִיפְלִיץ רְאִיתִי בְּשַׁבָּת שְׂמַטְלִטְלִין שְׂמָה בְּלִי שׁוּם תְּקוּן מְבוֹאֵת לְחֵי אוֹ קוֹרָה וְשְׂאֵלְתִי אֵת פִּיהֶם וְאָמְרוּ שְׂהַזְקִינִים שְׂמָה אָמְרוּ לָהֶם שְׂקֵנוּ הַמְּקוּם מֵהַשָּׂר אֶפְשֵׁר יוֹתֵר מִמָּא' שְׁנִי' וְהַט"ז אוֹס' אִם לֹא חֲזָרוּ וַיִּקְנוּ מֵהַיּוֹרֵשׁ וְצִנּוּחֲתִי כְּכַרוּכְיָא וְאִינָם צִיָּתָם לִי בְּכֹן יוֹדְעֵינִי דַּעְתּוֹ הַרמ' לְהַלְכָה לְמַעַשׂ כְּדֵי שְׂאוּכַל לְהִרְאוֹת לָהֶם כְּתָבוּ דְמַר וְאֵלָיו יִשְׁמַעוּן שְׂלֹא יִסִּירוּ יָמִין וְשְׂמָאל תְּשׁוּבָה הֵנָּה מְנוּכָרָח אֲנִי לְהַעֲתִיק מְקוֹר הַסְּנֵגִיא דְרִישׁ פ' הַדָּר דְּגַרְסִינָן הַדָּר עִמּוֹ בְּחֶצֶר אוֹ שְׂאִינוּ מוֹדָה בְּעִירוֹב הָרִי זֶה אוֹסֵר עַד שְׂיִשְׁפִיר וּמְפָרֵשׁ טַעְמוֹ בַּש"ס מִשׁו' שְׂמָא יִלְמּוּד מִמַּעַשְׂיוֹ וְהַפְּסִידָהוּ חֲכָמִים לְיִשְׂרָאֵל הַדָּר עִמּוֹ כְּדֵי שְׂיִקְשָׁה בְּעֵינָיו לִיתָן שְׂכָר בְּכֹל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְשַׁבִּיל כְּפֹ יֵצֵא מִשָּׁם כֵּן פֶּרֶשׁ"י שְׂמָה וְכָתַב הָרֵא"ש וְנ"ל וְנִרְאָה לִי לֹא מִשׁוּם דְּבַעֲי לְזַכּוֹר בְּכֹל ע"ש הֵיכָא דְּאִינוּ חוּז' בּוּ מִן הַשְּׂכִירוֹת אֵלָא כְּשִׁחֲזוֹר בּוּ מִן הַשְּׂכִירוֹת אֲזוּ צָרִיף לְחֲזוֹר וְלִשְׁפּוֹר מִמֶּנּוּ כְּשִׁיחֲזָה מִיַּדִּי דְּהוּי אִמְעָרַב שְׂאִם אָמַר חוּזְרֵנִי בִּי הַעֲרִיב וְאִינוּ רוּצָה לְעָרַב עִם בְּנֵי הַחֶצֶר וּבְנֵי הַמְּבֹאֵי צָרִיף לְחֲזוֹר וְלִזְכּוֹת פַּעַם אַחֲרַת וּלְעָרַב עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ וּכ"כ הַמְּרַדְכֵי וְהַגְּאֹנָדָה וְהַטוֹר סִימָן שפ"ב וְהַגְּהוֹת מִיְּמֻנֵי אֲכֹן בְּאַמַּת לְכַאוֹרָה הַדְּבָר תְּמוּהַ דְּאִיף יוּכַל לְחֲזוֹר בּוּ פִּינּוּ דְּשְׂכִירוֹת לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא וּשְׂכִירוֹת נִקְנָה בְּכֶסֶף וְאֶפְיָלוּ יִשְׂרָאֵל קוֹנָה מֵהֶם בְּכֶסֶף כְּדֹאִיתָא בַּח"מ סִימָן קצ"ה וּכְבָר קי"ל בַּח"מ ס' ש"ב דְּמַשְׁפִּיר בֵּית לְזָמַן קָצוּב דְּשׁוּב אִינוּ יְכוּל לְחֲזוֹר בּוּ תוֹף זְמַן שְׂקָצוּב וְדוּחַק לֹאמַר דְּבִשְׂכִירוֹת כְּזוֹ דְּהוּי רַק שְׂכִירוֹת רְעוּעַ כְּדֹאִיתָא בַּש"ס וּפּוֹסְקִים לְהַכִּי יְכוּל לְחֲזוֹר בּוּ מ"מ מְדַהַש"ס וְהַפּוֹסְקִים קָרִי לְהוּ שְׂכִירוֹת מִשְׁמַע דְּדִינוּ מִמֶּשׁ כְּדִין שְׂכִירוֹת וְאַדְרָבָא מְצִינוּ הַרְבֵּה קוֹלוֹת בְּעֵינֵן שְׂכִירוֹת כְּזוֹ כְּדֹאִית' בַּש"ס וּפּוֹסְקִים וְכֵן הוּא לְהַדְיָא בִּירוּשְׁלַמִי פִּי הַדָּר שְׂאִין הַמַּשְׁפִּיר יְכוּל לְחֲזוֹר בּוּ וּכ"כ הַב"י בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְמְב"ן וְכֵן מִשְׁמַעוֹת פֶּרֶשׁ"י רִישׁ פִּי הַדָּר שְׂפָתָב וְנ"ל דְּאִי אֲגִירִי מִיְּנִיָּה הֵיכִי מְצִי לְמִיְּהִדֵּר דְּהָא נִקְיֵט דְּמִי מִשְׁמַע כְּפִינָת רִשׁ"י דְּאֶפְי' רוּצָה לְהַחֲזִיר הַדְּמִים ג"כ אֵין יְכוּל לְחֲזוֹן' פִּינּוּ דְּמַתְחִילָה קַבֵּל הַדְּמִים וְזִיכָּה אוֹתוֹ לְשׁוֹכֵר שׁוּב אֵין יְכוּל לְחֲזוֹר בּוּ מִמָּה שְׂפָכֵר זָכָה בּוּ הַשׁוֹכֵר וְלֹא דְּמִי לְמַעְרַב שְׂלֹא יִקַּבֵּל דְּמִי וְלֹא זִיכָּה לְאַחַר כָּלֵל וְכֵן מוּכַח כְּפִינָת רִשׁ"י דַּאל"כ אֶפְתִּי יְכוּל לְאוּקְמִי דְּמִירוֹ בְּאֲגִירוֹ מִיְּנִיָּה וּמ"מ יְכוּל לְחֲזוֹר בּוּ וְלְהַחֲזִיר הַדְּמִים אֵלָא וְדֹאֵי דְּאֶפְי' בְּהַחֲזֵרַת דְּמִים אִינוּ יְכוּל לְחֲזוֹר וְדֹלָא כְּמוֹ שְׂהִבִּין מְרַן הַב"י בְּסִי' שפ"ב כְּפִינָת רִשׁ"י בְּזֵה אֵלָא נִרְאָה עֵיקַר כְּמוֹ שפ"י הַב"ח שֶׁם כְּפִינָת רִשׁ"י דְּוֹדָאֵי אִם שְׂכָרוּ לְזָמַן שְׂאִין יְכוּל לְחֲזוֹר תוֹף הַזְּמַן אֵלָא הֵיכָא דְּשְׂכָרוּ סְתָם מִירוֹ וְכִינּוּ דְּשְׂכָרוּ רַק בְּשְׂכִירוֹת רְעוּעַ מִסְתַּמָּא שְׂכָרוּ רַק לְשַׁבָּת אַחַד מִשׁו' הַיּוֹתֵר טַלְטוּל לְכָף אַחַר שַׁבָּת רֵאשׁוֹן יְכוּל לְחֲזוֹר

משא"כ אם אינו חוז' בו פנין דמקילין לענגן עירו' בשכירו' כזה סגי בשכירו' ראשון פל שלא חזר בפ' ודבריו ברוירין וכן פסק בתשו' מהרי"ט חלק א' סי' צ"ד ובתש' סי' רי"ג וכן הסכים גיסי הגאון בספרו אליהו זוטא בא"ח סימן שפ"ב אלא שהפריז על המדה לומר דאפי' שָׁכְרוּ בְּסֵתֶם כָּל יָמֵי חַיָּו בְּמִשְׁמַע פְּדֹאֵית' בי"ד סימן רכ"ח בְּגֵדָר וְכֵן בַּח"מ סימן ס' וא"כ סתם זה עדיף מקובע זמן ואף דסמ"ע כתב דיש פלוגתא בזה מ"מ הָכָא בְּעִירוֹב וְדֹאֵי מְקִילִין בְּכָל מָה דְאֶפְשָׁר וְכֵן מִשְׁמַע קִצָּת בְּתִשְׁבַּת הַרְמַב"ן עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו בזה חדא דהא מבואר בח"מ סי' שי"ב בסמ"ע שם ס"ק נ"ו דאחר יום א' יכול להוציא ו"ש בש"כ דסתם שכירות שלשים יום ובשכירות כזה דהוא שכירות רעוע ובדבר מעוט כ"ע מודה דשכירות סתם לא הוי רק על שבת אחד משום היתר טלטול באותו שבת דאין לומר להקל בשכירות זו דכל ימי חיינו במשמע כאשר עולה על דעת גיסי הגאון זצ"ל דא"כ איך יתקייב לדעתו דעת גדולי הפוסקים ראשונים שהעסקתי שפסקו דיוכל לחזן' בו גם המ"א בסי' שפ"ב ס"ק נ"ו פסק ג"כ דבשכרו לזמן אין יכול לחזור בו עד פלות כל הזמן ובשכרו סתם יכול לחזור בו אף שפסק שם שאפי' קודם שבת ראשונה יכול לחזור וזה אינו פי עיקר כמו שכתבתי ועתה אשיב על דברי הט"ז שביסמן שפ"ב ס"ק ח' כתב וז"ל עד שיחזור הדמים משמע מזה אפי' שָׁכְרוּ לְזִמְנָא מְצִי לְמִהְדָּר אפי' תוף זמן אם נותן הדמים ובס"ק ט' כתב וז"ל נראה לי דאם שוכרין ממנו ומת והניח יורש אינו מועילמה ששכרו מן המוריש דנתבטל פח השכירות דהא אפי' בחייו מצי למיהדר וראיה נ"ל ממה דאמרו בפ' הדר דף ס"ו שוכר כמערב דמי לכמה דברי' ומצינו במערב בסימן שע"א דלא מהני עירוב דאב שמת לבנו פי במיתת האב נתבטל העירוב וצריף היורש לערב מחדש עכ"ל הט"ז ותופס מכ"ת דברי הט"ז אלו להלכה ובאמת כל דבריו בזה לע"ד נשתקע ולא נאמר כאשר הוכחנו מפוסקים ראשונים דבשכרו לזמן אין יכול לחזור ובהא מילתא לא דמי למערב רק מה שמדמה בש"ס להדיא וכיון שפבר זכה ישראל בשכירות או בקניה לעולם שוב אין יכול לחזור בו ואין צריף לחזור ולקנות מהיורש וקי"ל כדברי המיקל בעירוב וכ"פ בתשובת מהרי"ט חלק א' סי' צ"ד שפסק גם כן דהקנייה הוי קנייה לעולם וא"צ לחזור ולקנות מהיורש וכיון שהקנינים שבדור אמרו שקנו את המקום מהשר ומכירה אין לה הפסק אף אצל היורש ועיין בא"ח ס"ס שצ"ב דעיר דינו כחצר ומבוי לענגן זה ובפרטות דדין זה שייאסר הוא מטעם גזירה שלא ילמד ממעשיו וזה נדאי לא שייף באומות בזמן הזה ולהם נתנה הארץ והמקום צר אצלנו ומפוזרים ביניהם וכל אחד אחד מצפה ומחפה להשתדל לשכון אצלם כדי להמציא מזונות ופרנסת אנשי ביתו נדאי דאין להחמיר כלל ובר מן דין מצאתי בתרומות הדשן סימן ע"ד שכתב וז"ל וכן שמעתי מאחד מגדולי' שפעם אחד בא חד מרבותא לניאושטט ורצה לשנות הלחיים שהיה שם מקדם ולעשות כעונבי אצבע ע"פ המרדכי ולא רצו המנהיגים שהיו בעיר להניח לעשות כן כדי שלא להוציא לעז על הראשונים' פי יאמרו הפל שחללו השבת בהוצאה והכנס' וטלטול עכ"ל א"כ אף בנדון דידן שנהגו כן על פי זקנים והוא מקום פנס' לרבים בכל שנה ושנה בחדש אייר שבאו שם מהרבה מקומו' לרפואת הגוף בהרחצת חמין שיש שמה ולא מוחו בדבר ש"מ דשפיר עבדי ברצון חכמי' ואין לשנו' מנהגם כדי שלא להוציא לעז על הראשונים' ובלא"ה הלכה כדברי המיקל בעירוב אפי' ביחיד נגד רבים ועיין בפרי חדש לא"ח סי' תצ"ו סעי' י"ב

דדין מנהגי איסור ונחשש הוצאת לעז יע"ש גם מקדש נדפס תשובה אחת להגאון מוהר"ר צבי אב"ד דאשפנזים באמשטרדם ראיתי שחושש להחמיר פדעת הט"ז והנלע"ד פתבתי שאין להחמיר קלל.

הק' יעקב: שאלה ח בקיטר שאנו עושין לענין עירוב דהיינו לחי מפאן ולחי מפאן ע"י סיד מחוי וקבל למעלה במקום קורה ואם נעשה הקורה למעלה מאליו בלא פינון רק הקורה נסמך ונדחק מפותל זה לפותל אחר שפנגד' כדי לחזק שלא יפול הפותל אי יוצאין בזה או לא גם אשה ששכחה ליטול צפורניה בע"ש וצריכה לטבול פיצד ינהוג עצמה: תשובה הנה לענין לחי מבואר בש"ס דעירובין דף ט"ו פלוגת' דאבני ורבא דאבני סבור דהוי לחי דאמר לחי משום מחיצה ומחיצה העומדת מאליה הוי מחיצה וכדתיתא בסי' שס"ב בא"ח וקי"ל הלכתא פאבני ב"י על קג"מ פאשר פשוט כמה פעמים בש"ס וכן הספמת כל הפוסקי' כמבואר בקרב"מ פ"ו ופי"ז מה' שבת ובטור וש"ע סי' שס"ג סעיף י"א אכן בקורה מבואר בקרא"ש שם שכתב ונ"ל אף על גב דאסיקנא דהוי לחי העומד מאליו אבל קורה העומד' מאליה יראה דלא הוי קורה דקי"ל קורה משום היכר עכ"ל וכ"כ הרב המגיד בפ"ז מה' שבת בשם הרשב"א ונ"ל ויראה לי שהקורה העומדת מאליה פאותן שנותנין קורה מפותל לכותל לחזק אינה קורה שקורה משום היכר ואין כאן היכר עכ"ל ה"מ נמצא לכאורה לפשוט שאלתינו להדיא דאין יוצאין משום קורה בזה שנעשית מאליה איברא כד מעיינו שפיר נרא' דיוצאין בו פינון דהא שאנו עושין חבל למעלה וסיד מחוי מפאן וסיד מחוי מפאן הוא משום צורת הפתח וכמבואר להדיא בא"ח סי' שס"ג סעי' כ"ו בהג"ה ובצורת הפתח הטעם משום מחיצה וכמו שאיתא להדיא בסימן שס"ג בב"י בשם הרשב"א דצורת הפתח מחיצה גמורה היא עכ"ל וכינון דמשום מחיצה אפ"י עומד מאליה מהני ואין כאן חשש פינון דצורת פתח שעשהו מן הצד פסול' עיין בסי' שס"ב בסופו בדברי הט"ז ס"ק ד' דנדאי מפח חוזק הדחיקה מפותל זה לכותל זה הוי פמונח על הלחי סיד מחוי שלמטה כל זה נ"ל פשוט גם האשה ששכחה ליטול הצפרנים בע"ש פיצד ינהג עמהם נ"ל עיקר למעש' כמסקנת הבעל נקודת הכסף ב"ד סי' קצ"ח ליטול ע"י נכרי בידו או בשיניו אף שבתשובת מהר"צ סי' פ"ב השיג עליו היינו דוק ליטול בכלי אבל בכה"ג מודה וגם הנה"כ עצמו למעשה לא התיר אלא ביד או בשיניו ולרווחא דמלת', כתב דאפי' בכלי אפטר להתיר למקצת פוסקים אבל אין לסמוך למעשה כי אם ביד או בשיניו פנ"ל הק' יעקב: שאלה ט אחד שהתענה בערב יום כפור תענית חלום וע"י התעני' תש פחו ונחלה חולי מות ב"מ והוצרף לאכול ב"כ על ידי הרופאים ואח"כ נתרפא וסור לבריאותו אי מחוייב למיתב תעניתו או לא.

תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט וערוף לפינונו בש"ע סי' תקס"ח סעיף ה' המתענה תענית חלום בערב יום כפור צריף למיתב תעניתו למתעניתו פדין המתענ' תענית חלום בשבת הרי דמשמע מסתימות לשונו דאפילו התענה ביום כפור אפ"ה צריף למיתב תענית אחר למתעניתו וכן פסק המשא"ת בנ"מין סי' צ"ג וכן הספמת המ"א בסי' רפ"ח ס"ק ג' אכן הפנסת הגדולה שם בהגהות הטור כתב בשם השלטי גבורים להיפך דהתענית צבור שלמחרתו עולה לכאן ולכאן והכריע שם פנותיה דספק נפשות להקל שומעין גם הט"ז שם סי' רפ"ח ס"ק ג' פסק פן למעשה והפריזו על המדה וסיים ולפי הסברא נראה דאחר יום כפור אין צריף תעניתו למתעניתו אפ"י אם לא התענה ביום כפור מחמת אונס

די"כ מכפר על עשה ולא תעשה שעבר ובנדאי חייב על זה כמה תעניתים ויום כיפור
מכפר וכל שפן בזה כנ"ל ברור עכ"ל הט"ז הרי לפי דברי הט"ז בנדון שלפנינו אין צריך
להתענות כלל וכן נ"ל עיקר אף שמחדש נדפס ספר הלכה ברורה יכונה השיג על הט"ז
בזה בס"ק ג' וכתב וז"ל ואני תמה הרי במתני' דכריתות פ"ק ו' איתא בהדיא דעבירה
שעבר קודם יום כיפור פיון שיוזנה בה חייב בקרבן גם לאחר י"כ שנאמר לפני ה' תטהרו
דוקא חטא שאינו מפיר בו אלא ה' עכ"ל ולע"ד נתעלם ממנו סוגי' דש"ס שם דף כ"ו
ע"א דקאמר חייבי מלקות שעבר עליהם יום כיפור חייב פשיטא מ"ש מחייבי חטאות
ואשמות ונדאין ס"ד אמיןא התם ממונא אבל הכא גופא הוא אימא לא קמ"ל והא אגון תנן
הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דהתרו בו הא דלא התרו בו הרי דאפילו
חייבי מלקות כל שלא התרו בו יום כיפור מכפ' ואפ"י חייבי מיתות ב"ד כל שלא התרו
בו יום כיפור מכפר וכדאיתא פ"ק דשבועה' וכ"כ הבאר שבע שם בפ"תו' להדיא מפל
שפן בעביר' פ"ז שהתענ' ביום שא"צ להתענות דלא חמיר פולי האי דא"צ למיתב תענית
לתעניתו אף דיש מקום לומר פיון שיש לו תקנתא בתענית שהוא במקו' קרבן עבדינו
מ"מ למה לנו להחמיר פולי האי ודי בשילגום פרים שפתותינו ויסורין שקבל ואף בזמן
הזה דליכא שעיר המשלח במקום שאין כאן חיוב חטאת ואשם כלל כנ"ל הק' יעקב:
שאלה י בחדש פסליו תע"ה כשבאתי לקבלת רבנות ק"ק וורמיישא הנה חדש ימי מעונן
וערפל שהיה א"א לראות הלכנה בחידושה ולקדשה ונשאלתי מאיזה ב"ב ששמעו מאיזה
רב שגזר תענית על הציבור בשביל זה שלא היו יכולין לקיים מצנת קדוש לבנה באותו
חדש אם דבריו יש על מי שייסמכו מש"ס ופוסקים ראשונים: תשובה אף ששמעו נעלמה
מאתי ואולי יש לו קבלה מרבו בדבר זה ואם קבלה נקבל אבל לדין יש תשובה והנה
לכאורה יש לדין זה מקור בש"ס דסופה דף כ"ח ע"ב במתני' ירדו גשמים מאימתי מותר
לפנות משתסרח המקפה משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפף
לו קיתון על פניו ומפרש שם בש"ס דהוי פאלו שפוף לו רבו קיתון על פניו של עבד
ואמר לי אי אפשר בשמושה ע"כ ומה"ט כתב מהרי"ל והובא ג"כ בש"ע סי' תרל"ט
סעי' ז' בהג"ה דכשיוצא מן הסופה מפח גשמים אל יבעט ויצא אלא ינהג כנכנע כעבד
שמזג כוס לרבו ושפכו על פניו ע"כ וא"כ גם בנדון שלפנינו ראוי להיות נכנע פיון
שנעלמה מאתנו בענין שלא היה באפשר לקדש הלכנה שהוא פהקבלת פני שכינ' ואין
מקום לבעל דין לחלוק ולומר דשאני התם שישב בסופה והתחיל במצנה לשמש לפניו
במצנה זו וירדו גשמים נראה שאינו חפץ בשמושינו משא"כ בנדון דידן שלא היו יכולין
לקדש הלכנה כלל ולא התחיל עדיין במצנה כלל ואף דחילוק זה הוא נגד הסברא מ"מ
יש לכאורה קצת ראיה לחילוק זה מדקי"ל פדעת רוב הפוסקים דבלילה ראשונה צריך
לאכול כזית אף אם ירדו גשמים ואי אמרינן הגשמים הם הסימן קללה שהקב"ה אינו
חפץ בשמושינו אמאי יאכל בסוף לילה ראשונה הא הוי במצנה הבאה בעבירה לעשות
נגד רצון וחפץ הבורא ית' ח"ו אלא ודאי פיון דירדו גשמים קודם שהתחיל במצנה אין
זו סימן קללה כלל מה שא"כ אם כבר התחיל במצנה וכמו שחלקתי אי משום הא לא
תברא דהא סתמא אמרינן בריש תענית שהגשמים סימן קללה בחג משמע אפילו בלילה
ראשונה שלא נכנס עדיין בסופה ג"כ הוי סימן קללה והו' דמחוייבין לאכול בסופה לילה
ראשונה אף אם ירדו גשמים היינו מגזרת הכתוב מג"ש דחג המצות וכמבואר בטור וב"י

סי' תרל"ט ובר מן דין הוא נגד הסבֵּרָא לחלק פן דאדְרָבָה יותר טוב שְעֵשֶׂה מקצת המצוה ונֶאֱנָס מלא עֲשֵׂה כָּלֵל וא"כ נֶרְאֶה לְכֹאֲרֵי דְהוֹרָאָה זו לענין תענית יש לו על מה שִׁיִּסְמְרֵךְ בָּרַם פד מעֵינָן שְפִיר יֶרְאֶה דְכָל זֶה הוא בְּנִין קבוע על יסוד רעוע דְהָרִי לְהִדְיָא אָמְרִינָן ריש בְּרִכּוֹת דָּף נ"ו וּבְשֵׁבֶת דָּף ס"ג וְקִדּוּשֵׁין דָּף מ' אָמַר רב אָמִי חָשַׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנָס מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב פָּאֵלוּ עֲשָׂאָה וְאָם פֶּן מַה חָשַׁשׁ יֵשׁ בְּזָה עַל שְׁלֵא קִידְשׁוּ הַלְבָּנָה מִחֲמַת אֲנָס מִן הַשָּׁמַיִם עָפְבוּ וְאִין לְדַחּוֹת וְלוֹמַר דְעַל פְּרַחֲיָה הָא דְרַב אָמִי לָאו דְהִלְכְתָּא הִיא דְכִינּוּן דְהוּא נְגַד סְתָמָא דְמִתְנִי' דְסוּפָה וְהַסְפַּמַת הַפּוֹסְקִים דִּאֵע"ג שְׁכָר עֲשֵׂה בְּפִנְעַל הַסּוּפָה וְנֶאֱנָס הוּי לִיָּה סִימָן קַלְלָה מְכָל שְׁפִן בְּמַחְשָׁבָה בְּעֵלְמָא זֶה אִינוּ דְהָא מָרָא דְהָאִי שְׁמַעְתָּא שְׁפִסְק שְׁצָרִיךְ לְהִיּוֹת נִכְנַע הוּא נִיְהוּ מְהֵרִי"ל וְהָא פִּסְק לְהִדְיָא בְּהִלְכּוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲצֵל שׁוּפֵר וְנ"ל אָמַר מְהֵרִי"ל הָא דְאָמַר כָּל שָׁנָה שְׂאִין תּוֹקְעִין בְּתַחֲלִילָה מְרִיעִין לָהּ בְּסוּפָה הִינּוּ דְוּוּקָא שְׁהוּ מְזִידִין שְׁלֵא לְתַקְנֵעַ אָבֵל אִם נִתְבַּטְּלָה הַתְּקִיעָה מִחֲמַת אֲנָס לֹא יֶאֱנָה לְהֵם כָּל אָנּוּן עַכ"ל וְנֶרְאֶה לִי פְּשׁוּט דְמַקּוֹר שֶׁל מְהֵרִי"ל הוּ' דְלָמַד דִּין זֶה מֵהָאִי סוּגִיָּא דְהַחֹשֶׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנָס מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב פָּאֵלוּ עֲשָׂאָה אִיבְרָא שְׁלֵא נְעֵלַם מֵאִתִּי שְׁבַעֵל הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּתַב לְהִיפֵךְ וְנ"ל אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כָּל שָׁנָה שְׂאִין תּוֹקְעִין בּוּ בְּתַחֲלִילָה מְרִיעִין לוֹ בְּסוּפָה מ"ט דְלֹא מְעַרְבָב שְׁטֵן פִּירֵשׁ וְלָאוּ דְאִיקְלַע רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשֵׁבֶת אֲלָא דְאִיתִּילִיד אֲנָס' עַכ"ל וְהוּבָא דְבָרֵי הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת אֵלוּ בְּטֵא"ח סִימָן תַּקפ"ה וְהַט"ז סִימָן תַּקפ"ה ס"ק נ"ו הִרְגִּישׁ בְּסִתִּירַת דְבָרִים אֵלוּ וְמַה שְׁרוּצָה לִיִּישֵׁב דְבָרֵיהֶם שְׁלֵא יְהִי פְּסוּתָרִים זֶה אֵת זֶה וּבִאֲמַת כָּל מְעֵינִן הֵיטֵב בְּלִשׁוֹן הַש"ס וּבְלִשׁוֹן הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת וּמְהֵרִי"ל יֶרְאֶה שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְהַשְׁוֹתֵם כָּלֵל לְפִי דְרַכּוּ אֲלָא נ"ל לְחַלֵּק בְּגוּוּנָא אַחֲרִינָא כְּפִי מַה שְׁמַצִּינוּ כְּמָה פְּעֻמִּים לְחַלֵּק בְּש"ס וּפּוֹסְקִי' בֵּין אֲוּוּסָא דְשְׁכִיחָא דַּה"ל לְאַסּוּקִי דְעֵתָא אוּ אֲוּוּסָא דְלֹא שְׁכִיחָא וּבּוּדָאִי גַם מְהֵרִי"ל שְׁפִירֵשׁ הָא דְמְרִיעֵן לָהּ בְּסוּפָה שְׁהוּ מְזִידִין לָאו מְזִידִין וּפּוֹשְׁעִים מְמַשׁ קָאֻמַר דִּא"כ תַּקְשָׁה מֵאִי מַקְשָׁה הַגְּמָרָא מ"ט הָא הַטַּעַם פְּשׁוּט שְׁעָבְרוּ בְּמִזִּיד עַל אַחַת מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה וְכָל מִי שְׁעוּבָה בְּמִזִּיד עַל אַחַת מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה רָאוּי לְעוֹנֵשׁ וְכָל מִי שְׂאֻמָּה שְׁהַק"בֵּה נּוֹתֵרֵן וּוְיִתֵּר חִיָּו וּבְפִרְטוֹת בְּצִיבּוֹר שְׁנוּ דְנִפְיִשָׁא חֲטָאוּ וּמֵאִי צָרִיךְ הַש"ס לְמַצּוֹא טַעַם לְעֵנְשָׁם וְמַה"ט לֹא רָצָה בַּעַל הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת לְאַקְמָה בְּמִזִּיד אֲלָא וּדָאִי מִיָּרִי שְׁנֶאֱנָסוּ בְּאֲוּוּסָא דְשְׁכִיחַ וְאֵלוּ הִיָּה מִן הַזְּרִיזִין בְּמִצְוֹת הִיָּה אֶפְשֵׁר לְשַׁמּוֹר מֵאֲוּוּסָא זֶה לְהִכִּי מְרִיעֵן לָהּ בְּסוּפָא כִּינּוּ דְלֹא מְעַרְבָב וְהוּי לְהוּ לְאַסּוּקִי אֲדַעֲתִיָּהוּ וְלְשַׁמּוֹר מֵאֲוּוּסָא זֶה וּמִשׁוּ' הִכִּי הוּי כְּמִזִּידִין וְזֶה גַם כֵּן פְּנוּנַת הַש"ס בְּמִנְחוֹת דָּף צ"ט גְּבִי הַשּׁוֹכַח דְבָר אֶחָד מִמִּשְׁנֵתוֹ יְכוּל אִפִּי' מִחֲמַת אֲוּוּסָא דְהִינּוּ אֲוּוּסָא כְּזֶה שְׂאֵם הִיָּה מִן הַזְּרִיזִין מְאוּד מְאוּד וְלָמַד בְּתַמִּידוֹת אֲז לֹא הִיָּה שׁוֹכַח וְכֵן מִשְׁמַע לְהִדְיָא בְּאֲבוֹת פ"ג ע"ש מִשָּׂא"כ אִם נֶאֱנָס בְּאֲוּוּסָא דְלֹא שְׁכִיחַ דְלֹא הוּי לְאַסּוּקִי אֲדַעֲתִיָּהוּ וְאִי אֶפְשֵׁר לְסַם לְהַנְצִיל מֵאֲוּוּסָא כְּזֶה וּדָאִי לֹא יֶאֱנָה לְהֵם כָּל אֲוּוּן וְהֵם בְּכָלֵל כָּל הַחֹשֶׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנָס דְהוּי פָּאֵלוּ עֲשֵׂה מִצְוָה וּבְזֶה אֲתִי שְׁפִיר דַּעַת מְהֵרִי"ל וְאִינוּ חוֹלֵק עַל דְבָרֵי בַּעַל הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת כִּי מִסְתָּמָא דְבָרֵי בַּעַל הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת אִינָם נְגַד סוּגִיָּא סְתָמָא דְהַש"ס דְהַחֹשֶׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנָס וְכֵן מִמְקוֹמוֹ מוֹכֵרַח מְדַהֲוֶצְרֵךְ הַש"ס לִיתֵן טַעַם דְלֹא מְעַרְבָב שְׁטֵן מִשְׁמַע דְבְּשָׂאֵר מִצְוָה שְׁנֶאֱנָס לִית לָן בַּהּ פְּסִתָּמָא דְש"ס אִי בְּעִית אִימָא קָרָא כְּדַכְתִּיב וּלְחֹשֶׁבִי שְׁמוּ אַב"א סְבָרָא דְהָא אֶפִּילוּ עֲשֵׂה עֲבִירָה בְּפִנְעַל ע"י אֲוּוּסָא רַחֲמָנָא פְּטָרִיָּה מְכָל שְׁפִן בְּזֶה שְׁהוּא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה ע"י אֲוּוּסָא שְׂאִינוּ נְעֵנְשׁ עַל בִּיטוּל מִצְוָה זוּ וְהוּי פָּאֵלוּ

עָשָׂהוּ וּמֵהָאֵי דְסוּפָה שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת נִכְנָע כַּמֵּ"ש מִהָרִי"ל פְּדֵי שְׁלֵא יִסְתְּרוּ דְבָרֵי עֲצָמוּ וְסוּגִית הַש"ס אִיהוּ מוּקֵי נִפְשִׁיהָ לְחֻלּוֹק דְדוּקָא הָתָם בְּסוּפָה שְׁצָרִיף לִילָף מִדִּירְתָם דִּירַת קָבַע לְדִירַת עֲרָאֵי וּמַה"ט הָוֵי בְּמָקוֹם גְּלוּת וְאִי לֹא שְׁמַרְאָה הַכְּנָעָה יֹאמְרוּ יֹאמְרוּ שְׁשֻׁמַּח בְּלַבּוֹ בְּגִשְׁמֵי פְדֵי לְפָטוֹר מִמְצוֹה סוּפָה וְאִין מִחְשַׁבְתּוֹ שְׁלִימָה לְעִשְׂיָי מִצּוֹת זֹו לְכַף צָרִיף הַכְּנָעָה פְדֵי שְׁיָהָא גִיפֵר מִחְשַׁבְתּוֹ מִתּוֹף מַעֲשֵׂיו שְׁמַחְשַׁבְתּוֹ לְטוֹבָה וְתוֹ אִינוּ נֶעְנֵשׁ בְּדָבָר זֹאת וְעוֹד אַחֲרַת דְּהָתָם הָוֵי דוּמָה לְמַשָּׁל מַמְשָׁל כְּמוֹ שְׁשׁוּפְכִין לֹו קִיתוֹן עַל פְּנָיו פֶּן שׁוּפְכִין עָלָיו גְּשָׁמִים וּבְאַמַּת מְשָׁל הִיָּה וְאִין לְלַמּוֹד מְמַנּוּ לְמָקוֹם אַחַר וְגַם שָׁם בְּעֲצָמוֹ לֹא מְצִינוּ רַק שְׁיָנֵהֵג בְּנִכְנָע וְלֹא הֵנְזַפֵּר תַּעֲנִית כְּלָל וּמְצִינוּ בַּש"ס שְׁחַכְמִים הַקְּלוֹ כְּמָה פְּעָמִים אִפִּי עַל טוֹרַח צִיבּוֹר וּמַכ"ש שְׁלֵא לְטָרוֹחַ אֶת הַצִּיבּוֹר בְּתַעֲנִית פְּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה יֹא בְּאַחַד שְׁאִירַע לֹו אֲבִילוֹת בְּיוֹם א' שְׁהוּא ח' לְחֻדְשׁ וְלֹא קִידוּשׁ הַלְבָנָה בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת עִם הַצִּיבּוֹ מֵאִיזָה סִיבָה אִיף יִנְהוּג עֲצָמוֹ בְּקִידוּשׁ לְבָנָה: תְּשׁוּבָה אַף דְלִכְאוּרָה נִרְאָה שְׁאִין מְקַדְשִׁין הַלְבָנָה אֲלֵא כְּשֶׁהוּא בְּשִׁמְחָה כְּמִבְּנָאָר בַּא"ח סִימָן תַּכ"ו וּמֵהָאֵי טַעְמָא הִיָּה נ"ל לֹומר הַטַּעַם דְּנִשְׁמִים פְּטוּרוֹת מִמְצוֹה זֹו וְאִין מְקַיְיָמִין אוֹתָהּ כְּלָל אַף ע"ג דְּהֵן מְקַיְיָמִין כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׁזָמַן גְּרָמָה וְעִיָּין בִּישְׁל"ה שְׁפַתְבַּ הַטַּעַם לְפִי שְׁהֵן הָוֵי הַגְּרָם פָּגַם לְבָנָה וְלְפִי זֶה י"ל הַטַּעַם כְּפִשׁוּטָה כְּדֹאִיתָא בְּעִירוּבִין דְּרַף ק' עֲשֵׂרָה קַלְלוֹת נִתְקַלְלָה חֲנָה עֲטוּפָה כְּאַבְל לְכַף אִין מְקַדְשִׁין הַלְבָנָה וּמַה"ט י"ל ג"כ הָא דֹאִיתָא בַּש"ס גְּבִי מִיכַל בֵּת שְׁאוּל שְׁהִנְיָחָה תְּפִילִין וְלֹא מִיח' בְּיָדָה חַכְמִים וְנִדְחָקוּ רַש"י וְתוֹסַפ' שָׁם דְּמַהֲיָכִי תִיְתִי לְמַחֹת וּלְפ"ז י"ל דְּהָא קַמ"ל דְּלֹא תִימָא שְׁיֵשׁ לְמַחֹת בְּיָדָה פִּינּוֹן שְׁהִיא עֲטוּפָה כְּאַבְל לֹא תִנִּיחַ תְּפִילִין וְאַף ע"ג דְּכָל יְמֵי אֲבִילוֹת חוּץ מִיּוֹם רֵאשׁוֹן מְנִיחִין תְּפִילִין מ"מ מְבַעֲי לִיתוּבֵי דַעֲתוֹ כְּדֹאִית' בִּי"ד ס' שִׁפ"ח גַּם בְּשַׁעַת הַבְּכִי לֹא יִנִּיחַ תְּפִילִין וְנִשְׁמִים דְּבִשְׁעַת הַתְּפִילָה דְּמַעֲתָה מְצוּיָה וְגַם אִינָה יוֹדַעַת לִיְזַהַר בְּיִתוּבֵי דַעֲתָה (כַּמ"ש הַתוֹסַפ' שָׁם בְּעִירוּבִין דְּרַף צ"ו ע"א ע"ש) א"כ י"ל דְּכָל זֶה בְּנִשְׁי' שְׁאִינָה מְצוּיָה עַל קִידוּשׁ לְבָנָה פִּינּוֹן שְׁהוּא מְצוֹת שְׁזָמַן גְּרָמָה מִשְׁא"כ בְּאַכְשֵׁי לְבַטְלָם מִמְצוֹת שְׁנַצְטוּוּ וְדֹאִי דֹאִין לְבַטְלָם וְכֵן פָּסַק בְּתִשְׁבַּת שְׁעַר אֶפְרַיִם ס' צ"ה שְׁיֵשׁ לְקַדְשׁ הַלְבָנ' אַף בִּימֵי אֲבָלוֹ אֲבָל מִתּוֹף לְשׁוֹן הַשְּׁאוּל שָׁם מְבֹאָ' דוּקָא אִם כְּשִׁפְלָה יְמֵי אֲבִילוֹת כְּבָר עָבַר זְמַן שְׁאִין יָכוֹל לְקַד' אֲבָל לֹא כְּשִׁישׁ עוֹד זְמַן לְקַדְשׁ אֶפְשָׁר דִּיכוֹל לְהַמְתִּין אֲכֵן בַּמ"א סִימָן תַּכ"ו כְּתַב דָּאָם אַחַר יְמֵי אֲבִילוֹת הוּא יוֹתֵר מִיּוֹ"ד בְּחֻדְשׁ יֵשׁ לְקַדְשׁ הַלְבָנָה בְּתוֹף יְמֵי אֲבָלוֹ וְלַמַּד פֶּן מִדְּבָרֵי תְּרוּמַת הַדָּשָׁן שְׁפָסַק פֶּן לַעֲנִין לְהַמְתִּין עַד מוֹצָאֵי שְׁבַת אֲכֵן בַּא"מ בְּדַרְכֵי מִשָּׁה שָׁם מְבֹאָר לְהַדְיָא דְּבַט' בְּאַב שְׁיֵשׁ לְהַמְתִּין עַד מוֹצָאֵי שְׁבַת נִחְמוּ אִם ט"ב חָל בְּחַמִּישֵׁי בְּשַׁבַּת אַף שְׁמוֹצָאֵי שְׁבַת הוּא לִיל י"ב בְּחֻדְשׁ א"כ ה"ה וּכ"ש בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינוּ שְׁהוּא אֲבִילוֹת חֻדְשָׁה אִין לְקַדְשׁ הַלְבָנָה עַד אַחַר שְׁלִשָּׁה לְבָכִי שְׁהוּא לִיל י"ב בְּחֻדְשׁ אֲלִיבָא דַּכ"ע אֲבָל בְּמוֹצָאֵי ט"ב נוֹהֲגִין לְקַדְשׁוֹ אִם אִין מְפָסִיקִין כְּהַסְכַּמַּת אַחֲרוּנִים וּמ"מ מְנַהֲגִי לְטַעֲנוֹם מִיָּדֵי מְקוֹדָם נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה יֵב עַל מַה סוּמְכִין הָעוֹלָם שְׁמוּלְחִין אֲנָרְקַס חִיָּין בִּשְׁב' דְּהָוֵי לְכֹאוּרָה כְּמַעֲבַד דְּאָסוּר וּכ"כ הַמ"א בְּסִימָ' שַׁכ"א ס"ק ז' דְּאָסוּר: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּנֹדָאֵי רָאוּי לְצַדַּד עַל מְנַהֲגִי שְׁל יִשְׂרָאֵל וּבְכַרְט שְׁרָאִיתִי גְדוּלִים נְהַגוּ בָּהּ הִיְתֵר וְאַעֲתִיק תְּחִילָה לְשׁוֹן הַפְּגַן אֲבַרְהָם שְׁפַתְבַּ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּנ"ל דַּה"ה דְּאָסוּר לְמַלּוֹחַ אֲנָרְקַס חִיָּים דְּהָא רְגִילִין לַעֲשׂוֹת מֵהֵן כְּבָשִׁים וְעוֹד הַמְּלִיח' מוֹעֲלַת בָּהֶם וְהָוֵי כְּצִנּוֹן וְה"ה כָּל כְּפִינְצָא בְּזָה עַכ"ל וְלִי נִרְאָה טַעַם מְנַהֲגוֹן שְׁל יִשְׂרָאֵל הוּא פְּשִׁטָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מְפָנֵי שְׁנִרְאָה כְּכּוּבֵשׁ כְּבָשִׁים וּמַש"ה בִּיצָה מוֹתֵר

למלוח שאין דרפן לכבוש א"כ גם חתיכת אורקס קלופים אין דרפם לכבוש רק כובשין אותם פשהם שלימין עם קליפתן ואף לדעת רשי' נראה ג"כ דאין איסור דהא גרסינו בשבת דף ק"ח ע"ב תני רבי יהודא בר חביבא אין מולחין צנון וביצה בשבחה (פרשי' שהמלח מעבדן ונעשין קשין ונהי תקון) רב חזקיה משמיה דאבבי אמר צנון אסור וביצה מותרת ופסקו הפוסקים הלכתא פתוקי' וצ"ל הטעם דחזקיה דשרי בביצה הלא גם ביצה מתקן ע"י מלח ומה"ט אוסר ר' יהודא גם בביצ' ודוחק לומר דפליג במציאות אי מלח מתקן ביצה או לא ותו דא"כ איך פסקינו פתוקי' הא לפנינו דמלח מתקן הביצה ואי אפשר לאכול תפל מבלי מלח אלא פשוט צ"ל דדעת רשי' אליבא דחזקיה דהמלח לאו מקרי תקון שאסור בשבת אלא היכא שמשנה טעמא כגון צנון שחורפא לא מעלי וע"י מלח נעשה מתקן גמור ונשתנה חורפא וכן כל דברים מרורי' שנעשו מתקנים ע"י מלח משא"כ ביצה שאין לו חורפא או מרירות רק שמולחין כמו שמולחין כל דברים שאוכלים עם מלח לא מקרי עבוד לכן הביצה מותר א"כ ה"ה באוגרק"ס קלופים וכיוצא בו וזה פונת הש"ס שם בהא דאמר רב נחמן מריש הוי מלחכא פוגלא וכו' דאמר שמואל חורפי מעלי ע"ש גם הט"ז בסי' שכ"א ס"ק א' וס"ק ה' פתב דלדעת רש"י אין לאסור במליחה אא"כ דבר חריף או מר שמשנה טעמו עכ"ל הרי להדיא כמו שפתינו ואף שראיתי בתשובת פנים מאירות סי' ט"ז שהשיג מאוד על הט"ז בזה וכתב דלא במשנה טבעם וטעמם תליא מלחא אלא בתיקונים תליא מלחא וכן מוכח מפרשי' שפירש דמלח מעבדן ונעשין קשין ונהי תיקונים משמע דעיקר הטעם הוא לפרשי' משום תקונים ע"ש דבריו באורח ובאמת לא דק בזה שמה שפרשי' פן היינו אליבא דר' יהודה משא"כ אליבא דחזקיה דהלכתא פנותיה נ"ל הטעם פדעת הט"ז וכמ"ש ומ"מ להניחם זמן הרבה נראה דאסור כמו בבשר גם הט"ז אוסר בשלאט"ן למלוח אותו ולשהות זמן הרבה א"כ ה"ה באוגרק"ס פי נראה מדברי הש"ע שחושש לדעת שניהם להחמיר פרש"י והרמב"ם ובשוהה זמן הרבה אסור לדעת הרמב"ם דהוי ככובש פכשים ואולי גם המ"א דאוסר היינו פשוטהו אותם זמן מרובה או פשמולחין אותם עם קליפתן שהם מרים ועל ידי המליחה ממתקים אותם שיכולין לאוכלן ואם גותן עליו מעט שמן מותר כדאיתא שם במתני' וכ"כ המ"א הנלע"ד פתי יעקב: שאלה יג אם יש לאסור דיעבד בפסח פת עבה יותר מטפח גם הפלי לישא הנה עומד סמוך לפותל ונפל סיד תוך העיסה אם אוסר: תשובה מלחא דא כפר אמורה בספרי חק יעקב סימן ת"ס ס"ק י"ד ואולי לא נמצא ספרי תחת ידו ע"כ אעתיק לו לשונו שם על מה שכתב שם בש"ע אין עושין בפסח פת עבה טפח ע"כ וכתבתי שם ז"ל אין עושין פירש לכתחלה אבל בדיעבד אין קפידא וכ"כ המ"א ומ"מ אין ליקח אותו למצה שמורה גם יש לעיין בה אם נאפת בתוכו שפיר ולא נתחמצה ועיין בב"ח עכ"ל.

אע"ג שחדש מקרוב נדפס ספר אחד בשם הלכה ברורה יכונה ושם בסימן ת"ס ס"ק ב' פתב על דברי המג"א וז"ל ואני תמה פי לדעתי פד גינים ושכיב אמר להדא מלחא דהא דדחה בגמרא ומשגי מה פת עבה פת מרובה היינו לפי שפן מצינו בלחם הפנים טפח ועל זה מקשה אימר דאמרו בלחם הפנים דכהנים זריזים הם ועל פן משגי אלא מאי פת עבה פת מרובה וא"כ נשאר למסקנא דפת עבה אסור אף דנדחה ממה שאמר כמה עבה טפח וראיה מלחם הפנים ראיה זו נדחה א"כ נשאר למסקנא איסור לפת עבה ע"כ ובאמת

שָׂרָא לִי מָרָא שְׂפֹתַב פֶּן עַל הַמ"א פִּי דְבָרֵי הַמ"א בְּזֵה נְכוּנִים וּבְרוּרִים שְׁהוּא פֶתַב
מְדַהֲשֵׁמִיטוּ הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים דִּין זֶה דְפֶת עֶבֶה לְגַמְרֵי מְכַלְל דַּס"ל דְלִמְסַקְנַת הַש"ס
דְפִי פֶת עֶבֶה פֶת מְרֻנְבָה וּמִשׁוּם טְרַחָא אִין פֶּאן חֲשֵׁשׁ חִימוּץ פֶּלֶל בְּפֶת עֶבֶה אֱלָא דְלִפִּי
ס"ד דְפִירוּשׁוֹ פֶת עֶבֶה מִמֶּשׁ מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ חִימוּץ לִפִּי אוֹתוֹ סְבָרָא מְקַשָּׁה הַש"ס דְאִין
רְאִיָּה מְלַחֵם הַפְּנִי אֲבָל לִפִּי הַמְסַקְנָא אִין חֲשֵׁשׁ חִימוּץ פֶּלֶל בְּפֶת עֶבֶה פִּינּוּן שְׁהוּא נֹאֲפֶת
לְפָנֵינוּ יָפָה וּמְדַלָּא הַנּוֹזֵפֶר בְּשׁוּם מְקוּם חֲשֵׁשׁ אִיסוּר בְּזֵה וַיִּגְעַתִּי וּמִצְאֵתִי דְבָר זֶה מְפּוֹרָשׁ
לְהִדְיָא פֶן בַּב"ח סְעִיף ד' שְׂפֹתַב וַיִּלְלָא אֲבָל מְדִין פֶת עֶבֶה טְפַח לֹא אָמְרוּ בּוֹ לֹא לְהִתְרַ
וְלֹא לְאִיסוּר וְנִרְאָה דַּס"ל מְדַאֲתַקִּיף רַב יוֹסֵף לֹא שְׂמַעְנּוּ אֱלָא דְאִין לְהִבִּיא רְאִיָּה מְלַחֵם
הַפְּנִים לְהִתְרַ בְּעֶבֶה טְפַח אֲבָל הַדִּין אֲפֻשֶׁר דְלֹא נִדְחָה וְשָׂרִי אֲפִילוּ עֶבֶה טְפַח וְאִיפֹא
לְמִימַר נְמִי אֲפֹכָא ע"ש הַרִי דְדְבָרֵי הַמ"א בְּרוּרִים בְּזֵה וַצ"ע בְּהַרְמַב"ם פ"ה מ' תְּמִידִין
וּמוֹסְפִין דִּין ט' דְמִשְׁמַע לְחֵם הַפְּנִים הִיָּה יוֹתֵר מִטְפַח ע"ש בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה וּמ"מ עכ"פ רֵאוּי
לְגַעוֹר בְּאוֹתוֹן אֲנָשִׁים שְׂעוֹשִׁין פֶת עֶבֶה כֹּל כֹּף לְכַתְחָל' וְכֹן רֵאִיתִי מְרַבּוּתִי הַגְּאוּנִי בְּבֵית
חָמִי וְחָמִי זְקִינִי וְצַל"ה הֵה שְׁהִיוּ גּוֹעֲרִין בְּעוֹשִׁין פֶן מְאוּד מְאוּד עַל שְׂעוֹשׁוֹ פֶן לְכַתְחָל' אֲבָל
לְאִסוּר דְעֵבֶד בְּלִי שׁוּם רִיעוּתָא אַחַר ע"י אֲפִינְתָה חֲלִילָה לְהַפְסִיד וּלְבַטֵּל שְׂמַחַת י"ט וע"ד
הַסִּיד שְׂנַפֵּל מִן הַפְּנֹתַל תּוֹף הַעִיסָה הִנֵּה וְדֹאִי פְּשׁוּט פְּמִבְּנָא' בַּש"ע ס"ס תנ"ה דְסִיד מְחַמִּין
הִיָּנוּ סִיד מִמֶּשׁ שְׁהוּא בְּפָנֵי עֲצָמוּ אֲבָל סִיד שְׂבַכְנוֹתַל שְׂפָכֶר נְחִיבֵשׁ וְכֹלָה פֶל הַלְחָלוּחִית
וְנִתְקַשָּׁה פְּאָבֵן נִרְאָה פְּשׁוּט דְאִינוּ אוֹסֵר וְכֹן יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי מִמִּתְנִי דְרִישׁ פ' לֹא יַחְפֹּן'
מְרַחֲקִין אֶת הַזְּרַעִים וְאֶת הַסִּיד אֱלָא א"כ הַרְחִיק שְׁלֵשׁ טְפָחִים וְסָד בְּסִיד וְכֹן הוּא בַּח"מ
ס' קנ"ה וְקַשָּׁה לְכַאוּרָה מ"ש סִיד שְׂבַכְנוֹתַל אוֹ סִיד פְּשׁוּטוֹ אֱלָא וְדֹאִי דְהַחֲלוּקֵה הוּא כְּמוֹ
שְׂפֹתַבְתִּי נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה יָד נִשְׂאֵלְתִי מִהֶאֱלוּף כַּהֲר"ר גְּרִישׁוֹן קַאֲבֻלְעֵנֵץ מִזְנִי"א
מִק"ק מִיץ וַיִּלְלָה הִנֵּה אֲדוּנִי בְּסִפְרוֹ חֵק יַעֲקֹב בַּס' תפ"ג ס"ק ב' פֶתַב וַיִּלְלָה וְכַתַּב בַּמ"א דְמִי
שְׂאִין לוֹ אֱלָא פּוֹס א' יִקַּח אוֹתוֹ לְקִידוּשׁ וְכו' וְלִי נִרְאָה דָאֵם הוּא בְּלִיל רֵאשׁוֹן וַיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי
פּוֹסוֹת יִקְיִים כּוֹס אֶחָד עַל לֵיל שְׁנֵי כְּדִלְעִיל ס' תפ"ב לְעֵנִין מִצָּה עכ"ל וְזֶה פְּשׁוּט בְּמִפְּל
שְׂכֹן דָאֵם יֵשׁ לוֹ ד' פּוֹסוֹת מְצֻמְצָמִים שְׂיִקְדָּשׁ וַיְבָרַךְ בְּרַכּוֹת הַמְּזוּן עַל שְׁנֵי פּוֹסוֹת
בְּלִילֵרֵאשׁוֹן וְכֹן בְּלִיל שְׁנֵי לְדַעַת מֵר וְהָא דְכַתִּיב הַדִּין בְּיֵשׁ לוֹ ב' פּוֹסוֹת לְרַבּוּתָא פֶתַב פֶּן
דָּאִף שְׂיִבְרַךְ בְּרַכּוֹת הַמְּזוּן בְּלִיל רֵאשׁוֹן בְּלִי פּוֹס וַיִּיא דְאִין לְבָרַךְ בְּלִי פּוֹס כְּדִלְעִיל בַּר"ס
ק"ב אֲפִי הֵכִי עֲדִיף טְפִי שְׂשִׁייר אֶחָד מֵהֶם עַל לֵיל שְׁנֵי לְקִידוּשׁ וַיְבָרַךְ בְּלִיל רֵאשׁוֹן
בַּה"מ בְּלִי פּוֹס וְכ"ש דָאֵם יֵשׁ לוֹ ד' פּוֹסוֹת דִּיקְדָּשׁ וַיְבָרַךְ בַּה"מ בְּלִיל רֵאשׁוֹן וְלֵיל ב' עַל
הַפּוֹס וְזֶה לַפַּע"ד פְּשׁוּט בְּדְבָרֵי מֵר וְכו' וְהֶאֱרִיךְ לְתַמּוּהָ עַל זֶה מִפְּמָה סוּגִית הַש"ס
וְהַפּוֹסְקִים וַיִּלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ מֵאִין הוֹצִיא דִין זֶה עכ"ל וְעוֹד יָדִי נְטוּיָה לְשִׂאוֹל עַל הָא דְכַתַּב
הַמ"א בַּסִּיד תַּס"ט ס"ק ב' וַיִּלְלָה כַּת' הַב"ח מְדַפְרִיף בְּגַמְרָא מְגַדִּי מְקוֹלָס יַע"ש וּמֵאִי פְּרִיף
דְלִמָּא גְּדִי מְקוֹלָס אֲפִי בְּדַעַבְד אִיסוּר אֱלָא וְדֹאִי ש"מ דָאֵם אָמַר בְּשֵׁר זֶה לְפִסַּח אֲפִילוּ
בְּדַעַבְד אִיסוּר לְאֶכְלוּ וְכו' וְהַט"ז פֶתַב דְמִתְרַ בְּדַעַבְד וְכ"כ הַש"כ וַצ"ע דְהָא הַב"ח מְבִיא
רְאִיָּה שְׂאִין עֲלֵיהָ תְּשׁוּבָה וְכו' וּמֵר הַסְּכִים עַל יָדוֹ בְּקוֹשְׁיָא זֹו וְטַרַח לְהַצִּיל הַט"ז וְהַש"כ
מִיָּדִי קוֹשְׁיָא זֹו לַפַּע"ד אִין מְקוּם לְהוֹכְחָא זֹו דְהַמְעֵינֵן שְׂמֵ בְּסוּגִית הַגְּמָרָא שְׂמֵ דָף נ"ג
ע"א פְּרִיף עַל הַמִּימָרָא דְאִיסוּר לֹאֲמַר בְּשֵׁר זֶה לְפִסַּח מְהָא דְתוֹדָס אִישׁ רוּמִי הַנְּהִיג בְּנִי
רוּמִי לְאֶכְלוּ גְּדִי מְקוֹלָס בְּלִילִי פְּסָחִים וְכוּלִי מְקוֹלָס אִין שְׂאִינוּ מְקוֹלָס לֹא וְכו' וַא"כ מֵאִי
מְקַשָּׁה הַב"ח דָאֵם אִיתָא דְמְקוֹלָס אִיסוּר בְּדַעַבְד וְכֻשֶׁר לְכַתְחִילָה ה"ל לְחַלֵּק פֶּן בְּגַמְרָא

ונה פלאי הא תודס הנהיג פן לכתחלה וא"כ אפי' לא נאסר הבשר רק לכתחלה מ"מ קשה
קושיא זו מקולס אין שאינו מקולס לא והא גם אינו מקולס נאסר לכתחלה ושם הנהיג
לכתחלה וא"כ אין לתרץ פן ואין הוכחת הב"ח פלום וצדקו דברי הט"ז והש"ף ודבר
זה שאלתי לחכמים ואין פותר אותם לי אמרתי ארוצה נא אל איש אלוהי' ואשובה
בתשובה שלימה עכ"ל השואל: תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי מה ששואל פענן
ודבר בעתו בהל' פסח ומחמת טרדא אקצור ונה יצא ראשונ' במ"ש ונ"ל דה"ה אם יש לו
ארבע פוסות וכו' והאריף מכ"ת להשיב ע"ז מפמה שיטות בענצם בקיאותו ובינתו אבל
במחילת כבוד תורתו מעיקרא דדינא פירקא ואישתמיט' ליה דברי ודברי המ"א בסי'
תע"ב ונהבאתיו שם באותו סי' בס"ק כ"ו ד"ה ואפ"י עני נכתב המ"א ואם אין לו אלא
ארבע פוסות יקחם בליקה ראשונה הפל עכ"ל ולא פתבתי עליו שום חולק וא"כ לפי
דעתו הרמה יהיו דבריו בעצמן סתורים אלא נדאי פשוט דדוקא אם יש לו ד' פוסות מוטב
לקיים המנהג הש"ס ע"פ סמך מקרא ד' גאנולת ליטול ביום הראשון פולם משא"כ היקא
דאין לו רק שני פוסות דאי אפשר לקיים ד' פוסות והואיל דיש אומרים דברכות המזון
אין טעונה פוס פלל פתבתי מה שגראה לי שלחלק שומעין לקיים פוס אחד על קידוש
די"ט שני שהוא אליבא דכ"ע ונה ברור תו פתב מכ"ת להשיג על דברי הב"ח במה שפסק
לאסור אף בהנאה בדיעבד אם אומר בשר זה לפסח מסוגיא דפסחים בגדי מקולס
דמעיקרא אין ראיה פלל מהאי סוגיא וכו' הנה שותא דידיה לא ידעתי דנדאי אלו הנה
מותיב הש"ס הא תיובתא מהאי דתודס עצמו יפה הנה אומר אלא באמת המענין שם
בש"ס יראה דעיקר הקושיא מחכמים ששלחו לתודס אלמלא תודס את גזרני עליה נדוי
ש"מ דאף חכמים דאסרי מקולס אין אבל שאינו מקולס לא ואי אמרת דאינו מקולס
דאוסר ר' יהודא היינו רק לכתחלה א"כ מאי מקשה הש"ס מדברי חכמים דלמא להכי
קאמר הש"ס גדי מקולס להראות דמשו' הכי שלחו לו חכמים לתודס שחייב נדוי לפי
שהתיר לכתחלה מה שעל פי הדין אסור אף דיעבד משא"כ בבשר דאסור רק לכתחלה
לא הנה שלחו לו לגדות פיון שבדיעבד מותר אלא נדאי דר' יהודא אוסר אף בדיעבד
א"כ הוכחת דברי הב"ח נכונים בלי פקפוק אם לא שצריכין לסתור דבריו פמו שפתבתי
בספרי חק יעקב ודו"ק פן נראה לי הק' יעקב: ועיין בתשובת חינוך בית יהוד' סי' י"ז:
שאלה טו בשנת תע"ב בח"ה דפסח נתרבו גשמים ונתגדלו המים והרבה שמרו חמצם
לנכרי כדינו ועשקו מפח שנתגדלו המים נתראו שישטפו המים הכל לאיבוד תו נשאלתי
ישראל שלקח יין שרף מנכרי זמן מה קודם פסח וצוה לו להביאו תוף איזה שבועות
ונתן לו הפסח מיד והנכרי הביאו לו תוף הפסח והישראל שכח ולא מכר אותו קודם פסח
מה דינו תו יש לי לשאול כיצד נוהגין בפסח עם החולה שצריכין ליתן לו חמץ ואין פאן
נכרי שיתן לו אם מותר ליתן לו ע"י ישראל: תשובה במה דסיים אפתח בחולה שיש בו
ספנה שצריכין ליתן לו חמץ בפסח ואין פאן נכרי שיתן לו פבר פתבתי בספרי חק יעקב
סימן ת"ן ס"ק י"א דמותר ליתן לחולה שיש בו ספנה אפילו ע"י ישראל אם אי אפשר
בענין אחר ומכל מקום נראה לי דלא יתן אדם החמץ לו ביחידי דדלמא יטעה למיכל
מיניה פגוונא דאמרינו בשבת לא יקרא לאור נר ביחידי כ"ש חמץ דלא בדילי מיניה
פולה שתא איפא למיחש טפי משא"כ בשנים לא חיישינו לטעות דאכורי מדכיר אהדדי:
ועל השאלה שניה מדברי סופרים על אודות היין שרף הנה לא ידעתי תקנה לאותו

לאותו חמץ אף שִׁמְצָאֲתִי בַתְּשׁוּבָה חֲדָשָׁה מְקֻרֹב בָּאָה הַמְכֻנָּה בְּשֵׁם פְּנִים מְאִירוֹת שְׂאֵלָה מ"ו הָאֲרִיָּה מְאוֹד בְּנִדּוֹן פְּדוּמָה לְזֶה וְרוֹב דְּבָרָיו בְּזֶה הֵם אֶף לְמוֹתֵר וְעֵיקָר לְדִינָא פְּאֲשֵׁר מְבֹנָאָר בְּסִפְרֵי חֵק יַעֲקֹב סִימֵן תמ"א וּלְבִסּוּף אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה מְצַדֵּד הַתִּירָא שְׂפִיד יִשְׂרָאֵל לְבַטֵּל הַמִּקְח לומר שֶׁהוּא מְקַח טְעוֹת וּמְסִיק שָׁם וְז"ל וְאִם אֵין הַנְּכָרִי רוּצָה מִיְגִזֵּל קָא גְזִיל לִיה וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵל עוֹבֵר כִּלְל דְּלָאוּ בְּרִשׁוּתָהּ קִיָּמִי עכ"ד בְּקוֹנָצָר וּבְאַמֶּת כַּד מְעִינִין הַיִּתְרָא דָּא פְּרִיכָא מְפָל צַד דְּהָא לְפִי מַה דְּמְסִיק לְהִלְכָה בְּסִי' ת"מ סְעִיף א' דְּהִיכָא דְּעַפּו"ם אֵלֶם וְיִכְפְּהוּ לְשֵׁלֶם אִם יֵאבֵד חֵיב לְבַעֲרוּ וְכַתְּבִיתִי שָׁם ס"ק ח' שְׁפֵן עֵיקָר מְכ"ש פֶּאן שְׂיֵשׁ לְעַפּו"ם הַמְעוֹת וּמְכָרוּ כְּדִינוּ דְּוֵדָאֵי נִקְנָה הַחֲמֵץ מִיָּד לְיִשְׂרָאֵל מִחֵק וְדִין הַמְלֻכּוֹ' אֵלֶיכָא דְכ"ע מְקָרִי חֲמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ דְּאֶפְסִיד נִפְשׁוּ שְׂלָא חֲזַר וּמְכַר קוֹדֵם פְּסַח לְנִכְרֵי כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּסִפְרֵי חֵק יַעֲקֹב סִימֵן תמ"ח ס"ק ר' יע"ש לְכֹן נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְּאִסוּר הַחֲמֵץ: וְעַל דְּבַר הַמִּים שֶׁנִּתְגַּדְּלוּ כִּיצַד יַעֲשֶׂה לְהַצִּיל הַחֲמֵץ שְׁנִמְכָר נ"ל שְׂיִשְׁלַח אַחַר אוֹתוֹ נִכְרֵי שֶׁמְכָרוּ לוֹ הַחֲמֵץ וְיֵאמְרוּ לוֹ שְׂיִצִּיל אֶת שְׁלוֹ לְשׁוּם אוֹתָם בְּחֶדֶר אַחַר כְּדֵי שְׂלָא יִשְׁטְפוּ הַמִּים מַה שֶׁמְכָרוּ לוֹ וְאִם אֵין פֶּאן אוֹתוֹ נִכְרֵי יֵאמְרוּ כֵּן לְנִכְרֵי אַחַר שֶׁבְּחֶדֶר זֶה יֵשׁ לְנִכְרֵי הַרְבֵּה דְּבָרִים וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהַמִּים יִשְׁטְפוּ וְיִצִּיל אוֹתָם לְחֶדֶר אַחַר וְזָכִין לוֹ שְׂלָא בְּפָנָיו כַּנ"ל.

וְאֵגַב זֶה אֲנִי רוּצָה לְהַזְהִירָךְ שֶׁתִּזְרַז אֶת הָעַם בְּכָל פְּסַח בְּעִנְיַן הַמְכִירָה שֶׁתְּהֵא כְּדִינוּ וּכְהַסְפַּמַּת אַחֲרוֹנִים לומר לָהֶם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הַחֶדֶר עִם כָּל מַה שֶׁבְּתוֹכוֹ וְאִם אֵין אוֹתוֹ חֶדֶר שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמוֹכְרוֹ, רַק שְׂכוּרָה לוֹ צָרִיף לומר אֲנִי שׂוֹכְרָה לָךְ הַחֶדֶר עַל יְמֵי פְּסַח עִם כָּל מַה שֶׁבְּתוֹכוֹ כִּי שְׂכִירוֹת לְיוֹמָא מְמַכָּר הוּא כַּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה טז בְּחוֹמֵץ יֵין שֶׁנִּתְחַמֵּץ עִם הָאֵם שֶׁל חוֹמֵץ שְׂכַר וְאִם"כ נִתְחַמֵּץ מִזֶּה חוֹמֵץ אַחַר עַד כְּמוֹ חוֹמֵץ רְבִיעִית אוֹ חֲמִישִׁי אִי מוֹתֵר לְקִיָּמוֹ בְּפְסַח.

עוֹד יֵשׁ בִּי דַעַת לְשְׂאוֹל בְּכֹן שֶׁנּוֹלַד אַחַר נֶפֶל דְּהֵינּוּ שֶׁהִיָּה בֶּן ט' חֵי וּמַת תּוֹף שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם מְחוֹנֵיב לְהַתְעַנּוֹת בְּעֶרֶב פְּסַח: תְּשׁוּבָה הַגָּה לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה לְהַתִּיר אִפִּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּפְסַח וְרִאֲיָה לְזֶה מִירוּשְׁלָמִי פֶּרֶק ב' דְּעֶרְלָה חֲמֵצוֹן שֶׁל כּוֹתִים מוֹתֵר לְאַחַר פְּסַח שֶׁל בְּעֲלֵי בָתִּים אַחַר שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת שֶׁל אֶפְיָה וְשֶׁל נַחְתוּמִין בְּכַרְפִּים לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשֶׁל נַחְתוּמִין בְּכַפָּרִים לְאַחַר שְׁלֹשָׁה תַנּוּרִים וּמַה"ט כְּתַב הַב"י בְּטוּר י"ד ס"ס קט"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כְּתַב רַבֵּינוּ יְרוּסָה בְּנִתִּיב ה' חֶלֶק ה' בְּעַל הָעֵיטוּר פִּירֵשׁ הָא דְּתַנְיָא חֲמֵצוֹן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה מוֹתֵר מִיָּד מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחַלִּיפִין פִּירוּשׁוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחַלִּיפִין אֶת הַשְּׂאוֹר וְעַל דִּי הַתְּעַרְבוֹת הוּא מוֹתֵר אֲבָל שֶׁל כּוֹתִים אוֹסֵר עַד אַחַר שְׁלֹשׁ אֶפְיּוֹת כְּדִקְתָּנִי הֵתֵם שֶׁל נַחְתוּמִין לְאַחַר שְׁלֹשָׁה שַׁבָּתוֹת מִפְּנֵי שֶׁמְבַטֵּל הוּא ע"כ וְיֵשׁ לְלַמּוֹד מִפֶּאן בְּמִי שֶׁעֵבֵר וְהֵעֵמִיד חֶלֶב בְּחֶלֶב חֲמֵץ שֶׁל אִיסוּר וְלִקַּח חֶלֶב זֶה וְהֵעֵמִיד בּוֹ אַחַר וּמֵהָאֲחַר אַחַר שֶׁמוֹתֵר לִיקַח מְחֻלָּב שְׁלִישִׁי זֶה וְלִהְעֵמִיד בּוֹ חֶלֶב אַחַר וּמוֹתֵר לְאַכְלוֹ דְּלֵאחַר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּבָר כִּלְהַלֵּב שֶׁל אִיסוּר עכ"ל וְהוּבָא בַב"י סִי' קי"ב ע"ש וּבַש"ף ס"ס קט"ו וְכָל דְּבָרֵיהֶם הֵם בְּנוּיִם עַל הִירוּשְׁלָמִי דַּפ"ב דְּעֶרְלָה שֶׁהֵעֵתְקִיתִי אֲבָל מ"מ אַחַר הָעֵיוֹן נ"ל בְּרוּר דְּאֵין לְסַמּוֹךְ עַל זֶה בְּאִיסוּרִים הַתַּמּוּרִים כְּמוֹ חֲמֵץ פִּינּוֹן שֶׁעֵיקָר דִּין זֶה דְּשֵׁלֶשׁ אֶפְיּוֹת לֹא גִזְרָה בְּש"ס דִּינּוֹ וְכָל גְּדוּלֵי רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא הִבִּיאוּ דִּין זֶה לְפַסֵּק הִלְכָה כִּי אִם בְּפִתָּם וְחֶלֶב שֶׁלָּהֶם דְּקִלִּישׁ אִיסוּרֵיהוּ וְהַרְבֵּה הַקְּלִיּוֹ בְּדְבָרִים כְּאֵלוֹ וּמִתְחַלְּהָ רַק מִחֲמַת סָפֵק גְּזָרוּ שֶׁמָּא נִתְעַרְבַּ בּוֹ דְּבַר טָמֵא עַל כֵּן הַקְּלִיּוֹ גַם בְּזֶה מִשְׁא"כ לְעִנְיַן אִיסוּר חֲמֵץ דְּחִמִּיר חֲלִילָה לָן לְהַקְּלֵה מַה

שלא נמצא בפירושו בש"ס דידן ופוסקים ראשונים ואדרבה מצאתי במגן אברהם בהלכות פסח סימן תמ"ב סעיף קטן ט' כתב בשם הרמב"ן דכהאי גוונא אפילו התמישי אסור לקיימו בביתו וכן עיקר אף שראיתי בתשובת פנים מאירו' סי' ק"ז שהשיג ומתמיה על המ"א בזה וכאלו היה ממנו בהעלמת עין דברי הב"י ובל העיטו' בזה ובאמת לע"ד פדעת המ"א וכמ"ש דאין להשהות אפי' בביתו אף אם עבר ושהה יש להתירו בהנאה אחר פסח בצירוף הטעם למקצת הפוסקים דעכשיו שפנולם מבטליו אין להחמיר פול' האי ולענין הבן שנולד אחר נפל בן ט' חי שמת תוך שלשים יום נראה לי פשוט שאין צריך להתענות נעלם מאתי מה שכת' המ"א בסי' ת"ע וז"ל נ"ל דהבא אחר פפלי' צריך להתענות דהוי לי' בכור לנחלה עכ"ל ובאמת נתבאר בח"מ סי' רע"ז דהבא אחר בן ט' שיצא ראשו חי דאפי' בכור לנחלה נמי לא הוי וא"כ פשוט הוא שאין צריך להתענות הקטן יעק': שאלה יז בח"ה של פסח מלחו על סעוד' ברית מילה בשר הרב' עם תרנגול' ושכחו בשני תרנגולים הנפק במליחה ואח"כ מצאו בתרנגולים זפק של אחד מהם ובתוכו מצאו כמו סובין וזפק אחד זרקו לאיבוד בלא בדיקה מה דינו של בשר והתרנגולים עוד באתי לשאול למעשה מה שכת' מ"ו בתשובתו שבות יעק' בחלק ראשון סי' כ"א בכלי שנפגם לאחר שני חדשים להקל אם יש לסמוך על זה למעשה כי מסוף דבריו שם משמע שיש קצת לחמיר לפי שלא מצא לאחד מן האחרונים לחלק בקד: תשובה על דבר הנפק שמצאו בתוכו סובין ונמלח עם שאר בשר הנה אם נמצא חטה בזפק מבואר הדין בש"ע סי' תס"ז סעיף י"ד ובספרי חק יעק' שם העליתי להלכה בס"ק מ"ח דאפי' היא מבוקעת יש להתיר הפל לשהות עד אחר פסח רק מקום שנמצא יקלוף ובנמצא תוך הציר הוי כמבואר ואסור אף בתשובת מהר"צ סי' פ"ו פסק בחטה שנמצא בתרנגולת בתבשיל יקפה עלי' פלי עד מוצאי י"ט ואכלו רק שורף החטה ובאמת בטור וש"ע סי' תס"ז סעיף יו"ד מבואר דדוקא בי"ט אחרון של פסח יש לנהוג פן משא"כ מקודם יש לאסור הפל וכן מבואר בריש ס"ס תמ"ז בש"ע בהג"ה אף שכתבתי שם צדדים להקל מ"מ לא מלאני לפי להקל פגד הספמות הראשונים ואחרונים ואין להקל במה שנתפשט המנהג לאסור וכמו שהארכתי בספרי חק יעקב סי' תמ"ז סעיף קטן ב' ע"ש דברי באורו וכל זה בחטה אבל בסובין ומורסין שנמצאות הנפק אף שמבואר בספרי סי' תנ"ד דסובין ומורסין מחמיץ מפני קמח שבה מ"מ הא מבואר בסי' תס"ז בא"ח ובי"ד ס"ס פ"ג דלהרבה פוסקים אפי' בחטה שלימה הוי כמעופל וכ"ש בקמח וסובין שהוא קל להתעפל כ"ע מודו דהוי כמעופל ושורף ועיין בספרי חק יעקב סי' תס"ז ס"ק ל"ט ובספרי מנחת יעקב פלל ט' סעי' קטן ט' בשאר כל השנה אם נמלח הנפק עם המאכל מה דינו ע"ש ועכ"פ נ"ל די בזה להשהו' התרנגולת עד אחר פסח ולהתיר השאר מייד בפרט במקום הפסד מרוב' וסעודת מצוה ומגיעת שמחת י"ט ועל דבר הנפק השני שהשליכו מחזיקי אסורא לא מחזקינו אף גם איכא ספק ספיקא דלמא לא היה שם במאכל שום חמץ ואת"ל היה שם דלמא נתעפל ועל דבר מה ששאלת אם יש לסמוך מה שכתבתי בתשובתי להקל בפסח בכלי שנפגם אחר שני חדשים לשימוש דע שבתשובות מהר"צ ראיתי בסי' ע"ה שירד ג"כ לחילוק זה שכתבתי שם בתשובה ועיקר ראיתו מיי"כ ומשם באמת לע"ד אין ראיה כל כך כמ"ש שם בתשובה ובלוח הטעות דבליעת צונן הוא על פן אמרינו דאחר שנתנישן שנים עשר חדש פלה הליחות מהכלי ומהשקרים וחרצנים יע"ש וכן

מהתולעים ג"כ אין ראיה כמ"ש שם אף העיקר ראיתי הוא מהאי דחביו' יין שדבוקו
נסריו בכצק דאיכא ממשות בעין וכמו שהארקתי שם בתשובת אף שבתשוב' הר"צ דוחה
ראיה זו דכבוש אינו כמבונשל ממש וראיה מהני מאני דקונאי דמפליגינן בין יי"נ
דתשמישו בצונן כב' נשמטתי בזה והובא בלוח הטעו' שלי שם וז"ל אפי' בכבוש במאכל
הרף דלכ"ע הוי כמבונשל גמור ועיין במנחת יעק' שלי פל' ג' ס"ק ד' ע"כ וא"כ אין
לדמות זה לכבוש בכלי הקשה וגם ל' הרשב"א שכת' ודוקא אם לא נפסד לגמרי וכו'
מבואר להדיא דכה"ג יש להקל כמ"ש שם בתשובה לכו' נ"ל להורות פן להלכה ולמעשה
הק' יעקב: שאלה יח מכן הרב המחבר שער אפרים הרב הפולא מהר"ר לייב נר"ו בשם
חכם ספרדי אחד על מה שכתב הרמב"ם פ' יו"ד מה' תמידין ומוספין דין זה וז"ל ואם
עירה המים בתוף היין או היין בתוף המים ונסף לשניהם מפלי אחד יצא דהוא להדיא
נגד הסוגיא דש"ס דב"ב דף צ"ז ע"ב בשם הברייתא דמזוג לא יביא ואם הביא פסול
ועוד הקשה לשאול אם אין לו רק פחות מפזית מצה אי מקויב לאכול אותו בפסח או
נימא פיון דהוא פחות מכשיעור לאו מצה הוא פלל: תשובה הנה הלחם משנה בפ' י"א
מהלכות מאכלות אסורות מקשה עוד קושיא על הרמב"ם פ"ו מה' אסורי מזבח שהשמיט
דין המזוג שפסול ביין המתנסף על פן מתרץ שהרמב"ם הולך לשטתו שפסק בפ"א
מהלכות מאכלות אסורות יין מזוג יש בו משום גיסוף אע"ג דק"ל אין גיסוף אלא יין
הקרב על גבי מזבח אלא צ"ל דהרמב"ם סובר דדין מזוג פשר לגבי מזבח משום דבפ'
המוכר פירות אמרו אי למעוטי מזוג עלוניה עלוניה ומפרש רבינו דלא כפרש"י דכיון
דעלוניה פשר לגבי מזבח ודחינו ברייתא דספרי מקמא גמרא דידן עכ"ל הלחם משנה
א"כ גם קושיא זו דפ' יו"ד תמידין ומוספין מתורץ בזה אף ברייתא דספרי דוחקני וכי
בשביל דברי יוסי בר חנינא נדחה הברייתא ובפרט שיש להשוות אותם כפרש"י לכו'
נ"ל לומר דאין פאן מחלוקת פלל וגם בהרמב"ם ס"ל דמזוג פסול והא דלא חשיב אותו
הרמב"ם פ"ו מה' אסורי מזבח משו' שם במ"ש שם דכל שנשתנ' היין פסול לגבי מזבח
וקל שמזוג בו מים ודאי נשתנ' ריחו וטעמו פסול והא דפסק בהלכות תמידין ומספין דאם
נתער' היין במים דמותר ולנסף היינו בגיסוף החג דוקא פיון ששם גיסוף המים והיין
תרונויהו מצוה להכי אין מצוה מבטלת זו את זו כדאיתא בערבי פסחים ומותר בדיעבד
משא"כ בגיסוף דכל השנה דהוא רק גיסוף היין אצל תמיד של שחר בעירן חי דוקא וכן
משמעות פרש"י שם בב"ב דמביא האי דספרי דכתיב ונספו רביעית ההין חי ולא מזוג
והאי קרא בתמיד של שחר כתי' והא דפסק בפ"א מה' מ"א דדין מזוג יש בו משום גיסוף
היינו משום דקרא לגבי המזבח בגיסוף המים בחג ועל דבר מי שאין לו רק פחות מפזית
מצה נ"ל שאין פאן חייב פלל דאכילה בכזית משמע וראיה ממה דאיתא בסי' תפ"ד
הנשבע שלא לאכול מצה.

פל השנה אסור לאכול מצה בפסח ולפי מה דקי"ל לעונן שבועה שלא אוכל בכזית משמע
קשה א"כ יאכל פחות מפזית אלא ודאי פשוט פיון שאינו אוכל פשיעור לאו מצוה הוא
פלל נ"ל הקטן יעקב: יט נשאלתי יוריני אדוני מ"ו להלכה ולמעשה בדין פאן נמצא פאן
היו בפסח ותו קשה לי בדברי אדוני על מה שכתב בספרו שבות יעקב בחלק ראשון
סימן י"ח בדברי הרא"ש פ' ערבי פסחים לתרץ דברי הראשונים אפתי קשה הלא הש"ס
מירו שנמצא הספין ומי ימר שנשטמא בולד הטומאה: תשובה במה דסיים אפתח מה

שֶׁהִקְשִׁיתִי לְשִׂאוֹל בְּסִפְרֵי שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֵלֶק רֵאשׁוֹן כּוֹנֵן לְדַעַת גְּדוֹל אֶחָד שֶׁהִקְשִׁיתִי לִי
קוֹשֵׁי זֶה מִיָּד אַחַר הַדְּפֻסֶת סִפְרֵי הַהוֹשְׁבֵתִי לוֹ וְז"ל נ"ל שִׁישׁוּבֵי נִכּוֹן וְאַמֶּת לִיַּעֲקֹב תַּתֵּן
שְׁהָרֵי עֵינַי יְסוּדֵי שֵׁם מוֹסֵד עַל פִּי פִרְשׁוֹ דְּבִיבְרָה דָּף י"ח ע"א דְּלִכְּוּ בְּאֵב הַטְּוֹמָא' אֵין
מְטַבִּילִין בִּי"ט פִּינֵן דְּטַמָּא מִן הַתּוֹרָה מִשָּׂא"כ בּוֹלֵד הַטְּוֹמָא דְּטַהוֹר מִן הַתּוֹרָה מְטַבִּילִין
בִּי"ט ע"ש כְּבָר מְבֹנָאָר בְּהַרְמַב"ם פ' י"ג מְהֵלְכוּ שְׂאָר אַבוֹת הַטְּוֹמָא דִּין ד' וְהוּא
מִמֵּתִינִתָּן דִּפ' ד' דְּטַהֲרוֹת וְכֵן גְּזָרוּ חֲכָמִים עַל פְּלִים הַנְּמַצָּאִים שְׂיָהָא בְּחֻזְקָת הַטְּוֹמָא הָרִי
לְהִדְיָא דְּטוֹמָאֵת פְּלִים הַנְּמַצָּאִים נִקְרָאִים רַק טוֹמָאָה מְדַבְּרִיהֶם כְּמוֹ וְלֵד הַטְּוֹמָאָה נִמְצָא
דְּבִרְיָהֶם נְכוּנִים בְּלִי פְקֻיָּוָה וְכֵן הוּד' לְדַבְּרֵי: וְעַל דְּבָר פָּאן נִמְצָא פָּאן הִיָּה אֵין מְהַצְנוּרָה
לְהַאֲרִיף בְּזָה פִי כְּבָר דְּבָרֵי מְבֹנָאָרִים בְּבֹאָר הֵיטֵב בְּסִפְרֵי חֵק יַעֲקֹב בְּסִי' תִּס"ז סְעִיף י"ב
וְמָה לִי לְכַפֹּל הַדְּבָרִים וּמ"מ אֵין אֲנִי אוֹמֵר קִבְּלוּ דַעֲתִי מְקוֹם שְׂאִינוּ מְסַפְּרִים בְּזָה
הָרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים רַק כָּל בַּעַל הוֹרָאָה יִבְחִין דְּבִרְיָהֶם וְדַבְּרֵי וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה לְפִי
עֲנֵן הַהוֹרָאָה אִם יֵשׁ צְדָדִים לְהַקְלִי וּמְחַדָּשׁ גְּדַפְסֵי תְּשׁוּבַת פְּנִים מְאִירוֹת בְּסִימָ' ט"ו הַאֲרִיף
מְאוֹד בְּדִין זֶה וְכִייל הַרְבֵּה פְּלִים בְּדִין זֶה נִגְדַּד רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים בְּדִינֵי אֱלוֹ וְאֵל תִּסְמְנוּ
עָלָיו לְמַעֲשֶׂה פִי רֹב דְּבִרְיָהֶם הֵם פְּלוּלָא בְּעֵלְמָא בְּחִידוּד שְׁקוֹנְדִּים לְלִיבּוֹנָה לִיבּוֹן הִלְכְּתָא
גַּם מ"ש שֵׁם מְדִינֵי חֻזְקָת אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׂאִין לוֹ עֵינַי מִן הַתּוֹרָה אוֹ יֵשׁ לוֹ עֵינַי כְּבָר
נִתְבָּאָר הַכָּל בְּאִיסוּר בְּסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב בְּקוֹנְטֵרִס הַסְּפִיקוֹת סְעִיף ד' ס"ק ל"ו ע"ש דְּבָרֵי
בְּאִיסוּרָה מֵה שֶׁהַעֲלִיתִי מְסוּגָ' הַש"ס וּפּוֹסְקִים גַּם בְּתוֹשְׁבֵתִי חֵלֶק א' ס' צ"ח נִתְבָּאָרוּ הַרְבֵּה
דְּבָרִים מְדִינֵי אֱלוֹ וּמִשְׁם אֶפְסֵי קְצִיָּהוּ תִרְאָה וְנִרְאָה וְנִיכָר שְׁלִפְנֵי בַּעַל הַמְחַבֵּר הִיָּה סִפְרֵי
בְּהַעֲלֵם דְּבָר וְתוֹ לֹא מִיָּדִי הִקְטֵן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה כ מִי שְׁשִׁכַח אֶצְלוֹ כִּיס עִם מְעוֹת בַּע"ש
עִם חֲשִׁיקָה וְהוּא בְּשׁוּק וְאֵין עִמּוֹ נְכָרִי כִּי צָד יִנְהַג עֲצָמוֹ: תְּשׁוּבָה אִף שְׂדִין זֶה פְּשוֹט בַּש"ס
וּבַש"ע מ"מ פִּינֵן שְׂרָאִיתִי בְּדַבְּרֵי אַחֲרוֹנִים חִילּוּק דַּעוֹת וְכִדִּי לְבָרֵר הַדְּבָר הַנְּצַרְכְּתִי
לְהַאֲרִיף קְצַת דְּגָרְסֵי בַר"פ מִי שֶׁהִחְשִׁיף בְּדָרְוֹ נוֹתֵן כִּיסוֹ לְנְכָרִי וְאִם אֵין עִמּוֹ נְכָרִי מְנִיחוֹ
עַל הַחֲמוֹר הַגִּיעַ לְחֻצֵר חִיצוֹנָה נוֹטֵל אֶת הַפְּלִים הַנִּיטְלִין בְּשִׁבְתָּ וְקָאָמַר שֵׁם בַּש"ס אָמַר
רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה הִיָּתָה חֲבִילָתוֹ מְנוּחַת עַל פְּתִיפּוֹת רַץ תַּחֲתֵיהָ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְבֵיתוֹ וְנָרִיק
לֵיהָ כִּלְאֲחֵר יָד וְהִנֵּה דַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים הוּבָא בַב"י סִימָן רִס"ו דַּה"ה לְכִיסוֹ דִּינוֹ הִכִּי
לְרוּץ וְיֵשׁ חוֹלְקִים וְכֵן הִבִּיא בַש"ע שְׁנֵי הַדַּעוֹת וְלֹא הִכְרִיעַ אִף הַמ"א כְּתַב שֵׁם בַּש"ס ק י"ח
דְּלִדְדוֹן דָּאֵין לְנוֹ רְשׁוֹת הַרְבִּים גְּמוּר אֶפְשָׁר דְּלִכ"ע שְׂרֵי בְּכָל עֲנָן וְכֵן נ"ל עֵינַי וְמָה"ט
הִיָּה נ"ל ג"כ אֵין לְהַחְמִיר וְלַחֲוֹשׁ לְדַעַת הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים שְׁכַתְּבֵי הַב"י שֵׁם בַּש"ס רִס"ו בַּשֵּׁם
רַבִּינוּ יְרוּחֵם חֵלֶק א' דְּדוֹקָא מִי שֶׁהִחְשִׁיף לוֹ בְּדָרְוֹ שְׁהִיָּה סְבֵר שְׂעִדְדִין יֵשׁ שְׁהוֹת בֵּינֵם
אַבְל מִי שְׂיָצָא מִבֵּיתוֹ סְמוּךְ לְחֲשִׁיקָה וְשִׁכַח וְהוֹצִיא לְרְשׁוֹת רַבִּים לֹא הִתִּירוּ לוֹ שׁוּם אֶחָד
מִהַדְּרָכִים הָאֵלוֹ עַכ"ל הַב"י וּמִשְׁמַע שֵׁם קְצַת מְדַבְּרֵי ב"י דָּאָף עַל תַּקְנָה זֶה דְּרִיבָה קָאָמַר
אַכֵּן אַחַר הָעֵינִן נִרְאָה דְּלֹא קָאִי רַק אַתְקָנָה נוֹתֵן לְנְכָרִי אוֹ עַל הַחֲמוֹר וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְכֵן
מְבֹנָאָר שֵׁם לְהִדְיָא בַש"ע דְּרַק עַל אֱלוֹ הַתִּירִים קָאִי דְּהָא מְקוֹר דִּין זֶה מְדַקְתְּנִי מִי
שֶׁהִחְשִׁיף בְּדָרְוֹ וְלֹא קִתְּנִי מִי שְׁהִיָּה בְּדָרְוֹ סְתָם וְכַמ"ש הַב"י שֵׁם ס"ק א' וּבְאַמֶּת בְּהֵאִי
דְּרַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה קִתְּנִי בְּאַמֶּת סְתָם הִיָּתָה חֲבִילָתוֹ וְכו' וּבִלֵּא"ה אֵין לְהַחְמִיר בְּזָמַן הִיָּה
דְּלִיכָא רְשׁוֹת הַרְבִּים גְּמוּר וְאִף שְׁלֵא נַעֲלַם מֵאֲתֵי מ"ש הַמ"א שֵׁם ס"ק ג' דְּבִזְמַן הִיָּה
דְּלִיכָא ר"ה יוֹתֵר יֵשׁ לְהַחְמִיר הִיָּנּוּ בְּנוֹתָן לְנְכָרִי אוֹ עַל חֲמוֹרוֹ דְּאִיכָא גְּדוּד אִיסוּר וְלֹא
הִתִּירוּ אֲלָא פְּדֵי שְׁלֵא יָבֵא לִיָּדֵי אִיסוּר' דְּאוּרִיָּתָא מִשָּׂא"כ בְּהֵאִי תַקְנָתָא דְּרִיבָה יוֹתֵר יֵשׁ

לצדד התירו בזמן הזה וכן על פתח צריכין לומר כדי שלא יסתרו דברי המ"א עצמו
אחדדי ואל תשיבנו ממ"ש הרמ"א שם סעי' י"ב בהג"ה מי ששכח פיסו בשב' עליו אם
היא בביתו יכול לילך עמו לתצר ולהתיר ואם הוא בשוק אסור להביאו לביתו רק תתיר
תגורו בשוק והוא נופל ואומר לנכרי לשמרו עכ"ל דמשמע לכאורה דאין להתיר ע"י
ריצה בפס וכן הבין הט"ז שם ס"ק וי"ו על פן מתמיה שם על הש"ע וכת' וז"ל ואינו
יודע למה כת' זה פינו שפבר הביא בעל הש"ע שסמוך לזה דה"ה לכיסו יש התירא
דלעיל ומדברי אגודה מריה דהאי דינא אין ראיה דנדאי הוא ס"ל פדעה ראשונה דלא
התירו אלא בחבילה ולא בכיסו וכיון דמילי דרבנן ניגהו הסומך להקל לא הפסיד פנ"ל
עכ"ל הט"ז הזה מ"ש על האגודה דנדאי הוא ס"ל פדיעה ראשונה זה נדאי אינו ונתעלם
ממנו דברי האגודה ריש פרק מי שהחשיף שכת' להדיא מי שהחשיף לו בדרך נותן פיסו
לנכרי ואם ירא מפני פותים רויץ ולא יעמוד וכשיבא סמוך לביתו יזרקנה פלאחר יד
ועל עיקר הקושיא ראיתי בספר הלכה ברורה שנדפס מחדש בסו' רס"ו לחלק בין בע"ש
או בשבת עצמו ולא ידעתי מקום לחילוק זה דהא מי שהחשיף קאמר וכבר עליו קידש
היום והוא שבת גמור וכן מבואר שם במתני' וש"ס ע"ש וכן מוכח להדיא שם בתוספות
ריש פרק מי שהחשיף רק דנקיט מי שהחשיף דבר בהונה שהדרך לזפור מיד בע"ש וגם
נתעלם ממנו דברי האגודה עצמו בפ"ק דביצה שכת' דין זה ג"כ בע"ש וגם בש"ע ג"כ
מייירי בע"ש עם חשיך דמירוי שם פל הסי' מע"ש לכן פשוט שאין דבריו נכונים
וברורים בזה פלל ומעיקרא נ"ל דלא קשה מידי דגם אגודה לא קאמר דאסור להביאו
לביתו היינו אם אפשר לשמור ע"י נכרי אבל בלא אפשר יש לו תקנה ע"י ריצה לביתו
וכמו שכת' להדיא בריש פרק מי שהחשיף וזה גם כן דעת המ"א בלי פקפוק פלל וזה
נראה פוננת המ"א שם סימן רס"ז סעיף קטן ד' וז"ל ואם הוא בשוק ונ"ל דאם מתניירא
דעכ"מ יקחהו בשוק רשאי לרויץ עד פאן לשונו הרי להדיא כמ"ש אלא שתלוי הדבר
פנ"ל פאלו למראה עיניו ישפוט ובאמת פן מבואר באגודה עצמו והוא ברור וכנ"ל
למעשה הקטן יעקב: שאלה כא פלי שבשל בו לחולה בשבת מה להשתמש בו בפלי לפי
שראיתי שכת' גיסי הגאון בספרו אליהו זוטא ר"ס שי"ח וז"ל משמעות תשובת הרשב"א
סימן קנ"ה דאפי' בקדחה אסור לבשל וכ"כ המ"א שם: תשובה לא ידעתי מאי קא מסתפק
לה הא אפי' התבשיל עצמו מותר במ"ש לבריא ומ"ש גיסי והמ"א ר"ס שי"ח היינו
בבשול באיסור במזיד דאסור לו התבשיל עולמית משום מעשה שבת דרבנן קנסהו לו
ע"כ סבירא להו דגם הפלי נאסור לו עולמית מהאי קנסא כמו פל איסור דרבנן שיש לו
עיקר ושורש דאורייתא דאסרינו ג"כ הפלים שפלועין ממנו ו הלכה ברורה ריש סימן
שי"ח השיג על המ"א בזה ולא דק ואם יאמר האומ' מנא לה הא הנגי אעתיק לה דברי
תשובת הרשב"א וז"ל שאלת קדירה שבשל בה ישראל לצורך חולה שיש בו ספנה אם
היא אסור' מפני שבשלה בה בשבת או עותרת מפני שאין מעשה שבת אסורין אלא לר'
יוחנן הסנדלר ולא קי"ל פנותיה או דלמא אסורה פינו דאיפא למגזר שמה ירבה בה
לצורך בריא עכ"ל השואל: תשובה דבר ברור הוא זה אליבא דכ"ע שהיא מותרת שאפי'
התבשיל עצמו מותר לערב ואפילו לר' יוחנן הסנדלר לא אסיר אלא פשעשה במזיד
אבל לא בשוגג דהא קתני בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו ודוקא בשוגג
באיסור הא לחולה שיש בו ספנה מותר ומצנה לבשל לו ואין פאן מעשה שבת דאיסור

וְלֹא אָסַר אֶפֶי לִר"י הַסַּנְדֵּלֶר אֲלֵא בְּמַעֲשֵׁי שֶׁבַת בְּאִיסוּר וּכ"ש לר' יְהוּדָה וּכ"ש לר' מֵאִיר עַכ"ל הַרְשָׁב"א וּמֵהַדְּבָרִים אֵלּוּ הוֹצִיאוּ אַחֲרוֹנִים הַמְשַׁמְעוֹת מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א לְאַסוֹר הַפְּלִי הֵינּוּ בְּבִישְׁלוֹ בְּמִזֵּד שְׁאָסוּר לוֹ הַתְּבַשִּׁיל עוֹלָמִית גַּם הַפְּלִי הַפְּלוּעַ מִמֶּנּוּ אָסוּר לוֹ עוֹלָמִית מִשָּׂא"כ לְמִי שֶׁהַתְּבַשִּׁיל מִן־לֶעָר' פְּגוֹן בְּמִזֵּד וְלֹאֲכַל לְאַחֲרִים אַחַר שֶׁבַת גַּם הַפְּלִים מִן־רִירוֹן וְכֵן לְמֵאן דַּס"ל בְּשׁוּגַג אָסוּר לוֹ גַּם הַפְּלִים נֶאֱסַר לוֹ מִשָּׂא"כ לְחוּלָה מִן־תֵּר הַפְּלִי אֲלֵיבָא דַּכ"ע וּכְמ"ש וְהוּא בְּרוּר וּגְדוּלָה מְזוּ נ"ל דְּאֶפֶי בְּשִׁלּוֹ בְּכָלִי תְּדַשׁ פְּגוֹן שְׁנַעֲשֶׂה תְּבַשִּׁיל ע"פ צִיוּי הַרוֹפְאִים לַעֲשׂוֹת דְּנֻקָּא בְּקִדְרָה תְּדַשֶּׁה וְכַה"ג דַּע"ג דְּבִישְׁלֵי רֵאשׁוֹן הוּא גָּמַר תִּיקוּן וְכַמְבֹּאֵר בְּבִיצָה דָּף ל"ג מְפָנִי שְׁצָרִיף לְחֶסֶם וְכֵן מְבֹאֵר בַּא"ח ס"ס תַּק"ב אֶפֶילוֹ הֵכִי הַפְּלִי מִן־תֵּר אַחַר שֶׁבַת כְּמוֹ הַתְּבַשִּׁיל עֲצָמוֹ שְׁנִתְּבַשִּׁיל לְחוּלָה דְּמִן־תֵּר לְמוֹצָאֵי שֶׁבַת ה"ה הַקְּדִירָה כְּנ"ל פְּשוּט הַק' יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה כַּב מְשַׁרְתָּ אַחַד יֵרָא אֱלֹהֵי כְּשֶׁרְבוּ קוּרָא עָלָיו בְּשַׁחְרֵי הוּא עוֹמֵד בְּזִרְיוֹת לַעֲבוּדַת רַבּוֹ אִם אֵינּוּ עוֹבֵר מִשׁוּ' הָא דְּאֶמְרִינָן בְּבִרְכוֹת בְּמַה חֲשַׁבְתוּ לָזֶה וְלֹא לְאַלְוֶה פִּרְש"י שֶׁהַקְּדִמָּת כְּבוֹדוֹ לְכַבּוּדֵי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוּרָה שְׂאֵלָה גְּדוּלָה שְׂאֵלָתָ וְהוֹנְפְרוּ דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתִשׁוּבַת הַלְכוֹת קִטְנוֹת חֵלֶק ב' שְׂאֵלָה ד' שְׁפֹסֵק שְׁיִזְהִיר לְמִשְׁרָתוֹ שְׁיִרְחֲצוּ וַיְבָרְכוּ בְּרַפְתָּ הַשַּׁחַר וְאַח"כ יִקְרָאוּ קְרִיאַת שְׁמַע וְאַח"כ יַעֲשֶׂה לוֹ צָרְכָיו דַּל"כ נִקְרָא בְּמַה ע"ש אֲכֵן כַּד מְעִיִן שְׁפִיר נִרְאֶה דְּכָל זֶה הוּא מִמְדוֹת הַחֲסִידוֹת שֶׁהֵרַב אוֹ אֲדוֹנוֹ יַעֲשֶׂה כֵּן וְאַל יִקְפִּיד אִם אֵינּוּ זְרִיז קוֹדֵם לָזֶה לַעֲבוּדַתוֹ אֲבָל לְדִינָא נ"ל דְּאֵין קְפִידָא בְּהָא דְּגָרְסִינָן שֶׁם בְּבִרְכוֹ' דָּף י"ד ע"א אָמַר רַב כָּל הַנּוֹתָן שְׁלוֹם לְחִבְרֵי קוֹדֵם שְׁיִתְּפַלֵּל כְּאֵלּוּ עֲשָׂאוּ בְּמַה שְׁנֵאֲמַר חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאֲדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ כִּי בְּמַה נִּחְשָׁב הוּא אֵל תִּקְרִי בְּמַה אֲלֵא בְּמַה וְשִׁמּוּאֵל אָמַר בְּמַה חֲשַׁבְתוּ לָזֶה וְלֹא לְאַלְוֶה מִתִּיב רַב שֶׁשֶׁת בְּפָרְקִים שׁוֹאֵל מְפָנִי כְּבוֹד וּמִשִּׁיב תְּרַגּוּמָה ר' אֲבָא בְּמִשְׁפָּיִם לְפַתְחוֹ ע"כ הֵרִי לְהִדְיָא מְבֹאֵר דְּאֵין אִיסוּר אֲלֵא בְּמִשְׁפָּיִם לְפַתְחוֹ דְּנֻקָּא מִשָּׂא"כ אִם פִּגְעַת בּוֹ מִן־תֵּר לְשִׂאוֹל וְלִהְשִׁי מְפָנִי כְּבוֹד וְהִירָאָה וּמַכ"ש בְּעַבְדוֹ וּמִשְׁרָתוֹ הַמְשׁוֹנְעָד לוֹ דְּחִינָ' בְּכַבּוּדוֹ וְיִרְאָתוֹ דְּלִיבָא אִיסוּר כָּלֵל דְּהִירֵי אֶמְרוּ מוֹרָא רַבָּה כְּמוֹרָא שְׁמִים אֶפֶי אֵינּוּ רַבּוֹ בְּתוֹר' מ"מ הוּא אֲדוֹנוֹ וּמְשׁוֹנְעָד לִירְאָתוֹ וּמַה"ט מְצִינּוּ דְּהַקְּיָלוֹ חֲכָמֵי' בְּאַנְוָנִי' וּפּוֹעֲלִים בַּק"ש וְתַפְיָלָה שְׁקוֹרִין בְּרֵאשׁ הָאֵילָן וּבְרֵאשׁ הַנְּדָבָה וְכַדְאִיתָא בְּבִרְכוֹת דָּף ט"ז ע"א שְׂלֵא לְבַטְלָן מִעֲבוּדַתְּוֹ וּמִלְאַכְתָּן ה"ה בְּזֶה וּבְזֶה אֶמְרוּ גְּדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁדוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַתוֹר' דְּהֵינּוּ בְּלֹא דְלֵא תְּסוּר שֶׁהוּא דְּרַבְּנָן גַּם הָאֵי דַעֲשֶׂהוּ בְּמַה אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא וְהוּא דְּרַבְּנָן נִדְחָה מְפָנִי כְּבוֹד וְיִרְאָתָא אֲדוֹנוֹ וְשְׁלוֹם בֵּיתוֹ עֲדִיף לְהֵכִי מְדַקְדָּק רַב וְקֹאֲמַר כָּל הַנּוֹתָן שְׁלוֹם לְחִבְרֵי דְּנֻקָּא חִבְרֵי קֹאֲמַר וְלֹא אֲדוֹנוֹ אוֹ רַבּוֹ נֶאֱפִי' אֵי נִימָא דְּשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר בְּמַה חֲשַׁבְתוּ לָזֶה וְלֹא לְאַלְוֶה וּפִי' רַש"י שֶׁהַקְּדִמָּת כְּבוֹדוֹ לְכַבּוּדֵי כְּוֹנְנָתוֹ אֶפֶי בְּעַבְדוֹ נְמִי מְטַעַם זֶה מ"מ הָא קו"ל הַלְכְּתָא כְּרַב לְאַסוּרֵי וּמַכ"ש לְפִי דַעַת תְּלַמִּידֵי' רַבִּינוּ יוֹנָה בְּשֵׁם רַבְּנֵי' פְּרוּבַנְצִי"א דְּנֻקָּא שְׁלוֹם שֶׁהוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אָסוּר אֲבָל שְׂאֵר מִיָּלִי שְׂרִי וְכֵן הַסְּפָמַת הַפּוֹסְקִים וְהָאֲחֵרוֹנִים כְּמְבֹאֵר בַּא"ח סִימ' פ"ט אֵין קְפִידָא כָּלֵל נ"ל הַק' יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה כַּג בְּמִדְּיוֹת אֵלּוּ שְׁנוֹהֲגִין לְפָרוֹס עַל הַחֶמֶן וְהַפְּלָה הַטְּלִית לְחֻנְפָּה ע"ש וּפְרָשַׁת עֲלֵי כְּנָפֵיךָ אֵי מְחַוִּיב הַחֶמֶן לְבָרָךְ אוֹתוֹ כְּשִׁלּוּבֵשׁ אוֹתוֹ אוֹ נִימָא דְּאֵין כְּוֹנְנָתוֹ לְשֵׁם מְצִנָּת עֵיטוּף בְּצִיצִית רַק לְשֵׁם חֻנְפָּה וְלֹא בְּרַבָּה גַּם מִי שְׁמַיִם תְּפִילִין בְּמַנְחָה אִם יִסִּיר קוֹדֵם תְּפִילַת מְעִרֵי' אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאֶמֶת לֹא עָלָה עַל דַּעַתִּי שְׁיִפְטוֹר מְבָרְכָה זוֹ דַּמ"מ הוּא לּוֹבֵשׁ טְלִית מְצִוִּינָתָ וְכֵן מְשַׁמְעוֹת מְהַרְשֵׁ"ל בַּפ' כָּל הַבְּשָׂר סִי' נ"ג דְּדוּקָא בְּטְלִית שְׂאוּלָה

אין לְבַרְךָ עָלָיו כְּשֵׁאִינוּ לֹבֵשׁ לְשֵׁם מְצֻנֵת עֲטִיפָה רַק לְצִנְיָנוּת לְעֵלוֹת לְתוֹרָה אוּ לְיָרֵד לְפָנֵי תִיבָה ע"ש וְכֵן הִסְכַּמְתָּ הָאֲחֵרוֹנִים וְכֵן נוֹהֲגִין לְבַרְךָ וְכֵן פָּסַק בְּפִשְׁטוֹת בְּתִשְׁבַּת הַלְכוֹת קְטָנוֹת חֶלֶק א' ס' כ"ב אָכֵן בְּשִׁינְיָרֵי כ"ג ס' ח' בְּהִגָּהוּ ב"י ס"ק ה' כְּתַב בְּזֶה דְעוֹת וּמ"מ מְסַקְנוֹת דְבָרָיו שְׁעֵינְקָר שְׁצָרִיף לְבַרְךָ מִי שְׁרוּצָה לְצֵאת יָדֵי פֶל הַדְעוֹת יִטּוֹל לְזוֹ טְלִית שְׁאוּלָה דֵאע"ג דְלִדְעַת הָרֵא"ש יֵשׁ לְבַרְךָ עַל טְלִית שְׁאוּלָה וְכֵן פָּסַק בִּש"ע בֵּא"ח סִימ' י"ד מ"מ הָא הַט"ז הַעֲלָהוּ אֶסִיק לְהִלְכָה כְּמִהְרֵשׁ"ל דָּאִין לְבַרְךָ עַל טְלִית שְׁאוּלָה אָף שֶׁהִמ"א תִּירָץ דָּאָף שְׁפָתוֹ פְּסוּתָהּ שְׁפָטוֹר לְעֵשׂוֹת צִיצִית בְּטְלִית שְׁאוּלָה מ"מ רִשְׁאֵי לְבַרְךָ כְּמוֹ הַנְּשִׂים וּכ"כ גִּיְסֵי הַגָּאוֹן בְּסִפְרוֹ אֵלֶיהוּ זוּט' דְשִׁפְכָר נַעֲשֵׂ בּוֹ יוֹצֵא בּוֹ וּמְבַרְךָ עָלָיו וּכ"כ בְּהִלְכָה בְּרוּרָה מ"מ אִין זֶה כְּדָאֵי לְדַחוֹת דְבָרֵי מְהֵרֵשׁ"ל דְכְמוֹ דָּאִין יוֹצֵאִין בְּלוּלָב וְאֲתָרוּג שֶׁל חֲבִירוֹ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְכְתִי לְכֶם מְשַׁלְכֶם ה"נ כְּתִי בְּטְלִית וְעֵשׂוֹ לְהֶם מְשַׁלְהֶם וּגְדִילִים תַּעֲשֶׂה לָהּ כְּדָאִיתָא לְהִדְיָא בְּרִישׁ פ"ק דְסוֹפ' דָּף ט' עֵינָא לְהִדְיָא ע"ש עוֹד כְּת' שֶׁם בְּהִלְכָה בְּרוּרָה עַל מָה שְׁכַת' הַמְגֵן אֲבָרְהֶם בְּסִי' י"ד ס"ק ח' עַל מ"ש בִּש"ע וּמִןתָּר לִיטּוֹל טְלִית חֲבִירוֹ וּלְבַרְךָ עָלָיו וְכַת' וַיִּצְטַו בְּשִׁלְמָא לִיטּוֹל שְׁרֵי דְנִיחָא לְאִינְשׁ לְעִבְדֵי מְצוּנָה בְּמִמוֹנְיָה אֲבָל לָמָּה יְבַרְךָ עָלָיו וּכ"כ לְקַמֵּן סִימֵן תְּרַמ"ט ס"ה בַּהֲג"ה עַכ"ל הִמ"א וְכַת' בְּהִלְכָה בְּרוּרָה וְטָעוֹת גְּזַדְקָר לְפָנָיו דְגַם שֶׁם אֵיתָא דְשָׁרְי' לִיקָח בְּלֵא יְדִיעַת שֶׁל חֲבִירוֹ עַכ"ל וְשָׁרְיָה לִיָּה מְרִיָּה דָּאִין כְּאִן טָעוֹת פֶּלֶל שֶׁהוּא הֵבִין דְמ"ש הַמְגֵן אֲבָרְהֶם אֲבָל לִיקָח בְּלֵא דְעָתוֹ אֶסוֹר דְהִינְנוּ דְאֶסוֹר לִיטּוֹל זֶה אִינוּ דְהָא רַמ"א מִתִּיר שֶׁם לְהִדְיָא אֶלָּא כְּוֹנֵת דְבָרָיו כְּמ"ש בְּתַחֲלָה אֲבָל לִיקָח בְּלֵא דְעָתוֹ אֶסוֹ לְבַרְךָ עָלָיו דְלֵהֲכִי מְדַקְדָּק רַמ"א שֶׁם שְׁלֵא כְּת' שְׁיִבְרָךְ עָלָיו אִם נִטְלוּ בְּלֵא דְעָתוֹ אֶסוֹ לְבַרְךָ עָלָיו דְלֵהֲכִי מְדַקְדָּק רַמ"א שֶׁם שְׁהָרֵי הַמְקוֹר דִּין שֶׁם הוּא מִת"ה ס' ק"ל וְשֶׁם כְּת' לְהִדְיָ לְבַרְךָ עָלָיו מ"מ אִין כְּאִן טָעוֹת בְּדַבְרֵי הִמ"א שְׁהָרֵי רִשֵׁם שֶׁם וְכָאֵן זֶה עַל זֶה נִרְאָה פְּשׁוּט כְּוֹנֵתוֹ שְׁפָכְיוֹן דְקִדְקָ הֶרֶב שְׁלֵא לְבַרְךָ אִם נִטְלוּ בְּלֵא דְעָתוֹ וְכֵן נִרְאָה לִי עֵינְקָר כְּמִהְרֵשׁ"ל דְאָפִי דְעַת הַמְבָרְכִים עַל טְלִית שְׁאוּלָה הִינְנוּ כְּשִׁלּוּבֵשׁ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה עִם הַנַּח' תְּפִילִין מִשֵּׁא"כ בְּלוּבֵשׁ בְּשִׁבִיל צִנְיָנוּת לְעֵלוֹת לְתוֹרָה וּכְיוֹצֵא בּוֹ וְכֵן יְנַהֵג הַחֲתָן אִם אִינוּ רוּצָה לְבַרְךָ וְסָפַק בְּרִכּוֹ לְהַקְלֵ שׁוּמְעֵין וְכֵן נ"ל עֵינְקָר הַק' יַעֲקֹב: כִּד וַע"ד שְׁנִשְׁאֲלָתִי כִּי צַד יְנַהֵג עֲצָמוֹ בְּעַר' ר"ח שְׁמַנְיָת תְּפִילִין לְמַנְחָה וְכֵן בְּעַר' ט' בְּאָב אֵי יְסִירֵם קוֹד' תְּפִילַת עֲרַבִית אוּ יְנִיחֵם עַד אַחַר ק"ש וּבְדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים רֵאִיתִי שֵׁישׁ דְעוֹת חֲלוּקָת בְּזֶה: וְהִנֵּה מְהֵרֵי"ל הַלְכוֹת ט' בְּאָב בְּסִדֵּר הַתְּפִלָּה כְּת' וַיִּצְטַו מְהֵרֵי"ל סָג"ל הִנֵּה חוֹלֵץ תְּפִילִין שְׁלוֹ מִיַּד אַחַר קְדוּשָׁה לְמַנְחָה עַכ"ל אֲכֵן הִלְחֵם חֲמוּדוֹת ה"ל תְּפִילִין אוֹת ע"ט עַל מָה שְׁכַתֵּב הָרֵא"ש אֲבָל לָמָּד לִילָה זְמַן תְּפִילִין אִין צָרִיף לְחַלּוֹץ וּלְפִיכָף בְּתַשְׁעָה בְּאָב שְׁמַנְיָתוֹ תְּפִילִין בְּתַפְלַת מַנְחָה אִין לְחַלּוֹץ קוֹדֵם תְּפִילַת עֲרַבִית וּמָה שְׁהָעַם נוֹהֲגִין כֵּן לְחַלּוֹץ אוֹתָם הִינְנוּ טַעְמָא דְלֵאוּ כ"ע דִּינֵי גְמִירָא וְחֲכָמֵי הַדוֹר אִין לָהֶם לְהוֹרוֹת דְהָא אִין מוֹרִין כֵּן עַכ"ל וּבִשְׁכ"ג לֵא"ח סִימ' ל' הַסְּפִים עֲמוֹ וְכַתֵּב שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הִנְהִיג כֵּן וְכֵה"ג כְּתַב בְּתִשְׁבַּת' הַלְכוֹ' קְטָנוֹת חֶלֶק א' ס' רנ"ח גַּם גִּיְסֵי הַגָּאוֹן בְּס' א"ז ס' ל' הָעֵתִיק דְבָרֵי הַל"ח אֵלוֹ וּבְסִי' תַקֵּנ"ט ס"ק ט"ו הָעֵתִיק בְּשֵׁם מְלַבּוּשֵׁי י"ט וְהִנֵּיחַ בְּצ"ע דְוֹדָאֵי מְהֵרֵי"ל יוֹדַע זֶה עַכ"ל וְלַע"ד נִרְאָה עֵינְקָר לְהַכְרִיעַ כְּדַבְרֵי מְהֵרֵי"ל לְחַלּוֹץ מִיַּד אַחַר סִדֵּר קְדוּשָׁה שֶׁל תְּפִילַת מַנְחָה דְהָא גְרָסִינָן בְּס"פ הַקּוּמִץ לְפִי גְרָסַת הָרֵי"ף אָמַר רַבִּינָא הָוִי יְתִיבָנָא קַמִּיהָ דְרַב אֲשֵׁי וְחֲשִׁיף וְלֵא סְלִיק אֲמַרְתִּי לִיָּה לְשִׁמְרוֹן קַבְעֵי לְמַר א"ל אִין וְחֲזִית' לְדַעְתּוֹ דְלֵאוּ לְשִׁמְרוֹן קַבְעֵי אֶלָּא קְסַבֵּר הַלְכָה וְאִין מוֹרִין כֵּן

וכ"כ הָרָא"ש בְּשֵׁם סֵפֶר הַתְּרוּמָה וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם וְכ"כ הַב"י ס"י ל' שְׁפָן דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים הָרִי דְאִפְי' אִם כָּבֵר הַנִּיחָם צָרִיךְ לְחַלְצָם אִם לֹא שְׂיִכּוֹל לְתַלּוֹת דְלִשְׁמֶרֶן קִבְעֵי דְהֵינּוּ שְׂהוּא בְּמָקוֹם שְׂאִינוּ מְשַׁנְמֵר אַבְל אִם הוּא בְּמָקוֹם מְשַׁנְמֵר וּמַנִּיחָן בְּפִרְהָסִיָּא הוּי כְּמוֹרִין פֶּן דַּא"ל כְּ לָמָּה לִי לְמִימֵר לְשְׁמֶרֶן קִבְעֵי מֵר הַל"ל פִּינּוֹן שְׂכָבֵר הַנִּיחָ' אִין לְסַלְקֵן אֶלְא וְדַאי דְצָרִיךְ לְסַלְקֵן אִם לֹא שְׂנוּכַל לְתַלּוֹת דְלִשְׁמֶרֶן קִבְעֵי וְאִין מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוּמֵר דְהִיא גּוּזִיָּה דְשְׂמָא יִשְׁן בְּהֵם וְעַלְשֵׁיו נִגְזוֹר נְמִי שְׂמָא יוֹרָה פֶּן לְכַתְחַלְהָ לְהַנִּיחָן זֶה אִינוּ דְהָא מְסִיק בְּטוֹר וּש"ע מִי שְׂהִי' בָּא בְּדַרְךָ וְשִׁקְעָה עָלָיו חֲמָה מְנִיחָ יְדוּ עָלֵיהֶם כְּדִי שְׂלֵא יִטְעוּ הַרְוֵאִים וְיִבְאוּ לְהַנִּיחָ לְכַתְחַלְהָ בְּלִילָה וְכֵן מְבֹנְאָר שְׂם בַב"י וְכֵן נִרְאָה הַסְּפִמַת הָאֲחֵרוֹנִים הַמְּגֵן אַבְרָהָם וְהַמְּגֵן דְּוֹד וְכֵן נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב:.

שְׂאֵלָה כַּה אֲוֹנָן בְּחוֹל הַמוֹעֵד אִי יִנִּיחַ תְּפִילִין בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אוֹ לֹא גַם אִי יִצְטַרְף לַעֲשֶׂרָה לְהַתְּפַלֵּל וְע"ד פְּלִפּוֹל בְּעָלֵי תְרִיסָן אִי שְׂפִיר עֲבָדֵי שְׂהַסְפִידוּ לְחַכְּם הַגְּאוֹן תּוֹף ל' לְרַגְלֵי אוֹ לֹא תְשׁוּבָה עַל דְבָר הַנְּחַת תְּפִילִין בְּחוֹל הַמוֹעֵד בְּיוֹם אֲנִינּוֹת הַגָּה נ"ל פְּשוּט דְאִין לְהַנִּיחַ בְּיוֹם אֲנִינּוֹת כָּלֵל אִף שְׂרֵאִיתִי שְׂהַמ"א בַּא"ח סִימָן תְּקַמ"ח ס"ק ה' כְּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְנ"ל דְמַנִּיחַ תְּפִילִין בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן דְהָרָא"ש כְּתַב בַּפּא"מ הַטַּעַם דְאֶבְל אֲסוּר בְּתְפִילִין מְשׁוּם שְׂהוּא לֹו יוֹם מֵר וְאֶבְל מְעוֹלָל בְּעַפְרָ קֶרְנוֹ וְזֶה לֹא שְׂיִיךְ בַּח"ה דְאִין נוֹהֵג בּוֹ אֲבִילּוֹת עַכ"ל וְאִין דְבָרֵיו מְוַכְרַחִים כָּלֵל לַע"ד דְהָא לְהַדְיָא אֲמַרִינּוּ סִנְפָּה דָּף כ"ה ע"ב אֶבְל פְּטוֹר מִן הַתְּפִילִין וְהַנִּי מִיָּלֵי בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן דְכַתִּיב וְאַחֲרִיתוֹ בְּיוֹם מֵר וְכִינּוֹן שְׂנוּהֵג אֲנִינּוֹת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן גַּם קוֹרַע וְחוֹלֵץ כְּתַף בְּחוֹל הַמוֹעֵד יוֹם מֵר קָרִינָא בִּיהַ וּפְטוֹר מִן הַתְּפִילִין וּמ"ש הָרָא"ש וְאֶבְל מְעוֹלָל בְּעַפְרָ קֶרְנוֹ לֹאוּ דְנוֹקָא דְעִיָּקֵר הַטַּעַם מְשׁוּם יוֹם מֵר כְּדַאִיתָא בְּש"ס (וְהָא דְמְעוֹלָל בְּעַפְרָ קֶרְנוֹ בְּכַדִּי נִקְטָ שְׁכֵן הוֹנָה הוּא בְּכָל אֲבִילּוֹת) וְלֹא מְצָא לְמַכְנוּיָן דַּעַתוֹ וְכַדַּאִי בְּתוֹרַת אָדָם לְהַרְמַב"ן וּבַלֵּא"ה דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׂאִין לְהַנִּיחַ תְּפִילִין כָּלֵל בַּח"ה א"כ כַּה"ג שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה עֲדִיף וְאִפְי' בְּיוֹם הַשְּׁנִי אִין לְהַנִּיחַ תְּפִילִין עַד אַחַר הַגִּזְזַת הַחֲמָה כְּמוֹ בְּשַׁאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה כְּמְבֹנְאָר בִּי"ד סִימָן שַׁפ"ח וְעַל דְבָר צִירְף עֲשֶׂרָה הַגָּה בְּרוּקַח סִימ' שִׁי"ו כְּתַב וְנ"ל וְאִינוּ בְּמַנְיָן עֲשֶׂרָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְכ"כ מְהַרְי"ל ה"ל ט' בְּאָב דְאִין מוֹנִין אֶת הָאֶבְל לְמַנְיָן עֲשֶׂרָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בְּלִבְד וְכַתַּב בַּד"מ ס"ס שַׁפ"ד וְנ"ל וְכַתַּב בַּב"י עוֹד דְאֶבְל מְצַטְרַף לַעֲשֶׂרָה אֲפִילוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְדִלֵּא כְּמְהַרְי"ל שְׂכַתַּב שְׂאִינוּ מְצַטְרַף בְּיוֹם א' עַכ"ל וּמ"מ נ"ל דַּכ"ע מוֹדוּ דְקוֹנְדָם שְׂנִקְבֵר הַמַּת דְכִינּוֹן שְׂפְטוֹר מִן הַתְּפִיל' דְאִינוּ מְצַטְרַף כָּלֵל לְמַנְיָן עֲשֶׂרָה וְכֵן מוּכַח מְדַבְרֵי הַפֶּל בּוֹ הוּבָא בַב"י ס' שַׁמ"א וְנ"ל וּמְוַתֵּר לִילְךָ לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשַׁבַּת וְאִף בְּחוֹל אִינוּ אֲסוּר רַק מְאַחַר שְׂאָסוּ' לְהַתְּפַלֵּל מַה יַּעֲשֶׂה שְׂם עַכ"ל וְכֵן הוּבָא בַהַג"ה ש"ע שְׂם סְעִיף א' וְאִם אִיתָא דְמְצַטְרַף לְמַנְיָן עֲשֶׂרָה מֵאֵי קְאָמֵר מַה יַּעֲשֶׂה שְׂם הָא יְכוֹל לִילְךָ לְשְׂם וְלְהַצְטְרַף אֶלְא וְדַאי דְאִינוּ מְצַטְרַף וְכֵן מְצַאֲתִי בְּתְשׁוּבַת פֶּרַח מִטְהָ אֲהָרוֹן חֲלָק א' סִימָן י"ט וּבַשַּׁכ"ג סִימָן נ"ה וְכֵן עִיָּקֵר וְעַל דְבָר שְׂהִיָּה פְּלִפּוֹל בֵּין בְּעָלֵי תְרִיסָן אִי שַׁפִּי' עֲבָדֵי שְׂהַסְפִידוּ לְחַכְּם תּוֹף שְׂלוּשִׁים יוֹם לְרַגְלֵי הַגָּה בְּאֲמַת גְּמָרָא אֲרוּנְפָה הִיא בְּמוֹעֵד קְטָן דָּף ח' ע"א לֹא יַעוֹרֵר אָדָם עַלּוּלֵא יִפְסִידֵנוּ קוֹנְדָם לְרַגְלֵי שְׂלִשִׁים יוֹם וּפְלִיגָא בְּטַעְמָא דְמִלְתָּא רַב וּשְׂמָאֵל וְהַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ לְחוּמְרָא דְאִפְי' בַּחֲנָם אֲסוּר כְּמְבֹנְאָר בַּא"ח ס' תְּקַמ"ז וּבִי"ד ס' שַׁמ"ז מ"מ נִרְאָה לִי דְבִין לְרַב וּבִין לְשַׁמוּאֵל דְנוֹקָא עַל מַתוֹ דְמְרִיר לְבוֹ טוּבָא וְיֵשׁ חוּשֵׁשׁ לְרַב שְׂיֹוצָא כָּל מְמוֹנּוֹ מַה שְׂהַכִּין לְכַבּוֹד הַרְגֵל וְלְשַׁמוּאֵל לְפִי שְׂאִין הַמַּת מְשַׁתְּכַח מִן הַלֵּב וְאֲתִי לְמַסְפַּד בְּרַגְלֵי אֶבְל אִם אִינוּ מַתוֹ רַק

שִׁמְסִפִּידוֹ בְּשִׁבִיל כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ אֵינוֹ מֵתְעוֹרֵר הַהֶסְפֵּד בְּלִבּוֹ כֹּל כֶּף וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ וְעוֹד י"ל דְּכַבּוּד תּוֹרָה דּוֹחָה כְּבוֹד הַרְגֵּל בְּכָל עֵנִין כִּי אֵין מוֹעֵד בְּפָנֵי חֶכֶם וּכְדִי שְׁלֵא לְהוֹצִיאָהּ חֵלֶק אָבִיא לָהּ רְאִיָּה בְּרוּךְ מִמַּ"ש הַטּוֹר עֲצֻמוֹ בִּי"ד ס"ס שִׁמ"ד וְהוּא מִת"ה וְז"ל חֶכֶם וְאֵלּוּף וְגֵאוֹן מְכַנִּיסִין אוֹתוֹ לְבַה"מ וְכו' וְלִזְמַן יִשְׁיבָה סוֹפְדִין אוֹתוֹ כֹּל יִשְׂרָאֵל הַקְּרוֹבִי וְהַרְחוֹקִי לְפִי כְּבוֹדוֹ בְּחֻדָּשׁ אֶדָר וְאֵלּוּל וְכַתֵּב הַב"י שֶׁם בְּחֻדָּשׁ אֶדָר וְאֵלּוּל מְנַהֵג הָיָה לְהַקְבִּץ רֹב עַם מִיִּשְׂרָאֵל בְּב' חֻדָּשִׁים אֵלּוּ לְשִׁמּוֹעַ דִּינֵי פֶסַח בְּאֶדָר וְדִינֵי ר"ה וַיּוֹם הַכִּיּוּרִים וְסוֹפּוֹת בְּאֵלּוּל וְזֶה שֶׁבַת כֹּלֵה וּבְאוֹתוֹ קִיבוּץ מִסְפִּידִין אוֹתָם עַכ"ל הָרִי לְהִדְיָא דְמִוֹתֵר לְהַסְפִּיד לְחֶכֶם וְגֵאוֹן קוֹנְדֵם לְרַגְלֵ תוֹף ל' וְאֵין כָּאֵן בֵּית מִיְחֻוֹשׁ פִּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה כּוּ מִקוּ שְׁשׁוֹחֲטִין אֲצֵל עִפּו"ם וּמְנַהֵג הַשׁוֹחֲט לְרִשָּׁם עַל הַבֶּשֶׂר אוֹתִיּוֹת בְּסַפִּין הֵינּוּ יוֹם הַשְּׁחִיטָה וְכַה"ג אִם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּי"ט אוֹ לֹא וְתוֹ יֵשׁ לִי לְשִׂאוֹל בְּמַת שְׁמַת בִּי"ט רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְלֹא הָיָה מְנִיחִין לְקַבְּרוֹ בִּי"ט מְפָנֵי יוֹם אֵיד שְׁלֵקֶם עַד מוֹצָאֵי שֶׁבַת שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִישִׁי לְמִיתָתוֹ כִּי הִי"ט חַל בְּיוֹם ה' וַי"ו אִם יְכוֹלִין לְטַהֵרוֹ בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי מְפָנֵי חֲשֵׁשׁ סַרְחָן שְׁלֵא יוֹכֵל לְטַהֵרוֹ בְּמוֹצָאֵי שֶׁבַת הַלֵּילָה מְפָנֵי כֵן גַּם יִשְׁימוּ בְּאֶרוֹן שְׁלֵם כְּדַרְכָּם גַּם אִם אֵין חֲשֵׁשׁ שְׁלֵא יִקְבְּרוּ בְּלֵיל' לֵיל מוֹצָאֵי שֶׁבַת: תְּשׁוּבָה עַל דְּבַר לְכַתּוּב בְּסַפִּין עַל הַבֶּשֶׂר בִּי"ט נ"ל דְּשָׂרֵי דְהָא הָנִי צִוְּרָה אִנְכֹל נֶפֶשׁ וְלִהְדִּיא אֲמַרִּינוּ בַּפ' אֵין צְדִין דָּף כ"ח ע"א אָמַר רַב הוֹנָא מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת סִימָן בְּבֶשֶׂר כִּי הָא דְרַבָּה בַר בַּר הוֹנָא מְחַתֵּף לָהּ אֲתֵלֵת קַרְנָתָא וְכֵן פֶּסַח הַרְמַב"ם פ"ג מֵה' י"ט וְבֵא"ח ס' ת"ד וְאָף דִּישׁ מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְּדוֹקָא סִימָנִי וְרוֹשָׁם בְּעֵלְמָא מוֹתֵר כֶּהָא דְמְחַתֵּף אֲתֵלֵת קַרְנָתָא מִשָּׂא"כ כְּתִיבָה בְּסַפִּין עַל הַבֶּשֶׂר זֶה אֵינוֹ דְהָא עֵיקַר כְּתִיבָה דְאַסוּר בְּשֶׁבַת הוּא מְשׁוּם רוֹשָׁם כְּדֵאִיתָא לְהִדְיָא בְּשֶׁבַת פָּרַק הַבּוֹנָה דָּף ק"ג ע"א אָמַר ר' יוֹסִי לֹא חֵיִיב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֲלֵא מְשׁוּם רוֹשָׁם שְׁכָף כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי מִשְׁפָּן ע"כ וְאָף דֵּאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי בְּהֵאֵי מְתַנִּי רוֹשָׁם הָנִי תוֹלְדָה דְכְּתִיבָה וְכֵדֵאִיתָא בְּהַרְמַב"ם פ"א מֵה' שֶׁבַת וְכְתִיבָה עַל הַבֶּשֶׂר לֹא הָנִי דְרָף כְּתִיבָה בְּכָף וְלֹא עֲדִיף מְרוֹשָׁם בְּעֵלְמָ' וּבְאִנְכֹל נֶפֶשׁ בִּי"ט יֵשׁ לְהַתִּיר שְׁלֵא נִמְנָעֵי מִשְׁמַחַת י"ט מ"מ אִם אֲפִשֶׁר לְשַׁנּוֹת שְׁלֵא יֵהָא כְּעוֹבְדִין דְּחוֹל שְׁפִיר דְּמִי וְעַל דְּבַר הַפֶּתַח לְטַהֵרוֹ וְלִשְׁמוֹ בְּאֶרוֹן מְפָנֵי חֲשֵׁשׁ סַרְחָן נ"ל דְּשָׂרֵי בִי"ט שְׁנֵי אַע"ג דְּלֹא יוֹכֵל לְקַבְּרוֹ מ"מ פִּינּוֹן שְׁמִשְׁימוֹ תוֹף הָאֶרוֹן הָנִי כְּמַקְצֵת קְבוּרָה כְּדֵאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין פ' נְגַמַר הֲדִין כִּי קְבוּר דְּלַעֲבַד לוֹ הָאֶרוֹן וְכַה"ג מְצִינוּ בִּי"ד ס' שַׁע"ה סַע"ד דְּבְמִקוֹם אֲוֹנָס סְתִימַת הָאֶרוֹן הָנִי כְּקְבוּרָה מְמִשׁ יַע"ש וְע"ד אֵי רִשְׁאֵין לִיקְבֹּר בְּלֵילָה פְּשׁוּט הוּא דְמְשׁוּם אֵיזָה צִוְּרָה מוֹתֵר לְקַבְּרוֹ בְּלֵילָה וְרַבְּקָה הוֹצִיאָה מִטְּתָה בְּלֵילָה כְּדֵאִית' בְּמַדְרָשׁ וּמְמָנָה יֵשׁ לְלַמּוֹד בְּכָל הַפְּתִיחִים הֵיכָא שְׁיֵשׁ צִוְּרָה בְּדַבָּר כֵּן נִרְאָה לִי הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵרָה שְׁאֵלָה כּוּ אִם יֵשׁ עֵיקַר וְטַעַם לְמַנְהֵג לְמַקְצֵת אֲנָשִׁים שְׂאוֹכְלִים בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַמוֹצֵיא בְּדַבְּשׁ גַּם הַתְּפוּחִים וְהֵלֵא בְּאַחַד סָגִי.

תְּשׁוּבָה גַם אֲנָכִי הִרְוָאָה רֵאִיתִי שְׁנוּהֶגִין כֵּן וְכֵן נוֹהֲגִין בְּבֵית חַמֵּי זְקִינֵי הַגֵּאוֹן זצ"ל וְאַחֲרָיו כֹּל בֵּית חַמֵּי הַגֵּאוֹנִים וּבְנוֹדָאֵי צִרִיף לְהִיּוֹת מְנַהֵג וְתִיקוֹן כִּי לֹא הָיָה דְרַכָּם לְשַׁנּוֹת מְמַנְהֵגִם רֵאשׁוֹנִים כָּלֵל וְלִזּוֹז מִפֶּסַח הַש"ע וּבְאַמְתָּה הַלְבוּשׁ בֵּא"ח סִימָן תַּקפ"ג כְּתִב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּמְנַהֵג אֲשַׁפְּנֵז מְטַבִּילִין פְּרוּסַת הַבְּצִיעָה בְּדַבְּשׁ וַיֵּשׁ נוֹהֲגִין לְאַכּוֹל תְּפוּחִים מְתוּק בְּדַבְּשׁ עַכ"ל מִשְׁמַע דְּבַחְדָּא מְנִיָּהּ סָגִי אָבֵל לַעֲשׂוֹת כְּדַבְּרֵי שְׁנִיָּהּ הָנִי כְּכִסִּיל בַּחֲנֻשָּׁה ח"ו אָכֵן כֵּד מְעִינֵין שְׁפִיר יִרְאָה דְשְׁפִיר עֲבָדִי כִּי מְהֵרִי"ל כַּת' וְז"ל מְנַהֵגָא הוּא לְאַכּוֹל אַחַר קִידּוּשׁ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה תְּפוּחִים מְתוּקִים בְּדַבְּשׁ וּמְהֵרִי"ל סָגִי"ל הֵיךְ מְבַרָּךְ בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ עַל הַתְּפוּחִים

ולא יותר ואמר איפא דעות אם הדבש עיקר או התפוח והסכים בדעתו ושהתפוח הוא עיקר וכו' ע"כ ובאגודה מצאתי ראיתי בראש השנ' דמשמע שמברכין אדבש גם כן ועיין בשו"ת כ"ג לא"ח בהגהות הטור ס"ק א' האריף בזה לענין הברכה וכדי לצאת ידי כל הדעות ושללא להכניס עצמינו לספק ברכה שאינה צריכה לכן אוכלין המוציא עם הדבש והתפוח ביחד וכיון דנאכלת עם הפת דאז נפטר אליב' דכולי עלמא בברכת המוציא כמבואר בא"ח סי' קע"ז אף המון עם שלא ידעו טעם ומקור יסוד של המנהג על מה הוטבע על פן עושין פירוד בין הדביקים ואוכלין המוציא לבד עם דבש גם התפוח בפני עצמו וטעות הוא בידם כי שניהם פאחד טובים ונאכלת דאז ניצול מחשש ברכות הספק כנ"ל הק' יעקב: שאלה פח איזה אנשים שצובעין לולבי הישיני' שיש להם בעלה ירוק כדי שיהא נראה כאלו הוא לולב חדש אי איפא בו חשש איסור דבל תוסיף דהוי כמין אחר ומוסיף על הד' מיני' וכדאיתא כה"ג בא"ח סי' תרנ"א גם מקצת אנשים שלוקחים הדסים לחים הגדילים במדינתם עם הדסים יבשים כדי לצאת ידי ספק לשבות יעקב חלק (ראשון סי' ל"ו לית ביה ג"כ חשש דבל תוסיף): תשובה הנה בודאי אי אמרינן חזותא לאו מלתא היא וכמבואר בש"ס ב"ק דף ק"א פשיטא שאין כאן חשש דבל תוסיף וכבר הארכתי בזה אי חזותא מילתא היא או לא בספרי מנחת יעקב כלל ע"ד ס"ק ה' וע"ש ומה לי לכפול הדברים אלא אפי' אי נימא כמ"ד חזותא מילתא היא בשאר דברים מ"מ אין כאן משום בל תוסיף כיון דלא נקרא על שם הצבע שם אחר רק לולב הירוק וכדרכו להיות כשהם חדשים והוא רק הידור מצוה אין בו משום בל תוסיף וכדאמרינן בסנפיה דף ל"ז כל לנאותו אינו חוצץ וגדולה מזו מצינו ומבואר בא"ח סי' ל"ט ול"ג גרסינן גבי ציצית ורצועת התפילין שמותר לעשות מאיזה צבע שיהיה אף שאין דרכן בכך ואין כאן חשש בל תוסיף אלא ודאי מטעם שפתבתי דמ"מ נקראים ציצית סתם ורצועת סתם לא ע"ש הצבע וכן הוא בפ"ז דמקונאות משנה ג' ע"ש דמה"ט מי צבע אינן פוסלין וה"ה כאן בלולב והוא רק הידור מצוה ופוק חזי מה עמא דבר והוא היתר פשוט לע"ד ועל דבר הלוקחים הדסים חדשים עם ישינים כדי לצאת ידי שניהם לדעתתי לא שפיר עבדי דאיפא גזירות הרואים בכל תוסיף אע"ג דהם מין אחד גם בתשובת פנים מאירות סי' ט' מפקפק בזה ועיין במ"א סימן תרנ"א ס"ק כ"ז דצריף כנונה וזה מכונן רק לצאת בא איזה שהוא נכון על פי הדין והכי קי"ל לענין חליצ' כשחולצין לאטר בשמאל וימין מ"מ מי דוחקני לכל זה וכבר כתבתי מעשה רב שעשה מוח"ז אף שבתשובת הר"צ סי' קצ"א השיג על דין זה אבל באמת כל מעיין ישפוט בצדק שאין דבריו מוכרחים כלל הנה מ"ש שם דיש חשש בהדסים אלו הישינים שהם הדס שוטה זו של כת הקודמין הוא וכבר הובא לידינו מארץ איטליא ג"כ הדסים שיש שלש שלש בקינא ומ"ש עוד שם ונ"ל דאטו כל מיני ענבי גפן שונים וכו' הלא מהרי"ל נותן לכך סימן זה בגרעיני כדי לפסול שאר הדסים שאינם פענין זה גם מה שהביא שם מהא דאסא מצרא' כבר נתבא' כל זה בתשובת רמ"א והובא ג"כ בתשובתי שם גם כתבתי שכבר היה זה לעולמים שדן אחר כן לפני מוח"ז הגאון מהר"ש זצ"ל ולא רצה לשנו' המנהג כלל וכל המשנה על ידו תחתונה ונכון שלא לזוז מהוראתו אפי' זיז כל שהו' הק' יעקב: שאלה כט באחד שקנה אתרוג בהידור מצוה ובא אחר והזיקו אם שצריף לשלם לו כל דמי האתרוג מה שנתן בעדו או די מה שמשלם דמי אתרוג שאינו מהודר כל כך גם ע"ד הגשמים שנוטפין עדיין

מאילנות בסנפתו אי צריף לילה לסנפה אחרת ביום השני: תשובה הא מילתא כפר
אמורה בתשובת מהר"ם מינץ סימ' קי"ג דמי שגנבו או הזיקו אין צריף לשלם כי אם
דמי אתרוג כשר אף שאינו מהנדס וכדאיתא במרובה דף ע"ח ע"ב גבי עולה אכן כפר
השיג עליו בתשובת מהר"צ סימן ק"ך ודבריו נכונים למאי דאיתא שם במרובה ד' ל"ד
גבי עולה דאין יכול למכרו כדאיתא בפסחים דף פ"ט ע"ב ע"ש דבריו בארץ משא"כ
אם אין נמצא מי שהיה לקחו בדמים אלו אף שהוא היה מהדר מן המהדרים והוסיף
מדיליה יותר משליש אפי' ואמרינן בריש פ"ק עד שליש משלו מכאן ואילך משל הקב"ה
מ"מ בזה שייף לומר וגונב מבית איש דהדיוט ולא לגבוה אבל מה שהיה אפשר למכרו
ודאי צריף לשלם דזה הוי היזק ממון הדיוט וצריף לשלם לו כל הזיקו וע"ד הגשמים
שנוטפין בסנפתו נ"ל דאם יש סנפה פשיך' סמוך לביתו יש לילה בתוכו אבל אם יש
טורח בדבר לא ילך ותמכתי יתדותי על מה שפסק בש"ע סי' תר"מ והוא מת"ה סי' צ"ג
מי שפכה לו גרות בסנפה בשבת ויש לו גר בביתו מותר לו לילה לאכול במקום גר וא"צ
לילה לסוכת חבירו שיש שם גר אם יש טורח גדול בדבר ע"כ והוא הדין ג"כ בגדון זה
והוא פשוט הקטן יעקב: שאלה ל הנה אדוני מ"ו מתני' דמר מתנינא וראיתי בספרו שבות
יעקב סימן ל"ז שפסק במי שמכונן להדליק גר חנוכה תמיד בזמנו עם שמן זית וכשפלה
רגל מן השוק ויבא להדליק ולא מצא שמן זית בביתו והתחיל להכין עצמו עם גרות של
שענה ותחבו אותן למקום הראוי להם ובתוך כך שרצה להדליק הביאו לו שמן זית אי
יסלק ידו מן הגרות של שענה וידליק בשמן זית שהוא מצוה מן המוכח ופסק שם
שיגמור המצוה פנין שהתחיל כפר במצוה ע"כ תוכן דבריו שם בקצרה ועתה בא לידי
שו"ת מהר"צ וראיתי בסימ' מ"ה שהשיג על דברי אדוני בדין זה ופסק להיפך פאשר
יראה בדבריו שמה ע"כ נפשי בשאלתי איה אסמוך על זה למעשה כי בטוח אני
בענותנותו הגדולה שאינו עומד על דבריו מעולם וכהא דרבא שאמר ברם וכו' על פן
ישוב לי אדוני מלא דבר בזה: תשובה הנה באמת אינה מן הצורך להשיב על כל דבריו
שם כלל כי כל עיקר הראיות שפכתתי שם בספרי היינו לומר שאין צריף לבזות מצוה
ראשונה ולעשות מצוה מן המוכח דוקא וכמ"ש מהאי דפ"ק דשבת אם התחילו אין
מפסיקין אבל אם רצ' להחמיר על עצמו ולהפסיק רשאי ואם יאמ' האומ' שזה אינו שהרי
כת' המ"א בסי' רל"ב סעי' קטן ט' דכל הפטור ומפסיק נקרא הדיוט בשם הירושלמי
יע"ש זה אינו דבגמרא דידן לא משמע פן אלא אפי' בתפלת ערבית קאמר שם בשבת
דף ט' ע"ב פנין דשריא ליה המנינה לא מטרחינן ליה ומדקאמר לא מטרחינן ליה משמע
דאי בעי למטרח מצי טרח וזכור לטוב וא"כ בזה נסתרים רוב הראיות שרצה לסתור
שם דין זה מ"מ לא אוציאף חלק ותראה שאמת ליעקב תתן ולהשי' על כל עדר ועדר
לבדו ראשית דבריו כתב וז"ל ואינו אלא תמה שהרי אף לפי דבריו פאן התחיל במצוה
לאפוקי בגדון שלו לא התחיל במצוה אלא הכנה והזמנה בעלמ' עשה שדיבק הגרו'
בפנותל עכ"ל ודבריו עצמן תמוהין מאוד דנדאי אין לה התחלה גדולה מזו והלא ש"ס
ערוכה היא פ"ק דשבת שם שם והכי קי"ל כדאיתא בא"ח סי' רל"ג מאימתי התחלת
תספורת משניינחסודר של ספרי' על ברפיו והתחלת מרחץ משניפשוט לבושו העליון
והתחל' בורסקי משיקשור בגד על פתיפיו והתחלת דין משיתעטפו הדיינים וכו' יע"ש
הרי להדיא מבואר דבכל הדברים הוי התחלת משיעשה אינה הכנה לדבר ולא שיתחיל

לעשות גוף הדבר שיתחיל לספר או לרחוץ ומ"ש עוד שם בתשובת הנ"ל ונ"ל ועוד מניין לו לומר שגזר יותר מצנה דהיינו להד' אחר מנחה אחרת טהור' וכו' הדברים פשוטים לפי סוגית הש"ס דנדאי לבייש פני אדם שיש לו בושת בנדאי אין לבייש אותו בית אב או משמר אי לא דטומאה דחוויה היא בצניבור פי גדולה בושא אכל לענין הקרבת עומ' טמא שבידו יש לדחות אותה היכא דאיכא מנחה טהורה אף שאינו מונמן כדי לעשות מצנה מן המוכר אלא נדאי דאמרינו פינון שהתחילו לא יפקו משום מצנה מן המוכר ותו כתב שם בתשובה וזה לשונו אדרבא אפכא מסתברא טומאת הגוף הוא בכרת וטומאת בשר אינו אלא בלאו עכ"ל אשתמיטת' ליה סוגיא דש"ס דחולין דף ק"א ע"א אמר רב אשי מאן לימא לן טומאת הגוף חמורה דלמא טומאת בשר חמורה דאין לו טהרה במקנה ע"כ לכן משו' מצנה מן המוכר פינון דליכא שיריני' לאכילה וקרפן ציבור נקרב בטומאה ממילא אינו עובר עבירה כלל משא"כ פשיש שירינים לאכילה דאז אינו נאכל בטומאה והוא פשוט נמצא מ"ש שם בתשוב' ונהיה רב נחמן סותר דברי החכם אין לזה סתירה כלל וכדאמרי' שם הי' פקח ושותק תו כתב שם ומאי שהבי' מהתחילו אין מפסיקין דתנו בפ"ק דשבת אין להם ענין לכאן דהתם מצנה מתקיימת פתיקונה לכך לא אטריחוהו רבנו ע"כ כל דבריו בזה תמוהין הלא מ"מ מצנה מן המוכר' להיו' מן הזריזין להתפלל תיכף עם הציבור פשהגיע זמן ואף גם פן ואולי יצטרף אח"כ להתפלל ביחיד אפ"ה לא מטרחינן פינון שכבר התחיל אפילו בדבר רשות וכ"ש בדבר מצנה הרי הראיות שהבאתי הם ברורות וראוין למי שאמרו ומה שהביא שם בתשובה ראיות לחלק הסותר מהאי דסוף פרק מי שהוציאו לו מהאי דקנפת ומקרפן פסח אין לו דמיון כלל דההם שניהם מוכנים לדבר זה כמו זה ולא עשה שום הכנה בזה יותר מזה לכן המוכר או הראשון קודם והא פשוט והאריכות בזה אף למותר שמן שפיר ומ"ש עוד שם בתשובה שאשתמיטת תלמוד ערוף בפ"ק דשבועות גבי פרה אדומה מצא אחרת נאה הימנ' ניפדת ובאמת לא נעלם מאתי מסקנת הש"ס שם שאני פרה דדמיה יקרים ופרש"י מש"ה לב ב"ד מתנה עליהם וא"כ ליכא למילף מינה במקום דליכא תנאי כלל גם מה שהביא שם ראיה מהאי דשבת פרק ב' ובהתכלת בהא דמתירין הציצית מבגד לבגד לא דמי כלל דהתם נעשה כפר בבגד ישן מצוותו בפע' וכי מחוני' לעשו' בזה הבגד לעול' ודרף ב"א לשנו' לבגדיה') מישינים לחדשי' דרף לבישה ואין כאן ביזוי מצו' כלל כמו כאן שדוח' מצוותו לגמרי שהוכן בו בפעם הזאת משא"כ התם כבר נתקיים בו מצוותו פעם אחת ומה שכתב עוד שם מהאי דגדול מברך אין צורך להשיב עליהם דנדאי פבודו של גדול והברכה עצמו עדיפא בגדול וכשגדול נותן רשות לקטן לברך הוא ג"כ פבודו של ברכה שמתכפד ע"י גדולים וק"ל ומה שהביא שם עוד ראיה בדין זה מתרומות הדשן בענין קידוש לבנה אין סתירה לדין זה כלל וענין בתשובתי סי' ל"ד שם מבואר דין זה לאנרף ע"ש ומה שהביא מספר חסידים אין צורך להשיב עליהם דהתם פינון שכל הספר פתקונה ויריעה חזא פתובה שלא פתקנה הני פמנומר להכי צריכין להסיר היריעה כלל הדבר אין אני רואה שום סתירה קיימת ואמת לייעקב תתן הקטן יעקב: שאלה לא במקום שהשמן זית ביןקר ושאר כל השמנים בזול כיצד יש לנהוג בנר חנוכה זאת ועוד אחרת דברי מג"א בסי' תרע"ג תמוהי' שכת' בס"ק ב' נ"ל דאפי' לאכול אסור אצל נר חנוכה' וכן משמע ס"י תרע"ח דאם לא פן יקנה נר חנוכה ונדליקנה בביתו ויהי ג"כ שלו' בית

אָלאַ על פֿרֿחֿיד פֿל תֿשְׁמִישׁ אָסור וְהִכִּי נְהוּג וּבִאֲמַת הוּא עֲצֻמו פֿתב בסי' תרע"ח ס"ק ב' דִּיקָנָה נ"ח וַיֵּאכַל אֶצְלו יע"ש.

תְּשׁוּבָה נ"ל אע"ג דְּשָׁמֵן זֵית מִצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר מ"מ אִם הוּא בִּינְקָר נִרְאָה דַּע"כ פ' ליל ראשון יְדְלִיק בְּשָׁמֵן זֵית וְכֵן בְּכָל לַיְלָה יִתֵּן בְּנֵר הַנוֹסֵף שָׁמֵן זֵית וּשְׂאָר גֵּרוֹת בְּשְׂאָר שְׁמָנִים שִׁיהֶם בְּזוּל בִּינֵן דְּעִיקָר הַמִּצְנָה הוּא רַק עַל גַּר אֶחָד וּשְׂאָר גֵּרוֹת הוּא רַק מִצְנָה מְהֻדָּרִין מִן הַמְּהֻדָּרִין בְּשְׂאָר שְׁמָנִים סְגִי וּמַה"ט מִי שֶׁתְּפֹסֵם בֵּין עֶפְסוֹם וְאִין יוֹכֵל לְהִדְלִיק גֵּרוֹת יְדְלִיק בְּכָל לַיְלָה אַחַת פֿתְּשׁוּבַת ש"א ס' ל"ט וְאִין לְדַמּוֹת דְּבָר זֶה לְמָה שְׂאָמְרוּ בְּגִיטִין גִּידוּד חֲמֻשָּׁה מְחֻצָּה חֲמֻשָּׁה וְכו' וְכִינֵן דְּכָאן עִיקָר מִצְנָה רַק בְּנֵר א' גַּם אִין הַדְּבָר גִּיפֵר פֿל פֿוֹד בְּשַׁעַת הַדְּלָקָה וְכָל הַשְּׁמָנִים פְּשִׁירִי פֿנ"ל דְּלֵא יְבָרַךְ רַק עַל הַנוֹסֵף בְּשָׁמֵן זֵית שֶׁהוּא מִצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר וְדְבָרֵי הַמ"א ס' תרע"ג יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּעֵינֵן שְׂלֵא יִסְתָּר דְּבָרֵי עֲצֻמו פֿלל דְּנֻדְאֵי דַּעַת הַמְּחַבֵּר וְרַמ"א בסי' תרע"ה שְׂלֵא פֿתְּבוּ אִם אִין יָדוּ מְשַׁגֵּת יְקָנָה גַּר חֲנוּפָה וְיְדְלִיק נ' בְּבֵיתוֹ בְּבֵיתוֹ וַיֵּצֵא יְדֵי שְׁנֵיהֶם אֶלָּא וְדָאֵי דְסִבִּיר' דְּאָסו' לְאַכּוֹל אֶצְל גַּר חֲנוּפָ' א"כ שְׂפִיר מִיִּיתֵי רְאָיָה בסי' תרע"ג מְדַעַת הַש"ע וְרַמ"א דס"ל ג"כ שְׂאִין לְאַכּוֹל אֶצְל גַּר חֲנוּפָה אֶבֶל מ"מ לְדִינָא דַּעַת הַמ"א בסי' תרע"ח נִגְדַּת דַּעַת הַש"ע וְרַמ"א וְלִפְסוּק דַּע"ג דְּאָסוֹר לְאַכּוֹל בְּנֵר חֲנוּפָה מ"מ בְּכַה"ג שְׂאִין לוֹ וְהוּי פֿאֵי אֶפְשָׁר בְּעֵינֵן אַחַר דְּהוּי פֿשַׁעַת הַסְּפָנָה שְׁמָנִית עַל שְׁלִחְנוּ וְדִי וְזֶה שְׂפֿתְּב הַמ"א בסי' תרע"ח וְאֶפְשָׁר דְּבִזְמַן הַזֶּה וְכו' וְהוּא דַּעַת הַכְּרַעַת עֲצֻמו נְמָצָא דְּדְבָרֵי הַמ"א נְכוּנִים בְּלִי פֿקֻפּוּק נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה לֵב הַלְּכָה לְמַעֲשֵׂה בְּדִין גַּר חֲנוּפָה שֶׁל שְׁעֵנָה שְׁנֵתְעַרְבָ' בְּשְׂאָר גֵּרוֹת פֿיִצַּד יֵשׁ לְנִהּוּג אִי לְבַטֵּל אוֹתָם בְּרוּב פְּדַעַת הַט"ז ס' תרע"ג ס"ק ה' שְׁהַשְׁיֵג עַל בַּעַל תְּרוּמוֹת הַדְּשָׁן בסי' ק"נ אוֹ גִּימָא דָּאִין לְזוּז מְדְבָרֵי ת"ה שֶׁהוּא רַב מְנוּבָחָק וּמְפֹרָסִים וּפְסִק פֿן בַּהַג"ה ש"ע: תְּשׁוּבָה הַזֶּה אָף שְׂרָאִיתִי בְּתְשׁוּבָ' פֿנִי מְאִירוֹת שְׂאֵלָה צ"ח שְׁטַרַח לִיִּישֵׁב וּלְקַיִּים דְּבָרֵי הַתְּרוּמוֹת הַדְּשָׁן וּלְהַצִּיל מִהַשְּׁגַת הַט"ז וּבִאֲמַת בְּחֻזֵּם טַרַח וַיִּרַד לְהַצִּיל וְלֵא הַצִּילוּ פֿלל דַּמ"מ מְאִי רְאָיָה מִיִּיתֵי מִחֲתִיכַת חֲטָאֵת טְמֵאָה שְׁנֵתְעַרְבָה בְּחֲטָאֵת טְהוּרָה מְשׁוּם דְּלֵא הוּי חֲתִיכָה הַר"ל לְאַחַר בִּיטוּל מַש"ה אֶזְלִינֵן לְהַקְּל וְא"כ אֶכְפֵּי תִקְשָׁה מְאִי כ"ש מִיִּיתֵי הַת"ה לְהַחֲמִיר בִּינֵן דָּאִם יִתְבַּטֵּל הַגַּר חֲנוּפָה לֵא יִהְיֶה חֲתִיכָה הַרְאוּי לְהַתְּכַפֵּד אֶזְלִינֵן ג"כ לְהַקְּל אַע"ג דִּישׁ לְחַלֵּק דְּשִׂאֲנֵי הַתָּם דְּגַם קוֹדֵם הַבִּיטוּל אֵינָה רְאוּי לְהַתְּכַפֵּד מ"מ אִין רְאוּיִתּוּ מִן־כְּרַחֲמִים וְאִין זֶה בְּכָלֵל פֿל שְׁפֵן שְׁהַעֲתִיק הַט"ז בְּשֵׁם הַתְּרוּמַת הַדְּשָׁן וּמַה שְׁהוֹסִיף שָׁם בְּתְשׁוּבַת הַנְּ"ל וְכַתֵּב וַיִּרְאֶה מְפֹרָשֶׁת מְפֹרָשֶׁת שֶׁל לְחֵם הַפְּנִים שְׁנֵתְעַרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסַת שֶׁל חוּלִין דְּלֵא בְּטוּל וְכַתְּבוּ תוֹסְפוֹת אַע"ג דְּבַעֲלָמָא אֶמְרִינֵן דְּוִקָא כְּפָרוֹת שֶׁל בַּעַל בֵּית חֲשִׁיבִי אֶבֶל לֵא פְּרוּסוֹת מ"מ לַח' הַפְּנִים חֲמִיר טְפִי וְרְאוּי לְהַתְּכַפֵּד כְּכָפָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וַע"כ צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר דָּאִין חֲשִׁיבֵתָן מִחֲמַת סִנְלַת נְקִיָּה דַּא"כ לְתַנִּי תְּנָא דְּפַעְמִים פְּרוּסַת גְּמִי דְּבָר חֲשׁוּב הִיכָא שְׁהוּן מְסוּלָת נְקִיָּה אֶלָּא עַל פֿרֿחֿיד מִחֲמַת חוּמְרָא דְּקַדְשִׁי הוּי חֲשׁוּב וְלֵא בְּטִיָּלָה אַע"ג פְּשִׁיבְטָלוּ לֵא יִהְיֶה רְאוּי לְהַתְּכַפֵּד אֶפְילוּ הִכִּי אֶזְלִינֵן בְּתַר מַעֲיָקְרָא הוּא הַדִּין בְּנֵר חֲנוּפָה עַד פֿאֵן לְשׁוּבוֹ: הַזֶּה בִּאֲמַת אִין זֶה רְאָיָה פֿלל דְּנֻדְאֵי פְּנוּנַת הַתוֹסְפוֹת מְשׁוּם שְׁפִוּלָתָן נְקִיָּה מְאוּד שְׁמַנְפִּין אוֹתוֹ בְּאֶחָד עֶשֶׂר נְפֵה וּמַכ"ד סָאִין מוֹצִיאִין רַק כ"ד עֶשְׂרוֹן כְּמִבּוֹנָאָר בְּהַרְמַב"ם פ"ה מַה' תְּמִידִין וְלַהֲכִי לֵא תְּנִי פְּרוּסַת שֶׁהוּא מִקְלָתָא שְׂאִינּוּ מְצוּי פֿלל לַעֲשׂוֹת פֿן וַע"ל דְּמְשׁוּם הִכִּי הוּי רְאוּי לְהַתְּכַפֵּד מְשׁוּם חֲיָבוּב הַנֵּס שְׁנַעֲשֵׂה בְּלִחְמֵם הַפְּנִים שֶׁהוּא חֵם בְּיוֹם הַלְּקָחוֹ נְמָצָא דְּדְבָרֵי הַט"ז עֲדִינֵן הֵם עוֹמְדִין בְּמִקּוּמָן אֶכֶן אַחַר שְׁעִינְתִּי

בדברי התרומות הדשן עצמו ראיתי שדבריו נכונים בלי פקפוק כלל והט"ז שגג בזה וגרם לו שלא העתיק דברי הת"ה פהונניתו או שגונסקא מוטעת נזדמן לבעל ט"ז כי בונדאי על זה אין צריף ראיה כלל דאזלינו בטר מעיקרא פינון שקודם ביטול מקרי ראוי להתפבד אף דלאחר ביטול לא יתבטל מ"מ איה יתבטל פינון שבשעת הביטול הוי ראוי להתפבד ודאי דראוי להחמיר ולא יתבטל דהא אפילו אם בשעת הביטול לא היה ראוי להתפבד כגון בשר גבילה וכיוצא בזה אפ"ה הסכמת הש"ס והתוספות והרא"ש וכל הפוסקי דאזלינו לחומרא במבואר בי"ד סי' ק"א פינון דלאחר הביטול יתבטל ראוי להתפבד מכ"ש להיפך אם לאחר ביטול לא יתבטל ראוי להתפבד מ"מ פינון שבשעת הביטול הוא ראוי להתפבד איה יתבטל ועל דבר זה א"צ ראיה כלל רק שבעל תרומת הדשן שם רוצה להביא ראיה שלא תימא דגר חנופה לא מקרי דבר שבמנין כלל אף שמדליקין במנין מ"מ פינון דכנגדן בנרות של חול היו נמפרין בחנות בלי מנין רק במשקל לא מקרי דבר שבמנין מזה מיתי ראיה החתיכה של חטאת דבטילה אע"ג דכנגדן בחתיכות של חול הוי ראוי להתפבד אפ"ה פינון דכמו שהן חטאת לא הוי ראוי להתפבד לא קודם ביטול ולא אח"כ בטילין אף שפנגדן בחול הוי חתיכה הראוי להתפבד אפ"ה הולכין להקל א"כ כ"ש איפכא ראוי להחמיר אם הן דב' שבמנין אף שפנגדן בחול לא מקרי דבר שבמנין נמצא שדברי תרומת הדשן נכונים בלי פקפוק פי כל זה פשוט וברור בדברי תרומות הדשן לכל מעיין בצדק והט"ז לפי שלפום רהיט' לא העתיק דבריו פהוגן לכן השיג עליו ולא דק: שוב ראיתי עוד שם בתשובת פנים מאירות שכתב וז"ל וע"מ פתב הט"ז וז"ל אמנם נ"ל דאם הדר חנופה קבוע במקומו ונתערב שם עם ב' שמשי דאינו בטל פינון דקי"ל כל הקבוע ממצצה על מצצה דמי עכ"ל הט"ז ולא זכיתי להבין דבריו מאי קבוע שיהי פאן דקבוע דאורייתא היכא דאיסור ידוע וניכר במקומו וכו' ובאמת הדברים מוכחי פפשוטו פינון דגר חנופה קבוע במקומו הראשון וכן שני השמשי אלא שהוא אינו יודע איזה היתר ואיזה איסור דהוי ג"כ קבוע כמו ט' חניות מוכרין בשר שחוטא ואחד בשר גבילה אלא שהמקולין נתערבו שהוא אינו יודע איזה טריפה מקרי ג"כ קבוע וכמבואר מדברי הפוסקי בי"ד עיין בש"כ סי' ק"י ס"ק י"ד וס"ק י"ז וכ"ט ועיין בספרי מנחת יעקב כלל מ"ג ס"ק מ"ו שפן דעת ראשונים ואחרונים הוא ברור עוד ראיתי שם בתשוב' הנ"ל סי' מ"ז שכתב וז"ל וקשיא לי טובא דהטור פסק בא"ח סי' תרע"א דמצות גר חנופה להניח למטה מעשרה והסוגיא הוא דעת רבינ' אליבא דר' יהודא שס"ל אם הדליק הבעל הגמל בגר חנופה פטור משום דאי אפשר לאנוחי למעלה מגמל ורוכבו ובח"מ סימן תי"ח פסק רבנן דאף בגר חנופה חייב מפלל דס"ל דמות' להניח למעלה מהגמל ורוכבו ולע"ד נראה דמעיקרא לא קשה מידי דהטור ס"ל לפי מה דאיתא בפרייתא שם בב"ק ד' ס"ב ר' יהודא פוטר מפני שהוא ברשות מפלל דפליגי רבנן דאע"ג שבברשות אפ"ה חייב דה"ל לשמור שלא יזיק דאי עיקר פלוגתיהו יתיה אי מותר להדליק למעלה מעשר' הוי ליה לר' יהודא לומר בפירוש עיקר טעם פלוגתא לפי שאסור להניח למעלה מעשרה וגם איה קאמר הש"ס זאת אומרת שלא אליבא דהלכת' אלא ודאי דבהא פליגי רבנן וק"ל פנ"ל הקטן יעקב: שאלה לג בחזן אחד שפכדו אונן משמוע אלא אם כן שצוועקין מאוד שאז שומע וקרא את המגילה לפני הציבור בקול בינוני שגרא שיהא עצמו לא השמיע לאזנו אם יצאו הציבור בקריאה זו פינון שמ"מ הוא אינו חרש גמור או

לא: תשובה לכאורה הנה נראה פשוט דלא יצא הציפוי בקריאת המגילה זו כמבואר פשוט וערוף לעינינו בש"ע סי' תרפ"ט דחרשהקורא השומע ממנו לא יצא ואף שהב"ח פסק שם דהשומע מן החרש בדיעבד יצא מ"מ קשה הדבר להקל נגד משמעות גדול' הפוסקים ה"ה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דפסקו כסתמי דמתני' ואל ישיאף לומ' דנה דוק בחרש גמור משא"כ בזה ששומע אם צועקין דהוי כפסקם לכל דבר וכן מבואר בתשובת הרא"ש פ"ה סי' י"ב וכ"כ להדיא שם בסמנים ובפרי חדש להל' גיטין סימ' קכ"א ס"ק ט"ז פתב דאף שאינו שומע פשמדברין עמו בקול רם ע"י מין חצוצרת וכיוצא בזה דמ"מ לא מקרי חרש אי משו' הא לא תברא לכאורה דהא לפי משמעות הסוגיא דברכות דף ט"ו ובמגילה דף י"ט מבואר להדיא דהקורא ולא השמיע לאזנו הוא דומה בכל דיניו לחרש ממש ואין לחלק פ"ל פן הנה נראה לפום רהיטא אכן אחר העיון ראיתי שחילוק יש בין זה לזה כי בלא"ה צריכין אנו להבין ולתרץ דברי רי"ף והרמב"ם והרא"ש דפסקו כר' יהודה בק"ש דאם לא השמיע לאזנו יצא ובמגילה פסקו דמשמ' מחרש לא יצא וכבר טרח הב"י בס' תרפ"ט ליישב דבריה' ולחלק דקריאת המגילה אסור משו' פרסומי גיפא ע"ש אלא שדבריו דחוקים מאוד וכמו שהב"י עצמו סיים שם והוא להדיא נגד הסוגיא דש"ס דברכות ודמגילה שהרי מקשה שם מהאי דק"ש דהאי דמגילה מפ"ל דאין נפקותא בזה לענין פרסומי ניס' פ"ן דער"פ השומעין יש להם פרסומי גיפא גם הב"ח רוצה לחלק דשאני חרש דלא בר שמיעה הוא פ"ל זה הוא ג"כ לכאורה נגד הסוגיא דנראה לגמ' מדמה לא השמיע לאזנו לחרש' גמור: אברא אם לתרץ דעת גדולי הפוסקים אשר מימיהם אנו שותים ושלא יסתרו דבריהם סוגית הש"ס צ"ל דדעתיה פ"ן דר' סתם לן במתני' דברכות דלא השמיע לאזנו לא יצא פ"רבי יהודה דס"ל פנותיה ובמגילה סתם דחרש לא יקרא המגילה מפ"ל דלא דמי חרש שאינו ראוי פ"ל להשמיע לאזנו משא"כ מי שיכול להשמיע לאזנו בשום ענין דוגמא לדבר מי שראוי לבילה אין בילה מעפבות ומי שאין ראוי לבילה בילה מעפבות לכן גם ר' יהודה מודה דחרש שקרא המגילה לא יצא וזה דלא מתרץ ומוקי הש"ס הכי י"ל משום דקשיא לי א"כ האי מימרא דחרש תורם אפי' לכתחלה תקשי ליה פ"ן דאמרת דכ"ע מודה בחרש לאסור אף בדיעבד אכן לפי מה דמסיק הש"ס דר' מאיר סבירא ליה אחר פ"נות הלב הן הן הדברים אתי האי מימרא כר' מאיר א"כ לפי זה איכא לאוקמ' האי מתני' אפי' כר' יהודה דמודה בחרש אף דעבי' לא יצא ואי תקשה לך דהא הרמב"ם פסק פ"ד מה' תרומה דחרש לא יתרום ואם תרם תרומתו תרומה פהאי ברייתא שהובא שם בב"ב דף ט"ו ואף דר' יהודה דס"ל פנותיה מודה דבחרש אפילו דעבד לא יצא אי משום הא לא תברא דהא להדיא מסיק שם בש"ס דברכות אלא גבי ק"ש דאורייתא אבל תרומה משום ברכה וברכה דרבנן ולאו בברכה תליא מלתא ע"ש וא"כ יפה פסק הרמב"ם במגילה משום פרסומי גיפא פ"עין דאוריית' אפילו דעביד לא יצא פ"ן דאינו ראוי להשמיע לאזנו משא"כ בנדון שלפנינו שיכול להשמיע לאזנו אם צועקין בקול רם אף אם קרא בקול בינוני יצא ולזה נוטין משמעות לשון הרמב"ם פ"א מה' מגילה שכתב וז"ל והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאת' לפיכך אם הנה הקור' חרש שוטה וקטן לא יצא עכ"ל משמע דוק' אם שמע מפי שאינו חייב בקריאתה לא יצא משא"כ זה שיכול לשמוע ע"י קול רם וחיוב בקריאתה גם השומע ממנו יצא הקטן יעקב: שאלה לד מי שחלום לו חלום מג'

חלומות ונהרהר בו ביום אי מחויב להתענות או לא: תשובה היא מילתא פבר אמורה
בספר ט"ז א"ח סימן רפ"ח ס"ק ג' שפכת וז"ל ונראה דבכל גונוי שנהרהר ביום ובא לו
לחלום אח"כ אין פאן שניכו' לומ' מן השמי' הראוהו אלא הרהר גרם לו וכמעשה דפ'
הרוא' א"ל שבור מלפא לשמוא' אמרית' דחכימ' טוב' אימ' לי מה חזינ' בתלמא פי' בלילה
הפאה וא"ל דחזא רומא ונשבו לה וטחנוו בה קשיית' ברחיים דדהבא הרהר פולי יומא
וחזי הרי דבהרהור תליא מילתא ואין בנה הוראה מן השמים ע"כ לא יתענה בשבת בנה
כנלע"ד עיקר למעלה עכ"ל הט"ז ולפי הראיה שהביא משמע דאף בחול אין להתענות
תענית חלום כשהרהר בה בו ביום רק בשבת ס"ל שאסור להתענות לה"ק לא יתענה בו
בשבת דהיינו איסורא איכא ובתשובת חינוך בית יהודא סי' ג' כתב וז"ל מה שאמרו
רבים שאם מהרהר עליהם מבע"י שאין להתענות עליהם לא ידעתי הסמך שיש לאלו
הדברים בגמרא ובפוסקי' ואדרבה יש להביא ראיה דמצינו בגמרא פ' הרואה אמר רבא
מנין שאין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו שפאמר אנת מלפא רעיונה על משפכה
סליקו ונהביא שם מעשים לראיה ואין להביא ראיה מדאית' התם הפא על א"א בחלום
מוכחט לו שהוא בן הע"ה הב"ה דלא ידע ולא הרהר בה מאורת' דש"מ שאינו מתקנים
אם הרהר בה התם טעמא אחריןא איכא לפי שחוטא בהרהור איך יאמר שהוא בן עולם
הפא ע"כ אין בידי להקל והמיקל עליו להביא ראיה וכתב שם בהג"ה דבחול יש להחמיר
ולתענות משא"כ בשבת דאין ספק ספנה מוציא מידי ודאי ולעד"נ עיקר פדעת הט"ז
דבשבת אסור ובחול א"צ להתענות כשהרהר בו באותו יום וכדמייתי הט"ז ראיה ברורה
מהאי דפ' הרואה בעובדא דשבור מלפא ומהא דאמר רבא מנין שאין מראין לו לאדם
אלא מהרהורי לבו אין סתירה פלל דנדאי אין מראין לאדם אלא מהרהורי לבו וכדאמר
רבא תדע דלא מחזי לאינש לא דקלא דדהבא ולא פילא דעייל בקופה דמחטא דהיינו
דבר שלא הרהר ולא ראה מעולם ודאי אין מראין לו וכן משמע להדיא מלשון פרש"י
שם דף נ"ה ע"ב והא דאמרינן הפא על א"א בחלום מוכחט לו שהוא בן ע"ה והוא דלא
הרהר בה מאורתא אכל מ"מ צ"ל שנהרהר בה פעם אחת דאל"כ לא היה רואה בן בחלום
פינו שאין מראין לו אלא מהרהורי ליבא נמצא שאין פאן סתירה בסוגית אלו דהיכי
שנהרהר בו באותו היום אין צריך להתענות פלל דהרהור יום ודאי גורם אכל לא הרהר
באותו יום אף ע"פ שנהרהר בו פעם אחרת הוי חלום גמור וצריך להתענות בו אם הוא
מאותן חלומות שצריך להתענות בו נ"ל הקטן יעקב: שאלה לה באלמון אחד שרצה
לישא בין המצרים שלא קנים עדיין מצנת פ"ו אי שרינן ליה או לא: תשובה אף דלכאורה
היה נראה לצדד להקל בנה דהא אפי' באבילות גמור הקילו חכמים לישא תוך שלשים
משום מצנת פ"ו או אין לו מי שישמשנו כמבואר בי"ד סי' שצ"ב וכ"ש באבילות ישנה
דלא חמיר פולי האי דיש להקל גם בתשובת חינוך בית יהודה סי' ק"א פסק הלכה
למעשה מה"ט לישא תוך ימי ספירה אחר ל"ג בעומר מהני טעמי אף למנהגנו שאסרינן
בתפורה"ה לנשואין וע"ש דבריו באורה וסיים ובפרט ששמענו שהמנהג בן בכה"ג
להתירו ע"פ גדולים עכ"ל ואני אומ' אם קבלה נקבל אבל לדין יש תשובה שהרי להדיא
כתב הר"ן ספ"ק דתענית והובא ג"כ בב"י בא"ח סי' תקנ"א וז"ל ומה שנוהגין שלא
לישא אשה פלל אפי' מי שאין לו אשה ובנים משום דלא מסמנא להו מילתא עכ"ל הרי
להדיא דאע"ג דלענן אבילות חדשה מקילין מ"מ באלו ימים אין להקל פלל משום דלא

מסמנא מילתא עכ"ל וסימנים מילתא פדאמרין בית תינוק ואשה יש סימן ומה"ט אין משיאין אלא בחדוש לבנה ובלאו האי טעמא נ"ל לחלק בענין אחר דדוקא באבילות יחיד מקילין אצלו לפי שלא קנים מצות פ"ו או שאין לו מי שישמשו מקילין לו לבדו משא"כ באלו הימים שהיא אבילות דרבים אע"פ שראוי להקל לו מ"מ ע"י נשואין גם שאר הקרואים ומזומנים יבאו להקל ע"כ פולי האי לא מקילין לרבים נגד המנהג פיון דלגבייהו אין פאן הקרח פלל וזכרני שפעם אחת היקל חכם אחד בענין הנשואין תוך ימי ספירה נגד המנהג ולא עלתה זיווגם יפה לכן נ"ל דשומר נפשו ירחק מנשואין בימים כאלו אף שיהיה הרבה צדדים להקל כי חמירא ספנתא מאיסורא ולא לבטל המנהג בפרהסיא נ"ל הקטן יעקב: שאלה לו באחד שמשאו ומתנו הוא עם בשר כל השנה למסור לשר כל בשר שאריה לבני ביתו תוך המבצר כיצד יעשה בתוך שבוע שחל ט' באב שאם לא ימסור לו בשר יבא לידי הפסד גדול שיקנס לו במזון הרבה: תשובה הנה בנדאי אם אפשר למסור הבשר ע"י נכרי שרי בכל ענין אף שמדברי הב"ח בא"ח סי' תקנ"א פסק דכיון דע"י ישראל אסור הנחירה גם על ידי נכרי אסור אין דבריו מוכרחים וברורים כלל כי נדאי שבות כי האי במקום פסידא לא גזרו חכמים כלל באיסור קל כזה גם בתשובת נחלת שבועה מתיר פן להדיא אפי' לכתחלה לעשות בכל השנה אפי' שלא במקום פסידא רק משום הרנחה בעלמא ע"ש ודבריו נכונים אכן אם אי אפשר לעשות ע"י נכרי נדאי אע"ג דקי"ל שמצניעין הספין של שחיטה מר"ח עד התענית ולהתיר הנחירה על ידי ישראל בעצמו לא נ"ל להתיר לכתחלה פיון שפבר אסרוהו האחרונים גם בתשובת עבודת הגרשוני סי' י"ג לא רצה להכריע להקל לכתחלה בנחירה אפילו אם עושה כדי שישתפר יותר בנחירה מבשחיטה יע"ש ועיין בתשובת שער אפרים סי' נ"ז ובקונטרס אחרון לפר"ח סימן י"ט ע"ש אלא נ"ל עיקר דאע"ג דמצניעין הספין של שחיטה מ"מ במקום פסידא כי האי מותר לו לשחוט והנה בתשובת חינוך בית יהודה סי' ד' רוצה להתיר לגמרי השחיטה למשא ומתן וכן היכא דהוי קצת דבר אבד ומ"מ לא נ"ל למעשה פיון שהדבר יצא מפי גדולי ראשונים לאסור וכן הסכמת האחרונים אין לזלזל בה פולי האי אבל במקום פסידא כי האי נ"ל דשרי לישראל לשחוט ואם אינו צריך ואינו יכול לאכול ממנו שתסריח קודם שבת ישחוט בלא ברכה וכ"פ שם בתשובת חינוך בית יהודה סימן ד' דזבחת ואכלת כתיב ולא ממה שאינו אוכל אף שאין זה הדין דבר ברור חדא דמחלוק' ישנה היא בין הא"ז ורש"י דלרש"י פיון דשחיטה מטהרתה מיד נבילה אף שאינה ראוי לאכול ממנו יברך וכ"פ מהרש"ל ודעת הא"ז דאינו מברך פמבוא' בי"ד סי' י"ט ועיין בש"ע סי' י"ט דפסק כא"ז וכן הכריע הש"כ שם וכן עיקר דספק ברכות להקל שומעין וכן הכריע הט"ז בסימ' כ"ח אלא שנתעלם ממנו דברי מהרש"ל שפסק פריש"י וכבר הרגיש בזה ג"כ הפר"ח בקונטרס אחרון שלו סי' י"ט גם על בנו של בעל שער אפרים שהבין דברכות שחיטה מטהרת מידי נבילה ושגגה היא דשחיטה מטהרת מידי נבילה לכך ס"ל לרש"י דיכול לברך והוא פשוט ואף שפסק הפר"ח שם דאף שאינה אוכל ממנו מ"מ פיון שיכול לאכול ממנו פיון שאינה טריפה יכול לברך אליבא דכ"ע מ"מ נ"ל בכה"ג פיון שאסור לאכול מפני שבשבוע שחל בו ט' באב אין לו לברך וזה היא הפירא שלא יבא לאכול ממנו מ"מ אם יוכל לקיים ממנו לשבת או ליתן ממנו לחולה וכה"ג יש לו לברך ג"כ על השחיטה פן נראה לי הקטן יעקב: שאלה לו אם יש לברך

על קערשין שחורות ואדומ' שטעם א' להם רק שהם משוננים במאי איתן אי חוזר ומברך זמן או לא: תשובה אף שלכאורה דין זה פשוט וערוף לפנינו בש"ע סי' רכ"ה סעי' ד' בש"ע ובהג"ה ששני מיני גונדגניות פגון וויינקש"ל וקירש"ן וכו' משמע דוקא אלו שמשוננין נמי בטעמן שוויינקש"ל הנה חמוצין וקירש"ן מתוקין משמע אבל בשני מיני קירש"ן מתוקין כמו פלי"ש קירש"ן ובמדינות אלו שמקצתן אדומים ומקצתן שחורין אין לברך זמן על כל אחד בפני עצמו וכן משמעות הלבוש שם שפכת וז"ל ונ"ל דה"ה אם אינם מחולקי' בשם אלא במראיתן וטעמים הוי כמו תאינים לבנים ושחורים דמסיק בגמ' דשני מיני' הם עכ"ל הרי דדוקא משוננים בטעמם בעינן ואף שבמ"א בסי' רכ"ה פתב בשם מטה משה אפי' יש להן טעם א' מ"מ בספק ברכות להקל שומעין איברא פד מעינן שפיר יראה דדברי מטה משה עיקר להלכה פי מוציא הדין בב"י הוא מתרומת הדשן סי' ל"ג שפכת וז"ל וכן שמעתי מאחד הגדולי' שהורה לענין זה פגון שאם אכל ויברך פבר על הגונדגנית שקורין קירש"ן חוזר ומברך זמן על אותם שקורין וויינשל"ן או אמריל"ן וכיש ארצות שקורין הפל קירש"ן אלא לאלו קורין קירש"ן אדומים ולא לאלו שחורים ואפ"ה נראה לו לברך דחשבינו להו לתרי מינים לענין ברכות הזמן וכן מצאתי בהדיא פהוראה זו בספר חסידים ומייתי ראי' מפלוגתא דר"א ור"ע בתאינים שחורות ובתאינים לבנו' תרי מיני נינהו לענין העלא' תרומה וה"ה לענין ברכות הזמן דגונדגנית עכ"ל הרי דמוצא הדין הוא מספר חסידים ושם בסי' תתנ"א בדפוס ישן ובדפוס חדש סי' תתמ"ח פתב להדיא דאע"פ שאינם שחורים ואדומים שווין בטעמן אפ"ה מברכין זמן על כל אחד ואחד הרי דהפל תלוי במראה ולא בטעם ושםא תליא מילתא וכן מסתבר דהא ברפת הראיה גרמה פדאיתא ברש"י פ' בפל מערבין דף מ' וברמב"ם פ' ר"ד מהלכות ברכות ובטא"ח ריש סימן רכ"ה וע"ש בב"י דעיקר הזמן הוא על הראיה גרמה ואף שראיתי בתשובת הלכות קטנות סי' רל"א ואחריו גמשה בפנים מאירות סימן נ"ו שהשיג על עיק' דין זה שבב"י שפכת וז"ל ומה מאוד תמוהין דברי' אלו דהא לענין העלא' תרומה פלוגתא דר"א ור"ע בפ"ד דתרומת משנה ח' וטעמא דמ"ד אין מעלין משום דלא נכנסו פלל לספק כמו דעגולים אין מעלין את המלביגי' אבל לענין מיני חדא מיני נינהו ותדע דהא בפ"ב משנה ד' תנן אין תורמין ממין על שאינו מינו וקאמר פל מין תאנים א' וכל מין חזי' אחד ופירש הפרטנורה אף דאיכא שחורות ולבינות מ"מ מין אחד הו' ולמה יהי' חלוקים לענין זמן וזה זמן רב בימי חורפי הקשתי קושאי זו ושמעתי מפי מחותני הגאון מהר"צ שגם הוא הרגיש בזה ואמר שהלכה זו עקורה ולא דסמכה היא עכ"ל תשובה הנ"ל אבל באמת הדבר תמוה מאוד לסתור דין זה שהוא מפי גדולי ראשונים ואחרונים לומר עליהם כאלו טעו בדבר משנה גם מהרי"ל בהל' ט"ב פסק פן ע"ש לכן נ"ל עיקר דדינם של ראשונים אמת פינו דעיקר ברכת שהחיינו על פרי חדש הוא מוטל כשוראה הפרי פדאית' בסי' רכ"ה א"כ הפל תלוי בראי' אע"ג דבשםא וטעמא חדא מיני נינהו מ"מ הפל תלוי בחזותא אע"ג דלענין שאר דברים הפל תלוי בשםא וטעמא מ"מ מייתי ספר חסידים ראי' פינו דמצינו לענין העלא' תרומ' דתלי' בחזותא וניקר במראיתא ה"ה לענין זמן דמברכין על הראיה ואין לסתור דברי הראשונים בלי ראי' מספקת ובפרט שטעמן מסתבר ומה"ט הנה נ"ל ג"כ לברך שהחיינו על מיני עשבים כמו נורדות וכה"ג שמתחדשי' משנה לשנה וכ"כ המ"א בסימן רכ"ה ס"ק י"ב בשם

תשובת רדב"ז אכן בסי' רי"ו ס"ק א' פתב שיש חולקים ע"ש ובספר הב' סימן רכ"ה לא ירד לסוף דעתו בזה ע"ש הקטן יעקב: שאלה לח פיצד יש לנהוג הסומא פשקורא ק"ש עם ציצית שפטליתו גם אם יש לקרף זמן על הפירות: תשובה הנה לא ידעתי מה קמסתפק לה דהלא פבר אמרינו בפ' התכלת דף מ"ג א"ש תכסה בה לרבות פסות סומא אף ע"ג דכתיב וראיתם אותו מ"מ ישנו בראיה אצל אחרים וכמבואר ברמב"ם פ"ג מה' ציצית ובטא"ח סימן י"ז ואם פן מהאי טעמא ג"כ יש לאחזו הציצי' בידו בשעת פ' ציצית בשעה שהוא אומר וראיתם אותו פינון שישנו בראי' אצל אחרים וכן לנשק אותם משום חבוב מצוה וכמבואר בטור וב"י בא"ח סי' ר' בשאר כל אדם וה"ה לסומא אבל להעביר הציצית על עיניו פינון שהוא אינה רואה למה יעבירם על עיניו והוא אין לו עינים לראות ויהיה פחוקא ואטלולא גם במצות שמורים פתיב בשם הקדמונים שפול המעביר ציצית על עיניו פשהוא קורא פ' ציצית יהא מוכבטח שלא יבא לידי סמוי עינים ע"כ א"כ זה שפבר הוא סומא למה לו להעבירם על עיניו אף שראיה זו יש לדחות דנדאי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה ויניח זכותו לזרעו אחריו וכדאמרינו אל תהיו פעבדים המשמשין ע"מ לקבל פרוס ע"ש בחידושינו מ"מ בזה שאין לו עיני' לראות די שאוחזו בידו ומנשק אותם וזה הוא חבובו פנ"ל ועיין בתשובת מהרש"ל סי' ע"ז ומה"ט יש לקרף גמי זמן על אכילות פירות אלו אע"ג דעיקר ברפת הזמן הוא על הראיה כמ"ש בתשובתי דלעיל מ"מ פינון שהם בראיה אצל אחרים ע"ש נ"ל הקטן יעקב: שאלה לט ישאל שיש לו סוס ובא אליו מושל המכירו בערב שבת להשאיל לו או להשפירו והוא אין יכול למאן נגדו מפני איבה וכדומה פיצד יעשה שינצל מאיסור שביתת בהמתו דאוריית': תשובה הנה נתבאר דינים אלו בא"ח סימן רמ"ה ורמ"ו מ"מ נ"ל דעיקר ההיתר בנדון שלפנינו על דרך דאיתא בא"ח סי' תמ"ח לענין חמץ בפסח דחמיר דמותר למכרו לנכרי בדבר מועט אע"פ שיודע שיחזור ויתנו לו או ימכרוהו ה"ה פאן יוכל למכרו למושל המכירו ואז יוכל המושל לעשות בו פרונו כל זמן שצריף לו ואם אח"פ יחזור ויתן לו הסוס וגם השכירות לפי רצונו מתנה בעלמא הוא דיהיב ואין פאן נידנוד איסור פלל משום שאין מוכרין להם סוסים פמבואר בי"ד סי' קנ"א יע"ש אף שראיתי בתשובת צ"צ סימן ל"ה שהאריף להתמיר בדבר זה אין דבריו מוכרחים פלל ומה שמדמה להא דפ' השוכר את הפועלים דף צ' ה"ה לא מייירי ממכירה גמורה רק שעבד אדעתא דישראל וגם הישראל עבד ליה נחת בשביל זה ומשום אמירה קאמר יעניין בא"ע ס"ס ה' אבל בלא אמירה ודאי דיש להתיר דאין פאן הערמה פלל רק מכירה גמורה ואף גם שהמחמיר שם בתשובת צ"צ היינו אם מקנו הסוס רק ליום או יומים לעבדו בשביל יום השבת אבל כה"ג אין פאן נדנוד איסור פלל וכן מבואר להדיא מתוך דברי הב"י בא"ח סימן רמ"ה ומדברי הב"ח בסימן רמ"ו יע"ש וכן נ"ל עיקר הקטן יעקב: שאלה מ מי שרגיל להתפלל ערבית עם הציבור איף ינהוג עצמו בחנוכה יתפלל ערבית קודם שהוא תדיר או פרסומי גיסא עדיף: תשובה הנה אף שדין זה פשוט בסי' תרע"ב ס"ק ה' פמגן אברהם שפכתב ונ"ל דמי שלא התפלל מעריב מדליק קודם וא"צ זמן כ"כ דליכא למיחש שפא ישפח מעריב וכ"כ בכנסת הגדולה שהוא נוהג פן עכ"ל המ"א אכן בשוירי פנסת הגדולה פכתב הוא עצמו ונ"ל בימי בחרותי הייתי נוהג להדליק אחר תפלת ערבית ואח"פ נהגתי להדליק קודם ערבית וכשראיתי דברים אלו חזרתי למנהגי להדליק אחר תפלת ערבית

עכ"ל וכן נראה לי עיקר לדינא דנדאי תדיר ושאינו תדיר קודם ואע"ג דאיכא פרוסומי נוסא אפ"ה תדיר קודם וכ"כ תוספת בשבת דף כ"ג ע"ב ד"ה הדר פשטה דהיכי דמצי למיעבד תרנוניהו תדיר ופרסומי נוסא עבדינו תרנוניהו ותדיר קודם רק היכא דלא מצי למיעבד תרנוניהו פרוסומי נוסא עדיף ע"ש והוא ברור ואגב רצתה לעורר מ"ש הט"ז ר"ס תרע"ה וז"ל הדלקה עושה מצנה פרש"י דומיא דמכורה וא"כ לא שייך פו בנר שבת ועיין בסימן רס"ג עכ"ל הט"ז והעתיקו האחרונים את דבריו וכל דבריו אינם מובנים לי דאיה עלה על דעתו לומר שאין הדין פו בנר של שבת דהא עיקר הפשיטותא בגמרא שם דף כ"ג דהדלקה עושה מצנה מעששית שהיתה דולקת והולכת כל היום פולו למ"ש מכבה ומדליק ועוד מדקא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה ובשבת מבואר בא"ח סי' רס"ג דגם בשבת הכי דינא בתרנוניהו ומ"ש בשם רש"י לא העתיק דבריו יפ' לכן הבין דבריו בענין אחר פי' ז"ל רש"י שם דף כ"ב וז"ל אי הדלקה עושה מצנה אי המצנה של חנוכה תלויה בהדלקה מדליקין כדאשפתן במנורה עכ"ל הרי דכוננת רש"י אי אמרינן הדלקה עושה מצנה מדליקין מנר לנר שהרי גם במנורה מהדלקה עושה מצנה מדליקין מנר לנר וכן מבואר שם בתוספת שפן הוא הפשוט שם בש"ס ולפי דעת הט"ז בכוננת דרש"י קשה א"כ מאי קמבעי הש"ס ולמה איצטרף לפשיטות פלל פיון דמדמי למנורה אלא פשוט כמ"ש נ"ל הקטן יעקב: שאלה מא שאל' בבעלים ה"ה האלוף כהו"ר ר' גרשון קאבלעניץ נר"ו א' מדייני ק"ק מיץ יע"א על מה דאיתא בש"ע תרע"ב ויש נוהגין להדליק בע"ש קודם מנחה וכתב שם המ"א וז"ל ונ"ל דאם הוא סמוך לחשיכה וטרם שיבואו מנן לב"ה יתקדש היום וברך וידליק מיד דמ"מ איכא פרוסומי נוסא פשפאים יו"ד אח"כ לב"ה עכ"ל והנה במקום שיש מנהג להדליק בכל השנה באותו מנורה דליכא היכר מה דינו אי נימא דמ"מ איכא היכר קצת שהנרות גדולים מכל השנה תשובה הנה בנדאי במקום שהמנהג להדליק בב"ה הנרות של שנה לנר חנוכה דהיינו נרות גדולים שידליקנו עכ"פ עד חצות הלילה כמנהגם בבה"כ פשיטא דהוי היכרא טובא דכל השנה מדליקין רק בנרות קטנים כדי להתפלל משא"כ בנרות של חנוכה הללו שהם גדולי דהא מבואר בסימן תרע"א סעי' ז' בזמן הנהגה היכר קצת סגי אלא אפי' במקום שנוהגין להדליק בבית הכנסת בשמן זית וגם כל השנה מדליקין בשבת אותן נרות נ"ל דשבת שקודם חנוכה יפסיק ולא ידליק אותן נרות דאז הוי היכר פרוסומי נוסא וכדאיתא בהל' ראש השנה סי' תקפ"ו בלבוש ואין תוקעין בער"ה כדי להפסיק בין תקיעות דאורייתא לדרבנן הרי דאפי' למצות דאורייתא הוי כה"ג היכר וה"ה לענין פרוסומי נוסא דרבנן ואגב רציתי להודיע מה שראיתי מה שהקשה גיסי הגאון בעל המחבר אלי' זוטא בא"ח סי' תרע"א על מ"ש תוספ' בשבת דף כ"א ע"ב ד"ה מדליק בפתח בית מבחוי דהיכא דאיכא חצר צריף להדליק בפתח החצר מבחוי ודייק פו מהא דנר שיש לו שתי פיות עולה לשני בני אדם ואי מיירו בפתח בתייהם יהי לזה בנמין ולזה בשמאל ומקשה דלמא מיירו שבת א' אין לו מזוזה שאז מדליק שפיר בנמין עכ"ד ולע"ד לא קשה מידי דהא צריכין בשמאל הטעם כדי שיכנסו בין שני מצות ואם פו כשפתח בתייהם הם זה אצל זה שמזוזה אמצעית מדליק זה שיש לו מזוזה בנמין ומדליק נר חנוכה שלו בשמאל על מזוזה האמצעית א"כ השני שאין לו מזוזה בביתו צריף להדליק בשמאלו כדי שיכנסו בין שני מצות בין נר חנוכה שלו לנר חנוכה של שכניו ודוק שהוא ברור

כנ"ל הקטן יעקב: שאֵלה מב ומה ששאל עוד על דְּבַר הַפְּתָבִים ששולחין בע"ש על הַבֵּי דְּוָאָר שְׁקוּרִין פּאש"ט אי שפיר דְּמִי וְגַם לְקַבֵּל הַפְּתָבִים בְּשַׁבַּת אִיךָ יֵשׁ לְנִהְיֹג: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לֹא יִדְעָתִי מַה קִּמְסַתְפֵּק לִיהִ דְּוָדַי כִּינּוּ דְּקוּצֵץ לִיתָן דְּמִי הַבֵּי דְּוָאָר שְׁהוּא דְּבַר שְׁיֵשׁ לֹו קֶצְבָה אַף שְׁהַבֵּי דְּוָאָר לִילָה בְּשַׁבַּת מ"מ כִּינּוּ שְׁיֵשׁרָאֵל אִינוּ אוֹמְרֵ לֹו בְּוָדַי לִיפֹא אִיסוּר' כְּמִבְּוָאָר בְּש"ס דְּשַׁבַּת דָּף י"ט וּבא"ח סִימָן ש"מ"ז וְאַפְּלִי אִינוּ מְשַׁלֵּם מְעוֹת הַבֵּי דְּוָאָר פֶּאָן מ"מ כִּינּוּ שְׁהוּא דְּבַר שְׁיֵשׁ לֹו קֶצְבָה לְפָדוֹת אוֹתוֹ בְּמִקּוּם שְׁהוּבָא הָוִי כְּמוֹ קֶצֶץ כִּינּוּ דְּנִכְרֵי אֲדַעְתִּיהִ דְּנִפְשִׁיהִ קְעֻבִיד וְעוֹד י"ל דְּאַפְּלִי בְּחֻנָּם שְׁרִי כה"ג וְכִדְּאִיתָא שֵׁם בְּש"ע סְעִי' ה' דָּאָם הַפּוֹתִי הוּלָה בְּעֶצְמוֹ לְמִקּוּם אַחַר וְיֵשׁרָאֵל נוֹתֵן הָאֲגֵרָת מוֹתֵר בְּכָל גּוֹנוּנָא עכ"ל א"כ ה"ה פֶּאָן שְׁצָרִיהִ לִילָה מְעֶצְמוֹ עַל פִּי קְבִיעוֹת הַמְּלָה וְהַמְּדִינָה אַף שְׁרָאִיתִי הַמ"א מְפַקֵּק עַל דִּין זֶה וְכַתְּבֵי וצ"ע דְּהָא מ"מ עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֵדוֹ שְׁמוּצִיא הַפְּתָב מְרִשׁוֹ לְרִשׁוֹת וּמְקָרֹוב גְּדַפְסֵי הַסֵּפֶר בְּשֵׁם הַלְכָה בְּרוּרָה יְכֻנָּה וְרוּצָה לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַמ"א וּמְדַמֵּי לְמַה שְׁאִיתָ' בְּסִימָ' ש"כ הַבְּנֵר לְאַחַד וְנֵר לְמַאָה וְכוּן בְּכַבֵּשׁ לִיְרֵד בּוֹ ע"ש וּבְאַמַּת מ"מ אִין זֶה פְּדַאי לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַמ"א דַּמ"מ הַנִּכְרֵי מְרָבָה בְּמִשְׁאֹו וּמוֹלִיךְ גַּם כֵּן אֲגֵרָת יִשְׂרָאֵל מְרִשׁוֹת לְרִשׁוֹת דְּאִיסוּר מ"מ צָרִיךְ לֹוּמֵר דְּדַעַת הַגָּאוֹן שְׁהוּא מְקוּר הַדִּין כב"י ס"ל כִּינּוּ שְׁנוֹתָן לְנִכְרֵי בַע"ש וְהוּא הוּלָה מְעֶצְמוֹ בְּלֹא"ה שְׁמָה לֹא חֲמִיר אִיסוּרֵי כְּוִלֵי הָאִי בְּשַׁבּוֹת דְּרַבְּנָן אָכוּן אִם הַיִּשְׂרָאֵל שׁוֹלַח מְעֶצְמוֹ הַבֵּי דְּוָאָר עַל הוּצָאָת עֶצְמוֹ שְׁלֹא בְּזַמְנָה לְהַבִּיא אֲגֵרָת בְּמִקּוּם פְּלוּנֵי בְּיוֹם פְּלוּנֵי וּא"א לְבֹא שֵׁם בְּאוֹתוֹ יוֹם אֶלָּא א"כ שְׁיֵלָה בְּשַׁבַּת כִּי הַדְּבַר נִחוּץ לֹו הִנֵּה נִרְאֶה לְכַאוּרָה דְּאִיסוּר דְּהָוִי פֶּאָוּמֵר לֹו בְּפִירוּשׁ שְׁיֵלָה בְּשַׁבַּת בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל מ"מ נִרְאֶה לִי לְצַדֵּד הִיתֵר אִם אִין הַיִּשְׂרָאֵל עֶצְמוֹ מְדַבֵּר עִם הַנִּכְרֵי שְׁהוּלָה בְּשַׁלִּיחוֹת רַק עִם הָאֲדוֹן שֶׁל הַבֵּי דְּוָאָר נִמְצָא שְׁהַשְׁלִיחַ עֶצְמוֹ אִינוּ הוּלָה אֲדַעַת יִשְׂרָאֵל רַק בְּשַׁבִּיל אֲדוֹנוֹ וְהָוִי שְׁבוֹת דְּשַׁבּוֹת מַכ"ש לְפִי הַמְּנַהֵג שְׁכָל אִיזָה פְּרָסְאוֹת נִתְחַלֵּף הַבֵּי דְּוָאָר דְּלֹא גְזַרְיָן כְּוִלֵי הָאִי וְעֵינֵן בְּתִשְׁבוּבַת חוֹת יָאִיר סִי' מ"ד שְׁפֶסֶק לְהַדְּיָא שְׁבוֹת דְּשַׁבּוֹת לְאַמּוֹר לְנִכְרֵי שְׁיֵאמֵר לְנִכְרֵי אַחַר דְּשְׁרֵי אָכוּן שֵׁם בְּתִשְׁבוּבָה סִי' מ"ט כְּתֵב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַהֲרַג לְדַחוֹת כָּל זֶה וְלְאַסוּר מ"מ הָא מְבַוָּאָר בְּסִימָן ש"ז סְעִיף ה' לְדְּבַר צְוִרָה הַרְבֵּה מוֹתֵר לֹוּמֵר לְעַפּוֹ"ם לְעִשׂוֹתוֹ וּא"כ פֶּאָן שְׁשַׁלַּח הַבֵּי דְּוָאָר מְעֶצְמוֹ וְדַאי הוּא צְוִרָה הַרְבֵּה בְּדְּבַר וְשְׁרֵי בְּשַׁבּוֹת וְע"ד קְבֵלַת כְּתָבִים מִן הַבֵּי דְּוָאָר כְּבַר נִתְבָּאָר הַפֶּל בא"ח סִי' ש"ז סְעִיף י"ד יַע"ש בְּדְּבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים וְכנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: מַג וְע"ד מַה שְׁשַׁלַּח עוֹד כְּשֵׁשׁ נִקְבַּ וְגוֹמָא בְּרַחֲמֵי שְׁפוֹתֵמִין אוֹתוֹ בְּבִצְקָה הַעֲשׂוּי עִם מִי בִּיצִים וְנַעֲשֶׂה הַרְחִימֵי בְּבִצְקָה הַנְּ"ל תוֹף שְׁנֵי חֲדָשִׁים לְפֶסֶח דְּאִז לֹא הָוִי נִוְקָשָׁה כַּמ"ש בְּסִימָ' תמ"ז סְעִי' ה' בַּהַג"ה אוֹ תוֹף ל' לְפֶסֶח יַע"ש ב"ט"ז ס"ק י"ב וְטַחְנוּ אַח"כ בְּאוֹתוֹ רַחֲמֵי קְמַחָא דְּפֶסֶחָא אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּבָא לְתוֹף הַקְּמַח מִן הַבִּצְקָה הַנְּ"ל וְאַע"פ שְׁהוּא מִי פִּירוֹת מ"מ נוֹתְנִין אַח"כ מִים בְּלִישָׁה לְהַתְחַמֵּץ כַּמ"ש בְּסִי' תס"ב אוֹ דְּאִמְרִינּוּ דְּנִתְבַטַּל קוֹדֵם פֶּסַח בְּשִׁשִּׁים דְּקַמַּח בְּקַמַּח הָוִי לַח בְּלַח וְאִינוּ חוֹזֵר וְנִיַּעַר בְּפֶסַח אוֹ דְּאִמְרִינּוּ דִּישׁ חִילּוּק לְאַסוּר הַקְּמַח הִרְאִישׁוֹן וְלֹא הַשְּׁנִי תְּשׁוּבָה הִנֵּה מ"ש מַכ"ת לְעֵינֵן ב"ט"ז לְעַנְיָן אִי הָוִי נִוְקָשָׁה תוֹף שְׁנֵי חֲדָשִׁים אוֹ דְּוָקָא לְאַחַר שְׁנֵי חֲדָשִׁים עֵינֵן בְּסִפְרֵי חֵק יַעֲקֹב סִי' תמ"ז ס"ק ל"ו שְׁכַבְּרֵי דְּחִיתִי דְּבָרֵי הַט"ז שֵׁם דְּלֹא קָשָׁה מִיִּדֵי דְּאָרְף ע"ג דְּהָוִי חֲמִץ נִוְקָשָׁה מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִתָּן טַעַם כָּל שְׁלֹא נִתְקַשָּׁה שְׁנֵי חֲדָשִׁים יַע"ש שְׁדְּבָרֵי בְּרוּרִים וְלְעַנְיָן מַה שְׁפֶתֵב דַּע"ג שְׁהוּא מִי פִּירוֹת מ"מ נוֹתְנִין אַח"כ מִים בְּלִישָׁה וְקָרֹוב לְהַתְחַמֵּץ הִנֵּה מַה שְׁפִשׁוּט בְּעֵינָיו לְדִידֵי סְפוּקָא מְסַפְקָא לִי וְכַבְּרֵי

פְּתַבְתִּי בְּסִפְרֵי חֶק יַעֲקֹב סִימָ' תנ"ג ס"ק כ"ב דְּזָה הוּא מַחְלֻקֶת יְשֻׁנָה בֵּין הַפּוֹסְקִים
דְּכַשְׁנֵינִיבֵשׁ הַמִּי פִירוֹת תּוֹף הָעֵיפָה שׁוּב אֵינָה מִתְחַמֵּץ לְדַעַת גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים עֵינֵן שָׁם
וְעוֹד דְּמַעֲט מִי פִירוֹת כְּאֵלוֹ וְדַאי נִתְבַטַּל תּוֹף הַמַּיִם הַמְרֻבֵּינִן וְתוֹ לֹא מְקַרֵּי מִי פִירוֹת עִם
מַיִם כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִפְרֵי חֶק יַעֲקֹב סִימָ' תס"ב ס"ק ב' וס"ק וי"ו ומ"ש דְּקַמַּח בְּקַמַּח הָיִי לַח
בְּלַח אָמַת שָׁפֵן עֵיקָר הַסְּפַמַת הָאֲחֻרוֹנִים וְכַמ"ש שָׁם בְּסִפְרֵי סִימָ' תנ"ג ס"ק י"ג ע"ש
מִיָּהוּ כָּל זֶה בְּקַמַּח מִמַּשׁ מִשְׁא"כ בְּגִילּוּשׁ וְנַעֲשֶׂה פְּרוּרִין שְׁאֵנִי כַמ"ש שָׁם בְּסִימָן תס"א
ס"ק י"ג ע"ש וְלַעֲנֵן עֵיקָר הַדִּין לְהִלְכָה נ"ל דְּאֵין לְאַסְּוֹר הַקַּמַּח פִּינֵן שְׁנַתִּיבֵשׁ הַמִּי פִירוֹת
תּוֹף הָעֵיפָה וְגַם יֵשׁ בְּמַיִם ס' נִגְדַּת אוֹתוֹ מַעֲט מִי פִירוֹת שְׁנַתִּעֲרַב תּוֹ אֵין לְחוּשׁ פְּוֹלֵי הַאי
בְּדִיעֵבַד וְדִי לְאַסְּוֹר הַקַּמַּח רֵאשׁוֹן שְׁנַטְטָחן בְּאוֹתוֹ רַחֲיִים וּמ"מ רְאוּי לְלוּשׁ כָּל כַּה"ג הַפֶּל
קוֹדֵם פֶּסַח נִרְאֶה לִי הַקְּטָן יַעֲקֹב: מַד מַה מִּמֶּה שְׁשָׂאֵל עוֹד וְז"ל יִלְמְדִינוּ רַבֵּינוּ בְּאַשְׁרֵי
שְׁמִקְרוּב הַתְּנַהֲגוּ אֵינָה יְחִידֵי סְגוּלָה וְיוֹמֵר מְשַׁלְשִׁים לַכַּח וְלִאֲזוֹר חֵיל לְהַתְּאַסֵּף לְבַה"כ
בְּרֵאשׁ הָאֲשֻׁמּוּרָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל הַלִּילָה וְלִקְוֹנֵן עַל הַחֲרָבֵן וְקָמוּ עֲלֵיהֶן עוֹרְרִין וּמְסִיקִין
דְּמַסְקוּ אֲדַעֲתִינָהוּ דְּלֹאוּ יָאוֹת וְשִׁפִּיר עֶבְדֵי כְּדֵאִיתָא בְּפֶרֶק ב' דְּבִרְכּוֹת דְּאָמַר רַשִּׁיב"ג לֹא
כָּל הַרוּצָה לִיטְוֹל אֶת הַשֵּׁם יְבֵא וְיִטְוֹל וּפְרַשׁ"י לִיטְוֹל אֶת הַשֵּׁם טוֹב שֶׁהוּא מְדַקְדָּק בְּמִצְוֹת
דְּאֵין זֶה אֵלָּא יְהוּרָא וְכו' ע"כ דַּעֲתָם וְאֵנִי הַקְּטָן לְמַעַן הָאֲמַת וְהַשְּׁלוּם לֹא אֲחַשֶׁה וְאֲסַדֵּר
טַעֲנוּתִי לְפָנֵי מ"ו וְהוּא יְכַלְכֵּל דְּבִרְיוֹ בְּמַשְׁפָּט וְהִנֵּה מִמְּקוֹם שֶׁהֵבִיא רְאִיָּה כְּבָר פֶּסְקוּ
הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַסְּכִימִים עִמָּהֶם הַב"י בַּא"ח סִימָ' ע' דֵּהִלְכְּתָא כַת"ק דְּרַשִּׁיב"ג דְּרֵשָׁאֵי
לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ מִטַּעַם דְּמַצִּינוּ בַּפ"ד דְּפִסְחִים קְמַתְרִץ הַש"ס מְוַחֲלַכְתָּ הַשִּׁיט' דַּק"ש
וַא"כ סִבֵּר רַשִּׁיב"ג דְּרֵשָׁאֵי לְהַחְמִיר וְקו"ל בְּכָל מְקוֹם שֶׁשְׁנֵי רַשִּׁיב"ג בְּמַשְׁנֵינֵנוּ הַלְּכָתָה
כְּנוֹתִיָּה וְאֵף לְדַבְּרֵי תוֹסְפוֹ וְהָרָא"ש דַּס"ל כְּרַב שִׁישָׁא בְּרִיָּה דְּרַב אִידִי דְּשָׁאֵנִי ק"ש דְּצָרִיף
לְכוֹנוּן וְאֵנִן סִהְדֵי דְּלֹא יְכוּל לְכוֹנוּן וְע"ש מ"מ נִלְע"ד דַּס"ל לְרַשִּׁיב"ג דְּאֵין חֵילוֹק בֵּין ת"ח
לְאַחַר דְּהָא הַת"ק לֹא הַזְּכִיר כָּלֵל ת"ח וּפְרוּשׁ כְּמוֹ שֶׁהַזְּכִירוּ בַּע"פ א"ו שְׁאֵין חֵילוֹק וְע"ז
קָאֵמַר רַשִּׁיב"ג דְּאֵינוּ יְכוּל לִיטְוֹל אֶת הַשֵּׁם וּמִזֵּה הַטַּעַם אִפְּי' פְּרוּשׁ לֹא יְטוֹל אֶת הַשֵּׁם וְכֵן
מִשְׁמַע שָׁם דְּקָאֵמְרֵי הַתְּלַמִּידֵי לַר"ג לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ דֵּהַחֲתָן פְּטוּר מִק"ש וְקִשָּׁה הָא
פְּגַעוּ בְּכַבּוּד רַבָּם דְּהָא פְּרוּשׁ מְוַתֵּר אֵלָּא וְדַאי דְּאֵין חֵילוֹק וְזֵה שְׁתִּירִץ וְאָמַר לְהֵם אֵינִי
שׁוֹמֵעַ לְכֶם לְבַטַּל מַלְכוּת שְׁמִי וְכו' וְקִשָּׁה ג"כ לְמָה לֹא הַשִּׁיב לְהֵם כְּפִשּׁוּטוֹ דִּיכּוּל לְכוֹנוּן
א"ו דְּאֵין חֵילוֹק וְכָל גְּזֻרַת חֲכָמִים כְּףָּה הוּא וְלֹא פְּלִיג וְכֵן מִשְׁמַע ג"כ בְּתוֹסְפֵי בְּבִרְכּוֹת
אֲכֵן לְשׁוֹן הַתּוֹסְפֵי גַבִּי הָא דַּר"ג לֹא מִשְׁמַע כֵּן יַע"ש וַיַּעֲיִן בְּשׁו"ת חוֹת יָאִיר שְׂאֵלָה ס"ו
ע"א יַע"ש וְגַם אֵין לְסַתּוֹר הַדִּין מִהָא דְּאִיתָא בַּא"ח ס' ל"ד גַּבִּי ב' זוּגוֹת תְּפִילִין שֶׁל
רַשִּׁי"ו וְר"ת שְׁכַתְּבֵן וְאֵין לִיטְוֹל אֶת הַשֵּׁם אֵלָּא מִי שְׁמַפְּוֹרְסֵם בְּחִסְדוֹת ע"ש דְּבָלָאוּ הָכִי
קִשָּׁה עַל מ"ש שָׁם בַּב"י דְּלֹא חֲזִינָא רַבָּנֵן קַשְׁיִישָׁאֵי דְּנַהֲגוּ כֵּן וְאֵף שְׁמַסְתְּמָא הָיוּ חִסְדִּים
מְפֻוֹרְסִים לְמָה לֹא נִהְיִי כֵּן וְנִלְע"ד דְּהָא מִטַּעַם דְּאִיתָא בַּפ"ק דְּשַׁבָּת גַּבִּי י"ח דְּבִרְיִים
שְׁגָזְרוּ שְׁיִטְמָאוּ שְׁלִישָׁה לְוָגִין מַיִם שְׁאוּבִין דְּבְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ רוֹחֲצִין אַחַר טְבִילָה בְּמַיִם
שְׁאוּבִין וְגָזְרוּ שְׁיִאֲמְרוּ אֵין אֵלוֹ מְטַהְרִין אֵלָּא אֵלוֹ לְכָף גָּזְרוּ שְׁיִטְמָאוּ וַא"כ י"ל דַּה"ה כָּאֵן
שְׁיֵשׁ לְגָזוֹר שְׂאֵם יַנִּיחוּ שְׁנֵיהֶם יַחְזִירוּ וַיֵּאֲמְרוּ דְּשֶׁל ר"ת הִיא אֵלִיבָא דֵּהִלְכְּתָא וְלֹא יַנִּיחוּ
שֶׁל רַשִּׁי"י כָּלֵל לְכָף גָּזְרוּ וַיֵּאֲמְרוּ דְּלֹא יַנִּיחוּ רַק הַמְּפֻוֹרְסִים בְּחִסְדוֹת וְשׁוּב אֵין לְגָזוֹר
שְׁיִטְעוּ וַא"כ אֵין לְלַמּוֹד מִמֶּנָּה לְנִידוֹן דִּידוֹן וְהִנֵּה בְּאֲמַת הַרְבֵּה פְּעָמִים כְּתָבוּ הַפּוֹסְקֵי בְּשֵׁם
הַיְרוּשְׁלָמִי שְׁכָּל שְׁפָטוֹר מִן הַדְּבָר וְעוֹשֶׂהוּ נִקְרָא הַדְּיוֹט גַּם מַצִּינוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה דְּלֹא

חָשְׁשׁוּ לְזֶה וּכְתָבוּ הַפּוֹסְקִים דָּאִין לְהֵם הַכָּרַע וּכ"כ הַמ"א בַּא"ח סִימָן ל"ב ס"ק ח'
שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וּבְסִימָן ע' ס"ק ב' וּס"ק ה' וּבְסִימָן תַּע"ב ס"ק ו' בַּמ"א וּבְסִפְרָא מוֹרֵי חָק
יַעֲקֹב שָׁם ס"ק י' וּבַש"ע א"ח ס' תַּרל"ט ס"ז וּנְלַע"ד לְחֻלְקָא דְכָל הַיַּכ' דִּישׁ פְּלֹגְתָּ'
דְּרַבְּנֹתָא וְסוּגְיָ דְעֵלְמָא כְּמֵאן דְּמִיקַל אֲסו' לְהַחְמִי וּכְמ"ש הַט"ז בַּא"ח ס' תַּקנ"א ס"ק
י"ד יַע"ש וּמ"מ אִם יִקְבֹּל עָלָיו דְּבַר חֻדְשׁ לְהֵאָרִי בְּתַחֲנוּנָי וּלְהַרְבוֹת בְּסִיגוּפִים דְּכָל זֶה
אֵינוֹ בְּכָלֵל זֶה אֲדַרְבֵּה פֶל מַה שְׁמַקְבֵּל עָלָיו לַש"ש שְׁכָרוּ הַרְבֵּה מְאוֹד וְכָל הַמַּרְבֵּה הָרִי
זֶה מְשׁוּבָח וְרַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי וַעפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַטּוֹר שְׁפָתוֹ טוֹב מְעַט בְּכֹוֹנָה וְכו'
וְאֲחַד הַמַּרְבֵּה וְאֲחַד הַמַּמְעִיט וְכו' וַיַּעֲוִיֵן בַּט"ז ס' א' ס"ק ג' וּלְפַמ"ש לַק"מ דִּישׁ לְפָרֵשׁ
טוֹב מְעַט בְּכֹוֹנָה מִהַרְבֵּה שְׁלֵא בְּכֹוֹנָה וְכו' מְשׁוּם יְוָהֲרָא וְלִזְה מְסִיִּים וּבְלִבְד שְׁיִתְכַוֵּן
וַיַּעֲוִיֵן בְּגִמְרָא דְּבִרְכוֹת גַּבִּי הָא דְאָמַר ר"א כְּמַה אָרְפֵן הוּא זֶה ע"ש וְכַר מִן פֶּל דִּין דְּעַנְוִין
זֶה שֶׁל חֻצֵי לִילְהָ הוּא נוֹבַע מִמְעַן גַּנִּים בְּאֵר לְחֵי רוֹאֵי מְהֵרָא"ש מִפ"ק דְּבִרְכוֹת גַּבִּי הָא
דְּשֶׁלֶשׁ מְשֻׁמְרוֹ' הֵנִי לִילְהָ כַּת' הָרָא"ש רָאוּי לְכָל יָרָא שְׁמִים שְׁיִהָא מִיַּצֵּר וְדוֹאֵג בְּאוֹתוֹ
שְׁעָה לְשִׁפְוֵה תַחֲנוּנִים עַל חֻרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר קוּמִי רוּנִי בְּלִילְהָ לְרֵאשׁ
אֲשִׁמֹּרֶת וְהִבִּיא דְּבָרָיו הַטּוֹר וְהִמְחַבֵּר בַּא"ח ס' א' וְהֵאָרִיכוּ בּוֹ הֵאָחְרוּנִים וַיַּעֲוִיֵן בַּמ"א
שָׁם ס"ק ד' וַא"כ פְּשִׁיטָא דָּאִין בְּזֶה וְכַדוּמָה מְשׁוּם יְוָהֲרָא וּכְמ"ש בְּתַשׁוּבַת חוֹוֹת יָאִיר
סִימָן קס"א וַיַּע"ש ס' ק' כ"ז וְסִי רַכ"ב וּבְדוּכְתֵי טוֹבָא וַיִּשְׁרָאֵל קְדוּשִׁים הֵם וּמְתַחַדְשִׁים
בְּכָל יוֹם וּבְכָל שְׁעָה סִיגִים וּגְדָרִים לְכַבּוֹד בּוֹרְאֵם וְחֻלִּילָה לְאַסְרֵם מְשׁוּם יְוָהֲרָא כְּנַלַע"ד
פְּשׁוּט אֲכֵן לְפּוֹם רַהֲיטָא יֵשׁ סְתִירָה לְגִדּוֹן דִּינָן מִגְּמָרָא דַּב"ק פ' הַפּוֹנֵס דְּאִיתָא שָׁם אֲלִיעֶזֶר
זַעֲרָא וְכו' אָמַר לִיהָ אֵת חֲשִׁיבַת לְאַתְאָבּוּלִי אִירוּשְׁלִים סְבַר יְוָהֲרָא הוּא ע"ש אֲכֵן אַחַר
הַעִיּוֹן קֶצֶת יֵשׁ לְחֻלְקָא דְהָא קֶשֶׁה וְכִי דְרַפּוֹ שֶׁל ר"ג לְדַקְדָּק בְּמַלְבוּשֵׁי אֲדָם אִם שְׁחוּרִים
הֵם אוֹ לֹא וּכְמ"ש מְהֵרָשׁ"א וּבְפֶרֶט לְפָרֵשׁ"י שְׁהוּא מְנַהֵג אֲבִילוּת וְדַלְמָא בַּאמ' אֲבָל הוּא
וְלָמָּה תְּפָסוּ מַה פּוֹלֵי הָאִי א"ו צָרִיף לּוֹמַר פְּתִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת שְׁלֵא הֵיָה מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל לִילְהָ
בְּמַנְעֻלִים שְׁחוּרִים וּמַש"ה הַקְפִּיד שְׁהֵלֶף בְּחֻקוֹתֵיהֶם לְכַף תְּפָסוּהוּ עַד שְׁחַקְרוּ וַיִּדְעוּ שְׁהוּא
ת"ח וְכֹוֹנֶנְתּוֹ לַש"ש וְכֵן מְשַׁמַּע לְהֵדִיא בַּש"ס דְּתַעֲנִית פֶּרֶק סְדַר תַּעֲנִי מ"מ מְבֹאֵר דְּהִיכָא
דְּלִיכָא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר לֹא חִיָּשִׁינָן מְשׁוּם יְוָהֲרָא וְנוֹסְף ע"ז דְּהֵם צִיבּוּרָא דְלִית בֵּיהָ מְשׁוּם
חֲשֵׁשׁ יְוָהֲרָא עַכְנַלַע"ד דִּיחֻזִּיקוּ בְּמַנְהֵגָם וַיְהִיָּה ה' עִמָּם וַיְהִיָּה שְׁכָרָם כְּפּוֹל וְאֵל יַחֲשׂוּ
לְמַעֲוֹרְרֵי וּמְלַעֲיָגִים וְהִבָּא לְטַהַר מְסִיָּעָן לוֹ וּמ"מ אֵין אֲנִי סוּמָף עַל דְּעַתִּי דַעַת הַקְלוּשָׁה
לְפַעוּט פְּמוּנֵי עַד בָּא דְּבָרוֹ הַטּוֹ וְעָלָיו נְבִיחַ רֵאשִׁינוּ וְרוּבִינוּ כ"ד הַצְּעִיר שְׁבַתְלִמִּידִים
הַקְטָן גְּרֵשׁוֹן קַבְלַעֲנִין מְזִיא עַכ"ל: תְּשׁוּבָה הֵנָּה בְּמָה דְּסִיָּים אֲפַתַח שַׁכַּת' וְנוֹסְיָ ע"ז דְּהֵם
צִיבּוּרָא דְלִית בֵּיהָ מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ יְוָהֲרָא וְלַע"ד נִרְאֵה יוֹתֵר לְהִיָּפּוּף דְּדוֹקָא יַחִיד יָרָא שְׁמִים
שְׁרוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְהַצְנַע לְכַת וְדָאִי זְכוּר לְטוֹב וְאֵין בּוֹ מְשׁוּם יְוָהֲרָא וְכֵן עֵיקַר
מְטָרִין שֶׁל דִּין זֶה הוּא מְהֵרָא"ש פ"ק דְּבִרְכוֹת שַׁכַּת' רָאוּי לְכָל יָרָא שְׁמִים שְׁיִהָא מְצַר
וְדוֹאֵג לְשִׁפְוֵה תַחֲנוּנִים וְכו' מְבֹאֵר מְלִשׁוֹנוֹ דְּדוֹקָא בִּיחֻדוֹת שְׁנוֹ וְלֹא בְּצִיבּוּרָא אַע"ג דָּאִין
בּוֹ חֲשֵׁשׁ יְוָהֲרָא כ"כ אִם נַעֲשׂוּ בְּצִיבּוּרָא הֵיָינוּ אִם פֶּל אוֹ רֹב הַצִּיבּוּר עוֹשִׁין כֵּן דְּלִיכָא
יְוָהֲרָא פֶּלֶל מַשְׂא"כ מְקַצְתָּן יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יְוָהֲרָא וְכֵן אֲפִי יַחִיד שְׁעוּשָׁה דְּבַר בְּפִרְהָסִיא מַה
שְׁהוּא שְׁלֵא פְּדָרָף הַעוֹלָם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ יְוָהֲרָא כִּי רָאוּי לְהִיּוֹת הַפֶּל בְּהַצְנַע וּכְיוּצָא בְּדְבָרִים
אֵלוֹ וּבְזֶה מִיָּוֶשֶׁב מ"ש הַפּוֹסְקִים דְּלְפַעְמִים אָמְרוּ הַפְטוֹר מִן הַדְּבַר וְעָשָׂה נִקְרָא הַדִּיּוּט
וְלְפַעְמֵי אָמְרוּ דְּהַחְמִיר זְכוּר לְטוֹב וְלַפ"ז לַק"מ דְּדוֹדָאֵי בְּהַצְנַע אֲדָם רֵשְׁאֵי לְהַחְמִיר עַל

עצמו משא"כ בפרהסיא דמחזי פניהרא ונקרא הדיוט ואין זה דומה למה דאמרינן בש"ס כל מה שאסרו חכמי מפני מראית עין אפ"ל בחדרי חדרים אסור דכיון דאין פאן איסור רק מפני חשש ינהרא וכל שעשה פן בצנעה ניפר מחשבתו מתוך מעשיו שאינה עושה פן משום ינהרא וליכא איסור פלל ובר מן כל דין נ"ל דיש חשש לעשות פן בצבבור פיון דכבר תקנו חכמים סדר תפילות בכל שלש פעמים פנגד הקרבנות נמצא דהמוסיף אינה תפילה בצבבור עובר משום בל תוסיף ואף ע"ג דקי"ל הלכתא כר' יוחנן הלואי שיתפלל אדם כל היום היינו בייחוד ובתורת נדבה אם יכול לחדש בה דבר וכמבואר בא"ח סי' ק"ז ואף בייחוד סיים הרוצה להתפלל תפלת נדבה צריה שיהא מפיר את עצמו זהיר וזריז אמוד בדעת שיוכל לכונן בתפלה מראש ועד סוף אבל אם אינו יכול לכונן יפה קרינן ביה ל"ל רוב זבחיכם והלואי שיכול לכונן בג' תפילות הקבועות ליום עכ"ל אבל בצבבור אליבא דכ"ע אין להתפלל פלל בנדבה ואם יאמר האומר דכלזה נאמר דוקא לענין תפילת י"ח משא"כ בשאר תפילות זה אינו דעיינן בהרמב"ם פ"א מה' תפילה והשגת הראב"ד שם ובכסף משנה מבואר דיותר מסתברא שיש להתפלל כל פל היום היינו תפילת י"ח משא"כ בשאר תפילות יע"ש ומה"ט פל ימי אני קורא תגר שחדשים מקרוב פאו המדפיסים והדפיסו אצל הסידורים תחנות ובקשות מספר שיערי ציון ושל"ה וע"י פן מתפללין פן בצבבור ולע"ד אין זה נכון ואיכא משום בל תוסיף על גבול שגבלו ראשונים סדר תפילת ואיכא למיחש למה דאיתא בגיטין אי מפשת דיבורא אתי למגזיה בתפילה הקבוע מה שתיקנו ראשונים ובפרטות מי שתורתו אמונתו ודאי יש חשש ביטול תורה להרבות בתפילה יותר מדי שהרי אמרו חז"ל זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד ואי ירבה בתפילה כ"כ תורתו אימתי נעשית ואם רוצה להרבות בתפילה יוכל לומר תהלים שהוא פעוסק בתורה ויש בה סגולת הרבה ובדאי פל יחיד יוכל להוסיף בתפלתו לפי צורךו להתפלל כפי השעיה צריכא ואף בצבבור על פל צרה שלא תבא שמתענין ומתריעין פדאיתא בש"ס ופוסקים אבל להתפלל פן בקביעות בצבבור לא נ"ל.

הקטן יעקב מה שאלת עוד וז"ל שמעתי מפי גדול אחד דמותר להעמיד סם המנות לזבובים בשבת וראיתו ממה שפסק בש"ע ח"מ סימ' שצ"ג ס"ב דבהזקא בהמת חבירו באכילת פירותיו דפטור דהוי לה שלא תאכל א"כ ה"ה פאן דאינו חיי' משום גטילת נשמה עכ"ד ולי צע"ג חזקא דמקור הדין זה הוא מימרא דרב במסכתא בבא קמא דף מ"ז ע"ב ושם הקש' עליו ר"ש מהא דנותן סם המנות לפני בהמת חבירו דפטור' בדיני דאדם וחי' בדיני שמים יע"ש וא"כ לפ"ז גם בשבת יאסור דדיני שמים הוא ואין לחלק בין נותן לפני בהמת חבירו ממש להניח לפניו לאכול ואכלה דא"כ קשה למה לא משנה פן הגמרא שם וע"ש אלא ודאי דאין חילוק ועוד דבריו שבהמ' שאכלה יש טעם אחר דה"ל לשמרה וכמ"ש בסמ"ע שם סימ' הג"ל ס"ק י"ד וכן יש להביא ראיה מדין מצודה דאסור בשבת לפרוסה רק בע"ש ולא אמרינן דה"ל שלא תכניס לתוכו או החילוק כמ"ש: תשובה הנה בודאי דברים אלו שדיקה גדול אחד בכח המדמה נשתקע ולא נאמר ולא דמי פאוכלא לדנא מי קמדימת איסורי לממונא דמה ענין איסורא להיזק ממון דבהזיק ממון ס"ל גרמא בניזקין פטור מלשלם פל היכא שהיזק' אינה נעשה מיד ואפשר להנצל ממנה ואינה עוש' בידים פמבואר בח"מ סי' שפ"ו משא"כ באיסור שבת דחמירי דאסור לגרום איסור גטילת נשמה וכה"ג ואם אנו רוצין לקיים דברי הגדול הג"ל הנה אפשר לקיים אותו

שלא מטעמו ולתלות היתרא כמ"ש המרדכי בפ' כל כתבי שכתב ונ"ל ושאר פל המזיקין וכו' וכתב ר"ת דה"ה פרוש וכיוצא בהו מותר להקדם וטעמא משום דסבר כר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופ' פטור עליה ומשום צערא שרי לכתחלה מידי דהוי אמפיס מורסא וכיבוי גחלת שלא יזוקו בה עכ"ל אף דלא נעלם ממני דרבים הם החולקים ונקטינו לחומרא כמבואר בטור וב"י סי' שי"ו מ"מ י"ל היינו דוקא להקדם בידיים אבל גרמא בעלמא לכ"ע שרי וגדולה מזו נחש ועקרב דורסין לפי תומו וכן ברוב שלפנינו דורסין לפי תומו משום מאיסותא א"כ ה"ה דיש להתיר משום צערא היכא שיש יתושין הרבה שמצערין לו ומה"ט הנה"ל להתיר היכא שעכברים מצויין דמזקי ומצערין שמותר להניח לפנייהם סם הממית אותן אף ורק מצד אחר יש חשש איסור דמשום איסור מוקצה נגעו בו פיון שהוא מידי דלאו בר אכילה אסור לטלטל אותו בשבת כדאיתא בא"ח סי' ש"ח ול"ד לגרף של רעי וכל דבר מטונף דמותר לטלטל דשאני הכי דעל ידי זה עושה גרף של רעי להפיל הזבובים לכתחלה ואין עושין גרף של רעי לכתחלה כמבואר שם והוא דבר שאפשר מע"ש דאז שרי לכולי עלמא וכדאיתא בפ"ק דשבת שורין דיו וסממניו ונותניו אונו של פשתן וכן פורשין מצודת בע"ש וכה"ג ע"ש נ"ל הקטן יעקב: שאלה מו מדיין אחד המנפלא כהר"ר מאיר בון נר"ו כיצד ייש לנהוג בתפלת הדרה אי יתפלל קודם שיצא לדרה לסדר אותו עם הברכות כמשמעות הח"ז שהוציא פן בא"ח סי' ק"י מדברי מהר"ם מרוטנבורג שהובא בטור ע"ש בט"ז ס"ק ז' אכן משמעות הש"ס והמ"א שם אינו פן על פן למדנו רבינו כיצד יש לנהוג למעשה: תשובה גרסינו בברכות ס"פ תפלת השחר דף ל' היוצא לדרה צריף להתפלל תפלת הדרה מאי מצלי וכו' אימת מצלי אמר ר' יעקב א"ר חסדא משעה שמהלך בדרה פן הוא בנוסחא שלפנינו והרי"ף והרא"ש גורסין משאחז בדרה והוא היא דמשמע דוקא שפבר התחיל להלך בדרה וכן משמעות הר"ן וכל הפוסקים וכן דעת הטור וכן פירשו הצ"צ ועולת תמיד והכ"ג פדעת המ"א וכן האריף בתשובת באר שבע סי' מ"ה דלא יברך ברכה זו אלא עד אחר שהלך מן העיר ומסיק מי שרוצה לצאת לדרה אחר שפבר התפלל בבה"כ אז לא יאמר בפקר אחת מן הברכות דאשר נותן לשכוי בינה כדי לאמרה עם תפלת הדר' ע"ש דבריו באורף ליישב דברי מהר"ם מרוטנבורג לגיסי הגאון בספרו א"ז סי' ק"י הניח דברי הפוסקים בצ"ע מש"ס דהוריות דף ד' דפריף שפיר קאמר ר"ע לכן עזאי ומשני החזיק בדרה איכא בינייהו ופרש"י החזיק בדרה לילה לא"י ועדיין ישנו בעיר ע"ש הרי דלשון החזיק בדרה הוא כשעדיין בעיר ע"ש ובאמת הוכחתו הוא מלשון הטור והש"ע דנקיט החזיק בדרה אכן באמת לשון הש"ס והרי"ף והרא"ש משמע דדוקא שאחז והלך בדרה פבר א"כ על פרוחף גם לשון הטור והש"ע יתפרש פן וכן בכל הברכות מברך עליהם עובר לעשייתן כמ"ש הבאר שבע שם ול"נ עיקר להכריע בהכרע אמצעית דביום הראשון שהלך לדרה אינו מברך תפלת הדרה אלא שפבר יצא חוץ לעיר ואחז בדרה אבל מפאן וילחן כשנוסע מן המלון וצריף להתפלל קודם שיוצא לדרה אז אומר תפלת הדרה אחר הברכות הגומל חסדים טובים פדעת מהר"ם מרוטנבורג ואפשר דגם מהר"ם פה פנונתו דזה הוי כאחז בדרה פיון שאין דעתו להשתקע במלון רק שצריף לנסוע למחוז חפצו פן נ"ל ברור וכן הסברא נותנת נ"ל הקטן יעקב: שאלה מז ראימי בספר פנסת הגדולה סי' תרפ"ז ונ"ל הרמב"ם בפ"א מה' מגילה וסתימות לשונו משמע אפילו תלמוד

תורה דרבים מבטלינו משום מקרא מגילה מדלא ביאורו דוקא בת"ת דייחיד ועוד מדכתיב אח"כ ואין לה דבר שאינו נדחה מפני ת"ת אלא קבורת מ"מ ובגמ' משמע דוקא ת"ת דייחיד דאיפא ק"ו אבל ת"ת דרבים דליפא ק"ו אין מבטלין עכ"ל ובקשתי מאדוני מ"ו להעמידני על רגל האמת ביישוב דברי הרמב"ם בזה.

תשובה הנה באמת קושיא זו פבר הרגיש בו הלחם משנה שם בפ"א מה' מגילה ותרץ בזה הלשון ונראה ודאי דאפילו ת"ת דרבים מבטלינו והראיה דבגמרא שאלה שם מקרא מגילה ומת מצנה הי מנייהו עדיף ואנן קי"ל דמת מצנה דוחה אפ"ל ת"ת דרבים וא"כ אי תלמוד תורה דרבים דוחה מקרא מגילה מאי קמבעי ליה השתא מת מצנה דוחה ת"ת דרבים מכ"ש שמת מצנה דוחה מקרא מגילה דקיל מת"ת דרבים אלא ודאי דת"ת דרבים נדחה מפני מקרא מגילה עכ"ל ותמוהים דבריו חדא דא"כ תקשה סוגיא דש"ס עצמו אהדידי דהא שם בפסוקי מחלק בהדיא דת"ת דרבים דוחה מקרא מגילה והא דקא מבעי ליה מת מצנה ומקרא מגילה הי מנייהו עדיף י"ל דמירו במת דלא תני ומתני' דאינה דוחה ת"ת כמ"ש תוספות שם ד"ה מת מצנה וכו' וי"ל וכו' וא"כ מעיקרא לא קשה מידי גם בשו"ת פנסת הגדולה ראיתי שהארי"ה בקושיא זו ולא העלה בזה דבר ברור אכן עיקר נ"ל ליישב דעת הרמב"ם דס"ל דהא קאמר בש"ס לחלק בין ת"ת דייחיד או דרבים לא מקרי ת"ת דרבים אלא דוקא כל ישראל וכדפרש"י שם להדיא כמו גבי יהושע שהיה במארב עם כל ישראל וזה דבר שלא היה ולא יהיה בנמצא כלל שכל ישראל יבטלו מתלמוד תורה דרבים בשביל מקרא מגילה להכי לא כתבו הרמב"ם חילוק זה ובה מתורץ גם כן קושית התו' ד"ה מת מצנה עדיף הקשה הר"ר אלעזר ל"ל קרא תיפוק ליה מק"ו דהא ת"ת דרבים מבטלינו פדאיחא פ"ב דכתובות משום פבוד המת עבודה דקיל לא כ"ש ולפ"ש לק"מ דהא דאמרינו בפ"ב דכתובות דמבטלינו ת"ת דרבים היינו כל צרכיו של מת אבל ת"ת דכל ישראל ודאי לא מבטלינו אפילו קרי ותני אם לא למאן דמתני כמשמעות פרש"י וכ"כ הב"ח בסיומן תרפ"ז דוקא כל ישראל מקרי ת"ת דרבים לענין זה ושל בית רבי שהיה דבי' נשואה ודאי ג"כ היה רבים אלא שלא מקרי רבים לענין זה כיון שלא היו כל ישראל והמ"א העתיק שם דבריו וכתב שכן דעת התוספ' ד"ה מת מצנה וכו' ולא ירדתי לסוף דעתו דאדרבא דעת התוספות מוכחים להיפך דאי ס"ל חילוק זה לא מקשים מידי אבל דעת רש"י ודאי כן הוא ובה מיושב דעת הרמב"ם נ"ל הקטן יעקב שאלה מח מהפולא ה"ה מהר"ר גרשון קבלעניז נר"ו הנה תמיה לי על מ"ש הב"י בא"ח סי' תס"ב בשם ההמ"מ שכתב על הרמב"ם שכתב בפ"ו מ"ה פסח מצנה שלוש במי פירות ויצא י"ח בפסח אבל אין לשין ביין ושמן ודבש או חלב וכתב ההמ"מ שטעמו מדתניא פרט לעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש לא נתמעט אלא הנילוש במשקין הללו וכן הנילוש בחלב שניכר בעובד' דריב"ל עכ"ל וכתב עוד מב"י שם ועדיין נשאר לדקדק בדברי הרמ"ם דבפ"ה פתב דביום הראשון אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד כדי שיהא לחם עוני ויהא מלשיר בפ"ו במי פירות חוץ מיין ושמן ודבש וחלב ואפשר דאין ה"נ דאסור ללוש ולקטף אלא במים לבד מיהו אם עבר ולש בשאר משקין חוץ מיין ושמן ודבש וחלב יוצא בה עכ"ל וקשה מנ"ל להרמ"ם דחלב שאני משאר משקים הא בש"ס לא נתמעט מקר' רק הנילוש ביין ושמן ודבש והא דריב"ל דאמ' לא תלושו לי בחלבא היינו לכתחלה קאמר כמו בשא' משקי' ומ"מ מנ"ל לאסור

אף בְּדַעַבְד פִּינּוֹן דְּבַבְרֵיִת' לא נִתְמַעַט בְּהִדְיָא כְּמוֹ יִינּוּ וְשָׁמֵן וּדְבָשׁ וְצַל"ע וְנֶאֱיִיר אֲדוּנִינּוּ
 בְּזָה לְהַבִּין דַּעַת הֶרְמֵב"ם: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאַמְתָּה הוּא לְכַאוּרָה תְּמִיחָא קִינִימָת אַבְל לְפּוּם
 רִיחָטָא הַנָּ"ל דַּעַת הֶרְמ"ב בִּם דְּאִי ר' יְהוֹשִׁיעַ רַק לְכַתְחֻלָּה קְאָמַר כְּמוֹ שְׂאָר מְשָׁקִים לְמָה
 צְוָה לְבָנֵי בֵיתוֹ לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּחֻלְבָּא הַל"ל לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּמְשָׁקִים וְהַפֵּל בְּכָלֵל אֱלָא וְדָאִי
 דְּאָתוּ לְאַשְׁמְעִינוּ דְּבַחְלָב אִף שְׂלֵא הַנּוֹזְפֵר בְּבַרְיֵיתָא דְּדָבָשׁ וְיִינּוּ וְשָׁמֵן אַפ"ה אֲסוּר אִף
 דִּיעַבְד כְּשֶׁאֵר מְשָׁקִים וְאִין לְהַקְשׁוֹת לַפ"ז פְּדַקְאָמַר בְּש"ס הֵתָם דָּף ל"ו ע"א אֱלָא ה"ק
 יוֹמָא קָמָא לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּדוֹבְשָׁא וְהָרִי דְּבָשׁ תַּנְיָא בְּבַרְיֵיתָא לְהִדְיָא עִם יִינּוּ וְשָׁמֵן וְאַפ"ה
 לֹא הַזְפִּיר ר' יְהוֹשִׁיעַ רַק דְּבָשׁ לְבַד הָרִי דְּאִין זֶה הוֹכְחָא כָּלֵל אִי מְשׁוּם הָא לֹא תַבְרָא דְּהָא
 עַל כְּרַחֲמֵי צ"ל דְּהָא דְּבָשׁ שְׁהוֹנְפֵר בְּבַרְיֵיתָא הִינְנוּ דְּבָשׁ תְּמָרִים לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וְכֵן דְּבָשׁ
 שְׁהוֹנְפֵר בְּתוֹרָה הוּא דְּבָשׁ תְּמָרִים דְּדָבָשׁ דְּבוּרִים הוּא בְּכָלֵל שְׂאָר מִי פִירוֹת וּמְשָׁקִים וְכ"כ
 לְהִדְיָא שָׁם בְּסִי' תַס"ב בְּד"מ בְּשֵׁם הַס"מ וְאֵע"ג דְּלַעֲגֵנָּן גְּדָרִים מְצִינוּ בַּפ' הַנּוֹזֵדֵר מִן
 הַמְבֻנְשָׁל דָּף נ"ג ע"א דְּהַנּוֹזֵדֵר מִן הַדְּבָשׁ מְוֹתֵר בְּדָבָשׁ תְּמָרִים דְּסִתְמֵם דְּבָשׁ כְּפִינוּתוֹ אֲדָבָשׁ
 דְּבוּרִים כַּמ"ש שָׁם הֶר"א שׁ וְהַטוּר י"ד סִי' רַס"ז אֱלָא צְרִיכֵן לֹאמַר דִּיעַבְד דְּבָשׁ דְּכַתִּיבָא
 בְּאוּרֵיִת' וְדַתְנֵי בְּבַרְיֵית' קָאִי אֲדָבָשׁ תְּמָרִים בְּנִדְרֵי הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּכַוְנָתוֹ
 בְּסִתְמֵם דְּבָשׁ הִינְנוּ דְּבָשׁ דְּבוּרִים וְא"כ ר' יְהוֹשִׁיעַ שְׂצוּנָה לְבָנֵי בֵיתוֹ לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּדוֹבְשָׁא
 כְּפִינוּתוֹ ג"כ כְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הִינְנוּ דְּבָשׁ דְּבוּרִים פָּרַט זֶה יוֹתֵר מְשָׁאָר מִי פִירוֹת דְּאָתִי
 לְאַשְׁמְעִינוּ לְאַסְוֵר אִף זֶה דִּיעַבְד כְּמוֹ דְּקוֹי"ל בְּאַמְתָּה אֲלִיבָא דְּהַלְכָת' לְדַעַת הֶרְמ"ב כַּתִּי
 אַב"א לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּחֻלְבָּא כָּל זֶה הִנֵּה נ"ל נְכוּן אִף יֵשׁ לְדַחּוֹת כָּל זֶה וְלוֹמַר דְּאִין זֹו
 רְאִיָּה שֶׁל כָּלּוּם דְּהָא דְּפָרַט ר' יְהוֹשִׁיעַ דְּנֹקָא לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּחֻלְבָּא מְשׁוּם שְׁהִיָּה דְּרַפָּם
 לְלוּשׁ כֵּן בְּבֵיתוֹ כְּנֹלָה שְׂתָא וּלְעוֹלָם ה"ה שְׂאָר מִי פִירוֹת אֱלָא שְׂדַבֵּר בַּהוּנָה וְגַם אִין לֹאמַר
 דְּהוֹכַחַת הֶרְמ"ב בִּם מְאִיבָא דְּאָמְרֵי דָאֵר"י לֹא תְלוּשׁוּ לִי בְּדָבָשׁ וְהֵתָם וְדָאִי אַפ"י דְּעַבְד
 אֲסוּר פְּדַקְתְּנֵי בְּבַרְיֵית' לְהִדְיָא בְּדָבָשׁ א"כ ה"ה לְעִנְיָן חֻלְבָּא אִף דִּיעַבְד קְאָמַר זֶה אִינוּ דִּי"ל
 דַּמ"מ ר' יְהוֹשִׁיעַ רַק לְכַתְחֻלָּה קְאָמַר אִף הַדְּבָשׁ דְּהִינְנוּ דְּבָשׁ דְּבוּרִים וְכַפִּי הַחִילּוּק שְׂפַתְבִּתִּי
 לְעִיל אַבְל עֵינְקֵר נ"ל לְתַרְץ דַּעַת הַמ"מ אֲלִיבָא דְּהֶרְמֵב"ם דְּהוֹכַחְתוּ דְּאֲסוּר בְּחֻלְבָּא אֲפִילוּ
 דִּיעַבְד הִינְנוּ מְדַמְקָשָׁה הַש"ס שָׁם דַּר"ע אַדַּר"ע בְּלִישַׁת הַמְצָה בִּינּוּ וְשָׁמֵן וּדְבָשׁ וּמְתַרְץ
 לֹא קָשְׂיָא הָא בִי"ט רֵאשׁוֹן וְהָא בִי"ט שְׁנֵי פְדַאָמַר ר' יְהוֹשִׁיעַ לְבַנְיָה יוֹמָא קָמָא לֹא תְלוּשׁוּ
 לִי בְּחֻלְבָּא וְכו' וְאִם אֵית' דַּר' יְהוֹשִׁיעַ רַק לְכַתְחֻלָּה קְאָמַר מָה רְאִיָּה מַדַּר' יְהוֹשִׁיעַ דְּלָמָא
 מַש"ה מְחַלֵּק ר' יְהוֹשִׁיעַ בֵּין יוֹמָא קָמָא לִי"ט שְׁנֵי הִינְנוּ בְּחֻלְבָּא דְּאֲסוּר רַק לְכַתְחֻלָּה אַבְל
 בִּינּוּ וְשָׁמֵן וּדְבָשׁ שְׂאָסוּ דִּיעַבְד אִין לְחַלֵּק בֵּין י"ט רֵאשׁוֹן לְשְׁנֵי אֱלָא וְדָאִי דַּר' יְהוֹשִׁיעַ
 אֲוִסֵר חֻלְבָּא דִּיעַבְד כְּמוֹ יִינּוּ וְשָׁמֵן וּדְבָשׁ כָּל זֶה נ"ל כְּרוּר לְדַעַת הֶרְמ"ב בִּם וְאִין לְהַאֲרִיף עוֹד
 כְּפִינוּ דְּלַעֲגֵנָּן הַלְכָתָא אִין נְפִיקוּתָא בְּכָל זֶה דְּקוֹי"ל לֹא כְּהֶרְמֵב"ם דְּכָל מִי פִירוֹת שְׁוִוִין וְאִין
 יוֹצֵאִין בְּהֵם יְדִי לְחֵם עוֹנֵי ע"ש נ"ל.

הַקְטָן יַעֲקֹב: מ"ט עוֹד הַקְשָׁה לִי מ"ש בְּסַפְרֵי חֵק יַעֲקֹב סִי' תַמ"ו ס"ק ג' דַּנ"ל ע"פ סוּגְיָא
 דְּאָמַר רַב יְהוּדָה הַבּוֹדֵק צְרִיף שְׂיַבְטֵל וְכו' דְּעֵינְקֵר פְּדַעַת רַש"י דְּאָף בִּי"ט מְוֹתֵר לְשַׁרְפוֹ
 אִם לֹא בִיטוּל וּבְאַמְתָּה הוֹכְחָתוּ הִנֵּה הוֹכְחָא גְּמוּרָה וְזֶה וְדָאִי הוּא דַּעַת רַש"י אַכֵּן דְּדַבְרֵי
 רַש"י עֲצָמוּ נִרְאִים סְתוּרִים וְנִגְדַּד הַסּוּגְיָא בְּדָף ז' ע"א הַמְקָשָׁה עַל הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָא
 אָמַר רַב וּלְבַתֵּר זְמַן אִיסוּרֵי לֹא מְצִי מְבַטֵּל לִיָּה וְהַתְנַיָּא הִנֵּה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמְדַרְשׁ וְנִזְפֵר
 שֵׁישׁ חֲמֵץ בְּתוֹף בֵּיתוֹ מְבַטְלִין בְּלָבוֹ אֶחָד שֶׁבֶת וְא' י"ט בְּשֶׁלְמָה שֶׁבֶת מְשַׁכַּח לָהּ כְּגוֹן

שחל ארבע עשר להיות בשבת אלא י"ט בטר איסורא הוא אמר ר"א בר יעקב הכא בתלמוד היושב לפני רבו ונזכר שיש עיסה מגולגלת בתוך ביתו ומתירא שמא התמיץ קדים ומבטל ליה מקמי דהתמיץ דיקא נמי דקתני הנה יושב בתוך בית המדרש ש"מ פרש"י דיקא נמי דעדיין לא התמיץ דקתני הנה יושב בבית המדרש דמשמע מפני שאין יוכל לקום ולילך משם הו' מבטלה בלבו ואי בתמיץ גמור ל"ל יושב בבית המדרש ואפילו אם הנה פנוי מה בידו לעשות יתר השבתה בלב זה ביעורו וכו' ומשום י"ט נקט וכו' יע"ש ואם איתא דהיכא דלא ביטלו קודם י"ט מותר לשרפו בי"ט למה אין בידו לעשות בי"ט הא יכול לשרפו אלא ודאי עיקר דאין יכול לשרפו בי"ט וצל"ע בכך יאיר.

לי אדוני מ"ו ישוב נכון על דברי רש"י: תשובה הנה באמת לפום ריהטא בתחלת עיוני הנה נרא' שהיא תמיהא קנימת אבל אחר העיון ראיתי שאין פאן אפי' קצת קושיא דנדאי דהא דפרש"י דשרי לשרפו בי"ט אם לא ביטל היינו לפי האמת דלאחר זמן איסורו וכ"ש בי"ט עצמו דלא יוכל לבטל כלל לכן אין לו תקנה אחרת לדעת רש"י שלא יעבור בבל יראה אם לא ששרפו בי"ט אבל האי סוגיא דיקא נמי קאי לפי הס"ד דש"ס דמצי מבטל ג"כ בי"ט עצמו א"כ זהו ביעורו שלא לעבור בבל יראה ואסור לשרפו ולענגן דינא כפר כפר העלתי שם דעיקר פהסכמת אחרונים דאין לשרפו בי"ט ויעיין מכ"ת בספ' פרי חדש לא"ח ס"ק א': שאלה נ מי שחולה בחולי קדחת ב"מ ועשה לו א' רפואה לתלות לו קמיע של עשבים וצוה לו להניח עליו לתלו' מספר ימים כמה ובתשלום זמן מספר הימים צוה לזרוק תוך הנהר מאחוריו והוא קמיע' ב מומחה ונשלם הזמן בשבת כיצד יעשה: תשובה הנה מבואר בא"ח סי' שכ"ח סעי' ז' דיש חילוק בין קדחת לקדח' דקדחת הפצוי אצלנו לא מקרי חולה שיש בה סכנה כ"כ הט"ז שם ע"ש מ"מ הפל תלוי לפי אומד הרופאים מ"מ ינהי איה שיהיה נ"ל דמותר לזרוק לנהר פיון שהנהר הוא פרמלי' וכרמלי' אינו תופסת רק עד יו"ד פדאיתא בפ"ק דשבת דף ז' לכן אם זורק הקמיע' לנהר למעלה מעשרה דהוי דרף מקום פטור לכרמלית אין איסור כלל וכה"ג מבואר בא"ח סימ' שנ"ה סעי' ג' בהג"ה לענין בית הפסא דהמוצא מרשות יחיד לכרמלית דרף מקום פטור שרי בכל ענין ואע"ג דיש חולקים מ"מ בכה"ג במקום חולה שאין בה סכנה ודאי לא גזרו פנ"ל הקטן יעק' חלק יורה דעה שאלה נא בשוחט שבדקו ונמצא שאינו יודע הלכו' שחיטה ויש לו קבלה אי אסרינו הבשר שעדיין במליח' והשומן והפלי' כי יש חילוק דעות בין האחרונים בזה ויורנו רבינו בזה דעתו הרמה להלכה גם מנקה שנמצא שאינו בקי בניקור: תשובה הנה באמת דעת רמ"א בהג"ה בי"ד סי' א' מבואר שפסק להקל ודבריו הם לקוחים מאגודה והרשב"א דהיכא שיש לשוחט קבלה ואח"כ נמצא שאינו יודע מכשירין הפל למפרע והט"ז השיג על זה מפח קושיות התוספת בפ"ק דחולין שמקשו מהא דאמרינו בפ"ק דנדה גבי מקנה שנמדד ונמצא חסר דמטמאין כל טהרות למפרע פיון דאיכא תרתי לריעותא שהרי חסר לפניו והעמד טמא על חזקתו וה"נ איכא תרתי לריעותא דהרי פגום לפניו ובהמה בחייה בחזקת איסור עד שינודע במה נשחטה והתוספות תירצו בזה ג' תרוצים שפולם לא שייכי בזה השוחט ע"ש בדברי הט"ז באריכות והב"ח בתשובתו סימ' א' האריף לסתור דבריו וכן בתשובת בית יעק' סי' ד' גם הנה"כ השיג על הט"ז ודעתו להתי' אף שאין דבריו מוכרחין כל פה ועיין בפר"ח שהשיג על הש"ך ודעתו לקיים דברי הט"ז דלא אמרינו רוב מצוין אצל שחיטה מומחין

כּינּוּן שְׁנֵבֶדֶק וְאִינוּ יוֹדֵעַ ע"ש וּל"נ דְּמַעֲיָקְרָא קִנְשֵׁי תְּהוֹסֵפִי לֹא שִׁינָהּ פֶּאן בְּנִדּוֹן דְּהַשׁוּחֵט
דְּדוֹקָא בְּבִדְיָק' הַסְּפִין אִיכָּא תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא שְׁבִהֶמָּה בְּחֻזְקָת אִיסוּר עַד שִׁינּוֹדַע וְכוּ' וְנִהְרִי
פֶּגּוּם לְפָנֶיהָ מַה שֶּׁא"כ בְּשׁוּחֵט לִיכָּא תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא דְּלֹא שִׁינָהּ לֹאמַר בְּחֻזְקָת אִיסוּר עַד
שִׁינּוֹדַע אִם נִשְׁחַטְתָּה פֶּינּוּ דְּהַשׁוּחֵט אִין צְרִיף בְּדִיקָה אַחַר שְׁחִיטָה כָּלֵל וְלֹא קוֹדֵם שְׁחִיטָה
בְּנִטְלָה קְבִלָּה שְׁמַצוּי הוּא שְׁיֹתֵר שְׁעוֹסֵק בְּשְׁחִיטָה שְׁאֵתְמַחֵי גְבַר' יוֹתֵר וּא"כ אִין פֶּאן רַק
חֻזְקָא לְרִיעוּתָא מִשֶּׁא"כ בְּפִגְיַמַּת הַסְּפִין שְׁצִרִיף לְכַתְחֻלָּה בְּדִיקָה קוֹדֵם שְׁחִיטָה וְלֹאחַר
שְׁחִיטָה לְפִי שְׁמַצוּי הוּא לְפָנֵם ע"י חֲתִיכָה וְשְׁחִיטָה וְכֵן גַּבֵּי מְקוּנָה שְׁדַרְכָּה לְהִיּוֹת מִימֵי
מִתְמַעֲטִים צְרִיכָה בְּדִיקָה וְלַעֲיִין אִם יֵשׁ בּוֹ מ' סָאָה פְּדֵאִית' ס"ס ר"א לְפִיכָּה הִיכָּא שְׁנַמְדַּד
וְנִמְצָא חֶסֶר וְכֵן בְּנִמְצָא בְּסִכִּין פֶּגּוּם חֲשִׁי תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא דְּבִהֶמָּה בְּחִינָה בְּחֻזְקָת אִיסוּר
עַד שִׁינּוֹדַע שְׁנִשְׁחַטְתָּה בְּסִכִּין שְׁאִינוּ פֶּגּוּם אָבֵל פֶּאן לִיכָּא לְמִימַר שְׁבִהֶמָּה בְּחֻזְקָא אִיסוּר
כּינּוּן שְׁנִשְׁחַטְתָּה ע"י שׁוּחֵט שֶׁא"צ בְּדִיקָה אַחֲרָיו לְכַתְחֻלָּה כָּלֵל וְאִין פֶּאן רַק רִיעוּתָא חֻזְקָא
שְׁעַכְשָׁיו אִינוּ יוֹדֵעַ כִּנּוּן לְרִיעוּתָא דְּבִי רִיעוּתָא דְּבִי רִיעוּתָא דְּבִי רִיעוּתָא דְּבִי רִיעוּתָא דְּבִי רִיעוּתָא
מְרֻבָּה בְּזָה אָבֵל אִם לֹא נִטְלָה קְבִלָּה יֵשׁ לְאֶסְרוֹר הַכֵּל לְמַפְרַע וְאִפִּי בְּסִפְקָא יֵשׁ לְאֶסְרוֹר וְכֵן
מְסִיק בְּתִשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן ד' וְאִף עַל גַּב דְּכַת' שֶׁם הַטַּעַם דְּמַה דְּהִי תְּרַתֵּי לְרִיעוּתָא
כּוֹדַאי אִיסוּר דְּמִיָּא וְלֹא הֵי ס"ס וּבְאַמַּת אִי מִשׁוּם הָא לֹא אֲרִיָּא דְּהָא אִיכָּא שֶׁם שְׁנִי
לְשׁוֹנוֹת בְּש"ס וְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּהוּא עֵינָהּ לְהַלְכָה לְדַעַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִים א"כ אִין רִאָּה זֶה
מְוַכְרַח אִף לְדִינָא בְּלֹא"ה יֵשׁ לְהַחְמִיר כּינּוּן דְּאִיכָּא חֻזְקָת אִיסוּר דְּבִהֶמָּה בְּחִינָה בְּחֻזְקָת
אִיסוּר עוֹמְדָת עַד שִׁינּוֹדַע שְׁנִשְׁחַטְתָּה כְּרִאוּי וְהַסְּפִיק בְּשְׁחִיטָה עֲצָמָה לֹא מְקַלֵּין מִטַּעַם ס"ס
כְּמִבְּנֵי בְּדִינֵי סְפִיקוֹת סִי' ק"י עֵינָהּ בְּסִפְרֵי תוֹרַת הַשְּׁלֵמִים שֶׁם וְלַעֲנִין הַמְּנַקֵּר שְׁאִינוּ בְּקִי
בְּנִיגוֹר נ"ל וְדַאי לְאֶסְרוֹר הַכֵּל לְמַפְרַע אֲלִיכָּא דְּכ"ע כִּי מַחְמִירִין בְּנִיגוֹר עֵינָהּ ס"ס ס"ה
כּוֹנֵן הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה נִב מְבִרוֹסִיל בְּשׁוּחֵט אַחַד שְׁעֵמֵד לְשַׁחֲטֵי וְלֹא נִתְאַמֵּן יָדוֹ בְּאוֹתוֹ
פַּעַם קִצַּת לְשְׁחִיטָה וְאִמְרוּ לוֹ שְׁיִתֵּן הַסְּפִין לְשׁוּחֵט אַחַר שְׁעֵמֵד עַל גַּבֵּי לְשַׁחֲטֵי וְכַעַס מֵאֵד
עַל דְּבַר זֶה וּמִתוֹךְ הַכַּעַס שְׁחַט וְאֵח"פ תַּפְס בְּסִימָנִים וְהִלָּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ וְאִמַר הַשׁוּחֵט הַשְּׁנִי
שְׁנִיבֵל הַבְּהֶמָּה וְהִרְאָה לְעוֹמְדִים שְׁלֹא נִשְׁחַט הַנּוֹשֵׁט וְאֵח"פ חֲזוֹר וּבֵא הַשׁוּחֵט הָא' וְשְׁאֵלוֹ
לוֹ לְמָה נִיבֵל הַבְּהֶמָּה וְהִשִּׁי' שְׁלֹא יָדַע כְּלוֹם וְהִיָּה סִבַּר שְׁנִשְׁחַטְתָּה כְּדִין וְכַשְׁתַּפְּס בְּסִימָנִים
הִיָּה סִבּוֹר שֶׁהוּא הַגִּיד מִהַצְּנוּאָר וְלֹא הִנּוֹשֵׁט בְּכֵן יְבָאָר לְנוּ דִינּוֹ דְּהָא שׁוּחֵט מְכָאן וְלִהְבָּא
וְאִם מְחֻיָּב לְשַׁלֵּם אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה ע"ד הַשׁוּחֵט פְּשׁוּט הוּא שְׁרִאוּי לְהַעֲבִירוֹ וְכַדַּאִית' בְּפ"ק
דְּחֻלִּין דָּף י"ח אָמַר ר' הוֹנָא טְבַח דְּלֹא סָר סְפִינוּ קְמִיָּה חֲכָם מְשַׁמְתִּינָן לִיה רְבָּא אָמַר
מְעַבְרִינָן לִיה וּמְכַרִּיזִין עַל בְּשָׂרָא וְכוּ' וּא"כ ה"ה בְּנִדּוֹן דִּינּוֹן כּינּוּן שְׁהַשׁוּחֵט צְרִיף לְבַדּוֹק
בְּסִימָנִים אַחַר הַשְׁחִיטָה כְּדַאִית' בְּחֻלִּין דָּף ט' אָמַר ר"י אָמַר שְׁמוּאֵל הַטְּבַח צְרִיף שְׁיַבְדּוֹק
בְּסִימָנִים לְאַחַר שְׁחִיטָה וְזֶה לֹא בְּדִק בְּפִשְׁעָה וְדַאי דְּמַעֲבְרִינָן לִיה וְכ"כ הַב"י בְּסִימָ' י"ח
בִּי"ד בְּשֶׁם הַר"ר יוֹנָה בְּסִפְרֵי שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה וְז"ל וְאִשְׁרֵי אִינְנוּ יָרָא לְבוֹ לֹא יִבִּין לְדַקְדָּק
לְבִדְיָק' הַסְּפִין כִּי צְרִיף לְכוּוֹן אֶת לְבוֹ וְכוּ' מְלַבֵּד כִּי יִפְשַׁע גְּבַר מְבִלִי יִרְאָה בְּבִדְיָק' הַסְּפִינָה
וְיִתֵּר דְּרָכִים וְהַצְּדִדִים עַכ"ל הִרִי דְּמַדְמִי בְּדִיקָת הַסְּפִין לְבִדְיָקָת הַסְּפִינָה וְיֵשׁ לְהַעֲבִירוֹ
אִף שְׁפִסְק הַשִּׁי' בְּסִי' קִי"ט ס"ק ל"ב וְז"ל מִיָּהוּ בְּאֵדָם יָדוּעַ שֶׁהוּא יָרָא שְׁמִים וּמְדַקְדָּק
בְּמַעֲשָׁיו אִין מְעַבְרִינָן אוֹתוֹ הִינּוּ דוֹק' בְּאוֹמַר שׁוּגַג הִיִּיתִי שְׁשִׁכַח וְכוּ' ג' מִשֶּׁא"כ בְּזָה
שְׁאִינוּ נֹתֵן אֲמַתְלָא לְדְּבָרֵינוּ וְדַאי אִם הִיָּה נֹתֵן אֲמַתְלָא לְדְּבָרֵינוּ לֹאמַר שְׁיָדַע שְׁנִיבֵל וְלֹא
הִיָּה רוֹצֵה לְתַלּוֹת הַחֶסֶרוֹן בְּעֲצָמוֹ שְׁנִיבֵל וְדַעַתוֹ הִיָּה לְהַטְרִיף הַבְּהֶמָּה ע"י בְּדִיקָת הַרִיָּה

כְּדֶרֶךְ שֶׁל הַשׁוֹחֲטִי אֵין רְאוּי לְהַעֲבִירוֹ אֲבָל זֶה שְׂאִינוֹ נוֹתֵן שׁוּם אֲמִתְלָא הוּא פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה וְאֵין לוֹמֵר לְפִי שְׂבָא לְכָלִּל כְּעַם בָּא לְכָלִּל טְעוֹת וְזֶה גַם כּוֹן קִצַּת פְּשִׁיעָה הוּא כִּי כָּל הַכּוֹעֵס פְּאֵלוֹ עוֹבֵד וּבִפְרָטוֹת כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ זֶה הַשׁוֹחֲט אֵינוֹ מְוַחֵזֵק בְּכִשְׁרוֹת ע"פ מִהְדוּרֵי מִיָּלִי וְאֵע"ג דְּהֵאִי לִישְׁנָא בִישְׂא לְקַבּוּלֵי לָא מְבַעֲיָא לְמִיחַשׁ מִיְהוּ בְּעֵי עִם רִיעוּתָא שְׁלַפְנִינוּ לְהַעֲבִירוֹ עַד שְׁיַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָא גְּמוּרָה כְּמִבְּנָא' בִּי"ד סִימֵן קִי"ט וְעֵינֵן שָׁם בִּט"ז ס"ק ט"ו וּבַח"מ סִימֵן ל"ד וְע"ד הַתְּשַׁלּוּמִין פְּשׁוּט הוּא כִּינּוֹן שְׁנוֹתָנִין לוֹ שְׂכַר שְׁצַרִּיהּ לְשֵׁלֶם הַהִיזְקָא כְּדִין טַבַּח אֲנִימֵן שְׁקַלְקַל כְּמִבְּנָא' בִּש"ס פ' הַגּוֹזֵל עֲצִי יַע"ש וּבִטְח"מ ס' ש"ו יַע"ש וְכַנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה נֶגַשׁ שׁוֹחֲט אֶחָד שְׁשַׁחַט הַבְּהֵמָה בְּסַפִּין בְּדוּק וְאִח' שְׁחִיטָה בְּדַק וְנִמְצָא פָּגוּם וּבּוֹדָאֵי שְׂלֵא נִגְעָה בְּעֵצָם הַמְּפָרְקֵת כִּי אִפִּי הַסִּימָנִים לֹא נִשְׁחָטוּ וְכָל בְּשַׁר הַמְּפָרְקֵת שְׁלֵם בְּכָל צְדָדֵינוּ אִם הַשׁוֹחֲט חֲזִיב לְשַׁל' הִיזְקוּ כְּדִין שׁוֹחֲט אֲנִימֵן בְּשְׂכַר שְׁקַלְקַל אוֹ נִימָא שְׂאֵאֲנָס הוּא גַם יֵשׁ לְשְׂאוּל אִי יִדְעִינוּ שְׁנִגְעָה בְּעַצ' הַמְּפָרְקֵת יֵשׁ לְאַסּוֹר הַבְּהֵמָה אוֹ לֹא: תִּשׁוּבָה כִּינּוֹן שְׁנוֹדָאֵי הוּא שְׂלֵא נִגְעָה בְּעֵצָם הַמְּפָרְקֵת לְכֹאֲרֵי' נִרְאָה מְבּוֹנָר לְהִדְיָא דְּבָרֵי הַטּוֹר בַּח"מ סִימֵן ש"ו שְׁכַת' וְנ"ל בְּשְׂכַר חֲזִיב וְנִרְאָה דּוּקָא שְׁנִתְקַלְקְלָה בְּשַׁחֲטָה אֲבָל מְצָא סַפִּין פָּגוּם וְהוּא בְּדָקוּ תַחֲלָה כִּינּוֹן דְּאִיכָא לְמִימ' בְּעֵצָם הַמְּפָרְקֵת אִיפְגָּם אֵלֵא דְּמַחְמַרִּינוּ מְסַפְקָאִיסוֹר וְחִיִּישִׁינוּ שְׂמָא בְּעוֹר נִפְגְּמָה לְעִנֵּן מְמוֹן לֹא מְפָקִינוּ מְסַפֵּק עַכ"ל מְשַׁמֵּעַ דְּאִי יִדְעִינוּ בּוֹדָאֵי שְׁבַעוֹר נִפְגְּמָה חֲזִיב לְשֵׁלֶם וְכ"כ שָׁם הַב"ח וְהַסַּמ"ע ס"ק ט"ו דְּפוֹשַׁע הוּא אֵלוֹ הִזְה לּוֹ סַפִּין טוֹב לֹא נִפְגָּם בְּעוֹר הַבְּהֵמָה כֹּס אֲכֹן רְאִיתִי שָׁם בַּב"י שְׁכַת' עַל דְּבָרֵי הַטּוֹר דְּלַעֲיֵל וְנ"ל וְכֹן כַּת' הַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּבָא פְּטוֹ' בִּשְׂכַר שְׁשַׁחַט כְּרֹאוּי וְנִמְצָא סַפִּינוּ פְּגוּ' פְּטוֹ' מְלַשְׁל' דְּאִימּוֹר בְּעוֹרָה נִפְגְּמָה וּמִיְהוּ שְׂכָרוֹ הַפְּסִיד דְּדַלְמָא בְּסַפִּין פָּגוּמ' שְׁחַט עַכ"ל הִרִי מְבּוֹנָר מְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א אֵלוֹ כָּל שְׁיִדְעִינוּ שְׁבַדַּק הַסַּפִּין כְּהוֹנֵן קוֹדֵם שְׁחִיטָ' אוֹ אִפִּי בְּסַפֵּק פְּטָרִינוּ אִפִּי יִדְעִינוּ שְׁבַעוֹר נִפְגְּמָה וְהוּא שְׂלֵא כְּדַעַת הַטּוֹר דְּחֲזִיב לְשֵׁלֶם אִם נִפְגְּמָה בְּעוֹר וְהַב"י מְשֻׁנָּה דַּעַתָּם כְּאֵלוֹ אֵין כְּאֵן מַחְלֻקָתָא כְּלָל וּבִש"ע סַתֵּם כְּדַעַת הַטּוֹר לְהוֹצִיא מְמוֹן מִיַּד מְוַחֵזֵק נִגְדַּד דַּעַת הַרְשֵׁב"א הַחוֹלֵק וְשׁוּם א' מִן הָאֲחֵרוֹנֵי וְהִרְאִישׁוֹנֵי לֹא הִרְגִישׁ בְּמַחְלֻקָתָא זֹו זֹוִלַּת הַב"ח שְׁמַכְרִי' מְסַבְּרָא דְּנִפְשׁוֹ דְּלֹא כְּתִשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א וְל"נ לְהַשׁוֹת דַּעַת הַרְשֵׁב"א וְהַטּוֹר בְּאִנְפֵּן זֶה דְּהַרְשֵׁב"א מִיְיָרִי שְׁהַסַּפִּין שְׁלֵא שְׁחִיטָה הוּא שְׂלֵא בְּעַל הַבְּהֵמָה דְּאֵז אֵינוֹ מִתְחַזֵּיב הַשׁוֹחֲט לְשֵׁלֶם כִּי לֹא פָּשַׁע כְּלָל אִם לֹא שְׂלֵא בְּדַק קוֹדֵם שְׁחִיטָ' מִשָּׂא"כ אִם הַסַּפִּין הוּא שְׂלֵא שׁוֹחֲט אֵז הוּא פָּשַׁע שְׂלֵא הִזְה לּוֹ סַפִּין טוֹב שְׂלֵא יִפְגָּם בְּעוֹר הַבְּהֵמָה וּמִזֶּה מִיְיָרִי הַטּוֹר נִמְצָא שְׂאֵין כְּאֵן מַחְלֻקָתָא כְּלָל וְע"ד שְׂשִׂאלָתָא אִם יִדְעִינוּ שְׁנִגְעָה הַסַּפִּין בְּמַפְרָק' אִם יֵשׁ לְהַכְשִׁיר דַּעַ שְׁבַחֵהֲגוּ"ת שְׁחִיטָ' בְּשֵׁם הַהִרִיב"ק כְּתִב מַעֲשֵׂה שְׁעֵשָׂה פְּגִימָה בְּסַפִּין וְצוּהָ מִהִרִיב"ק לְרֹאוּ' אִם נִגְעָה בְּמַקּוֹם הַמְּפָרְקֵת וְהִזְה נִיכְרָ חֲתָף בְּמַפְרָקֵת וְהַכְשִׁיר מִהִרִיב"ק עַכ"ל וְכִבְרָ כְּתִב עָלָיו בְּמַאֲמַר קַדוּשִׁין כָּל הַעוֹשֵׂה כֹּן מְאֻכִּיל טְרַפּוֹת לְיִשְׂרָאֵל כְּהַסְכַּמַּת הַפּוֹסְקִים וְאִיזָה שִׁיטוֹת אֲחֵרוֹנִים סְמָכוֹ עַל הַג"ה זֹו וְזִכּוּרֵי שְׂגָדוֹל א' עֲשֵׂה כֹן מַעֲשֵׂה.

בַּק"ק פְּרָאָה לְהַקֵּל ע"פ הַשׁוֹחֲט שְׁהִרְאָה לּוֹ הַג"ה זֹו מְבַלִּי עֵינֵן בְּפּוֹסְקֵי וְאִח"כ חֲבָרוֹ עָלָיו כָּל בְּעֵלֵי הוֹרָא' שְׁפִינוּן שֶׁהַב"י הִבִּיא הַג"ה זֹו וְחוֹלֵק עָלָיו וּמְסִיק דְּהוּי סַפֵּק דְּאוֹרֵיִתָּא וְלַחֲוִמְרָא וְכֹן הַסַּפִּין כָּל הָאֲחֵרוֹנִים לְהַחְמִיר מִי יִקַּל נִגְדָּם וְאִף שֶׁהוּא הִזְה רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת סְנִיגְרוֹן לְדְבָרָיו כְּדִי שְׂלֵא לְחַזּוֹר מִהוֹרָאָתוֹ מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפּוֹת מִי יִקַּל נִגְדָּם וְלֹא הוֹדָה לּוֹ כָּל סִיעָתוֹ כִּי מְדַבְּרֵי תּוֹסְפּוֹת אֵין רְאִיָּה מְוַכְרַחַת כְּלָל מ"מ נ"ל כִּינּוֹן דְּמִיִּדֵי סַפִּיק' לֹא נִפְקָא

היא נ"ל להלכה דהיכא שנולד עוד ספק פגון שלא נמצא הפגימה גדול' פתגירת הצפון דלדעת הרא"ש וסייעתו לא מיטרף עד שתפגום פדי חגירת צפון והב"ח פסק פן להלכה אף דדעת רוב ראשונים ואתרונים להחמיר וכמ"ש הש"ך בסי' י"ח מ"מ היינו משום דספקא דאורייתא להחמיר מ"מ מידי ספקא לא נפקא ועיין ברמב"ם פ"א מה' בית הבחירה מבואר שגם דעתו דאינו נטרף בפחות מחגירת הצפון וזה הוא כל שהוא שהזנפר בהל' שחיטה ועיין בתשובת בית יעקב סי' כ"א וא"כ מידי ספק ספיקי לא נפיק חדא דשמא בעצם נפגם ואת"ל בעור נפגם שמא לא מקרי פגימ' עד שתתגור בו צפון וזו שלא נפגם כל כך יש להכשיר גם בא מעשה לידי שהשוחט אמר ששמע קול הספין כשנגע במפרקת כמו שקורין בל"א קר"ק שראה וניכר ע"י זה שמשם בא הפגימה והכשרתי פי כה"ג כ"ע מודו דאמרין בעצם נפגם פינו שיש רגלים לדבר ואין להחמיר כולי האי נ"ל הקטן יעקב: שאלה נד בשוחט ששחט תרנגול ושחט כל הקנה ונתן העוף מיזו בחזקת פשר וכשהביאו לביתו היתה עדיין חי ורץ פדרכו וצוה לאחד מבני ביתו לחתוך הנשט לשנים כדי שתמות וחתך בספין פגום אם יש לאסור משום שהיה ועיקר במיעוט בתרא או לא זאת ועוד אחרת מצאתי גמי מונח בין הנשט והקנה ונחתך אם יש להכשיר העוף או לא: תשובה הנה לכאורה נראה לאסור אף בדיעבד פינו דקי"ל כל החמשה הלכות אוסרין אפילו במיעוט בתרא וכ"פ הש"ך בסי' כ"ג ס"ק י"ג והשיג על הר"צ שמתן' לשחוט אח"כ בספין פגום ע"ש ומשמע שדעתו לאסור אף בדיעבד ע"ש ולי נראה להכריע דנדאי לכתחלה אסור לעשות פן כי דאנו קי"ל דשהיה במיעוט בתרא וכן שאר ההלכות אף במיעוט בתרא טריפה א"כ איך יש לעשות פן לכתחלה וכן משמעות פירש"י בחוליה דף ל"ב וה"ג ושאר כל הפוסקים שכתבו מוטב שיכנה על ראשה ממה שיחזור וישחוט ולא כתבו תקנתא זו דישחוט בספין פגום וכן משמעות לשון מהרי"ו להדיא שכתב אל ימתינו בספין משום דנראה כשתי שחיטות משמע דאין להמיתם בספין אבל מ"מ מה שמע מדברי הש"כ לאסור אף דעבד זה לא נ"ל כלל דכל היכי שסלק השוחט את ידו מן השחיטה לגמרי אחר ששחט רוב ונקרא עליו שם הכשר שחיטה אם אח"כ העוף שוהה למות אין לפסול בדעבד אם גמור מיתתה אח"כ ע"י ספין פגום או פשר וכן נראה להדיא מוכח מלשון רש"י והטור ושאר כל הפוסקים שפסקו דשהיה טרפה דיעבד אפילו במיעוט בתרא אפ"ה כתבו האיך שעוף שוהה למות מוטב שיכנו על ראשו מדכתבו הלשון מוטב שהוא רק אזנהרה לכתחלה ואם יהיה שהיה ממש ה"ל לאסור אפי' בדיעבד אלא ודאי פינו שפבר יצא מתחת יד השוחט בהכשר שחיטה אין להטריף תו משום שהי' וכדומה וכן נראה להדיא מתוך דברי התוספות ביומא דף ל"ג ע"א ד"ה ל"ל למרק וכו' דאי אתי אחרניא ומרק נראה כשהיה עכ"ל משמע דרק לכתחלה יש לאסור דנראה כשהיה אבל שהיה ממש ודאי לא הוי וכן משמעות הדרישה בסי' ד"ג ובחנם השיג עליו הש"ך בסי' ב' ע"ש וכן נ"ל להלכה ובא מעשה כזה לידי בחולה אחד ששחט לו עוף ושחטו הנשט והקנה היה שלם והיה חי כבראשונה וצונית שיניחו לילך כך עד שימו' מעצמה אולי תהיה פופר נפש של החולה וכל זמן שחי התרנגולת גם החולה היה חי עד שבא האחד וקץ ראש העוף מיד נעשה החולה גוסס וכל זמן שפרכסה התרנגולת לא יצאה נשמתו ועיין בשחיטת עולת יצחק וע"ד מה ששאלת בנמצא קש תחוב בין הנשט והקנה מבחיץ דע באמת בלשון הגהות רמ"א בסי' כ"ג מבואר דוקא אם

הגמי מונח בנפשט או בקנה הוא דטררפה מטעם שהי' אכן המעיין במקור הדין בת"ה סי' קפ"ה משמע לפי הטעם דאף כה"ג יש להטררף ובלא"ה יש עוד חשש איסור בזה דאיהו בא הגמי לשם אי דרף הנשט אם פן ניקב הנשט ואי מבחוזן א"כ ניקב העור הוי פמסמס קועיה דמא דחיישינו לנקיבת הנשט לכן נ"ל דבכל ענין שנמצא הגמי יש להטררף והא דנקט רמ"א גמי מונח בנפשט דבר בהונה שפן הדרף להמצא ע"י אכילה ושתיה פנ"ל הקטן יעקב: שאלה נה משוחט מןמחה פיצד יש לנהוג בנמצא טבעת על הספין או על הארץ וכיוצא בזה גם יבאר לי אדוני מ"ו דברי הב"י בסי' א' במ"ש שם ונ"ל וכתב הרא"ש בפ' אלו מציאות בשם הראב"ד וכו' וסיים ונראה מדבריו שהראב"ד חולק על זה אינו נ"ל אלא הראב"ד יודה בזה ע"כ ודבריו תמוהים דאיהו יודה בזה הראב"ד פיון דפסק הלכה פרשב"א אפילו ברוב ישראל לפי דהכא ליפא לשנויי ברוב טבחי ישראל דלגבי פרגיות הנשחטים לאיש בבית לא מהני רוב טבחי ישראל ואם איתא אפתי איפא לאוקמי ברוב צידי ישראל וצ"ע: תשובה מה ששאלת לבאר דברי הב"י בסי' א' מ"ש שהראב"ד יודי בזה נ"ל הדברים פכשוט' דדעת הב"י אע"ג דהראב"ד ס"ל לדינא פרבינו ירוחם שאם היו רוב צידי ישראל ששוחטין מיד פשצדין מהני לגבי פרגיות אפילו ברוב עובדי פכבים והא דלא מדייק ומוקי הש"ס פרק אלו מציאות הכי משום שהוא דבר שאינו מצוי דרב אמי מיירי דוקא בהכי אלא ודאי דהלכה פרשב"א אפילו ברוב ישראל אבל מ"מ אם אינע פן מודה לדינ' פרבינו ירוחם והוא ברור שזה פנונת הב"י ומה ששאלת ממני הלכה למעשה בדין נמצא טבעת דע שפך נהגתי בנמצא טבעת שלם על הספין אין לזוז מפסק רמ"א ולהטררף ובנמצא על הארץ יש להכשיר במקום הפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת ולכבוד אורחים ועיין בתשובתי שכות יעקב חלק ראשון סי' מ"ו ואם נחתה הטבעת באמצע והיא תלויה בקנה או אפי' מונח או תלוי באמצע על הספין או על הארץ אין להחמיר פל זה פתבתי לפי הנ"ל לפי דעות האחרונים וממה שקבלתי מרבתי נוחי נפש ואתה דע לה וקבלתי משוחט מןמחה שאם תרצה ליתרה שלא יבא לידך ספק כזו בטבעת מגרגר' שהוא דבר מצוי באזוזים ישחט שחיטה פקולמס פשיפוע דאז בדוק ומנוס' שלא ימצא שום טבעת בשחיטתם עד פאן שמעתי הקטן יעקב: שאלה נו שוחט ששחט ודחק באצבעו על הקנה עד שנתמעד ושמע חנוק שבירת הקני' שבגרגרת אי יש חשש איסור גם ילמדנו רבינו למעשה דין בדיקת הנשט לפי שיש חלוק דעות בין האחרונים גם יפרש לי אדוני דברי הט"ז בסי' ל"ג ס"ק ז' במ"ש וכ"ש וכו': תשובה על דבר הקנה שנתמעד הנה בודאי לא יפה עושין השוחטין שדחקין פן על הסימנים בין אצבעותיו ויש לחוש דלמא יקפוזן א' מן הקנים וע"י עקץ הקנים ינקוב הנשט ויש למחות בידם מ"מ בדיעבד לא מחזקינן איסורא דפסיקת הקנה ברוב' ברונח ובאורף אפי' לא נשתייר רק משהו למעלה ומשהו למטה פשר וכ"ש פשהעור שלם דאין לחוש פשאין ריעותא אחרת לפנינו ועיין בסי' נ"ח בדין גפילה שסימני' קשים הם אצל גפילה שאינם מתמעכים וראיתי שוחטים מןמחין פששוחטין אינם מותחים הראש מן הגוף רק מחזקים הראש סמוך לגוף שע"ז הסימני' מתחכין שפיר ואין עושין שמוטה וע"ד בדיקת הנשט של אנוזות שמלעיטן הנה הסכמת הט"ז והפר"ח סי' ל"ג ושאר גדולי אחרונים להתיר פשאין ניקר שום ריעותא בעור החצון וכדעת רמ"א ואין להחמיר פלל ואף שחדש מקרוב נדפס תשובת פנים מאירות בסי' א' וכייל בכייל רבה להחמיר פדעת

הב"ח אל תאבו לו ואל תשמע לו להפסיד ממונ ישראל נגד הספמ' האחרוני שאין להחמיר לענין ההלעטה וכמ"ש ג"כ בספרי שבות יעקב חלק א' ס"ס מ"ט ע"ש והמיקל בהפסד מרובה פדעת הט"ז דפסק שאין להטריף אלא א"כ שהרעותא שלט בעור החצון בכולו או ברובו יש לו על מה שיסמוך אף שישם בתשובת פנים מאירות דוחה דברי הט"ז בשתי ידים אין דבריו מוכרחים כלל פי בנדאי כל חולי בא ג"כ ע"י סיפה כמו סיבת ההלעטה והלא בהרבה מקומות הנהיגו שלא לבדוק הנושט כלל ולמה נחמני כול' האי ואולי הוגמא לדבר אינהו מיכל אכלי ולדידן מיסתמי נמי לא סתמי ול"נ עוד ליתן טעם לשבח להמקילין דלא חששו שפא ניקוב החיצון והבריא כמו בישוב לו קוץ בנושט משום דהתם ניקב הקוץ בשעת תחיבה בלח וחישינו שפא ניקב אז מעבר לעבר ואח"כ ע"י המשף הימים והזמן נתרפא קצת משא"כ פאן שנעשה ע"י חונק ההלעטה אם איתא דניקב מעבר לעבר לא היה נתרפא פינו דמלעיטין עליו בכל יום היה הנקב מתרחב יותר ולא להתרפאות ולהעלות קרום כנ"ל ומה ששאלתנו לפרש לה דברי הט"ז שם בסי' ל"ג ס"ק ז' במ"ש וכ"ש אם ניקב החיצון דמה כ"ש היא זו ובש"ף כתב להיפך דע שאין פאן מחלוקת כלל דהש"ף מייירי בידעין שניקב מבחוץ דרף העור דאז יש לעור הפנימי מנושט בדיקה משא"כ הט"ז מייירי במצינו שעור החצון מנושט ניקב ע"י קוץ וכינון שדרף הקוצים לבא ע"י אכילה תלינו שהקוץ בא מבפנים לחוץ וכן מבואר באו"ה כלל נ"א להדיא ע"ש ולענין דינא בזה עיקר פהספמת הפר"ח שם ע"ש נ"ל הקטן יעקב: שאלה נז שנה שפצוי דבר בבהמות או שקורין שווינד זוכט והאכלי מהם ג"כ יש חשש שבאים לידי חולי ועל ידי פן הושיבו השררה שומרים שלא לשחוט שום בהמה שיש בה חשש חולי זה אף שיש איזה אנשים משתדלים ע"י שחוד ממונ או דברים לשחוט איזה בהמות פאלו ושאל השוחט אי פשירה לאכילה או לא גם החלב שחלבו מהם באותו יום אח"כ מתות אם היא מותרת או לא: תשובה הנה מהרש"ל בב"ק פ' הגוזל עצים סי' ל"ז כתב ונ"ל ומפאן נהגו לאסור הפכשים שגדל בהן מין שחין של גגע שרגילין למות בהן ובימי חורפי ראיתי שעשו הקהל חר' ואסרו כל הפכשי' עד זמן שפסק המפה עכ"ל והט"ז ס"ס קי"ו השיג עליו ומ"מ פי חמיר' ספינת' היכא דיש לגע יש לאסור כמהרש"ל אבל היכא דליכא גגע למראות עינינו נלע"ד דהבו דלא לוסוף עלה מ"מ הורתי למעשה דכל שימצא השוחט עוד ריעותא בריאה אף ע"ג שע"פ הדין יהיה פשר מ"מ ע"י חולי כזו דינין ליה פתרת' לריעותא ויש להטריף בהמה ועל ידי זה נעשה מגדר מלתא שלא קנו הטבחיים עוד בהמות פאלו לשחוט ועל דבר החלב נ"ל דאף מהרש"ל אינו אוסר החלב שחלבו ממנו בחייה אם היתה אז בחזקת בריאה ויש ללמוד דבר זה ממה דאית' ב"ד סימן פ"א בגבינות שנעשה מחלב שנמצאת טריפה וכן ביצת תרנגולת שנמצאת טריפה כמבואר בסימ' פ"ו ואם נמצאת טריפה שלא אירע לה אלא עתה מותרת דאמרינו השתא הוא דנטרפה משא"כ בטרופו' הידוע שנעשה מקדם יע"ש הרי דאפ"י ביצה טריפה דאסורה מדאורייתא לפי שנתגדלה באיסור אפ"ה אי איכא למימר שלא אירע לה אלא עתה יש להכשיר וכ"ש ביצת נבילה שלא נתגדלה באיסור ואיסור רק מדרבנן אי איכא למימר שלא נתנבלה אלא עתה שיש להכשיר החלב או הביצה שנולד מקדם דלא מצינו בפוסקים וש"ס לאיסור אלא בנמצא הביצה תוך הנבילה דאז אסורא מדרבנן אבל לא בנולד קודם שנתנבלה לא מצינו כלל חשש איסור וה"ה בחלב ומ"מ אם הית' חולה

בְּשֵׁעָה שְׁחֹלְכָהּ וְאַחַר שְׁעָה מֵתָה וְכֵה"ג יֵשׁ לְאַסּוֹר מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ סִפְנָה אַבְל מְדִינָא לִיפָא אִיסּוֹר שְׁהָרִי צְרִיכָן קָרָא לְאַסּוֹר אִפִּי חֶלֶב טָמְאָה וְכ"ש זֹו שְׁהִיְתָה בְּחֻזְקָת פְּשָׁרוֹת בְּשֵׁעָה שְׁחֹלְכָהּ דְּאִין פְּאֵן חֲשֵׁשׁ אִיסּוֹר כָּלֵל וְכַנ"ל הִקְטֵן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה נַח מְרַב אֶחָד יִנְיָק וְחִפִּים וְנ"ל הִנֵּה מְחֻדָּשִׁים מְקֻרֹוב בָּאוּ אִיזָה רַבָּנִים שְׁהִנְהִיגוּ בְּקִהְלָתֶם לְהַכְרִיז שְׁכָל בְּשָׁר הַהוּבָא מִמְדִּינָה כְּאֵלוֹ אוֹכֵל בְּשָׁר טְרִיפָה וְלְאַסּוֹר אִפִּי הַכְּלִים שְׁנֹתֵבְשָׁלוּ בְּתוֹכוֹ הַבְּשָׂר אִי שְׁפִיר עֲבָדִי וַיֵּשׁ לָהֶם עַל מָה שְׁיִסְמְכוּ כִּי לֹא רָאִיתִי רַבָּנִי קָשִׁישָׁאִי שְׁהִנְהִיגוּ פֶן ע"כ יוֹרְנִי רַבִּינוּ אִי שְׁפִיר עֲבָדִי אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה גְרָסִינָן בְּש"ס דְּחִגִּיגָה דָּף כ"ב מֵאֵן הָאִי תִּנָּא דְּחִנְיִישׁ לְאִיבָה ר' יוֹסִי הִיא דְּתַנְיָא ר' יוֹסִי אוֹמֵר מְפָנִי מָה הַכֵּל נְאֻמְנִין עַל טְהַרְת יִזוּ וְשָׁמֵן כָּל יְמוֹת הַשְּׁנָה כְּדִי שְׁלֹא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵף וּבּוֹנָה בְּמָה לְעַצְמָה וְשׁוֹרֵף פְּרָה אֲדוֹנָמָה לְעַצְמוֹ אֹמֵר רַב פְּפֵא כְּמֵאֵן מְקַבְּלִין הָאִידְנָא סְהִדוּתָא מְעַם הָאֲרָץ כְּמֵאֵן כַּר' יוֹסִי עַכ"ל וְכַתְּבוּ תוֹסְפוֹת שְׁם דְּהִלְכָה כַּר"י יַע"ש וְהָכִי קִי"ל כִּי ר' יוֹסִי נִימְוָקוּ עִמּוֹ וְכֵן פָּסַק בְּטֵא"ח ס' קצ"ט דְּמַה"ט מְזַמְנִין עַל עַם הָאֲרָץ בְּזִמְן הַזֶּה וְהִנֵּה בְּנֻדָּאִי לֹא נִעְלַם מֵאִתִּי שְׁהַרְמַב"ם פִּי"א מַה' עֲדוֹת כְּתַב וְנ"ל כֵּל שְׁאִינוּ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּדִרְבָּה אֲרָץ פְּסוּל לְעֲדוֹת לְפִי שְׁחֻזְקָתוֹ שְׁעוֹבֵר עַל רֹוב עֲבִירוֹת שְׁיָבֵא לִידוֹ לְפִיכָף אִין מְקַבְּלִין עֲדוֹת מְמַנּוּ אַא"כ הַחֻזְקָה שְׁהוּא עוֹסֵק בְּמִצְוֹת וּגְמִילוֹת חֻסְדִּים וְנוֹהֵג בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָף אֲרָץ דָּאֵז מְקַבְּלִין עֲדוֹתוֹ אַע"פ שְׁהוּא עִם הָאֲרָץ וְאִינוּ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה עַכ"ל וְכ"פ הַטּוֹר ח"מ סִימָן ל"ד וַיַּעֲוִינָן שְׁם בַב"י שְׁהָאֲרִיף בְּדָבָר זֹו וְלִדְעָתוֹ דַּעַת הַרְמַב"ם וְהָרִי"ף וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר כְּלָם שְׁוִיִּים דְּאִין הִלְכָה כַּר' יוֹסִי בְּהָא אַבְל בְּאַמַּת נִרְאָה שְׁנַעְלַם מְמַנּוּ דְּבָרֵי הַטֵּא"ח סִימָן קצ"ט שְׁפָסַק כַּר' יוֹסִי וְהוּא מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵף וְהָרָא"ש וְכַבֵּר הַשְּׁיָג עָלָיו גַּם בַּב"ח בְּטוֹר ח"מ ס' ל"ד וְהַעֲלָה דַּעֲיָקָר כְּדַעַת הָרִי"ף לְחַלֵּק דְּדוֹנָקָא בְּעַם הָאֲרָץ גְּמוּר שְׁאִינוּ בְּדִרְבָּה אֲרָץ אִפִּילוּ דָּאֵז הוּא מְוַחֲזָק שְׁעוֹבֵר עַל רֹוב עֲבִירוֹת מִשָּׂא"כ אִם הוּא בְּדִרְבָּה אֲרָץ שְׁנוֹהֵג בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל כ"ע מוֹדוֹ דְּהִלְכָה כַּר' יוֹסִי רַק בְּעַם הָאֲרָץ גְּמוּר שְׁאִינוּ אִפִּילוּ בְּדִרְבָּה אֲרָץ וְהוּא מְוַחֲזָק שְׁעוֹבֵר עַל רֹוב עֲבִירוֹת שְׁאִינוּ נוֹהֵג כָּלֵל בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל בְּזָה גַלְעָד דְּלֹא חִיִּישִׁינָן כָּלֵל לְאִיבָה כִּינּוּן דְּהוּא מְלַתָּא דְּלֹא שְׁכִיחַ לְמִצְוָא כִּי הָאִי וְדָאִי לֹא חֲשׂוּ לְאִיבָה כְּזוֹ בְּיַחֲדִי שְׁנַמְצָא פֶן אֶחָד מִן הָאֲלָף וְכֵן נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַמ"א בַּא"ח סִימָן קצ"ט ס"ק א' שְׁיָרַד לְחִילּוּק זָה וְהוּא בְּרוּר גַּם בְּתְּשׁוּבַת צ"צ ס' ב' פָּסַק ג"כ כְּהָאִי דַּר' יוֹסִי גַם בְּלָחֵם הַמְּשִׁנָּה פִּי"א מֵהַלְכוֹ עֲדוֹת כְּתַב עַל הַרְמַב"ם וְנ"ל וְאוֹלִי י"ל דְּרַבִּינוּ סוֹבֵר דְּתַרְתִּי בְּעִינָן טַעְמָא דְּמִפְּנֵי חוֹמֵר נְזַהְרִין וּמִשׁוּם טַעְמָא דְּאִיבָה ע"ש וַא"כ בְּנִדּוֹן זָה לְחֲשׂוֹד אוֹתָם שְׁיִכְשִׁילוּ לְרַבִּים לְהַאֲכִיל גְּבִילוֹת וְטְרִיפּוֹת שְׁהוּא חֲמוּר מְאוֹד וְדָאִי חִיִּישִׁינָן לְאִיבָה וְאַפִּי' בְּאִיסּוֹר קַל מְאוֹד ג"כ חִיִּישִׁינָן לְאִיבָה כְּמִבְּנָאֵר בִּי"ד בַּב"י סִימָן קי"ב לְעַנְיָן פִּתְּם לְאַכּוֹל הַנְּזַהֵר מִפִּתְּם עִם שְׁאִינָם נְזַהְרִין וְהוּא מֵהִירוּשַׁלַּיִם יַע"ש וְעִינָן בְּסַפְרֵי מִנְחָ' יַעֲקֹב כָּלֵל ע"ה ס"ק י"ז אַף שְׁהַנְּחֻתִי שְׁם בַּצ"ע הִיָּינוּ דוֹנָקָא לִיחִי' הַמְּחַמִּי' עַל עַצְמוֹ וּבְאִיסּוֹר קַל מִשָּׂא"כ בְּאִיסּוֹר חֲמוּר וְלְאַסּוֹר לְרַבִּי' וְדָאִי אִיכָּא אִיבָה אֲלִיבָא דַּכ"ע וְכֵה"ג כְּתַב בְּתְּשׁוּבַת רַדְבָּ"ז ס' רצ"ו יַע"ש וְתוֹ דְּהָנִי כְּגִזְרָה שְׁאִין רֹוב הַצְּיָבוֹר יְכוֹלִין לְעַמּוֹד בָּהּ כִּי מַה יַּעֲשֶׂה עוֹבְרֵי דַרְכִּים כִּינּוּן שְׁלֹא יִהְיֶה בְּאִפְשָׁר לְאַכּוֹל אֲצֵל כָּל אָדָם וְכַבֵּר אָמְרוּ חַז"ל עַד א' נְאֻמָּן בְּאִיסּוֹרִין וְרֹוב מִצְוִיִן אֲצֵל שְׁחִיטָה מְוַמְחִין הֵן וְרֹוב בְּהֵמָה בְּחֻזְקָת פְּשָׁרוֹ' הֵן עוֹמְדִין גַּם בְּשַׁבַּת דָּף ל"ב אָמְרִינָן הַלְכוֹת הַקִּדְּשׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׁרוֹת הֵן הֵן גּוֹפִי תוֹרָה וְנִמְסְרוּ לְעַם הָאֲרָץ יַע"ש וְאַף שְׁרָאִיתִי בְּעַנְיָן בְּדִיקָתוֹ וְהַרְגָּשָׁת הַסַּפִּין רַבִּים מֵהַשׁוֹחֲטִי' אִין בְּקִיאִין

בדבר אינם זריזין היטב בבדיקת הספין שצריכה פוננת הלב גם הבי"י בי"ד סי' י"ח פתב
ונ"ל פתב הר"ר יונה בספר שערי תשובה ולמוכחים יונעם להעיד בעם ויזהרו בתורת
שחיטה בדוקדוקיה ויבחרו להם שוחט ירא חטא פי עם רב מישאל תלויים בזה וגם
אמנם אמרו חז"ל רוב מצויים אצל שחיטה מומחים הן יש מקומות מבלי משים ואין
תוכחה מצויים שם רבים מן העם הנמצאים אצל שחיטה בלתי מומחים ועוד ראינו
במקצתם שעוררה פי רבים מן המומחים רחקו לבם מיראת חטא ואשר איננו ירא לא
יבין לדקדק לבדיקת הספין פי צריש לכונן מאוד מאוד בבדיקת הספין הלא תראה פי
ידוק אדם פעמים ושלף ולא ירגש בפגימה דקה ולאח"כ ימצאנה עכ"ל וכה"ג מבואר
בש"כ סימן קי"ט ס"ק א' דלענין שחיטה לא אמרינו כל ישראל בתזקת פשרות הן עומדין
וממנין שוחטין מומחין מהאי טעמא ע"ש וכל זה פתבו הפוסקי' הראשונים והאחרונים
כדי לנרז למנות אנשים פשרים וידועים על השחיט' ולנרזם מאוד וכמבואר בש"ע סי'
י"ח סעי' י"ז וכן ראוי ונכון לכל רב ומנהיג בעירו ומדינתו להשגיח על פה וכן נהגתי
במדינת הסרים למשמעתי שבדיקתי כל השוחטים ובדקים בהל' שו"ב ובבדיק' והרגשת
והשחזות הספי' וזרתי אותם מאוד מאוד על זה וכן תקעו פכם בפועל ממש להיות
זריזין בבדיקת הספין אם יהיה בישובם שוחט אחד מומחה או מורה להראות לפניו ספינו
פעם אחת בשבוע גם שלא להכשיר שום בהמה שיש בה ריעותא עד שיצטרף אליו שוחט
א' מומחה או מורה וגם לחקור ולעמוד על הדבר פשלוקח בשר אם השוחט הוא שוחט
מומח' וירא ואחר יאכל ומה יש לעשות אם יעבור השוחט במרד ובמעל הקולר תלוי
בצואר השוחט ההוא וכל ישראל נקיים ולא יאונה לצדיק כל און אבל לאסור דרו' כלל
הבשר של בני המדינה והכפרים ולאסור אפילו פליהם זה נדאי איבה גדולה היא ויש
לחוש לאיבה וכמה חששות כאלו אינם בכלל היהודים ויוכל עי"ז לבא לידי כמה תקלות
גם בעין יעקב הגדולים שם בתגיגה גבי הא דר' יוסי פתב ונ"ל למדתי מפאן לדור הזה
שאנחנו בתוכו תשובה בעדינו על מה שאנו מקילין בדברים רבים הדומין לאלו לסלק
ממנו איבה ושנאה עכ"ל גם מאבותי ורבותי הגאונים אשר בארץ המה ועודנו חיים גם
מהר"א זקני הגאון מהר"ש זצ"ל ואחריו בנו חמי הגאון מהר"ו זצ"ל וגיסו הגאון
מהר"א זצ"ל לא שמעתי בזה וכן נוהג גיסי כ"ש הגאון מהר"ד אופנהיים נר"ו אשר
ישיבתו קבוע בק"ק פראג על פן בני פלף מדרו' זו פי כל המשנ' ידו על התחתון' ויהי'
להם מה שלקהם ובנדאי פוננת' לשם שמים מ"מ אקנה פשיגועו דברים אלו לפניהם
שיחזרו מדבריהם אף שקטנם עבה ממתני פי מודים דרבנן היינו שבחזיהו וכהא דרבא
דאוקי אמורא עלה ודרש דברים שאמרת לפניהם טעות הן פי תלמידי חכמים את והב
בסופה וראוי לכל ישראל להיות פאיש אחד בענין אכילה ושתיה ולא להבדל פהבדל
ישראל מהם פי אין לעשות אגודת אגודת כ"ד המדבר למען אמת והשלום שלום על
ישראל הקטן יעקב: שאלה נט מהמנפלא מהור"ר יונפא דיין מומחא דמדינת אנשבה אחד
קנה בהמה והיתה הולכ' ביושר ולא ניפר בה ריעותא כלל לא בחייה ולא לאחר שחיטה
אף שאח"כ באו שני יהודים ואמרו שהם היו רוצים ליקח בהמה זו שפירין בטביעת
עין אף ורק שהמוכר אמר להם שהיא צולע' פה קצת לפי שהיה נפל מהקערה שקורין
שיסל"י ועכשיו שהיא אינה צולעת כלל אם היא מותרת פי חיישינו לאיפסק ואיעכל
ניבה ואינו ניפר מעכשיו: תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי ע"י הקצין המושלם כהר"ר

שלמה פ"ו המדינה יצו הנה בנדאי כל שבנדו נאמן לאסור פמבוא' הדין זה ברור בספרי מנחת יעקב על תורת חטא' פלל כ"ט ס"ק ז' ויענין מה שם שחדשתי ותמצא נחת אכן נ"ל להתיר בנ"ד מצד אחר אף שהוא נאמן היינו במידי דנדאי קים ליה ובקי בזה שהוא דבר הנראה לעינים והכל יודעין משא"כ באיברי' שבפנימי' שאין הכל יודעין מה שבפנים דמה שאמר המוכר אי"ז או"ש דע"ם שיסל"י גיפאלי"ן הוא רק על דרך האומד ובדמי אף ישראל אינו נאמן על זה שאמר פן בדמי מפח האומ' שרואה שצולע ואינו ראוי למלאכ' ע"כ אומ' ששף מדונקת' דמי ששף מדונקת' אולי נחלש ע"י חולי ברגלי' אחרונים ולא שף מדונקתא פהא דתלינו ואמרינו שגרונא נקטי' דהא מדינא דש"ס אינו נאסר אלא דוק' דאיעכל ניב'י' ואף גם לדעת מקצת הפוסקים בעיני עכ"פ איפס' ניבה ואף גם למאן דמחמי' היינו היכ' שהבהמה היא שמוט' ירף לפנינו אב' פשהוב' לפנינו שלא נשט הירף פלל לא אמרי' דאין אנו בקיאיין אי איפסוק או איעכול ניבה פיון שאין כאן שמוטה לפנינו אף אם היו שני עדים פשרין מעידן לפנינו שנשט פעם אח' הירף מדונקתא פיון שהוא לפנינו הדר בריא חזינו דלא איפסק ולא איעכל ניבה נדאי לא מטריפיון דכיון שראינו דהדרא לברייתא אין צורך לבקיאית דיון דאלו איפסק או איעכיל ניבה לא היה הדר בריא מכ"ש שאין כאן עדות ברורה רק ע"פ האומד ובדמי דכבר מבואר בא"ע סי' י"ז דאפי' במל"ת חיישינו לבדמי ובמידי דלא קים ליה נדאי אינו נאמן וכדי שלא להוציא חלק בלי ראיה אעתיק לו מה דאיתא בפ"ס דכתובות דף ט' ע"א מהו דתימא התיב דנדאי קים ליה אבל ה"א מיקם הוא דלא קים ליה קמ"ל דגם התיב קים ליה הרי להדיא דאף בישאל דאינו נאמן אלא היכא דקים ליה ולא היכא דלא קים ליה וכ"ש שהבהמה היתה מהלכת ביושר גם אחר הפשטת עורו לא ניכר ריעותא ואף אם היה נשט בנדאי הדרא בריא שפיר לכן נ"ל שהבהמה פשרה אכן אם נודע לבעל הבהמה הריעות' זה ושמע מהמורה שצריף בדיקה ועבר ולא בדקי' אז יהיה מן הראוי למקנס' ולא אוכל להאריף לע"ע מפני הטורדא כצפור הנודד מקנה ולא ישפון לבטח ביד עין יעקב גם נשאלתי בבהמ' שנתקלה ברגליה האחרונים ונעשה חגרת ברגלה אחת והשפתי שצריף בדיקה ברגל שחגרת בו אע"ג דמבואר בי"ד סימן ל"ד סעיף ז' בהמה שגוררת רגליה אין חוששין שמא נפסק החוט אלא אמרינו שגרונא נקטיה מ"מ הא תברא בצידה דוקא שלא נודע שנפלה אבל נודע שנפלה חוששין אע"ג דהתיב לענין פסיקת חוט השדרה קאי ובעינינו נפלה ממש שיש לחוט לפסיקת החוט משא"כ בזו שנתקלה לחוט ואינה גוררת רק רגל אחד שנתקלה בו אין לחוש לפסיקת החוט מ"מ פיון דאיכא ריעותא לפנינו שהוא חגרת ונתקלה איכא רגלים לדבר דרגל שנתקלה נעשה שמוטת ירף וצריף בדיקה בירף זו וכן יבוקש הדבר וימצא שהיתה שמוטת ירף ואיפסיק ניבה והטרפתי בהמה: הקטן יעקב: שאלה ס עצם שנמצא על הריאה וראינו שהוא מצלעות שבצדה כיצד יש לנהוג פי יש חלוק דעות בין האחרונים גם לפעמים נמצא סרסא עוברת ע"י משמוש וקודם הנפיקה נתקרה או נאבדה אי יש להכשיר בהמה אי לא עוד יש לי לשאול על הא דאי בש"ע סי' ל"ה סעיף ב' בהג"ה אם חסר מקצת מן הנרדא יש לבדוק באונה או באומה מצד שמאל אם נמצא החתכה חסרה דכשר פי כן נמצא לפעמים בגדיים וטלאים וקשה אם נמצא פן בגדיים וטלאים נדאי מסתמא פן הוא ג"כ בבהמות גדולות שהרי לא נשתנה מקמות שהיה: תשובה על דבר עצם מצלעות שנסרף לריאה

שְׁבַצְדָה הַנָּה אַף שֶׁהִט"ז אוֹסֵר וְשִׁפְן שְׁמַע מִמְּהַר"ם יָפָה מ"מ בְּשִׁחִיטוֹ אַחֲרוֹנִי כְּתַב
שְׁנֵת פֶּשֶׁט הַהוֹרָאָה בְּזָה דְלֹא כִּט"ז וְכֵן הַסְּכֵמַת הַפֶּר"ח וְכֵן הַסְּבָרָא נוֹתְנַת פִּינּוֹן שְׁעָצָם
מִצְלָעוֹת הוּא מְנוּחַ שֶׁם תְּמִיד לֹא חִיּוּשֵׁינּוֹן לְנִקְיָבוֹת שְׁאָר אַבְרִים גַּם הַרְיָאָה אֵלּוּ הִיִּת'
נְקוּב' הִיִּתָּה עֲדִינּוֹ תַּחֲוֵב' בּוֹ פִּינּוֹן שְׁהַרְיָא' בְּחִי' נְפוּח' וְדוּחֶקַת עֲצָמָה תְּמִיד בְּצִלְעוֹת וְדוּקָא
שְׁהַרְיָאָה תַּחֲתֵיּוֹ יָפָה בְּלִי שׁוּם רִיעוּתָא וְעֻלְתָּה בְּנִפְיָחָה וּמ"מ אֵין לְהַתִּיר אֱלָא בְּבִהַמ'
גְּדוּלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא הַפֶּסֶד מְרוּב' פִּינּוֹן שְׁמַהַר"ם וְהִט"ז אוֹסֵר גַּם הֵנָּה כִּי לֹא הִשְׁיֵג
עָלָיו פְּדָרְפוֹ וְעַל דְּבַר הַסְּרֵכ' עוֹבְרַת ע"י מְשֻׁמוֹשׁ וְקוּדָם הַנְּפִיחָה נִתְקַרְעָה אוֹ נֶאֱבְדוּ
לְכַאוּר' הִיָּה נִרְאָה לְהַכְשִׁיר בְּפֶרֶט בְּמַקּוֹ הַפֶּס' מְרוּבָה וּכ"כ בְּתַשׁוּבַת חֲנוּפָה בֵּית יְהוּד' ס'י
מ"ב וְכֵן נ"ל מ"ש הִט"ז בְּסִי ל"ט ס"ק נ"ו וְז"ל הַבְּדִיקָה שֶׁלָּנוּ אֵינּוּ אֱלָא לְחוּמְרָא פִּינּוֹן
דְּכָבֵר עֲבָרָה הַסְּרֵכָא עַל יְדֵי מְשֻׁמוֹשׁ יַע"ש וּמ"מ נִלְע"ד דְּאֵין לְהַקְל אֱלָא שְׁנֵת מַעֲרָה הַסְּרֵכָא
בֵּין אֲצַבְעוֹתָיו ע"י מְשֻׁמוֹשׁ בְּנַחַת וּכְמ"ש הָרֵא"ש וְשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּאֵז הַבְּדִיקָה הִיא רַק
חוּמְרָא בְּעֻלְמָא וְאֵז יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אִם לֹא יוּכַל לְנַפֵּחַ ע"י אֲוָנָס שְׁנִקְרַעַת אוֹ נֶאֱבְדָה אֲכֹן
בְּיֵשׁ מְקוּמוֹת שְׁמִקְוִילִין וּמְמַעְכִּין בְּחֻזְקָא קִצָּת וְגַם בְּק"ק פְּרָאג שֶׁהַבּוֹדְקִים מְמַעְכִּין בְּסְרֵכָא
וּבְרִיָּאָה עַד שֶׁהַסְּרֵכָא נִקְלַף מִהַרְיָאָה לְגַמְרֵי כִּי סְרֵכָא גְּמוּרָה אֵינָה נִקְלַפַּת וְאִמְרוּ שֶׁכֵּן
קָבְלוּ מִרַבָּם שׁוֹחֲטִין מְנוּחָיו וּלְפִי שֶׁהוֹנֵכֵר בְּשִׁחִיטַת הָאֲחֲרוּנִים שִׁישׁ לְהַסִּיר הַסְּרֵכָא בְּלִי
שׁוּם דְּלִדּוּל מִהַרְיָאָה וְאֵי אֶפְשָׁר בְּעֵנָּן אַחַר גַּם אִמְרוּ שְׁאֵם לֹא יַעֲשׂוּ כֵּן יִהְיֶה דְּבַר שְׁאֵין
יוּכַל לְעַמּוֹד בָּהּ בְּאוֹתָן גְּלִילוֹת שִׁיָּהָא רַבָּא דְּרוּבָא טְרִיפָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְאֹכַל בְּשׂוֹר כָּלֵל
הַעֲלִימוּ חֻכְמֵי הַדּוֹר אֵת עֵינֵיהֶם וְהַנִּיחַ לָהֶם מְנַהֵגִם וְסִמְכוּ עֵיקַר עַל הַנְּפִיחָה א"כ אֵין
לְהַקְל שְׁנֵי קוּלוֹת לְהַקְל בְּעֵנָּן הַמֵּיָעוּף וְהֵיכָא דְלֹא יוּכַל לְנַפֵּחַ תַּרְצָה לְהַקְל דְּהוּי כְּשֵׁנִי
קוּלוֹת דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי דְּמִתְחַלָּה אַתָּה אוֹמֵר לְמַעַף בְּחֻזְקָא קִצָּת וּכְה"ג כִּי הַנְּפִיחָה עֵיקַר
וְאַח"כ תַּרְצָה לְהַקְל בְּלִי נְפִיחָה כָּלֵל אִם נִקְרַעָה אוֹ נֶאֱבְדָה בְּאוֹנָס חֲלִילָה וְכֵן בְּנִמְצָא עֲצָם
עַל הַרְיָאָה דְּאֵז צְרִיף נְפִיחָה מְדִינָא אֵין לְהַקְל כָּלֵל בְּלֹא נְפִיחָה אֲלִיבָא דְּכ"ע וּק"ל וּמָה
שֶׁהַקְּשֵׁת בְּדִין חֹסֵר מְקַצֵּת מִן הַנְּרִדָּא הַנָּה לְפִי פְּשׁוּטָה הִיָּה נִרְאָה לוֹמֵר דְּהֶאֱמַת כֵּן הוּא
דְּכְשָׁגְדִילִים נִתְגַּדֵּל הַרְיָאָה וְנִעֲשֶׂה הַנְּרִד שְׁלֵם אַף אַף לְפִי דְּרַכָּה יֵשׁ לוֹמֵר דִּידוּעַ מְנַהֵג
הַרְוּעִים בְּגִדְיִים וּטְלָאִים כֹּל שְׁמַרְגִּישֵׁין בְּהוֹן קִצָּת שִׁינּוּי וְחוּלֵי וְכַחֲשׁוֹת לֹא יִנְיָחוּ לְגַדֵּל
אוֹתָם רַק מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְאַלְתֵּר לְאַכִּילָה בְּעוֹדָן קוּטְנִים לְכֹן כְּתַב רַמ"א שְׁנִמְצָא כֵּן בְּגִדְיִים
וּטְלָאִים וְאִם נִמְצָא כֵּן בְּגִדוֹלִים אִמְרִינּוּ שֶׁהַרְוּעָה לֹא הִיָּה בְּקִי וְעֵינֵין בְּשִׁ"ף שְׁמַפְקַפֵּק עַל
קוּלָא זֹו וְאֵין לְהַקְל אַא"כ בְּשַׁעַת הַדְּחָק אוֹ הַפֶּסֶד מְרוּבָה נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה סֵא
שׁוֹחֵט אֶחָד שֶׁהִתְחִיל לְשַׁחוֹט וְשַׁחַט מְקַצֵּת הַעוֹר וְשָׁהָה וְשַׁחַט אַח"כ בְּמַקּוֹם אַחַר וְחִתָּף
אֵת הַעוֹר שֶׁחִתָּף בּוֹ מִתְחַלָּה וְכַבְּסוֹ אוֹתוֹ הֵיטִיב וּבְדָק וְרָאָה שֶׁלֹּא נִחְתָּף כָּל הַעוֹר וְהַכְשִׁיר
הַבְּהֵמָה אֵי שְׁפִיר עֶבֶד גַּם תַּרְנַגְלוֹת שְׁחוּט יוֹצֵא מִפִּיהָ וּמְשַׁכּוּ בָּהּ וְרִאִינוּ שֶׁהוּא תוֹף הַנּוֹשֵׁט
וְלֹא יֵצֵא לְחוּץ כִּי צִד יִשְׁחוֹט אוֹתָהּ וְא' שְׁשַׁחַט בְּלִילָה וְנִתְכַּפָּה הַנֵּר בְּאֲמָצַע שְׁחִיטָה מָה
דִּינּוֹ: תַּשׁוּבָה עַל דְּבַר הַשׁוֹחֵט אִם לֹא יֵצֵא דָם פְּשׁוּט שְׁאֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ כָּלֵל פִּינּוֹן שֶׁלֹּא יֵצֵא
דָם וְלֹא חִתָּף כָּל הַעוֹר אֱלָא אֶפְיָלוּ יֵצֵא דָם דְּמִשְׁמַעוֹת הַרַמ"א בַּהַג"ה ס"ס כ"ג לְהַטְרִיף
וְגַם הִט"ז מְסַכֵּם עִמּוֹ בְּחוּמְרָא זֹו אֲכֹן דַּעַת מִהַרְש"ל לְהַקְל הֵיכ' דְּלֹא חִתָּף כָּל הַעוֹר וְכֵן
מְצַדֵּד הַשִּׁ"ף לְהַקְל כְּדְּבָרָיו בַּה"מ וְהַפֶּר"ח כְּתַב הֵיכָא דְלֹא חִתָּף כָּל הַעוֹר יֵשׁ לְהַתִּיר
בְּפְשִׁיטוֹת וְכֵן נ"ל עֵיקַר כִּי מ"ש הִט"ז דְּאֵין דָּם בְּעוֹר אֲשֶׁתְּמִיטְתִּי מִמְּנוּ סוּגְיָא דְּש"ס
דִּיּוּמָא דָּף מ"ח וְלֹא מְדַם הַעוֹר הָרִי שִׁישׁ דָּם בְּעוֹר וּבְאֲמַת לֹא יִדְעָתִי מָה חֲשֵׁשׁ אִסּוּר יֵשׁ

בזו אם רחץ העור היטב שאי אפשר לומר שדם סותם הנקב וכי אין יכולין לראות ולבדוק אם חתף כל העור וכי סומין אנחנו והוא חומר יתירה בלי טעם לחשן' לנקבות הנשט פיון שאין העור נחתף פולו ול"ד למריטת הנוצה שעור הוא דק וניקבת ע"י מריטת הנוצת פולו משא"כ בעור הבהמה שאפשר לעמוד על הבדיקה ונפה עשה השוחט ובנדאי הוא מומס' וקבל פן מרבו ומ"מ אין ראוי לכל שוחט לעשות פן רק ישאל למורה או בצירוף שאר שוחטים מומחים ועל מה ששאלת בחוט יוצא מפי התרגולת נ"ל דיש לנהוג בו כהאי דמסמס קועיה דמא לשחוט הקנה לבדו ואע"ג דלכתחלה צריכן לשחוט אף בעוף שני סימנים מ"מ כאן הוי פדעבד דאי ישחוט הנשט אתי לידי שהיה פשיחתיך החוט ואחר שחיטה יראה מהיכן חוט זה בא בכך יבוקש הדבר ונמצא שחוט היה משוף דרך הנשט להזפק משם לקורקבו שם היה קשר החוטין שאכלה התרגולת ולא נמצא בה ריעותא והיא פשרה.

ועל דבר כביות הגר באמצע שחיטה אע"ג דשחט בליילה בלי גר קי"ל דשחיטתו פשרה מ"מ ע"י כביות הגר מבעית השוחט תוף השחיטה ועושה שהיה טריפה נ"ל: הקטן יעקב: שאלה סב לפרש דברי הש"ך בסי' מ"ד ס"ק ט"ו ד"ה או פשנבראת כף וכו' גם נמצא בבהמה כוליא אחת גדולה מאוד וכוליא שניה נתקטנה מאד ולא היינו יכולין לעמוד על הברור אם נעשה פן מתחלת ברייתה או לא מה דינה: תשובה הנה בדברי הש"ך ראיתי הרבה משתבשין ומגיהן דבריו ובאמת הוא שלא לצורך והכי פוננת פירושו כי בכל בו כתב גיטל פשרה והיינו פשנבראת כף שאם גיטל על ידי חולי פיון שהקטינה פחות מפשעור איך תחזור להכשרה עכ"ל וכ"כ הב"י ועל זה השיג מהרש"ל על הפל בו וכתב ונ"ל ולא נהירא דהא במתני קתני גיטל פשרה וכל גיטל משמע אפי' ע"י אדם או חולה אלא נודאי מייירי שגיטל ע"י חולי או ע"י אדם ומה שמתמה הפלבו ע"י חולי איך תחזור להכשרה למה לא תחזור פיון שנעשה ע"י חולי ולא ע"י אדם כמו ריאה דאי נקבה וסביף בבשרה וכו' עכ"ל מהרש"ל ועל זה השיג הש"ך על מהרש"ל במה שהבין מהרש"ל מדברי פלבו שאף על ידי אדם טריפה זה אינו דהפלבו לא רצה למעט רק ע"י חולי אבל ע"י אדם גם הפלבו ס"ל דקשר כמ"ש המחבר באמת בש"ע והדרישה אלא דע"י חולי ס"ל לכלבו דטריפה דאיך תחזור להכשרה ומה שמתמה רש"ל למה לא תחזור כמו בריאה פתב הש"כ דלא דמי לריאה נמצא דברי הש"כ נכונים וכן למדתי עם תלמידי והוא נכון וע"ד שנמצאת כוליא אחת גדולה מאוד מעשה כזה בא לפני בק"ק פראג ונדתי להכשיר מדנתקטנה שניה שלא ע"י חולי כי נדאי נעשית כף מתחלת ברייתה ולכך נתקטנה השנייה ג"כ מתחלת ברייתה היינו רביתייהו ואפשר שנה נכלל בלשון הטור והרשב"א שכתבו ומראיתה מוכחת עלה ומ"מ לא רציתי לעשות מעשה עד שנשאתי ונתתי בזה עם גדולי הוראה והסכימו בזה להכשיר ובא הדבר בהיתר נ"ל הקטן יעקב: שאלה סג צייד אחד שצד עוף אחד שאינו שכיח בישוב וקבלה שהוא עוף טהור ונפסק רגלו מן הארפובה ולמטה אי חיישינו בזמן הזה לנשיכות נחש.

עוד באתי לשאול על טרפס הכבד שלא היה לו בשר כלל רק שני עורות היו קיימין אי יש להטריף כמ"ש בתשובת חינוך בית יהודה סי' ל"ט או לא גם אם יש לסמוך למעשה מה שפסק הט"ז בסי' כ"ז בנשברה השדרה ורוב בשר והחוט קנים או לא: תשובה אף דמבואר ב"ד סימן ז' דבזמן הזה אין חוששין לנשיכו' נחש פי אין הנחש מצוי בינינו

ואף שהש"ך שם השיג על הדין מ"מ בספרי מנחת יעקב פ"ו עשיתי חונק לדברי
הש"ע בזה ע"פ הסוגיא מ"מ נ"ל דכל זה דוקא בעוף המצוי ביישוב והמדינה לפי שאין
הנחש מצוי בינינו משא"כ עוף זה שאינו מצוי ביישוב רק שהוא במקום רחוק ואולי
באותן מקומות שכיהן ג"כ נחשים ונמירא ספנתא דאפילו בספיקא אסור וחוששין שאינו
מצוי לשאינו מצוי לפי שאין אנו בקיאים בבדיקה יש לאסור ועל דבר טרפס הפכד לא
ידעתי שום טריפות בזה וכי להוסיף על הטרופות יש ולא מצינו שום פוסק ראשון או
אחרון וכ"ש סוגיא דש"ס שיש חשש איסור בזו דהא אפי' גיקב נקב מְפֹלֵש גופא הוא
חומרא שלא נמצא בש"ס רק דסופו לטול הפכד הספמת כל האחרונים דמה"ט אפי'
קרום שעלה מחמת המכה וכל סתימה הוי סתימה וכ"ש סתימת הקרויין עצמו אם אין
רואין שום רקבון וריעותא בקרויין אין פאן חשש איסור פלל וראיתי שם בתשובה
שדבריו הם בלי ראיה פלל נגד משמעות הפוסקין ואולי תלמיד טועה כתבו גם שם
בתשובה סי' מ"א ראיתו שהשיג על הב"ח בנתפשל קודם שנודע תערובת דמתיר לאכלו
ע"ש וכבר עשיתי סמוכת לדברי הב"ח בספרי מנחת יעקב סוף פלל ל"ט ס"ק ח' ע"ש
שנצול מפל השגות של הש"ך והפר"ח ותשובה הנ"ל יע"ש ועל מה ששאלת בנשברה
השדרה ורוב בשר וחוט קנים אם יש לסמוך למעשה להכשיר כמ"ש הט"ז ס"ס כ"ז
בשם תשובת אחיו ר"י הלוי דע שבתשובתי חלק ראשון סימן נו"ן השגתי על כל דברי
הט"ז ואחיו בזה הוכחתי דהוא אסור מדינא לדעת רוב הפוסקים ראשונים ושוב נדפס
תשובת מהר"ץ וראיתי שפסי' כ"ח תחלת דבריו פיון לדעתי אף מפח דברי תוספות
שהביא מהר"י לוי מפקפק בזה ובאמת ישבתי שם דברי תוספ' בטוב טעם וטרופה גמורה
היא או אפילו נבילה נמי הוי כמו שהוכחתי שם בתשובה והוא ברור נ"ל הק' יעקב
שאלה סד מהמנפלא מהור"ר בנימין פ"ץ מקראקא בהיותו מ"צ בברוסיל ונ"ל בשבוע
זו הייתי בקרומביה על סעודת אירוסין ומדי עברי לשם נער רץ אחרי ובקדו בית הכוסת
ומחט תחובה בו באורך הדופן והנה פראותו אותו מיד הטרפתי אף שלא היה בדי שום
ספר אף ע"פ כן אין זו צריף לפנים הלא הוא ערוף בסימןמ"ח הובא בט"ז בשם הג"ה
ש"ד ואו"ה פלל נ"א דאם נמצא המחט בדופן בית הכוסת באורך טריפה וכו' וכתב הט"ז
ולפ"ז אין היתר במצד א' אלא פשהמחט מונחת בחלל בית הכוסת גם בד"מ סימ' מ"ו
הביא הג"ה זו ולא ידעתי למה לא הביאו בש"ע עכ"ל ושוב האריך מכ"ת בענין זה
שראוי להחמיר כי הד"מ אשר מימיו אנו שותין וכל מדינת אלו נמשכין אחריו מי יקל
ראשו נגד אלו המחמירין ע"כ תוכן שאלתו בקצרה: תשובה הנני באמת תחלת דהאי
הוראה אף שיש לו על מה שייסמכו מ"מ לא טוב עשה שהטריף מיד בלתי עיון בספר אף
שהיה פשוט בעיניו עיני פקחין מ"מ התורה חס על ממון של ישראל והיה מן הראוי
להיות מתון בהוראה וכבר אמרו חז"ל אסור לתלמיד להורות במקום רבו אא"כ רחוק
ממנו ג' פרסאות ומכ"ש שרבינו הן הן הספרים אשר נתפשטו בקרב ישראל ראוי לכל
מי שהגיעו להוראה שלא יורה שום הוראה בלתי עיון תחלה בספר וכן קבלתי מרבתי
נוחי נפש הגאונים זצ"ל ובניחיד שמעתי פן ממוח"ז זצ"ל הגאון המפורסם אב"ד ור"מ
מהר"ש זצ"ל שהיה זקן יושב ביישיבה וכסא הוראה בק"ק פראג זה ארבעים שנה
ואעפ"כ לא הור' בלתי עיון בספר תחלה מה"ט וסמך לדבר אז לא אבוש בהביטי וגו'
ובר מן דין ראוי לעשות פן במקום שאין בני תורה שלא יחשדו ויאמרו עמא דארעא

שֶׁמְחַמְרִין עֲלֵיהֶם שְׁלֵא כְּדִין מְפָנֵי חֲסִידוֹת וְכֹה"ג וְאִין חוֹשֵׁשׁ לְהַפְסִיד מְמוֹנָם שְׁהָרֵי הוֹרָה כֹּן מְבַלֵּי עֵינֵי בִּסְפָר וְדִין גְּרָמָא עַל יְדֵי שְׂרָאוֹ שְׁהוֹרָה כֹּן מְבַלֵּי עֵינֵי בִּסְפָרִים רַק עַל הַמְרוּצָה ע"כ תְּשׁוּדוֹ לוֹ שְׁהַפְסִיד מְמוֹנָם שְׁלֵא כְּדִין מִצַּד הַחֲנוּמְרָא וְשִׁלְחוּ אֶל מוֹרָה אַחַר וְאַלְמָלֵי הִנֵּה לְפָנֶיהָ מְתוּן בְּדִין פְּאֵלוֹ מִצַּע' עַל הַפְּסִד מְמוֹנָם אִזִּי שׁוּב לֹא הִנֵּה בּוֹדְקֵי מְמוֹנֵנוּ לְמַעַלָּה רַק שְׁהָיוֹ אוֹמְרִים כֹּל טַעְדְּקֵי דְאִית לִי לְמִיעֵבַד עֲבַד וְאִין לָהּ אֵלָא שׁוֹפֵט וּמוֹרָה שְׁבִימִיָּה וְאִין בְּזָה מְשׁוּם גּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת אֵלָא מְשׁוּם וְהִייתֶם נְקִיִּים מַה' וּמִיִּשְׂרָאֵל וְכֹה"ג מְצִינוּ בְּש"ס שְׁאָמְרוּ חו"ל חֲזִי דְקָשְׁרוּ לְכֶם עוֹרְבָא יַע"ש וּמְפָאֵת זֶה מַה שְׁהִתְרַעַם מַכ"ת עַל הַחֲכָם שְׁהוֹרָה לְהַתִּיר אִין עָלְיוֹ שׁוּם תְּלוּנָה לְפִי דַּעַתוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ עַל מַה שְׁיִסְמְךָ וְלֹא יָדַע כֹּל שְׁכָבֵר הוֹרָה מַכ"ת לְאִיסוּר שְׁלֵא יִהְדוֹר עֲבֹבְדָא וְאוֹרִינְתָא הוּא דְרַתַּח בִּי וְאַחֲרֵי שְׁהַדְבָר בְּמַחְלֻקַת שְׁנוּי' הִנֵּה מִן הָרְאוּי לְמִנּוּעַ שְׁלֵא לְהַשִּׁיב מְאִפְּלֵוֹ חֲצִי דְבָר בְּעִנְיָנוּ זֶה עַד שְׁאֵהִיָּה נִשְׂאֵל מִהַבְּעַל דְבָר עֲצָמוֹ אֲנֹפֵן הָרְאוּתוֹ עַד שְׁיֵהָא שְׁנִיָּהֶם שׁוֹאֲלִין כֹּא' גּוֹפָא דְעוֹבְדָא הִכָּא הָנִי כִי בְּקַל הַדְבָר מְשַׁתְּנָה לְפִי עִנְיָן הַשׁוֹאֵל לְהַנְשִׂאֵל אָף בְּאִשְׁר הַדְבָר מוּטָל עָלֵי וְגַם חֲבִיבוֹתָא דַּמַּכ"ת לִי אֲמַרְתִּי שְׁלֵא לְהַשִּׁיב פְּנֵי רַקִּים וְלֹא אֲשָׂא פְּנֵי אִישׁ כִּי הַדְבָר הִנֵּה תְמוּהָ בְּעִנְיָ מְאוּד עַל רַמ"א שְׁהִבִּיאוּ בַד"מ דְבָרֵי הַאו"ה וְהַשְׁמִיטוּ בַש"ע וְאַדְרָבָה מְשַׁמְעוֹת הַש"ע בַּסִּי' מ"ח דְכָל שְׁנִיָּקֵב הַמַּחֲט בְּצַד אֶחָד בְּבֵית הַכּוֹסֶת בְּמִקּוֹם הָעֵבֶב יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וּבְמִקּוֹם הַפְּסִד מְרוּנְבָה אֲפִילוֹ בְּהַמְסָס וְאִיָּהּ הַשְׁמִיט דְבָרֵי הַאו"ה בְּזָה לְהַחְמִיר וְכֹאֲשֶׁר תְּמַה עָלְיוֹ הַט"ז שְׁפַתְב וְלֹא יַדְעַתִּי וְכו' וְכֹה"ג יוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הַש"כ שְׁהַשְׁמִיט לְגַמְרֵי חוּמְרָא זֹו אֲכֹן כֹּאֲשֶׁר יִרְדַּתִּי אֶל הָעוֹנֵן רְאִיתִי שְׁאִין כְּאִן שׁוּם תְּמוּהָ עַל רַמ"א וְלֹא עַל הַש"ף וְנִעְתִּיק תְּחִלָּה מְקוֹר דִּין זֶה שְׁהוּא מַאו"ה כֹּלֵל נ"א דִּין כ"ב שְׁפַתְב וְז"ל וּמַחֲט שְׁנִמְצָא בְּדוֹפְנֵי הַדְּקִין וְלֹא נִקְבָה נִקְבָה מְפֹלֵשׁ וְכו' אֲבָל אִם נִמְצָא כְּעִין זֶה בְּדוֹפְנֵי בֵּית הַכּוֹסֶת אֲפִי' בְּאֹנְרָהּ בְּדוֹפְנֵי שְׁאִין לְהִבִּין בְּאִיזָה צַד פּוֹנֵה הַקּוֹפָא אֲפִי' הַטְרִיף' כִּינּוּ דְחִלְלָה רַחֵב אִם אִיתָא דְדָרָף הַנֶּשֶׁט עֵינִיל עַל הַפְּרָשׁ אִיבְעִי לְאַשְׁכּוּחֵי אֲמָנָם בְּתַשׁוּבַת מְהֵר"ם אִי' שְׁמַעְשָׂה בָּא לְפָנֵינוּ בְּמַחֲט שְׁנִמְצָא בְּקוֹרְקָבֵן וְלֹא הִנֵּה נִיכָר שׁוּם נִקְבָּה בְּחִלְלֵי הַקּוֹרְקָבֵן וְגַם לֹא עֲבַר הַמַּחֲט לְחוּץ אֵלָא שְׁנִמְצָא שׁוֹכ' כְּמוֹ בְּרִיחַ אֲנֹרָה הַמַּחֲט בְּרוֹחַב דוֹפְנֵי הַקּוֹרְקָבֵן וְאוֹסֵר וְכו' וּבַהַג"ה שְׁם וּבְתַשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א הַתִּיר וַע"ש סִימָן שַׁע"ז מַחֲט שְׁנִמְצָא בְּקוֹרְקָבֵן וְכוּלָּהּ נִבְלַעַת וְכו' תְּלִינּוּ לְהַקְלֵי דְדָרָף פְּנִים אֲתִי דְדָרְכוּ לְבֹא דְרָף הַנֶּשֶׁט עִם הַמַּאֲכָל וּבַהַג"ה ש"ד כְּתַב דְּמְהֵר"ם אוֹס' בַּכֹּה"ג וְכֹן הוּ' בְּשִׁמוֹ וְנ"ל דְּהַמְיָקֵל לֹא הַפְּסִי' הַרְשֵׁב"א טַעְמוֹ וְנִימּוֹקוֹ עִמּוֹ אָף טוֹב לְהַחְמִיר אִם לֹא בְּמִקּוֹם הַפְּסִד מְרוּנְבָה מ"מ בְּעִי בְּדִיקָה אַחַר קוֹרֵט דָּם לְמֵאן דְּבְעִי בְּדִיקָה בְּנִיָּקֵב מִצַּד אֶחָד עַכ"ל הָרֵי זְכִינוּ דְדַעַת רַמ"א וְש"כ לְפָרֵשׁ בְּעִנְיָן אַחַר דְבָרֵי הַג"ה ש"ד דְלֹא כְּנֹרָאָה מְדַעַת הַט"ז וּמְהֵרָש"ל דְכּוֹנְנָתוֹ דְנוֹקָא אִם נִמְצָא הַמַּחֲט תְּחוּבָה תוֹף הָעוֹר כְּבָרִיחַ וְאִינוּ נִיכָר מֵאִין בְּאֲתָה אִי מִבְּחוּץ אוֹ מִבְּפְנֵים כְּדְבָרֵי תְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א בְּקוֹרְקָבֵן וְא"כ אֲזִלִּי לָן הֵאֵי כֹּלֵל דְכִינִיל הַט"ז דְאִין הִיָּתֵר בְּמַצַּד אֶחָד אֵלָא כְּשֶׁהַמַּחֲט מְנוּחָ בְּחִלְלֵי בֵּית הַכּוֹסֶת דְנוֹקָא וְכו' גַּם מַה שְׁתַּמַּה לֹא יַדְעַתִּי לְמַה לֹא הִבִּיאוּ בַש"ע כִּי בְּאֲמַת דְבָרֵי הָאֵלָה וְהַג"ה ש"ד אִינָם אֲמוּרִים אֵלָא כְּשֶׁמְנוּחָ כְּבָרִיחַ תוֹף הָעוֹר וְאִינוּ נִיכָר כֹּלֵל אִם בָּא מִבְּחוּץ אוֹ מִבְּפְנֵי' כְּהֵאֵי דְקוֹרְקָבֵן וְזֶה פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בַש"ע סִי' מ"ח סַעִי' י"א וּבַהַג"ה שְׁם דִּישׁ לְהַכְשִׁיר בַּה"מ בְּקוֹרְקָבֵן וְה"ה בְּכָרְס וּבֵית הַכּוֹסֶת דְּבַחְדָּא מַחְתָּא מַחְתִּינְהוּ וּבֵת בְּקַתָּא הִיא וְלִזְהָ מְרַמְזוּ ג"כ הַש"כ בַּמ"ש שְׁם וְכֹה"ג (וְמַה"ט הוֹרִיתִי ג"כ לְמַעַשָׂה בְּנִמְצָא מַחֲט בְּקוֹרְקָבֵן בְּשַׁעַת

אכילה שאוסר הט"ז בסימן מ"ח ס"ק י"ח שלא כדעת מהר"ם מינץ שהוריתי בהפסד מרובה או לכבוד שבת כדעת רמ"א דכל כה"ג יש להקל דתלינו טפי שפא מבפנים דרף הנושט פינון שלא ראה בפשעת מליחה ריעותא מבחוץ ולא בפשעת הדחה מסתמא לא ניקב מבחוץ גם הש"כ בנה"כ השיג על הט"ז בזה וכתב שאין דבריו מוכרחים) א"כ יפה עשה הפר"ח שהשיג על הט"ז בזה שפרא ממשמעות דבריו דכל שתחוב בו המחט אף שניקר שניקב מבפנים גם פן טריפה מדלא אשכח על הפרש בזה יפה השיג שהוא נגד משמעות הש"ס וכל גדולי ראשונים ואחרונים דכל שניקב מצד אחד יש להכשיר אם לא בהמסס במקום הדק ושללא במקום הפסד מרובה כמבואר בש"ע ויענין בתשוב' רדב"ז סי' קי"ג כי גם המחמירין שהוא הג"ה ש"ד ואו"ה בשם מהר"ם לא אמר אלא המונח תוך העור כבירח ואינו ניקר מהיכן בא וגם שם אין להחמיר אלא שלא במקום הפסד מרובה כפסק בש"ע ואם גם בנדון שלפניו המעשה כף הי' יש מקום להטריף אם לא שהי' הפסד מרובה בדבר אף כי על הרוב בבהמה גסה איפא הפסד מרובה בדבר ויש להכשיר אם המחט לא ניקב מעבר לעבר וליפא קורט דם מבחוץ או יבלת או נסרף למקום אחר כמ"ש בספרי מנחת יעקב פ"ל פ"ט ס"ק ל"ב וכלל צ"ד ס"ק א' והוא מתשובת צ"צ סי' מ"ט ושער אפרים סי' ס"ב וחוט השני סי' ס"ט ומ"מ נסרקה ממש בעינו אבל נמצא נפוח קצת מצד חוץ ועב קצת ואין שינוי בפשר לריעותא אין להטריף דזה בא מחמת פאב המחט שנתחב בפשר חי ואין להוסיף על הטריפות נ"ל: אבל אם יש קורט דם מבחוץ או סרקה וכה"ג מבחוץ ונמצא שם מחט אפ"ל לא נתחב בו יש להטריף דחיישינו שניקב והבריא כדעת האחרונים עיין שם בספרי מנחת יעקב פ"ל פ"ט ס"ק ל"ג ודלא כצ"צ שם ומ"מ בהפסד מרובה יש לסמוך עליו כי גם הפר"ח מסכים עמו ע"ש ועל השניות מדברי סופרים ששמע שאיזה מורה סמוך עצמו על בדיקת צומת הגידין בזה ודאי שפתיו ברר מללו שאין אנו בקואין בדבר רק כמו שפסיק הש"כ בשם מהרש"ל ועט"ז שאם יש שם נפוח ונצרר דם וראה אם אין שם רקבון וריעותא בגידין אבל לא לסמוך על בדיקת צומת הגידין ממש נ"ל הקטן יעקב: שאלה סה בנוצת שנמצא תוך אנוזות הפטמין פיצד יש לנהוג למעשה וכה"ג אם נמצא מים תוך חלל התרנגולים איך יש לנהוג ועל דבר העופות שהנצו' על ראשיהם נראה גבוה משאר נוצה ויש חסרון קצת בגלגולת מבריאתם אם יש להכשירם גם נקב בטחול של עגלים מה דינם: תשובה על דבר הנוצת שנמצא תוך אנוזות בשומן שלהם הנה הסכמת גדולי האחרונים להקל כמ"ש הב"ח ס"ס נ"א ותשובה מ"ב סימן ל"ה וצ"צ מ"ח ואמונת שמואל סימן י"ג וכן הסכמת הפר"ח וכל האחרונים ומ"מ לפי מהפסד בדבר לפי שראיתי בתשובת חנוך בית יהודא סימן מ"ד שכתב בשם הגאון הגדול מהר"ר מענדיל אב"ד דק"ק פ"פ ושמצא בשם תשובת פמה גדולי חכמי אשכנז להטריף ע"ש ואף שהמקילין הם רוב בגין ורוב מגין מ"מ צריף המורה טרם יכשיר לעיין היטיב איך הם הנוצות אם יש לו היקר שבאו מבחוץ או נתגדל בתוך השומן מרוב שומן ועכ"פ יבדוק הנושט וכל בני מעיים על צד האפשר אם לא יהנה בהם ריעותא שיש לומר שנקבו נקב ואתי ונסתם ולא יסמוך על המתירין אם לא בהפסד מרובה כנ"ל ועל דבר המים שנמצאין תוך גוף התרנגולת גוף שאלה זו נתבאר בתשובת הב"ח סי' קנ"ז פסק דיש להכשירה כל שלא נראה בה ריעותא ויש לתלות בחולי פדרף הנפוחי שיש להם מים בין עור לבשר והרוצה להחמיר יחמיר על עצמו ולא על אחרים

ע"ש ועיין בספר פרי חדש סי' נו"ן ס"ק א' בענין בהמה כה"ג ומסיק דאין להתיר שמה
אלא בהפסד מרובה ע"ש מלבד ששמעתי מחכמי רופאים שיש חשש סכנה מאוכלין כזה
שיש לחוש שיבא ג"כ לידי חולי וואשר זוכט וכה"ג ששמעתי על התרנגולי שרגליהם
נפוחה אפילו בעצם התחתון שיש לחוש שבהו מחולי פדגר"א והאנכלים באים לידי חולי
זו שהדבר מצוי לתרנגולים לכן שומר נפשו ירחק מהם ועל דבר התרנגולי ואנונים
שהנוצה על גבי ראשיהם נראה גבוה משאר הנוצה ורוב אלו אנונים ותרנגולים יש
חסרון בעצם הגלגולת שלהם כבר העלתי בספרי מנחת יעקב פ"ט ס"ק א' וגם
בסולת למנחה פדעת המקילין וכן נדפס בתשובת לקט הקמח שם עיקר וכן ראיתי בבית
מו"חז הגאון ובניו ונכדיו הגאונים שהורה בפשיטות להתיר אף ראיתי בתשובת חינוך
בית יהודה שכתב מסבא דנפשו שיש לזהר לכתחלה שלא לקנות אנונות פאלו ועל פי
תשובת זו נהגו כן איזה מורן' להורות כן ובאמת לע"ד הוא חומרא בלי טעם דא"כ גם
בבני יונה מצינו כן ואמרנו בפ"ס מעולם לא אסר לן יונה וכן כת' באו"ה פ"ל נ"ו דין
י"ח וז"ל וכן תורים ויונה מותרים לא מצינו במינו של איסור ואם איתא לדעת המחמירין
ימצא במינו של איסור ואין לנו להוסיף עוד סי' טמא מה שלא מצינו בפ"ס פ' אלו
טרפות בסימני עופות טמאים וטמא יקרא ותו לא ועל דבר הנקב העגול הנמצאים
בעגלים בטחול ג"כ העלתי שם להתיר בספרי מנחת יעקב ע"ש ועיין בתשובת עבודת
הגרשוני סי' ק"ך וכמ"ש שם ראיות ברורת להתיר וכן פסק בבני יהושיע סי' ט"ו ואף
שבספר לחם הפנים סימן מ"ג ס"ק ג' הביא דעת המחמירין מ"מ הסומך על דברי
המקילין לא הפסיד ויתנו ראיות שבספרי עידיהו ויצדקו אף גם כיון שלא נמצא רק
בעגלים הרי כשהם גדלים נסתמו הנקבים ונעשו כשאר כל הטחולים וכן הוא ברייתו
(אף שי"ל כמ"ש לעיל סימן ס"א בחסר מקצת מן הנרד ע"ש) מ"מ נ"ל דאין להחמיר
הקטן יעקב: שאלה סו עוף שלא נמצא לה מרה וקודם שטעמה נאבדה הפכד מה דינה.

תשובה דבר זה כבר נסתפקתי בספרי מנחת יעקב פ"ח ס"ק ד' ושוב נדפס תשובת
עבודת הגרשוני וכתב בתשובתו סי' י"ז גידון זה להתיר בפשיטות ואין ספיקו מוציא מידי
נדאי שלו ובפרטו שעיקר הספק שלי הוא לפי שדברי הש"ך שכתב דקים ליה להגאונים
דמילתא דלא שכיח שהמרה יהיה נטולה אינם מוכרחים גם שם בתשובת הגרשוני כתב
על הש"ך וז"ל אבל לע"ד במחילות מכבודו של הש"ך לא כיון יפה והחוש יכחישו כי
אני הורה ובא קרוב לארבעים שנה ובא לפני כמה כבודות שלא נראה בהם המרה וצווייתי
לטעום ועל הרוב לא נטעם בהם טעם מר עכ"ל ובאמ' לכאורה בזה שפתי ברר מללו
גם לפני בא הרבה פעמים שאלה כזו ולא נטעם בהם טעם מר עד שהאיר ה' עיני בזה כי
פעם אחת נשאלתי על כבד בזה וצווייתי להביא לי הבני מעיים ושומן וראיתי שהמרה
דבוקה בבני מעיים ושומן וכן עמדתי על נסיון זה כמה פעמים ויבוקש הדבר וימצא
ולפעמים המרה קטנה מחמת שמוניית העוף ואינה ניכרת ולפעמים נשפך ממו המרירות
ע"י תלישת המעים מהם וכה"ג וכן הוא ע"פ הרוב ואם על כל זה לא ימצא מרה פסקו
הגאונים שיש לטעום הפכד ותלינו אפי' במלתא דלא שכיח כל כה"ג וכמ"ש הרא"ש
פא"ט גבי נשפך הבני מעיים לא תלינו שנפלה לאור כיון שהוא מלת' דלא שכיח אלא
תלינו בשנינו הטבעי אף שהוא דבר שאינו מצוי וכה"ג אמרנו בביצה דף ח' ע"א אימר
לא בדק יפה ע"ש ומהאי טעמא היה נ"ל פשוט דאם נאבדו הבני מעיים ושומן ואח"כ

לא נמצא מרה בפבד תלינו שנתלש עם הפני מעיים וכ"ש בנאבדה הפבד שיש להכשיר ושאלה זו נשלח אלי ע"י שליח עובד כפבים שבא בשבת ומותר לסמוך עליו דהיא מלתא דעבידא לגלויי וגם לא מרע לנאמנות שלו שהולך תמיד בשליחות בשכר ועיין בספרי סולת למנחה פלל ל"ב דין ט"ו ס"ק מ' מ"ש שם נ"ל: הקטן יעקב: שאלה סז נמצא מחט בעובי ירה התרנגולת מה דינו גם בנשבר הגוף סמוך לגוף בשעת שחיטה מה דינו: תשובה הנה פבר ידוע מחלוקת האחרונים הובאו בי"ד סימן נ"א כי הרא"ש בפרק א"ט הובא שם בטי"ד ונ"ל הרא"ש שם לכאורה משמע דאף בבשרא אי משתפח כה"ג מחט בירך הבהמה וקופא לצד חלל הבהמה טרפ' דאימר מן הדקין באתה ודרך חנוכה נכנס בירך דאי מן החוץ באתה היא נקבה בקופא כל עובר הירך ועברה עד סמוך לחלל הגוף ומיהו חומרא גדולה היא זו ובבשרא בין קופא לגאו בין קופא לבר פשרה וכן נוהג עלמא לפי שהבהמ' מחספכת ונתחפכה בכתלים אפי' נכנס' דרך קופא דוחק ועובר בעונם הירך עכ"ל והובא בטור לשון זה לפסק הלכה ומדייק הב"ח מדנקט הטור דין זה בבהמה לפי שדרךה בחיכוף אבל בעוף אפילו נמצא בירך שלו פשע עב פלפי פנים יש להטריף והט"ז השיג עליו שם בסי' נ"א ס"ק ד' וכתב ונ"ל ונרא' לע"ד מדכתב הרא"ש בזה שלא מצינו בש"ס לאסור בבשר אפי' בקופא לגאו אלא בפבד וכו' ממילא גם בירך העוף אין לאסור דהא מצינו גם בעוף שלפעמים נכנס בפנותל במקו' צר וכו' וגם רש"ל וכו' והפר"ח ס"ק ד' השיג עליו וכתב ונ"ל ולא נהירא דאטו משום דלפעמים נכנס במקום צר דהוי מלתא דלא שכיח נתיר איסור דאורייתא ואין להתיר אלא בבהמ' דוקא עכ"ל גם הש"ך פסק להחמיר כהב"ח גם בספר נה"כ כתב על הט"ז ולא ידענא איך מלאו לבו לחלוק על הב"ח להקל בלי ראיה ע"ש ולע"ד דברי הט"ז נכונים דאין להוסיף על הטריפו' דמה שמדייק הב"ח מדנקט הרא"ש בהמה אין זה דיוק פלל דבעוף פשיטא דתלינו מצד חוץ בא אלא דבבהמה שהירך עב מאד איפא למימר דאי מן החוץ באתה היא נקבה בקופא כל עובי הירך ועברה עד חלל הגוף כמבואר להדיא מלשון הרא"ש אבל בעוף דנשחטה בחזקת היתר עומדת ותלינו שמן החוץ בא דאי מבפנים באתה היתה ניכר הריעותא מבפני' והוא ברור ומה שטען הפר"ח דהוי מלתא דלא שכיח שצנכנס במקום צר לו יהיה כדבריו מ"מ אפשר לתלות בדבר המצוי שדרך התרנגולים וכל מיני עופת הגדלים בבית ובחצר להתחבב בארץ תוך אשפתות לחמם עצמן ומשם בא המחט לתוכן ואולי דמשום הכי לא כתב הט"ז הטעם שדרך להתחבב בארץ לפי שרוצה להתיר אף בעוף אשר תעוף בשמים ועל זה שפיר השיגו האחרוני' עליו אבל בעוף בייחוד כמו אנונים ותרנגולי וכיוצא בהם שדרך להתחבב בארץ לית מאן דחולק ואף דאפשר לומר דבכל העופת יש להקל ולתלות שבא מפלובם שנתחבב בו מ"מ הואיל ויצא הדבר מפי גדולי אחרונים לאסור' יש לאסור אבל בעופות אלו כמו אנונים ותרנגולים וכדומה שדרך להתחבב בארץ אין להחמיר פלל והמחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים דדוקא מחט בחלל הגוף אסרו ולא מה שהוא חוץ לחלל ועיין בספרי סולת למנחה פלל צ"ד דין ה' וכו' וע"ד הגף התרנגולת שנשבר בשעת שחיטה נ"ל להכשיר פיון שהחליף הכנפים זה בזה פדי שלא יוכל לצדד הכנפים בדרך השוחטים וע"י שלחופי שהחליף הכנפים נשבר אזי אם שחט מיד ובזק שלא נצבר הד' מעבר לצלעות אזי יש להכשיר ולא חיישינו כזו שניקבה הריאה בשעה מועט' כזו פיון שעיני' הטעם כמ"ש הט"ז בריש סי' נ"ג פיון

שְׁמַנְדָּד הַפָּנֶה וְזוֹ לֹא יוּכַל לְנַדְּד הַפָּנֶה וְיִישׁ לְהַכְשִׁיר רַק לְחַתְּנָהּ אֲבָר הַמְּזַנְדָּל וְכֵן כָּתַב
הָאוֹ"ה פְּלֵל נו"ן סְעִיף ח' וְהַט"ז ס"ק ט' ע"ש וְשָׁבוּעַ זֶה בָּא לְפָנֵי גַף הָעוֹף שְׁנִשְׁבֵּר
בְּאֶלְכֶסוֹן וְהַעֲקוֹץ הַמְּחַנְבֵּר לַגּוֹף הִיָּה פְּאֶצְבַּע גְּנֹדֶל אֲבָל מִן אֲמֻצָּעִית הַשֶּׁבֶר וְכ"ש מִן
הָעוֹקֵץ עֲצָם הַחִיצוֹנָה לֹא הִיָּה פְּשִׁיעוֹר אֲצִבַּע גְּנֹדֶל אֲדָה שְׁהַעֲקוֹץ הַחִיצוֹנִי הִיָּתָה לְצַד חוּץ
לְצַד הָרֵאשׁ וְלֹא לְצַד הַגּוֹף מְקוֹם שִׁשׁוֹכְכַת הָרֵאָה וְאֵלּוּ הִיָּה מוֹדְדִין מִן הַגּוֹף מְקוֹם הָרֵאָה
עַד עוֹקֵץ הַשֶּׁבֶר שֶׁל צַד הָרֵאשׁ הִיָּה רְחוּק מִהַשִּׁיעוֹר וְהַכְשִׁירָתִי עֵינֵן בְּש"ף ס' נ"ג ס"ק
ח' נ"ל: הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה סח בְּתַרְנֻגוֹל מְסוּרָס שְׁנִמְצָא הַמַּעֲשִׂים דְּבוּקִים וְנִסְרָכִים לְעוֹר
וּבְשֵׁר מֵה דִּינוֹ גַּם בְּאֵתִי לְשִׁאוֹל הַכְרַעְתוֹ לְמַעֲשֵׁי בְּדִין שֶׁהִבִּיא בְּבֵית הַלֵּל ס' ק"י וְהִבִּיא
שָׁם פְּלוּגְמָתָא גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל עַל פֶּן רְצוֹנִי לְיַדַע פִּיצַד יוֹרֵה הַמּוֹרֵר לְמַעֲשֵׂה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה
הַדִּין זֶה עָרוּף לְפָנֵינוּ בִּש"ע ס' מ"ו סְעִיף ב' בַּהֲג"ה נו"ל וְכֵן אִם מְצָא הַמַּעֲשִׂים בֵּין עוֹר
לְבָשֵׁר וְנִמְצָא תְּפוֹר שָׁם יִישׁ לְחַוֵּשׁ שִׁיעָאוֹ וְנִתְהַפְּכוּ אֲבָל אִם לֹא נִמְצָא שָׁם תְּפִירָה וְלֹא
נִיפָר שָׁם שְׁנִקְרַע וְלֹא הִיָּה נִיפָר בָּה שׁוּם רִיעוּתָא פְּשִׁרָה עַכ"ל וּמְדִיָּק הַל"ח מִזֶּה דָּאִם
נִמְצָא בְּנֵי מַעֲשִׂים דְּבוּקִים בְּבָשֵׁר וְסְמוּכֵי לְעוֹר דִּישׁ לְהַטְרִיף וְהַשִּׁ"ף שָׁם ס"ק יו"ד הַשִּׁיג
עָלָיו דָּאִין לְהַטְרִיף אַא"כ הִיָּה בָּה רִיעוּתָא מַחֲזִיִּים וְכֵן הַסְּכָמַת הַפֶּר"ח נו"ל עֵינֵק פִּינֵן שַׁכ"כ
הָאוֹ"ה פְּלֵל נו"ה לְהַדְיָא וְגַם אִם לֹא נִכְתַּב רָאוּי לְכַתֵּב דְּהָא גְּדוּלָה מִזוֹ מְצִינוּ בַּפֶּא"ט דָּף
מ"ח דָּאִי אִיכָּא רִיעוּתָא בְּדוֹפֵן תְּלִינֵן בְּדוֹפֵן וְכַשִּׁינֵר' וְכֵן הַסְּכָמַת הַפּוֹסְקֵי פְּמִבְּנָא' ס' ל"ט
אֵע"ג דְּרִיָּאָה עֲלוּלָה לְעִנֵּן סְרָכוֹת אַפ"ה תְּלִינֵן בָּה פִּינֵן דְּרִיעוּת בְּדוֹפֵן לְפָנֵינוּ תּוֹלִין
הַקְּלָקְלָה בְּמִקְוֵי לְקַל ה"ה פָּאֵן שִׁמְנֵי שֶׁל הַסְּפִירוֹס לְפָנֵינוּ וְדָאִי תְּלִינֵן מֵה שְׁנִדְב' וְנִסְרָף
הַמַּעֲשִׂים לְעוֹר וּבָשֵׁר הוּא מַחֲמַת מְכָה וְכָאֵב הַסְּרוּס וְלֹא מַחֲמַת הַמַּעֲשִׂים שִׁיעָאוֹ לְחוּץ פִּינֵן
שֶׁלֹּא הִיָּה לְהַ רִיעוּתֵי מַחֲזִיִּים וּמֵה שִׁשְׁאֵלָתָּ מִמֶּנִּי לְיַדַע הַכְרַעְתִּי לְמַעֲשֵׂה בְּדִין פִּי' קוֹדֵם
שְׁנוּדַע תַּעֲרוֹבַת הִנֵּה אֲף שִׁאִין מִן הָרֵאוּי לְהַכְנִיס רָאשֵׁי וְרוּבֵי בֵּין גְּדוּלֵי הַמּוֹרִים אֲדָה כְּבָר
מַלְתִּי אֲמוּרָה בְּסַפְרֵי סוּלַת לְמַנְחָה פְּלֵל מ"ג דִּין א' דְּעֵינֵק פְּדַעַת הַפֶּר"ח בְּקוֹנְטְרָס אַחְרוֹן
בְּהַשְׁגוּתִיו עַל בֵּית הַלֵּל זָרַק מֵה שִׁפִּי קוֹדֵם שְׁנוּדַע הַתַּעֲרוֹבַת יִישׁ לְהַתִּיר וְהַרְבִּיעִית בְּשֵׁר
שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ יִישׁ לְאַסוֹר וְלֹא אֲמַרִּינוּ בְּמֵה נִפְשָׁה פִּינֵן שֶׁהוּא מְבַהֵמ' אַחַת ע"ש מְלַתָּא בְּטַעֲמָא
גַּם הִנֵּה"ךְ הַשִּׁיג כַּה"ג עַל הַט"ז בְּסִי' ק"י ס"ק ה' ע"ש וְדָלָא כְּפָנִים מְאִירוֹת בְּסִימ' ק"ה
שְׁנִמְשָׁה בְּזָה אַחַר דַּעַת הַט"ז וְהַב"ה גַּם שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁהָאָרִיף שָׁם וּבְסִימ' ק"ו רֹב דְּבָרִים
הֵם שֶׁלֹּא לְצוּרָף פִּי הַכֵּל נִכְלָלוּ וְנִתְבָּאֵר הֵיטֵב בְּטוֹב טַעַם בְּסַפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב פְּלֵל מ"ג
יַעֲוִינֵן מִשָּׁם וְתִמְצָא נַחַת וּבְנוֹדָאִי הִיָּה מִמֶּנּוּ בְּהַעֲלֵם דְּבָר ע"ש הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה סט עֲנֵי
אַחַד שְׁנִשְׁלַח לוֹ בְּשֵׁר מְמַדִּינָה בַּע"ש אַחַר חֲצוֹת וְכַתֵּב בּוֹ שְׁמִכְבֵּד אוֹתוֹ בְּשֵׁר לְאַכּוֹל
בְּשִׁבְתָּ וְכֵן הַטְּמִין אוֹתוֹ לְאַכּוֹל בְּשִׁבְתָּ בְּלֵי מְלִיחָה וְהַדְּחָה תַּחֲלָה אַח"כ נִפְל לוֹ סֶפֶק אוּלֵי
לֹא הוּדַח וְלֹא נִמְלַח עֲדִינֵן וְשִׁאֵל מֵה דִּינוֹ עוֹד שִׁאֵל הַשּׁוֹאֵל עַל טְחוּל שְׁנִמְלַח בְּלֵי נְקוּר
מֵה דִּינוֹ וּבְשֵׁר שִׁשְׁהָה ג' יוֹם שֶׁהוּרָה חֲכָם אַחַד שְׁמוֹתָר לְבִשְׁל אַחַר צְלִיָּה אִי טַב הוֹרָה:
תְּשׁוּבָה עַל דְּבַר הַמְּאֹרָע שְׁנִתְבָּשַׁל הַבְּשֵׁר וְאִינוּ יוֹדַע אִם נִמְלַח הָא מְלַתָּא כְּבָר אֲמוּרָה
בְּדָבְרֵי הַט"ז ס' ס"ט ס"ק כ"ד בְּסַפֵּק אִם מְלַח הַבְּשֵׁר שִׁישׁ לְהַכְשִׁיר מִטַּעַם סֶפֶק דְּרַבְּנָן
לְהַקֵּל וּכְבָר הַשִּׁיג עָלָיו הַשִּׁ"ף בְּסַפְרוֹ נַה"כ וְכֵן הַסְּכָמ' בְּסַפְרֵי מְנַח' יַעֲקֹב פְּלֵל א' ס"ק
ט"ו פִּינֵן דָּאִיתְחַזַּק אֲסוּר' בְּאִיסוּר' דָּם וְכ"כ שָׁם בְּסַפְרֵי סוּלַת לְמַנְחָ' דָּלָא כַּפֶּר"ח שָׁם
שְׁמִסְפִּי לְדַעָה הַט"ז גַּם בְּבֵית הַיֵּלֶל פֶּסֶק לְאַסוֹר וְאַפְשֵׁר דְּגַם הַט"ז שְׁפַסֵּק שָׁם לְהַתִּיר
הִיָּינוּ בְּאִשָּׁה עֲצָמָה שְׁנִסְתַּפְּקָה אִם מְלַחָה דְּאֲמַרִּינוּ מִסְתַּמָּא עֲשִׂתָּהּ כַּהוֹנֵן מִשֵּׁא"כ כְּנִדוֹן

שְׁלֹפְנֵינוּ שְׁנֵשְׁלַח דְרָף מִתְּנֶה וְדוֹרֵן שְׁדַרְף לְשִׁלּוֹן קוֹדֵם הַדְחָה וּמְלִיחָה שְׁנִרְאָה יָפָה וּמְהוֹדָר יוֹתֵר דְּוַגְמָא לְדַבְרֵי דְאַמְרִינֵן רִישׁ פְּתוּבוֹת אַבְל גוֹתֵן מִים עַל גְּבִי בְּשָׂרָא לֹא מְזַדְבֵּן גַּם אֵין סְבָרָה לּוֹמֵר אִם אֵיתָא דְלֹא מְלַח וְעַדִּין יֵישׁ בּוֹ אִיסוּר דָּם אֲנֻדַע הֵוָה מוֹדִיעַ לוֹ וְכַדְאַמְרִינֵן ר' יוֹחֲנָן בְּבִרְכוֹת דָּף כ"א אִי מִשּׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְשִׂאנֵי הֵתֵם דְּהוּא דְבַר שְׂאִין יוֹכֵל לְעַמּוּד עֲלֵיו מִשָּׂא"כ פֶּאן יְכוּלִין לְעַמּוּד עֲלֵיו לִידַע אִם נְמַלַּח אוֹ לֹא ע"י לְחִיכָה בְּבָשָׂר וְעַל זֶה י"ל סְמוּךְ הַמְשַׁלַּח שְׂאֵם יִסְתַּפֵּק בּוֹ יִרְגִישׁ הַדְבָר ע"י לְחִיכָה וְאַף שֶׁהִמְרִישׁ ל' אוֹסֵר הַלְחִיכָה בְּבָשָׂר כְּזֶה י"ל כִּמ"ש ה"ש"כ בְּסִימָן מ"ב ס"ק ד' (וְעַיִן שָׁם בִּפְר"ח דְּמִתִּיר) מ"מ לֹא כ"ע דִּינֵי גְמִירֵי וְסְבָרֵי דְמוֹתֵר לְלַחֲוֹ בּוֹ גַּם אֶפְשָׁר ע"י טְעִימַת קִפְיָא אוֹ מִסְל"ת אוֹ ע"י הַדְחָה לְדָם בְּעֵין שְׁעָלֵיו וְאַזְ מוֹתֵר הַלְחִיכָה אֲלֵיבָה דְכ"ע וְאַפִּי לְאַכּוֹל מְמַנּוּ וּמְהַנִּי טְעֵמָא ג"כ אֵין לְדַמּוּת לְהָא דְאוֹתוֹ וְאַתְּ בְּנֵן פִּינֵן דֵּהֵת' א"א לְעַמּוּד מְעַצְמוֹ עַל הַדְבָר גַּם לֹא אֵיתַחְזֵק אִיסוּרָא מִשָּׂא"כ בְּגִדּוֹן שְׁלֹפְנֵינוּ דְאַפְשָׁר לְעַמּוּד עַל הַדְבָר וְאֵיתַחְזֵק אִיסוּרָא וּמֵן הַסְתָּם מְשַׁלְחִין בְּלֹא הַדְחָה וּמְלִיחָה כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ וּבֵר מֵן כָּל דִּין אֵיף נִתִיר דְבַר שְׂאֶפְשָׁר לְהַתְבָּרֵר אַחַר שְׁבַת לְשָׂאוֹל אֵת פִּי הַמְשַׁלַּח אִי נְמַלַּח כְּדִינוּ אוֹ לֹא וְהוּא דְבַר הַמְתַקֵּין לְכֵן בְּאִיסוּרָא קֵיִים וּבִתְשׁוּבַת פְּנִים מְאִירוֹת שְׂאֵלָה י"א רוּצָה לְהַקֵּל מִפְּחַ דְּמִינּוֹת רַחוּקוֹת מְהָא דְכָכוּר וְאוֹתוֹ וְאַתְּ בְּנֵן וּבְאַמַּת יֵישׁ לְחַלֵּק בְּכַמָּה גְּוֹנֵי וְהָא בְּרִיר (וְגַם מ"ש שָׁם בְּסוּף אוֹתוֹ תְּשׁוּבָה וְז"ל וְנִפְלְאֵתִי עַל הַגְּאוּנִים בִּי"ד סִימָן שִׁי"ו גְּבִי הַלּוֹקֵחַ וְכו') וְהֵם הַט"ז וְהַש"כ וְהַדְרִישָׁה כְּאֵלוֹ נִתְעַלַּם מְהֵם סוּגְיָא דְש"ס דְּבִכּוּרוֹת הַמְעַיִן שָׁם בְּסוּגְיָא יִרְאָה דְּמַעֲיַקְרָא לִק"מ כִּי פְּשָׁטָא דְש"ס ג"כ הֵכִי הוּא דְלִכְף בְּבִכּוּר בְּלוֹקֵחַ תְּלִיא מִקְלָתָא לְפִי שְׂיֻדַע שְׁקוּנָה אוֹתָהּ לְקֵיִים לְגַדֵּל וְלְדוֹת עֲלֵיו לְחַקוֹר אִם בְּפָרָה מִשָּׂא"כ הַמוֹכֵר סוֹבֵר שְׁקוּנָה לְשַׁחֲטָה וְהֵתֵם בְּאו"ב פִּינֵן שְׂמוּכֵר יוֹדַע שְׁסַתְמָא לְשַׁחֲטָה קוּנָה וְיוֹדַע שְׁשַׁחַט הָאֵם עֲלֵיו לְהוֹדִיעַ נְמַצָּא שְׁהֵמָה רַק פְּשָׁטָא דְּמִקְלָתָא נְקִטּוּ וְתוֹ אֵין הַשְּׂגָה וְתִמְיָהָא כָּלֵל עַל דְּבָרֵיהֶם) גַּם מ"ש שָׁם בְּתְשׁוּבָה לְצַדֵּד לְהַקֵּל מִטְעַם שְׁבִנְדָאֵי מְלַחוּ תְּחִלָּה פִּינֵן שְׁהַשְׁלִיחַ לֹא הֵיָה יְכוּל לְבָא אֶלָּא סְמוּךְ לְשְׁבַת שְׂלֵא הֵיָה שְׁהוֹת כָּל כְּף לְמַלַּח וּלְבִשְׁלַע עַל שְׁבַת גַּם זֶה אֵינָה אֲנֻמְדָנָה דְּמוּכָח דְּאוּלֵי הֵיָתָה פְּנוּנַת הַמְשַׁלַּח לְמַלּוֹן זְמַן מַה לְכַבּוֹד שְׁבַת וּלְהַטְמִין אוֹתוֹ סְמוּךְ לְשְׁבַת אוֹ לְצִלוֹת אוֹתוֹ בְּשִׁפּוּד עַל יְדֵי מְלִיחָה קִצַּת שְׂאִין צָרִיף שְׁהוֹת כָּל כְּף וּבִלֹּא"ה פִּינֵן שְׁהוּא דְבַר שְׂאֶפְשָׁר לְהַתְבָּרֵר אֵין צַד כָּלֵל לְהֵיתֵר עַל יְדֵי סִפְק וְאַפִּילוּ בִּס"ס יֵישׁ לְהַחְמִיר כְּאַשְׁרֵי בְּאַרְתֵי בְּסוּף קוֹנְטֵרַס הַסְּפִיקוֹת שְׁלֵי ע"ש בְּכֵן אֲמַרְתִּי שְׂלֵא לְאַכּוֹל הַתְּבִשְׁלִי בְּשְׁבַת מְטַעְמִים אֵלוֹ וְאַחַר הַשְׁבַּת נִתְבָּרַר הַדְבָר אֲצֵל הַמְשַׁלַּח שְׂלֵא נְמַלַּח הַבְּשָׂר וְשִׁשְׁתֵי שְׂלֵא בָּא הַתְּקָלָה ע"י וְכֵן נ"ל לְהוֹרוֹת וְע"ד הַטְּחוּל שְׁנִמְלַח בְּלֵי גְּקוֹר כְּבָר הַעֲלֵתִי בְּסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ל"א לְאִיסוּר פְּדַעַתְהֵט"ז וְכֵן רְאוּי לְהוֹרוֹת מ"מ אִם נְמַלַּח עִם בְּשָׂר וְיֵישׁ ה"מ בְּדַבְרֵי אֶפְשָׁר דְּהַמְיָקֵל לֹא הִפְסִיד וְכ"פ מְהַרְשָׁ"ל וּבִבְהִלְכוֹת קְטַנּוֹת ח"א ס' רצ"א וְע"ד הַבְּשָׂר שְׁשִׁיבָה ג' יָמִים בְּלֹא מְלִיחָה כְּבָר הַעֲלֵתִי בְּסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב כָּלֵל ד' ס"ק ב' וּג' שְׂאִין לוֹ שׁוּם תְּקֵנָה לְאַוְכְלָה מְבוּשָׁל אֶפִּילוּ מְלַחוּ וְצִלְאוּ תְּחִלָּה וְאַל תְּשַׁגִּיחַ בְּתְשׁוּבָה חֲדָשָׁה שְׁנֻדָּפְס אֲצֵל לִיקוּטֵי פְּרֻדְס שְׁהִתִיר שְׁהוּא הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ שְׁנֻתְעַלַּם מְמַנּוּ כָּל דְּבָרֵי שָׁם הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה עַל מַה סְמְכוּ הָעוֹלָם לְנִהוּג הֵיתֵר לְאַכּוֹל וּלְשִׁתּוֹת דָּם הַנְּקִרְשׁ וְנִתְיַבֵּשׁ מִתִּישׁ שְׁקוּרִין בְּאַקְס בְּלִיט שְׁנִתְיַבֵּשׁ בְּחִמָּה אֶף בְּחוּלָה שְׂאִין בּוֹ סְפָנָה רַק בְּנִפְלִיָה בְּעַלְמָא שְׁפּוֹאֵב לוֹ אַחַד מְאַבְרִים הַפְּנִימִים: תְּשׁוּבָה הֵנָּה פְּשוּט בְּש"ס דְּמְנַחוֹת דָּף כ"א הַקְפָּה אֵת הַדָּם בְּחִמָּה וְאַכְלוּ חֲיִיבִין עֲלֵיו וְכֵן הוּא

בְּחֻלּוֹתַי דָּף ק"ך ע"א הָרִי דָדָם זֶה אִיסוּר גְּמוּר הוּא וּא"כ הִנֵּה נִרְאָה לְכַאוּרָה לְאַסוּר
וְכַדוּמָה לָזֶה פֶתֶב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבֵּה הוּבָא בּב"י בִּי"ד סִימָן קל"ד וְקוּרָא תַּגָּר עַל
הַרְפָּאִים שְׁנוּתָנִין לְחֻלִּי חוּמָץ שְׁלֵהוּ תוּף הַרְפּוּאוֹת ע"ש דְּבָרָיו בְּאַרְבָּע אָף י"ל לְצַדֵּד
הִתְרָא פִּינָן שְׁכָבָר עֲמָא דְבַר וְנוֹהֲגִין הִתְרָא בְּפִשְׁטוֹת בְּרַפּוּא' זֶה בְּנֻדָּי מִנְהֵג שֶׁל יִשְׂרָאֵל
תוֹרָה הוּא וּנ"ל הַטַּעַם פִּינָן שְׁנוּתָנִיבֵשׁ כ"כ עַד שְׁנַעֲשֶׂה כְּעֵץ וְאִין בָּהּ שׁוּם לְחֻלּוּחִית אִין
בו אִיסוּר פֶּלֶל וּבְגוּנָא שְׁכָתָב רַמ"א ס' פ"ז סְעִיף יו"ד בַּהֲג"ה בְּעוֹר הַקִּיבָה שְׁנוּתָנִיבֵשׁ
כְּעֵץ דְּמִתְרָא מַה"ט וּמַה"ט נוֹהֲגִין הִתְרָא בְּהַנְקָרֵשׁ עַל דְּוִפְנֵי חֲבִיּוֹת שְׁקוּרִין וּוִי"ן שְׁטִי"ן
כְּדָאִית' בְּס' כ"ג סְעִי' ט"ז וְכֵן בְּמַה שְׁקוּרִין בְּלֹא"ז שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין בו לְקִשּׁוֹר עַל פְּלִי שְׁתִּי
אָף שְׁהֵם מְבַהֲמָה טְרִיפָה אוּ נְבִילָה ג"כ מִתִּירִין מַה"ט שְׁכָבָר נְתִיבֵשׁ בו פֶּל הַלְחֻלּוּחִית
וְאִין בו טַעַם פֶּלֶל וְעִי"ל פְּדָרָף שְׁאָמְרוּ בְּש"ס מִיֵּדִי דְרָף הַנְּאִת' קָא עֲבָדִין וּבְצִירוּף הַטַּעַם
בְּנֻדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ פִּינָן שְׁפּוּאָבִים לוֹ אִיבָרִים הַפְּנִימִים דְּהוּי מִכָּה שֶׁל חָלָל כְּמִבְּנָאָר בֹּא"ח
סִימָן שְׁכ"ח דְּמַחְלָלִין עֲלֵיהֶם אֵת הַשְּׁבֵת וְעֵינֵין בְּרַמְבַּ"ם פ"י"ד מַהֲמ"א וּבִי"ד סִימ' קנ"ה
הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה עֵא רְאוּבוּ שְׁהַנִּיחַ לַעֲשׂוֹת ע"י פּוֹעֵל אֶחָד יֵינוּ בְּהַכְּשֵׁר וְנָתַן לוֹ שְׁכִירְתוֹ
וְאֵח"פ מְכַר הֵינִן לְשִׁמְעוֹן בִּיןקָר וְהַרְוִיחַ בו הַרְבֵּי וְעַכְשָׁיו הַפּוֹעֵל אוֹמֵר שְׁאוֹתוֹ יֵין נִתְּנָסָף
בְּפִשְׁעֵתוֹ וּמוֹדָה עַל חֲטָאִיו וְרוֹצֵה לְהַשִּׁיב שְׁכִירְתוֹ שְׁהוּא סָף רַב עַד עֲשָׂרִים רֵיכ"ש
טֹאֲלִי"ר אִי נְאָמָן לְאַסוּר הֵינִן אוּ לֹא: תִּשְׁבֵּה לְכַאוּרָה נִרְאָה פְּשׁוּט לְאַסוּר הֵינִן כְּאַשְׁרֵי
פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בְּש"ע בִּי"ד סִימ' קכ"ז סְעִיף ב' דָּאֵם שְׁכָרוּ הַרְבֵּה וְהוּא בְּעֵנִין
שְׁמַפְסִיד כָּל שְׁכָרוּ כְּגוֹן שְׁאוּמֵר שְׁנוּתָנִיבֵשׁ בְּפִשְׁעֵתוֹ נְאָמָן אֶפְּלוּ אִין עֵתָה בְּיָדוֹ וְגַם לֹא
אִמֵר לִיה בְּפַעַם רֵאשׁוֹן שְׁמַצָּאוּ ע"כ וּא"כ כְּפֶאֱן דְּהַפְּסִדוֹ שֶׁל פּוֹעֵל מְרוּב' וְדָאִי דְּנִאָמָן אִם
אִין הַבַּע"ד מְכַחִישׁוֹ וְכִמוֹ שְׁמַסִּיק שֶׁם הַש"ף בְּס"ק ד' (וְאָף שְׁדְּבָרָיו שֶׁם אִינֵם מְוַכְרְחִים
כָּל כֶּף בְּפֶרֶט מ"ש שֶׁם לְחֻלְק בֵּין הִיכָא דְּמַתְחַזֵּק אִסוּרוֹ גַּם הַגּוֹיִלִי מְקַרִי אִתְחַזֵּק אִסוּרוֹ
פִּי סִתְמָן שְׁלֵא לְשָׁמָן עֵיבָדָן אִם לֹא מְשִׁיאֵמֵר עֲלֵיהֶן שְׁעֵיבָדָן לְשָׁמָן וְצ"ע) אֶכֶן כְּאַשְׁרֵי
יְרֻדְתִּי אֶל הָעֵינִן שְׁנִרְאָה דְּאִינוּ נְאָמָן לְהַפְּסִיד הֵינִן אַע"ג דְּמַפְסִיד שְׁכָרוּ הַרְבֵּה דְּדוֹקָא אִם
הִנֵּה עֲדֵינִן בְּיַד לֹקֵחַ הַרְאִישׁוֹן אִז הִנֵּה נְאָמָן מִשְׂא"כ עַכְשָׁיו שְׁכָבָר מְכָרוּ וְהַרְוִיחַ בָּהּ הַרְבֵּה
אִם אֵתָה מֵאָמִין לְפּוֹעֵל אֵתָה מוֹצִיא מְמוֹן מִבְּעַל הַבֵּית שְׁמְכָרוּ עַל פִּי עַד אֶחָד וְהַתוֹרָה
אִמְרָה לֹא יָקוּם עַד אֶחָד בְּאִישׁ לְהוֹצִיא מְמוֹן עַל פִּיו וְכֵן נִרְאָה לִי רְאִיָּה בְּרוּרָה מִהַמְעֵינִן
שְׁנוּבַע דִּין זֶה בְּש"ס דְּגִיטִין דָּף נ"ז ע"ב דְּגָרְסִינוּ שֶׁם הַהוּא דְּאֵתָא לְקַמְּי' דַּר' אֶבְהוּ אִמֵר
לִיה ס"ת שְׁכָתָבְתִּי לְפָלוּנִי גּוֹוִילִין שְׁלוֹ לֹא עֲבָדְתִין לְשָׁמָן אִמֵר לִי ס"ת בְּיַד מִי א"ל בְּיַד
לֹקֵחַ א"ל מִתוּף שְׁאֵתָה נְאָמָן לְהַפְּסִיד שְׁכָרָף נְאָמָן אֵתָה לְהַפְּסִיד ס"ת וּמ"ש מְדַר' אִמֵי
הַתָּם אִיכָא לְמִימֵר טְעִי בְדַר' יְרֻמִּיָּה הִכָא פִּינָן דְּקָא מַפְסִיד כּוֹלִי אַגְרָא נְאֵתָא וְאִמֵר אִימֵר
קוּשְׁטָא קְאָמֵר ע"כ וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּהֵאִי סוּגְיָא דְּלָמָה שְׁאֵל לוֹ בְּיַד מִי פִּינָן
שְׁדַעְתוֹ הִנֵּה לְהוֹרוֹת שְׁהוּא נְאָמָן אֶפְּלוּ בְּיַד לֹקֵחַ לָמָה שְׁאֵל לוֹ בְּיַד מִי דְּבִשְׁלָמָא רַב אִמֵי
שְׁהוֹרָה שְׁאִינוּ נְאָמָן לְהַפְּסִיד הַס"ת פִּינָן שְׁהַס"ת אִינוּ בְּיָדוֹ רַק בְּיַד לֹקֵחַ לְכָף שְׁאֵל בְּיַד
מִי דָּאֵלוּ הִנֵּה בְּיַד הַסּוּפֵר הִנֵּה נְאָמָן אָף לְהַפְּסִיד ס"ת שְׁהוּא בְּיָדוֹ אֶבְל עַל רַבִּי אֶבְהוּ קִשְׁה
וְרֵאִיתִי שְׁהֵרָא"ש שֶׁם הַרְגִישׁ בְּקוּשְׁיָא זֶה וְתִירָץ וְנ"ל וּמַה שְׁשְׁאֵל לוֹ ס"ת בְּיַד מִי כְּדִי
לְכַרֵּר הַדְּבָר שְׁאֵל לוֹ שְׁאֵם לֹא שְׁאֵל לוֹ ס"ת בְּיַד מִי וְהִתְּ אוֹמֵר לוֹ נְאָמָן אֵתָה לְפֶסֶל ס"ת
הֵינִינוּ טוֹעִין לֹמֵר דַּס"ת בְּיַד הַלְבָּלֵר הִתְּהָה וְלְכָף הָאִמֵינוּ ע"ש דְּבָרָיו בְּאַרְבָּע וְעֲדֵינִן לַעֲנֵד
אִינוּ מִיּוֹשֵׁב עֵיקָר הַקּוּשְׁיָא דְּאֶכְתִּי לָמָה לִיה לְמַשְׁאֵל ס"ת בְּיַד מִי הִנֵּה לִיה לְמִימֵר בְּקוּצוֹר

אפילו ס"ת אינה בידה נאמן אתה ועוד דממילא ידענו פיון שאמר לו הטעם מתוך שאתה נאמן להפסיד שְכָרָה וכו' מטעם זה ממילא משמע דנאמן אפילו ס"ת ביד לוקח לכן הי' נ"ל לפרש דכוננת ר' אבהו הנה לשאול ס"ת ביד מי לאפוקי אם כבר יצא מיד לוקח ג"כ שפכר לאחר והרוויח בה בנדון שלפנינו כמו שא"נ העד א' להפסיד ללוקח אינו נאמן להפסיד ס"ת וא"נ רק להפסיד שְכָרו כמו הא דרב אמי וכיון שהשיב לו שעדיין הוא ביד לוקח שלקח מהסופר א"ל נאמן אתה מתוך שאת' נאמן להפסיד שְכָרָה לכן נ"ל בנדון שלפנינו אע"פ שנאמן להפסיד שְכָרו אינו נאמן להפסיד היין שפכר מכרהו ואם יאמר האומר מ"מ ראה זה דבר חדש הוא חילוק שלא נמצא בכוסקים ראשוני' ואחרונים ראוי להחמיר ולאסור היין אמור לו יין נסוף בזמן הזה אין להחמיר פולי האי ואולי נ"ל הקטן יעקב: שאלה עב ישראל שפכר מרתה בבית עובד פוכבים ושם בו יין במפתח וחותרם כדינו ופעם אחת בלילה באו גנבים ופתחו ושברו פתח הבית ולא מצאו מה שחפשו בבית עפוי"ם ושברו ופרצו גם פתח המרתה ולמחרתו הרגישה שפחה קטנה שהיו גנבים בבית ושגם פתח המרתה פתוח רצתה בבהלה אל היהודי וספרה לו המארע והלה היהודי אל תוף המרתה ומצא החביות שלימות וסתומות ומליאות כמו שהיה מקדם ולא שום ליחות סביב מה דינו של אותו יין עוד נשאלתי עובד פוכבי' שנמצא במרתה שהיו בו חביות סתימות ונפתח אחד מהם וכאשר בא הישראל טשא ביני דנא וראה אותו הישראל וגם מצא המניקת כפופה מנוח על החביות והוא לח סביב המגופה וחסר ג"כ מהחביות מה דינו: תשובה על דבר השאלה ראשונה כבר דין זה מבואר באנרף ב"ד והוא מתשובת הריב"ש סי' תכ"ד והובא ב"ד סימ' קכ"ט דאם מצא החביות כמו שהיה מקדם משרי שרי דהיו כפולשות וכ"פ בש"ע סי' קכ"ט סעיף י"א בהג"ה ע"ש אף לכאור' יש לאסור היין שבמרתה בשביל שהנכרי דר באותו בית שפרצו במרתה חיישינו דלמא הוא ובני ביתו הלכו אל המרת' ונסכו היין גם לזה אין לחשש בזמן הזה דמרתה פיון שישראל שכר המרתה וישראל דר באותו עיר אם ימצאו בתוכו יפסיד שְכָרו ויהא נתפס כגנב שיאמרו שהוא עיקר הגנב שגנב מהיין דאל"כ הוי לי להודיע מיד ישראל שפרצו המרת' כאשר מצאו פתוח וכה"ג אמרינו פ' ר' ישמעאל גבי ישראל ששכ' בית יע"ש ואע"ג דלכאור' יש לחלק דהת' בעיני דוק ישראל דר באותו חצר מ"מ פאן שהפרצה נעשה ע"י גנבים והוא לא ידע אם לקחו הגנבים מהיין ע"כ אירתותי מרתת אם ילה אל המרתה וליגע בהיין יאמרו שהוא הנה הגנב עצמו ויצטרף לשלם הכל ואע"ג דיש מקום לומר אפכא דלמא באמת לא פרצו הגנבי' כלל והוא עצמו פרץ הפל ועושה פן פאלו בא אליו גנבים בלילה אבל באמת הוא עצמו הגנב ונסכו הא ודאי חששא רחוקה היא ביי"נ בזמן הזה דאין חביות ניסוף עליהו אף גם שמצאו החביות כמו שהיה מקדם וכיוצא בזה כתב הרא"ש בתשובה כלל י"ט סי' י"ו הובא בב"י סי' קכ"ט וז"ל כתב הרא"ש על ישראל ששכר בית בחצר שנקרי אחד דר באותו חצר ושם בו היין וסגר הדלת והכניס הברית בטבעו' ושכח ולא סגרו במפתח ויצא וקרא ליהודים והגיד להם ונכנסו וראו החביות מכוסות ומדובקות בטיט יבש ובכל חביות הנה ברזא קטנה ועיינו במקום הברזא ולא הנה שם שום לחות נ"ל דחמרא שרי וראה מדאמרינו וכו' והאי עובדא דישראל ועובד פוכבים דשתי חמרא אע"פ שהיין הנה עומד בכלי פתוח אצלו וישראל לא נכנס בספינה כל השבת שרי ליה ולא חיישינו דלמא נגע משום דמרתת דלמא אתי ישראל כ"ש בנדון

זֶה שְׁהִיָּה אוֹצֵר הֵינּוּ סְגוּר בְּבְרִיחַ וְהִתְחַבְּיֹת מְגוּפְתוֹ שְׁרוּקָה בְּטִיט וַיִּשְׁרָאֵל דְּרִים בְּעִיר
דְּשָׁרִי עכ"ל הָרָא"ש א"כ גַּם בְּגִדוֹן שְׁלֹפְנֵינוּ שְׁתְּחַבְּיֹת הָיָה סְתוּמַת מְגוּפַת וּמְלִיאֹת כְּמִקְדָּם
וְלֹא נִמְצָא בָּהֶם לִיחֹת סָבִיב וְהִישְׁרָאֵל דָּר בְּאוֹתוֹ עִיר דְּהַעֲפוּ"ם מְרַתַת וְאִין לְחוּשׁ לְאַסְנֹר
הֵינּוּ וְאָף דִּישׁ עוֹד מְקוּם לְבַע"ד לְחַלּוֹק בֵּין נ"ד לְגִדוֹן דְּהָרָא"ש מ"מ אִין לְהַחְמִיר כְּוָלִי
הָאִי בְּזָה וְלְהַפְסִיד מְמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵיכָא דְּאִיפָא צְדָדִי הָיִתְרָ וְע"ד הַשְּׂאֵלָה שְׁנִיָּה נִרְאָה
פְּשִׁיט לְאַסְנֹר מְתָרִי טַעֲעָא חָדָא כִּינּוּ דְּאִיפָא רִיעוּתָא לְפָנֵינוּ שְׁתְּחַבְּיֹת הָיְתָה סְתוּמָה וְנִמְצָא
פְּתוּחַ וְכַמְבּוֹאֵר בְּסִי' כ"ט סְעִיף י"א בַּהֲג"ה זֹאת וְעוֹד אַחַר' כִּינּוּ שְׁמַצָּא מְנִיקַת פְּפוּפָה
עָלֵיו וְהוּא לַח לֹא תְלִינּוּ בְּדָבָר הָרְגִיל וְרָאוּי לְהַחְמִיר אָף דְּהָיָה מְגַע ע"י דְּבָר אַחַר וְנִצּוּק
כְּמַבּוֹאֵר בְּסִי' קכ"ד סְעִיף כ"ג וְע"ש בַּט"ז נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה עַג מְסוּר שְׁהוּא מוֹסֵר
בְּשֶׁקֶר עֲלִילוֹת אִי מוֹתֵר לְהַלוֹתוֹ בְּרִיבִית אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה נִרְאָה כִּינּוּ דְּמִסֵּר
בְּשֶׁקֶר גְּרַע, מְעוּבָר לְהַכְעִיס וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ הָרִי דְּלֹא בְּכָלִל אַחִיָּה הוּא וּמוֹתֵר לְהַלוֹתוֹ
בְּרִיבִית וְכ"כ הַתּוֹסֶפֶת בְּפְשִׁיטוֹת בְּפָרְק אִין מְעַמִּידִין דָּף כ"ו ע"ב ד"ה אֲנִי שׁוֹנָה יַע"ש
דְּלֹא בְּכָלִל אַחִיָּה הוּא וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַמְּרַדְכִי בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַש"י הוּבָא בְּב"י בַּח"מ סִי'
רפ"ג אִיבְרָא פֶּד מְעַיִינּוּ שְׁפִיר נִרְאָה דַּע"ג דְּלַעֲנִין גּוּפוֹ דְּמוֹרִידִין דְּדִינוֹ כְּעוּבָר לְהַכְעִיס
מ"מ מְמוֹנוֹ אֲסוּר לְאַבְדוֹ וְכַדְאִיתָא בַּפ' הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל דָּף קִי"ט ע"א מְמוֹן מְסוּר פְּלִיגִי בַּה
רַב הוּנָא וְרַבִּי יְהוּדָה חַד אָמַר מוֹתֵר לְאַבְדוֹ בִּיד וְחַד אָמַר אֲסוּר לְאַבְדוֹ דְּלִמ' הִנּוּה לִיָּה
וְרַעָא מְעַלְיָא וְכַתִּיב יְכִין רַשָּׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ וְהָכִי קִי"ל כְּמַבּוֹאֵר בַּטַּח"מ סִימ' שפ"ח וַאֲע"ג
דְּלַעֲנִין הַחֲזַרְתָּ אַבְיָדָה מְסַפְקָא לִיָּה לְהַתּוֹסֶפֶת שֵׁם בְּפָרְק אִין מְעַמִּידִין הֵינּוּ מְשׁוּם דְּדוֹקָא
לְאַבְדוֹ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּאֲסוּר מִשְׂא"כ בְּאַבְיָדָה שְׁכָבֵר אַבּוּדָה מְמַנּוּ אִינוּ מְחֻנְיָב לְהַחֲזִירָה לּוֹ
אַבְל לְאַבְד מְמַנּוּ בְּיָדִים לִישְׁטוֹל מְמַנּוּ רִיבִית נִרְאָה דְּאֲסוּר מְשׁוּם וְרַעָא מְעַלְיָא וְכַתִּיב יְכִין
רַשָּׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ וַאֲע"ג דְּבְמֶרְדְּכִי פ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא פְּתַב וַו"ל מְמוֹרִי קְרוּבִי שְׁמַעְתִּי דְּדוֹקָא
לְאַבְדוֹ אֲסוּר אַבְל לְעַכְב לְעַצְמוֹ שְׁרִי דְּהֵינּוּ יְכִין רַשָּׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ וַצ"ע עכ"ל וַא"כ ה"ג
לְעַנֵּן רַבִּית שְׁנִיטֵל וּמְעַכְב לְעַצְמוֹ שְׁרִי זֶה אִינוּ חָדָא דְּדַבְרֵי הַמְּרַדְכִי לֹא בְּרִירָן שְׁהָרִי
הֵינִיחַ בַּצ"ע וְגַם מְהַרְש"ל בְּיָם שֶׁל שְׁלֵמָה פ' יו"ד סִימָן נו"ן הַשִּׁיג עַל הָאִי דְּמְרַדְכִי וְכַתִּב
וַו"ל וְנִרְאָה דְּשְׁפִיר צ"ע קְאָמַר מֵאַחַר דְּתַלְמוּדָא דְּקְאָמַר מְשׁוּם דְּהִנּוּה לִיָּה זִרְע' מְעַלְיָא
וְכַתִּיב יְכִין רַשָּׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ א"כ בְּנֻדָּאִי אֲסוּר לְעַכְבּוֹ לְעַצְמוֹ מַה"ט דְּהָא בְּרָא קֻדִים וְהָא
דְּקְאָמַר שְׁאֲסוּר לְאַבְדוֹ הֵינּוּ מְשׁוּם רַבּוּתָא דְּהִתְרָא לְמ"ד דְּאַפְי' לְאַבְדוֹ מוֹתֵר עכ"ל
מְהַרְש"ל וְגַם דּוּמְיָא דְּגוּפִי' קַתְנִי דְּמוֹתֵר לְאַבְדוֹ וְתוּ דָּאָף אִי נִימָא כְּדַעַת הַמְּרַדְכִי דְּלַעֲכְבוּ
לְעַצְמוֹ שְׁרִי וְכִמוֹ שְׁפִסְק ג"כ בַּח"מ סִי' שפ"ת סְעִיף י"ג רַמ"א בַּהֲג"ה הֵינּוּ דוֹקָא לְעַכְבּוֹ
לְעַצְמוֹ אִם בְּהַתִּירָא בָּא לִידּוֹ מִשְׂא"כ לִישְׁטוֹל לְכַתְחֻלָּה בְּאַיִסוּר רִיבִית וְדָאִי דְּאֲסוּר וְכֵן
מְצָאֵתִי אוֹן וְרָאִיָּה בְּרוּרָה לְדָבְרֵי בְּדָבְרֵי הַנִּימוּקֵי יוֹסֵף בַּפ' אִיזְהוּ נִשְׁפָּה וַו"ל דְּכָלִל שְׁמוֹרִידִין
לֹא מְקַרִי אַחִיָּה בְּרִבִית כְּתִיב אַחִיָּה וַאֲע"ג דְּבְמִסוּר מוֹרִידִין וְאֲסוּר לְהַלְתּוֹ סְתָם לֹא מְשׁוּם
דְּלֹא מְקַרִי אַחִיָּה אֲלָא מְפָנִי שְׁהוּא כְּרוּדָף עכ"ל וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְפִי דְּבְרֵי הַנִּימוּקֵי יוֹסֵף
דְּהָיָה כְּרוּדָף וְכְרוּדָף אֲמַרִינּוּ שֵׁם בַּב"ק בְּנִרְדָּף שְׁשִׁיבֵר אֶת הַפְּלִים שֶׁל רוּדָף פְּטוּר שְׁלֹא
יָהָא מְמוֹנוֹ חְמִיר מְגוּפוֹ וְהָכִי קִי"ל כְּמַבּוֹאֵר בַּח"מ סִי' ש"פ אַמְאִי לֹא אֲמַרִינּוּ הָכִי גְּבִי
מְסוּר דְּאֲסוּר לְאַבְד מְמוֹנוֹ מְשׁוּם יְכִין רַשָּׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיא דְּנֻדָּאִי
לְהַצִּיל גּוּפוֹ מוֹתֵר ע"י אִיבּוּד מְמוֹן שֶׁל הַרוּדָף אַבְל לְאַבְד מְמוֹן הַמְּסוּר וְאִינוּ מְצִיל בְּזָה
הַנְּמָסֵר וְדָאִי דְּאֲסוּר וְאִי ע"י אִיבּוּד מְמוֹן הַמְּסוּר נִיצָל הַנְּמָסֵר וְדָאִי דְּמוֹתֵר לְאַבְדוֹ וְכֵן

פסק בפשיטות הש"ף שם בסי' שפ"ח ס"ק ט' ע"ש גם הב"ח בי"ד סי' קנ"ט סעיף ב' פסק בפשיטות דאסור להלותו בריבית אף שראיתי בתשובת מהר"ץ סי' מ"ג רוצה לדחות דבריו כיון דנותן דעתו ממש כי זויזי אנסהו שנוצרה למעות אף שמתחלה עושה כן הש"ס ריש פ' איזה נשף הצריכא מ"מ לפי המסקנא משמע דריבית ואונאה וגזל שוונים הם וטעם השבח ריבית משום נחי אחיה עמה ליעבד ליה כי היכא דנחיה גם זרעא מעליא דנפק מיניה אחיה הוא לכה חייב להחזיר לו הריבית לכה אסור לאבד ממונו מחדש נדפס ספר קיצור פרדס של רש"י וכתב שם בתשובה בפשיטות דמות' להלותו בריבית דמזמה לעובר להכעיס ולא דק דדוקא לענין גופו יש לדמות משא"כ לענין ממון דהתם גם זרעו עובר להכעיס שנמשך ונטמע אחריו משא"כ במסור כדאיתא להדיא בש"ס דשמא נפיק מיני' זרעי' מעליא גם לענין החזרת אבידה כתב שם בפשיטות בשם הטור סי' רס"ו בח"מ והרמב"ם פי"א מהל' גזילה נאבידה דאסור להחזיר לו אביד' לכו מארי' שם בדוחקיו ולא דק דדוקא אפיקורס וכה"ג אסור להחזיר אבידה משא"כ במסור אינה מבואר בדבריהם שם כלל והתוספת פרק אין מעמידין שם ספוקי מספקא להו לענין חזרת אבידה והש"ף בח"מ סי' שפ"ח ס"ק ס' כתב בשם הגה"ה אש"רי סוף אלו מציאות דמסור אין מחזירין לו אבידות ונגעתי ולא מצאתי כן רק באפיקורס ואולי מדמין להדדי ואינו מוכרח מ"מ עכ"פ מידי ספיקא לא נפיק וכדעת התו' וספק דאורייתא ראוי להחמיר אבל אין מוציאן ע"פ ב"ד מיד מוחזק ויענין רבית ודאי דאסור וכמ"ש נ"ל הקטן יעקב: שאלה עד בדבר אשה אחת שיש לה נסת קבוע אף שמקרוב נולד לה מקר' בלתי טהור שמרגשת קצת פאב ורואה תוף ימי וסתה טיפי דמים ואינן דומין לראיית וסתה ואומרת שיש לה מפה בתוף גופה ואינה יודע' שמפתה מוציא דם והורה אינה מורה להקל כיון שיש לה נסת קבוע אי טב הורה או לא: תשובה ודאי בכל פהאי גוונא לא מהדרינן עובדא כי יש לו על מה שייסמכו ה"ה הרשב"א בתורת הבית הארוך והוציא כן מהתוס' וכ"פ רמ"א בהג"ה וכן דעת הב"ח בספרו ובתשובתו ואף שבתשוב' מהר"צ כתב בסי' מ"ו ונ"ל שאף מפרשי הטור ז"ל ס"ל דלהרשב"א אף שאינה יודעת שמפתה מוציאה דם בשום פעם אפ"ה תולין בה הדבר תמוה מאוד בעיני שגרי אף בכתמים הקלים שנינו בסוף פ' הרואה פתם דף נ"ח אם יש בה מפה והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי זו תולה בה הרי דלא תלינן אפי' פתם אלא במפה שהי' יכולה להגלע וא"כ היאך תיסק אדעתין למימר ברואה ממש שאף בסתם מפה שתולה בו יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וכו' ע"ש שהארי' בשביל זה להוציא דברי הרשב"א מפשטן ובאמת אחר העיון היטב ראיתי שאין פאן אפי' קצת תימא על הרשב"א וסייעתם ושללא להשוותם ח"ו לטועה בדבר משנה כולי האי ובאמת לא העתיק לשון משנה כצורתה כי הא לה לשון מתני' שם מעשה באשה אחת שבאתה לפני ר' עקיבא אמרה לו ראיתי פתם אמר לה שמא מפה היתה ביה אמרה לו הן וחייתה אמר לה שאין יכולה להגלע ולהוציא דם אמר לה הן וטהרה הרי משמע להדיא מתוף מתני' זו דמתחלה שאמר לה שמא מפה היתה ביה לא אמר לה שמא מפה יש בה שהדם שותת ממנה אלא ודאי כל שיש בה מפה תולה בה פתם אלא כשאמר' שחייתה המפה אח"כ הוצרך לשאול לה שמא יכולה להתגלע וכן מבואר להדיא מלשון הטור בסי' ק"צ והובא שם בש"ע סעי' י"ח ע"ש ותו דהא התם מיירי במפה שבגופה במקום גלוי מבחוץ שיכולה לראות אם יצא מהם דם וכהא דמתניא

התם היתה לה מפה בצנארה שתוכל לתלות תולה וכו' ומשום הכי בעיני דככול להתגלע ולהוציא מהם דם דאל"כ אם היתה בה דם היינו רואין פיון שהוא מבחויץ במקום גלוי משא"כ במפה שבתוך גופה אינה צריכה לידע שמוציאה דם ולכאורה היה נראה ג"כ קצת ראיה לדבר ממתני דריש פ' התינוקת דבפ"י אומרים עד שתחיה המפה מדלא קאמר עד שתפסוק דם המפה מכלל אף שלא ידע שהמפה מוציאה דם עדיין מ"מ כל שלא חיתה תלינו בה ואף דלא קי"ל הלכה כב"ה דהא רק קי"ל בועל בעילת מצנה ופורש התם טעמא אחרניא אית ביה וכמו שהאריך הרא"ש שם והרשב"א והוא רק מנהג חומרא בעלמא אבל היכא דלא שייכא טעמים הללו היה נראה להקל היכא דאיכא מפה אף שאין יודעין שמוציאה דם איברא משום הא לא אריא דשאני מפת דם בתולים שהכל יודעין שדרכה להוציאה דם כל שלא חיתה המפה ועוד י"ל דאתי לאשמועינן כל שחית' המפה אף שיכולה להתגלע ולהוציא דם לא תלינו להקל נמי דכתמים דלעיל מ"מ עכ"פ לא קשה מידי אדברי הרשב"א כמו שכתבנו גם מה שמדחיק שם בתשובת מהר"צ הנ"ל ליישב קושית הרא"ש ומנה"ם מלובלין בהני תרי עובדא דמיימי התם במעש' באשה שהיתה מפלת פמין קליפות אדנמות וכו' תטיל למים ולע"ד נראה דמעיקרא לא קשה מידי כי התם דאשה לא היה לה נסת כלל באותה פעם כי היתה בחזקת מעונבת ולבסוף הפיל' פמין קליפות הללו לכן דקדק הש"ס וקאמר לשון מפלת ומש"ה טמאהו אם נימוחו פי אין פתיחת הקבר בלא דם משא"כ באשה שרואה דרף ראיה שלא בשעת נסתה אם יש לה מפה תולין במפתה לכל חד מהפוסקים כדאית ליה עוד ראיתי בתוך אותו תשובה הנ"ל שמודד במדה גדושה להקל בכחם שנמצא אחר שנתייבש אדום בקצותיו בלי ראיה כלל והשיג על הב"ח ודבריו אינם מוכרחים להקל נגד הב"ח גם מדברי הש"ך והט"ז סי' קפ"ח מבואר פן אלא שסברי שאין לדיין אלא מה שעניו רואות ומותר לו להורות כשפא לפניו לח דאיתחזק ריעותא לא מחזקינן ולא שכיח שישתנה אבל אם אינרע שנסתנה יש לטמאו' וכן משמע להדיא מסוגיא דש"ס סוף פ' כל היד פיון דחדא דהדר נשתנה אמר האי טמא יע"ש הרי שלא פדבריו שכתבו להקל מטעם שבהתחברו אל הפשתן וכדומה ישתנה וכו' ע"ש ומה שהביא שם ראי' מהאי דיש מותרות אין ענין כלל לנדון זה דהתם חיישינן שתגנה על בעלה משא"כ בנדון זה שעשאה על פי הוראת חכם והרי הש"ך והט"ז הביאו ראיה ברורה לדבריהם מהאי דבני מעיים בסי' נ"ד דאין צריך לשלקן לראותן אם ישתנה ואם נשתנו דטריפה ולא אמרינן אולי יאכל העוף ע"פ הוראת חכם שהורה קודם שנתבשרו הבני מעיים ואחר כך פשיטבשרו ישתנה המעים נמצא שיאכל איסו' למפרע אלא נדאי דכל שעשה בתמימות ע"פ הוראת חכם לא חיישינן שיבא תקלה על ידו במילתא דלא שכיח משא"כ התם במידי דשכיח חיישינן לשמא תגנה על בעלה פלל הדבר מי שרוצה להקל נגד גדולי אחרונים פאלו עליו מוטל להביא ראיות ברורות לדבריו לדחות דבריהם גם מה שהשיג עלי על מה שכתבתי בספר שבות יעקב כפר נשמרתי מקושא' זו בספרי שבות יעקב חלק ראשון בלוח הטעות דף י"ב ריש ע"ד שפבר הקשה לי גדול אחד כה"ג והשבתי לו דלק"מ דבשעת תשמיש אין פאן הרגשה פלל וכדאי' להדיא בנדה דף נ"ו ע"ב ע"ש ולענין גוף הנדון שלפנינו חלילה לי להקל להורת לכתחלה במקום שגדולי ראשונים ואחרונים מחמירין גם בתשובת צ"צ פתב דאין להורות להקל בכה"ג וכה"ג מבואר תוך

תשובתי חלק ראשון סי' ס"ו אף אי הורה המורה לא מהדרינו ובפרטות שבנדון דידן אין דם ראיתיה שנה לדם האשה ויכולין לסמוך בזה על האשה כמו שפתיבתי שם בתשובתי סי' ס"ז וכה"ג כתב מהר"צ שם סי' נ"ו ואף הרוצה להחמיר לא יחמיר יותר ממה שכתב הט"ז דבעינן שיודעין שדרך מפה פזו להוציא דם סגי וכן היכא דאיכא שעת הדחק שאשה אינה יכולה לטהר עצמה כלל לבעלה מפח ראיות פאלו ועסקה זמן מה ברפואת ולא הועילו לה פדאי הוא הרשב"א וסייעתו לסמוך עליו בשעת הדחק ואפשר דגם החולקים עליו מודים בכה"ג שהרי מה"ט כולם הקילו ברואת דם מחמת תשמיש פדי שלא לאסרה על בעלה וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו נ"ל הקטן יעקב שאלה עה מהרב המופלא אב"ד מראטרדם מהר"ש נר"ו ונ"ל ע"ד אשה זקנה שפסקה מלראות שנתקלקלה חדרי בטנה ויש לה מפה באותו מקום והיא מרגשת המפה והיא כמו חצי אגרוף ולפעמים נופלת המפה למטה יותר מהרגיל להיות ואז אינה יכולה להלך פדרפה כמו בעלי שבירה שאינן יכולין לילך בלא חגורה אף אשה זו צריכה פתילה עגולה עשויה משענה שתהא תחובה תמיד באותו מקום שלא תפול המפה למטה ואם תלך אינה זמן מה בלתי פתילה זו אזי המפה הנזכרת תפול למטה ואי אפשר לאשה לילך אמנם אינה מרגשת פאב ויסורין אין לה גם אינה יכולה לומר שהמפה נדאי אינה מוציאה דם ואשה זו אי אפשר לטהר לבעלה מחמת פתמים שנמצאים תמיד במראה אדמומית או בשעת הבדיקה מוצאת קצת מראה אדמומית תוך מראה לכן ושאלתי לגדול א' והשיב לי ונ"ל ואף בכתמים אין בנו פח לטהר אשה זו לבעלה ומה נמלצו אמרי פי יושר דברי פי חכם חן הוא הגאון המופלא הרב החסיד מהר"ש אבוהב בתשובה סי' ק"ע ונ"ל עמדתו ואתבונן על אודות האשה שלקתה בחדרי בטנה וכו' ברפיון קשרי האם ויצאתה לחוץ ומידי צאתה תזיע כמו טפת דם וכיון שפכ"י הצעת המעש' לא נמצא המפה באם עצמ' וכו' איני רואה טעם מספיק להתירה לבעלה מפני שהדברים נראים שהדם בא מחמת מקור הרפיון שהוא שמתפשט בגידין ובנורדין ונחולשת פוחם להחזיק בתוכם אותם הליחות והמתרת דם ולא יגרע מפני זה איסור משום דם נידות שהרי מן המקור הוא בא ומעיין אהד הוא וכו' הנה פי כן לפע"ד ראוי להחמיר ולאסור עכ"ל: והוא נדון שלפנינו ואותה בליטה אין שם מפה עליו אלא הוא האם עצמו שסמיכת רפיון נראה פעין בליטה ונופלת למטה ויצאת חוץ באופן שהאשה הזאת אסורה לבעלה עכ"ל הגדול המשיב ומ"מ עדיין הדבר מסופק אצלי מפני דברי הט"ז סימן רפ"ח ס"ק ה' ובתשובת צ"צ שאלה פ"ו ויורנו אדוני אינה דרך גלף: תשובה אף שאין דעתי דעת הפעוטת מכרעת להלכה ולמעשה קובעת ומ"מ להפצרת השואל לא אמנע מלחות דעתי בקצרה הנה מתחלה הייתי משתומם על המראה מה שהעתיק בשם תשובת דבר שמואל והוא לכאורה נגד משמעות הסוגיא והפוסקים ראשונים ואחרונים והוא מדברי מהר"ש משאנץ שעשה מעשה רב באשה שנעקק מקור שלה וכמין חתיכות הנה נופל לה בבית החצון ולא הייתה פוסקת לראות כל זמן שאותה חתיכות היו בבית החצון וטיהר אותה לבעלה פיון שאין דרך אשה להיות רואת כך ואחר זה נמשכו כל הפוסקים וכ"פ הב"י וד"מ יע"ש בסי' קפ"ח סעיף ג' בש"ע ובהג"ה ע"ש וכבר האריך על זה בתשובת מהר"מ מלובלין סי' קי"א להוכיח פן מפמה סוגיות איברא פאשר שמתו עיונא בגוף תשובת דבר שמואל סי' ק"ע וראיתי שהגדול הנ"ל לא העתיק דבריו פראוי לכן כתב מה שכתב פי שם כתב בזה

הל' זה לה ימים רבים של צער ברפיון קשרי האם שלה ויציאָתה לחוץ ומידי צאתה תזיע כמו דם וכיון שְכפי הצעת המעשה לא נמצא המפה באם עצמה כדי לתלות הדם בה ולא דמיא לדין נַעַקֵר המְקוֹר המוּבָא בַגְמָרָא ובפוסקים ז"ל איני רואה וכו' עכ"ל הרי דהוא עצמו מְרַגֵּיש בְדָבָר זה ומוֹדֵה בְנַעְעֵקֵר המְקוֹר להִתִּיר כְּהִסְפַּמַת הפוסקים אֵלָּא שְבִנְדוֹן שְלִפְנָיו לא הִיָּתָה הַשְּׂאֵלָה בְנַעְעֵקֵר המְקוֹר רק רפיון קשרי רחם והאם שלה וע"י כן פְּשִׁיּוּצָאָת לחוץ רְנָאת דָּם בְּהָא מְצַדֵּד להִתְחַמֵּר אֲבָל בְּנַעְעֵקֵר האם מִמֶּשׁ פְּנֹלִי עֲלָמָא מוֹדוֹ דִּישׁ לְהַקֵּל וְכַפְסֵק הַש"ע וְכֵן פֶּסֶק בְּדָבָר שְמוּאֵל עֲצָמוֹ לְהִדְיָא בְּסִי' פ"ז לְהַקֵּל בְּכַה"ג וְאִם יֵאמֵר הָאוֹמֵר מֵאֵן מוֹכִיחַ וְמִי מְפִיס לוֹמֵר שְנַעְעֵקֵר המְקוֹר מִמֶּשׁ הֲלֵא יְכוּלִין לְתַלּוֹת שְבָא רק מְרַפְּיוֹן המְקוֹר וְלֵא נַעְעֵקֵר מִמֶּשׁ זֶה אֵינּוּ דְדָבָר קַל הוּא לְעַמּוֹד עַל הַדָּבָר וְלְבַדּוֹק אוֹתָהּ ע"י נְשִׁים בְּקִיאוֹת הַמְּיַלְדוֹת שְרוּאִים אִם נַעְעֵקֵר מְקוֹר שְלָה לְפַעְמִים מִפְּחַת חֲבָלִי לִידָה וְקוֹרִין אוֹתָהּ בְּלִשׁוֹנֵינוּ פֶּאֶרְפ"ל שְהוּא עֲקִירַת המְקוֹר מִמֶּשׁ וְאֶפְּיָלוּ עַל אַחַת יִשְׂרָאֵלִית וְאַחַת עוֹבְדַת פְּכָבִים נְאֻמְנִים עַל כַּה"ג כַּמ"ש בְּתִשְׁבּוּתִי חֵלֶק רֵאשׁוֹן סִי' ס"ה יע"ש וְכֵן בָּא מַעֲשֵׂה כְזוֹ כְּמָה פְּעָמִים לִידְנוּ וְהַכְּשָׁרְנוּ כִּי וְדַאי מְכָה כְּזֹאת מוֹצִיאַת דָּם וְכַמְסַקְנַת הַט"ז בְּסִי' ק"פ ס"ס"ק יו"ד וְאֶף שְׁגַם הַלּוֹם רֵאִיתִי בְּתִשְׁבּוּבָה לְמַהר"צ שְהִתְחַמֵּר בְּזֶה בְּסִי' מ"ו נֶגֶד אַחֲרוֹנִים וְהִבִּיא רֵאִיוֹת עַל זֶה מְסוּנְיָא הַש"ס אֲבָל כְּבָר יִשְׁבַּתִּי כֹּל הַסּוּגִית בְּזֶה כְּאֲשֶׁר נִתְבָּאֵר הֵיטֵב בְּתִשְׁבּוּבָה שְלִפְנָי זֶה וּמ"ש מַכ"ת שְׂאִינָה מְרַגֵּשַׁת כְּאֵב הֲלֵא אֵין לָהּ כְּאֵב גְּדוֹל מְזֵה דְכְּשִׁנוּפְלַת לְמַטָּה אֵינָה יְכוּלָה לְהִלָּךְ וְכָבָר אָמְרוּ חז"ל בַּפ"ז דְּאֵהֲלוֹת מִשְׁנֵה ד' מְשַׁנְפַּתַח הַקָּבֵר אֵין פְּנָאֵי לְהִלָּךְ הֲרִי דְזוֹ קִישׁוּי וְכָאֵב גְּדוֹל וְכ"ש כְּפִי שְנַתְבָּרַר מִתּוֹךְ הַשְּׂוֹאֵל שְׂאֵשָׁה זֹאת כְּבָר פֶּסֶק מְלַרְאוֹת פְּשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל וְכַמ"ש שָׁם בְּתִשְׁבּוּבַת דְּבַר שְמוּאֵל סִי' פ"ו לְהִדְיָא וְעֵינֵן בְּתִשְׁבּוּבַת חֵלֶק רֵאשׁוֹן סִימָן ס"ח דִּיוֹתֵר יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזַקְנָה שְפִסְקָה מֵאֵשָׁה שְׁיֵשׁ לָהּ נֶסֶת וְשְׂלֵא בְשַׁעַת נֶסֶתָהּ וְכַצִּירוּף שְׁזוֹ הָאֵשָׁה אֵירַע לָהּ מְקַרָּה זֶה כְּמָה שְׁנִים וְאֵין רְפוּאָה לְמַפְתָּה וְתַהֲיָה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ אֲסוּרָא דְלַעֲלֵם דְּאֵין לְהִתְחַמֵּר וּמְקָרֹב נְדַפְס פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בִּי"ד סִימָן ו' מִיְקָל ג"כ בְּנְדוֹן כְּזֶה מַהֲאֵי דַר"ש מְשַׁאֲנֵן ע"ש וְכֵן נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה עוֹ מְהַרְבַּ הַמְּנוֹפְלָא מַהר"ר אַבְרָהָם אב"ד דַּק"ק גִּידוֹנֵג וְז"ל אֵשָׁה שְנַפְלָה בְּחוּלֵי וְאֵיבְרִיָּה כְּבִידִי עֲלֶיהָ בְּחִזְקַת סַפְנָה וְעֵינֵי בְּחַמִּימֵי זְמַן הַרְבֵּה וְעוֹדְנָה מִתְנוּוֹלָה וְהוֹלְכַת וְחַם לְבָהּ בְּקַרְבָּהּ וּמְרַגֵּשַׁת כְּאֵב בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָה וְהִיא מְעוֹבְרַת בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי וְדָמֶיהָ מְסוּלְקִים כְּדִרְכָּה כֹּל הַיָּמִים בֵּימֵי עֵיבּוּרָהּ רַק הַיָּמִי רְגָלִים מְאֹז שְחֻלְתָּהּ עַד עֵתָה אֲדוֹנִים כְּמַרְאָה מִי שְׂרִיית בְּשָׂר וְאַחַר הַטְּלַת מִי רְגָלִים בּוֹדְקַת עֲצָמָה וּמוֹצֵאָת בְּעַד הַקִּינוּחַ כְּמַרְאָה מִי רְגָלִים וְשְׂלֵא בְשַׁעַת הַטְּלָה מוֹצֵאָה עֲצָמָה הַבְּדִיקָה טְהוּרָה כְּדִרְכָּה כֹּל הַיָּמִים וְגַם בְּדִקָּה עֲצָמָה בְּמוֹךְ נְקִי עַל הַמְקוֹר כְּדִין בְּדִיקָא וּמְצָאָה נְקִיִּים כְּכֵן יִוְרִינוּ אֲדוֹנֵי מ"ו אֵיךְ דִּינָא דְהֵאֵי אַתְמָא וְאֲדוֹן לְפָנָיו בְּקַרְקַע עַד שְׁיַדִּי יָד כְּהָה מַגְעַת כְּתַב הַרְמ"א בְּסִי' קצ"א דְחֻזְקָה דְדָם הַמְכָּה הוּא מֵאֲחַר שְׂאִינָה מוֹצֵאָה אוֹתוֹ רַק אַחַר שְהִשְׁתִּינָה וְכֹל זֶה דְּנוֹקָא כּו' מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹנוֹ דְּבַעֲיָנוּ דְּנוֹקָא הַרְגֵּשַׁת כְּאֵב בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ הוּא דְמַהֲנֵי בְּדִיקָה אֲבָל אֵי לֵא הוּי הַכָּאֵב בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ אֶף דְּמַרְגֵּשַׁת כְּאֵב קוֹדֵם לְכֵן וְה"ה בְּנְדוֹן דִּינֵן שְמַנּוּוֹלָה לֵא מַהֲנֵי בְּדִיקָה דְתַלְיָנוּ לְחַוְמָרָא דְלֵא מְטַהֲרִינוּ אֵלָּא הֵיכָא דְוַדַּאי שְׂאִינָה בָּא מֵן הַמְקוֹר כַּמ"ש הַמְרָדְכִי בְּהַלְכוֹת נְדָה דְּנוֹקָא הַרְגֵּשַׁת כְּאֵב בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ בְּעֵינֵינוּ וּבִלֵּא"ה אֶף דִּיוֹשְׁבַת וּמְקַלְחַת דְּאֵלִיבָא דְכוּלֵי עֲלָמָא אֵינּוּ בָּא מֵן הַמְקוֹר מְכַל מְקוֹם יֵשׁ לוֹמֵר דְּבַתֵּר דְּתַמּוּ מִיָּא אֲתִי וְלָכֵן אִם מוֹצֵאָת גַּם עַל הַעַד טְמָאָה (וְכֹל שְׁכֵן

מְצָאָה תוֹף הַסֶּפֶל) וְכֵן אֵימָא בְתַשׁוּבַת צ"צ סי' צ"ב לְמַסְקָנָא וּבְנֵה יֵשׁ לְתַרְץ קוֹנְשֵׁית
הַשְׂרָף שֶׁם ס"ק ח' שֶׁהֵנִיחַ בְּצ"ע וּבְנֵה מִיּוֹשֵׁב דְלַעִיל מִיְיָרֵי בְּלֹא פָּאָב נִהְגוּ לְהַחְמִיר
מִשָּׂא"כ פָּאָן דְּאִיכָּא פָּאָב קמ"ל דְּאִפְ"ה יֵשׁ לְהַחְמִיר אִם אֵינּוּ בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ (וּבְנֵה
אֲפֹשֶׁר נִמְצָא תוֹף וְשַׁפְת הַסֶּפֶל טְהוּרָה פִּינּוּ דְּאִיכָּא פָּאָב) רַק מִצַּד הַחֲנוּמְרָא פִּינּוּ דְּאִיכָּא
לְמִיתְלֵי בְּכָאָב וְדִלָּא כמ"ש הַט"ז שֶׁם בְּתַשׁוּבָה דְּמִיָּרוּ בְּלֹא פָּאָב גַּם מֵהַב"י מוּכַח דְּמִיָּרוּ
בְּכָאָב מְדַמְקֵשׁ הַמְרָדְכֵי אַר"ן וְהַר"ן אִיגְרִי בְּכָאָב פְּלִיּוֹת וְאִם פֶּן צָרִיף לֹאמֵר דְּהַמְרָדְכֵי
נְמִי מִיְיָרֵי בְּיֵשׁ פָּאָב אוֹ נִימָא פִּינּוּ שְׂאִינָה בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ לֹא מְהַנִּי פָּאָב וּמִקְשָׁה הַב"י
שְׁפִיר דְּכָאָב שְׂלֹא בְּשַׁעַת הַטְּלָה אֵינָה מַעֲלָה וְאֵינָה מוֹרִיד וּק"ל וְעוֹד נ"ל לְתַרְץ דְּהַש"כ
אֲזִיל לְשַׁטְתּוֹ שְׁפָסֶק בַּס"ק ד' בְּפִשְׁטוֹת בְּנִמְצָא דָם בְּתוֹף וְשַׁפְת הַסֶּפֶל דְּטַמְאָה וּמְדַחֵיק
שֶׁם וְלַעֲד"נ דְּלִיתָא אַף דַּר"ח מְחַמֵּיר לְבַעֲלָה לַר' יוֹסִי מ"מ בְּנִמְצָא בְּתוֹף וְשַׁפְת טְהוּרָה
אַף לְבַעֲלָה פִּינּוּ דְּמַטְמָא מְשׁוּם פְּתָם תְּלִינּוּ שַׁפְת בְּתוֹף דְּנֻדְאֵי מְמִי רַגְלִים אֲתִי בְּיִושְׁבַת
וּמְקַלְחַת לַכ"ע דְּהֵנָּה בַּט"ז סי' קפ"ז ס"ק יו"ד מְקַשָּׁה וְנ"ל תְּמִיזָה לִי מְאוֹד שְׁהָרִי בַּסִּי
קצ"א פְּתַב רַמ"א עֲצָמוֹ לְהַחְמִיר בְּרוּאָה בְּמִי רַגְלִים לְהַצְרִיף בְּדִיקָא וְכָאָן מִיָּקֵל שְׂלֹא
בְּשַׁעַת וְסִתָּה אַע"פ שְׂאִינָה יוֹדַעַת שְׂמַפְתָּה מוֹצִיאָה דָם וְכוּ' ע"ש וְנ"ל לְתַרְץ דְּעוֹד קִשָּׁה
בְּאֵינָה מְרַגְשֵׁת בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ וְנִמְצָא בְּמִי רַגְלִים וְגַם עַל הָעֵד אֲמַאי לֹא תְלִינּוּ פִּינּוּ
דְּנֻדְאֵי הַנִּמְצָא בְּמִי רַגְלִים לֹא מִן הַמְקוֹר הוּא אַף דְּאֵינָה מְפָה מְבֹרְרָת וּמַכ"ש פְּשִׁישׁ לָהּ
פָּאָב רַק שְׂלֹא בְּשַׁעַת הַטְּלָה אֲמַאי לֹא תְלִינּוּ וְלֹא מְהַנִּי אֲפִילוּ בְּדִיקָה פְּדַלְעִיל לְהַכִּי נ"ל
דְּלֹא קִשָּׁה מִיָּדִי לְמַאי דְּכַתַּב הַש"כ בְּסִימָן קפ"ז ס"ק י"ז דְּבַעֲיִנּוּ הַמְפָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
שְׂמִשְׁם הַדָּם יוֹצֵא וּבְסִתָּה אֵין תּוֹלִין ע"ש וְהַכִּי מוּכַח בְּרַמ"א שֶׁם בַּמ"ש וְאֲת"ל מִן הַמְקוֹר
שְׂמָא הוּא מִן הַמְפָּה מִשְׁמַע דְּהַמְפָּה הוּא בְּמְקוֹר שְׁהַדָּם יוֹצֵא מִשְׁם וְא"כ פָּאָן בַּסִּי קצ"א
שְׂרוּאוֹת בְּמִי רַגְלִיָּה וּמְרַגְשֵׁת פָּאָב בְּשַׁעַת הַטְּלָה צ"ל דִּישׁ לָהּ מְפָה בְּפְלִיּוֹת וְלֹא בְּמְקוֹר
וְאוּלַי הַדָּם בָּא מִן הַמְקוֹר מִשָּׂא"כ בַּסִּי קפ"ז שְׁהַמְפָּה בְּמְקוֹר עֲצָמוֹ אַף שְׂאִינָה יוֹדַעַת
שְׂמוֹצִיאָה דָם תְּלִינּוּ בְּמְפָה שְׂפַמְקוֹר וְלְהַכִּי פְּתַב רַמ"א בַּסִּי קצ"א אִם אֵינָה מְרַגְשֵׁת פָּאָב
וּמְצָאָה דָם בְּמִי רַגְלִיָּה וְגַם עַל הָעֵד דְּהֵיא טַמְאָה וְלֹא תְלִינּוּ בְּמְפָה אַף שְׂיִושְׁבַת וּמְקַלְחַת
וּמְצָאָה בְּמִי רַגְלִיָּה דְּזָה לַכ"ע לֹא הִזְר לְמְקוֹר וְלֹא בְּתַר דְּתַמּוּ מִיָּא וְע"כ מְפָה יֵשׁ לָהּ
וְאִפְ"ה לֹא תְלִינּוּ מֵה שְׂנִמְצָא עַל הָעֵד וְאֲפִילוּ בְּאֵין לָהּ נְסִת הֵיָּה לָהּ לְתַלוֹת פִּינּוּ שְׂבֻנְדְּאֵי
יֵשׁ לָהּ מְפָה שְׂמוֹצֵאָת דָם עִם מִי רַגְלִיָּה) מְשׁוּם פִּינּוּ שְׂבֻדְקָה עֲצָמ' בְּמְקוֹר וְנִמְצָא דָם עַל
הָעֵד לֹא תְלִינּוּ בְּמְפָה דְּבַעֲיִנּוּ מְפָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנִמְצָא פִּינּוּ דְּשֶׁם נִמְצָא אֲמַרִּינּוּ שֶׁם הֵיָּתָה
וּבְתַר דְּתַמִּי נְמִי אֲתִי וּמְחַמֵּירוֹ וְלֹא תְלִינּוּ גַם בְּתַמְצִית מִי רַגְלִים דְּבַעֲיִנּוּ מְפָה בְּאוֹתָהּ
מְקוֹם שְׂנִמְצָא דָם וְלֹא מְהַנִּי בְּדִיקָה אֲלֵא בְּחֻלִי הָאֲרִי"ן וְוִינ"ד שְׂמַרְגְּשֵׁת פָּאָב בְּמִי רַגְלִים
בְּשַׁעַת הַטְּלָה מִמֶּשׁ הוּא דְּתְלִינּוּ בְּמְפָה בְּחֻלִי וּבְצִירוּף הַבְּדִיקָה מִשָּׂא"כ פָּאָן שְׂלֹא בְּשַׁעַת
הַטְּלָה מִמֶּשׁ דְּאֵינָה מְבֹרְרָת הַמְפָּה כ"כ לֹא מְהַנִּיָּא אֲפִי בְּדִיקָה וּלְפ"ז בְּנִמְצָא תוֹף הַסֶּפֶל
וְעַל שַׁפְת הַסֶּפֶל שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ וְתְלִינּוּ בְּמְפָה פִּינּוּ שְׂאֵין אֲנוּ יוֹדְעִין מַאיִן הַדָּם בָּא אִם מִן
הַמְקוֹר אוֹ לֹא רַק דְּאִיכָּא לְסַפּוּקֵי שְׂמָא בְּתַר דְּתַמִּי מִיָּא אֲתִי מ"מ תְּלִינּוּ בְּתוֹף הַסֶּפֶל דְּהוּא
וְדַאי מְמִי רַגְלִים אַף דְּלִיכָּא פָּאָב כָּל פִּינּוּ שְׂיִושְׁבַת וּמְקַלְחַת וְנִמְצָא תוֹף הַסֶּפֶל אֲמַרִּינּוּ
מֵה שְׂשׁוֹתָתָה בְּסוּף וְנִמְצָא עַל שַׁפְת הַסֶּפֶל נְמִי טְהוּרָה כַּמ"ש ב"י בְּשֵׁם הַר"ן דַּלַּר יוֹסִי
טְהוּרָה בְּנִמְצָא תוֹף וְעַל שַׁפְת הַסֶּפֶל אַע"ג דַּס"ל ר"ן אֲלִיכָּא דַּר"י בְּנִמְצָא עַל שַׁפְת הַסֶּפֶל
לְחוּד טַמְאָה מ"מ הַשַּׁפְת וְתוֹף תְּלִינּוּ כְּשֶׁם שְׂוִינְקָה מְתַחֲלָתָן עִם הַדָּם כְּף שְׂתַתּוֹ בְּסוּפָן עִם

הדום ע"ש ונאף לפי הר"ח דר"י טהורה משום נדה אמר וטמאה משום פתם אי' לי' היינו בעומדת אף שמקלחת או ביושבת ונמצא על שפת הספל לחדוד דליכא מידי למיתלי דמי יימר דאיכא מפה אימא הדר מי רגלי' או בתר דתמו מיא לכך מטמא משום פתם אבל ביושבת ונמצא על שפת הספל ותוה ונדאי תלינו לר"י במכ' פיון דיש פאן הוכח' שיש לה מפה לפי שמקלחת' ונמצא תוה הספל ויושבת בנדאי לא הדר ולא בתר דתמו מיא אתי ולכ"ע טהורה ונדאי מודה ר"ח דלר"י טהורה אף משום פתם דאפילו דם גמור תלינו מכ"ש הכא (ולר"מ דחייש למיעוטא אף ביהא מטמא משום נדה כמ"ש הר"ן) ולהכי דייק וכתב רמ"א אבל על שפת הספל טמאה ולא כתב רבותא על שפת ותוה טמאה אלא ונדאי ביושבת ומקלחת ונמצא תוה ועל שפת טהורה אף לפר"ח דאיכא למתלי במפה ונדאי שיש פאן ונדאי תלינו ודלא כש"ף משא"כ בנמצא גם על העד שבדקה אחר מי רגלים גרע מתוה ושפת דתלינו פיון דלא ידעינו מאין יצא הדם משא"כ פאן שבדקת מן המקור תלינו במפה שבמי רגליה פיון דלית לה מפה במקור מקום מוציא הדם ונאף דאפשר לומר מתמצית מי רגלי' אתי מ"מ כתב עלה ויש להחמיר חומרא בעלמא פיון דליכא פאב בשעת הטלה ממש לא תלינו ולא מהניא בדיקת כמ"ש לעיל בכאב בשעת הטלה ממש אף דאינו יודע ממפה בצירוף הבדיקה מפל הליו נראה להחמיר בנדון דידן פיון דליכא פאב בשעת הטלה ונמצא על עד בקנות לאחר מי רגלים בעינו מפה ידוע במקור ואין לומר פיון דמי רגליה נשתנו לגמרי ופלוגתתו קאי במי רגלים ונמצא דם בתוכן ומנ"ל לחלק ומן הנמנע הוא דמפח תערוכת הדם המי רגלים נתאדמו כולה ואפשר להכי דיקה אף י"ל דכל זה מיקרו בדם גמור דם ממש כמ"ש הר"ב במעשה דמרדכי והוא מרא דעובדא דמחמיר מייירי בדם ממש פדרפה בשע' וסתה משא"כ בנ"ד יש לתלות בתמצית מי רגלים פיון דבדם גמור הוא רק מצד החומרא ומ"ש בב"י בשם האגור בשם מהרש"ל ור"ש שאם היא רואה תמיד ע"י פאב אז תלינו בהצטרף שאינו דומה למראה דם ממש משמע דאפ"ה בעינו דוקא רואה ע"י פאב י"ל דהתם מיקרו שמצאה רק אחר שעמדה מצריכן בדיקה ולא במי רגלים וכ"כ בתשוב' צ"צ אבל במצאה גם במי רגליה ואינו דם ממש יש להתייר וע"י בדיקה והא דכתב רמ"א דוקא קרטין תולין י"ל התם בלא פאב פלל ולא בעי נמי בדיקה ואע"ג דהר"ן בתשובה הובא בב"י אינו מצדד להקל רק מחמת שידוע לרופאים שאין דרף חצץ פלל להוליד בחדר ואף דהיה לה פאב בפליות י"ל דכל זה כתב הר"ן לדעת הרמב"ן דאין תולין במפה וכו' ע"ש אבל למה דקי"ל לא ס"ל הכי ועי"ל ע"ש סי' קפ"ז סעיף ה' דיש אומרים פהרמב"ן ותולין במפה מסתמא כל זמן דלא ידעינו שנשתנה א"כ בכאב כמו פאן ויש הוכחא שיש לה מפה דיושבת ומקלחת תולין במכ' ועוד דהר"ן הנצרך לכל זה דאף לר"מ אתת' שריא אבל למה דקי"ל כר' יוסי אף בלא חצץ אלא דם ממש הא ס"ל להר"ן והיא הי"א שמביא רמ"א דטהורה דתולין בתמצית מי רגלים כמ"ש בב"י לעיל בשם הר"ן ובה מיושב הא דמקשה הב"י על הר"ן מהמרדכי להשוותם דהרי המרדכי והר"ן פליגי אהדדי דהמרדכי לא תלינו ולהר"ן תלינו אלא ונדאי כמ"ש מיושב דהר"ן בא להתייר אליבא דכ"ע אף לר"מ שפיר מקשה מהמרדכי פיון דס"ל אליבא דר"י אין תולין ומר"י נשמע לר"מ דחייש ונאה מתרץ שפיר דהמרדכי מייירי בדם ממש וא"כ בנ"ד דאינו דם ממש יש להתייר וכיון בשעת חליה היה לה חמימות והיה מי רגלים פן הרי שמחמת חולי נשתנה וי"ל עדיין לא נתרפאת

אף שעכשיו אינה מרגשת כאב ולכן מתנוונה והולך כמ"ש הט"ז שם אף שהצריך שם צירוף קרטין מ"מ הכי עדיף שדומה ממש למי רגלים ונמצא בה י"ל מתמצית מי רגלים אתי גם בתשובת באר עשק מתיר ממש כהאי מעשה שלפנינו (אף שאפס קציהו דבריו שם מ"ש בדבר המרדכי לא שמיע לי יע"ש) דתולין פיון שמרגשת בעצמה חום גדול וגם שאלה לרופאים אחד נכרי ואחד ישראל שניהם בסגנון אחד דאין זה אלא מרוב חמימות שבקרב ומבואר בתשו' עבודת הגרשוני ותשובת שבות יעקב דסמכינו ארופאים וגם בספר חוקי דעת אות ש' בשו"ת שמשתינו דם דמרוב עבודה ניתק אינה גיד וכאן אומרים שקודם חליה הגביה משא כבידה ותולין הכשי' בה כנלע"ד בצירוף בדיקת המוח מ"מ צריך לפנים נישאול מאת אדוני מ"ו להורת לי הדרך ואת המעש' אשר אעש' וביותר לע"ע שנתחדש בקניוח שמקנחת מבחוי' לאחר מי רגלים והוא אדום כמו המי רגלים ומה שבדקת מבפנים הוא לכן ונראה בעין שמתמצית מי רגלים הוא ואף שי"ל שדע' רמ"א להחמיר ולא דמי לנמצא בתוך ושפת הספל ומינשב בזה מה שהניח בצ"ע דמירי פאן רק בקניוח מבחוי' נמצא דאפ"ה יש להחמיר רק מצד החומרא ולא מדינא וצ"ע על פן יאיר עיני אדמו"ו בזה הקטן אברהם: תשובה אהו' תלמידי כבני שאלתו שאלת חכם קבלתי וראיתי מה שפלפלת בחכמה בענין הנדון שלפניך באשה שרואת דם תוך מי רגלי' כמבוא' המעש' באורף תוף שאלתו ואף שאין הזמן מסכים עמדי כי אין אני מןפנה מכל צד מ"מ לגודל אהבתו התקועה בלבי אמרתי להשתשע אלו עמו הנה מה שעלה בדעתו לומר דמ"ש רמ"א בש"ע סימן קצ"א וכל זה שמרגשת כאב עם מי רגליה אבל אם אינו מרגשת כאב יש אומרים שהיא טמא' וכת' מכ"ת דהאי יש אומרים מירוי ג"כ במרגשת כאב רק שאינו בשעת הטלה ממש ורוצה להוכיח שכן דעת המרדכי שהוא המוציא דין מדברי הב"י ורוצה לתרץ בזה מה שהניח בש"ע בס"ק ח' והשיג על הט"ז בשאלתו ותשובתו שם כמבואר בדבריו באורף הנה באמת כל דבריו בזה אינו אלא דברי תימה דהרי להדיא כתב רמ"א אבל אם אינה מרגשת כאב משמע להדי' פדעת הט"ז שאינה מרגשת כאב כלל דאל"כ לא הוי ליה לסתום אלא לפרש כדברי מכ"ת אלא ודאי פשוט דמירי בלא הנה לה כאב כלל ומ"ש מכ"ת לתרץ קושית הש"ע בס"ק ח' לעד"נ דבלא"ה אין פאן קושיא כלל כי באמת זה פמה שנים תמהתי בלשון בהג"ה בש"ע בכל הדפוסים שלפנינו כתב וכל זה אם נמצא דם במקורה אבל אשה שרגילה לראות דם במי רגליה וכו' האי תיבת במקורה אין לו פירש כלל דהרי כל הסימן זה לא מירוי כלל בנמצא דם במקור עצמה כי שם הוא טמא אליבא דכ"ע רק בדם שנמצא עם מי רגליה ובאמת רצוני הנה להגיה בכמה אנפי ולא עלת' בידי עד שמצאתי שאהבה נפשי ותיבת במקורה הני"ו הוא טעות סופר וצ"ל במקרה וה"פ ולא קשיא כלל קושית הש"ע דדוקא ברוא' דרף מקרה אז יש להחמיר אבל ברגילה לראות וכו' ולא דרף מקרה אז יש להתיר בכל ענין להכי אצטריך לאשמעינו דאם נמצא דם תוך מי רגליה וגם על העד יש אומרי' שהיא טמאה וזה ברור בדברי הש"ע גם מה שהבי' מכ"ת ראיה לדבריו מדהקשה הב"י המרדכי והר"ן אהדדי מוכ' דהמרדכי מירי ג"כ בגיש כאב אין זו ראי' דלעולם המרדכי מירוי בלא כאב מ"מ מקשה הב"י דברי הר"ן אמרדכי דמשמעו הר"ן למדקדק בדבריו משמע דאף באין לו כאב פסק דטהורה גם מ"ש והאריך לתרץ קושית הט"ז בסי' קפ"ז ס"ק יו"ד ולחלק בין אם מפה במקור גופה דקיל בכאב במקום מי רגלים

דחמיר ובאמת פבר נשמר הט"ז שם מזה ומוכיח דמוציא במי רגלים קיל ממכ' במקור
ע"ש ועיקר קושית הט"ז נ"ל לתרץ על פי מ"ש הש"כ בסי' קפ"ז ס"ק ר' דהרב לא הקל
אלא שלא להתזיקה ברואת דם מחמת תשמיש אבל מ"מ צריכה לישב ז' נקיים וכן
פתי בסיפרי מנחת יעקב יע"ש ולענגן דינא אף שפסיק רמ"א ויש להחמיר אפשר
לפרש היינו לטמאה אותה בפע' הזאת אבל מ"מ יש לו בדיקה וכן אפש' לומר שזה דעת
מהרי"ו סי' כ"ה רק שפתיב פן לדעת הר"ח שפתיב מאד אבל דעתו להקל בכה"ג מ"מ
ראוי לחוש ולפרש דעת רמ"א להחמיר באין לו פאב עם מי רגליה ממש פמשמעות
תשובת מהרי"ל סי' ר"ג ומהרי"ו סי' כ"ה וכמו שפסיק בתשובת צ"צ לכן אין להתירה
כפשוטו ולהיות מתון בדין זה מ"מ בגדון שלפנינו אף דליכא פאב בשעת הטלה מי רגליה
ממש מ"מ פיון שפאותו חולי מתנונה והולכת אין לה פאב גדול מזה ודאי דמהני בדיקה
וכ"ש באשה זו שהיא מעוברת ובחזקת מסולקת דמים דעדיף מאשה שיש לה נסת שפסק
רמ"א דמהני לה בדיקה גם מ"ש הצטרפות אמירות רופאים ודאי דמהני כמו שהוכחתי
בחלק ראשון שבות יעקב סי' ס"ה וס"ו יע"ש וכדאמ' בש"ס ששאלו לרופאי היינו כדי
לסמוך על דבריהם בכל ענין אלא היכי דאפשר לעשות בחינם ובדיקה לדבריהם ודאי
דעדיף וכדאמר שם תטיל למים ועמ"ש שם ולעיל סי' ע"ד פי הרבה חשו חכמים ו"ל
לטהר אשה לבעלה ולא לטמאתה בחנם והרופאים צריף שיהיו שנים זה שלא בפני זה
וצריכן לשאול ע"י חכם ואפי' אחד ישראל וא' נכרי כמו שפתיבתי שם בחלק ראשון
ובתשובת פנים מאירות סי' י"ב פסק דלא מהני אמירת רופאים ולא דק כי כן משמעות
הסוגיא ופוסקי ראשוני ואחרונים בצירוף השנוי נסת וכאב האשה בנדאי סומכין על
הרופאים ע"ד שפתיבתי דאז ליכא חשש בנדאי ואומדנא כמ"ש שם ומ"מ צריף שיאמרו
הרופאי שהדם זה בא מחמת חולי המפה וכאב האם וכה"ג ולא מחדר שפא הדם נידות
אף כפי מ"ש מכ"ת שהרופאי אומרים שפא מרוב חמימות שבכה"ג נ"ל פשוט דנדאי
לא מהני אמירת הרופאים דאולי ע"י חמימות מתעורר דם מקורה לצאת פי מסתמא כל
הנשים שמשנין וסתם שלא פדרף העולם בא מחמת איזה קלקול וחולש' גופה ואין
לסמוך על הרופאי להתיר אלא ע"י בדיקה כל זה נ"ל ברור הקטן יעקב: שאלה עז
באשה שטבלה ולא הנה בעלה בעיר בליל טבילתה וטבלה כדי שאם יבא בעלה למחר
שתהנה טהורה וקודם שפא בעלה מצאה פתם מה דינה: תשובה נראה פשוט דפוסקת
באותה יום ומונה למחרת אע"ג דעכשיו נוהגין להחמיר דאפי' אשה שראות פתם צריכה
להמתין ה' ימים וכדאי בי"ד סי' קצ"ו סעיף י"א ואין חילוק בין שמשא או לא שמשא
מ"מ פיון דמצאה פתם שצריכה להמתין חומרא בעלמא היא כמ"ש שם הש"ף ובסיפרי
תורת השלמים ובסולת למנחה שם ע"ש וכינון שאין בעלה בעיר הוי פרואת תוף ימי
ספירת' שפוסק' באותה יום ומונה למחרת פמוספם בכל הפוסקים וגדולה מזו פתיב הב"ח
דאפי' בראייתה ממש אין להחמיר כשאין בעלה בעיר דלא גזרינו בהכי והכי משמע
מלשון הרב בהגהות ש"ע שלא כתב לאסור אלא בשלא שמשא ולא כשאין בעלה בעיר
עכ"ל הב"ח ואף שלא נעל' מאתי שהש"כ והט"ז השיגו על הב"ח בזה מכח תשובת
תרומת הדשן ומהרי"ק שורש ל"ה שפתיבו שנהגו להחמיר אף באין בעלה בעיר היינו
ברואת ממש כמבואר שם בתשובותיהם והבו דלא לוסף עלה במציאת פתם ואין בעלה
בעיר ואפשר דמהאי טעמא אתי שפיר שהשמיט רמ"א הא דאין בעלה בעיר לפי שפתיב

המנהג לאסור אפי' במציאת פתם ולא שמשה ולא רצה להחמיר פולי האי ואולי אף באין בעלה בעיר ובכתם פי בכתמים להקל שומעין וכנ"ל להלכה ולמעשה וכן מצאתי בתשובת פני יהושע ס"ס י"ב שפסק שאין לנהוג כלל שום חומרא אפי' בראתה אחר טבילתה ע"ש וכנ"ל: הק' יעקב: שאלה עח אשה אחת שפאתה מבית הטבילה והנפירה את עצמ' שפבית הטבילה שאלה ובקשה מאשה אחרת לשאול לה מסרק ושאל לה אף ששכחה אם סרקה עצמה קודם טבילה או לא.

תשובה גרסינו בש"ס דב"ק דף פ"ב ששעזרא תקון שתהא אשה חופפת וטובלת ומקשה הש"ס דאורייתא היא דכתיב ורחץ בשר' במים שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למי' את בשרו את הטפל לבשרו ומה נינהו שער' אמרי דאורייתא לעיוני דלמא מקטר אי נמי מאוס מידי משום חציצה נאמא איהו תקון חפיפה פרש"י חפיפה במסרק להרחק' בעלמא לכאורה משמע מפרש"י דעיקר תקנת עזר' בחפיפה היינו במסרק דוקא ואי לא סירקת את עצמה פאלו לא חפפה כלל אכן בתוספ' בנדה דף ס"ח ע"א ד"ה כף אמרו פתבו דסריקה במסרק הוא רק חומרא בעלמא וכ"כ הרא"ש שם וכן נראה עיקר דבלשון חפיפה אינו נכלל הסירוק רק חפיפה בחמין וכדתנו בנזיר נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק הרי להדיא דאין הסריקה בכלל חפיפה וכן הוא בשבת דף נו"ן יע"ש וכן משמע הפוסקים דכללו בכלל חפיפה חפיפת כל הגוף אף במקום שאין שער הרי דלשון חפיפה נופל על רחיצת חמין לבד אכן בירושלמי סוף פ' כל שעה אי' אשה נדה חופפת וסורקת ועיין בתו' דנדה דף ס"ו ע"ב ד"ה אם סמוך לחפיפה יע"ש מ"מ איך שיהיה אפי' נימא דגם הסריקה בכלל חפיפה כפירש"י מ"מ הא כתב הרשב"א והטור סי' קצ"ט וכ"כ בש"ע סעיף ח' וז"ל אבל אם לא חפפה כלל לא עלתה לה הטבילה עכ"ל מלשון כלל משמע דוקא שלא חפפה כלל אז לא עלתה לה טבילה אבא אם חפפה במקצת עלתה לה טבילה וכ"ש שדדך נשים לפספס בשערן בשעת החפיפה דסגי כמ"ש הרמב"ן הובא בטור סי' קצ"ח סורקת או מפספסן ובפרט בספק ודאי דאין להחמיר פינו דהוא רק מתקנת עזרא להרחק' בעלמא וכפרש"י ועוד יש סניף להתיר ממ"ש הט"ז בי"ד בסי' ס"ט ס"ק כ"ד וז"ל ועוד יש טעם להתירו דבנדאי עשתה האשה פדרפה ומלחה תחילה פעינן הא דאמרין גבי ק"ש טעה בוכתבתם סירכא נקט ואתי ע"ש אע"ג דבגוף הנדון דהתם אין דעתי מספמת כמ"ש בספרי מנחת יעקב כלל א' ס"ק ט"ו ע"ש היינו משום דהתם אתחזק אסורא משא"כ בנדון שלפנינו גם איכא הרבה צדדים להקל ושאלה מסרק גם שאר צדדי התיר שפכתתי אין להחמיר מספק נ"ל הקטן יעקב: שאלה עט אורחים שבאו לעיר ובאותו עיר הוא תקנה וחרם הק"ק שלא לשחוק אי האורחים פינו שדעתם לחזור למקומן אי חייבים לקיים מנהג או מותרין לשחוק שם: תשובה הנה חרם השחוק שהוא גדר לרבים וסיג לדבר מצנה ומה"ט מי שפנדר שלא לשחוק אין מתירין לו וכמבואר בי"ד סי' רכ"ח סעיף ט"ו וסעיף כ"ח יע"ש וכבר מבואר בי"ד סימן רי"ד ובא"ח סי' תס"ח וסי' תקע"ד דנותנין עליו חומרא מקום שיצא משם וחומרא מקום שהלך לשם ואפי' בדעתו לחזור אסור לשחוק בפרהסיא מפני המחלוקת פמבואר להדיא בש"ס דפסחים וזולין והספמת כל הפוסקי' וכמו שהארכתי בכל זה בספרי חק יעקב סי' תס"ח ע"ש באורו ואי תקשה לה אם אתה דן בזה הדין חומרא מקום שיצא משם ונהלך משם הרי פשוט שנוהגין היתר פשיוצאין מחוץ לעיר מיד לשחוק אי משום הא לא תברא דמתנים

כּן בּתחלת חרם ןהתקנה שׁבתוֹף העיר דּוקא לא ישׁחקו ןלא מחויִן לעיר ומ"מ נרא' מי שׁיצא מעירו בּמקום התקנ' ןהחרם וּבא לעיר אחרת שׁישׁ ג"כ תקנה זה ןחרם זה דּאלו אפי' בּצנעא לא ישׁחקו מדינא פינן דּראוי לחול עליו או חומרא מקום שׁיצא משם או שׁהלה לשם ןתרונייהו לאיסורא איברא כּדמענינן שׁפיר נראה דּמותרין הו לשחוק בּצנעא פינן דּחומר' מקום שׁיצא משם לא שׁינה כּלל דּהרי מעיקרא התנו דּאין החרם שׁלהם חל רק בתוֹף עירם ןלא מחויִן לעירם ןחומרי מקום שׁהלה לשם לא שׁינה פינן שׁדעתו לחזור רק מפני המחלוקת חיישינן ןבצנעא ליפא למיחש ואע"ג דּכל הדברים שׁאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בּחדרי חדרים אסור היינו דּוקא מה שׁאסור מדינא משא"כ בּזה דּלא אסרו עליו מתחלה רק מפני המחלוקת ןבצנעא ליפא למיחש ןבחורים הלומדים ביישיבה הוי פּתושבים לענין קדיש ה"ה לענין שׁצריכין לנהוג החומר שלא לשחוק אפי' בּצנעא נ"ל הקטן יעקב: שׁאלה פּ באחד שׁנסע לדרפו ןלא היה בביתו ןאשתו פּרעה ללדת ןהמליטה זכר בכּן הלה חמיה אבי בעלה ןכבד את ראבו למול את נכדו ןקודם יום המילה בא אבי הגלד בעל הברית ןבא שמעון המוהל ןתבע לו מאחר שׁנתן לו ת"כ כּפועל ממש זה זמן רב שאם יוליד אשתו זכ' שׁיהא הוא המוהל ןתבע לו ןאבי הגלד מודה לו שׁדבריו כּנים אף ןרק שׁטוען פינן שלא היה בביתו בשעת לידת בנו ןאביו כּבר כּבד לאחר למול אינו רוצה לסתור רצון אביו פינן שׁיהיה לאביו מורת רוח אם כּבד לאחר ןשׁאלתי את המוהל ןאת אבי הגלד למה באמת נתן לו ת"כ על כּף ןהשיבו לפי שׁזה המוהל היה רבו ןשׁדכן שלו ןשׁאלו את פי להורות להם הדרף אשר ילכו בה: תשובה הגה לפום רהיטא היה נראה דּישׁ התרה לשבועה זו אע"ג דּלא נעלם מאתי תשובת הרא"ש כּלל י"ב ןנ"ל דּאדם הנותן לחבירו את בנו למולו נ"ל דּבר פשוט שאין לו קיום אלא בתקיעת כּף או כּקבלת חרם אז כּופין אותו לקיים ת"כ או ק"ח או שבועתו וכ"פ בי"ד סימן רס"ד סעי' א' בהג"ה מ"מ הא כּתב הט"ז שׁם ס"ק ז' ןנ"ל כּופין אותו לקיים מ"מ ישׁ לו היתר על השבועה ןדאי יכול להתיר שבועתו ע"י שלשה כּשׁאר היתר שבועת כּנ"ל פשוט עכ"ל הט"ז ןאם כּן הכא גם כּן ישׁ היתר לשבועתו אע"ג דּאין פּותחין בכּבוד אביו כּמבואר בסי' רכ"ח סעיף י"א מ"מ ישׁ לו היתר ע"י חרטה: אכן צ"ע מצד א' הא הוי כּנשבע ע"ד חבירו לתועלתו דּאין לו היתר שלא כּרצונו ןדעתו כּדאית' בּגדרים דּף ס"ה ןכן מבואר הסכמת הפוסקים כּדאיתא בי"ד בטור וב"י בסי' רכ"ח באנרף ואע"ג דּאין זה נודר בשביל טובה ממש שׁעשה לו אע"פ שׁהיה רבו ןשׁדכן שלו מ"מ אין זה טובה פינן שׁבא בשכרו שׁהרי קיבל הימנו שכר לימוד ןשׁדכנות שלו ןתו דּלא מקרי בשביל טובה אלא דּוקא כּשׁמקבל טובה מחמת גדרו דּומיא דּמשה מכת שׁנדר לו נתן לו יתרו בתו ןכן צדקיהו היה מסור בידו להורגו ןעל ידי השבועה הניחו ןכן משמעות לשון התוס' ןהרא"ש שׁם ןכל הפוסקים אבל אם קבל טובה זמן רב מקודם ןאח"כ נדר לו מעצמו אינה דּבר ןדאי דּאין זה כּכלל נודר בשביל טובה שׁעשה לו ןהוא פשוט מ"מ הוי כּנודר אף בלא טובה לדעת חבירו דּלדעת גדולי פוסקים ג"כ אין לו התרה שלא כּרצונו ןשׁלא מדעתו ןכּדאיתא שׁם סעיף ד' בש"ע בשם ןישׁ אומרים וכ"פ בש"כ שׁם ס"ק נו"ן וכ"פ בתשובת מהר"י טראני חלק י"ד סי' מ"ז ןזה נ"ל פשוט כּנונת הש"ע דּכתב כּופין אותו לקיים שבועתו ןקשה לפי דעת הט"ז למה סתם הדברים ןכתב כּופין הלא ישׁ התרה לשבועתו אלא ןדאי פינן שאין לו התרה בלי רצון מי שׁנשבע לו ןזה תבעו ןאינו מרוצה

לְכַף כּוֹפֵין אוֹתוֹ וּק"ל וגם אין מקום לומר פִּינּוֹן דְּהוּי לְדַבֵּר מִצְנָה לְקַיִים כְּבוֹד אֵב יָכוֹל לְהִתִּיר אֶף בְּלֹא דַעַת וּרְצוֹן חֲבֵרוֹ דְּהָא מַה"ט אֶפְילוּ נָדַר עַל דַּעַת רַבִּים דְּאִין לּוֹ הַתְּרָה מ"מ לְדַבֵּר מִצְנָה יֵשׁ לּוֹ הַתְּרָה אֲכַן כַּד מְעִינִין יִרְאֶה דְּגַם זֶה אֵינּוּ דְּהָא דֵּינֵשׁ לּוֹ הַתְּרָה הֵינּוּ דְּמִסְתַּמָּא נִיחָא לְהוּ בְּהַתְּרָה אֲבָל אַם אָמְרוּ אוֹתָן רַבִּי בְּפִי שְׁלֵא לְהִתִּיר אֶפְיֵי לְדַבֵּר מִצְנָה אִין מִתִּירִין כְּדָאִיתָא שְׁמֵ סְעִיף כ"א בַּהֲג"ה א"כ גַּם כָּאֵן צְרִיכִין דַּעַתוֹ וְעוֹד דְּאִין זֶה דְּבַר מִצְנָה דְּכַבוֹד רַבּוּ עָדִיף מְכַבוֹד אָבִיו וְאֶף אַם הַמוֹהֵל רוּצָה לְמַחֲוֹל אֲסוּר הוּא לּוֹ דְּהוּי כְּמַמָּאס בְּמִצְנָה זֶה וּמַה"ט אֶפְשֵׁר דְּאִין יָכוֹל לומר כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי דַּעִינּוּ בְּנִדְרִים דָּף כ"ד ע"א בְּר"ן בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א כְּתַב דְּדוֹנוּקָא בְּפִרְעוֹן יָכוֹל לומר כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי שְׁהִירִי אֶף שְׁפָרְעוּ יָכוֹל לְחַזִּיר לּוֹ ע"ש וּבִי"ד ס"ס רל"ב וְכָאֵן פִּינּוֹן שְׁאִין לּוֹ לְמֵאִנּוּס בְּמִצְנָת מִילָה וְדַאֲסִיר לְמַחֲוֹל לּוֹ אוֹ לומר כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי נ"ל פְּשוּט דֵּינֵשׁ לְמוֹל הַמוֹהֵל שְׁנַתָּן לּוֹ אָבִיו הַת"כ וְכֵן הוֹרְתִי לְמַעֲשָׂה נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה פֶּא אֶחָד שְׁנִדְרָ לְאִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה בְּחֻלְיָה וְצַעֲרָה שְׁהִיתָה נְטָה לְמוֹת שְׁיִקְבֹּץ אֵלָיו אֲנָשִׁים לְלַמּוֹד עִמָּהֶם כָּל שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה אַחַר מִיתָתָה בְּבֵיתָה וְאַחַר שְׁמִתָּה הַדְּבָר קָשָׁה עָלָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּשִׁבִיל שְׁכִירוֹת שְׁצַרְיָה לִיתָן לְאֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ אַם יֵשׁ הַתְּרָה לְנִדְרוֹ וגַם כְּמָה אֲנָשִׁים שְׁצַרְיָה לְקַבֵּל אֵלָיו כְּדִי שְׁיָהָא יוֹצֵא יְדֵי נִדְרוֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לֹא יְדַעְתִּי מְקוֹם הֵיטֵר לְנִדְרָ זֶה אִי יֵשׁ לְדַמּוֹת לְהָא דְּאִי בִי"ד סִימָן רל"ב סְעִיף י"ז בַּהֲג"ה בְּאִשְׁהָ שְׁנִדְרָה לְכַעֲלָה שְׁלֵא תִנְשָׂא אַחַר מוֹתוֹ אוֹ לְהִקְפֹּה אוֹ מִי שְׁנִדְרָ לְחוּלָה אֵיזָה דְּבַר אַם עָשׂוּ זֶה מִשׁוּם הַפְּצָרַת הַחוּלָה שְׁלֵא תִטְרַף דַּעַתוֹ עָלָיו הוּי כְּנִדְרָ אֲנוּס וְעֵינִין בְּתִשׁוּבוֹתֵי חֶלֶק רֵאשׁוֹן סִי' קס"ח אֶף דְּנִימָא דְּגַם בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינּוּ נַעֲשָׂה הַדְּבָר עַל פִּי הַפְּצָרַת אִשְׁתּוֹ בְּחֻלְיָה מ"מ לֹא דְמִי כָּלֵל דְּהֵתָם לֹא נָדַר לְדַבֵּר מִצְנָה וְדַבֵּר שְׁאִין בְּהָ תוֹעֵלַת לְנִשְׁמַתָּה רַק לְפִיִּס דַּעַתָּה וְדַעַתוֹ בְּחֻלִּי מִשְׁא"כ כָּאֵן דְּהוּי כְּנִדְרָ לְדַבֵּר מִצְנָה וְתוֹעֵלַת לְנִשְׁמַתָּה לְפָה לֹא יֵהָא נִדְרוֹ נָדַר וְקָרוֹב הַדְּב' דְּאֶפְיֵי הַתֵּר' לֹא מְהִי כַּה"ג פִּינּוֹן שְׁנִדְרָ כֵּן עַל דַּעַת' וְהוּא תוֹעֵלַת נִשְׁמַת' הוּי כְּנִדְרָ עַל דַּעַת חֲבִירוֹ לְתוֹעֵלַתוֹ דְּלֹא מְהִי הַתֵּר' אֶף אַח' מוֹתוֹ בְּלִיתִי יְדִיעַתָּה וּרְצוֹנִי וְעֵינִין בִּי"ד סִי' רכ"ח סְעִיף כ' בַּהֲג"ה וְכֵן מִן דִּין נ"ל דְּהוּי כְּנִדְרָ בַּעַת צָרָה דְּאִין לְהִתִּירוֹ אַא"כ יִרְאֶה לְחַכְמֵי דוֹר שְׁהַנּוֹדֵר לֹא יוֹכֵל לְקַיִמוֹ אוֹ שְׁהוּא אֲנוּס אוֹ שְׁבִהַתְּרָתוֹ יִהְיֶה דְּבַר מִצְנָה וּכ"פ בִּש"ע י"ד סִימָן רכ"ח סְעִיף מ"ה בַּהֲג"ה וּכ"כ בְּתִשׁוּבַת בְּנִימִין זָאב סִי' רס"ו וְכֵן הַסְּפַמַת רַמ"א בְּתִשׁוּבַתוֹ סִי' ק"ג וְא"כ בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינּוּ שְׁנִדְרָ בַּעַת שְׁאִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה נְטָתָה לְמוֹת דְּהוּי עַת צָרָה וְדַאִי דְּהוּא כְּאֵלוֹ נִחְרַב בַּה"מ בְּיָמָיו וְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְלַמּוֹד בְּחֻבְרָה פְּשִׁיטָא דְּאִין הֵיטֵר לְנִדְרוֹ וּמַה שְׁשִׁאלַת בְּכַמָּה יוֹצֵא יְדֵי נִדְרוֹ אֶף דְּלְכַאוּרָה נִרְאֶה דְּרֵאוּי לְקַבֹּץ עָלָיו עוֹד תִּשְׁעָה אֲנָשִׁים כְּדִי שְׁיָהָא עִמּוֹ עֲשָׂרָה לומר קַדִּישׁ בְּכָל יוֹם מ"מ פִּינּוֹן דְּלֹא פִּירֵשׁ בְּתוֹךְ נִדְרוֹ לִיקַח מִנִּין אֲמַרִּין דְּכּוֹנְנָתוֹ לֹא הֵיטֵה רַק עַל שְׁנֵי דְּגַם זֶה נִכְלָל בְּכָלֵל הַלְשׁוֹן קְבוּץ וְרֵאָיָה לְסַבְּרָא זֶה מְצִינוּ בְּפ' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִי דָּף פ"ט ע"ב דְּקָאֵמֵר וְתִרְתִּי דְּקַבְּעָה סְפִיתָא מִנ"ל אָמֵר רַב מִתְּנָה דְּאָמֵר קָרָא כִּי קַבְּצָם כְּעָמִיר גְּוִרְנָה פִּירוּשׁ אִין גְּוִרְן בְּלֹא קִיבוּץ וְאִין קְבוּץ פְּחוֹת מְשֻׁתִּים עַכ"ל וְאֶף ע"ג דִּי"ל לְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לְחוּד מ"מ הֵיכָא דְּלֹא מְצִינוּ בְּפִי שְׁיֵשׁ חֲלוּק אֲמַרִּין ד"ת כְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְתַפְשֻׁת מוּעֵט תַּפְשֻׁת וְדִי בְּזָה לְצִאת יְדֵי נִדְרוֹ נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה פֶּב עַל מַעֲשָׂה אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה עוֹד כְּזֹאת אִשְׁהָ אַחַת שְׁיִלְדָה בֶּן זָכָר שְׁבָא עָלֶיהָ עַדִּים בְּעַרְפָּאוֹת שְׁזִינְתָה וְיִצְא דִּינָה שְׁיִשְׁרַפּוּ אוֹתָהּ וְאֵת וְלָדָה אַחַר יְמֵי לִידְתָּה אַם יֵשׁ לְמוֹל הַבֵּן כְּמִצְוֹתוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִתָּה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הִנֵּה סַתְּמַתָּה

שאלתה על מה עיקר ניסוד שאלתה בנויה אי שאלתה פנין שהוא ממזר הנה אף אם האמ' כדבר העדים שנתקבלו בדינם מ"מ הא מבואר בטור י"ד סי' רס"ה דממזר הרי הוא פישראל גמור לכל דבר לענין מילה וכ"כ הרשב"ץ ומקרי"ל והובא בש"כ סי' רס"ו דאפי' ממזר ודאי מלין אותו בשבת ואולי שאלתה פנין שהוא עומד לשון פשוט ואיך יחלל עליו את השבת לענין מילה וגם מצינו לענין עירובין בסתם מתני' היצא ליהרג לא נידר ולא נערה וכ"פ הרמב"ם פ"א מה' ערוכין אי משום הא לא תברא חדא דכל זה נאמר ביוצא ליהרג בדיני ישראל דוקא וכן פרש"י שם בעירובין להדיא דף נ"ו סוף ע"ב ע"ש וכ"כ הרמב"ם להדיא אבל יוצא ליהרג בדיניהם הוא בחזקת חי וכדאי' בש"ס בגיטין דף כ"ח ע"ב בפ' כל הגט ובא"ע סי' קמ"א ותו דאפילו בדיני ישראל הוא בחזקת חי והא דאינו נידר ונערה היינו משום דגזירת הפתוב הוא כל חרם מן האדם לא יפדה וגם אין לו דמים אבל לענין שאר דברים הוא פחי וכ"פ מהרש"ל פ"ק דב"ק סי' ל"ד לענין פדיון הבן דסייבין לפדותו וכה"ג אי' שם בערכין דף ז' ע"א היצא ליהרג מזין עליו מדם חטאתו ונאשמו ופרש"י דלא הני פחטאת שמתו בעליו כ"ז שלא נהרג כלל הדבר כ"ז שהוא חי חייב בכל המצות האמורות בתורה וחיביב מצנה בשעת' ואולי ע"י שיקני' מצות בוראו בזמנו ואולי זכו' המיל' יעמוד לו שיהא ניצול והרבה רוח והצלה לפניו גם בתשובת שער אפרים סי' א' האריה והעלה מפמה סוגית הש"ס דלא אמרינו כלל כל העומד לשון פשוט דמי וכן כל כה"ג ע"ש ובתנא דבי אליהו מצאתי והובא בילקוט סוף פ' בשלח וז"ל אמרו להן המצרים מפני מה אתם מלין אותם ולאחר שעה אנו משליכין אותם ליאור משיבין ישראל ואמרים להם גמול אותם וא"ח"פ עשו מה שאמם רוצים עכ"ל ולא ימלט שהיה איזה מהם נימולים ביום השבת אף שהיו ישראל שומרים השבת במצרים כדאי' במדרשות אלא ודאי כמ"ש דכל זמן שאדם חי מחוייב לקיים מצות בוראו בזמנו וכהלקתו וגדולה מזו מצינו בר' עקיבא אף פשהוציא והו להריגה קבל עליו עול מלכות שמים יע"ש וכל זה בתנאי פכול אם לא יהיה חשש סכנה בדבר אם ימול אותו פדין דאל"כ אפילו בחול אין למול אותו משום סכנות נפשות וכמבואר בי"ד סי' קנ"ז סעיף א' בהג"ה המתחלת ודוקא אם רוצים להעבירו פנ"ל הקטן יעקב: שאלה פג באחד שפדר לעני מלבושו שלובש עתה בימי חג הפסח והיה בדעתו לעשות בגד חדש לעצמו כדי שיוכל ליתן לעני מלבושו וכאשר כתב למקום אחד שישלח לו הדברים הצריכין למלבוש חדש ונתעכב ולא הובאו לו הדברים ההם ועתה לא יוכל לקיים נדרו פנין דאדעתא דהכי לא נדר ליתן מלבושו לעני והוא ילך ערום ושאל השואל אי יצא ידי נדרו כשישם לעני דמי שונו' של מלבושו שלובש או לא: תשובה גרסינו בגיטין דף ע"ד הרי זה גיטא ע"מ שיתן לי איצטלא ואבד איצטלא איצטלא דוקא קאמר רשב"ג אומר תתן לו את דמיה ונהלכה פתכמים ומחלק שם בש"ס דדוקא אמרינו הכי בגיטין משום דלצעורה קא מיפוין ולא ציערה אם תנתן דמיה אין לה כ"כ צער מה שא"כ בכל תנאים דעלמא פתבו הפוסקים דנתינת דמים הוי פנתינת חפץ עצמו וכדאי' בטור א"ה סי' כ"ח בנותן מתנ' ע"מ להחזיר דאם נתן דמיו א"כ הוי פתחזיר החפץ עצמו וכ"כ הרא"ש פ"ק דקידושין ובתשובתו פלל ל"ה סי' ב' וכ"כ הב"י בא"ח סי' תרנ"ח בשם בעל העיטור ע"ש וכ"כ רמ"א בח"מ סי' רמ"א סעיף ז' בהג"ה ובסי' של"ב סעיף ד' ועפ"ז ישבתי קושיא שהקשה במ"א סי' תרנ"ח ס"ק ג' על מה שפסק בש"ע שם

שבלולב אין יוצאין בשאול ובא"ע סי' כ"ח פסק דהשואל חפץ מחבירו והודיעו שרוצה לקדש בו אשה מקודשת דמסתמא אדעתא דהכי נתנו לו שיהא במתנה ע"מ להחזיר והכי קי"ל בא"ח סימן י"ד לענין טלית ע"ש שפטר ביישוב דבר זה ועיין בתשובת בית יעקב סי' קי"ד ולעד"נ דלא קשה מידי דהא מבואר שם בב"י סימן תרנ"ח דבנותן מתנה ע"מ להחזיר בלולב צריך להחזיר הלולב עצמו ול"ד למה דקי"ל בעלמא בתורת דמים מהני דאין אדם מתרוקן עצמו ממצנה ונותן לאחרים ונקא האתרוג עצמו צריך להחזירו כדי לצאת בו וא"כ לק"מ דבקדושים אמרינו דנתן לו במתנה ע"מ להחזירו והא דקאמר לו בלשון שאלה ולא לשון מתנה היינו משום דכשיהדר ליה שיהא צריך להחזיר לו הדבר בעין כמו שדרף הוא בשאלה ולא דמיה אבל מ"מ פוננתו אי לא יועיל בשאלה שיהא לו במתנה ע"מ להחזיר אפי' בדמיה אם לא יוכל להחזיר לו בעין ונקא והוא אמר לשון שאלה מוכח דדוק' לשאלה נתן לו ולא במתנה וק"ל ועכ"פ זכינו לדין דבכל הדברים אמרינו מנתינת דמיה הוי כנתינת חפץ ואין מקום לבעל דין לחלק ולומר דאף דלענין כל הדברים אמרינו דנתינת דמיה הוי כנתינת חפץ מ"מ לענין נדרים שאני זה אינו דהא להדיא מבואר שם בש"ס דגיטין דף ע"ד ע"ב דאף לענין נדרים אמרינו להרנוחא קמכוין ולא לצעוריה כמו בשאר הדינים וגם אין מקום לומר מצדו תברא דהא שם בש"ס דגיטין דף ע"ה ע"א קאמר מתקיה לה אביי אימר דאמר רבי שמעון ב"ג היכא דליתא בעיני' אמרינו תמן לו את דמיה אבל היכא דאיתא בעיני' מי אמר ע"כ ומדרשב"ג נשמע לרבנן דאפילו רבנן שמודים בכל מקום דחזרת דמים הוי כמו חזרת גוף הפלי היינו דנקא היכא שצאבד משא"כ היכא שהוא בעין צריך להחזיר גוף הפלי ונקא אי משום הא לא תברא שיהי אתה המענין בדברי כל הפוסקים שפתיבתי לעיל מוכח ומבואר להדיא דאפילו הפלי בעין אם נותן לו הדמים יצא ידי תנאו וצריכין לומר דעד כאן לא קאמר אביי כן אלא בגיטין דיש ג"כ חשש דלצעוריה והיכא דאית' בעיניה גם רשב"ג מודו משא"כ היכא דצאבד ממנה סבר ר"ש כן גמליאל דסגי ליה בהרנוחא דידן' ומוחל על הצער פיון שצאבד ממנה משא"כ היכי דלא שיהי לצעור' רק להרנוחא אם נותן הדמים סגי אליבא דכ"ע כמשמעות כל הפוסקי ראשונים וכה"ג אמרינו נמי בש"ס דב"מ דף ס"ג מה לי הן מה לי דמיהן וכ"כ.

הרא"ש פ"ק דב"ק גבי החזרת גנב וגזלן ע"ש ומה"ט נמי אמרינו בש"ס דב"מ לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע ליה ובתשובת פנים מאירות סי' צ"ב לא הבין כן לכן מתמיה על דברי הראשונים בזה ולא דק איברא בתשובת הריב"ש סי' ב' מבואר מתוך דבריו דחולק אדברי הרא"ש וסייעתו וסובר דבנותן מתנה ע"מ להחזיר צריך להחזיר החפץ עצמו ובתשובת מהר"א ששון סימן ס"ג חושש לדבריו להחמיר לענין ספק שבועה אף דיחידאה הוא נגד כל הני רבנות' ע"ש מ"מ נ"ל דאף הריב"ש אפשר לומר דאינו חולק אלא בנותן מתנה חפצו על מנת להחזירו אמרינו דכוננתו הנה דנקא לחזור את החפץ שלו ממש כגוונא דאמרינו רוצה אדם בקב שלו מתשע' קבין של חבירו ובעל הבית אינו מוכר או נותן פליו לאחר משא"כ בתנאי דבר שלא הנה מעולם שלו לית מאן דחולק דאמרינו מה לי הן מה לי דמיהן וכן כל פיוצא בזה וכמ"ש בגדון שלפנינו אומדנא דעתו שיהא לא הנה נתכנין לילף ערום וליתן מלבושו לאחרים דאפי' בגיטין קי"ל פתכמי דאיצטלא דנקא מ"מ אם מתרצה הבעל בקבלת דמים הוי גט כמבואר בא"ה סי' קמ"ג

וא"כ מסתמא פאן בנדון שלפנינו ג"כ העני מתרצה בקף וכדי שלא לנעול דלת בפני גומלי חסדים נ"ל פשוט אליבא דכ"ע דיצא ידי נדרו אם נותן לו דמי שונו' של המלבוש שפדר לו נ"ל הקטן יעקב: שאלה פד שכיב מרע שצנה לפני מותו ליתן ממעותיו לפדיון שבויים סף מה ועכשיו שנמצא רעש דבר בעולם ב"מ בשנת תע"ג ונמצא הרבה מישראל הם בדוחק גדול אי מותר ליתן להם מעות זה ולא הני שינוי מדעת הנותן: תשובה הנה גרסינו בב"ב דף ח' ע"א איפרא הורמיז אימא דשבור מלפא שדרא ארנא דדינרי לקמיה דר' יוסף אמרה ליהווי למצנה רבה יתיב יוסף וקא מעיין בה מאי מצנה רבה א"ל אבני מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדק' על היתומים ואפ' לפדיון שבויים שמע מינה פדיון שבויים מצנה רבה ע"כ הרי להדיא דקמעין רב יוסף מה מצנה רבה פדי לקיים דעת הנותן ושא לא לשנותו לדבר קל ממנו שאינו מצנה רבה כל כף ומבאר שם בש"ס להדיא פדיון שבויים מצנה רבה יותר מהצלה מדבר דהרי גרסינו שם באותו סוגיא אמר רבא לרבה בר מרי מנא הא מלתא דאמרי רבנו פדיון שבויים מצנה רבה אמר ליה דכתיב ונהיה פי יאמרו אליה אנא נצא ואמרת להם פה אמר ה' אשר למות למו' ואשר לחרב לחרב אשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי ואמר רבי יוחנן כל המאונח בפסוק זה קשה מחבירו חרב קשה ממנו וכו' שבי כולהו איתנהו בי' פירש"י שהרי בידו לעשות בו כל חפצו אם למות אם לרעב עכ"ל הרי להדיא מוכח משיטה זו דשבי גרע מדבר ג"כ מ"מ נ"ל היינו דוקא בזמנים הקודמין פשהיתה יד ה' בעולם לא היו מוכדלים מישראל כלל וגומלין חסד זו לזו בעת דחקם אבל עכשיו בעו"ה שנתרבה עלינו עול הגלות ועלילות שקרי' משונאנו שמעלילן עלינו פאלו הדבר בא ע"י ישראל דוקא וכשהיה הדבר בשנת תע"ג ברוב מקומות שהיו שמה מבני עמינו היה סוגרים רחוב היהודים באין יוצא ואין בא ממש ובדוחק ע"פ שמתדלנו' גדול שהניחו להביא להם צרכי מזונותיהם ובאיזה מקומות הוצרכו לילך ולחכות עצמן ביצורים ומערות וישראל שהיו בדרך ועל פני השדה היו ממש מןפקרים למות ואשרי מי שלא חמאן בצער ודוחק גדול פזה ואין לה שבי גדול מזו דגרע מפולחן דכולהו איתנהו ביה על כן אין צריף לפני דמצנה זו הני ממש פדיון שבויים ואפשר דגדול ממנו ולא הני שינוי מדעת הנותן כי אין שעת הדחק גדול מזו פנ"ל הקטן יעקב שאלה פה מהמנפלא מהור"ר מנחם מן נר"ו דין: דק"ק ווירמישא ונ"ל ראובן שצריף למשרת ומשרתת דהוא סגי ליה לפי עבודתו אכן רצונו בבת דעת את דרכי ה' והקטנים לאו בני דעה נינהו ושאלתו אם רשאי ליתן תוספת שכירות מה שנותן לגדולה יותר מלקטנה ממעשרו דלכאורה נראה דאסור דמסתמ' גם פונונתו לעבידתא שפירמא ולהשגחה פרטות בכל צרכי בית דליתא בקטנה והני פורע חובו ממעשרו דעבידתא שפיר והשגחת ביתו בדבר שבמזון כל הנאה שלו הוא ואי משום השגחה בדבר אסור והיתר אי לאו האי אמתא דבי רבי מלומדת הלא עליה דידיה רמיא להשגיח דאדם נתפש על אנשי ביתו ועליו להביא קרבן לכפר בעדו ובעד ביתו אף דקאי אידועים דברים השכוחים ורגילין לפגוע פגיע' רעה בקטני' פנדאי חייב בידועים ובלא יודעים הגם דלאו קטנים ממש נינהו במילי דשמיא ודאבות קטנים הם למאן דבעי למהוי חסידא וא"כ עלינו להשלים מדיד' אדיד' אכן אחר העיון אפשר להתי' באש' שלדברי הפל טובת הנא' שלו וכמו שכתב הש"כ בשם מהר"ם מרוטנבורג מביא להלכה דאפי' לבניו יכול ליתן ממעשרו ואם לא יתירו לו ליתן ממעשרו היה פנדאי

נותן משלו פרחם אב על בנים ולא מפליג בין עשיר לעני ובגדון דידן בעי מגברא דלית ליה ביכלתו לשפור משרתיו פנ"ל והש"כ מפריז מדתו יותר להתיר בפ"א אפי' יש לו יכולת לפרנס ממקום אחר וגם בזאת מנחם נפשי בשאלתי להתיר דמדמה לצדקה ובצדקה הלכה רונחת בש"ע י"הא עניינים בגי ביתה ומביא הש"ך פ"א הרמב"ם וז"ל דהיינו שמצנה שיהא בגי ביתו עניינים יתומים ומוטב להשתמש בהן ותחשב לו לצדקה עכ"ל דלפ"ז המשמעות שרשאי ליתן כל השכירות ממעשרו אכן יש לחלק בין צדקה למעשר דצדקה אין לו שיעור ויוצא בשלישית השקל לשנה ממילא אין הפסד לצדקה אבל מעשר עני יש לו קצבה מדאורייתא נמצא פורע חובו ממעשרו אבל בגדון דידן דפורע עיקר חובתו מן החולין אף ליתר שאת ופועמים שתוספת מרובה על העיקר על פן אמרתי בלבבי אלכה ואדרוש את אדוני כי משפט לאלהי יעקב לחק לישראל ואמנה לענוותנותו במקו' גדולתו להאיר עיני בתורתו להשי' נפשי בשבות יעקב כ"ד תלמידו הצמא למים מבאר המובחר שבאבות לגול האבן מפיו אנו חיינ ה"ק מנחם מגלי פן הרב הגדול מהור"ר אליעזר פייכש ז"ל איש אונא: תשובה הנה שאלתו שאלת חכם חצי תשובה עושה פולה קבלתי וטרם אחלה לדבר ולחיות דעתי מוכרח אני לברר עיקר מטרינ שלדון מעשר פספים בזמן הזה מאין מקורן נובעין כי ז"ל הט"ז בסי' של"א ס"ק ל"א נראה דיש לדמות מעשר שמפרישן מן הריווח לדין מעשר עני של תבוא' ופירו' ומו"ח ז"ל כתב שלמעשר ממון שלנו אין בו חיוב לא מן התורה ולא מדרבנן ותמהית שהרי בר"ס רמ"ט מבואר שחיוב גמור הוא כמ"ש כל הפוסקי' והב"י הביאו בשם הירושלמי עכ"ל הט"ז וכדי שלא להשוות דברי הב"ח לטועה גמור גם בתשובת פני יהושע סימ' ב' מסיק וז"ל פלגא דמלתא בהא סלקינא ובהא נחתינן דנראה בעיני טורח בחנם לעשות שאלה מזה לדמות מעשר שלנו לשם מעשר דאורייתא שאינו אלא מנהג עכ"ל וכן נראה לי עיקר ואין ראיה מסי' רמ"ט ואדרב' משם יש ראיה לדברי הב"ח כי ז"ל הרמב"ם פ"ז מה' מתנות עניינים והטור בסי' רמ"ט שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן כפי צורה עניינים ואם אין ידו משגת לכל צורה עניינים יתן כפי השגת ידו וכמה הוא יתן עד חומש נכסיו מצנה מן המובחר ואחד מיו"ד מדה בינונית פחו' מפאן עין רעה וקאמר בירושלמי שנה ראשונה חומש מהקרון מפאן ואילף חומש מהריווח ולעולם לא ימנע אדם את עצמו פחות משלישית השקל לשנה עכ"ל הרי מוכח להדיא דאין חיוב מדינא רק לתת שלישיית שקל בשנה וגם מדקאמר פחות מפאן עין רעה ולא קאמר דאינו יוצא חיוב מעשרו ועבריינ מקרי שעבר על מצנות מעשר אלא נדאי דאין פאן חיוב מצד המעשר רק שמקרי עין רעה שאין מקייים מצנות צדק' בהרנוחא ולא שהוא חיוב מדינא וגם משמע מלשון הטור והרמב"ם דנקא היכי דקיימא עניינים לפנינו ומבקשים צרכם אזי מחוייב ליתן בדרה צדקה או חומש או מעשר אבל היכי דלא קיימי עניינים א"צ ליתן רק שלישיית השקל ואי מתורת מעשר קאמר צריף להפריש כמו מעשר תבואה כשנגמר מלאכתו ותו דאי מתור' מעשר קאמר איה קאמר חומש מצנה מן המובחר הלא אמרינן המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקליו כדאי' בפ' מי שהוציא אוהו עלה נו"ן ופ' כל המנחות דף נ"ד אע"ג דאפשר לחלק בין מעשר עני לשאר מעשר מ"מ הש"ס והפוסקים סתמא נקט משמע דאין חלוק אכן אם יש מקום לסתור דברי הב"ח יש לסתור דבריו כמ"ש גיסי הגאון הגדול מהר"ד אופנהיים נר"ו בתשובת חזת יאיר סי' רכ"ד מפז דברי התוספות בתענית דף ט' ע"א

דמשמע שיש לו סמך ורמז מן התורה אכן גם בזה אין דבריו מוכרחים כל כך דאפשר
דספרי רק אסמכתא בעלמא קאמר כמ"ש שם בתשובה ולא חש לה הב"ח כיון שאינו
מפורש בש"ס שלנו וכן משמעות גדולי פוסקים ראשונים שהשמיטו דין מעשר עני בזמן
הזה לענין פסחים משמע דליכא חיוב מדרבנן מדינא כלל ותדע שהוא כן דהרי מעשר
עני בתבואה אינו מחיוב ליתן רק בשנה שלישית וששית וכספחים יהא חמיר ליתן תמיד
ממה שחנן לו ה' הלא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אלא נדאי שאין כאן חיוב
מדינא אפילו מדרבנן ולכן לא נהגו בו בכל המקומות אכן במקום שנתפשט המנהג או
מי שרוצה להתמיר על עצמו ונוהג להפריש מעשר נדאי כנונתו שיהא לו דין מעשר עני
גמור ולהכי פסק רמ"א בריש סי' רמ"ט כמקרי"ל דאין לעשו' ממעש' דבר מצוה כגון
גרות לב"ה או שאר מצות רק יתן לעניים וכ"פ בתשובת באר שבע סימ' מ"א ואפשר
דגם דין גדר לדבר מצוה נגע בו להיות לו דין מעשר עני גמור וא"כ זכינו לדין דאסור
לפרע ממנו חובותיו ואל יאמר האומר דהא כבר נתפשט המנהג בכתן וכלה שמשלמין
ממענות מעשר הפלי זמרי' ומשךתי סעודת נשואין ולא הוי כפורע חובו אי משום הא לא
אריאדסמך מנהג שלהם על לשון הרמב"ם וטור שכתבו דמותר ליתן מעשר עני
לתגמולין של גמילת חסדים וכבוד אורחים והכנסת פלה בכלל משא"כ שכר פועל ממש
בגדון השואל נדאי דאסור וגדולה מזה משנה ערוכה היא פ"ה דפאה משנה נ"ו לא
ישפור אדם את הפועלים ע"מ שילקט בנו אחריו ופי' שם הרע"ב שעל ידי פן מנפה לו
מן השכירות ונמצא פורע חובו משל עניים וכן הוא בפ' הר"ש והוא מהירושקמי וכן
פסקו כל הפוסקים הראשונים ומה שמצדד מכ"ת בטעם קלוש שיש צד מצוה לאפרושא
מאסורא וכה"ג אין בדבריו טעם כעיקר להקל בענין זה דמסתמא אמרינן לא ישפור אדם
פועלים וכ"ש ליתן להם שכירות גמור ממעשרו ומה שמביא מכ"ת מדברי הש"ך סי'
רנ"א וז"ל ויהא עניים בני ביתה וכתב הש"ך בשם הרמב"ם ויתחשב לו לצדקה דלפ"ז
המשמעות דמותר לשלם מהצדקה וה"ה ממעשר עכ"ל זה נדאי אינו דלשון זה ויתחשב
לו לצדקה אינו מדברי הרמב"ם פ"י מה' מ"ע רק מדברי טור שם ולא לצדקה ממש
קאמר אלא נקט לישנא דקרא דפ' לה לה והאמין בה' ויתחשב לו לצדקה פתרגומו לזכות
וכן פרש"י וכן כל המצנ' שאינו לעניים ממש כגון להיות בעל ברית או להכניס חתן
וכלה לחופה פסקו האחרונים הט"ז והש"כ דאין לשלם ממעות מעשר וכן לקנות ספרים
אם לא שאין יכולת בידם ולא היה עושה אותן המצות וכן מסיק שם בתשובת באר שבע
וילענין קניית מצות בבה"כ כתב שם בתשובת פני יהושיע דמותר לפרוע מהן ענין בט"ז
סי' רמ"ט שמתקן בדבר אבל להקל כולי האי ולשלם שכירות פועלו ומשרתו או משירתת
כולי האי ואולי יבא מידי אפרושא מאיסורא לא נ"ל הקטן יעקב: שאלה פו מי שנוהג
כל ימיו להפריש ממה שהרוויח מעשר לחלק עניי' כשפא לחשבון אי מנפה ההיזק
ממקום אחד למה שהרוויח במקום אחר ואח"כ חלק המעשר אי נימא דמירי שהרוויח
דבר מה בסחורה מחויב להפריש מעשר ואין לי שלהם היזקו בשל עניים רק המקום
ימלא חסרונו ממקום אחר: תשובה שאלה פזו ממש מצאתי ראיתי בתשובת חות יאיר
בהשמטת דף רע"א ע"ב שמסתפק בזה וכתב וז"ל ואם יש מקום להסתפק במעשר כספים
היא מי שקבל עליו בגדר לעשר הרוויח אם יש לו ריוח בנין והיזק בתבואה אם מנפה
ההיזק מן הרוויח או מחויב ליתן מכל הרוויח ונראה דלגבי גדר אשר גדר כלל דמי

לחד שִׁטְרָא ויתרי עסקא דלהדדי משתעבד רק צ"ע אם פְּבָר נָמֵן לְקַלְפֵי מַעֲשֵׁר רְנוּחַ יִינּוּ
וְאַחַר חֲצֵי שָׁנָה נִזְדַּמֵּן לוֹ הִיזְק וכו' יִחְזֹר לַעֲשׂוֹת קוֹדֵשׁ חוֹל וְלִית מִן הַמַּעֲשֵׁר וְעוֹד אֵינָה
זְמַן וּגְבוּל נִיתָן לוֹ וְאַפְּי' אַחַר כַּמָּה שָׁנִים נָמִי וְנִרְאָה דְמֵי שְׁנֵהֵג וְרוֹצֵה לְצִאֵת יְדֵי שְׁמִים
יְהִי לוֹ פְּנִיקָס מִן־חֵד לַמַּעֲשֵׁרוֹ וְיִקְבַּע לַעֲצָמוֹ יוֹם מִן־חֵד בְּכָל ג' חֲדָשִׁים אוֹ חֲצֵי שָׁנָה שְׁיַעֲשֶׂה
חֲשׁוֹבֹן וּמִשָּׁם וְהִלְאָה לֹא יִחְשַׁב לַמַּפְרַע כִּי הוּא שְׁוֹתֶפֶת קוֹדֵשׁ וְהַנְּכוּן לְקַבְּלָה עַר"ה כִּי
בַר"ה נִגְזַר כָּל וּקְצוּבִים מְזוֹנוֹתָיו עַכ"ל חוֹת יָאִיר וְלֹא יִדְעָתִי תַחֲלָה מֵאֵי קַמְבָּעֵי לִיָּה
וּלְבִסּוּף מֵאֵי קָא נִיחָא לִיָּה מ"ש לֹא יִדְעָתִי לַעֲנֵן קְבִיעוֹת זְמַן אֵיךְ נַעֲלַם מִמֶּנּוּ מַה שְׁאַמְרוּ
חַז"ל אֵין מַעֲשָׂרִין מִשָּׁנָה לַחֲבֵרְתָּהּ וְנִלְמַד מִקְרָא הַיּוֹצֵא שְׁכָה שָׁנָה וּא"כ כִּינּוּן שְׁמִדְמָה זֶה
לַמַּעֲשֵׁר עָנִי מִמֶּשׁ רָאוּי לִהְיוֹת בְּמַעֲשֵׁר כְּסָפִים ג"כ הֵכִי אֶף שְׁאֵין זֶה דוֹמָה לְזֶה דְמָה הֵתָם
אֵין מַעֲשָׂרִין רַק מְגֹדְלֵי שְׁנִתְגַּדְלוּ בְּאוֹתוֹ שָׁנָה גַם לַעֲנֵן מִשָּׂא וּמִתָּן אֵין מַעֲשָׂרִין רַק מְאוֹתוֹ
מִשָּׂא וּמִתָּן וְכֹאשֵׁר אֶבְאָר בְּסִמּוּף וְעֵיקָרָא דְדִינָא פְּרָכָא שְׁרוּצָה לְדַמּוֹת כְּאֵלוֹ הוּא שְׁוֹתֶפֶת
עַם הַק"בָּה וּמִנְפָּה כָּל הוֹצֵאת וְהִיזְק וְכ"כ שָׁם בַּעַל חוֹת יָאִיר בְּתַשׁוּבָה סִי' רַכ"ד וְשָׂרִי
לִיָּה מְרִיָּה דְעוֹשֶׂה קוֹדֵשׁ לְחוּל חֲבֵרוֹתָא כְּלַפִּי שְׁמִיָּא דַּא"כ בְּכָל מַעֲשֵׁר עָנִי בְּתַבּוּאָה נָמִי
נִימָא הֵכִי דְאָם יֵשׁ לוֹ הִיזְק מִמְּקוֹם אַחַר יִנְפָּה מִמָּה שְׁהַרְוּוּיָת וְנִתְגַּדְלָה לוֹ בְּתַבּוּאָה וְזֶה נִדְאֵי
נִשְׁתַּקַּע וְלֹא נֵאמַר דְּהָא אִפִּי' הוֹצֵאת שְׁיֵשׁ לוֹ עַל אוֹתוֹ תַבּוּאָה שְׁנִתְגַּדְלָה אֵינָה מִנְפָּה כְּגוֹן
הַזֶּרַע וְהוֹצֵאת הַפּוֹעֲלִים מִחֲרִישָׁה וְזַרְעֵה וּקְצִירָה וְדִישָׁה וְזוֹרָה לְרוּחַ כְּמִבְּאָר בְּסוּגֵיָּא
דְּש"ס דְּמִנְחוֹת דָּף ע' ע"א וְכֵן מְבֹאָר שָׁם בְּתַשׁוּבַת חוֹת יָאִיר סִימֵן רַכ"ד בְּתַשׁוּבַת גִּיסֵי
הַגָּאוֹן מֵהַר"ר דּוֹד אוֹפְנֵהֵינִים נַר"ו וְכֵן מְסַפֵּים שָׁם בַּעַל חוֹת יָאִיר עֲצָמוֹ אַע"ג דְּלַעֲנֵן
מַעֲשֵׁר כְּסָפִים מְסָקוֹ שָׁם לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֶׂה דִישׁ לְהַקֵּל וּלְחַשֵּׁב הוֹצֵאות כְּמוֹ קָרָן עֲצָמוֹ
וְדַבְרֵיהֶם מְסַתְּבִירִים בְּזֶה וּנְכוּנִים אֶף נִרְאָה לִי לְחַלֵּק בְּחִילוּק דְּמִסְתַּבֵּר דְּנִדְאֵי אִם הוּא
נוֹסַע לְשׁוּק לְקַנּוֹת סְחוּרָה יְדוּעַ בְּמִקּוֹם הַשּׁוּק אוֹ לְמַפְּוֹר שָׁם שְׁנוֹתָן הַהוֹצֵאת מִתַּחֲלֵי'
בְּשִׁבִיל בְּדָבָר הַמְּצוּי לְקַנּוֹת אוֹ לְמַפְּוֹר דְּנִדְאֵי גַם הַהוֹצֵאת בְּכָלֵל קָרָן יִחְשַׁב כְּגוֹן שְׁלוֹקַח
עֲשָׂרִים חֲתִיכוֹת כְּגַד כָּל חֲתִיכָה בְּעַד תַּשְׁעָה ר"ט וְיֵשׁ לוֹ הוֹצֵאת עֲשָׂרִים ר"ט נְמָצָא כָּל
הַחֲתִיכָה הוּא בְּשִׁבִיל הוֹצֵאת בִּיּוֹקֵר עַד עֲשָׂרָה ר"ט וְכֵן כָּל, כִּינּוּצָא בְּזֶה נִדְאֵי לְקָרָן יִחְשַׁב
אַבָּל מִי שְׁנוֹסַע לְשׁוּק וְאֵינּוּ רוֹצֵה לְקַנּוֹת אוֹ לְמַפְּוֹר רַק שְׁמוּצֵיָּא הוֹצֵאוֹ אוֹלֵי יִזְדַּמֵּן לוֹ
רִיוּחַ בְּסִסְרָאוֹת וּמְצִיאוֹת וְכַדוּמָה שְׁמִתַּחֲלָה נוֹתֵן הוֹצֵאתָ עַל הַסֶּפֶק כְּמוֹ הַזֶּרַע דְּהוּא ג"כ
דָּרָךְ גַּם כִּי כַּמָּה הִרְפֵּתְקָאוֹת דְּעַדוֹ עֲלֵיהֶם קוֹדֵם שְׁנִקְצַר כֵּן גַּם כֵּן בְּזֶה שְׁמֵרוּוּיָת ע"י
סִסְרָאוֹת וּמְצִיאוֹת לְכַף אֵינּוּ מִנְפָּה לוֹ מִן הַהוֹצֵאתָ כְּמוֹ בְּזַרְעֵי' כִּינּוּן שְׁמִתַּחֲלָה נוֹתֵן הוֹצֵאתָ
עַל הַסֶּפֶק וְנִרְאָה דְּגַם בַּעַל תַּשׁוּבַת חוֹת יָאִיר מוֹדָה בְּזֶה לְפִי טַעְמִים וְרֵאוּיֹת שְׁכַתֵּב מִשָּׁם
מ"מ הַהִיזְק מִמְּקוֹם אַחַר לֹא עָלָה עַל דְּעָתִי כָּלֵל לְנִפּוֹת הַרִיוּחַ נִגְדַּד הִיזְק אִם לֹא בְּמִשָּׂא
וּמִתָּן אֶחָד שְׁקֵנָה בְּפַעַם אַחַת הִרְבֵּה דְּהוּי מְסָקָא חֲדָא וְדֵאֵי לְהַדְדֵי מַשְׁתַּעֲבַד מִשָּׂא"כ מְקַנְיָה
לְקַנְיָה אַחֲרֵת כִּי מִיָּד שְׁעָלָה לוֹ רִיוּחַ מְחֻיָּב בְּמַעֲשֵׁר עָנִי כְּפִי מַה שְׁהַנְּהִיג אֶת עֲצָמוֹ וְאִם
הַפְּסִיד בְּמִקּוֹם אַחַר אֵין לְמִלְאוֹת חֲסָרוֹנוֹ מִמְּקוֹם אַחַר וְכ"ש מִשָּׁל עָנִיִּים חֲלִילָה גַם
בְּתַשׁוּבַת שְׁעַר אֶפְרַיִם סִימֵן פ"ד גְּסַתְּפַק בְּזֶה וְלַע"ד עֵיקָר כַּמ"ש וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ כֵּן
בְּמַעֲשֵׁר עָנִי שֶׁל תַּבּוּאָה דְּאֵינָה מְמַלֵּא הַחֲסָרוֹן כָּלֵל רַק מַה שְׁיּוֹצֵא מִשְׁזָה זֶה צָרִיךְ לִיתָן
וּסְתָם הַמְּקַבֵּל עָלָיו לִיתָן מַעֲשֵׁר כְּסָפִים יֵשׁ לִיזְהַר בּוֹ פְּדִין מַעֲשֵׁר מִמֶּשׁ וְכַמ"ש בְּתַשׁוּבָה
אַחֲרֵת וְאִזְ יִקְוּיָם בּוֹ עֲשֵׁר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּעֵשֵׁר אִם לֹא יִפְתַּח לְכֶם וְכו' הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה
כּוֹ אֶחָד שְׁנוֹלֵד לוֹ בְּכוֹר וְיוֹם הַפְּדִיּוֹן חָל ל"א בְּשַׁבָּת וְהוֹר' לוֹ מוֹרָה אֶחָד לְפָדוֹת בְּיוֹם נִי"ו

ואחר כך יש מי שעורך שהפדיון נעשה שלא כדין וצריך לחזור ולפדותו בכך ולמנו
רבינו הלכה למעשה: תשובה בנדאי המורה שהור' פ' יש לו על מי שישמך ה"ה הב"ח
בסי' ש"ה ובתשובתו סי' קכ"ה האריך בזה להורות פן דהיינו אם עבר עליו כ"ט י"ב
תשצ"ג והעתיק פן בשם ספר יראים שפסק פ' וגם הש"כ בסי' ש"ה ס"ק י"ט פסק
כדבריו אף במ"א בא"ח סי' של"ט ס"ק ח' כתב ול"נ דאין לסמוך עליו ובאמת אין דבריו
מוכרחים פ' פ' וכל הראיו' שמביא המ"א גם הב"ח וספר יראים הביאו סוגית אלו
ואפ"ה פסקו פן נ"ל ש"ל שיש לפרשם בדרך הזה דכל שפבר עבר עליו רוב יום ל'
שהוא י"ב שעו' וב' ידות שעה וע"ג חלקים אח"כ מקרי מחדש ומעלה והוי חדש מעת
לעת כמבואר שם בתשובה ולזה מהני הגזירה שנה דקודם שעבר עליו זמן זה אין לפדות
וכן נ"ל דמסתבר טעמא פיון דכתיב מחדש ומעלה שאז יוצא מכלל נפל דאם הוא נפל
אינו יכול להתקנים יותר מחדש.

וחדש נקרא ע"ש חדוש לבנה שהוא כ"ט י"ב תשצ"ג וכל שעבר עליו זמן זה יצא מכלל
נפל ואין זה ענין כלל למה שאמרו במגילה אין מונין שעו' לחדשים ע"ש ברש"י וכן
משמעות האבן עזרא פ' במדבר על פסוק פ' זכר מן חדש ומעלה תפקדם וע"ש זה
נקרא חדש ע"ש חדוש הלבנה פדכתיב החדש הזה לכם וכ"כ הערוף ערף חדש ומ"ש
תוספות בחדש בלשון תורה הוא ל' יום אין זה סתירה דאחי למעוטי דכ"ט יום לבד לא
מקרי חדש אבל אחר כ"ט יום וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים מקרי ל' יום דהא לענין כמה
דברים אמרינו אפי' מקצת יום ככונה מכ"ש רובו פכולו אף מ"מ אלו היה ההוראה
נשאל קדמי קודם מעשה הייתי מורה להם כפסק הש"ע לאחר הפדיון עד יום ל' וכ"כ
הב"ח עצמו שם בתשובה דטוב לאחר מלהקדים וגם סתימות לשון הש"ס והפוסקים
ראשונים משמע יותר דדוקא יום ל"א יש לפדות ולא קודם אבל היכא שפבר הורה
המורה ודאי לא מהדרינו עובדא כי יש לו על מה שישמך ויש לחוש לברכה לבטלה גם
לשון המ"א משמע הכי שכתב ול"נ דאין לסמוך על זה פנונתו דאין לסמוך להורות פן
לכתחלה אבל אין דעתו לסתור דעה זו בשתי ידים להדר עובדא בשביל פן ומקורב נדפס
תשובה אחת פנים מאירות סי' ג' פסק בפשיטות מי שיודע שנפדה ע"פ הוראה זו קודם
יום ל"א אינו פדוי כלל וצריך פדיון אחר מפח ראיות אלו שהביא המ"א שם בס' של"ט
ושר' ליה מריה כי פבר נסתרים פ' דבריו מתוך מה שכתבתי וכ"ש היכא שאמר שיהא
פדוי לאחר שלשים ועדיין היה המעות בעין ולא חיישינו בזמן מועט כזה לנתאפל במעות
וע"ש בתשובת הב"ח סי' קכה ומשם יש לסתור גם פן תחלת דברי הש"כ שם בס"ק י"ט
ע"ש וכן נראה לי הקטן יעקב: שאלה פח מהרב הגדול המןפלא כ"ש מהור"ר אהרן נר"ו
מק"ק מי"ץ וז"ל בשעה הזאת צריך אני להורו' הלכה למעש' בס"ת שנמצא בסוף היריעה'
אחת טעות סופר בשם שהי' לו לכתוב אלהיהם וכתב אלקיכם אשר בטעות השם פבר
נתחבטו ונתלבטו קמאי ובתראי אם לסלק היריעה או אם לקדור האזפרות ובאם הטעו'
בהנפול להם לאחרי פמו בנדון זה יש דעת שלישיית לגרור הטעות הנפול ולתקן
הפוסקים לסלק היריעה הוא תשובת מהרלב"ח סי' ב' ונהביאו בעל המחבר ב"ה על הי"ד
הלכ' למעשה וכן נוטה דעת הגאון המפורסם מהר"פ פ"ץ דבריו מובאים בתשובת מ"ב
סי' נ"ז אבל הוא אינו מסכים עמו כלל לסלק היריעה וכן בתשוב' הגאון מהר"ם מלובלין
סי' קי"ב ובתשובת נחלת שבועה סי' ל"ז ודעת המחבר בעל ט"ז נוטה ג"כ לגרור טעות

הנְטָפֵל לְשֵׁם וּלְתַקְנֹו וּבְסִפְרֵי חֲקֵי דַעַת הִבִּיא בְּמִנְהַג סוֹפְרִים ג"כ חִילּוּקִים וְנִהְרָא נִהְרָא וּפְשֻׁטִיה וְאֲנִי בְּעֵינַי דַּעַתִּי נוֹטָה ג"כ שְׁלֵא לְסַלֵּק הִירִיעָה רַק לְתַקְנֵי הַנְטָפֵל לְהַשֵּׁם אֲמַנָּם חוֹכְדָּה אֲנִי בְּזֵה לְדַעַת אֲנִי הַתִּיקוֹן כִּי יֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁתֵּי דְרָכֵי א' לְגֵרוֹר טְעוֹת הַנְטָפֵל לְשֵׁם וּלְתַקְנֹו פְתִיקוֹנוֹ ב' לְקַדְוֹר אֵת הַנְטָפֵל לְחוּד וּלְתַקְנֹו בְּמַטְלִית וּלְכַתְּוֹב עַל הַמַּטְלִית אֵת הַנְטָפֵל לְשֵׁם סְמוּדָּה לְשֵׁם בְּלִי הַפֶּסֶק אוֹת פְתִיקוֹנוֹ וַיֵּשׁ לְתַמְוָה שְׁשׁוּם אֶחָד מִהַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְגַם אַחְרוֹנִים לֹא הִזְכִּירוּ וְלֹא דִבְרוּ מִן הַתִּיקוֹן הַזֶּה הַשְּׁנִי כָּלֵל וְלַע"ד נִרְאֶה יוֹתֵר לְקַדְוֹר טְעוֹת הַנְטָפֵל לְשֵׁם וּלְתַקְנֹו פְרָאוֹי לְכַתְּוֹב פְתִיקוֹנוֹ עַל הַמַּטְלִית מִלְגֵרוֹר אֵת הַנְטָפֵל לְשֵׁם מְשֻׁנֵי טְעָמִים חֲדָא דְקוֹדֵר לֹא מוֹחֵק מִמֶּשׁ הוּא בְּגֵרִירָה שְׁנִית בְּתַקְוֹן הַגֵּרִירָה יֵשׁ לְחוּשׁ קֶצֶת דְּהוּי מְקַצְתוֹ עַל הַגְּנוּיִל וּמְקַצְתוֹ עַל הַקְּלָף וְעֵינַי בְּמִהְרָ"ל ב"ח הַנְּ"ל וְאֶפְשָׁי מַה שְׁלֵא הִזְכִּירוּ תַקְוֹן ב' הַנְּ"ל מְפָנִי שְׁחָשְׁשׁוּ שֵׁא"א לְצַמְצָם לְכַתְּוֹב עַל הַמַּטְלִית סְמוּדָּה כָּל כּוֹף שְׁלֵא יֵהָא מְפָסִי כְּהַפֶּסֶק אוֹת אַחַת עַכ"ל: תְּשׁוּבָה הַזֶּה מֵר לֹא צָרִיךְ לְגַמְרָא דִּידֵי וְלֹא לְסַבְרָא כִּי הוּא רֵאשׁ הַמְדַבֵּר הֵלֵא בִּישִׁישִׁים חֲכָמָה וְאֲנִיךְ יָמִים תְּבוּנָה דְּבַר מְתוּדָּה דְּבַר אִיךְ יֵשׁ בּוֹ מַדַּעַת קוֹנוֹ הַיּוֹדֵעַ כָּל וְשׁוֹאֵל כְּדֵי לְכַנּוֹס עִמִּי בְּדַבְרֵי דְבָרֵי יַעֲקֹב נִקְרָא יִשְׂרָאֵל וּמְגוֹדֵל עֲנוּנוֹתוֹתוֹ כְּמִשָּׁה יִקְרָא יְקוּתִיאֵל ע"כ אֲמַרְתִּי לֹא יְבוֹשׁ יַעֲקֹב כְּאֵלֵיהוּ כִּן בְּרַכָּאֵל וְאַחְוָה דְּעֵי אִיךְ אֲנִי תַחֲלַת דְּבָרֵי פִּיהוּ וְנ"ל בְּשַׁע' הַזֹּאת צָרִיךְ אֲנִי לְהוֹרוֹת הַלֵּכ' לְמַעֲשָׂה בַס"ת שְׁנַמְצָא בָּהּ בְּסוֹף הִירִיעָה הַזֶּה בְּאַמְתַּת עֵיקַר מְטָרִין דִּין זֶה כְּבָר מְלִיתִי אֲמוּרָה בְּסִפְרֵי שְׁבוּת יַעֲקֹב סִימָן פ"א בְּאֲנִיךְ עַל פִּי הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים וְהַשְּׁגָתִי עַל אֵיזָה אַחְרוֹנִים וְעֵינַי מְשֵׁם וּמַה לִּילְכַפּוֹל הַדְּבָרִים וְהַעֲלִיתִי שֵׁם דַּעַתִּי לְהַחֲמִיר שְׁלֵא לְקַדְוֹר הַשֵּׁם רַק לְסַלֵּק הִירִיעָה כְּפֶסֶק הַש"ע וּכְמִנְהַג שְׁהַנְּהִיג מוֹח"ז הַגְּאוֹן מְהֵר"ש שְׁפִירָא זצ"ל מִק"ק פְּרָאָה כְּדַעַת הָרֵא"ש וּכְנוֹ וְהַרְלֵב"ח וְהַב"ח בְּסִפְרוֹ וּבְתַשׁוּבָתוֹ סִי' קל"א וְהַרְפ"ךְ שְׁהוּבָא דְּבָרֵי בְּתַשׁוּבָ' מ"ב גַּם בְּתַשׁוּבַת עֲבוּדַת הַגְּרִישׁוֹנֵי סִי' צ"ה כְּתַב אִפִּי הַנְטָפֵל לְהַשֵּׁם לְאַחְרֵי אֵין לְקַדְוֹר כִּי כָּל דַּמְתַּקוֹן רַבָּנָן כְּעֵין דְּאוֹרֵייתָא וְכ"כ בְּתַשׁוּבַת הַב"ח סִימ' קי"ג הַטָּפֵל לְשֵׁם שְׁאַסֵר לְגַבּוֹת הִירִיעָה יַע"ש מ"מ אֵין אֲנִי אוֹמֵר קַבְלוּ דַּעַתוֹ הֵיכָא דְּכָבֵר גַּתְפֻּשֵׁט הַמְנַהֵג לְגֵרוֹר אוֹ לְקַדְוֹר כִּינּוֹן דֵּיֵשׁ לְהֵם עַל מַה שְׁיִסְמְכוּ גְדוּלֵי אַחְרוֹנֵי שְׁפִסְקוֹ כִּן וְדוֹקָא הֵיכָא שְׁיָדוּעַ שְׁהוּא מְנַהֵג וְתִיקוֹן אֶבֶל לֹא נֶאֱמִין לְסוֹפְרִים שְׁמִקְלִין לְטוֹבַת עֲצָמָן לּוֹמֵר שְׁכֵן נִהְגוּ וּמְקָלוּ יָגִיד לוֹ אִיךְ שְׁהַמְנַהֵג לְהִיפָּדֵי אוֹתִיּוֹת גִּיהַנָּם אֲכֵן רֵאִיתִי בְּדַבְרֵי מֵר גַּם כִּן שְׁדַעַתוֹ הֵרְמָה נוֹטָה בְּנְטָפֵל לְשֵׁם לְדַעַת הַגְּדוּלִים שְׁפִסְקוֹ שְׁלֵא לְסַלֵּק הִירִיעָה רַק לְתַקְנֵי הַנְטָפֵל לְשֵׁם וְכַתְּוֹב וְנ"ל אֲמַנָּם אֲנִי חוֹכְדָּה בְּזֵה לְדַעַת אֲנִי הַתִּיקוֹן כִּי יֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁתֵּי דְרָכִים אֶחָד לְגֵרוֹר טְעוֹת הַנְטָפֵל לְשֵׁם וּלְתַקְנֹו פְתִיקוֹנוֹ ב' לְקַדְוֹר אֵת הַנְטָפֵל לְחוּד וּלְתַקְנֹו בְּמַטְלִית וּלְכַתְּוֹב עַל הַמַּטְלִית אֵת הַנְטָפֵל לְשֵׁם סְמוּדָּה לְהַשֵּׁם בְּלִי הַפֶּסֶק אוֹת פְתִיקוֹנוֹ וַיֵּשׁ לְתַמְוָה שְׁשׁוּם אֶחָד מִהַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחְרוֹנִים לֹא הִזְכִּירוּ וְלֹא דִבְרוּ מִן תַּקְוֹן זֶה וְכו' שְׁנִית בְּתַקְוֹן הַגֵּרִירָה יֵשׁ לְחוּשׁ קֶצֶת דְּהוּי מְקַצְתוֹ עַל הַגְּנוּיִל וּמְקַצְתוֹ עַל הַקְּלָף וְעֵינַי מֵר בְּהַרְלֵב"ח ע"כ תִּנְכּוֹן דְּבָרֵי וְתַמְוָה תַּמְוָה אִיךְ עָלָה עַל דַּעַתוֹ שְׁיֵשׁ חֲשַׁשׁ אִיסוּר בְּזֵה מְשׁוּם דְּהוּי מְקַצְתוֹ עַל הַגְּנוּיִל וּמְקַצְתוֹ עַל הַקְּלָף הֵרִי לְהַדְיָא מְבוֹנָר בְּש"ס פְּרַק הַקּוֹמָץ אֵת הַמְנַחָה דָּף ל' ע"ב תַּקְוֹן הַגֵּרִירָה וְכֵן הַסְפָּמַת כָּל הַפּוֹסְקִים כְּמִבְּנָר בִּי"ד סִימ' רע"ו וְרע"ט דְּגֵרִירָה עֲדִיף מְתַלְיָה וְלֹא חֲשַׁשׁוּ כָּלֵל חֲשַׁשׁוּ זֹו דִּיהָא מְקַצְתוֹ עַל הַגְּנוּיִל וּמְקַצְתוֹ עַל הַקְּלָף וּבְאַמְתַּת מְקוֹר דִּין זֶה הוּא מִהִירוֹשְׁלָמִי פ"ק דְּמַגִּילָה וְהוּבָא בְּרִי"ף וְהָרֵא"ש בַּהל' ס"ת דְּחֻצְיָה עַל הַגְּנוּיִל וְחֻצְיָה עַל הַקְּלָף הוּא פְּסוּל מְשׁוּם דְּאֵין זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ וְכ"פ בְּטוֹר

ריש סימן רע"א יע"ש הרי דונקא חציה קאמר ולא נאסר משום מקצתו אף שלא נעלם מאתי דהרמב"ם פ"ז מה' ס"ת דין ז פתב וז"ל קצתו על הגנויל ומקצתו על הקלף פסול אלא או פולו על הגנויל או פולו על הקלף עכ"ל הרי להדיא דפוסל אפי' מקצתו כל שאין פולו על הגנויל או קלף וקאמת הדבר צ"ע מאין יצא פן להרמב"ם דהרי בירושלמי נקט חציה וי"ל חציה דונקא ולא מקצתו כפי העתקת הפוסקים וגוף הירושלמי אין בידי לעיין כעת אולי דקדק שם פן הרמב"ם ולשונו שם צ"ע ונלע"ד דלמד הרמב"ם פן מסוגיא דש"ס דגיטין דף ט"ו דקאמר רב חסדא גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין עד שיהא פולה במחיצה או פולו בגידוד וחשיב שם עוד הרבה דברים הדומין לאלו חציה בטבילה ואינה ע"ש ואע"ג דקאמר חציה אפ"ה פוסל לשם אפי' במקצתו ה"ה פאן זה נ"ל דעת הרמב"ם מ"מ נ"ל פשוט פיון דעיקר הטעם משום זה אלי ואנוהו בעיני דונקא מקצתו ממין אחר כגון יריעה מן הקלף בס"ת של גנויל דאז פשיגלול באותו מקום ירא' הרוא' שהוא מגנויל וקלף ויעלה על דעתו שפן הוא כל הס"ת חציה מקלף וקצ' מגנויל ואיכא גזירת הרואים אבל אם שורה אחת או שתים וכ"ש איזה תיבות פתובות במקום שנקלף קצת מן הגנויל ודאי דאין קפידיא פדמוכח בש"ס דידן מכל הפוסקים דמותר לכתוב תיבת של חול על הגרר אליבא דכ"ע ולית דחש חששא זו וגדולה מזו מצאתי ראיתי בתשובת מהרי"ק שורש קר"ב שם פתב דס"ת שפלה קצת אפי' דבק עליו גייר או מטלית של בגד וכתב עליו התיבות שחסרו דה"ל דין ס"ת דון מינה מכ"ש אי פתב אינה תיבות על קצת קלף דאין לפקפק בה פלל גם בתשובת מהר"ם פדווא סי' פ"ד פסק מותר לטלות מטלות של קלף על ס"ת של גנויל וכ"פ דין זה בש"ע י"ד סי' ר"ץ ומשמע שם אפי' צריף לכתוב על המטלית לא נקרא בשביל דבר מועט כזה מנומר וכ"ש ואצ"ל ע"י גרידה קצת ואיברא שמכ"ת מביא סעד לדבריו מתשובת רלב"ח שפתב פן בסי' ב' וכאשר עיינתי שם ראיתי שפתב פן רק לסברא דחוייה שיהי פתב שם וז"ל ואולי יאמר האומר פי הדין בזה כמו ס"ת שמקצתו על הגנויל ומקצתו על הקלף עם כל זה הדבר פשוט שמוותר לגרור הטעות בס"ת ולכתוב אח"כ ואין בעובי הקליף' שמסירה מהגנויל פשקודרין את השם יותר ממה שמעמיקין פשגוררין איזה טעות וכו' ומשפט אחד להם ובשניהם הס"ת פשר דקלפים שלנו אין קפידיא בכל זה והנה היה מן הראוי להפך בזכותא דמר ולומר דאע"ג דע"י גרידה קצת אין קפידיא בזו כמו שהוכחתי לעיל מ"מ משום כבוד השם להיות חציה על מקום הגרר וחציה על הגנויל יש להחמיר וכדומה לזה מצינו בסוגיית הש"ס בפ' הקומץ ה"ל דהשם פולו תולין משא"כ מקצתו (אף גדולי פוסקים אחרונים דפסקו לגרר מקצת השם טפל מאחריו י"ל דס"ל דאין הגרידה גנאי כמו התלפה כמבואר בש"ע סי' רע"ט ועי"ל לשטתיהו שמקילין בטפל לשם מלאחריו דהוא דרבנן גם בזה מקילין משא"כ בגוף השם) אף לפ"ז מוסיף מיא מוסיף קמחא דהדבר יותר תמוה דא"כ איך רוצה להתיר לכתוב מקצת השם על הטלוי דנדאי הוא יותר גנאי מגרידה וביותר נ"ל דאפילו לכתוב כל השם על הטלאי אינו נכון ויש לדקדק מסוגי' דפרק הקומץ ה"ל בס"ת ששכח לכתוב השם דפליגי מר אמר מוחק ומר אמר גורר ומר אמר תולה ולא אשתמע מא' מהם לומר יקדר דהא יכול להיות שהוא בשם אל שהוא רק שתי אותיות ואז יכול לגדור איזה תיבות של חול ולמעט הפתיב' קצת כדי לכתוב השם ג"כ עליו ובפרטית המרדכי ושאר פוסקים דפסקו כר"ת הובא בב"י סי' רע"ו וז"ל והמרדכי

פּתב שר"ת פּוסק כר"מ דאָמר הָתָם אִין כּוֹתְבִין אֶת הַשֵּׁם לֹא עַל הַגָּר וְלֹא עַל הַמְּחַק
וְאִין תּוֹלִין אוֹתוֹ אֲלֵא פִיזָד הוּא עוֹשֶׂה מְסַלֵּק אֶת הִירִיעָה כְּלוּ וְגוֹנְזָה וְלֹא הַזְכִּיר כְּלָל
לְגִדּוֹר וְלִכְתָּב הַשֵּׁם עַל הַמְּטָלֶת וְהַפּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ לְקִדּוֹר הִיָּינוּ אִם הַשֵּׁם נִכְתָּב מִיָּתֵר
אֲלֵא וְדַאי דְּזָה אִינוּ נִכּוֹן אֲלִיבָא דְכ"ע לְכַתּוֹב הַשֵּׁם עַל הַמְּטָל' וְגִדּוּלָה מְזוּ מְצִינוּ מְחַלּוֹקֵת
יְשָׁנָה בֵּין הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים אִי שְׂרִי לְכַתּוֹב כְּלָל עַל הַמְּטָלִית וַיַּעֲיִין בְּתִשׁוּבַת מַהֲרִ"ק
סִי' כ"ב שְׁהִתִּיר וַיַּעֲיִין בְּתִשׁוּבַת הַבַּ"ח סִי' קל"א בְּדָבָר שְׁמוּאֵל סִי' קצ"ט וְשֵׁנִי
שְׁמַחְמִירָן בְּזָה וְעכ"פ בְּכַתִּיבַת הַשֵּׁם עַל הַמְּטָלִית וְנִדְאִי יֵשׁ לְהַחְמִיר אֲלִיבָא דְכ"ע דְּאוּלִי
ע"י גְּלִילָה יִתְפָּרַד הַדְּבָק כַּמ"ש הָרֵא"ש בַּה"ל ס"ת הוֹבָא בַּב"י סִימ' ר"פ וַיִּבֹא הַשֵּׁם לִידֵי
בִּיזוּי שׁוֹב מְצִאתִי אֲוֹן לִי מִתְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן מוֹהַר"ר ר' מִשֶּׁה ר' מַעֲנַדֵּל"ש זצ"ל שְׁהִיָּה גְּדוּל
בְּתוֹרָה וּמְפוֹרְסִים כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי שֶׁהִי אַב"ד בַּק"ק פְּרָאג לְפָנֵי הַגָּאוֹן בַּעַל תִּי"ט וְאַח"כּ
עַל יְדֵי סִיבָה יֵצֵא מִשֵּׁם וְנִתְקַבֵּל לַק"ק פּוֹזְנָא וְהוֹבָא תְּשׁוּבַתוֹ בְּסִפְרָא חֲנוּפָה בֵּית יְהוּדָא סִי'
ע"ו וְאוּלִי לֹא נִמְצָא תְּשׁוּבָה זֹאתוֹ עַל כֵּן אֶעֱתִיק לוֹ לְשׁוֹנוֹ מִמֶּשׁ וְז"ל טַב רַמְשָׁא לְרֵאשׁ
הַשְּׁלִישִׁה הָרַב הַמְּנֹפֵלָא מַהֲר"ר הַעֲנַ"ךְ נַר"ו ע"ד שְׁנִקְרַע אוֹת ה' וַי"ו שֶׁל הַשֵּׁם שְׁאֵלִיתִי
מִנְהַג הַסּוֹפְרִים לְסוֹפֵר מִןמְחָה וְהַשִּׁיב שְׁדַרְכָּם לְקִדּוֹר הַשֵּׁם וְלִדְבַק קִלְפֵי מִבְּחוּץ אֲבָל אִין
כּוֹתְבִין הַשֵּׁם עַל אוֹתוֹ הַקִּלְפֵי כִּי אִם לְגִרְוֹר לְפָנֵינוּ בְּאִנְפֵי שְׂאִין הַשֵּׁם עַל קִלְפֵי הַדְּבוּק וְגַם
אָמַר לִי מִנְהַג סוֹפְרִים בְּס"ת שְׁלָנוּ אִם מְסַלְקִין אִיזָה יִרְיעָה מִחֲמַת פְּסוּל אִין מְסַלְקִין רַק
אַחַת וְכִינּוֹן שְׁאֲמַר שְׁנֵהֲגוּ כֹּה אֲמַרְתִּי מִנְהַגְן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הִיא וְשְׁלוֹם מִנְאִי רַבִּי מִשֶּׁה
ר' מַעֲנַדֵּל"ש עכ"ל הַתְּשׁוּבָה הָרִי לְהַדְיָא כַּמ"ש דְּאִין לְכַתּוֹב הַשֵּׁם עַל הַמְּטָלִית וְכ"ש
מִקְצָתוֹ עַל הַמְּטָלִי שְׁהוּא גְּנָאִי יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְכֵן נ"ל יוֹתֵר לְסַמְנֹף עַל דַּעַת הַפּוֹסְקִים אֲלוֹ
לְגַרְר אֶת הַטְּפֵל לְשֵׁם מ"מ יֵשׁ לִיזְהַר לִיקְלָף אוֹתָן אוֹתִיוֹת שְׁלֵא יִהְיֶה כְּמוֹחַק וְכַמ"ש
בְּתִשׁוּבַת הַרְשֵׁב"ץ הוֹבָא בַּב"י גַּם בְּדָבָר שְׁמוּאֵל סִימֵן קס"ה וְקפ"ח כְּתָב תְּקַן שְׁיִזוּי אוֹת
בְּשֵׁם לְגַרְר חוֹשְׁשֵׁנִי מִחֲטָאֵת שְׁלַפְעָמִים נִשְׁתַּקַּע הַדִּיו וְעִזְיִין רִישׁוֹמוֹ גִּיפָר וְהָיִי מַחִיקָה
ע"ש מְכַל הַלִּין טְעָמִים כ"ל דְּהִיכָא שְׁנֵהֲגוּ לְהַחְמִיר וְלִגְנוֹז הִירִיעָה אִין לְהַקֵּל וְנִהְרָא נִהְרָא
וּפְשָׁטִיה כָּל זֶה נִלְע"ד וְלוֹ יְדִיו רַב לְרַחֵק אוֹ לְקַרֵּב אֶת אֲשֶׁר עָלָיו יַעֲרַב הַקְּטָן יַעֲקֹב:
שְׁאֵלָה פֶּט ס"ת שְׁפָלָה מִמֶּנּוּ יִרְיעָה אַחַת אִי צְרִיכִין לְהַחְלִיף שְׁלֵשׁ יִרְיעוֹת כְּמִבְּנֹאֵר פְּשׁוּט
בַּש"ע ס"ס ר"פ אָף רֵאִיתִי שְׁקָצַת מְגַמְגָּמִין בְּדָבָר בְּכֵן יוֹרִינִי כַּדָּת מַה לַּעֲשׂוֹת: תְּשׁוּבָה
הִנֵּה לֹא יִדְעִיתִי מֵאִי קָא מְסַתְּפָקָא לָךְ הֲלֹא דִין זֶה מְבֹאֵר לְהַדְיָא בְּטוֹר וְנִרְבִּינוּ יְרוּחָם
הַוָּבָאִים בְּסִי' ר"פ וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשָׁךְ בַּב"י סִי' ר"פ בַּש"ע וְכֵן דַּעַת כָּל גְּדוּלֵי אַחֲרוֹנִים וְלֹא
נִמְצָא מִי שְׁחַלֵּק בְּדָבָר וּמְקוֹר הַדִּין הוּא מִמְּסַכְת סוֹפְרִים פ"ב וּמִי יְרוּם רֵאשׁוֹ לְחַלּוֹק
בְּדָבָר שְׁהַסְפִּימוּ רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים בְּלִי רֵאִיָּה מְסַפְקַת וְאוּלִי מִי שְׁמַגְמָגֵם בְּדָבָר לְפִי
שְׁרָאָה בְּתִשׁוּבָה לְרַב גוֹבְרִיָּה מַהֲר"צ אַב"ד דְּק"ק אֲמִשְׁטְרָדָם בְּסִי' י"ט שְׁחוֹלֵק בְּדָבָר
וּפְסַק שֵׁא"צ לְהַחְלִיף רַק אוֹתוֹ יִרְיעָה שְׁפָלָה אָף כְּאֲשֶׁר עֵינִיתִי בְּגוֹף הַתְּשׁוּבָה לֹא בְּרִירוֹ
לִי דְּבָרִיו לְחַלּוֹק עַל הָרֵאשׁוֹנִים בְּזָה וְזֶה יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה שְׁמַקְשָׁה עַל הַטוֹר וְז"ל אִם כְּדָבְרִיו
לֹא אִישְׁתַּמִּיט תְּלַמוּד דִּידֵן בְּהַקּוֹמֵץ לְאִשְׁמוּעֵינוּ הָךְ דִּינָא כִּי הִיכִי דְאִשְׁמַעֵינוּ סוֹף דְּפִין שֶׁל
יְרוּע' אַחַת ע"כ וּלְפִי דְּבָרִיו הַרְבֵּה דִּינִים שְׁלֵא נִתְבָּאֵרוּ בַּש"ס דִּידֵן לֹא נִלְמַד מִמְּסַכְת'
סוֹפְרִים וּבְאֵמַת כְּמָה הַלְכַת' רַבֵּת' אָנוּ לְמִידֵן מִמְּסַכְת' סוֹפְרִים שְׁלֵא הוֹזְכְּרוּ בַּש"ס דִּידֵן
כִּי הָתָם עֵיקַר דִּינֵי כְּתִיבַת ס"ת כְּאֲשֶׁר פְּשׁוּט לְכָל יוֹדְעֵי דַּת וְדִין וְהוּא עֲצָמוֹ כְּתָב
בְּתִשׁוּבַתוֹ שֵׁם סִימֵן כ"ה ע"ש רֵאִיָּה שְׁנֵהֲגָה וְשְׁלִישִׁית גַּם רְבָעִים בְּהָא דְּמַצִּינוּ בַּש"ס

וּפּוֹסְקִים כַּמָּה פְּעָמִים דְּמַסְלֵק רַק יְרִיעָה אַחַת ע"ש עַל זֶה אֵין צְוֹרֵף לְהַשִּׁיב כְּלָל דְּוָקָא
יְרִיעָה שְׁבִלָה שְׁהִיא יִשְׁנָה מְאֹד דְּאָז הַשִּׁיגוּ גְדוּל מְאֹד אִם יִכְתֹּב רַק יְרִיעָה אַחַת תְּדַשְׁהּ
עַל כֵּן צְרִיכִין לְהַחֲלִיף שְׁלֵשׁ יְרִיעוֹת מִשָּׂא"כ בְּשָׂאָר תִּיקוּנֵי ס"ת וְדַאי דֵּי בְּסִלּוּק אַחַת
מֵהֶם וְהוּא בְּרוּר וְכֵה"ג מְחַלֵּק בְּתִשׁוּבַת מְהֵר"י פֶּהֶן ס"י מ"ט וְחוּט הַשְּׁנִי ס"י פ"ו וְהוּבָא
ג"כ בְּסִפְרֵי שְׁבוֹת יַעֲקֹב ס"ס פ' וְאִף שְׁבַעֲל הַתְּשׁוּבָה הַגָּ' לְפָתַח עַל דְּבָרֵי מְהֵר"י פֶּהֶן
שְׁדַבְּרִיו דְּחֻקִּים בְּזָה לֹא יִדְעָתִי מַה דְּחֻקִּים הֲלֹא דְבָרֵיו מְסַתְּבֵרִים וּמְנַכְרֵחִים בְּש"ס
וּפּוֹסְקִים מְלִתָּא בְּטַעֲמָא וּמְדַלָּא פָתַח הַטּוֹר סְתָם ס"ת שְׁנַפְסֵל אֲלֵא מִשְׁמַע דְּוָקָא בְּלָה
בְּשִׁבִיל שְׁהִיא יִשְׁנָה וְכ"כ בְּתִשׁוּבָה לְהַגְאֹן מְהֵר"ם מְעַנְדְּלֵשׁ הוּבָא בְּסִפְרָא חֲנוּפָה בֵּית יְהוּדָא
סִימָן ע"ו (הַעֲמַתְתִּי בְּתִשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת ע"ש) גַּם מַה שְׁרוּצָה לְפָרֵשׁ שְׁם בְּתִשׁוּבָה הִיא
דְּמַסְפַּת' סוּפְרִים לְפָרֵשׁ דְּקֵאֵי עַל הַדְּפִין לֹא יִדְעָתִי מֵאֵין יֵצֵא לוֹ לְבַרֵּר דְּרָף לְעַצְמוֹ וּפְיִרְשׁ
אַחַר בְּסוּגֵיָא מִמָּה שְׁפִיִרְשׁוּ בּוֹ הָרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וּבְפִרְט לְפִי הַגְרָסָא שְׁלַפְגִּינּוּ
בְּאִמְשִׁטְרָדִם יְרִיעוֹת שְׁבִלוּ מִשְׁמַע דְּאִירִיעוֹת קֵאֵי וְלֹא אִדְפִין וּמַה שְׁמִדְקִדְקֵי שְׁם מִדְּנִקְט
לְשׁוֹן שְׁנַיִם לְשׁוֹן זָכָר ה"ל לְמִינְקֵט שְׁתֵּים מִפְּחַ דְּקִדּוּק כְּזֶה לֹא נּוֹצֵיא דְּבָרֵי מְסַכַּת סוּפְרִים
מִפְּשִׁטָּן וְרֵאשׁוֹנִים יִדְעוּ טְפִי מֵינָן לְפָרֵשׁ הַדְּבָרִים וּבְפִרְטוֹת מְסַכַּתֵּי אֵלּוּ שְׁהֵם בְּחֻזְקָת
שְׁאִינּוּ מוֹגְהִים וּכְבָר אָמְרוּ אֵי דִּיִּיקְתָּ כְּלִי הִיא לֹא תִנְאֵי וְאֵין לְזוּז מֵהַסְּכַמַּת רֵאשׁוֹנִים
וְאַחֲרוֹנִים נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צ' בְּדָבָר ס"ת שְׁנַמְצָא בְּפ' פְּנִחָס אַחַר פְּסוּק וְלֹא תִהְיֶה
עֵדֶת ה' כִּצְאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רוּעָה בֵּין פְּסוּק וְיֵאמֶר ה' אֵל מִשֶּׁה פְּתוּחָה אִם צְרִיכָה תִקּוּן
וְאִם לֹא תִקּוּן פְּסוּלָה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה שְׂאֵלָה ז' מִמֶּשׁ נִדְפַס מְחַדֵּשׁ בְּשִׂאֲלוֹת וּתְשׁוּבוֹת פְּנִים
מֵאִירוֹ ס"י י"ג וּמְסִיק שְׁם וְנ"ל אֲבָל בְּגִדּוֹן הַגָּ' לְרֵאִיתִי כַּמָּה חֲנוּמְשִׁים דְּפּוֹס שְׁפִתֵי חֲכָמִים
ד"א וְכֵן ג' תְּרַגּוּם ד"א וְדְפּוֹס וְיִנְצִיאָה שְׁיֵשׁ כָּאֵן פְּתִיחָה וְכו' אִף אֲנּוּ נֵאמַר דְּהֵנִי חֲנוּמְשִׁים
שְׁנַדְפְּסוּ בְּוִדָּאֵי מְצֵאוּ כֵּן בְּסִפְרֵים יִשְׁנַיִם וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁטַעוּ אוֹ עָשׂוּ כֵּן מִדְּעַת עֲצָמָן
וּמְסַתְּמָא הֵיךְ כֵּן בְּסִפְרֵים רֵאשׁוֹנִים ע"כ תִּנְכֹן דְּבָרֵיו שְׁם וְחֲלִילָה לְסַמְוֵן עֲלֵיו בְּזָה מֵאַחַר
שְׁבָבֵל סִפְרֵי הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים הַמוֹנְאִים כָּל הַפְּרָשִׁיּוֹת סְתוּמוֹת וְנִשְׁתַּקַּע הַדָּב'
וְלֹא נֵאמַר וּמַה שְׁמֵאֲסָף לְכָל הַמְּחַנּוֹת בַּעַל הַדְּפּוֹסִים שְׁל הַחֲנוּמְשִׁים אֵין רֵאִיָּה כְּלָל שְׁכַמָּה
דְּבָרִים נִדְפְּסִים בְּחֲנוּמְשִׁים בְּטַעוֹת וְאֵין דְּפּוֹס בְּלֹא טַעוֹת כְּאֲשֶׁר יַעֲיִדּוּ וְיִגִּידּוּ כָּל הַמְּחַבְּרִים
וְהַמְּדַפְּסִים וְאֵין צְוֹרֵף לְתִלוֹת הַטַּעוֹת רַק בְּמִדְּפִיס הָרֵאשׁוֹן שְׁאֲחֲרִיו נִמְשָׁכוּ שְׂאָר
הַמְּדַפְּסִים זא"ז שׁוֹב מְצֵאֵי בְּסִפְרָא אוֹר תּוֹרָה שְׁהוּא הוּא הַמְּלַקֵּט וְהַמְּאֲסָף לְכָל תִּיקּוּנֵי
סוּפְרִים קְדָמָי וּבְתֵרָאֵי וְכַתֵּב בְּפ' פְּנִחָס וְנ"ל וְיֵאמֶר ה' אֵל מִשֶּׁה קַח לָךְ אֵת יְהוֹשֻׁעַ טַעֲה
הַמְּדַפְּסִים שְׁעֵשֶׂה פֶּה פִּסְקָא וְאֵמֶר שְׁהִיא פְּתוּחָה כִּי אֵין זֶה תַּחֲלַת הַפְּרָשָׁה לֹא פְּתוּחָה וְלֹא
סְתוּמָ' בְּכָל הַסִּפְרֵי עכ"ל הֵרִי לְהַדְּיָא כַּמ"ש דְּהוּא טַעוֹת גְּמוּר וְאֵגֵב רְצִיָּתָךְ לְעוֹרֵר ג"כ
מַה שְׁמִפְקֵי שְׁם עַל דְּבָרֵי הַט"ז בְּסִימָן רַע"ה ס"ק ה' בְּמַה שְׁהַשִּׁיג עַל הַב"ח בְּהַבְנַת
כְּוֹנֵת הַב"י וְכַתֵּב הוּא שְׁם עַל הַט"ז וְנ"ל וְלִדְעָתִי הוּצֵיא דְּבָרֵי הַב"י מִפְּשִׁטָּן חֲדָא דְּכָבָר
כְּתִבּוּ דַּא"כ מֵאֵי קַמ"ל בְּזָה פְּשִׁיטָא דְּכַשְׂרָה כִּינּוּ דְּעֵשֶׂאָה פְּתוּחָה כְּמוֹ לְתַלְמוּד שְׁלֵנוּ אֵיךְ
יַעֲלָה עַל הַדְּעַת לְפָסוּל אֲדַרְבָּה עַל סְדוּר הַקְּדָמוֹנִים צְרִיכִין אֲנּוּ לְדוֹן אִם יֵשׁ לְסַמְוֵן עֲלֵיהֶם
נִגְדַת לְתַלְמוּדָא דִּידוֹן דְּכַשְׂרָה וְעוֹד לְפִי דְּבָרֵי הַט"ז אֵמֵאֵי צְרִיךְ לְנוֹד מְסַבְּרָא קְמִיָּיתָא הֵיךְ לוֹ
לְעַמּוּד בְּסִבְרָתוֹ דְּהֵאֵי סְדוּרָא הִיא סְתוּמָה לְדִידֵיהּ וְאִם שְׁיִנָּה קֵאֵי שְׁאֵם לֹא עֵשֶׂאָה
כְּסְדוּרָה שְׁלָהֶם אֲלֵא כְּסְתוּמָה שְׁלֵנוּ דְּכַשְׂרָה אֲלֵא ע"כ דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְּזָה כְּשִׂרָה א"כ יֵשׁ
קִצַּת סְתִירָה בְּדַבְּרֵיו עכ"ל שְׁם בְּתִשׁוּבָה וּבְאַמַּת הַמְּעִיָּין שְׁם הֵיטֵב יִרְאֵה שְׁאֵין כָּאֵן אִפִּי

קצת קושיא על הט"ז כי דבריו נכונים ומסתברים ומה שמקשה פשיטא אין זו קושיא
כלל דלענין קריאה וכתובת ס"ת אנו נמשכים הרבה פעמים אחר ספרים חיצונים אף
שהוא נגד ש"ס דידן כמ"ש הפוסקים כמה פעמים וקמ"ל דמ"מ אין לפסול בשביל זה
ומה שמקשה עוד לפי דברי הט"ז אמאי צריך הב"י לנווד מסבא קמיתא וכו' ואם שינה
קאי שעשה פסוטה וכו' זו פשיטא דלק"מ דמדייק הב"י מדנקט הטור ואם שינה ה"ל
ואם עשה פסוטה פשיטא אלא משמע דבכל ענין שינה בין לסתומה ובין לפתוחה פשרה
וע"ז מקשה הב"י לדעת הטור פשיטא דאם עשאה פתוחה פסולה להכי נד מהאי אוקמתא
ומפרש דיש בתקון סופרים איזה פרשיות שיש בלשונו פתוחת וסתומת בשלהם היא
סדורת ואם שינה מתיקונייהם ועשה כפי שיש בשלנו פתוחת וסתומת פשר ודוק שהוא
נכון וברור גם הש"כ פתב שם שדברי הב"ח אינם מוכרחים והנלע"ד פתבתי הקטן
יעקב: שאלה צא בפ' האזינו יזכחו לשדים לא אלה שכתב הסופר ביו"ד לבסוף אם
מותר לגרור אותו או לא גם אי מותר למפור ספרים וס"ת על ידי הכרזה פדרה שמוכרין
שאר מטלטלין: תשובה אף דתיבת אלוה הוא משמות שאינם נחקין כמבואר ברמב"ם
פ"ו מהל' סודי תורה ובי"ד סי' רע"ו דהוא משבועה שמות שאינם נחקין מ"מ זה אלוה
הוא חול נדאי פדכתיב יזכחו לשדים לא אלוה נדאי דמותר למחוק פולו ואף דבמסכת
סופרים פ"ד קחשי איז' שמו' שהם חול מ"מ אלו שה' נדאי חול א"צ לחשב שם גם
הש"ך סי' רע"ו ס"ק י"ב כתב וז"ל בתשובה הארכתי בדינים אלו והעלתי שם דשם של
חול אלא שהוא נכתוב פשמות הקדושים כגון והייתם פאלקים וכו"ג מותר למחקו ואף
שהסופר אמר שקדשו לשם גמור מ"מ הוי כמקדיש בעל מומין דנדאי לא חל עליהם שם
הקדש כלל ומותר למחקו ובפרט למחוק היו"ד שלאחריו שיש מי שאומר שאין זה
מעיקר השם כמ"ש בתשובת מ"ב והובא בט"ז סי' רע"ו ס"ק ז' יבואר ע"ש א"כ בשם
פזה שהוא חול ממש וכן כל פיוצא בזה נדאי דמותר למחקו אפילו פולו דהוי בכלל
ואבדת' את שםם ולא תעשון פן ליי' אלהיכם ומה ששאלת אי מותר למפור ספרים וס"ת
ע"י הכרזה פדרה שמוכרין שאר מטלטלין לא ידעתי למה לא ימכרם אותם פ' ע"י
הכרזה ולעלויי בדמים אף שראיתי בתשובת מהר"ץ סימן קכ"ג שכתב פה אמשטרדם
יע"א הוי נוהגין להכריז בבה"כ פשיש ס"ת למפור וכל אחד מעלה בדמי' פדרה
שמוכרין ומעלין בדמי' ומחיתי בשמשים שלא יעשה פכה פדאיתא ברמב"ם פ"ק מהל'
עבדים שעבד עברי אינו נמכר בפנהסיא פדרה שעבדים פנענים נמכרין אלא בצנע' ודרה
פבוד ע"כ תוכן דבריו שם ואע"ג דרב גובריה הוא מ"מ בזה לא נ"ל דבריו דאין הנדון
דומה לראיה דנדאי התיב איכא ביזוי גדול פשמוכרין עבד עברי לעבדות פדרה פשמוכרין
לעבדים פנענים ואין לה ביזיון גדול מזה לפרסם שמוכרין אותו מחירות לשעבוד משא"כ
זה שמוכר ס"ת לצורה שמוכר למפור כגון ללמוד תורה או לישא אשה וכל מקום שהיא
היא בקדושה וכבודה הראשונה במקומה עומדת מאי ביזיון איכא פאן פיון שדרפה
למפור פן כל מטלטלין החשובים מזהב וכסף א"ט ומרגליות פיון דנהגו פן ולא חששו
משום דמגנבי פדאיתא בכתובות דף ק' ע"ב לכן נ"ל דאין לשנות המקרא צונח קנה
חכמה פי לקח טוב נתתי לכם וזו היא פבודה שמעלין הס"ת בדמים וגם במנחות דף צ'
ע"א הלוקח ס"ת מן השוק וכו' הרי שדרפם הוי למפור בשוק כמו שאר מטלטלין לכן
נ"ל דאין לפקפק בזה והוא היתר גמור הקטן יעקב: שאלה צב בכור שנולד לבע"ה

אָחַד מִבְּהֵמָה חוֹלְבָה שְׁקֵנָה וְנָתַן אוֹתָהּ לְרוּעָה וְסָרְסוּ הָרוּעָה וְנִזְכָּר וְנִרְאָה שְׁעֵשֶׂה פֶן בְּכּוֹנְנָה מֵה דִינּוֹ: תְּשׁוּבָה ע"ד הַבְּכוֹר אִם נַעֲשֶׂה בִיּוֹדֵעַת וְכּוֹנְנַת יִשְׂרָאֵל כְּבָר מִתְּבָאָר בְּגִמְרָ' דְּבְכוּרוֹת דָּף ל"ד הַצּוּרִם אֲנִן בְּכוֹר חֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא יִשְׁחַט עַד שְׁיִוְלַד בּו מוּם אַחַר וְהָכִי קו"ל כְּמִבְּנוֹאָר בְּטִי"ד ס' שִׁי"ג אָף דִּישׁ מְקוּם לֹמַר דְּזֶה דְּנֻקָּא בְּבְכוֹר וְדָאִי מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן שְׁלִפְנֵינּוּ שְׁהַבְּכוֹר הוּא רַק בְּכוֹר מְסַפֵּק דְּאוּלֵי הֵיָה לְאִמּוֹ וְלָד מְקוֹדֵם שְׁהָרִי הֵיָת' חוֹלְבַת וְכַדְעַת גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים דְּלֹא הֵוִי בְּכוֹר כְּלָל וְאָף דְּקו"ל לְחוּמְרָא כְּמִבְּנוֹאָר בִּי"ד ס' שִׁי"ו מ"מ בְּזִמְן הֵיָה דְּאִינוּ אָסוּר לְצָרוּם אֲוֹנִן רַק מְדַרְבְּנִן לְפִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְהַקְרַב וְכִמ"ש בְּד"מ ס' שִׁי"ג מ"מ בְּכֵה"ג וְדָאִי דְּהֵוָה סָפֵק לֹא גְזָרִינוּן כְּוָלֵי הָאִי אִם עֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל בּו מוּם זֶה אִינוּ דָא"כ מֵאִי הוּעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנַתֶּם בְּזִמְן הֵיָה לְאַסְוֹר כָּל סָפֵק בְּכוֹר הַנִּקְנָה ע"י בְּהֵמָה חוֹלְבַת דְּכָל א' יִתְפַּוּוֹן לַעֲשׂוֹת בּו מוּם אֲלֵא וְדָאִי דְּקָנְסוּ שְׁלֹא יֵאֲכַל עַד שְׁיִוְלַד מוּם אַחַר מְעַצְמוּ וְכֵן מְבִנְאוּר וּמוֹכַח מְדַבְּרֵי פְסֵק מֵהֵרָא"י ס"ס קס"ט דָּאִם סָפֵק הוּא שְׁנַצְרָם אֲנִן ע"י יְדִיעַת יִשְׂרָאֵל אוּ לֹא וְיֵישׁ בְּבְכוֹר בְּלֹא"ה בְּנִדּוֹן דִּידֵיהָ שְׁם כְּמָה סְפִיקוֹת שְׁהֵיָתָה חוֹלְבַת וְגַם נִמְכָּר ע"י כְּסָף יַע"ש יֵשׁ לְהַקְל מִשְׁמ' אֲבָל בְּלֹא"ה אִין לְהַקְל כְּלָל וְכֵן נ"ל עֵיָקָר וְאִין לְהַקְל בְּזֶה מִטְעַם סָפֵק דְּרַבְּנִן כְּמִבְּנוֹאָר בְּקַוְנְטֵרְס הַסְפִיקוֹת שְׁלֵי דִין י"ח וי"ט וד' ע"ש כְּנ"ל: הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צַג מִתְלַמִּידֵי הָרַב הַמְּוִפְלָא מֵהֵרָ"ר יַעֲקֹב אַב"ד דְּק"מ גְּרִיזְנָה וְנ"ל בְּאַשְׁרֵי שְׁנַגְעָה בִּי יָד ה' שְׂאֵנִי אֲבָל עַל אִמִּי ז"ל שְׁנַפְטָרְתָּ כְּדִי לְזַכּוֹת לְנַשְׁמַתָּה וְפֶן יֵאֵמַר הָאוֹמֵר שְׂאֵנִי מִיָּקָל לְעַצְמִי וּמִחֲמִיר לְאַחֲרֵינִי ע"כ בָּא נִפְשֵׁי בְּשְׂאֵלְתִי כְּאִן נִפְטָר אִישׁ אֲחַד וְלֹא הֵיָה לוּ כִּי אִם שְׁתֵּי בְּנוֹת קִטְנוֹת וְהַגְדוּלָה שְׁבָהָן הֵיָה בַת אַרְבַּע שָׁנִים וּבְשַׁעַת חוֹלֵיו צָוָה אֵלֵי שְׂאֵתָן לוּ הַתְּרָה שְׁבַתוּ הַגְדוּלָה תֵּאֵמַר קְדִישׁ וְלֹא בְּכֵה"כ כְּלָל וְעַתָּה בָּא אֲבִיו שֶׁל הַנִּפְטָר לֹמַר קְדִישׁ עַל בְּנוֹ בְּכֵה"כ עִם שְׂאָר אֲבִילִים עַל אֲבִיו וְאִמּוֹ אָף דְּכַתְּב רַמ"א בְּסִי' שַׁע"ו בְּהַג"ה שְׂאֵם יֵשׁ אֲבִילִים וְכו' אוֹמְרִים שְׂאָר קְרוֹבִים אֲלֵא שְׁעוֹשִׁין פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם וּבְלִבְד שְׂיֵשׁ מְנַהֵג קְבוּעַ בְּעִיר עַכ"ל כְּוֹנְנַתוּ דְּנֻקָּא בְּנֵי בְּנִים וְכֵן הוּא בְּמֵהֵרָ"ק שְׁהוּא שְׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר דִּין דְּמֵהִיכִי תִיָּתִי יַעֲלָה עַל הַדְּעַת שְׂאֵבִיו יֵאֵמַר קְדִישׁ בְּרָא מְזֻכָּה אֲבָל לֹא לְהִפְדֵּי וְגַם שְׂאָר טְעָמִים שְׁהוּבָא בְּתְשׁוּבַת רַמ"א ס' קו"ח לֹא שְׂיִיכִי כְּאִן עַל כֵּן לְמַדִּינוּ רַבִּינוּ הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה דְּעַתּוֹ הִרְמָה וּמִיָּנָה לֹא אֲזִיזוּ אֲפִילוּ זִיז כְּלָל שְׁהוּא עַד כְּאִן לְשׁוֹנוֹ: תְּשׁוּבָה הֵיָה מֵה שְׁפִי' בְּדַבְּרֵי רַמ"א דְּמִיָּרִי דְּנֻקָּא בְּכֵן בְּנוֹ זֶה דְּבָר שְׂאִין לוֹ שְׁחַר דְּסִתְמָא דְּלִישְׁנָא מְשַׁמַּע דְּמִיָּרִי בְּכָל הַקְרוֹבִים וּמ"ש מַכ"ת דְּמֵהֵרָ"ק שְׁהוּא מְקוֹר דִּין זֶה לֹא מִיָּרִי רַק בְּבִנֵי בְּנִים זֶה אִינוּ דְּהָא אִפִּי' בְּאִינָם קְרוֹבִים כְּלָל כְּתַב מֵהֵרָ"ק שְׁוֹרֵשׁ ל' וְנ"ל אִפִּי' מִי שְׂאִינוּ קְרוֹב כְּלָל אוֹמֵר קְדִישׁ בְּשִׁבְלִי אַחַר וְעוֹשִׁין פְּשָׁרָה שְׂיִטוֹל הַשְּׁלִישׁ אוּ רְבִיעִי עַכ"ל וְעֵיָקָר שְׂאֵלָה זֹו מְצָאֵתִי רְאִיתִי כְּדַבְּרֵי גִיסִי הַגְּאוֹן בְּסִפְרוֹ אֵלֵי זֹוטָא עַל א"ח סוּף הַסִּפְרֵי אֲצֵל הַמְּנַהֲגִים שְׁנַשְׂאֵל מֵאִתּוֹ זַצ"ל שְׂאֵלָה זֹו מְמַשׁ וְהַשִּׁיב שְׁם וְנ"ל לְכַאוּרָה הַדִּין עִם שְׂאָר אֲבִילִים דְּקו"ל אִין אֲבָא מְזָכָא בְּרָא אָף תּוֹסֵפ' סוּטָה דָּף יו"ד כְּתַבוּ גַבֵּי אֲבִשְׁלוּם דְּדְּנֻקָּא בְּעוֹבַד כּוֹכְבִים אִיָּרִי אוּ ע"י תְּפִלָּה מוֹעֵלַת מֵיָהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּדוֹד הֵיָה מִתְּפַלְצַע עַל בְּנוֹ אֲבָל בְּקְדִישׁ שְׁהַטְעַם שְׂיִוְצָא מְמַנּוּ זָרַע שְׁמַתְקַדֵּשׁ שְׁם שְׁמִים עַל יָדוֹ וּבְאַבִּיו לֹא שְׂיִיָּף כֵּן אָף יֵשׁ לְעֵיָיִן בְּדַבְּרֵי רַמ"א ס' שַׁע"ו דְּבְכָל הַקְרוֹבִים הַדִּין כֵּן וְהוּא הַכְּרַעַת רַמ"א לְפִי שְׁמֵהֵרָ"ק ס"כ אִפִּי' מִי שְׂאֵנוּ קְרוֹב וּבְתְשׁוּבַת בְּנִימִין זָאב פְּסֵק שְׂאִין לֹמַר קְדִישׁ רַק בְּנוֹ דְּנֻקָּא עַל כֵּן מְכָרְוַע רַמ"א הַדִּין כֵּן בְּכָל הַקְרוֹבִים דְּנֻקָּא וּלְבִסוּף מְסִיק וְנ"ל וְכֵדִין אֲבִיו כְּבָר כְּתַבְתָּ דְּמִדִּינָא אִין לוֹ קְדִישׁ כְּלָל רַק בְּמְקוּם שְׂיֵשׁ מְנַהֵג קְבוּעַ

וַיְדוּעַ וּמ"מ כְּדֵי לְהַפִּיס דַּעַת הַמַּתִּים ח"ו בְּלֹא בְּנִים יֵשׁ לְהוֹרוֹת ע"פ פֶּשֶׁר לֹמֵר שְׁלֹשׁ
קַדְיָשִׁים הַנְּתוּסָפִי וְלֹא קַדִּישׁ עָלֵינוּ ע"כ הַעֲתִקְתִּי תוֹכֵן דְּבַרְיוֹ אוֹלֵי לֹא נִמְצָא הַסֵּפֶר בְּיָדוֹ
וְעַתָּה אֲדוּן וְאוֹמֵר דְּוַדַּאי אֵין לְסִתְרוֹ דְּבַרֵּי הַרְמ"א כְּפִשְׁוֹטוֹ הֵיכָא שְׂיֵשׁ מְנַהֵג וַיְדוּעַ כֹּל
הַקְּרוֹבִים בְּמִשְׁמַע לַעֲשׂוֹי פֶּשֶׁר דְּבַר וּמַהָּא דְּאֶמְרִינוּ בְּחֵלְקֵי דְּרַף ק"ז אֵין אַבָּא מְזַכֵּה בְּרָא
נִרְאָה לִי עֵיקַר דְּוַדַּאי לְכֹל הַתִּירוּצִים שְׁבַתוּסָפִי דְּסוּטָה דְּרַף יו"ד ע"ב עכ"פ לֹא קָאֵי רַק
אֲאוּתָם שְׁהֵם מְוַחֲזָקִים לְכַעַל עֲבִירוֹי חֲמוּרִים שַׁע"י כֵּן אֵין לְהֵם חֵלְקֵי לַע"ה בְּגוֹן אֲמוּנָה
אַבְשָׁלוּם שְׁמַרְדַּ בְּאֲבִיו וּמִלְכוּת בֵּית דָּוִד אֲבָל סִתְּם בְּנֵי אָדָם שְׂאִינְם מְוַחֲזָקִין בְּרִשְׁעוֹת כֹּל
כְּדֵי וַדַּאי אַבָּא מְזַכֵּה בְּרָא וְכַדְאֶמְרִינוּ רִשְׁעֵי וְטוֹב לֹו רִשְׁעֵי כֵּן צְדִיק וּזְכוּת אַבּוֹתֵיו מְסִייעָתָן
כִּי זְכוּת אַבּוֹת לֹא תִמָּה דְּהָא אֲפִילוּ בְּמַדְתַּת פְּנוּרְעָנוֹת אֶמְרִינוּ בְּשַׁבּוּעוֹת דְּרַף ל"ט ע"א
דְּנִפְרָעִין מִמְּנוּ וּמִמְשַׁפְּחָתוֹ וּכ"ש בְּמַדְתָּה טוֹבָה שְׁהִיא מְרַבֵּה שֶׁא' מִן הַמְשַׁפְּחָה אִפִּי יוֹכֵל
לְהַצִּיל כֹּל הַמְשַׁפְּחָה וְכַדְאֶמְרִינוּ פ' הַחֵלְקֵי בְּגֵאָוְלָה עֲתִידָה שְׁנַיִם מִמְשַׁפְּחָה מְזַכִּין כֹּל
הַמְשַׁפְּחָה וּא"כ לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה דְּיֵשׁ לְאֲבִיו לֹמֵר קַדִּישׁ אַף וְרַק כֵּינוּ שְׁהַתְּנָה רַמ"א
דְּנוֹקָא בְּמַקּוֹם שְׂיֵשׁ מְנַהֵג קְבוּעַ בְּעִיר וּבְלֹאוֹ הֵכִי לֹא יֵאמֵר קַדִּישׁ עַל בְּנוֹ בְּמַקּוֹם שְׂאָר
אַבְלִים וְאֵין לְזוּז מְדַבְּרִיו הֵיכָא דְּלִיכָא מְנַהֵג יְדוּעַ אַף שְׂגִיסי הַגָּאוֹן מְסִיק בְּסַפְרוֹ וּמְכַל
מְקוֹם כְּדֵי לְהַפִּיס דַּעַת הַמַּתִּים חס וְשְׁלוֹם בְּלֹא בְּנִים וְכו' אֲבָל בְּגֵדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ שְׁכַבְרַת הַנִּיחַ
בֵּית שְׂאוּמֶרֶת קַדִּישׁ בְּבֵית אֲצֵל מְנִיָּן (כִּי בְּבַה"כ בְּוַדַּאי אֵין לְהַנִּיחַ לָהּ לֹמֵר קַדִּישׁ כְּלָל)
א"כ כְּבַר יֵשׁ לֹו פִּיּוּס דַּעַת בְּזָה וְנִרְאָה דְּגַם לַעֲנִן הַתְּפִלָּה יֵשׁ לְאֲבִיו לְהַתְּפַלֵּל רַק בְּבֵית
אֲצֵל הַמְנִיָּן שְׂאוּמֶרֶת הַבֵּית קַדִּישׁ אֲבָל בְּשְׂאָר תְּפִלוֹת וְקַדִּישִׁים אֵין לְהֵם זְכוּת נ"ל הַקְּטָן
יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה צַד זָקֵן וְזִקְנָה שְׁמַת בְּנָם וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו כֵּן וְהֵם גִּידְלוּ אֶת הַיְתוּם וְלָמְדוּ עִמּוֹ
וְשָׁכְרוּ לֹו מְלַמְּדִים עַד שְׁזָכָה לְלַמּוֹד כְּאֶחָד הַבַּחּוּרִים וְהוּא יוֹרֵשׁ שְׁלֵהֶם וְהָאֵם רוֹצָה
לְמַחֲוֹת שְׁלֹא יֵאמֵר אַחַר מִיתָתָם קַדִּישׁ אַחֲרֵיהֶם הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּגוֹף הַגֵּדוֹן אֵי
הָאֲבָלִים מְחַוִּיבִים לְהַנִּיחוֹ לֹמֵר קַדִּישׁ עַל דְּבַר זֶה לֹא שְׂאֵלָתָ כִּי כְּבַר יֵצֵא הַמְּוַחֲזָקִים
בְּתִשׁוּבַת מַהֲרִי"ק סִימָן מ"ד וּבְתִשׁוּבַת רַמ"א ס' קי"ח שְׁנִכְדָּם יֵאמֵר קַדִּישׁ פַּעַם אַחַת
וְאַבְלִים עַל אֲבֵיהֶם וְאַמָּם יֵאמְרוּ שְׁנֵי פַעַמִּים כַּמ"ש רַמ"א שְׁם בְּתִשׁוּבָה וּכ"פ בִּי"ד סִימָן
ר"מ סְעִיף כ"ד בְּהַג"ה וְאֵע"ג דְּלַעֲנִן כְּבוֹד חֲזִיבִין גַּם כֵּן בְּכַבוֹד אֲבֵי אֲבִיו מ"מ כְּבוֹד אָב
קוֹדֵם כַּמ"ש רַמ"א שְׁם בְּתִשׁוּבָה וְכֵן הַסְּפָמַת הָאֲחֵרוֹנִי וְאַף שְׂגִיסי הַגָּאוֹן זצ"ל בְּסַפְרוֹ
אַלְיָהוּ זוּטָא סוּף הַסֵּפֶר מְפַקְפֵק בְּזָה מ"מ אֵין דְּבַרְיוֹ מְוַכְרְחִים וְאַדְרָבָה מְסוּגָיָא זֹו דְּסוּטָה
דְּרַף מ"ט וּפְרַש"י שְׁם נִרְאָה כְּדַעַת רַמ"א בְּתִשׁוּבָה דְּאֲפִילוּ בְּכֵן הַבֵּית חֲזִיבִי בְּקִצַּת כְּבוֹד
וּכ"ש בְּכֵן הַבֵּן דְּקָם תַּחַת אֲבִיו בְּכֹל מִיָּלֵי לִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג דְּחֲזִיבִי בְּכַבוֹדָם וְהֵתָם בְּסוּטָה
מִיָּרִי בְּכֵן הַבֵּית יַע"ש וְכֵן נ"ל קִצַּת רְאִיָּה מִמָּה דֵּאֵי בְּפִרְקֵי הַמוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה דְּרַף צ"א
ע"ב וַיֵּשֶׁם כְּסָא לְאֵם הַמְּלָךְ לְאֵמָה שְׁלַ מְלְכוּת זֹו רוּת שְׁהֵיָת זְקִנְתוֹ שְׁלַ שְׁלֵמָה אֲפִילוּ הֵכִי
כְּבִדָּה כֹּל כְּדֵי לְשׁוּם לָהּ כְּסָא אֲצֵלוּ וְאֵי לֹאוּ דְּמְחַוִּיבִי בְּכַבוֹד הָא קי"ל וּמְלָךְ שְׁמַחַל עַל
כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מְחוּל וְעכ"פ לְדִינָא גַּם הַסְּפָמַת שְׁם בְּעֵנִין קַדִּישׁ לֹמֵר קַדִּישׁ פַּעַם אַחַת
וְלַעֲנִן דִּינָא אֵי הָאֵם יְכוּלָה לְמַחֲוֹת הִנֵּה נִרְאָה לְפּוּם רְהִיטָא דִּיכוּלָה לְמַחֲוֹת וְאֵין לְדַמּוּת
לְמָה שְׁפָסַק רַמ"א בִּי"ד סִימָן שַׁע"ו וְנִהְגוּ לֹמֵר קַדִּישׁ עַל הָאֵם אַף עַל פִּי שְׂאֵב חֵי עֲדִינִין
אֵין בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת מְכַל מְקוֹם הַמְּעַיִין בַּד"מ שְׁם יִרְאָה דְּמַדִּינָא יְכוּלָה הָאֵב לְמַחֲוֹת כֵּינוּ שְׁכַבוֹדוֹ
קוֹדֵם לְכַבוֹד אֵם וּכַמ"ש בַּב"י שְׁם סִימָן שַׁע"ו אֲלֵא שְׁמַצַּד הַמְּנַהֵג כְּתַב רַמ"א בַּד"מ נְזָה
לְשׁוֹנוֹ מִיְהוּ נְהָגוּ לֹמֵר לְעוֹלָם קַדִּישׁ אִפִּי בְּחֲזִי הָאֵב אֵם כֵּן הַבּוֹ דְּלֹא לְוִסְיָה עֲלֵה הֵיכָא

דנהוג נהוג אכל בכהאי גוונא שהוא בלאו הכי מלתא דלא שכיחא פולי האי למות בנו
יחידו ונכדו קנים ואמו ימחה מלומר קדיש על חמיה ונחמותה ובדבר דלא שכיח לא שייך
מנהג ועוד יש לחלק דדוקא באשתו לא שייך למחות פיון שאין אדם רוצה שתתבזה
אשתו אף אחר מיתתה אף אם אהד רוצה למחות בטלה דעתו אצל כל אדם מה שאין פן
בכלתה שנתרחק מחמיה ונחמותה אפשר דיכולה למחות לבנה לומר קדיש לכן נראה
לכאורה להקדיא מתשובת רמ"א סימן קי"ח שהשיב ונ"ל אם אפשר שפן בתו יאמר קדיש
אחרי מותו מאחר שהוא גדול בביתו והשפיל לו רבי להביאו לחיי הע"ה כ"ש דגידול
אותו תוך ביתו ואמרו במסכת סנהדרין פ"ב כל המגדל יתום בתוך ביתו פאלו ילדו ולמד
פן מפסוקים וכ"ש שהביאו לו לחיי עה"ב ואמרו דכבוד רבו עדיף מכבוד אביו שנה
מביאו רק לחיי עה"ז וזה מביאו לחיי עה"ב כ"ש בזה דכולהו אימתהו ביה שפן בתו
יאמר עליו קדיש פשאר אבלים (ובלבד שתתראה בתו לזה ולא תקפיד שבנה נגיד קדיש
בחיה פן יותר חייב בכבוד אב ואם מכבוד אבי אביו) ומ"מ משום שאמרו פ"ק דסנהדרין
דמנהג לבצוע גם שלא יהיה פדבר חדש אגיה הדבר על הפשרה דמהרי"ק שפן הבן
יאמר פעם אחת והמגיד על אביו ואמו יאמר ב' פעמים פן יהיה לזה פן בתו עכ"ל רמ"א
שם בתשובה הרי דהתנה להקדיא בלבד שתתראה בתו לזה ולא תקפיד שבנה יאמר קדיש
הרי דבקפידא תליא מלתא אפ"ל נגד אביה ואמה לדעת רמ"א ויכולה למחות אם תתראה
מכ"ש נגד חמיה ונחמותה אברא פד מעיינו נראה דאין הנדון דומה וראיה דהתם בתשובת
רמ"א האם הוא בתו של זקן וזקנה וממאס בכבודם נגד עצמם שמקפדת שלא יאמר בנה
קדיש על פן יכולת בידיה נגד בנה לחייב לצייית לאמו יותר מאבי אמו משא"כ פאן בנדון
שלקנינו פמו שאמה ודאי אינ' יכולה למחות לבנה לומר קדיש על אביו פן פבוד אב גדול
מכבוד אם אליבא דכ"ע פן אינה יכולה למחות לומר קדיש על חמיה ונחמותה לפי שהוא
פבוד בעלה אביו של בנה פן פבודם הוא פבודו פקבר בנדאי ניחא ליה לזכות לאביו
ולהביאו לחיי עה"ב וכן להקפיד ולזולו הוא ולזול שלו מצינו בש"ס מכבודו בחיי מכבודו
במותו ואפילו לאחר מותו אמרינו אנמדנא פן האי ויש קפידא בזה פדמצינו בסנהדרין
דף מ"ו שרה גופה ניחא ליה פן היכא דנתתיקר בה אברהם ואפ"ל באשתו אמרו חז"ל
בכתובו' אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד מכ"ש באביו לאחר מותו אינו רוצה בנו
פקבר שייבונה אביו שלא לאמר עליו נכדו קדיש וכרא מזפה אביו שפנו יאמר עליו קדיש
למלא מקום אבותיו ואין האם יכולה למחות ואם יאמר האומר מצדו תברא ומדונויל ידיה
משתלם פיון דאמרינו אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד אפ"ל לאחר מותו וכיון שהיא
מקפדת על זה א"כ ניחא לו יותר ברצון אשתו מאביו וסמך לדבר על פן יענוב איש את
אביו ואמו ודבק באשתו אי משום הא לא ארי' דדוקא בעודה עמו אמרינו פן דניחא ליה
צוותא דאשתו פדכתיב ודבק באשתו משא"כ היכא שנעשה רנוח בין הדבקים זו פירש
לחיים וזה פירש למיתה ודאי ניחא ליה יותר פקבר בתקנתא וכבוד אביו מאשתו
המענותדת ומזומנת לאחר והוא מלתא דמסתבר לכל יודעי דת ודין ועוד נראה דגם בנדון
שכתב רמ"א שם בתשובה פכן הבת שאמו יכולה למחות כל זה כתב שם לפי מה שעלה
על דעתו מתחלה להשוותו לגמרי לשאר אבילים בענין אמירת קדיש אפש' שבזה יכולה
למחות שהוא נגד פבודה שייסברו שאומר קדיש על אמו אכל לפי הפשרה שהוא אומר
רק פעם אחת במקום שאר אבילים שאומרים שני פעמים ודאי דאין זה נגד פבודה וככן

הבן נדאי כ"ע מודו דאינה יכולה למחות מטעם דכתיבנ' לעיל וכיון שאביו זקינו ואשתו מגדלין אותו לת"ת ניורש אותם אינו מן הראוי שתהא מקפדת על זה ואף אם מקפדת על כך בטלה דעתה אצל כל אדם ואין קפידתה קפידא כלל וכופין את נכדם לומר קדיש פעם אחת קדינו ע"פ הפשר הנ"ל שלא יהא בכלל משלם רעה תחת טובה ואם אביו זקינו למד עמו בעצמו נ"ל פשוט שיאמר עליו בן הבן קדיש אם אין לו בן אחר כמו שאר אבילים בשנה להם וא"צ כלל לפשר דלעיל דהא אפי' אם רק גידלו לתלמוד תורה ע"י אחרי' שלמדו עמו דעת רמ"א שם בתשובה אפילו בן הבת שמדינא יאמר בשנה עם שאר אבילים אלא שהניח הדבר ע"פ הפשר שיצא ממהרי"ק ובגדון זה שאב אביו למד עמו בעצמו תורה שהוא עיק' המצנה פדאי' בפ"ק דקדושין דף ל' ע"א אמר ר' יהושע בן לוי כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הפתוב פאלו קבלה מהר סיני שנגאמר והודעתם לבניו ולבני בניו ודאי שהוא כבנו ממש לענין אמירת קדיש בשנה וכל המפקפק בזה אינו אלא מן המתמיהין ואמת ליצקב תתן הקטן יעקב: שאלה צה ישוב שיש בו מגין מצומצם וכולם יש להם אב ואם ואחד מהם אבל על אביו ואמו דהיינו לאתר י"ב חדש הם מחולקים מי יאמר קדיש יתום אחר התפלה ועוד יש לשאול הואיל ונתיישבו מקרוב ויש להם בית הקברות חדש אי צריכין להרחיק המתים בקבורתם זה מזה פשיעור הרחקה ע"פ הדין שהוא ששה טפחים: תשובה על דבר הרחקת המתים אף שהדין פשוט ומבואר בטי"ד סי' שס"ב ששיעור הרחקת מתים הוא בין זה לזה ששה טפחים מ"מ פוק חזי מה עמא דבר בכל תפוצת ישראל שקוברין זה אצל זה וזה ע"ג זה אע"פ שהוא שלא ע"פ הדין נ"ל דנתפשט המנהג פן בגלות לפי שלא לנו גיטון הארץ רחבת ידים לפנינו וכמה השתדלות צריכין בכל המקומות ליתן לנו קצת מקום ודי לעמוד בשלנו במקום מצומצם ודינים אלו לא נאמרו אלא במקום שהארץ רחבת ידים לפנינו וכה"ג כתב הט"ז סי' שס"ד ס"ק ב' וז"ל וכתב רש"ל הא דאין נוהגין האידנא בדין מת מצוה לפי שאין הארץ שלנו ואין לנו רשות בכל עכ"ל וה"ה בגדון זה מ"מ פיון שיישוב זה נתיישב מקרוב ועדיין רחבת ידים לפנייהם עדיין יכולין לקבור פשיעור הרחקה ודי לצרה שלא תבא בשעתה שיהא מוכרחים לקבור כמו בכל המקומות ועל דבר הקדיש נ"ל פיון שנתפשט המנהג במקום שאין אבל כלל וכולם יש להם אב ואם אומרים זא"ז הפעלי בתים וא"כ ה"ה פאן אומרים הפעלי בתים זה אחר זה ואין פאן שום העדר כבוד פיון שמנהגם כך הוא ליכא קפידא כלל ואינו עושה בזה אביו ואמו רשעי' במה שאומר קדיש יותר מי"א חדש פיון שגם שאר בעלי בתים אומרים אין קפידא כלל נ"ל הקטן יעקב: שאלה צו בענין קבורת מתי' שרוצה לקבור מת אח' אצל אבותיו רק שמצד אחד נקבר מי שהיה שונאו אי ימנעו בשביל זה מלקברו אצל אבותיו או לא: תשובה נדאי אם אפשר לקיים שניהם מוטב דהיינו לקברו אותו אצל אבותיו בצד אחר ולא אצל שונאו מטעם שכתב הב"י בסי' שס"ב בשם רבינו ירוחם בשם צונא' ר' יודא חסיד ופסק פן בש"ע שאין לקבור ב' מתי' יחד שהיו שונאים זה את זה אין לקברם יחד שאף במוט' אין להם מנוחה יחד עכ"ל אף היכא דאי אפשר לקברו אצל אבותיו אם לא בענין זה שיקבור אצל שונאו הנה נר' לכאורה לומר דעדיף לדחות זה מפני זה לפי שקבורת אבותיו מצינו בפירוש בקרא שהקפידו בה אבות העולם פדכתיב ושכבתי עם אבותי וקברתי בקברתם משא"כ הקבורה אצל שונאיו לא נמצא איסור גמור בש"ס ואדרבה

גם מצינו גם שגאָתם גם קנאָתם פּבּר אַבּדוּ פּדאיתא בְּהוֹרִיּוֹת דָּף י"ד אַיבָּרָא כָּל זֶה בְּמַת
זֶה שְׁנִקְבַּר עֲכָשְׁיוּ מְוֹתֵר לְדַחוֹת זֶה מִפְּנֵי זֶה אַכּוּן הַמַּת רֵאשׁוֹן שְׁפָבַר נִקְבַּר אִינוּ מוֹחַל
שְׁיִקְבַּר שׁוֹנְאוֹ אַצְלוֹ כִּי זֶה בָּא בְּגִבּוּלוֹ שְׁפָבַר קִנּוּ מְקוּמוֹ אַכּוּן נִרְאֶה דְּכָל זֶה אִין קִפִּידָא
אא"כ שֶׁהוּא עֲדִינָן תּוֹף י"ב חֲדָשׁ שְׁנִקְבַּר הַמַּת רֵאשׁוֹן שְׁעֲדִינָן הַנְּשֻׁמָּה טַיִיסָה שְׁמָה וְהַמַּדַּת
הַדִּין מְתוּחַ עֲלִיו עֲדִינָן יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁהַשְׁנָאָה מְקַלְקֵלֵת אֶת הַקְּבוּרָה שְׁאִין לוֹ מְנוּחָה הַמְּיָנוּ
מִשָּׂא"כ אַחַר י"ב חֲדָשׁ שִׁכְב' נְחָה שְׁקֵטָה הַכֹּל אִין פֶּאן חֲשֵׁשׁ כָּלֵל מִן הַמַּת רֵאשׁוֹן רַק
מִשׁוּם מַת זֶה שְׁנִקְבַּר עֲכָשְׁיוּ וְדאִי טוֹב לוֹ לִיקְבַּר אַצְל אַבּוּתִיו אַף שְׁנִקְבַּר ג"כ אַצְל שׁוֹנְאוֹ
וּבְשִׁלּוּם נְיֻחַ עַל מְשַׁכְּב אַבּוּתִיו נ"ל.

הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה צוּ בְּשַׁעַת הַדְּבָר בַּר מֵינָן בְּשַׁנַּת תַּע"ג לַפ"ק שְׁצִיּוּ הַשְּׁרָרָה יר"ה הִנֵּה
בְּאַחַת הַמְּקוּמוֹת שְׁלֵא יִקְבְּרוּ הַמַּת בְּקִבְרוֹת אַבּוּתִיו שְׁיֵשׁ בְּעִיר אִם לֹא שְׁיִשְׁפּוּף עֲלִיו סִיד
לַעֲפֹל וּבָאֵם לָאו יִקְבְּרָם אוֹתוֹ אֶל אַחַד הַיְעָרִים בְּמְקוֹם שְׁאִין יָשׁוּב בְּגֵי אָדָם אִיזָה מְהֵם
עֲדִיף: תְּשׁוּבָה פְּיֻצָּא בְּזָה שְׁמַעְתִּי וְהוּא בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ס'י' ש"ס"ט שְׁנִשְׁאֵל שְׁם וְנ"ל
מִי שְׁצִיּוּהַ בְּשַׁעַת פְּטִירְתּוֹ שְׁיִשְׂאוּ אוֹתוֹ לְקִבְרֵי אַבּוּתִיו וּבִיּוֹם שְׁמַת נֶאֱנַס שְׁהוֹצֵרָה לְקִבְּוֹר
שְׁם בְּמְקוֹם פְּטִירְתּוֹ וְעֲכָשְׁיוּ רְצוּ בְּנֵיו לְהוֹלִיכּוֹ אַצְל קִבְרוֹת אַבּוּתִיו וּמִפְּנֵי שְׁאִי אֶפְשָׁר
לִישָׂא אוֹתוֹ מִחַמַּת הַפֶּסֶד הַבְּשָׂר וְרִיחוֹ נוֹדֵף עַד יִתְעַפֵּל הַבְּשָׂר אִם מְוֹתֵר לִיתָן עַל כָּל גּוֹפּוֹ
סִיד לְמַהֵר הָעֵיכּוֹל אִי אִיכָּא בְּזִיּוֹן בְּכָף אוֹ לֹא א"נ מִשׁוּם צַעַר וּבְעֵנָן שְׁאֶמְרוּ קִשָּׁה רְמָה
לְמַת כְּמַחַט בְּבִשְׂרַת הַחַי תְּשׁוּבָה כָּל כִּי הָא שְׁעוֹשִׁין לַעֲפֹל הַבְּשָׂר מְהֵרָה כְּדִי לִישָׂא אוֹתוֹ
לְמְקוֹם שְׁצִיּוּהַ מְוֹתֵר שְׁאִין פֶּאן מִשׁוּם בְּזִיּוֹן וְאִין פֶּאן מִשׁוּם צַעַרָא שְׁאִין בְּשָׂר הַמַּת מְרַגִּישׁ
בְּאַיִנְזַמֵּל וּכ"ש בְּסִיד וְהַחֲפוּקִין קוֹרְעִין אוֹתוֹ וּמוֹצִיאִין מַעִיָּהָן וְאִין פֶּאן לֹא מִשׁוּם צַעַר וְלֹא
מִשׁוּם בְּזִיּוֹן וְכו' שְׁעָרְב לְאָדָם לְהִיּוֹת נִקְבַּר אַצְל אַבּוּתִיו ע"ש דְּבָרֵיו יוֹתֵר בְּאַנְרָף הָרִי
לְהַדְּנִי וְהַתּוֹ' כַּה"ג כָּל שֶׁהוּא לְכַבּוֹדוֹ לְקַבֵּר בְּקִבְרֵי אַבּוּתִיו וּכ"פ ב"ש"ע ב"ד ס'י' ש"ס"ג
אַכּוּן גּוּף הַתְּשׁוּבָה זֶה דְּהַרְשָׁב"א צ"ע דְּאִיף סוּתֵר בְּפִשְׁטוּת הָא דְּאֶמְרִי קִשָּׁה רְמָה לְמַת
כְּמַחַט בְּבִשְׂרַת הַחַי וְאִיף כְּתַב דְּלִיכָּא צַעַר כָּלֵל מְהֵרָה דְּאֶמְרִינָן אִין בְּשָׂר הַמַּת מְרַגִּישׁ בְּאַיִנְזַמֵּל
הָא עכ"פ קִשָּׁיָא אֶהְדְּדִי וּמִי יֵימֵר לְדַחוּ' הָא מְקַמָּא הָא דְּהָא הָאִי דְּקִשָּׁה רְמָה לְמַת קִרְאִי
קָא דְרֵשׁ דְּאִיף בְּשָׂרוֹ עֲלִיו יִכָּאֵב אִם לֹא שִׁצ"ל ד"ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּוִדּוּקָא רְמָה שְׁפָא מַעֲצָמוֹ
מִן הַשְּׁמַיִם אִיכָּא צַעַר מִשָּׂא"כ בְּחַתִּיכַת אָדָם אוֹ סִיד שְׁנוֹתְנִין וְאַפְשָׁר לוֹמַר ד"ס"ל
לְרִשָׁב"א כְּהֵאִי דְּאִית' בְּסַפֵּר חֲסִידִים סִימָן תַּתְּשַׁע"ד דְּקִשָּׁה רְמָה בְּבִשְׂרַת הַמַּת הִיָּנוּ
לְהַנְשֻׁמָּה שְׁרוּאָה צַעַר גּוּפָא שְׁנִידוֹן שְׁל כָף בְּבִיזוּי אַף קִשָּׁה דְּאִיף גַּתְעֵלֵם מְהַרְשָׁב"א דְּאִי'
ב"ש"ס בְּשַׁבַּת דָּף י"ג ד"א אִין בְּשָׂר הַמַּת מְרַגִּישׁ בְּאַיִנְזַמֵּל אִינִי וְהָאֵמֵר רַבִּי יִצְחָק קִשָּׁה
רְמָה לְמַת כְּמַחַט בְּבִשְׂרַת הַחַי שְׁנֵא' וְכו' אִימָא אִין בְּשָׂר הַמַּת שְׁפַחִי מְרַגִּישׁ בְּאַיִנְזַמֵּל וְה"ה
בְּסִיד וְאִיף פֶּסֶק לְהַפֵּךְ אֶלָּא צ"ל דְּדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁבַתְשׁוּבָה דְּאֵע"ג דְּאִיכָּא צַעַר לְגוּף
מ"מ מִשׁוּם נִיחָא וּכְבוֹדוֹ לְקִבְּוֹר בְּקִבּוּרַת אַבּוּתִיו נִיחָא לִיהַ וּמוֹחַל בְּזָה עַל צַעְרוֹ כְּאֵלוֹ
אִינוּ) מְרַגִּישׁ בְּאַיִנְזַמֵּל וּמַה שְׁכְּתַב אִין בְּשָׂר הַמַּת מְרַגִּישׁ בְּאַיִנְזַמֵּל רַהִיטָא לִישְׁנָא דְש"ס
נִקְט אַבְּל עֵיקֵר כְּוֹנָתוֹ מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ מוֹחַל עַל צַעַר כְּזֶה כְּדִמְיִיתָא מִחֲנוּטִים שְׁקוֹרְעִין
וּמוֹצִיאִין מַעִיָּהָם הָרִי שְׁטַח לוֹ עַל זֶה מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ וְכו"ג מְצִינּוּ ב"ש"ס בְּסִנְהֶדְרִין דָּף מ"ה
ע"א אֶלִיכָּא דְחַכְמִים דְּהַלְכְּתָא כְּוֹנִתִיהוּ דְּבִיזוּנָא דְּאִינֵשׁ עֲדִיפָא לִיהַ מִצַּעְרָהָ דְּגוֹפּוֹ ע"ש
וְעכ"פ זְכִינּוּ לְדִין בְּנִדּוֹן דִּיזֵן דְּעֲדִיף לְשַׁפּוּף עֲלִיו סִיד וְלְהִיּוֹת קְבוּרָה בְּשִׁכּוּנוֹת קְבָרוֹ וְלֹא
יִקְבּוּר בִּיְעָרִים כְּקִבּוּרַת חֲמוֹר בְּלִי שׁוּם שְׁמִירָה שְׁאֶפְשָׁר שְׁהַפְּלִיבִים יִחְפְּרוּהוּ וְיִסְתַּבּוּהוּ

וכיוצא בזה כנ"ל פשוט הקטן יעקב: שאלה צח נשאלתי מהמנפלא מהור"ר ליב בן רבי
נטע רוזניץ אַחַד מַחֲכָמֵי פְּרָאג זצ"ל ונ"ל מני ה"ק אל הרב הגדול המפורסם בְּרַק
השגנון שלו' מתנית' דמר מתנינא בתשובתו סי' פ"ה וראיתי מתוכו אשר כבודו הרמה
רוצה לתקנע את עצמו לדבר הלכה ורוצה להוכיח דאע"ג דהרמב"ם ונ"ל ס"ל דאנהל
זרוק לא שמוה אהל הוא רק מדרבנן אבל מדאורייתא שמוה אנהל ועיקר הוכחתו אשר
בנה עליו יסודו באשר לכאורה דברי הרמב"ם נראה כסותרין זה את זה וכתב מכ"ת
ונ"ל מדבריו בפ' המשניות בפרק בפל מערבין פסק פרבי דלא הוי אהל וכ"פ פ"ו מה'
ערובין ופ"יא מה' טומאת מת דין וי"ו ונ"ל הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל
הפורחת באויר טמא שאנהל הזרוק אינו קרוי אהל ופ"ח מה' גזירות דין י"ח פסק פרב
פפא דאם נכנס בבית הקברות בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו גג השידה הרי
טומאה וביאה באין פאחד ולוקין שתיים משום לא יבא ולא יטמא משמע דס"ל דאנהל
זרוק שמוה אנהל דאל"כ הטומאה קודמת לביאתו וכתב מר וכדי להציל הרמב"ם ונ"ל
מתמיה גדולה בזו צריכין אנו לומר דנדאי מדאורייתא אנהל זרוק שמוה אהל אף מדרבנן
לא שמוה אהל אבל לפע"ד נראה דהקושיא מעיקרא ליתא בראשון דבפ' בפל מערבין
לא נמצא פהאי לישנא דיפסוק הרמב"ם הלכה פרבי רק שפכת ונ"ל מילי הלכתא כר"י
אם כן י"ל לאו משום דס"ל דאנהל זרוק לא שמי' אנהל פסק דלא כר"י אלא משום דס"ל
בית הקברות אסור בהנאה כדאיתא בגמרא שם האי טעמא וכ"כ בפירש בפ"ה מה'
עירובין ונ"ל הנותן עירובו בבה"ק אין עירובו עירוב לפי שבה"ק אסור בהנאה וזו להיפך
מ"ש מר אדרבה מוכח משם דס"ל דאנהל זרוק שמוה אנהל ולכך הוצרך לומר דמשום
איסור הנאה קאסר וכ"כ מיד אחר זה אבל נתנו בבית הפרס מפני שיכול לילף שם ע"י
מגדול הפורח או שינפף והולף וא"כ על פרקי' וליכא למימר דס"ל להרמב"ם דאנהל
זרוק לא שמוה אנהל מדרבנן א"כ למה מתי' להניח עירובו בבית הפרס משום שיכול
לילף שם ע"י מגדל פינן דאסור מדרבנן וליכא למימר פינן שאין מערבין אלא לדבר
מצוה לא גזרו ביה רבנן זה אינו פינן שיכול לילף ע"י נפוח למה נתייר לו איסור דרבנן
בחנם כדכתבו התוספות בריש פרקי' דוקא מצוה רבה כגון ללמוד תורה מתירין לו בלא
נפוח אבל לא עירובו תחומין ע"ש ועוד קשה דאי ס"ל להרמב"ם דמדרבנן אנהל זרוק
לא שמוה אנהל מנ"ל להגמרא דר"י ות"ק דפליגי במתני' אי מותר להניח עירובו בב"ה
או לא בפלוגתא דרבנן ור"י בר"י דלמא ת"ק דמתני' מצי סבר כד"ה דהא יכול לומר
דעד פאן דפליג ר"י ברי' וסובר דמותר ליכנס לארץ העמים ע"י שידה וכו' אלא משום
דארץ עמים גופה דרבנן אבל בבה"ק אפי' ר"י מודה דאסור ליכנס וגם ר' יהודה מנ"ל
דס"ל כר' יוסי הואיל בבה"ק מודה אלא ודאי אי ס"ל אי אנהל זרוק שמי' אנהל אפילו
מדרבנן שמי' אנהל רק הרמב"ם ס"ל דאפילו מדרבנן לא שמוה אנהל לכך פסק שפיר
בהל' גזירות דאסור ליכנס בארץ העמים ע"י שידה וכו' אבל ס"ל דיש לחלק בין אנהל
לאנהל כמ"ש תוספות בכל מערבין בד"ה ומר סבר וכו' שמקשים תוספת וא"ת למ"ד
א"ז לא שמוה אנהל מה מועיל דלתות תחת התינוקת גבי פרה ונ"ל דס"ל שלא הנה
מביאים דלתות אלא שוורים לחודים שפרסם רחבה והרשב"א מפרש דלתות ע"ג
שוורים לכ"ע הוי אנהל וראיה ממסכת אהללות פ"ו אפילו דלתות ע"ג אדם לא הוי אנהל
אבל על גבי שאר בעלי חיים דלתות הוי אנהל א"כ י"ל דהרמב"ם ס"ל כמתירצו

דְּהַרְשָׁב־א א"כ הָא דְפָסֵק פְּרַב פְּפֵא דְהִנְכַנְס בַּב"ה בְּשִׁידָה וּבֵא חֲבִירוּ וּפְרַע גַּגוּ דְלוֹקִין שְׁתִּימִים דְּאִינְרִי בְּנִכְנָס ע"ג שְׁנוּרִים דְּזָה הָוִי אֹהֶל אֶלְיָבָא דַכ"ע וְגַם הָא דִּיכּוּל לְהַנִּיחַ עִירוּבוּ בְּבֵית הַפָּרְס מִשּׁוּם דִּיכּוּל לִיכְנָס בְּשִׁידָה אִינְרִי ג"כ ע"ג שְׁנוּרִים אַע"ג שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת לֹא גָזְרוּ עֲלָיו בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת כְּמוֹ שְׁיִכּוּל לְהַנִּיחַ עִירוּבוּ ע"ג אֵילָן אַע"ג שְׁמִשְׁתַּמֵּשִׁין בְּאֵילָן בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת מִשּׁוּם דְּלֹא גָזְרוּ עֲלָיו: וְהוֹכְחָה לְזָה שֶׁבַפ"ב מֵה' פָּרָה אֲדִנְמָה פָּסֵק בְּהֶדְיָא שְׁהִתִּינְקַת הַמְּמַלְאִין מִיָּם לְפָרָה שְׁמוּשִׁיבִין אוֹתָם ע"ג דְּלָתוֹת שֶׁע"ג שְׁנוּרִים וַא"כ בְּנֹדָאֵי לִיפָא צַד הֵיתֵר לְהוֹצִיא פְהֵן דְּרָף אֹהֶל דְּאוֹרֵייתָא ע"י שִׁידָה מֵה' שְׁקוּרִין זַעֲנַפֵּט בַּל"א פִּי אִם ע"י שְׁאָר בְּעַל חַיִּים וְלֹא עַל יְדֵי אָדָם גַּם מֵאֵד הַפְּרִיז כְּבוֹדוֹ הֶרְמָה לְאַסְוֵר הַפְּהֵן לִילָף מֵא"י לַח"ל מִשּׁוּם גְּזִירַת אֶרֶץ הָעַמִּים אִינְרִי ג"כ בְּזִמְן הִנֵּה נֶגְדַּד כָּל הָאֲחֵרוּנִים אֲשֶׁר מִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים ה"ה מְהַרְשָׁ"ל וּב"ח וְש"ף וְהַט"ז וּבְפֶרֶט אֵי טַעְמָא הוּא דְגָזְרוּ עַל אֶרֶץ הָעַמִּים מִשּׁוּם יִשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְזִמְן הִנֵּה לִיפָא מְצֻנָה לְדוֹר בַּא"י כַּמ"ש תּוֹסְפוֹת סוּף פְּתוּבוֹת דָּף ק"י ע"ג דְּעַכְשָׁיו אֵין מְצֻנָה לְדוֹר בַּא"י וּמַכ"ש לַר"י דְּאָמַר כָּל הָעוֹלָה מְבַבֵּל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכו' וְהַרְמַב"ם פ"ה מְהַלְכו' מְלָכִים פָּסֵק כְּנוֹתִיָּה וַא"כ אִם גְּזִירַת אֶרֶץ הָעַמִּים אֵיתָא בַּז"ה א"ן מְקוּם מְשַׁכְּנוֹתָם וְהִנֵּה הָעוֹלָם צַעַר אֲצֵלָם וְגַם הוּא חֲנוּמְרָא דְאַתִּי לִידֵי קוֹלָא מְפַח זֶה רוּצָה לְהַתִּיר לְכַהֵן לְטַמָּא עֲצָמוּ בְּטוּמְאָה דְרַבְּנָן מְפַח חִיבּוּרוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים אֲשֶׁר הוּא ג"כ נֶגְדַּד כָּל הָאֲחֵרוּנִים וְלְזָה נוֹטִים ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם שֶׁהֵבִיא הַמַּחְבֵּר בְּסִי' שֶׁע"ג וְגַם הַב"ח הֵבִיא וּפְסֵק לְהַחְמִיר שְׁגַם בְּחִבּוּרָה אֲסוּר לְהוֹסִיף טוּמְאָה א"כ דִּי לָנוּ שְׁנִיקַל מִשּׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת בְּטוּמְאָה דְרַבְּנָן כְּגוֹן סוּף טוּמְאָה לְצֵאת אֲבָל טוּמְאָת אֹהֶלִים מְבִתִּים הַסְּמוּכִים אֲשֶׁר הוּא מְדֹאוֹרֵייתָא כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַמ"א מְכַמָּה דּוֹכְתִי לֹא הִנֵּה נִרְאָה שְׁנִיקַל אִם לֹא אַע"ג שִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וְע"ג שְׁאָר בְּעַל חַיִּים וְלֹא ע"י אָדָם גַּם מֵר הָרִים יְדוּ הַגְּדוּלָה עַל בְּעַל מ"א וְכַתֵּב עֲלֶיהָ שְׁטַעַה בְּכַח הַמְּזֻנָּה וְכו' אֲשֶׁר הוּא לֹא כֵּן יִדְמָה וְכו' וְז"ל דְּמַר דַּבְּמ"נ לִיפָא בְּבִתִּים הַסְּמוּכִים וְכו' עַד דַּמ"ש אֹהֶל רֵאשׁוֹן מְאֹהֶל שְׁנֵי עַכ"ל וּדְבָרֵינוּ אֵלוּ אֵינָם מוּבָנִים לִי כָּלֵל דְּלֹא מְצִינוּ דְּהַבִּית בְּעֲצָמוּ יִהְיֶה טְהוֹר אַע"ג דְּפְתוּחַ לְחוּץ דְּאֵין חִלּוּק בֵּין פְּתוּחַ לְחוּץ אוֹ לֹא אֵלָא לְאָדָם וְכַלִּים שְׁעוּמָדִים ע"ג בֵּית אִם פְּתוּחַ לְחוּץ אִזְ אָדָם וְכַלִּים שְׁעוּמָדִים ע"ג טְהוּרִים אִם יֵשׁ לוֹ אֹהֶל טְפַח דְּלִיפָא טוּמְאָה רְצוּצָה אֲבָל אִם הוּא סְתוּם מְכַל צַד אִזְ הָוִי כְּקָבֵר סְתוּם דְּהוּא גָרַע מְטוּמְאָה רְצוּצָה דְּמִטְמֵא אִפִּי' בְּצַד הַרִיקוֹן שְׁבוּ אֲבָל תוֹף הָאֹהֶל לֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם שִׁיְהִיָּה טְהוֹר וְגַם אֵינוּ יוֹדַע סְבָרָא מְחִלּוּקַת אִם הוּא פְּתוּחַ לְחוּץ אוֹ חוֹר בֵּין שְׁנֵי בִתִּים דַּבְּמ"נ אִם יֵשׁ דְּבָר מְאֹהֶל עַל אוֹתוֹ פְּתַח לְחוּץ עַד בֵּית הַסְּמוּדָּה הֵינּוּ חוֹר שְׁבִין אַד' לְחֲבִירוֹ וְאִם אֵין דְּבָר מְאֹהֶל עַל אוֹתוֹ פְּתַח לְחוּץ לִיפָא בְּבֵית הַסְּמוּדָּה אִפִּילוּ טוּמְאָה דְרַבְּנָן וְגַם לִישְׁנָא דְהַש"ף שְׁרוּצָה לְהוֹכִיחַ מְתֻשׁוּבַת ת"ה מְדַכְתֵּב כְּהֵן שְׁשִׁכַב בְּאֹהֶל אֲשֶׁר הִמַּת בְּתוֹכוֹ וְכַתֵּב הַש"ף נִרְאָה דְּנֻקָּא נֻקַּט בְּאֹהֶל הִמַּת וּמְסִיִּים א"כ בְּבִתִּים הַסְּמוּכִים בְּכָל עֲנָנִי יִלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוּ וּמְדַנְקַט דְּאֹהֶל הִמַּת דְּנֻקָּא נֻקַּט מִשְׁמַע דַּס"ל דְּלִיפָא בְּבֵית הַסְּמוּדָּה בְּשׁוּם עֲנָנִי טוּמְאָה דְּאוֹרֵייתָא וַא"כ שְׁפִיר מְשִׁיג עֲלָיו הַמ"א כְּאֲשֶׁר הוֹכִיחַ מְכַמָּה דְּנוֹכְתָא וְנָא שְׁיִוְדִיעֵנוּ דַּעְתוֹ הֶרְמָה אִם יֵשׁ עִמּוֹ דַּעַת אַחַר' בְּזָה וְאֵין סְפַק אֲצֵלִי שְׁנֹדָאֵי יוֹכַל לְתַרְץ וּלְמַלְאוֹת דְּבָרֵינוּ אֵלָא שְׁדַבְּרֵינוּ סְתוּמִין וּבְפֶרֶטוֹת מֵה' שְׁמִשְׁיָג עַל בְּעַל מְגוֹן אֲבָרְהָם אֲשֶׁר הֵם סְתוּמִין מְלַהֲבִין וְסוּף דְּבָרֵינוּ יִהְיֶה נִיכָר רֵאשׁ דְּבָרֵינוּ דְּבָרֵי פִי חֲכָם חֵן חֵן לוֹ מְנַאי אַהוּ' לְנֻצַח יְהוּדָא לִיב כִּי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה תְּחַלַּת דְּבָרֵי פִיהוּ מְתַאֲמָרָא

משמיה דגברא רבא פנותיה מגיסי הגאון המפורסם כ"ש מהר"ד אופנהיים ששאל אותי דבר זה אחר גמר הדפסת ספרי פאלו הנה ממני בהעלם דברי הרמב"ם אלו שהעתיק מכ"ת והשבתי לו בזה הלשון הנה מטבוחא דמר אמיןא שאין פאן העלם דבר כלל תחלה אני אומר מצדו תברא דהרי מדפסק הרמב"ם בפ"א המשניות ובהל' עירובין דלא כר' יודא וקשה דהא קי"ל כר' יהודה בעירוב ונהלכה פדברי המיקל בעירוב אלא צ"ל כמ"ש שם הגהות מיימוני פ"ו מה' עירוב פינן דתליא בפלוגתא דר"י ור' ונהלכה כר' מחבירו א"כ מבואר דדעתו לפסוק פרכי דלא שמיה אנהל זרוק אף מה שכתב שם הטעם דאיסור הנאה משום דאוסר אפי' בישראל כמ"ש הגהות מיימוני פ"ו מה' עירוב ואף דיש על קושית אלו ישובים אחרים מ"מ זה התירץ הוא תירץ נכון וכן מבואר להדיא מלשון הרמב"ם בפ"א המשניות ריש פ' בכל מערבין וז"ל כי לא על הפהן לבד אסרו אלא על ישראל ג"כ משמע דשני טעמים הן בכהן אסור שאי אפשר לילף שם ובישראל מטעם איסור הנאה ואל תמה המתמה על דקדק בזה שהרי כ"כ התוספו' להדיא בשבת דף כ"א ע"א ד"ה ומותר להשתמש לאורה מדקתני בין בחול בין בשבת ש"מ שעוד יש טעם אחר בשבת מבחול דאל"כ ה"ל לכללינהו בחדא יע"ש וזה שכתב הרמב"ם שם בפ"ו מה' עירובין נתנו בבית הפרס הרי זה עירוב ואפי' הי' פהן מפני שיכול לכנוס שם במגדל הפורח עכ"ל דקדק לכתוב תיבת שם לומר דוקא במגדל הפורח משא"כ בבה"ק ממש לא מהני מגדל הפורח כי אהל זרוק לא שמיה אהל מה שא"כ בבית הפרס דרפנן גם הא דאנהל זרוק לא שמי' אנהל הוי דרפנן ויתרי דרפנן לא מחמרינן וזהו חיזוק וראיה ברורה לסילוק שפתי שם בדעת הרמב"ם ובה מבורר שא"א לחלק בדברי הרמב"ם כמו שעלה בדעתו הרמה בין מגדל בשעה שפורח או שהוא קבוע שהרי פאן כתב להדיא מגדל הפורח אפ"ה כתב שמפסיק אלא ודאי דעיקר כמ"ש בתשובתי ומ"ש הרמב"ם פי"א מה' טומא' מת ומגדל הפורחין לאו דוקא שהרי כתב סתם אנהל זרוק אינו קרוי אנהל משמע בסתמא דכל אנהל זרוק לא שמיה אנהל כר' וכמ"ש המ"מ דאי בשעה שפורח אפי' חכמים מודו וכמ"ש שהתוספ' שם דאפי' ר' יוסי בר' יהודה מודה והוא ברור ע"כ ותשובה אחת עולה לכאן ולכאן דחילוקו בדברי הרמב"ם ברור ומה שהקשה ופלפל עוד בזה דא"כ למה לא קאמר הש"ס דפליגי בענין אח' בשביל קושית פאלו אין מן הצורך להוציא דברי הרמב"ם מפשטן כי יכילנא למימ' ה"מל או עדפא מיניה משני וכה"ג טובא וישובו שפתי מכ"ת דהרמב"ם שכתב בשידה ובא חבירו ופרע גגו דאיירי בנכנס ע"ג שוורים על זה אין צורך להשיב בכלל שהוא להדיא נגד סתימות לשון הרמב"ם ומ"ש מכ"ת להיות מסייע פהני על שהחמירתי על הפהנים שלא לילף מא"י לח"ל נגד כל האחרונים אשר מימיהם אנו שותים וכו' לא ידעתי מה מסייע פהני בזה בסיוע שאין בה ממש ולמה שקול בעיניו כ"כ דעת גדולי אחרונים וסותר דברי ראשונים במ"ש בתשובה שם שהרי"ף והרא"ש והטור והש"ע והרב בהג"ה שהעתיקו פולם דינים אלו משמע שנוהג בזמן הזה דאל"כ ה"ל להשמיעם פדרבם שלא העתיקו הלכתא למשיחא אלא ברור כמ"ש כי אם הראשונים וכו' ומ"ש מכ"ת בפרט אי טעמא שגזרו על ארץ העמים משום ישוב א"י וכו' אין זה בכלל ופרט דהרי דבר שנבאר במנן אפי' נתבטל הטעם הגזירה במקומה עומדת ומ"ש מכ"ת וסיים וא"כ דאם גזירת ארץ העמים אי' בזמן הזה אין מקום משכנותם והנה העולם צר אצלם עכ"ל לא ידעתי מאי קאמר

הלא הן הן הדברים שפתי שם מפני לחץ זה הדחק עול הגלות אין עליהם שום עונש וקלקלתם תקנתם יע"ש ומה שהקלתי בטומאה בחיבורם הלא הבאתי ראיות ברורה מש"ס ופוסקים ראשונים דאפי' בטומאה דאורייתא אמרינן הכי וכ"ש בטומאה דרבנן והלונאי שיהא כל שמעתין ברורין בדבר זה דדין ארץ העמים נוהג בינינו אף בז"ה דלא פדעת האחרונים שנמשכו בזה אחר דעת מהרש"ל.

שוב כתב מכ"ת על מה שהשגתי על המ"א ליישב דברי הש"כ באמת הלשון שם בתשובתי אינו מדוקדק כל כך וקצרתי אבל דברי המה פשוטים והם מיוסדים על דברי הטור סימן שע"ח שכתב פינן דרוב ארונות יש בהם פותח טפח אין בהם אלא איסור דרבנן וכו' וכן מבואר בב"י שם הרי דאפי' ע"ג ארונות מותר לדלג אם יש בהם פותח טפח מכ"ש מן הצדדים בבתי הסמוכים דטומאה היא רק מדרבנן וע"י גגים וזיון היא ג"כ רק טומאה דרבנן כמ"ש בספרי יע"ש כל זה נ"ל ברור ביישוב דעת הש"כ ואם ישם עיניו היטב יראה שכל דברי פנים נאמת לייעלב תתן הקטן יעקב: שאלה צט שהורה מורה אחד לאבל שיוכל לילף אצל הש"ך יר"ה תוף שבועה לעמוד על נפשו ומאונסם אי טב הורה פי יש מי שמפקפק על זה.

זאת ועוד אחרת על אחד שמתה לו אחותו ונוהג שבועה ובתוף שבועה בא אביו מהדרף שלא ידע עדיין במיתת בתו אי מותר לבנו לצאת לקראתו תוף שבועה כדי שלא ירגיש אביו במיתת בתו: תשובה על דבר המפקפקים על המורה אין דבריהם אלא דברי תמה והמפקפק אינו בקי בנדאי בהוראה לידע בין ימין לשמאל כי נדאי דבר האבד מותר לגבי אבלים נאבידתם קודמת לאבילות אביהם כי אביהם גופא ניחא ליה ומחלו ליקרא גבייהו ואין לה דבר אבד גדולה מזו באתרא דשכיח הני מלשינים המזיקים בשקמם וגדולה מזו מבואר דאפי' פבוד שמים נמחל היכא דמצוי ושכיח הזיקא פי האי פמבואר ב"ד בש"ע סימ' קנ"ז סעיף א' וס"ס של"ד וסי"ג ולכן נהגו להקל מלמחות בעוברי עבירה שיש לחוש שיהא עומדין על גופינו ומאודינו עכ"ל ואין לומר דשב ואל תעשה שאני דזה נדאי אינו דהא אפי' לעבור אחד ממצוות לאוויין החמורים מותר לעבור במקום ועשה נגד מי שמוחזק בכך וכמבואר בח"מ סי' שפ"ח סעיף ט"ז וכ"ש באבילות דקילא ולפי שהם דברים פשוטים וידועים לכל לכן אין מן הצורך להאריך בראיות מש"ס ופוסקי' ראשוני' וכדין וכהלכה הורה המורה והמפקפק דומה לזמן מקרא ולא יעלה על ראש המורה מורא ועליו יעלה רוח הבוה ואל דבר לצאת לקראת אביו שלא ירגיש באבילות בתו נ"ל דשפיר דמי דהא מצונו בט' באב דהולך לקראת רבו או אביו עד צנארו במים ואינו חושש ש"מ דכבוד אביו דוחה אבילות דט' באב ה"ה פאן אף דיש מקום לחלוק דאבילות ישנה שאני מ"מ הא מצונו דמותר לשנות מפני השלום וכ"ש משום פבוד אביו דהקוש פבודו לכבוד המקו' והא דאבל אין רשאי לצאת מביתו בלא"ה אינו חמור כל כך עיין ב"ד סי' שצ"ג ואין מקו' לבעל דין לחלוק דאע"ג דמי שמת לו מת אינו מחוייב לומר לו מ"מ אין לו לשקר ולומר חי הוא וכדאי' ב"ד סי' ת"ב סעיף י"ב מ"מ כה"ג אין פאן שקר כלל וכדאי' בפסחים דף ג' ע"ב וד' ע"א בהא דאדהר"י קרע"י לאחורי וכו' א"ל אנא לא קאמינא וכו' א"ל אייבו קיי' א"ל אימא קיימת וכו' יע"ש וא"כ פשוט הוא שמותר לעשות פן משום פבוד אביו פנ"ל הקטן יעקב: שאלה ק מהרב המופלא מהור"ר אברהם פרצווי אב"ד דק"ק גידונג וז"ל בענין המתנה ג' רגלים למיתת אשתו פמבואר ב"ד סי'

שצ"ב סעיף ב' שפכתב רמ"א ולכן נשתרשב המנהג שרבים מקילין בענין זה וכו' ובעל נפש יחוש לעצמו אי פרושו שמקילין לגמרי אף שאינו שום צדדי היתר פאשר באמת מתפשט המנהג או שאין להקל ונקא היכא שיש צדדי היתר ומסתפינא להקל לסדר קדושין עד שאצית מפומיה דמר ויש מי שכת' אלי שאינו רק מדת חסידות שנה ואין השואל רשאי לשאול וא"צ לפנים ולא ידעתי מאין יצא הדבר פינו דמדינא דש"ס אסור ואסמכהו אקרא ולא תתורו וגו' אם לא מאותן צדדי שצייד הרשב"א להתיר שהובא בב"י בשם תשובת מיימוני דשייכי להלכ' אבל ואין בדי לעיין הצדדים ע"כ יורינו אדונינו הדרה אשר אלה בה כ"ד תלמידו זעירא יהודא אברהם מפרצווא חו' פה ק"ק גידונג: תשובה הנה באמת פבר אמורה בתשובת חינוך בית יהודא סי' צ' והחמי' מאוד בענין זה היינו דוקא שלא לישא תוף שלשי' אבל תוף שלשה רגלי' נהגו להקל כמו שחזינא שפך עמא דבר וטעם צדדי היתר אעתיק לו מקור הדין בכתבי מהרא"י סימן נ"א שפכתב וזה לשונו והאי דנהגו העול' היתר לישא אשה תוף שלשה רגלי' בתשובת מיימוני סוף הלכו' אבל תמצא תשובת ריצב"א שהשיב לאחיו וצדד טובא להתיר ונראה דסומכין העולם אאותם צדדים שצדד ריצב"א להתיר עכ"ל ועיין בד"מ שפכתב במקום ריצב"א רשב"א וכן הוא באמת שם בשם הרשב"א ואלו הן צדדי היתר שפכתב שם באריכות אני אעתיק לו דבריו בקיצור האחד דהלכה פדברי המיקל באבל והוא ר"י דס"ל דסגי בשני רגלים ועוד דהלכה כר' יהושע דס"ל הנה לו בנים בילדותו יהיה לו בנים בזקנותו אפי' יש לו כמה בנים לא יבטל מפ"ו א"כ לדידיה שרי לישא לאלתר ודלא פבריימא דמ"ק דלא היתר אא"כ לא קיים פ"ו גם מטע' שאין לו מי שימשנו אם הולך לדור בבית אחר במקו' שאין בנו ובתו וכלתו מותר מה"ט וכן היכא שאין לו בנים קטנים מ"מ יש לו ליקח קטנים עניים בתוף ביתו ועוד י"ל דהא מצריכן ג' רגלים היינו ביש לו אשה אחרת וכן אם טעם המתנה כדי שישפח דעת אשתו ראשונה פינו שאשתו היתה זקנ' או חולה שפירש ממנה כמה רגלים ששכח אהבתה מותר לישא ועי"ל הטעם שכל זמן שזוכר אהבת הראשונה לא יוכל לשמוח עם השניה וחשו חכמים לתקנות בנות ישראל שלא יראה לה פנים זעומת וא"כ לפי טעם זה אפשר לה לומר אנא בהאי תקנתא לא ניחא לי יע"ש דבריו באריכו' וריצב"א השיב על דבריו ודוחה הטעמים רובם ככולם ואפ"ה פכתב מהרא"י דהעול' סמכי על צדדי היתר הללו ומקילין בדבר ול"נ דאפשר לומר עוד טעם להית' פי בכל יום פרוץ מרובה ורבו בעל עבירות ע"כ כדי לשמור אותו מן החטא טוב שלא לאחר ונראה שזה ג"כ פנונת רמ"א ובעל נפש יחוש לעצמו היינו אם יכול לאוקמי נפשו מן העביר' ומדכתב יחוש לעצמו משמע דהוא עצמו יחוש לדבר להחמיר אבל אם היכין עצמו לקידושין ונישואין אין להמורה לעכב סידור קדושיו כמו שעלה על דעתו פינו שפבר נתפשט המנהג להקל ויש לו על מה שיסמוך ודלא כתשובת חינוך בית יהודה שמחמיר בדבר וגם אין להחמיר פלל בשמועה רחוקה ומנין מיום המיתה נ"ל ועכ"פ אם הוא עשיר יהא עניים בני ביתו כמ"ש הריצב"א פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קא אחד שנולד לו מפה ברגלו והוצרכו לחתונה לו רגלו אי מחויב לקבר אותו אבר או לא גם בא' שצנה לפני מותו לתפור בטליתו איזה שמות ופסוקים בכתב על הקלף: תשובה לכאורה נראה דיש לקברו פדאימא בכתובות דף כ' ע"ב ומכפי שחין זרעותיהן וכו' ע"ש וכן מצינו במדרש ויקבר בערי גלעד שמת בגשילת אברים אכן פד מעיינת

תראה שכל זה יש לדחות דאין זה מצד החיוב לקבור ומי שחושש לעצמו משום סכנה אפשר דאינו מחויב לקבור ובפרט לפי הטעמים דמבואר בפ' נגמר הדין דקבורה משום פפירה או משו' בזיונא וא"כ לפי טעם פפירה ודאי לא שנייה פנין דהוא עדיין בחיים חיותו ואין לו צער שוב מחמת אבר זה רק מה שנעשה' לו בשעת החיתוף וחיסר אבר שלו וגם לפי הטע' משו' בזיונא ג"כ התם ליכ' פנין שגופו חי וכן על פרכיה צ"ל דאל"כ ה"ל להש"ס שם לומר ג"כ הנפקא מינה הכי ועוד ראיה לזה מגמר' דב"ק דף פ"ה ע"א האי צער ובנשת איכ' דכסיפא לי' מלת' למשקל מבשריה למשדיה לכלבי' ע"ש הרי להדיא דאינו מחוייב לקברם אבל מ"מ צריה ליתן בחדר א' שלא יכנסו שם הכהנים ויטמאו בו כי אבר מן החי מטמא וכבר נשאלתי בכהן אחד שנקרע ממנו אונן השמאלית וקצת ממנו נשאר דבוק והוריתי שאין בו משום טומאה במ"נ דאי הסחוף חשוב כעצם פמשמעות הרמב"ם פ' יו"ד מה' קרבן פסח סעיף ח' א"כ פנין שנשאר מקצת מן הסחוף דבוק הוי נחסר העצם קצת דשוב אינו מטמא ואי לא נקרא עצם כלל א"כ הוי כלשון וכליות שאין להם עצם שאינם מטמאין כמבואר ברמב"ם וע"ד מה ששאלת לקיים צנואת המת ודאי מצוה לקיים דבריו ואע"ג דבי"ד מבואר בס"ת והוא מש"ס דמגילה ס"ת שפלה גונזין אותה אצל ת"ח ובכלי חרס דוקא מ"מ קמיע אין לו חומר כל כך כמבואר בא"ח סי' של"ד ובפ' כל כתבי לענין אצולי מפני הדליקה וכ"ש לקיים מצוה דברי המת הנ"ל הקטן יעקב: שאלה קב באחד שהיה חולה נוטה למות וצוה לעשות נשואין לבתו ומת אביה אחר בעולת מצוה פיצד תנהוג בתו יום המחרת אצל הקבורה גם אשה שיש לה פדיון הבן והוא תוף ימי אבלה אי מותרת ללבוש בגדים בשעת אבלה פנין שמנהג הנשים ללבוש בגדיהן החטובים בשעת הפדיון: תשובה ע"ד הפלה נ"ל שפיום המחרת לא תלך עם המת ללוויה פנין שהוא רגל דידה ואע"ג דברגל עצמו הולכין ללוות מתו אפי' הרחוקים וכ"ש שאר קרובים מ"מ בכלה שהמנהג שלא לצאת מפתח ביתה עד שבת פי כל כבודה בת מלך פנימה א"כ אם תלכה אחר מטת אביה כאבלים הוי כאבלות בפרהסיא דאסור ברגל וכבר קיימא לן ונוהגת שבעה ימי משתה ואח"כ שבעה ימי אבלה ותו פנין דאביה צוה מחמת מותו שיעשו לה נשואין בנדאי ניקחא ליה ומוחל על כבודו שלא לנהוג עליו אבילות בימי נשואיה ואע"ג שלא נעלם ותו מ"ש מהרי"ו סי' י"ז דתוף שלשים אם צוה שלא לתאבלו אין שומעין לו משום ספק דהוי יקרא דחיי וגם בטלי דיני אבילות וכ"פ בש"ע י"ד סימן שמ"ד סעיף יו"ד בהג"ה יע"ש מ"מ האי דינא לא ברירא לי דנדאי כל אבילות זו ול' הוא יקרא דשכבי שהרי מהאי טעמא המאבד עצמו לדעת ואינה דכונתיה שאין מתאבלין עליהם ואין קורעין עליו פנין שהוא פבוד המתים גם מ"ש דבטלי דיני אבילות לא ידעתי מאי קאמר דהלא מלתא דלא שכיח הוא שיצוה פן לפני מותו דלא שכיחא לצוות פן ובאמת מפח מעשה זו נזכרתי הלכה שפכר דנתי בזה עם גיסי הגאון המפורסם מהר"ד אפנהיים נרו' ולדחות דברי מהרי"ו אלו והוא פתוב אצלו בספרו נשאל דוד באורח אם נאמר שתלכה ללויה אחר מטת אביה כשאר נשים פוגעת בכבוד אביה פי אין הפל יודעין שהיא פלה נכנסת לחופה לכן שב ואל תעשה עדיף וע"ד פדיון הבן נ"ל פנין דלפי דעת כמה פוסקים מברכין שהשמחה במעונו ע"כ הוי לדידה באותו פעם כרגל וילבישה עכ"פ בשעת הפדיון בגדי שבת וה' יתפוך

אבלם לששון עכ"ל הקטן יעקב: שאלה קג מברוסי"ל על בית הקברות ששייף להם ולהגלילות הסמוכים שנתחוטטו איזה מתים והפשיטו את תכריכונשלהם וזרקו על פניהם.

בכך חזרו והלבישו אותם וקברו אותם פראוי מה יש להם לעשות בדבר זה: תשובה אף שדבר זה שמעתי כבר נעשה לעולמים מ"מ פיון דאמרינו בש"ס דיבמות דף ס"ג בעון החיים המתים מתחוטטין לפי ששמחי' וכו' על פן ראוי להם לשוב בתשובה שלימה על עבירה כזו אף אם ידעו שלא נכלו בעבירה זו ממש מ"מ אין הקדוש ב"ה עביד דינא בלא דינא וראוי לפשפש במעשיהם וער"ח ראשון יתענו פולן מן י"ח עד ששים חוץ מעוברת ומניקות ומי שיש לו מיחוש גם ישלחו מכל ישוב השייכי' לבה"ק לילה על הקברים אלו שנתחוטטו ולבקש מהם מחילה אם נעשו בעדם וגם יתן כל אחד פנפר נפש צדקה בעד המתים ולהזכיר נשמות אלו המתים בהזכרה ראשונה שיהיה וכן אחר שקבלו תשובתי הג"ל עשו ככל הג"ל ואיזה ימים אחר התענית ותשובה פנ"ל נתבררו הדברים מי ומי היו הגנבים החופרים ונתפשו על ידי השררה יר"ה והודו שעשו כזה זה עשר שנים בקברות זו אף גם איזה מתים באו בחלום לקרוביהם ואמרו שנתפרו ונשאלתי אם יש לחפור כל המתים הללו ולחזור ולקבור אותם פראוי והשפתי אע"ג דלכאורה נראה שאין לחפור שום מת ולהזיז אותו ממקומו וכדאיתא בש"ס דב"ב דף קנ"ה אי אתה רשאי לנולו וכ"פ בש"ע בי"ד ס"ס ש"ס"ג ובח"מ סי' רל"ה מ"מ י"ל כה"ג שהפשיטו המתים ערומים ולא נקברו פראוי דאיכא ביזון ופגם גדול מותר להזיזם ממקומם ומה"ט פסק שם בי"ד סי' ש"ס"ג דמותר לחפור המת ולהוליכו ממקום למקום כדי לקברו בקברי אבותיו או לא"י וכה"ג אף שלא נעלם מאתי מ"ש הב"י שם ודוקא לכבוד כה"ג ולא לכבוד אחר מ"מ נראה דגם זה הוא בכלל הכבוד כזה שהרי מה"ט מותר לחפור מקום שיש לחוש רק שיוציאו גוים מכ"ש פאן שפבר הוציאו וכה"ג אמרינו בסנהדרין אסור להלין את המת אם לא לכבודו להביא לו תכריכין ואל תשיבני ממ"ש גיסי הגאון המפורסם מהר"ד אופנהיים נר"ו הובאו דבריו בספר חות יאיר דף רמ"ז ע"ב וז"ל גהירנא פד הוית שותה מים מבאר הגולה הגאון מהור"ר גרשון בק"ק מיץ בא מעשה לידו בשני מתים שקברוהו ושכחו להלביש מלבוש אחד מתכריכין ומת א' היה קטן בן שנים ושלש שנים ואחד היה גדול יותר מן כ' וציוו לחפור הקטן ולהלביש פראוי ולא הגדול כי הטעם דאין להזיז פיון שקשה למתים הבלבול מחמת חרדת דין פדאיתא בשמואל למה הרגזתני לעלות וכתוב אז ישנתי אז ינוח לי וזה דוקא בגדול שהוא בר עונשין משא"כ בקטן עכ"ל מהר"ג הרי להדיא דאסור לפתוח בגדול וגיסי הגאון מוסיף עליו במדה גדושה לאסור אף בקטן והוכיח פן מפח קושיא בסוגית הש"ס דב"ב דף קמ"ה דלא קאמר הש"ס שם אי אמרת בשלמא בן י"ח היינו דקאמר הטעם משום שאי אתה רשאי לנולו אלא אם בן עשרים הל"ל אי אתה רשאי לבדוק מן שום חרדת דין אלא ודאי דגם בקטן שייף נמי חרדת דין ע"ש ואין להקשות לפ"ז באמת למה לא קאמר הש"ס טעם חרדת דין פיון ששייף נמי בקטנים כגדולים וליכא למימר דנקט זה דניוויל דהוא עדיף מצערא וחרדת הדין דהא קי"ל פחכמים דאמרי בפ' נגמר הדין בזיונ' עדיפא מניחא דגופא אי משום הא לא תברא כי הפדלו החיים מן המתים דדוקא בחיים אמרינו דבזיונא עדיפא ליה שלא תבייש בהאי עלמא דהוא ביוזי לו ולזרעו אחריו משא"כ צער הגוף הוא רק לפי שעה שהולך למות מיד בלא"ה משא"כ בעה"ב חרדת יום הדין ודאי

גדול מניוויל לפי שעה וכדאמר' יפה שעה אחת קורת רוח וכו': אי משום הא לא תברא דאיכא למימר דמ"ש הפוסקים מטעם משום חרדת דין אין זה טעם פיעקר דחרדת דין לא מצינו רק בשמואל שהעלה אותו עם נשמתו ע"י בעל אוב להכי הנה מתירא מאימת הדין כי בשעת הדין זורקין נשמה בגוף ונדנין אותו כא' פדאיטא בסנהדרין משא"כ בפותח קברו להלבישו או כה"ג לפנותו מקבר לקבר עיקר הטעם פדאיטא בש"ס משום ניוויל והפוסקים דנקטו טעם דחרדת דין הוא רק סעיף בעלמא וכמ"ש זכר לדבר אכן לפי דעת מהר"ג יפה הקשה גיסי הגאון מסוגיא דש"ס ואולי יש ליישב דברי הגאון מהר"ג ולומר דהאי סוגיא דב"ב דקאמר מה לבדקו היינו רק לפתוח הקבר ולראות בו אם יש לו סימנים גדלות ולא יזוזו ממקומו כלל אפ"ה אין לעשות כן משו' ניוויל אבל להזיז ממקומו בלא"ה אסור משום חרדת דין א"כ יפה פסק הגאון מהר"ג לחלק בין קטן וגדול איברא לדינא נ"ל עיקר דעת פאן לא פסק מהר"ג דגדול אין לחפור אותו ולהלבישו היינו, דוקא בנדון שלפניו שהיה מולבש פראוי והניחו בכבודו פראוי רק שאינה מלבוש א' לפי מנהגם שכתו וא"כ יפה פסק דמשום כך אין לחזור ולחפורו אף אם חסר מלבוש א' לפי מנהגם משא"כ במתים שנפשוטו ערומים והניחם שלא פסדו ודאי יש לחזור ולחפורם משום פבודם להלבישם ולקבור אותם פראוי וכאשר הוכחתי לעיל ומ"מ כל זה נ"ל במתים שמתו מקרוב כמו חודש ימים אבל המתים שמתו מקודם אין לחפור אותם כלל מספק פי הגנבים שהודו אינם נאמנין ודברי חלומות לא מעלין ולא מורידין (ועיין בספר חסידים סימן תשל"ז ע"ש י"ל דמיירי ג"כ תוך שלוששים גם איכא ספיקות הרבה בדבר דלמא לא נחפרו ואת"ל נחפרו דלמא כבר נרקבו גופם או תכריכהו ואין לנו להמת מספיקות פי האי מכ"ש שיש פאן ספנות החיים בכמה חששות וגם אמרינו בכחוב' אם יש שם מחבואה אחת מצלת על כל הפהנות כולם ה"ה פאן ודאי שיש קברים שלא נפתחו כלל ובמקומות שהקברות הוא על פני השדה ויש חשש גנבים פאלו ראוי לכ"א מהם לעשות לו סימן במת שנקברא בקברו וליהי' פל שלשים יום הראשונים על קברו לראות אם עדיין נקבר פראוי בסימנו ובלע מנת לנצח: הקטן יעקב שאלה קד מהמנפלא מהור"ר מן דיין מוורמייש"א נר"ו על שומן אנוז שנתערב תוך תבשיל של דגים אם יש חשש ספנה בדבר או לא דאולי יש לומר דאין ספנה רק בבשר בהמה משא"כ עופות שנקברו מהרקק וברגליהם יש להם קשקשים פדגים להכי אין בו משום ספנה וכדאית' בר"פ השוחט יע"ש: תשובה על דבר שנסתפק אם יש בעופות ודגים חשש ספנה לא ידעתי מאי קא מסתפקא ליה הלא סתמא אמרי האי בנייתא דאיטווי בהדי בשרא דאסור למיכליה משום ספנה גם בשר עוף בכלל וכי פרוקא לספנת' וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים לא הזכירו א' מהם חילוק זה וכן נ"ל מוכח להדיא דאין חילוק ממ"ש המרדכי פ"ק כ"ה ובאו"ה פ"ל י"ג גבי דגים שנמלחו עם עופות דאין לאסרם משום ספנה דאין ספנה במליחה עכ"ל וכ"כ בת"ח פ"ל ד' דין ט"ו ובט"ז ובש"ף סימ' ע' ואם איתא דליכא ספנה בעופות עם דגים א"כ אפי' בבישול יחד אין איסור אלא ודאי דעופות ובהמות שוויין לענין איסור ספנה עם דגים מ"מ אי איכא ס' ודאי יש להכשיר כמ"ש בספרי מנחת יעקב פ"ל ע"ו ס"ק כ"ה אף שהנחתו שם בצ"ע שקשה הדבר להקל מ"מ שוב נדפס הפר"ח שפסק ג"כ להקל וכ"כ בתשובת חות יאיר סימן ס"ד תו אין להחמיר כלל פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קה טרוד מבני ישיבתי פה מיין האלוף כהר"ר גרשון נר"ו מי שנתן אונקלין

ומשקין תחת המטה אם אסורין בדיעבד וכן בכל הדברים הנזכרים בי"ד סימן קט"ז
ולכאורה יש להוכיח דמותר ממ"ש הב"י בי"ד סי' ו' וז"ל פתב בעל העיטור דלפ"ז
בדיעבד נמי פסולה אבל בירושלמי אמרו שהטעם מפני שרוח רעה שורה עליו וכתב
בעל העיטור דלפ"ז בדיעבד שחיטתו פשירה וכו' הרי קמן דבדיעבד אין חשש רוח רעה
וה"ה לאינה הנזכרים שם אף באשר שהגמרא ופוסקים החמירו בספנה זו והפליגו מאוד
וחמירא ספנתא מאיסורא יש להסתפק: תשובה בדבר אוכלין ומשקין שנותן תחת המטה
אם אסורין בדיעבד נ"ל פשוט דאין פאן חשש איסור בדיעבד רק דבכל אלו מבואר
בש"ס ופוסקים דהוא רק אזהרה לכתחלה וכמשמעות בעל העיטור אף כדי שלא להוציא
חלק בלי ראיה כלל נ"ל להוכיח שכן הוא דהא מצינו בסוגיא דש"ס כמה פעמים שהזהירו
לחבר שלא יאכל אצל עם הארץ מפני דברים שאינם מתוקנים ובפרק חזקת הבתים דף
נ"ח ע"א מטה של ת"ח פיצד פל שאין תחתייה אלא סנדלין בימות החמה ומנעלי' בימות
הגשמים ושל עם הארץ דומה לאוצר בלום ופרש"י וז"ל מטת עם הארץ פל דבר מניחן
תחת מטתן אוכלים וכלים עכ"ל וא"כ אמאי לא חששו חכמים איהו יאכל עמו הלא חמירא
ספנתא מאיסורא אלא נדאי פשוט דכל הגי הוא רק אזהרה לכתחלה אבל בדיעבד אין
קפידיא כלל גם לא הוזכר בשום פוסק שום איסור בדיעבד בענינים אלו וכנ"ל הקטן
יעקב: שאלה קו עור אחת שגזרו עליהם גזירה להעברת דת שמחוקיבים להרוג ואל יעבור
ומקצתם יכולין לברוח אי מחוקיבין לברוח כדי להציל נפשם דלא יהא כמאב' עצמם לדעת
או נימא דאל יפרשו מן הציבור שמחוקיבי' למסור נפשם על קדוש השם: תשובה הנה
לכאורה נראה פשוט דאין להם לברוח וראיה ברורה לזה מסוגיא דש"ס דפסחים דף נ"ג
ותוספת שם ע"ב על הא דקאמר שם מה ראו חנניא משאל ועזרי' שמסרו עצמן לתוך
כבשן האש נשאו ק"ו בעצמם ופ"ה מה ראו שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהם וקשה
דהא בפרהסי' הוי לדכ"ע מחוקיב למסור עצמו ומפר"ת וכו' ור"י מפרש מה ראו שלא
ברחו שהרי קודם המעשה היו יכולין לברוח כמו שעשה דניאל כדאמר בחלק ג' היו
באותו עצה עכ"ל וכ"כ הר"ן ע"ש הרי להדיא דאפילו היו יכולין להמלט על נפשם אין
לברוח ומחוקיבים למסור נפשם על קידוש השם מק"ו דצפרדעים ואין ראיה לסתור
מדניאל שברח היינו כדקאמר הש"ס טעמא שג' הנה באותו עצה וכדאיתא שם וא"כ
מאת ה' היתה זאת שיזל דניאל ויברח להמלט על נפשו ואף לר"ת שתייר תייר אחר
על קושית התוספת מ"מ אינו מוכרח שחולק על ר"י לדינא דאין לברוח איברא כד
מעיינו שפיר תראה שכל זה אינו דנדאי האיהו דאפשר לקיים שניהם שלא לעבור על
המצוה ולקיים וחי בהם מבואר בסוגיא בש"ס בכמה דוכתא דעדיף וה"נ אפשר לקיים
שניהם שלא לעבור על המצוה ולקיים וחי בהם פי עירוקן מסייע וכדמצינו בפרשב"י
ור"א בשבת דף ל"ג שברחו והטמינו במערה וכדאמרינן בב"מ שברח רבה בר אבהו
אגב שמדא ומזגנים אתבונן כדאיתא במדרש ויברח משה ויברח יעקב ויברח דוד וכן
אמרינן יתרו שברח זכו בניו וכו' וכן בסנהדרין דף י"ד ברבי יהודה בן בבא שאמר להם
בני רוצו יע"ש וכדי לתרץ דעת ר"י בלא"ה צריכין אנו לפרש דבריר דלפי פירושו מה
ק"ו הוא זה דשאני צפרדעים שגזר עליהם ע"פ גזירת השם שיבאו באש משא"כ חמ"ו
שלא נצטוו על כך כיון שאפשר להם לברוח אלא צ"ל דס"ל לר"י שגם חמ"ו נצטוו על
כך כדאי' בסו"ט דף יו"ד ע"ב שיצאה בת קול אתה הצלת תמר ושני בגייה מן האור חייך

שְׁאֵנִי מְצִיל שְׁלֵשָׁה בְּנֵיָהּ מִן הָאוֹר מֵאֵן נִינְהוּ חֲמ"ו לְכָף לֹא בְּרָחוּ לְהַמְלִיט עַל נַפְשָׁם וְאֵין לְמִידוֹן מֵהֶם לְמָקוֹם אַחֵר דְּנֻדְאֵי גְדוֹל הַצְּלוֹת נְפֻשׁוֹת אִם־יְכוֹלִין לְבָרוּחַ אֲבָל מ"מ אִם רוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְלְמַסְנֵךְ נְפֻשׁוֹ לְקִדְשׁ הַשֵּׁם בְּרַבִּי שְׁמֹמְנוּ יִלְמְדוּ אַחֲרָי' לַעֲשׂוֹת זְכוּר לְטוֹב וְנֻדְאֵי לֹא מְקַרִי מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת וְכֻדְאִית' בַּפ"ק דַּע"ז דָּף י"ח גַּבִּי רַבִּי חֲנִינְא בֶן תְּרַדְיוֹן יַע"ש וְעֵינֵין בִּי"ד סִימ' קנ"ז פנ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאַלְהָ קִז מְאֻבָּד מִבְּנֵי הַכְּפָרִי שְׁאֵינ' בְּנֵי תוֹרָה שְׁנוּלֵד לֹו בֶן זָכָר וְהִגִּיעַ יוֹם שְׁלֵשִׁי וְאַחַד בְּשַׁבַּת וּפְדוּ בְּשַׁבַּת ע"י מִשְׁכּוֹן כְּלֵי כֶסֶף שְׁנָתָן לַכֹּהֵן וְאַח"כּ נִודַע לֹו שְׁאֵין לְפָדוֹת בְּשַׁבַּת אִי צָרִיךְ לְפָדוֹתוֹ שְׁנִית אוֹ לֹא וְאִי צָרִיךְ כְּפָרָה עַל חִילוּל שַׁבַּת: תְּשׁוּבָה עַל דְּבַר הַפְּדִיּוֹן נ"ל פְּשׁוּט דַּא"צ לְפָדוֹתוֹ שְׁנִית חֻדָּא דְקִי"ל מְכִירָה שְׁנַעֲשֶׂה בְּשַׁבַּת וִי"ט מְעַשְׂיוּ קִימִין וְכַמְבֹּאֵר בַּח"מ ס"ס קצ"ה וְס"ס רל"ה זֹאת נְעוּד אַחֲרֵת דְּהָא דְאַסוּר לְפָדוֹת הֵבֵן בְּשַׁבַּת ע"י מִשְׁכּוֹן הוּא רַק חֲשֵׁשׂא וְחוּמְרָא בְּעֻלְמָא מְשׁוּם דְּדַמִּי לְמַקְחָ וּמְמַכְרָ כְּמִבְּנֵי אֲרַר בְּתַשׁוּבַת ת"ה סִי רס"ט שְׁהוּא מְקוֹר דִּין זֶה כְּמִבְּנֵי אֲרַר בְּרַמְבַּ"ם פכ"ג מה' שַׁבַּת וּבַא"ח סִי שַׁכ"ג וְלְדַעַת גְּדוֹלֵי פּוֹסְקִים בְּמָקוֹם מְצֻנָה כָּל הַנִּי שְׂרִי וְעֵינֵין בְּתַשׁוּבַת חֶלֶק רֵאשׁוֹן סִי י"ד וְע"כ צ"ל בֶּן דְּלִית כְּאֵן חֲשֵׁשׂא דְאֲרִיזְתָּא כָּלֵל דְּאִי נִימָא דְּמִדְּאֲרִיזְתָּא אֲסוּר לְפָדוֹת בְּשַׁבַּת וִי"ט א"כ אֲמַאי אִי צָרִיךְ קְרָא בְּקִדּוּשֵׁין דָּף כ"ט ע"א דְּנֻשִׁי פְטוּרֵי לְפָדוֹת בְּנֵם תִּפְּוֹק לִיָּה דְּמַצְנֹת עֲשֶׂה שְׁזָמֵן גְּרָמָא הוּא כִּיּוֹן דְּאִין פּוֹדִין בְּשַׁבַּת וִי"ט (וּמְעַקָּה דְּהִנֵּי מ"ע שְׁלֹא הִזְמֵן גְּרָמָא אַע"ג דְּאִין עוֹשִׂין בְּשַׁבַּת מ"מ עֲלֵיו הַמְצֻנָה לַעֲשׂוֹת מְעַקָּה שְׁתַּהֲיָה אַף בְּשַׁבַּת וּק"ל) וּמַה"ט קַחְשִׁיב הַש"ס בְּקִדּוּשֵׁין שָׁם דָּף ל"ד תְּפִילִין לְמַצְנֹת עֲשֶׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת וּפְדִיּוֹן הֵבֵן דְּלֹאוּ מַצְנֹת עֲשֶׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא אֲלֵא וְנֻדְאֵי דְּאִין כְּאֵן לְתַא דְּאֲרִיזְתָּא כָּלֵל וְכַה"ג הוֹכִיחַ הַש"כ בִּי"ד סִי ש"ה ס"ק י"ב דְּמִתְרַתְּרָ לְפָדוֹת בְּלִילָה מְדִינָא דַּא"כ לִיָּהוּ כְּמַצְנֹת עֲשֶׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא יַע"ש וְאַף שְׁאֵין דְּבָרֵיו מְוַכְרְחִים כָּל כָּף דִּי"ל אַע"ג דְּצָרִיךְ לְפָדוֹת בְּזַמְנָה דְּנֻקָּא בִּיּוֹם מ"מ ל"א יוֹם מְוַתֵּר לְפָדוֹת אֲפִילוּ בְּלִילָה וְכַה"ג תִּירְצוּ תוֹסְפוֹ שָׁם בְּקִדּוּשֵׁין דָּף כ"ט ע"א ד"ה אוֹתוֹ וְכו' לְעַנְיֵן מִילָה מ"מ הַדִּין דִּין אֲמַת דְּמִתְרַתְּרָ לְפָדוֹת בְּלִילָה וְגַם הָא דְּנֻפְדָּה בְּשַׁבַּת בְּדִיעֻבָּד הוּא פְּדוּי דְּהָא אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה מִתִּיר הַרְמָ"א בַּא"ח סִי שַׁל"ט לְקִדְשׁ בְּאֲשֶׁה בְּשַׁעַת הַדְּחָק כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּבְמָקוֹם מְצֻנָה לֹא גְזָרוּ חֲכָמִים וּמ"מ כִּיּוֹן שְׁאֵינֵן בְּנֵי תוֹרָה רָאוּי לְגְזוֹר עַל אֲבִיו שְׁפָדָה וְעַל הַכֹּהֵן לְהַתְעַנּוֹת שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי שְׁנֵי כְּדִי שְׁלֹא יִבְאוּ לְזַלְזַל בְּאִסוּר שַׁבַּת נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאַלְהָ קִז מִפֶּה מַהֲמוֹפְלָא כַהר"ר נָתָן כַּ"ץ בֶּן מַהר"ז נר"ו עַל עַל דְּבַר הַמְּזוּזוֹת שְׁכַתְּבוּ הַסּוֹפְרִים וְאֵין מְנַחֵן כְּדִי לְגוֹל וּבְאַמַּת הוּא פְּשׁוּט בַּש"ע ר"ס רפ"ח דְּבַתְּחִלָּתָה יִשְׁיִיר כְּדִי לְגוֹל עַל מַה סְמָכוּ בְּזֶה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאַמַּת בַּש"ע בִּי"ד סִי רפ"ח סָתֵם דִּין זֶה וְכַאֲשֶׁ אֵל הַעֵיּוֹן רֵאִיתִי שְׁהוּא מְחַלְוֹקַת יִשְׁנָה בֵּין הַפּוֹסְקִים וּמְקוֹר דִּין זֶה הוּא דְּבַש"ס פ' הַקּוֹמֵץ דָּף ל"ב ע"ב וְעוֹשֶׂה רִיוּחַ מְלַמְעַל' וְלַמְטָה כַּמֵּל' אֲטָבָא דְּסִפְרָ' וְכַתְּבוּ הַתּוֹ' וּמִן הַצְּדָדִים לֹא פִירֵשׁ וְשָׁמָא כִּיּוֹן דְּכוּרָה מְסוּפָּה לְתַחֲלָתָה צָרִיךְ לְהַתְחִיל כְּדִי לְגוֹל בְּהִיקָף כְּעֵין ס"ת עכ"ל הַתּוֹסֵפ' וְכ"כ הָרַא"ש בְּשִׁנּוּי לְשׁוֹן קֶצֶת וְעַל זֶה בְּנוּיִן דְּבָרֵי הַטּוֹר וְהַש"ע שְׁכַתְּבוּ וּבַתְּחִלָּתָה יִשְׁיִיר כְּדִי לְגוֹל וְהָא דְּמַדְמִי לַס"ת נ"ל מְטַעַם דְּאֲמַרִּינֵן בְּמַתְנֵי פ"ק דְּמַגִּילָה אֵין בֵּין סְפָרִים לְתַפִּילִין וּמְזוּזוֹת וְכו' אַף אִי מְשׁוּם הָא.

אֵין רֵאִיָּה מְוַכְרַחַת דַּא"כ לְמַעֲלָה וְלַמְטָה נְמִי נִיבְעֵי רְנוּחַ גְּדוֹל כְּמוֹ בַּס"ת אֲלֵא וְנֻדְאֵי דְּהָאֵי אֵין בֵּין לֹאוּ דְּנֻקָּא וְלַהֲכִי כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹ' וְהָרַא"ש בְּלִשׁוֹן סְפָק וְשָׁם בִּי"ד סִי רפ"ח כְּתָב

בְּשֵׁם סוה"ת שא"צ לְשִׁיר בְּתַחֲלָתוֹ כְּדֵי לְגוֹל כִּינּוּן שְׁהֶשֶׁם שֶׁל שְׂדֵי צָרִיף לְהִיּוֹת מִבְּחוּץ
מְכוּוֹן נֶגֶד רֵיוּחַ שְׁבִין פֶּרֶשׁ לְפָרֶשׁ וְאִם הָיָה בְּתַחֲלָתוֹ כְּדֵי לְגוֹל הִיקָף יִהְיֶה הַשֵּׁם מְכוּסֶה
עַכ"ל אֲכֵן בַּהֲג"ה פָּתַב אִם יַעֲשֶׂה נֶקֶב בְּגוֹיִל הַמַּקִּיף נֶגֶד שֵׁם שֶׁל שְׂדֵי יִהְיֶה טוֹב וְנִכּוֹן
עַכ"ל הַב"י וְא"כ לְכַאוֹרָה קָשָׁה עַל הַב"י בַּש"ע וְרַמ"א בַּהֲג"ה שֶׁלֹּא הִגִּיף דְּבַר זֶה שִׁישׁ
לַעֲשׂוֹת נֶקֶב בְּגִלְיוֹן וְאוֹלֵי ס"ל דְּדַעַת סוה"ת שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה תַקוּן כִּזֶּה דְּאִין דְּרַף זֶה דְּרַף כְּבוֹד
וְנוֹי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב הוּד בְּמִזְוָה וְדוּגְמָא לְדְּבַר כַּת' בַּש"ע ס' עַר"ה סְעִיף א' בַּהֲג"ה גַּם
בְּמַרְדְּכֵי הַל' קִטְנוֹת וְהַלְכוֹת תְּפִילִין כְּתַב וְז"ל וּמַתוּף כֹּל זֶה אוֹמֵר הַר"ץ שֶׁאִין נִרְאֶה לוֹ
צוּרָה לְהַנִּיחַ בְּמִזְוָה וְתְּפִילִין כְּדֵי הִיקָף אַחֲרֵי שֶׁאִין לָהֶם עֲמוּד וְגַם כִּי אִין הָעַם קוֹרִין
בָּהֶם וְאִין יָד הַכֹּל מִמְשַׁמְשִׁין בָּם כְּמוֹ בְּסִפְרֵים וְס"ת וְעוֹד דְּמִזְוָה נוֹהֲגִין הָעוֹלָם לְכַתּוּב
שְׂדֵי מִבְּחוּץ וְא"כ עַל פְּרָחִיף אִין שֵׁם הִיקָף כֹּל עַכ"ל הַמַּרְדְּכֵי גַם הַרַמְבַּ"ם וְשֵׁם אֲדוּלֵי
פּוֹסְקִים שֶׁלֹּא כְּתוּבוֹ רַק לְשִׁיר גִּלְיוֹן לְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה דְּמִשְׁמַע שְׁמֵן הַצְּדָדִים אִין צוּרָה
לְהַנִּיחַ כְּלוּם כְּמִשְׁמַעוֹת סְתָמָא דְּש"ס וְגְדוּלָּה מְזוֹ מְצַאֲתֵי בַב"י בַּא"ח ס' ל"ב שְׁמַעִיד
עֲצָמוֹ עַל הַמְּנַהֵג שֶׁלֹּא נִהְגוּ לְשִׁיר בְּמִזְוָה בְּתַחֲלָתוֹ כְּדֵי לְגוֹל וּמִיִּשְׁבַּב בְּזֶה שֶׁלֹּא יִסְתְּרוּ
דְּבָרֵי הַטוֹ הָרֵא"ש אֶהְדְּדֵי שְׁבַה' מִזְוָה כְּתוּבוֹ שִׁישׁ לְשִׁיר בְּתַחֲלָתוֹ כְּדֵי לְגוֹל וּבְתְּפִילִין
פְּסָקוֹ שֵׁם אֲצ"צ לְהַנִּיחַ וְכַתּוּב שֵׁם לְתַרְזַן בּוֹ"ה לְוַמַּתוּף שְׁרָאָה הָרֵא"ש דְּבְּמִזְוָה שְׁנַתְּפָרֶשׁ בָּהּ
בְּגִמְרָא שִׁיעוֹר רְנוּחַ לְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה לֹא נִהְגוּ הָעוֹלָם לְהַנִּיחַ כֹּל בְּתַחֲלָה עַכ"ל הָרֵי דַב"י
בְּעֲצָמוֹ בַּא"ח מַעִיד עַל הַמְּנַהֵג קְדָמוֹנִים בִּימֵי הָרֵא"ש שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ גִלְיוֹן כֹּל וְשִׁכַח דְּבָרֵי
אֵלוֹ בִּי"ד סִימָן רפ"ח וְאֵף שֶׁהַב"ח שֵׁם בַּא"ח רֵאִיתִי שְׁחוֹלַק אֶדְבָרֵי ב"י בְּזֶה וּמַחֲלַק בֵּין
תְּפִילִין לְמִזְוֹת כִּינּוּן שְׁבַתְּפִילִין גּוֹלְלִין בְּתוּף קְלָפִים חֲלָקִי וּמְצַוִּין לְכַף אִין צָרִיף שְׁמִירָה
יֹתֵר לְהַנִּיחַ כְּדֵי לְגוֹל מִשֵּׁא"כ בְּמִזְוָה ע"ש וְזֶה ג"כ לְדִידֵן אִינוּ דְּהָא ג"כ יֵשׁ לוֹ שְׁמִיר'
מְעוֹלָה שְׁמַנִּיחִין אוֹתוֹ תוּף שְׁפוֹפְרֶת וְזַכּוּכִית עַל הַשֵּׁם וְכֵן מִן כֹּל דִּין כִּינּוּן דְּעִיקָר הַדִּין זֶה
לְהַנִּיחַ גִּלְיוֹן מִהַצְּדָדִים נִלְמַד מִדִּין ס"ת דְּכַעֲנוּ שִׁיעוֹר כְּדֵי לְגוֹל הִיקָף אוֹ עֲמוּד וּמְבוֹאָר
לְהַדְיָא בְּרַמְבַּ"ם רִישׁ פ"ט מֵהַל' סִפְר תוּרָה שְׁכַל הַשִּׁיעוֹרִי אֵלוֹ רַק לְמַצְוָה מִן הַמְּנוֹבָחַר
וְלֹא לְעִיבּוּבָא ע"כ הֵנַח לְיִשְׂרָאֵל מְנַהֵגִם אִם אֵינָם נְבִיאִים וְכו' כִּי יֵשׁ לָהֶם עַל מֵה שִׁיִּסְמְכוּ
גְדוּלֵי פּוֹסְקִים וְא"ת מֵה בְּכַף נִחְמִיר לְכַתְּחִלָּה וְיִנִּיחַ כְּדֵי לְגוֹל זֶה אִינוּ דְּהָא יֵשׁ לְחוּשׁ
שִׁיכְסוּ שֵׁם שֶׁל שְׂדֵי וְאִי יִנְקַב הַגּוֹיִל יִהְיֶה גְּנָאִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ לְכֵן שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה עֲדִיף
וְהִכִּי דְּנִהוּג נִהוּג וְפוֹק חֲזִי מֵה עֲמָא דְּבַר נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: קִט מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנַי פֶּה מִיָּן
בְּעַגְלָה שְׁנַמְצָא בּוֹ קוֹץ תוּף חֲלָל הַגּוֹף וְהַטְּרַפְתִּי אוֹתוֹ וְנִמְלַח צַד אֶחָד שֶׁל עַגְלָה זוֹ עִם שְׂאָר
בְּשֵׁר הַרְבֵּה וּמ"מ לֹא הָיָה ס' נֶגְדוֹ וְהָיָה בַדְב' הַפְּסֵד גְּדוֹל מְאוֹד לְצוּרָה סְעוּדַת מְצוּנָה בְּרִית
מִלָּה וְיוֹמֵי תַחֲלַת תַּעֲנִיתָם שֵׁם א"א לְמַפְּוֹר הַבְּשָׂר כֹּלֵל וְגַם אִין מְקוֹם לְיַקַּח בְּשֵׁר אַחַר
וְהַכְּשֵׁרֵתִי הַבְּשָׂר מִטַּעַם סְפִיקָא סְפִיקָא שְׁמָא לֹא נִיקַב אֶחָד מְאִיבְרִים הַפְּנִימִים
וְאֵת"ל נִיקַב אֶחָד מְאִיבְרִים הַפְּנִימִים שְׁמָא קִי"ל כְּרַאבְיָ"ה וְסִינְעָתוֹ דַּס"ל דְּכָל מְלִיחָ' סְגִי
בְּקִלְפָה וְכ"כ רַמ"א בַּסִּי ק"ה סְעִיף י"ט בַּהֲג"ה וְשִׁתִּי סְפִיקוֹת אֵלוֹ הָיוּ בְּגוֹף אֶחָד כִּינּוּן
דְּאִין אֲנוּ בְּאִין לְדוֹן רַק עַל מֵה שְׁנַמְלַח עִם הָעַגְלָה וְהֵם בְּאִין שְׁנֵי סְפִיקוֹ' כֹּא' כְּמְבוֹאָר
בְּקוֹנְטְרַס הַסְּפִיקוֹת שְׁלֵי וּבַש"ף ס' ק"י וְסְפִיקָא דְּפִלְגִימָא עֲדִיף מְסְפִיקָא דְּגוֹף הַמַּעֲשֶׂה
כַּמ"ש שֵׁם בְּמַחְזְדָּשִׁי סְעִיף א' וְכַבֵּר מְבוֹאָר בַּסִּי צ"א דְּכָל דְּבַר הַצָּרִיף קְלִיפָה אִם עֶבֶר
וּבְשִׁלּוֹ בְּלֹא קְלִיפָה אוֹ שֵׁם א"א לְקִלְוֹף דְּמִתְרַם דִּיעֲבַד וְאֵף דִּישׁ מְקוֹם לוֹמֵר דְּאִין זֶה מְקָרִי
סְפִיקָא גְּמוּר כִּינּוּן דְּרֹב הַפּוֹסְקִי רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי ס"ל דְּצָרִיף בְּמִלְיָה ס' אִם הוּא שְׁוֹמֵן

ואפילו בדבר שאיפא למיחש לדבר שמן והכי קי"ל פמבואר בסי' ק"ה ע"ש בב"י מ"מ במקו' הפסד גדול פנה וסעודת מצנה הורתי להקל פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קי אחר ששמעתי קלא דלא פסוק מאנשי ספרד הדרים במדינות צרפת ק"ק קפדנרי"א ואויגניאן שאינם בני תורה הם וגלילותיהם שוחטים בדרך זה שחותרין מתחלה העור ואח"כ נוטלין בידי הנושט וקנה ושוחטין אותן וכתבתי להם שאין נכון לעשו' פן פמבואר בש"ע סי' כ"ג סעיף ד' בדברי הב"י ובהגהות רמ"א סעיף ו' בהג"ה והשיבו לי בזה הלשון הנה מאז שקבלנו כתב קדשו חתומה ורשומה מזדו לא שחטנו רק פאשר צנה אמ"ו ואע"פ שהנוצרים ששוחטים אצלם לא רצו מקדם קדמתא בפני ב' נזיקין מפני העור והדם וכמה פעמי רצינו לפורעם בתרמב' דדינרי ולא הטו אונם לדברינו ויש למעלות אדוני לידע איך מנהגינו איש מפי איש פמנהג בני מחוזים מעדן ועדנים לחתוף תחלה העור ראשון ואח"כ ליקח לחוץ השני סימנים ולשחטם יחד כדאי' בדיני שחיטה שהשחיטה המעולה לחתוף ב' סימנים יחד בכן יודעינו אדוני איך יתנהגו: תשובה הנה כתב התנצלות שלכם קבלתי ועתה אשיב לכם בקצרה כי לע"ד יש פאן הרבה חששות לאיסורא והראשון שפראשון דאולי ע"י חתיכת העור פגע בנושט וניקב וכמ"ש בתשובת מהרי"ק סי' ל"ד ועיין בתשובת מהר"ם פדוואה סי' פ"ג ואע"ג דבדיעבד אם לקח העור לבד ואמר ברי לי שלא נגעתי בנושט לדעת הרבה פוסקים יש להכשיר ע"י בדיקה וכהאי דאמרינו בש"ס דחולין דף כ"ח גבי האי בר איוזא דמסמס קועיה דמא היינו דוקא אם פבר נעשה הדבר דרך מקרה שנקרע העור כי העור אינו בתורת שחיטה וכן פרש"י שם להדיא וכן איתא בש"ס דחולין דף ד' ע"ב דעור אינו מעכב בשחיטה דאפי' אם נגרר וניטל כל העור פשרה אבל לחתוף העור לכתחלה בידיים בכוננה זה לא שמענו מעולם רק בהאי בר איוזא אירע הדבר דרך מקרה אבל לא לעשות פן לכתחלה וכן משמעות הש"ס בהא דקאמר השוחט צריך שיבדוק בסימני' אחר שחיטה ואם אי' דחותרין העור ואח"כ תופס בסימני' א"כ מה צורך לבדיקתו הלא נראה שחיטת הסימני' להדיא לפני כל לעין וכן בהא דקאמר הש"ס הטבח צריך להיות לו שלשה סימנים וכתבו התוספות שם משום דספין של שחיטה אין משתמשין בו שמוש אחר ואם אי' אמאי לא חשיב נמי ספין שחותרין בעור קודם שחיטה שלא תפגום בעור אלא ודאי שפגמן הש"ס היו שוחטין פשחיטה דידן העור עם הסימנים בחדא שחיטה וכדאמרינו חיישינו שמא בעו' נפגם וכן לענין שיעור הספין כמלא צואר היינו עם העור ומ"ש מכ"ת דאית' בדיני שחיטה שהשחיטה המעולה לחתוף שני סימני' יחד היא תיבת יחד לא נמצא בשום שחיטות רק שכתבו שהשחיטה המעולה לחתוף שני סימני' וכן הו' לשון הרמב"ם והב"י בש"ע סי' כ"א סעי' א' והוא מגמרא דריש פ' השוחט אבל לחתכם דוקא יחד כמו שעולה על דעתו ואפילו אם הנה נזכר באיזה שחיטות תיבת יחד אפ"ה אין הכוננה על דרך זה לחתוף תחל' העור רק שיוכל לתפוס שני הסימנים יחד עם העור ובר מן דין יש עוד חשש איסור משו' צער בעל חיים אם חותר העור תחלה ואח"כ תופס בסימני' וכ"כ בד"מ ס"ס כ"ג וז"ל כתב באור זרוע הל' שחיטה השוחט עוף אפי' בחול לא ימרוט הנוצת מן הצננאר אם אפשר לו לשחוט בלא מריטה מסום צער בעל חיים עכ"ל וק"ו שנה הוא צער בעל חיים יותר ויות' ואף שלא נעלם מאתי מ"ש בפסקי מהרא"י סי' ק"ה דהיכא דיש לו ריווח לא חיישינו לצער בעל חיים וכן פסק רמ"א בש"ע באבן העזר ס"ס ה' מ"א העולם נמנעים

משו' אַכְזָרִיּוֹת יע"ש מ"מ נְרָאָה לִי פְּשׁוּט דָאָף מֵהֵרָא י"י לֹא קֵאָמַר אֱלָא דִּנְקָא בְּדָבָר הַמְצוּי כְּמוֹ מְרִיטָת נּוֹצֵת וְכֵה"ג מִשָּׂא"כ מִלְתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא וְדָאִי אָסוּר מְשׁוּם צַעַר בְּעַל חַיִּים וְכַדְמִשְׁמַע מֵהָאִי מַעֲשֵׂה דִר' פְּנִחְסָבִין יָאִיר בִּפ"ק דְחֻלְיִין עֵיקְרָנְהוּ לֵהוּ אִיכָא צַעַר בְּעַל חַיִּים וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּדָבָרֵי מֵהֵרָא י"י שֶׁם נְהָא דְעוֹקְרִין עַל הַמְלָכִי כְּדָאִי בִּפ"ק דַּע"ז דָּף י"א ע"א כְּבָר תִּירְצוּ תּוֹסֵפ' שֶׁם מִשׁו' דְכְבוּד הַמְלָךְ דּוֹחָה צַעַר בְּעַל חַיִּים וְכֵן מְצִינוּ גְבִי כְבוֹד הַקַּב"ה כְּדָאִי שֶׁם בְּמִתְנִי' דָּף י"ג ע"ב קוּטֵעַ לוֹ אֶצְבַּע וּמוֹכְרוֹ לוֹ אֲבָל לַעֲשׂוֹת צַעַר בְּעַל חַיִּים כְּזֶה בְּשִׁבִיל הַנָּאָה מוֹעֲטָת וְדָאִי לֹא עֲבָדִינוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא נִגְדַּ מְנַהֵג כֹּל יִשְׂרָאֵל וּמָה שֶׁפִּתְבַּחְתֶּם שֶׁכֵּן מְנַהֲגִיכֶם אִישׁ מִפִּי אִישׁ כְּמִנְהַג בְּנֵי מְחֻנְתְּכֶם בְּזֹאת גְּאוּת לְכֶם אִם רַבְנֵי גְדוֹלָה חֲכָמֵי סְפָרַד יִכְתְּבוּ תְּשׁוּבָה בְּטַעַם וּרְאִיוֹת לְהַחְזִיק מְנַהֲגִיכֶם וְלְסַתּוֹר רְאִיוֹת אֱלוֹ אֲזִי אֲדַע כְּדַת מָה לַעֲשׂוֹת אֲבָל לְדַעֲתִי הוּא מִן הַנִּמְנָע שְׁנֵה יַעֲלָה עַל דַּעַת שׁוּם חֲכָם שֶׁבְּעוֹלָם לְהַתִּירוֹ לְכַתְחָלָה בְּכֵן אִם תֵּאָבּוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוֹב הָאֲרִיץ תֵּאָכְלוּ וּמְכַלְלֵהֵן אֶתְהוּ שׁוֹמֵעַ לֹא ח"ו וּבְטוֹחַ אֲנִי בְּכֶם שְׁלֹא תִּשְׁבּוּ עוֹד לְכַסְלָה רַק לְשַׁחוּט שְׁחִיטָה רְאוּיָה כְּמִנְהַג כֹּל יִשְׂרָאֵל וּבְזִכּוֹת זֶה תִּשְׁבּוּ שְׁקֵט וְשִׁאֲנוּ: הַק' יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִיא עַל דְּבָר אֶחָד שֶׁנִּכְשַׁל בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ וְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִכַּח תְּשׁוּבָה דִּין אַרְבַּע מִיתוֹ ב"ד לְהַטְבִּיעַ עֲצָמוֹ בְּנֶהֱרָה שֶׁהוּא חֲנֹק אִי הָיִי כְּדִין מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת אוֹ נִימָא כִּינּוּ דְעוֹשֵׂה מִשׁו' תְּשׁוּבָה הֵנָּה לִיָּה כְּדִין מַת עַל מִטְתּוֹ: תְּשׁוּבָה הֵנָּה לְכֹאֲוָרָה נְרָאָה דְגַם זֶה בְּכַלל מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת יַחֲשַׁב כִּי מוּטָב שְׁיִטְלָנוּ מִי שְׁנִתְנוּ וְאֵל יַחֲבֵל בְּעֲצָמוֹ כְּדָאִי בִּפ"ק דַּע"ז גְּבִי ר"ע וְהָא דְאִמְרִינוּ בִּפ' הַנִּזְקִין קִפְצוּ וְנִפְלוּ לְתוֹךְ הַיָּם הֵינּוּ כִּמ"ש תּוֹסֵפֶת לְפִי שְׁיִרְאִים הָיוּ מִיִּסּוּרִים וְכֵן הָאִי קִלְסֵטְרוֹנִי שְׁקַפֵּץ לְתוֹךְ הָאֵשׁ הֵינּוּ שְׁהֵיָה יִרָא מִיִּסּוּרִין וְכֵן אִין לְהִבִּיא רְאִיָּה מֵהָא דְאִיתָא פ"ק דַּע"ז דָּף י"ח ע"ב גְּבִי בְּרוּרְיָא אִיתְתָּא דִּר"מ דְחֻנְקִיָּה אֶת עֲצָמָה לְפִי שֶׁפִּתְתָּהּ תַּלְמִיד אֶחָד י"ל דְּבִאֲמַת שְׁלֹא כְּהוֹנֵן עֲשֵׂתָה גַם בְּזֶה וּמַה"ט אֶפְשָׁר עֲרַק ר"מ מִפְּנֵי כְּסוּפָא גַם אִין לְהִבִּיא רְאִי מֵהָא דְאִי שֶׁם דָּף י"ז הַפּוֹרֵשׁ מִמִּינוֹת מְיִית וְכֵן גְּבִי ר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן דּוֹרְדִיא שֶׁהֵינִיחַ רֵאשׁוֹ בֵּין בְּרַפְיוֹ וְגַעֲזָה בְּבִכְיָה עַד שֶׁיִּצָּא נְשִׁמְתוֹ וַיִּצָּאָה בַּת קוֹל וְאָמַר ר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן דּוֹרְדִיא מְזוּמָן לַחַיִּי עוֹלָם הֵבָא אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיא דְהֵתָם לֹא אִיבִד עֲצָמוֹ לְדַעַת מִמֶּשׁ רַק מְגוֹדֵל הַצַּעַר וְחֲרָטוֹת חֲטָאִיו מַת וְכֵן פִּירֵשׁ"י שֶׁם בְּפּוֹרֵשׁ מִמִּינוֹת אִם שְׂבִים מְמַהֲרִים לְמוֹ מִתּוֹךְ צָרָה וְכַפּוּיֹת יִצְרָם זֶזוּ גִזְרַת הַמְּלָךְ עֲלֵיהֶם לְמוֹת עַכ"ל אֲבָל לְהַמִּית עֲצָמָם מִמֶּשׁ כְּפִדוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ אֶפְשָׁר דְּהוּי כְּמֵאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת אֶף יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה דְכָל כֵּה"ג לֹא מְקָרִי מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת מֵהָא דְאִיתָא סוּף קְדוּשִׁין דָּף פ"א ע"ב ר' חֲזִינָא בַר אֲשִׁי הָיִי רְגִיל כֹּל עֵינֵין דְּנִפְלַע עַל אֶפְיָה הָיִי אָמַר הַרְחֵמֵן יִצְיִלְנִי מִיִּצָּר הָרַע יוֹמָא חַד שְׁמַעְזָה דְּבִיתָהּ אָמַר מְפָדִי הָא כְּמָה שְׁנִין דְּפָרִישׁ לִי מְנַאי מ"ט קֵאָמַר הֵכִי יוֹמָא חַדָּא הָיִי קִגְרִיס בְּגִינְתָא קִשְׁטָא נִפְשָׁה חֲלָפָה וְתַנְיָיָה קַמְיָה א"ל מָאן אַתָּא א"ל אֲנָא חֲרוּתָא דְהַדְר מִיּוֹמָא תְּבַעָה אֲמַרָה לִיָּה אִינִיתִי נִיְהִלִי לְהָךְ רַוְמָנָא דְרִישׁ צוּצִיתָא שְׁנוֹר אֲזִל אִינִיתָה נִיְהִלָּה כִּי אַתָּא לְבִיתוֹ הָיִי כְּשִׁגְרָא דְבִיתָהּ תַּנּוֹר' סְלִיק וְקִינִיתִיב בְּגוּיָה א"ל מָאִי הָאִי א"ל הֵכִי וְהֵכִי הָיִי מַעֲשֵׂה וְכו' הָרִי לְהִדְיָא דְמְשׁוּם תְּשׁוּבָה מְוִתָּר לְהִבִּיא עַל עֲצָמוֹ מִיָּתָה מִמֶּשׁ וְאֵל תְּשִׁיבִינוּ דָא"כ לְמָה אֲמָרוּ הַמְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת אִין מִתְּעַסְקִין עִמּוֹ לְכָל דְּבָר דְלִמ' עֲבִיד מְשׁוּם תְּשׁוּבָה אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיא דְמֵן הַסְתָּם לֹא אֲמָרִינוּ שְׁעֲשׂוּ מְשׁוּם תְּשׁוּבָה אֲבָל הֵכִי דִינְדַעֲנוּ שְׁעֲשֵׂה מְשׁוּם תְּשׁוּבָה וְדָאִי דָאִין בּוֹ מְשׁוּם אִיבּוּד עֲצָמוֹ לְדַעַת וְעִי"ל דְּגַם הַעוֹשׂ מְשׁוּם תְּשׁוּבָה לְקַבֵּל עֲלָיו דִּין מִיתוֹת ב"ד אַע"פ שֶׁהוּא זְכוּר לְטוֹבָה וְתְּשׁוּבָתוֹ

מְקוֹנְבֵּלֶת מ"מ דִּינוֹ פֶּהֲרוּגִי ב"ד דג"כ אִין מְתֵאבְּלִין עֲלִיו וְאִין מְתֵעֲסָקִין עִמּוֹ בְּכָל דְּבָר
כְּמִבְּנֹאֵר בְּטִי"ד סִימָן שִׁמ"ה אָכֵן לְפִי הַטַּעַם שֶׁפֶתֵב ם הִרַע"ב בִּפ' נִגְמַר הִדִּין אֲפֹשֶׁר לְחַלֵּק
מ"מ יְהִיֶה אִיף שְׁיִהְיֶה מוֹכַח מִש"ס דְּקִדּוּשֵׁין דְּלַעֲלִיל דְּלֹא הָוִי בְּכָלֵל מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת
וְכֵן מוֹכַח בְּבְרָאשִׁית רַבָּה פ' ס"ה בִּפ' תּוֹלְדוֹת גַּבְי יָקוּם אִישׁ צְרִינְדָה שְׁקִינִים בְּעֲצָמוֹ אַרְבַּע
מִיתוֹת ב"ד וְאָמַר עֲלִיו ר' יוֹסִי אִישׁ צְרִינְדָה בְּשַׁעֲה קִלְה קִדְמָנִי זֶה לָגוֹ עֲדוֹן וְאִף שְׁהִיָּפָה
תְּנֹאֵר פֶּתֵב שֵׁם וְז"ל נ"ל אִף מִי שְׁחִיב מִיתָה אִינוֹ רִשְׁאִי לְהַמִּית אֶת עֲצָמוֹ דְּלֹא יֵצֵא מִפְּלֵל
וְאִף אֶת דְּמָכֶם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם אֲדַרְוֶשׁ וְנִינִיחַ הַדְּבָר בְּיַד ה' וּמָמָה שְׁאֲמַרִּינֵן בִּפ' הַנּוֹשֵׂא בְּהַאי
כּוֹבֵס שְׁהִפִּיל עֲצָמוֹ מִן הַגַּג וּמְדַר' אֲלֵיעֶזֶר בֶּן דְּוִרְדָּאִי שְׁשֵׁם פָּנָיו בֵּין בְּרַפְיוֹ עַד שְׁיִצְאָהּ
נִשְׁמָתוֹ דֹּאִי בִּפ"ק דַּע"א וְזָכוּ לַעֲה"ב אִין רְאָיָה פִי אוֹלִי מְרֹב עֲגָמוֹת נָפֵשׁ עַל חֲטָאֲתָם
לֹא דְקִדְקוּ אוֹ לֹא יָדְעוּ בְּדִין וּבְחֶרֶו מוֹת מַחֲיִים וְזָכוּ לַעֲה"ב מִפְּנֵי תְּנַקְרָה תְּשׁוּבָתָם שְׁהֵם
טוֹעִים בְּעֵנִין מִיתָתָם עַכ"ל אָכֵן כָּל דְּבָרָיו לֹא נ"ל דַּמ"ש בְּפִשְׁיטוֹת דְּאִף מִי שְׁחִיב מִיתָה
אִינוֹ רִשְׁאִי לְהַמִּית אֶת עֲצָמוֹ זֶה וְדֹאִי אִינוֹ דְּבַעֲשָׂה כֵּן מִשׁוּם תְּשׁוּבָה וְדֹאִי לֹא יִחְשַׁב בְּכָלֵל
מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת כְּמוֹ שְׁמוֹכַח לְהִדְאָה מִש"ס דְּקִדּוּשֵׁין מְהָא דַּר' חִיָּיא בַר רַב אֲשִׁי וְזֶה
גַּם כֵּן פְּוֹנַת הַמְּדַרְשׁ שֵׁם וּמְהָאִי דַּר' אֲלַעֲזָר בֶּן זְוִרְדָּאִי אִין רְאָיָה כַּמ"ש לַעֲלִיל גַּם מְהָאִי
כּוֹבֵס אִין רְאָיָה דְּכִינּוֹן דְּמִשׁוּם צְעָרִיָה דְּמַצְנָה שְׁצִיעֵר שְׁלֵא הִתְעַסַּק בְּקַבּוּרַת שְׁל תְּלַמִּידִי
חֲכָמִים כְּמוֹ רַבִּי לְכָה ג"כ לֹא נִחְשַׁב בְּכָלֵל מְאֻבָּד עֲצָמוֹ לְדַעַת וְעוֹד דְּאִף אַת"ל שְׁאֵלוֹ בָּא
הָאִי כּוֹבֵס לְשֵׁאוֹל בַּב"ד לֹא הָיָה מוֹרִין לוֹ כִּף מ"מ אַחַר מַעֲשֵׂה שְׁיִצְאָה בַת קוֹל וְקַמְיָה
שְׁמִיא גְלִיא דְּכּוֹנְוֹתוֹ הָיָה לְשִׁמָּה חֲזוֹינֵן דְּשִׁפִּיר עֲבִיד וְעֵינֵין בְּחִידוּשֵׁי מְהָר"י טְרָאנִי לְכַתְּוֹבַת
שְׁפֶתֵב דְּהָאִי כּוֹבֵס ג"כ עֲבִיד כֵּן מִשׁוּם תְּשׁוּבָה לְקַבֵּל עֲלִיו דִּין שְׁמִים סְקִילָה עַל שְׁחִילָל
שְׁבַת לְפִי שְׁהַשְׁמַשׁ זְרָחָה בְּשִׁבִיל אֲשַׁכְּבְתִּיהָ דַּר' כְּדֹאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי ע"ש דְּבָרָיו בְּאִנְרָה
א"כ ג"כ מוֹכַח דְּבִשְׁבִיל תְּשׁוּבָה לֹא הָוִי בְּכָלֵל אִיבּוּד עֲצָמוֹ לְדַעַת וּמְזוּמָן לַחֲיִי עַה"ב כִּי
בְּמָקוֹם שְׁבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִי אִין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִין לַעֲמוֹד כְּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: אָכֵן
הַעֲזָר שְׁאֵלָה קִיב בְּבֵן עֲשִׂיר שְׁקִדְשׁ בְּתוֹלָה אַחַת שְׁפָחָה עֲבָרִית שְׁבָבִית לְפָנֵי עֲדִים וְאַח"כ
נִתְחַרַט וְגַם אָבִיו וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ מוֹחִין בְּדְבָר שְׁלֵא לְהַכְנִיס' לְנִישׁוּאִין וְהַבְּתוּלָה אִינָהּ
מְרֻנְצָה לְקַבֵּל גִּטָּה וְהוּא רוֹצֶה לִישָׂא אַחֲרָת אַם יֵשׁ לְמַנְעוֹ מַחֲמַת חֶרֶם רַגְמ"ה אוֹ נִפְסַק
בְּפִסְק הַש"ע בַּהַג"ה רִישׁ ס' א' דְּבִאֲרוּסָה לֹא הִחְרִים: תְּשׁוּבָה לֹא יִדְעָתִי מַה קָא מְסַתְּפַק
לִי הֲלֵא הוּא דְּבָר בְּרוּר בַּש"ע שֵׁם בַּהַג"ה מְבִלִי חוֹלֵק פְּאֲשֶׁר מְבֹנְאֵר שֵׁם בַּש"ע ס' א'
סְעִיף יו"ד בַּהַג"ה וּכְבָר רְאִיתִי לְגָדוֹל אֲחָד שְׁרָצָה לְהַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי רַמ"א מ"מ הָא כְּבָר
דְּחִיתִי כָּל דְּבָרָיו בְּסִפְרֵי שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֵלֵק א' סִימָן צ"ב בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת יַע"ש וּבְתְּשׁוּבַת
מַהֲר"צ סִימָן קכ"ד פֶּתֵב שְׁמֵאתוֹ יֵצְאוּ הַדְּבָרִים שְׁפֶתֵבִיתִי בְּשֵׁם גְּדוֹל אֲחָד וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת
סְגָרוֹן לְדְבָרָיו וּכְדִי לְהִרְאוֹת דְּכָל יוֹדְעֵי דַת וְדִין שְׁדְּבָרֵי נְכוֹנִים בְּיָשׁוּב דַּעַת רַמ"א אֲשִׁיב
עַל כָּל דְּבָרָיו וְזֶה יֵצֵא רִאשׁוֹנָה שְׁפֶתֵב עֲלֵי וְז"ל וְתַחֲלָה אֲגִלָּה שְׁגָגָתוֹ בְּדְבָרִים פְּשׁוּטִים
בְּאֲמָרוֹ פִּינּוֹן שְׁמֵהֲרִי"ל לֹא רָאָה וְיָדַע כָּלֵל מִתְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ק אֲמַרִּינֵן אֵלוֹ רָאָה דְּבָרָיו לֹא
הִי חוֹלֵק הִנֵּה טַעָה בְּסִדְרַת הַדּוֹרוֹת שְׁדְּבָר יָדוּעַ הוּא דְּמְהָרִי"ל קִשְׁיֵשׁ טוֹבָא מַמַּהֲרִי"ק
וְאֲפֹשֶׁר שְׁנוֹלֵד מַהֲרִי"ק אַחַר פְּטִירַת מְהָרִי"ל שְׁהָרִי מַהֲרָא"י וְכו' עַכ"ד הִנֵּה אִף לְפִי דַּעַתוֹ
אִין פֶּאֵן הַשְּׁגָה עֲלֵי דְּגַם דְּבָרֵי נִתְפָּרְשׁוּ בְּדְרָה זֶה פִּינּוֹן שְׁמֵהֲרִי"ל ע"כ לֹא רָאָה וְיָדַע כָּלֵל
מִתְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ק כִּי הָיָה קְדוּם בְּזִמְן אֲמַרִּינֵן אֵלוֹ הָיָה רָאָה וְיָדַע מְסַבְּרָתוֹ הָיָה מוֹדָה וְתוֹ
דְּגוּף הַדְּבָרִים שְׁפֶתֵב שְׁלֵא הָיוּ בְּזִמְן אֲחָד גַּם דְּבָר זֶה אִינוֹ מוֹכְרַח דְּהָרִי בְּסִפְרֵי יוֹחֲסִין

בסופו פתב ונ"ל ובנימיו הנה מהרי"ו והוא הנה תלמיד של מהרי"ל ומהרי"ק עכ"ל וכן נראה מתשובת מהרי"ק ס"ס נ"ב וס"ס ע"ב וסי' קכ"ב שכתב תשובת עם מהרי"ל ונאף לדעת בעל שלשלת הקבלה המהרי"ק מת בשנת ר"מ ומהרי"ל מת בשנה קפ"ז כדאימא במהרי"ל ריש הל' פסח מ"מ אפ"ש שראו וידעו זה מזה באריכות ימיהם ושנותם תו פתב ונ"ל לא ידענא מאי חזית דאלימי טפי דברי מהרי"ק מאחר שלא ראה אותם מהרי"ל ואימא איפ"כ שדברי מהרי"ל אלימי טפי מאחר שלא.

ראה אותם מהרי"ק עכ"ל ונאני אומר לא תזילו בטר איפ"כ דברי מהרי"ל לא פתב דין זה בפירוש רק משמעות שלילת דבריו פתב דמשמע פן ולא הרגיש כלל שיש להסתפק אם חל חרם רגמ"ה בארוסה מה שא"כ מהרי"ק פתב בטעם וראיות דלא החרים בארוסה ע"ש לכן מסתבר פדעת מהרי"ק פי מסתבר טעמו תו פתב ונ"ל ומ"ש דלדברי תוספות אין אנו צריכין לתירוץ זה אינו אלא אף לדברי תוספות מוכרחים אנו לחלק דהא על פ"ד ריש לקיש תלמיד חבר הנה לרבי יוחנן כדאימא בכתובת פ' נערה דף נ"ד ובכותב דף פ"ד שפגנדי חלוק עלי עכ"ל לא ידעתי שום הכרח כלל מזה דאע"ג דלבסוף שנעשה ריש לקיש גדול בתורה נעשה לו פתלמוד חבר פדמצינו תלמיד וצריף רבו לו משא"כ בתחלת לימוד שהוציא ר' יוחנן יקר מזולל כדאימא בפ' הפועלי ודאי הי' תלמיד גמור כדמצינו בש"ס כמה פעמים הא לבתר דשמע מר' יוחנן רבו הדר ביה וכן מה שהקשה על התוספות מפ' פיצד הרגל בהא דרבי אבהו דאמר משמ"י דשמואל פשוט דלק"מ דס"ל להו להתוספות פיון דר' אבהו הנה תלמידו אף שתל' עצמו באילן גדול בדשמואל מ"מ לא חש לדבריו והפ"ל יוצא שמתשובת הר"ן נ"כר שלא הנה לו ידיעה בתחילה מדברי תוספו' לכן נכנס בדוחקו לתרץ בענין אחר ובאמת כבר דחינו חלוקו מכמה סוגיות בא"ש פתבנו שם בתשובת נמצא דברי מהרי"ק ורמ"א נכונ' גם סתיר' ישבנו שם בטוב טעם ועפ"ז מיושב ומדוקדק לשון רמ"א בש"ע דמהרי"ק בשורש ס"ג דעתו עד עתה לכוונסה אלא שהיא מרדה עליו לכן אסור לישא אחרת וחל עליו חרם רבינו גרשו' פיון דדעתו לכוונסה ככוונסה דמ"א כבסי' ק"א שנסתטית ארוסה ואין דעתו לכוונסה אלא לפטור לא חל חרם רגמ"ה ובזה ישבתי שם גם דברי הגהות מיימוני ולדינא נ"ל דאין לזוז מפסק רמ"א ומהרי"ק וכן הספמת אחרונים ובתשובת מב"ט ח"ב סי' ר"ט ומהרש"ד מ"ה סי' ע"ח ובפרט בנדון שלפנינו שלא לעגנו וכל השפחות שבבית יתנו עיניהם בבני בית העשירים ותפקיר עצמה לו להרגילו לקדש אותה והואיל והיא עצמה שלא כהוגן להניח לקדש עצמה בלי שידוכין אף אנו נעשה עמה שלא כהוגן שתקבל את גיטה ואם לא תרצה לקבל גיטה יתירו לו לישא אחרת והיא תשב עד שתלבין ראשה כנ"ל ומ"מ למעשה לא אכריע עד שייסכימו בזה עוד גדולי חקרי לב נ"ל הקטן יעקב: שאלה קיג מק"ק אמשטרדם באחד שהחליף דתו עם זונה ישראלית מרצונם הטוב ונהגו אישות זה עם זה איזה שנים וילדה בת נאח"פ חזרו פולם לדת ישראל ומעיד הוא ואשתו שהבת מהם ולא מאחר ודעתו שיש להתיר' לינשא לכהן כי נשייהו לא מפקרא: וזאת תשובתי בקצרה הנה מעולם מנעתי שלא להשיב באלה כי לא באלה חפץ יעקב פי הם ונשותיהם ונ"ל אף להפצרת נאהב' השוא אשיב בקצרה וחלילה חלילה להתירה אותה לכהונה אע"ג דבת הנדה הוא פגום בעלמא ומותרת לכהונה כדאימא בסי' ו' מ"מ אלו שהחליפו הדת מרצונם דיש לו דין עובר להכעיס כדאי' בי"ד סי' קנ"ח ואין להם שום נאמנות ולא

חזקה דנשייהו לא מפקרא אפילו אחר שחזרו ולא בתשובה גמורה הם בחזקת פסולין להעיד כדאייתא בפסקי מהרא"י סי' קל"ח ורכ"א גם המה נוגעים בזה העדות וכ"ש לפי הספמת הפוסקים דבפסולי מחמת עבירה בעינו תחילתן וסופן בכשרות עיין בכ"ג לח"מ סי' ל"ג בהגהות הטור סימן כ"ב וכ"ג יע"ש וכבר אמרו חז"ל ישא דומה ואל ישא בת דומה ונ"ל דאפילו עבר ונשא הפהו יוציא ובנים חללים ודי בהערה זו: הקטן יעקב: ומה ששאלו עוד על דבר עגונה מאמשטרדם שהורה הגאון מהר"ל זצ"ל להיתרא ויש מי שפקפק על זה ובקשו מאתי לחוות דעתי אף אני וזאת תשובתי: הנה בנדאי ביה דינא בתר דינא לא דייקי ובנדאי לא מהדרין עובדא ולא תצא מהיתרא ראשון ואין להרהר אחר מטתן של ת"ח ואין לפקפק ולומר דאיך אמרינן בי דינא בתר בי דינא לא דייקי דהא להדין אי' בש"ס דיבמות דף קכ"א ע"א האי גברא דטבע באגמי דסמקי אינסב רב שילא לדביתהו א"ל רב לשמואל תא נשמתך א"ל נשלחיה לי' מר ברישא וכו' הרי דחזינא שדייקו חכמים אחר רב שילא אף שהי' חכם וגדול בדורו כדאייתא בבבבכות דף נ"ח ע"א רב שילא נגדיה להאי גברא וכו' יע"ש וביומא פ"ק דף כ' ע"ב רב איקלע לאתריה דרב שילא קם רב עליה באמורא יע"ש אי משום הא לא תברא דווקא התם שטעה בטעו' מפורסם והתיר לכתחילה במי' שאין לה סוף ונחשו חכמים שייבא תקלה מזה לדורות הבאים לסמוך להתיר לכתחילה לכן היו רוצים לשמתו אע"ג דמצינו דלא מימנו אשמתייה דצורבא מרבנן אפ"ה חשו לתקלה וכן מוכח דהטעם הוא משום גדר מילתא דאל"כ איך עלה על דעת רב לשמתו בלי הודעה כלל דנדאי גברא רבה פרב גידל יעשה תשובה ולא יצטרכו לשמתו אותו אף שלא נעלם מאתי שהתוספ' ביבמות דף כ"ב ע"ב דאפ"י עשה תשובה משמתינן ליה אבל באמת דעת הרי"ף והרא"ש אינו פן דמוקי האי דאמרי' לפל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו בשלא עשה תשובה אפ"ה אין לו לעשות פן לכתחילה וכן דעת הרמב"ם וכ"כ הב"י ס"ס רמ"ב דלא פתוספו' פי אין לה דבר שעומד בפני תשובה וכן מבואר בי"ד סי' של"ד ע"ש (ומקורב נדפס תשובת פנים מאירות סי' צ' פסק בפשיטות פתוספו' ונעלם ממנו דברי פל הפוסקים שכתבתי) אף שחשו לתקלה להכי עשו פן אצל רב שילא איברא היכא דאיכא צד להקל ולדונו לכף זכות ודאי לא מזגנא ראשי אבי סדיא עד דמהפכינא בזכותיה לומר דטב הורה פי הנה מרא דעובדא ונדע בבירור העדות איך הפירו הסימן ומלבושיו בסימנין מובהקים היטב היטב וכו' ג מצינו בש"ס דחולין דף מ"ח ע"ב א"ל וקא רבנן מכשרי א"ל הן הכשירו שיודעין מאיזה טעם הכשירו יע"ש כפרש"י וחדוש הרשב"א אף שראיתי בתשוב' הריב"ש סי' שע"ט שכתב דלא אמרינן לא תצא מהיתרא ראשון אלא גבי שבויה דהקילו יע"ש מ"מ הא סינים הריב"ש שם היינו לאפוקי היכא שאמרו חכמים אם נשאת לא תצא משמע דוקא נשאת אבל לא בהיתרא להנשא לבד והוא בטעות משא"כ במקום דליכא טעות ולא שגגה.

כלל רק בירור דבריהם אמרינן שפירש עומד על הבירור ונדע מאיזה טעם שהכשירו פסוגיא הש"ס דחולין ובר מן פל דין דבלאו הכי יש פאן צדדים גדולים להתיר כאשר יצא מפי גדולי חקרי לב אשר ראוי לשעון עליהם בכל פח פחה דהיתרא ובפרטות אם נאמר דבכלל פל המלבושים שהפיר העד גם המנעלים שברגליו בכלל (וכבר הארכתי בספרי שבות יעקב סי' ק"ד דמנעלי' בכלל מלבושים מפמה סוגית הש"ס ודלא כתשובת

שְׁעָרֵי אֶפְרַיִם יַע"ש) וּמְנַעְעֵלִים עַל הַדְרָךְ וְדָאֵי לָא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי שְׁמַתְקַלְקְלִים מְאוֹד
וּכְמ"ש בַּטַּח"מ ס' ע"ב וְז"ל פְּלִים שְׁמַקְפִּידִין עֲלֵיהֶם לְהַשְׁאִיל אוֹ לְהַשְׁפִּיר מִפְּנֵי חֲשִׁיבְתָן
אוֹ שְׁמַתְקַלְקְלִים יַע"ש אַף דִּישׁ מְקוֹם מִצַּד אַחַר לְהַחְמִיר וְלוֹמַר אַף דְּלֹא חֲזִינְשִׁין לְשֹׂאֵלָה
מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ לְמַכִּירָה וּכְגוֹנוֹנָא שְׁפַתְבּ בְּתִשׁוּבַת הַחוּט הַשְּׁנִי בְּשֵׁם מְהַר"ן פ"ץ ע"ש מ"מ
אֵין לְהַמְצִיא חֲנוּמְרוֹת חֲדָשׁוֹת שְׁלֹא נִזְכַּר בְּש"ס וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים בְּמְקוֹם שְׁאֲמְרוּ חֲכָמִים
בְּעִגּוּנָא הַקְּלוּ גַם הַסְּבָרָא נוֹתְנַת שְׁאֵין אָדָם עֲשׂוּי לְמַפּוֹר כֹּל פְּלִי וּמִלְבוּשָׁיו שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ
לְאָדָם אַחַר לְכוּ פִּינּוֹן שְׁפָכְר יֵצֵא הַדְּבָר בְּהִיתָר עֲלֵיהֶם אֵין לְהוֹסִיף אוֹ לְגַרְעַ בְּגַרְעוֹן כַּת'
וְלֹא טַעֲנָה עַל רַב נִרְאָה לִי הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִיד מְמַדִּינּוֹת אֲנֹשְׁב"ך מִמְעַשֶׂה אֲשֶׁר לֹא
יַעֲשֶׂה עוֹד פְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל הַנַּעֲשֶׂה שְׁלֹא פִהֲלָגַן בְּמַדִּינַתְכֶם בְּדָבָר אֲשֶׁה עִגּוּנָה אַחַת שְׁאֵין
לָהּ עֲדִינּוֹ הִיתָר בְּרוּר לְכַבְּלֵי עִגּוֹן שְׁלֵה שְׁמוּרָה רַע"ה אַחַד מֵאֵן דֵּהוּא הוֹרָה לְהַתְּאָבֵל
וְלוֹמַר עֲלִי קִדִּישׁ וְנִיתָן דְּבָר זֶה בְּכַתְּב לְאִשָּׁה וְנִשְׁאֵלְתִי אִיף יֵשׁ לְנִהוּג בְּזוֹ לְהִדַּר עֲוֹבְדָא:
תְּשׁוּבָה תַּחֲלַת הוֹרָאָה שֶׁל הַמּוֹרָה זֶה לְקַלְקוּלָא וְתוֹלִין הַקְּלַקְלָה בְּמַקְלָקֵל וְעֲלֵי הַדְּבָר
מוֹטֵל לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִן הַעֲוֹנָשׁ שְׁלֹא תִהְיֶה הַמְּכַשְׁלָה הַזֹּאת מִתַּחַת יְדְכֶם וּבְגוֹף הַנְּדוֹן אֵינוֹ
מִן הַצְּוֹרָף לְהַאֲרִיף כִּי כָּבֵר מְלִתָּא כְּגוֹן דָּא אֲמוּרָה בְּשָׁמִי וְזַכְרֵי בְּסַפֵּר חֲנוּפָה בֵּית יְהוּדָא
ס' צ"א דָּף ל"ט ע"א וְקָלֵס אֵת כֹּל דְּבָרֵי מְאוֹד וְשֶׁהַסְּפִימוֹ עַל זֶה גְּדוּלֵי חַקְרֵי לֵב וְעַתָּה
נִדְפַס תְּשׁוּבָתִי בְּאִנְרָף וּבְרוּחַב בְּסַפְרֵי שְׁבוֹת יַעֲקֹב ס' ק"ב מְפוֹרָשׁ וְשׁוּם שְׁכָל יַעֲוִינּוֹ
מִשֵּׁם וּמָה לִי לְכַפְּוֹל הַדְּבָרִים שְׁפָכְר נִאֲמְרוּ וְנִשְׁנַתִּי אִף עַתָּה בְּאִתִּי לְחַדֵּשׁ בְּהַ דְּבָר דָּאֵי
תַּקְּשָׁה לָהּ אִיף אֲמַרִּינוּ דָּאֵין לְנִהוּג שׁוּם אֲבִילוֹת עַד שְׁיִהְיֶה עֲדוֹת מְסַפִּיק לְהַתִּירָא לְעֵלְמָא
הָא אֵית' לְהַדְּיָא בַּפ' אַע"פ דָּף ס"ב דָּא"ל ר' יֵנְאִי כְּפוֹ אֵת מִטְתּוֹ אַע"ג דְּוֹדָאֵי ע"פ אֲנִמְדָּנָא
כְּזֶה שְׁאֵינוֹ מוֹכַח אֵין מְשִׁיאִין אֵת אֲשֶׁתּוֹ וְאַפ"ה צִיּוּוֹ לְכַפּוֹ אֵת מִטְתּוֹ לְהַתְּאָבֵל עֲלִי אֵי
מִשׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְכָבֵר חֲלַקְתִּי שֵׁם בְּתִשׁוּבָתִי יַעֲוִינּוֹ מִשֵּׁם דְּוִנְקָא בְּנִאָבֵד בְּעֵלָה אֵין
מִתְּאָבֵלִין עֲלֵיהֶם אַא"כ בְּעֲדוֹת בְּרוּר שְׁמִשְׁיָאִין אֵת אֲשֶׁתּוֹ מִשְׁא"כ בְּהַלָּף בְּעֵלָה לְמְקוֹם
קְרוֹב שְׁאֲפִשֶׁר לְהַנּוֹדַע הַדְּבָר תוֹף יְמֵי אֲבִילָה אֵין מוֹחִין לְהַתְּאָבֵל עֲלִי פִינּוֹן שְׁאֲפִשֶׁר
לְהַנּוֹדַע הַדְּבָר בְּקְרוֹב פִּינּוֹן שְׁלֹא נִאָבֵד וְהוּא מְלִתָּא דְעֵבִיד לְגִלוּיֵי וְהוּא חֲלִיּוֹק בְּרוּר עַל
כֹּן הַנְּגִי גּוֹזֵר עֲלֵיכֶם בְּגִזְיָה דְרַבְּנָן שְׁלֹא תִטּוּ יְמִין אוֹ שְׁמָאל וְתַגְּזוּ אוֹמַר וְיָקָם לְיָקָח
הַכְּתָב מֵאִשֶׁת הַנִּאָבֵד וְלִקְרוֹעַ בְּקִרְעַ ב"ד וְלֹא יִחַתְּמוּ בְּנֵיהֶם אֲצֵל שֵׁם אֲבִיהֶם לֹא ו"ל אוֹ
הַכ"מ אוֹ הִי"ד וְלִהְזַהֵי לְאִשָּׁה זֹאת שְׁלֹא תִנְשׁ' לְשׁוֹק בְּלִתִּי הַתְּרַת שְׁלִשָּׁה רַבָּנִים
מְפּוֹרְסָמִים וְעוֹד אֲנִי מוֹסִיף בְּהַ דְּבָרִים בְּאֵם שְׁהִי שֵׁם שְׁאָר אֲבִלִים עַל אֲבִיהֶם וְאֵמֵם
נִמְצָא שְׁאֵלוֹ בְּנִים גְּזוּלוֹ וְאֲמְרוּ קִדִּישׁ שְׁלֹא כְּדִין כְּמַבְנוֹאֵר שֵׁם בְּתִשׁוּבָתִי וּתְשׁוּב' שְׁאָר
אַחְרוֹנֵי אַף שְׁנַעֲשֶׂה הַדְּבָר ע"פ שְׁגַגַת הוֹרָאָה וְאַנּוּסִים הִיּוּ הַבְּנִים מ"מ לְמַגְדַּר מְלִתָּא
שְׁלֹא יִזִּידוֹן עוֹד וְחֲלַק גְּבוּהַ מְיִיתָר וְכַדִּי לְהַשִּׁיב כְּגִזְיָה מְשִׁיבַת נְפֶשׁ תַּגְּזוּרוֹ אֲנִמַּר לְפִי
הַעוּלָה עַל רוּחְכֶם כְּמָה יִתֵּן מִהַעֲזָבוֹן שֶׁל הַנִּאָבֵד לְהַזְכָּרוֹת נְשָׁמוֹ שֶׁל אוֹתָן שְׁאָר מִתִּים
לְצַדִּיקָה לְבָרְכֶם בַּב"ה כְּשֶׁפַת בְּשַׁעַת הַזְּכָרָה וְנוֹסֵף עַל זֶה יִקְחוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם לְהַלָּף
עַל קִבְרָם לְבַקֵּשׁ מֵהֶם מַחִילָה וְה' יִסְלַח לָהֶם וְהַקּוֹלֵר תְּלוּי בְּצִוְנוֹרָה הַמּוֹרָה שְׁלֹא הִגִּיעַ
לְהוֹרָא' וְנִתְמַנָּה שְׁלֹא כְּדִין וּבְטוּחַ אֲנִי בְּכֶם וּבִירְאָתִיכ' שְׁתֹּאבוּ וְשִׁמְעֵתֶם וּבְזָכוֹת זֶה טוֹב
אַרְץ תֹּאכְלוּ כַּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִטוֹ מְהַרְב דַּק"ק טרִי"ר וְז"ל גּוֹפָא דְעוֹבְדָא הָכִי
הוּי בְּדָבָר כְּמַר דּוֹד בַּר נַפְתָּלִי שׁוּוִי"ך מִתּוֹשֵׁב קְהִלַּתְנוּ זֶה כְּמָה חֲדָשִׁים שְׁעַבְרוּ וְחֲלָפוּ
נִשְׁתַּגַּע בְּדַעְתּוֹ רַחֲמָנִי לִיְצַלֵּן מִחַמַּת אֵיזָה סִיבָה שְׁעַבְרַתָּ עַל אַחִיו כְּמַר מֵאִיר שׁוּוִי"ך יצ"ו

עבור איזה עלילה שעלה עליו בהיזק ממון הרבה והני תרי אחים היו שותפים בכל משא ומתן זה שמונה עשר שנים ומחמת גנדל צערו של עלילה יצא כמר דוד מדעתו ונשתגע ואח"כ פרח כמר דוד מביתו ואחר איזה שעות בָּדְקוּ אַחֲרָיו וְחָפְּשׂוּ וְלֹא מָצְאוּ וְכִשְׁהִלְכָה אִשְׁתּוֹ כְּמֵר דָּוִד לְחֹדֶר מִיְּחֻד שְׁהִיָּה לְבַעֲלָהּ כְּמֵר דָּוִד בְּבֵיתוֹ וְשֵׁם מְצָאָה פֶּתַב אֶחָד מִפֶּתְבֵי יָדֵי בַעֲלָהּ וְחִתְיָתוֹ בְּלִשׁוֹן צִנּוּאָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ (מֵאַחַר אִיֶּה בֵּין מְוַכְרָח לְהִיּוֹת נֶאֱבָד מִן הָעוֹלָם בְּכֵן בְּקִשְׁתִּי מִן אִשְׁתִּי מֵרַת בּוֹנְלָה דָּאֵשׁ זָאָל מְצִיל זַיִן אֵלִישׁ וְנֹאֵשׁ זָאָל קָאָן מְצִיל זַיִן פְּדֵי שְׁתוּכֵל לְהַחִיּוֹת אֶת עֲצָמָהּ וּבְנֵי בֵיתָהּ גַּם מֵצֵא' הָאִשָּׁה הַנְּזַפְרַת לְעִיל כְּפִתוּרִים שֶׁל כֶּסֶף שְׁהִיָּה לוֹ בְּבִגְדֵי שִׁבְתָּ שְׁלוֹ גַּם כְּפִתוּרִים קִטְנִים שְׁהִיָּה לוֹ בְּמִלְבוּשׁ קֶטָן שְׁקוּרִין בִּל"א סַרְדִּיקִי"ל וְנִכְתוּב בְּכַתֵּב צִנּוּאָה הַנְּ"ל וְנ"ל (דָּיָא גְרוּשֵׁי קִנְעַפֶּה פֹּון מִיִּין שִׁבְתָּ מוֹצִיִן זָאָל הָאֲבָנִין בְּנֵי הַיָּרֵץ שִׁי' אֹנִי' דָּיָא קִלְיִנֵי קִנְעַפֶּה זָאָל הָאֲבָנִין בְּנֵי בַעֲרָלָה שִׁי' דָּאֵשׁ זָאָלֶן זָאָל הָאֲבָנִין צוֹ אֵיִין זְכָרוֹן פֹּון אֵיל פֶּאֲטִיר גַּם נִכְתֵּב שֵׁם כְּמֵר פֵּיִיבִלְמֵא"ן רוֹפֵא וְכְמֵר מִשֶּׁה זֶרְבֵרֶךְ פֶּ"ץ דִּיזֵי צִנּוּאָה לְיִיט זָאָלִין אַכְטוֹנֵג הָאֲבָנִין אוֹיֶף מִיִּין פְּרוּיָא אֹנִי' קִינְדִיר) וְבְכָל נְכֵסֵי דָאִית לִי וְהַפֵּל נִכְתֵּב בְּדֶרֶךְ הַצִּנּוּאָה וּבְרֵאוּתָהּ הָאִשָּׁה הַכְּתֵב הַנְּ"ל נִבְהִלָה מְאוּד מְאוּד וּבָכָה כְּמֵר נִפְשִׁי וְחָפְּשָׁה עַל בַּעֲלָהּ וְלֹא מָצָאָה וְנֶאֱבָד זְכָרוֹ עַד אַחַר חֲדָשׁ יָמִים יָצָא קוֹל הַבְּרָהּ בֵּין הָאֲנָמוֹת בְּעִיר פֶּה ק"ק טְרִי"ר שְׁמֵצָאוּ יְהוּדֵי אֶחָד בְּנֵהָר מוּזִי"ל בְּכֶפֶר פֶּאֲלִיץ שֶׁהוּא שְׁעָה אַחַת מִכָּאָן בְּכֵן שְׁלַחְתִּי תְּכַף אַחַר הָאִשָּׁה הָעֲלוּבָה מֵרַת בּוֹנֵל"ה הַנְּזַפְרַת לְעִיל וְשָׁאֲלִיתִי שְׁאֲלַת פִּיָּה אִם יֵשׁ לָהּ סִימָנִים מְוַכְהִקִים בַּגּוֹף בַּעֲלָהּ הַנְּאָבָד זֶה חֲדָשׁ יָמֵי' גַּם בְּמִלְבוּשִׁים שְׁלֵבֵשׁ בְּשַׁעֲהָ שְׁפָרַח וְהָאִשָּׁה הַשִּׁיבָה לִי שְׁבָאוֹתוֹ פִּעַם הִיָּה לְבוּשׁ בְּמִלְבוּשׁ בִּל"א (אֵיִין מוֹצִיִן לְעֵבִיר פֶּאֲרַב עִם כְּפִתוּרִים שֶׁל קִמְעֵל הָאָר וְגַם אֵיִין קִמְזוּל לְעֵבִיר פֶּאֲרַב) עִם כְּפִתוּרִים שֶׁל נַחֲוֶשֶׁת וְגַם שְׁהִיָּה לוֹ טִלִּית קֶטָן שְׁקוּרִין צַרְדִּיקִי"ל (וְנֹאֵר מִיִּט גִּישְׁטֵרִיִּפְטֵן קִלְמִינֵק) וְכְפִתוּרִים שֶׁל כֶּסֶף נְחֻתְכִים מְמֻנֵן וּבְגוּפּוֹ הִיָּה רוֹשֵׁם סְמוּךְ לְחֻזָּה בְּצַד שְׁמָאֵל שְׁלוֹ נוֹטָה לְצַד זְרוּעֵ שְׁלוֹ בִּל"א (אָז וּויָא אֵיִין לִינֵז אֹנְדֵ אֲנִיֶף אִזוֹ אֵיִין פֶּאֲרַב אָז וּויָא אֵיִין לִינֵז גַּם הָאֵט עַר אֵיִין שְׁרִיִים צִיִּיכִין אוֹיֶף זַיִן מִצַּח אֵיֶבֶר דְּעַם רַעֲכֻטִין אוֹיֶג) עַד כָּאֵן דְּבָרֵיָּה אִשָּׁה הַנְּ"ל וְכִשְׁמַעִי כֹל הַדְּבָרִים הַנְּ"ל שְׁלַחְתִּי עֲדִים פְּשָׁרִים וְגַם אֲנִי בְּעֲצָמֵי הַלְכָתִי לְכֶפֶר פֶּאֲלִיץ הַנְּ"ל וְהַפִּירוֹ הַעֲדִים הַנְּ"ל אֶת הַמַּת דָּוִד שְׁוויִיָּה הַנְּ"ל בְּכָל הַסִּימָנִים הַנְּ"ל גַּם הַפִּירוֹ הַעֲדִים אוֹתוֹ בִּט"ע בְּכִלְיוֹ וּבְזַקְנוֹ וּבְשַׁעֲרֵי רֵאשׁוֹ הֵיטֵב כְּמִבְּנָאָר לְפָנֵינוּ בְּגִבּוֹת עֲדוֹת אֶבֶל לֹא הַפִּירוֹ אוֹתוֹ בְּפֶרְצוֹף פָּנִים: (וְזֶה הַהֲעֲמַק מַגּוּף גִּבּוֹת הַעֲדוֹת הַנְּ"ל שְׁנַגְבָּה) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּמוֹתֵב תִּלְתָּא וְכו' אֶתָּא לְקַדְמָנָא אַבְרָהָם בֶּן מֵהוּר"ר יְחִיאֵל מְלַמֵּד: וְהַגִּיד בִּת"ע יוֹם ה' כ"ו נִסָּן בֵּין אֵיֶף אֹנְדֵ מִשֶּׁה זֶרְבֵרֶיךְ שְׁוויִיָּה גִנְגִין לְפֶאֲלִיץ אֹנִי' אָז מִיר זַיִן הִין גִּיקוּמִין דָּאֵשׁ מִיר הָאֲבָנִין דְּעָן נְטִבַע גִּינְזַעְהֵן אִזוֹ הָאֲבָנִין מִיר תְּיִכְף דְּעַר קַעֲנַט בִּט"ע אֵלֶשׁ דְּעַר דָּוִד שְׁוויִיָּה אִזוֹ מְטִרִיר דְּהִיִּינוּ פֹּון הָעָרִין זָאָגִין אֵין וּוּאֵשׁ פֶּאָר אֵיִין קִלְיִדִיר עַר מִכָּאָן אוֹוַעַק גֶּאָנְגִין אִזוֹ זוֹלְכֵי קִלְיִדִיר הָאֲבָנִין מִיר אָן גִּיפּוֹנְדִין אָז וּויָא דָּאֵשׁ נְוִיִיב גִּינְזַאָגֵט הָאֵט כְּנ"ל גַּם הָאֲבָנִין מִיר גִּינְזַעְהֵן נֶאֱאָה דָּיָא סִימָנֵי הַגּוֹף וּוְעִלְכִישׁ אֹנִי דְּעַר אַב"ד בְּפּוֹלִין הָאֵט גַּם וּויָא אִשְׁתּוֹ הַנְּטִבַע הָאֵט גִּינְזַאָגֵט דָּא הָאֲבָנִין מִיר גַּם כֵּן דָּיָא סִימָנִים גִּיפּוֹנְדִין נִיט וְוִיִּט פֹּון זַיִן חֻזָּה צוֹ דְּעַם אָרִים צוֹ אִזוֹ גִּיּוּעֶזֶין אָז וּויָא לִינֵז גְרוּשׁ אֹנְדֵ וּוּאֵר אֲנִיֶף אִזוֹ אֵיִין צְבַע אָז וּויָא אֵיִין לִינֵז וּבְצַד שְׁמָאֵל כְּדְבָרֵי הָאִשָּׁה גַּם בְּיוֹם מְחֻרַת בִּשְׁבַת קוֹדֵשׁ הָאֲבָנִין מִיר וּוִיִּדֵר גִּינְזַעְהֵן אוֹיֶף זַיִן שְׁטִירֵן אֵיֶבֶר דְּעָן רַעֲכֻטִין אֲוִיג אֵיִין שְׁרִיִים צִיִּיכִין גַּם אֵן זַיִן זְקָן וּשְׁעָרוֹת רֵאשׁוֹ וְיָדָיו שְׁעִירוֹת דָּא הָאֲבָנִין

מיר אים וואויל דער קענט גם אין זיין האלז איז קורצליך אונ' זיין גיוועזין וויא בתייו אביר אין זיין פנים איז ניט צו דער קעגן גיוועזין פללו של דבר ברי לי פשמש אלז ער דוד שווייך איז ולא אחר עד פאן לשונו של פמר אברהם מלמד וכה"ג העיד משה זרברייך ומשה שווייך וקעתיק עוד הרבה עדים שהעידו פולם בסניגון זה כמו שהאריה בהעתיק עדותן בכו אמרתי לשאול את האורים ותומים של אדוני מ"ו הגאון המפורסם מהר"ר יעקב אב"ד ור"מ דק"ק ווירמייש"א נר"ו והוא יורה לי דרך אשר אלה בה ואת המעשה אשר אעשה הקטן בנמיין קאבריוחונה פה טרייר והמדינה: תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי ואף שראשי ואיברי פבידין עלי פי פבד ממני הדבר להיות ראשון לבית יעקב לדלות דורא רק לפעמים נעשתי סניף לאריות אשר קדמו ולא להיות ראש וראשון בהיתרא היתר עגונה מי יתן אחריש יחרישון אף ורק לגודל הפצרת השואל ומפני תקנת עגונה אמרתי להשיב בקצרה פי אין דרכי להאריה בדברים של מה בכך בחודדים שאינם קודמין לליבונה ליבון הלכתא ולבא בגבול שפכר גבלו פוסקים ראשונים ואחרונים.

ומי יבא אחריהם להעלות על פי הסוגיא פמה דמסיק תעלה מבי פרבא לסתור דבריתם חס ושלום או להוסיף או לגרוע בגרעון פתב או להכריע בין הרים גדולים הרמים אשר פבר ביררו וליבנו הראשונים וגם האחרונים רבו כמו רבו ולא הניחו מקום להתגדר בו והפל ערוף לפנינו ומוכן בש"ע וקונטרס עגונות של הח"מ וב"ש ותשובת מהרח"ש וחסן ישועות גם שלא להתנאות ולהתנאות בשל אחרים להעתיק דבריהם באורף פי מה לי לכפול הדברים להעתיק מספר אל ספר אין זה רק טרחא שלא לצורך בהשחתת הנזיר ודיו רק דרכי להשיב בקצרה לפי תואר הענין ומהות השאלה לחדש בה דבר ומסקנת הפוסקים להלכה וזהו באמת תוכן השאלה לצרף סימני פלים עם סימני הגוף פבר מלתי אמורה ונדפס בשמי וזכרי בתשובת חינוך בית יהודה סי' קל"ב יע"ש ובסי' קכ"ט עד סי' קל"ב גם בתשובתי שבות יעקב חלק ראשון סי' צ"ט פתבתי שם שיש לצדד להקל בסימני פלים אם יש עוד צד להיתר דלא חיישינו לשאלה וכן צדדתי פמה פעמים להתיר מה"ט גם יש צד להקל דלא חיישינו לשאלה דכל מלבושיו פמוןכר בדברי אחרונים בתשובותיהם ואף גם בציצית שפטלית קטן לא מושלי אינשי פמבואר בתשובת מהרי"ט סי' ל"ה יע"ש ומטעמים פאלו הסכמתי עם גיסי הגאון והמפורסם מהר"ד אפנהיים נר"ו למעשה להקל בכה"ג גם י"ל בנדון שלפנינו פינון שפברח בחזקת מטורף ומשוגע לא חיישינו לשאלה פלל פי בני אדם מונעים עצמן מפת משוגעים פינון שהם משלשה שפגיעתן רעה איברא פד מעיינן שפיר יראה להיפך דבנדון דידן אין שום צד סבר' להקל מפל הטעמים אלו חדא דאף דאין דרכם של בני אדם להשאיל פלים פאלו או פל מלבושיו שלבש מ"מ אין מביאין ראיה לשוטים ולא מן השוטים שהרי פל עסקיהם מעשה שטות ושגוען שלא פדרף פל אדם וזה שגוען שלהם וזה ג"כ פרח בחזקת שגוען ואף אם נאמר שבני אדם מונעים עצמן מהם ואין דרכם להשאיל מהם שום דבר פי מרחיקים מהם פל האפשר מ"מ פינון שא' מן הסימנים של שוטה ומבנהלים ומשוגעין שהולכין ומפשיטין עצמן ערומין וכדאית' ברמב"ם פ"ט מה' עדות ובטח"מ סי' ל"ה יע"ש א"כ יש לחוש שהפשיט מלבושיו והשליכם ואזיל לעלמא ואחר מצאו ולבש פל מלבושיו או לקחם מאתו פינון שפכלל שוטה יחשב ובשגוען ינהג מאבד מה שנותנים לו ואף מתוך הצנואה שכתב נראה וניכר קצת פאלו הנה חכם בדעתו קצת מ"מ לא יאה

אֵלָא פְּעִיתִים שׁוֹטָה וְעִיתִים חָלִים דְּהוּי מ"מ דַּעְתּוֹ שְׁגִישָׁתָא כְּמִבְּנָאָר בַּא"ע וְגַם מְכַתְּבוּ
נִיכְרָ שֶׁהוּא הִיָּה שׁוֹטָה גְּמוּר שְׁכַתְּבַ שְׁמֹנְכָרְח לְהִיּוֹת נְאָבְד מִן הָעוֹלָם אִם עַל חֲטָיו לֹא חָס
אִיךָ יַחוּס עַל מְלַבּוּשָׁיו וּמִי הִכְרִיחוֹ לְכַף וְלֹא דִבְרֵי חֲכָמִים בְּשׁוֹטָה כְּזֶה גַם אֵין מְקוּם לִזְמֵר
נַעֲשֶׂה חִיפּוּשׁ אִם שׁוּם אָדָם רָאָה בְּגָלִיל זֶה שׁוֹטָה כְּזֶה הוֹלֵךְ עֲרוֹם וּמְדַלִּית לִיָּה, קָלָא לֹא
נִיחּוּשׁ לְזֶה זֶה אֵינוֹ דְּהָא מִתּוּף הַשְּׂאֵלָה מְבֹאָר שְׁחַפְּשׁוּ וּבְדַקּוֹ וְהִרְצִים יִצְאוּ דְחוּפִים וְלֹא
מְצָאוּ פְּלִל אֲפֹשֶׁר לִזְמֵר שְׁפָרְח לִיעָרִים וְכַדּוּמָה בְּמִקּוּם שְׁאֵין יִשׁוּב בְּנֵי אָדָם לְכֵן נ"ל
פְּשׁוּט דְּמַצַּד מְלַבּוּשִׁים אֵין שׁוּם צַד הִתֵּר בְּשׁוֹטָה כְּזֶה גַם אֵין לְהִתֵּר מִפַּח הַפְּתַב שְׁכַתְּבַ
שְׁמֹנְכָרְח לְהִיּוֹת נְאָבְד מִן הָעוֹלָם אֵין רָאָה בַּמ"נ אִם נִחְשָׁב לְחַכְּם וּפְקַח אֲמַרִּינוּ דְּגִזִּים
וְלֹא עֵבִיד וְאִם נִחְשָׁב אוֹתוֹ לְשׁוֹטָה פְּשִׁיטָא שְׁאֵין רָאָה מְדַבְּרוֹ וְכַתְּבוּ אִף אִם בְּאֵנוּ לְצַדֵּד
הִתֵּרָא דְּהָא אִיתְתָּא הֵינּוּ מַצַּד סִימְנֵי וְהַפְּרַת גּוּפוֹ וְאֵע"ג דְּלֹא רָאָה מִיָּד שְׁהוֹשֵׁלֵךְ מִן
הַמִּים מ"מ הָא מְבֹאָר בַּא"ה סִימֵן י"ד סְעִיף כ"ו דַּע"י סִימְנֵי מְבֹבְהָקִים אִפִּי אֲשַׁתְּהִי
מִתִּירִין אֲשַׁתּוֹ וְכֵן הַסְּכַמַת תְּשׁוּבַת אַחֲרוֹנִים וְסִימְנֵי אֵלוֹ הוּוּ סִימְנֵי מְבֹבְהָקִים לְפִי הַסְּכַמַת
רוּב הָאֲחֲרוֹנִים דְּאִפִּילוֹ רִנְשָׁם שְׁבַגּוּפוֹ אִם מְצַמְצֵם הַמְּקוּם הוּוּ סִימֵן מְבֹבְהָקִים וְכ"כ הַב"ח
בְּתְשׁוּבָתוֹ ס' פ"א וְכֵן הַסְּכַמַת ט"ז וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים גְּדוּלֵי עוֹלָם כְּמִשְׁמַעוֹת סוּגְיָא דְּש"ס
נִקְבַּ אֶחָד שְׁבַצַּד אוֹת פְּלוּנֵי גַם בְּנִדּוֹן הִנֵּה הוּוּ צְמַצּוּם מְקוּם שְׁאֲמָרוּ שְׁהִיָּה בְּגוּפוֹ רִנְשָׁם
לְצַד חֲזָה בְּצַד שְׁמָאֵלוֹ נוֹטָה לְצַד זְרוּעַ שְׁלוֹ (וְוִיא אֵינּוּ לִינּוּ גְרוּשׁ) פְּשִׁיטָא דְּהוּי סִימֵן
מְבֹבְהָקִים לְדַעַת אַחֲרוֹנִים אֵלוֹ גַם מַה שְׁאֲמָרוּ אֵינּוּ צִיכִין אוּיָּף זֵינּוּ שְׁטִירֵן אֵיבְרֵן זֵינּוּ רַעֲכָט
אוּיָּף) הוּוּ נְמִי סִימֵן מְבֹבְהָקִים כְּמִבְּנָאָר בְּבִי שְׁמוּאֵל ס"ק ע"א בְּשֵׁם הַט"ז דְּאִם אָמַר שֵׁישׁ
לוֹ רִנְשָׁם תַּחַת עֵין וְאֵינוֹ יוֹדַע תַּחַת אֵינֶה עֵין לֹא מְהַנִּי מִשְׁמַע דְּאִם יוֹדַע וְאוּמַר תַּחַת אֵינֶה
עֵין דְּהוּי סִימֵן מְבֹבְהָקִים וְלִמְעַלָּה כְּלִמְטָה פְּשִׁיטָא וְכ"ש לְפִי דַּעַת גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים
דְּאִפִּילוֹ סִימְנִים אֲמַצְעִים מְצַטְרָפִין יַחַד וְסוּמְכִין עֲלֵיהֶם מְלַבֵּד שְׂאָר סִימְנִים כְּגוֹן הַפְּרַת
זְקֵנוּ וְשְׁעָרוֹ וְיָדָיו שְׁעִירוֹת שֶׁהוּא ס' שֶׁל יִצְחָק בְּבִנוּ וְצִוּוּאָרוֹ קָצָר וְעַב אִף שְׁאֲפֹשֶׁר לִזְמֵר
דְּלֹא הוּוּ סִימְנֵי מְבֹבְהָקִים וְכֵן שְׁעָרוֹ וְזִקְנוֹ כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' צ"צ סִימֵן מ"ה מ"מ לֹא גְרִיעֵי
מִסִּימְנִים אֲמַצְעִים דְּמַצְטְרָפִין יַחַד וְכ"ש שְׁנֵי סִימְנִים רִאשׁוֹנֵי דְּהוּי סִימְנִים מְבֹבְהָקִים
לְרוּב הָאֲחֲרוֹנִים וְבַר מִן דִּין אִף אִם נִחוּשׁ לְדַעַת הַמְּחַמִּירִין מ"מ הו' ס"ס דְּפִלּוּגְתָּא חֲדָא
דְּלִמָּא קי"ל כְּהַפּוֹסְקִים דְּרוּשָׁם בְּמִקּוּם יְדוּעַ מְקַרִּי ס' מְבֹבְהָקִים וְאֵת"ל דְּלֹא הוּוּ סִימֵן מְבֹבְהָקִים
דְּלִמָּא קי"ל כְּהַפּוֹסְקִים דְּמַצְטְרָפִין שְׁנֵי סִימְנִים אֲמַצְעִים יַחַד מְלַבֵּד צִירוּף עוֹד סִימְנִים
שֵׁישׁ כְּאֵן וְכַה"ג הַסְּכַמַת רוּב אַחֲרוֹנִים דְּהוּי ס"ס גְּמוּר בְּסִפְיָא דְּפִלּוּגְתָּא וְסִמְכִינוּ עַל זֶה
בְּעַגּוּנָא דְּאִתְתָּא אִף שֵׁישׁ אֵינֶה אַחֲרוֹנִים שְׁמִפְקָפְקִין עַל סְפַק סְפִיקָא כְּזֶה דְּהוּי רַק חֲדָא
סְפִיקָא וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּרִישׁ כְּתוּבוֹת שֶׁם אוּנְס חַד הוּא מ"מ כְּבַר הוֹכַחְתִּי בְּסִפְרֵי מְנַחַת יַעֲקֹב
וְת"ש בְּקוּנְטָרְס הַסְּפִיקוֹת מְחוּדָשׁ נִי"ו וְבַס"ק נִי"ו דַּעֲיָקָר כְּדַעַת הַמְּתִירֵן וְכֵן רָאִיתִי
בְּתְשׁוּבַת פְּרַח מִטָּה אֶהָרֵן ע"ש וְתוֹ יֵשׁ לְצַדֵּד הִתְרָא מַחְמַת שְׁפָל הַעֲדִים סִימְנֵי בְּדַבְּרֵיהֶם
(עֵשׂ אִיז קִינּוֹ) סְפַק בְּעוֹלָם שֶׁהוּא הוּא דוּד שׁוּוּיָיָךְ נִרְאָה וְנִיכְרָ שֶׁהַפִּירוֹ כֹּל גּוּפוֹ וְאֵיבְרֵיו
בַּט"ע גְּמוּר מְלַבֵּד פְּרָצוּף פְּנִים לְדַעַת גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים וְגַם (כְּמַר אַבְרָהָם פְּרִידְבוּרְג) הַעֲיֵד
בְּעוֹדוֹתָיו (אוּנ' דַּעַר שְׂרָאָם אִיזַט מִיר ג"כ בִּיקְעֵנְטִלִיךְ גִּיוּוְעִזִּין בְּחִיָּיו) מִשְׁמַע מְלַבֵּד סִימֵן
הַשְּׂרָאָם) שְׁהִיָּה לוֹ בְּפָנִים הִיָּה נִיכְרָ אוֹתוֹ מְקוּם בְּפָנִים בַּט"ע וְא"כ אִפִּשׁ לִזְמֵר אֲפִילוֹ
מֵאֵן דַּס"ל דְּסִימֵן בְּמִקּוּם מְיֻחָד לֹא הוּוּ סִימֵן מְבֹבְהָקִים מ"מ פִּינּוּ שֵׁישׁ לוֹ ט"ע בְּאוֹתוֹ מְקוּם
שֶׁל הַסִּימֵן יֵשׁ לִזְמֵר דַּעֲדִיף כְּדַאֲמַרִּינוּ בְּחֻלּוּן פ' ג"ה דַּט"ע עֲדִיף מִסִּימְנֵי וְלֹא דוּקָא

אט"ע בצורות הפנים קאמר דהא אפילו אט"ע דקלא מהני כדאימא שם אע"ג דביבמות
מבואר דהפרת פנים פולו בעינן דהיגו פדחת והלחיים והחוטם יע"ש מ"מ סימן בפנים
במקום מיוחד עם ט"ע באותו מקום היטב אפשר דלית מאן דחולק ואף דלא נעלם מאתי
דבאשתי אחר שהוציא מן המים לא מהני ט"ע פלל מ"מ יש לצדד ולצדד פל זה
לסימנים דלעיל להיתרא ברם פינון שהדבר זה נעשה בקרוב ועדיין לא אבד זכרו אין
להתיר את אשה זו עד מלאת י"ב חדש מיום שנאב' אם לא ישמע ממנו תוך זמן זה שהוא
קיי אז אבד זכרו בין הסי' וזכר לדב' נשפחתי כמת מלב וכ"כ בתשו' סי' והוב' ג"כ
בקונטר' עגונ' בשמו יע"ש וכדאימ' ברש"י בבב"ב דף נ"ח ע"ב (ועפ"ז מןושב מה שהניח
תוספו' בתימא על רש"י בב"מ דף כ"ד ע"ב ד"ה לבתר תריסר ירחי שתא ע"ש) ואל
תמה המתמה איך נחמיר עליה ולעגן אותה עד תשלום י"ב חדש הלא הרבה חשו חכמים
לתקנות עגונות כמבואר בש"ס וכל הפוסקים איך נחוש פאן להחמיר עליה ולעגנה אותה
י"ב חדש עכ"פ אי משום הא לא תברא דהרי מצינו דגם חכמי הש"ס לא קפדי על עגון
כזו כדאי' ביבמות דף קכ"א ע"ב האי נכרי דהוי קאמר לישראל קטיל אספסתא ושדי
לחיוואי בשבתא ואי לא קטילנא לה פדקטילנא לפלוני בר ישראל שמעיה דביתהו ואתי
לקמיה דאביי שהני' תלתא רגלי' ע"ש ברש"י דללשון שני המתין כל השנה פולו ולא
חש לעגון של שנה אחת ואפילו בחיי בעלה מצינו דיוצאין שלא ברשותה שתיים ושלש
שנים ש"מ דלא חיישינן לעגון פי האי וכן משמעות הרא"ש שם פ' אע"פ דהטעם משום
עגון יע"ש אפ"ה לא חיישינן לזמן מה לכן נ"ל פשוט בנדון שלפנינו יש לה להתין עד
פלות שנה שנאבד זכרו ואז תצא הדבר בהיתר לעלמא אשת (דוד שווייף) ובתנאי פכול
ומכופל שיסקימו עוד על היתרא דא עוד שני רבנים גדולים ומפורסמים ואז אף ידי תפון
עמהם כנ"ל הקטן יעקב: שאלה קטז הא דאימא במתני' ריש פירק האשה רבה שהלה
בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלה וניסת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה
והולד השני ממזר דאוריית' אמאי לא אמרינן פינון דנשאת ברשות ב"ד וכל דמקדש
אדעתא דרבנן מקדש ואפקועי רבנן רבנן לקידושין מיניה כדי שלא להרבות ח"ו ממזרים
בישראל כדמצינו כמה פעמים בש"ס דאפקוה רבנן לקידושין מהאי טעמא תשובה הנה
לכאורה נראה שפונות בזה הקושיא והסברא לפרש"י בשבת דף קמ"ה על הא דתניא
ביה מנשה ואין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד פירש"י לעדות אשה לומר
לאשה מת בעלה דאקילו ביה רבנן משום עיגונ' וכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש
ואפקועי רבנן לקידושין מינה עכ"ל אכן מ"מ לק"מ ולא ידעתי איך נעלם מאתך מה
שפרש"י להדיא שם ביבמות ונ"ל ואע"ג דהימנא רבנן לעד א' באשה משום עגונה
דטעמא משום דהיא גופא דייקא ומנסבא והא דלא דייקא קנסי לה עכ"ל ומבואר בש"ס
שם דף צ"א דאפי' נשאת בשני עדים ג"כ קנסינן לה ולא אמרינן מה ה"ל למיעבד
דקנסינן לה משום דלא דייקא קודם שנשאת והכי קי"ל כמבואר בא"ע סי' י"ז סעיף צ"ו
וא"כ מעיקרא לא קשה פלל קושיות דמש"ה לא אפקה רבנן לקידושין מינה משום קנס
דלא דייקי ואל תשיבנו מהא דאבעי' בש"ס טעמא דעד אחד מהימן משום דאיהו דייקא
ומנסבא או משום מילתא דעבידא לגלויי ולא אפשטי האי אבעי' ואם איתא תפשוט לי'
מתני' דמוכח דמשום דדייקא ומנסבא ולהכי אף שנשאת ע"פ ב"ד ועדים תצא מזה
ומזה והולד ממזר מטעם קנס דלא דייקא אי משום הא לא תברא דהרי כבר כתבו תוספות

שם ד"ה עד א' ביבמה וכו' דנדאי הטעם משום דדייקא ומנסבא אלא דבעי אי הטעם נמי משום דעבידא לגלויי יע"ש וכל זה ברור אכן בתשובת פנים מאירות סי' פ"ט נראה ששנעלם ממנו סוגיא זו והתוספו' לכן כתוב שם מ"ש ונהשיג על פירש"י ולא דק כלל ובייותר שהוא עצמו בתשובה סי' נו"ן הביא דברי תוספות אלו ובחנם השיג על פי' רש"י נ"ל הקטן יעקב: שאלה קיז שאלה מעשה שהיה פה היה סיעה של בני אדם שהלכו בדרך ואחד מהם אשתו עמו ויהי לעת ערב והלכו למלון אחד סמוך ליער ומצאו שם אנשי בליעל רוצחנים שהמה מועדים להרוג נפשות על עסקי ממון וכאשר ראה שצרתן צרה שעמדו עליהם להרוג אותם ולא שמעו בהתחננו עליהם על נפשותם אז הפקירה עצמה האשה ברצון בעלה ישראל וע"י פן הצילה אותם ועכשיו בא בעלה לשאול אי אשתו מותרת לו כיון ששנעשת מצד אונס רציחה ברצונה ואשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה או יקבל שכר על הפרישה וכיצד יתנהג עמה: תשובה הנה לכאורה דין זה פשוט וערוך לפנינו בתשובת מהרי"ק סי' קס"ח שכתב ונ"ל דאפי' היכא שאין כאן נדנד עבירה בבעילתה כדי להציל כל ישראל כמו יעל אשת חבר הקני ואסתר שהמציאה את עצמה לאחשורוש בשעה שלא הי' תובעה כדי שיתאונה לה ויהא נח להתפתו לעשות לה בקשתה אפ"ה נאסרה על מרדכי בעלה עכ"ל הרי להדיא דהיא אסורה לבעלה ישראל והא דאמרינו עד השתא באונס נ"ל הפנונה לפי שלא הייתה מתרצת עד שתבעה אחשורוש בפה ומפני אימת מלכות הלכה אצלו משא"כ בשאין האימה מחמת הבעילה רק גזירה אחרת עליה ועל רבים והיא מתרצת מרצונה הטוב לבעילה משום הצלה אף ע"ג דשפיר עבדה להצלת עצמה והרבים ומקרי אנוסה לענין זה דלא מיענשא עליה כיון דעשתה לשמה כמו יעל ואסתר מ"מ כיון דבעילתה הייתה ברצונה נאסרה על בעלה ובזה נלע"ד מיושב מה שנראה לכאורה בסוגיא דש"ס דמגילה תרי סוגית דסמרי אהדדי דבדף ט"ו ע"א אית' כאשר אבדתי אבדתי כשם שאבדתי מבית אבא פה אובד ממך ש"מ דמיקרי רצון ונאסרה על בעלה ושם באותו דף ע"ב איתא כיון שהגיע לבית הצלמים נסתלקה ממנה שכניה אמרה אלי למה עזבתני שמה אתה דן אותי מזיד פשוטג ואונס כרצון הרי שמחשב הליכה זו להצלה לאונס אלא דעיקר החילוק פדעת מהרי"ק דאע"ג דהוי אונס ולא מיענשא עליהם מ"מ כיון שעיקר בעילתה הייתה ברצונה נאסרה על בעלה ומהרש"א בחידושי אגדות רוצה להוציא סוגיא זו מפשטיה בשביל קושיא זו גם בחידושי הרי"ף שם על אגדה זו הרגיש בקושיא זו ותירץ קרוב לזה ונ"ל ואפשר לומר אף ע"ג שלענין הביאה הייתה אסורה למרדכי דוקא לענין הביאה לפי שתחלתה הוי באונס וסופו ברצון דיצר אלבשה אבל לענין פניסתה לבית הצלמים זו מאליה מ"מ אונס הוא עכ"ל ובאמת לכאורה דבריו תמוהים מאוד דאם נחוש לזה א"כ מתחלה שהיתה טובלת לחיקו של מרדכי ג"כ נחוש לזה שתחלתו באונס וסופו ברצון ולאסריה ליה פהא דאמר אבנה דשמואל בכתובות דף צ"א ע"ב אלא ודאי דזה אינה חזא דאין הלכה כאבוב דשמואל בזה וכדמסי' רבא התיב וכן הסכמת כל הפוסקים ועיין ברמב"ם פכ"ד מה' אישות ובטא"ה סי' נ"ו ועוד דהא כתבו תוספות שם ד"ה אסורה לבעלה שפא תחלתה באונס וכו' ואין להקשות מאסתר דצדקת גמורה הייתה עכ"ל הרי להדיא דבאסתר אין חוששין כלל שמה סופה הייתה ברצון ומ"מ כדי שלא להשוותו לבעל הרי"ף לשגגה כזו שנעלם ממנו כל זאת צריכין לדחוק ולומר בדבריו זצ"ל דכוננתו דמתיראת הייתה אסתר דלמא

באותו פעם משום חבת הצלת ישראל יהא סופה ברצון גמור אכן לדעת מהרי"ק אין צורך לדחוקים אלו ומעיקרא לק"מ וכן נ"ל ראיה ברורה ממשנה ערוכה דכתנפת דף ק"ו האשה שנחבשה ע"י נפשות אסורה לבעלה והספמת התוספות והרא"ש שם וכן דעת רוב פוסקי דאפילו לבעלה ישראל אסורה דשפא נתרצת שלא יתרגנה וכ"פ בתשובת פסקי מהרא"י סי' צ"ב וכ"פ רמ"א בש"ע סי' ד' סעיף י"א בהג"ה ואם איתא דכה"ג חשוב אונס גמור אמאי אסורה לבעלה ישראל אפי' עשתה רק להצלת עצמה מ"מ הא מבואר בי"ד סי' קנ"ז סעיף א' בהג"ה פל מקום שנאמר יתרג ואל יעבור אם עבר ולא נהרג אף ע"פ שחלל השם מ"מ מיקרי אונס ופטור וא"כ אמאי תהא אסורה לבעלה ישראל אלא ודאי דהחילוק הוא פדעת מהרי"ק וכמ"ש דקשאונס והאימה הוא על הביאה עצמה אז היא מותרת משא"כ אם ביאתה ברצון רק שע"י פן הצלתה מצויה אף דשפיר עבדה מ"מ יש לאסרה לבעלה ישראל ואף שבתשובת בית יעקב סי' ל"ט האריף לסתור דברי מהרי"ק ולצדד היתרא בנדון פזו ובאמ' גרם לו שלא עיין בגוף תשו' מהרי"ק וראיותיו שהם ברורי' ואלו ראה וינדע לא היה חולק פי דברי מהרי"ק מוכרחי' גם מ"ש שם בתשובת בית יעקב לחלק בין היכא שמסופקת שפא לא תציל אסורה לבעלה משא"כ היכא שפבר הצילה ע"ש וזה אינו דהא מהאי סוגי' דכתנפת באש' שנחבשה מוכח דאפי' דכבר הצילה ג"כ אסור' כדע' מהרי"ק יע"ש גם מיעל ואסתר שהכניסו עצמ' לספק זה יוכיח שקל כה"ג מותרת לעשו' פי כל כה"ג הצל' מצויה היא וכדאי' פ' אין מעמידין ד' כ"ה ע"ב דאש' פלי זייגה עלי' וניצלת ומצלת בנדאי והעיקר פדעת מהרי"ק לכן נ"ל דאשה זו אסורה לבעל' אף שאין פאן נדנוד עבירה שעשתה להצלת רבים מ"מ נאסרה לבעלה כמו יעל ואסתר איברא אם ביאתה ג"כ היתה באונס ממש פשוט להיתר דאם נתפש' מותרת ואין מקום לבעל להחמיר על עצמו מצד החוקרא וחסידות דא"כ מרדכי שהיה צדיק ומ"מ לא היה פורש עצמו פעם ראשון רק שהיית' טובלת עצמה לחיקו של מרדכי והא דטובלת עצמה כבר פירש"י שם וז"ל מחמת נקיות שלא תהא מאוסה לצדיק משכיבתו של אחשורוש עכ"ל וככה יש לנהוג גם הוא ולא להפריש ח"ו מאשתו הכשרה אכן לענין לפרוש הימנה שלשה חדשים משום הבחנה צ"ע עיין בתוספות שם במגילה ובא"ע סימן י"ג סעיף ו' בהג"ה נ"ל הקטן יעקב: שאלה קיח מהרב המופלא מהור"ר משה חאגיז מאמשטרדם וז"ל מעשה אירע בעירנו ק"ק קאסיל שאדם אחד נשוי ויש לו בנים עמה קדש אלמנה אחת דרף שחוק והיא קבלה ג"כ דרף שחוק כפי מה שאומרי' הם לע"ע ועל זה נעשה קבלת עדות במוטב תלתא ישבו ב"ד חשוב לחקור עדים במעמד המקדש נאבי האלמנה במקום בתו וזה נוסח העדות העיד משה הפהן אחר שנגזר עליו מב"ד בת"ע בא"ל יו"ע וכו' אמר איף יום אחד לפני ערב ר"ה תע"ח נכנס לבית הקצין ואודה חיים מורילו ואח"כ כמו שעה בא הר"ר ידיד' לוצאט והי' מדבר עם האלמנ' מ' גוטלא בת יאודת הנ"ל בהליכה ע"ד לסליחות ודברים אחרים ובנד' ידיד' הנ"ל היה ב' טבעתים א' עם אבנים טובות וא' משער הסוס ואלמנה הנזכרת אומרה לו שיראה לה הטבעת הנ"ל וידיד' הוציא הטבעת משער הסוס ונתן באצבע קטנה של האלמנה הנ"ל ואמר לה הרי את מקודשת לי ואינו זוכר אם עוד אמר לה איזה דברים אחרים על ענין זה ומשה פהן הנזכר אמר לו אלו היתה הטבעת טובה היתה מקודשת לה להיות פאן שני עדים וידיד' השיב אינו שנה כלום שוב פא טובי' לפני ב"ד ונגזר עליו פנ"ל והגיד איף

נקרא ללקח לבית יאודה חיים מורילו הנ"ל ואינו זוכר בפרט איזה יום היה ועמד שם וראה איה ידידי לקח טבעת שער הסוס ושם באצבע קטנה של מרת גוטלא הנ"ל ואינו זוכר מה שאמר לה רק שמע שאמר מלת לה ועל הדברים האלה התחילו לצחוק עכ"ל מלה במלה ונדעת הרב השואל היה לחוש לדעת האוסר: תשובה ונ"ל הנה באמת בתחלת קבלת העדות ראיתי תינהא גדולה שקבלו הב"ד העדות שלא בפני האשה ואפשר דאף למאן דס"ל בח"מ סי' כ"ח דאם קבלו שלא בפניו בדיעבד הוי קבלה מ"מ בדיני נשים דדמי לדיני נפשות לדעת קצת פוסקים אפשר דאפי' בדיעבד לא הוי קבלה וכה"ג כתב בתשובת מהרש"ל סי' י"א ויעניין בטא"ה סי' י"א ומ"ב אף קצת תשובת אחרונים סברי דלענין קדושין מקבלין שלא בפני בעל דין דכ"ע בעל דבר ניהו ולאפדושי וענין בתשובת דברי ריבות ובלקחם רב סי' כ"ג ולפי זה גם מה שאומר העד שני ששמו טובי' שאינו יודע בפרט איזה יום ואי נימא כמאן דס"ל דעדות נשים דמי לד"נ קבעי דרישה נחקירה וקי"ל בד"נ אם אמר א' מהם אינו יודע עדותו בטיילה פמתני' דריש פ' היו בודקין אף לפי שראיתי בכל דברי מר ושאר תשובת גדולי רבנים שהעתיק מר מענין לענין באותו ענין שלא הרגישו כלל בדברי אלו בנדאי שלא חשו לדעה זו וס"ל עיקר פדעת האומרים דדמי לדיני ממונו' ומה שלא קבלו לכתחלה עכ"פ העדות לפני האשה אפשר דהעדי' היו נחפזים ללקח למד"ה ושלחו לה ולא באה פדאי' בח"מ סי' כ"ח וישים מר עיינו בתשובת ד"ר סי' ה' ע"כ אמרתי שלא לעור' בדבר זה עוד פאשר עתה עת לקצר מחמת טרדת דיני דפסקא ובגוף הגדון ראיתי שכתב מר תוף תשובתו ונ"ל שאם באמת הדברים היו מגיעין לידי מדה זו שהיינו יכולין לברר וללבן שאין פאן אלא עד אחד או נדאי היה הפתוח פתוח לפנינו להתיר' בלי ספק כי מי לא ידע בכל אלה עכ"ל ואף שבש"ע שלפני זו הגיה רמ"א להחמי' פדעת הסמ"ג בקידוש בעד אחד מ"מ לא היה חושש מר לכלה פינון שהוא והיא מכחישים ואומרים שלהשטות נתפנוין ועד אחד בהכחשה כה"ג לאו פלום הוא כמבואר בש"ס ובתשוב' גדולי ראשונים ואחרונים וענין בתשובת מהרי"ט ח"א סי' ט"ו ובד"ר סוף שאלה ח' בשם פמה גדולים ע"ש וכ"ש בגדון דידן דאיכא עד המסייע להם שהוא טובי' שאמר ועל הדברים האלה התחילו לצחק וגם שאר אנמדנות דמוכח פאשר האריכו המתירי' בתשובותיהם ועל דא קסמיה מר להתיר אלו היה פאן עד אחד אלא שמכ"ת חשש בשני עדים וכתב ונ"ל כי החסרון הזכרון לא יחשב לדבר זה כמאן דלית' ובתחלת לשונו כתב מכ"ת ונ"ל פינון שנתן הוא ואמר הוא בפני עדים האחד הוא ר"מ הפהן והב' הוא הר"ר טובי' שראה איה ידידיה לקח הטבעת משער הסוס ונתן באצבע קטנה ושמע שדיב' אליה רק שאינו זוכר מה שאמר לה שאין בזה נדאי הכחשה דהא אינו אומר שלא דיבר דבר כי אם לה אלא הרי הוא אומר שאמר ודבר עמה אלא שאינו זוכר כי אם מלת לה אפשר שהיום או למחר יזכור ולא גרע דין ערוה החמורה מדין שבועה החמורה דפסקו דאין להשביע היכא דאיכא למיחש שיתברר הדבר עכ"ל דמר בתוספת ביאור בדעתו הרחבה והנה לבבי לא כן ידמה פינון שהעד הב' הוא הר"ר טובי' לא אמר כלל שזכר שדבר עמה על עסק קדושין רק שנתן לה ואמר לה מי יימר שנתן לשם קדושין או אמר ענין קדושין דלמ' במתנה או בפקדון או לשום דבר אחר נתן לה ואמר או באמת לשחוק בעלמא פאשר טענו הוא והיא והעד מסייע שהתחילה לצחוק ומ"ש מכ"ת פינון שאמר שאינו זוכר אפשר שהיום או למחר יזכור זה אינו פלום

פינון שפבר הגיד בב"ד שאינו זוכר אף דאדכורי ליה בב"ד מענגן קידושין פאשר אמר העד הראשון ואפ"ה לא אדכר כלל מענגן קידושין שוב אינו נאמן דכינון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ומ"ש מכ"ת ולא גרע דין ערנה התמורה מדין שבועה חמיר' אין זו ראיה מוכרחת דהרי שבועה תמורה ממנו דהרי בכל התורה כולה כתיב ונקה ובשבועה פתיב ולא נקה ונפרע ממנו וממשפחתו מדברים שאין אש ומים מכלה שבועת שוא מכלה אותו פדאי' ריש פ' שבועת הדיינים ומה"ט אמרינו בש"ס עדים בצד אסתו ותאסר ולא חיישינו לבירור הדברים כל שאין הבירור לפנינו ומה"ט פסק בתשובת הרשב"א והוא בב"י סי' מ"ב ושאר גדולי פוסקים שאם עד אחד אמר שקידש בפני עד אחד שהלך למד"ה שאין חוששין לקידושין ולא חיישינו לבירור הדבר פינון דהשתא מיהו ליתנהו קמן כלשון הש"ס וכן מצאתי ראיתי בתשובת תומת ישרים סימן קפ"ז במידי קדושין שאחד אומר שאינו זוכר קידושין עד אחד לאו כלום הוא וסיים עוד באותו תשוב' ונ"ל ועוד דאפי' עדות זה שאמר כמדונה לי לא הוי עדות אפי' יחזור אח"כ ויאמר נזכרתי כל עוד שאמר בפני ב"ד כמדונה לי אין חוששין עוד לו כמו שמבואר בפ' שבועת העדות עכ"ל הרי להדיא כמו שכתבנו דאין פאן רק עדות עד אחד וא"כ הדין פשוט וערוף לפנינו בש"ע והרוצה להחמיר לחדש לדעת רמ"א יש להצריך גט כמ"ש מכ"ת מעשה רב תוף תשובתו דיש להחמיר בטענת השחוק אכן המיקל וסומך על המקילין בעד א' בצירוף שהוא נהיאטוענין שלשחוק נתפוננו ואיכא עד המסייע עם שאר אומדנות המוכיחים לא הפסיד ויש לו על מה שיסמכו כי קשה גירושין לאסרה לכהן ובפרטות לדעת האומרים שיש חשש עגון וכפסק רמ"א פנ"ל הקטן יעקב שאלה קיט מעשה שהיה כף הנה בנער אחד פנוי שהיה לו טבעת אחד שקורין רייפי"ל ואלמנה היתה רוצה לקנות טבעת זו מאת הנער וג"כ לה טבעת אחד שאינו שונה כל כף בכן נתנה טבעתה להנער והנער נתן לה טבעתו באופן שהיא תתן לו עוד זהו א' מה ששונה טבעתו יותר מטבעתה בכן לקחה האשה הטבעת שלו ונתנה באצבעה וכאשר ראה הנער שטבעתו באצבעה אמר הוא לאנשים שבבית דרף שחוק (איה האב זיא מקדש גיוועזן מיט דעם טבעת) ואמרה האלמנה (מיינט הלבין) ואח"כ פשראתה האלמנה שבני ביתו התחילו לשחוק עליו והוא ג"כ נתחרט בדבר ונתלבן פניו התחילה היא ואמרה אני מוחל לה על דבר זה ונשאלתי אם יש לחוש לקידושין: תשובה נ"ל פשוט דאין פאן חשש קידושין כלל פינון שהעדים וכל בני ביתו ראו וידעו שבתורת חליפין ומכירה בא הטבעת לידה והיא נתחייבת לו אחד זהו ולא אמר לה כלל לשון קידושין רק דרף שחוק אמר אח"כ לפניך ובני בית שקדש אותה בטבעת זו ואף שהיא היתה אומרת (מיינט הלבין) שמשמעויתה שהיא רצתה בקידושין מ"מ הלא לא דבר לה לשון שמקדש אותה כלל ואין פאן קידושין וכן מוכח בש"ס דקידושין דף ס"ה האומר לאשה קדשתיה הוא אסור בקרובתיה והיא מותרת בקרוביו ומקשה שם הש"ס אי דליכא עדים אמאי אסור בקרובתיה הרי דפשוט לש"ס כל היכא דליכא עדים בשעת קידושין אפי' אם יש לה ממנו שום דבר ג"כ אינו אסור על עצמו קרובתיה דאל"כ אמאי לא מוקי הש"ס בהכי וכ"ש בגדון שלפנינו שהעדים וכל בני בית ידעו וראו שלא דבר לה הלשון שמקדש אותה רק בתורת חליפין ומכירה בא לידה גם עתה לא אמר לה לשון שמקדש אותה דאז הי' חשש קידושין פגוונא דאמר לה פנסי זה בפקדון ואחר כף אמר לה תהא מקודשת דמבואר בש"ס ופוסקים

דחוששין לקידושין משא"כ פאן שאמר שפבר קידש אותה בטבעת זו והפלל יודעין ששקר דבר שלא קידש אותה פבר ועיין בב"י א"ה סי' כ"ז שכתב בשם תשובת הרב דוראן והובא בהג"ה בש"ע סימ' כ"ז סעיף ה' דצריך שיאמר לשון המוכיח להבא פגון הרי הן קידושין או קידושין יהיו ע"ש ואף שבח"מ שם ס"ק נ"א מפקפק על זה היינו באומר לשון פועל עומד הן קידושין אבל פאן אומר לשון שפבר קידש אותה בטבעת שנתן לה פבר והעדים יודעין שלא קידש אותה אין פאן חשש כלל וראיה ברורה לזה מסוגיא דש"ס דגיטין דף מ' ע"ב תנו רבנן עשיתי פלוני עבדי בן חורין וכו' נתתי שדה פלונית קנה אומר ר' יוחנן וכו' בשרטור וכתב הר"ן וכי תימא בין בעבד בין בשדה אמאי לא מהני אפי' בעל פה באומר עשיתי או נתתי משום הודאות בעל דין יש לומר דכי אמר בדרף הודאה ה"נ אבל הכא בבא לשחררו או.

לימן עכשיו בלשונות הללו ומשום דלא הוי לישאנא מעליא מש"ה לא מהני אלא בשטר דאלימא מלתא דשטר יע"ש ואיתא תו שם ת"ר האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתן לי חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר פתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כתב ונתן לי הודאות בעל דין פמאה עדים דמי ע"כ וכל הסוגיא זו מוספם מכל הפוסקים עיין ברמב"ם פ"ד מה' זכייה ובטח"מ סי' רמ"ה הרי להדיא מוכח מסוגיא זו דאם יש עדים שלא כתב ולא נתן לו דלא הוי מתנה מה שאמר פתבתי ונתתי א"כ גם בנדון זה שאמר קדשתי פבר ועדים מעידן שלא קידש בפשעת נתינה רק שנתן לה בלשון מכירה וחליפין פשיטא דאין פאן חשש קידושין ותו יש ללמוד מסוגיא זו דאם אומר בעל פה לשון עבר אפי' לפני עדים נתתי לא מהני אם לא בלשון הודאות בעל דין דמהני ובקדושין דלא הוי כלל חשש קידושין בהודאתו שקידש בלא עדים פשיטא דלא מהני לשון עבר מה שאמר שפבר קידש אותה בטבעת ויש עדים להיפך שנתן דרף חליפין ומכירה אכן בהא מודינא שאם רוצה לקדש אותה בתורת שטר וכמבואר בא"ה סי' ל"ב וכתב בשטר הרי את נתקדשת לי ונתן לה בעדים ודאי יש פאן חשש קידושין כמו במתנה פנ"ל פשוט לפי סוגיא זו וצריכא גט אבל בעל פה דלא מהני גבי מתנה אם לא דרף הודאה פשוט דלא מהני כלל בקידושין פיון שאין נותן לה עכשיו פלום ומה שנתן לה פבר העידו העדי' שנתן לה בתורת מכירה וחליפין אע"פ שנתחייבת לו אחד זהו' זה הוי כמקדשה במלנה דאינה מקודשת בפרט שאינו אומר עכשיו לשון מעליא לקידושין דלא מהני כה"ג במתנה בעל פה אם לא ע"י שטר לכן אין לפקפק כלל בנדון זה דלא הוי קידושין כלל ומ"מ ראוי לקנוס ולעונש הנער כדי שלא יהא רגיל לעשות פן לקדש בלא שידוכין ולהוציא קול קידושין על בנות ישראל נ"ל הקטן יעקב: שאלה קכ שחר חצי זכר שלא נכתב בה שלא תוכל למחול בלא בעלה אי תוכל למחול נגד רשות בעלה לאביה עוד שאל השואל אם יש פאן בנות הרבה ובנים רוצין לימן לאחת מהם כפי סף עצום כפי חובה וע"י פן תמעט החצי חלק זכר של האחרות אי הרשות בידם לעשות פן או לא: תשובה ע"ד שלא נכתב בשטח"ז שלא תוכל למחול בלא בעלה נ"ל פשוט דאין בכך פלום דהא לשון שרגילין לכתוב בשטרות אע"פ שלא נכתוב דנין אותו כאילו נכתב בו וכמבואר להדיא בח"מ סי' מ"ב סעיף ט"ו ואף שלא נעלם מאתי שהש"כ שם ס"ק ל"ו האריף להוכיח דדוקא היכא שידוע שידע מזה ע"ש דבריו באריכות מ"מ נ"ל דזה מעיקרא אין כותבין רק לשופרא דשפרא דבלא"ה אינה

יכולה למחול ולא ידעתי למה צריכין לכתוב שלא תמחול בלי רשות בעלה ושהשביעה על פה הא קי"ל בסימן ס"ו מכנסת שט"ח לבעלה אינה יכולה למחול בלי רשות בעלה ובשח"ז עיקר הוא החוב כמבואר בח"מ סי' רפ"א סעיף ז' בהג"ה יע"ש ובעל נ"ש לא הרגיש בזה ועל השניות אם יש בנות הרבה ורוצי' היורשים ליתן לאחת פל חובה כדי לגרוע בנות אחרים דבר זו פבר נשאל בתשוב' שארית יוסף סי' ח' ופסק דהרשו' בנד היורשים לעשות פן ובעל חלקת מחוקק סי' קי"ג השיג עליו ועיין בבית שמואל שרוצה לחזק דבריו מסי' קי"ח ולעד"נ עיקר דלא בתשובת שארית יוסף מצד הסבר' הברחי' דבמ"ב יכולין לטעון הבנו' אם אתם רוצים ליתן לנו בתור' ורשוה חצי זכר כבן איך אתם רוצים ליתן להבת זו יותר ממה שאתם מחויבים ליתן לה ולמעט חלקינו הלא גם אנחנו המה היורשי' ואין לכם לעשות פן בלתי רצונינו לשלם יותר מן המחויב ואם לאו גם לנו צריכין אתם ליתן החוב והוא פשוט נ"ל הקטן יעקב: שאלה קכא ממדינת אנשב"אך על דבר שעיקר משא ומתן שלהם בקרקעות שדות וכרמים שלוקחין ומוכרין לאחרים אי יש להבנות חלק בשח"ז שלהם באותן קרקעות פיון שפכת בשח"ז חוץ מספרים וקרקעות אי גם קרקעות אלו בכלל או לא.

תשובה הא מלתא פבר אמורה בתשוב' חינוך בית יהודה שאלה קי"ג לענין ספרי' וקרקעות וישם נדפס תשובה בשם הרב המופלא מהר"ש שאטין פ"ץ מפ"פ ופסק דאין פוננתו רק על ספרים שלקחום לקיימ' ולא באלו שנושא ונותן בהם אע"פ שעיקר ראיתו אין מוכרחת כל פה שכתב ונ"ל והדבר מוכרח מהטופס דשטח"ז בעצמו במאי דנהגו לכתוב שקיבל עליו הנותן בח"ח ובש"דא שלא ליתן שום שטר מתנה כדי להבריח נכסי' לגרוע פח שטח"ז שהוא ובנדאי דנהגו פן דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן ליתן שטח"ז כי היכא דתקפון לנסב אותם אם אית' דלא יטלו מן הקרקעות וספרי' פאלו אפתי נאמר מה הועילו בתקנתם כי עדיין יכול להבריח כל נכסיו באופן זה ושיקנה בכל מעותיו קרקעותיו בחייו וישפירי לאחרים כדי שלא יטול חתניו פלום עכ"ל והנה באמת אי משום הא לא ארי' דלא חיישינן חששא רחוקה כי האי דלא יתן אדם כל מעותיו בקרקעות כי הפוך בעסקא טב מינה ומאה זויז בעסקא פדאי' ביבמות וכן בספרים הן ומגרי תגריהן אינו רואה סי' ברכה לעולם ועוד לא ידעתי איך נעלם ממנו שהרי כתב ג"כ בנוסח שטח"ז בש"ח ובח"ח שלא להפקיע פח שטר זה בשום תחבולה וערמה בעולם א"כ גם זה בכלל וא"כ הועילו חכמים בתקנתן שפיר ולא חיישינן פלל לערמה ומ"מ הדין דין אמת פיון דעיקר הטעם הוא דכותבין חוץ מקרקעות וספרים לפי שקרקעו' אדם מניח לבניו שמחזיק בנחלת ואחוזת אבותיו ומה"ט גם נחלת שדה וקרם בכלל דלא כמ"ש ישם בתשובת חינוך סי' קי"ב וכן ספרים שירוש מאביו אין דרכו למכור אמת קנה ואל תמכור מש"ה אינו נוטל מהם שטח"ז אבל קרקעו' וספרים שמסתחר בהם גם הבת נוטלת בשטח"ז ובקרקעות מנ"ל היינו מה ששוניים יותר משליש ממה שיש לו פגון שהוא עושר לערף ששת אלפים והקרקעות הם שוונים ג' אלפים פיון שהם קרקעות שמסתחר בהם גם הבת נוטלת בשטח"ז מה ששוניים יות' משליש עשרו אבל מה שמגיע עד שני אלפים שהוא שליש מעותיו וכבר אמרו חז"ל לעולם ישליש אדם מעותיו שלישי בקרקעות וזה נכלל בכלל התנאי חוץ מקרקעות עד שלישי מעותיו כי מסתמא אדם מצדיק מעשיו בשעת מותו והיתה פוננתו לקיים בעד שלישי מעותיו מקרקעותיו שפבר לקח פדברי

חו"ל אבל המותרת אינו בכלל התנאי ויש להבית חלק בהם מפח שטח"ז בהספמת מהר"ש כנ"ל: הקטן יעקב: שאלה קכב אחד שנתן לבתו שטח"ז פנהוג לה וליוצאי חלוצי והבת נתנה בחייה לא מבניה במתנה גמורה בכל אופן המועיל אי יפה פח המתנה או לא: תשובה הגה לפום ריהטא הנה נראה שדין זו נוטה לאומר נכסי לה ואחריה לפלוני שיש בזה הרבה חילוקי דיני' כדאי' בש"ס דב"ב והובאו בח"מ סי' רמ"ח יע"ש ב"רם פד מעינינו שפיר תראה שזה אינו פי פבר נשמר מזה הר"ן בפי' יש נוחלין וכתב ונ"ל וכדי שלא ישתבש אדם בהלכה זו ללמוד ממנה לאותן שפותרין בשטרי מקח וממכר ומתנה לה וליורשה ולבאים מפקח שיהא הדין נוהג כמו שאמר פאן אני כותב שלא נאמרו דברי' שבשמועה זו אלא באומר אחריה אבל באומר לה וליורשה שופרי דשטרי הוא שהמתנה או המכר לא יהיה לו הפסק שכן פותרין למכור ולהשפין ולעשו' כל חפצם כנפשם וא"צ כי אם לשופרי דשטרי בעלמא עכ"ל ודברים פשוטים הם ולא נמצא מי שחולק בדבר זה גם בש"ע סימן רמ"ח סעיף ז' בהג"ה פתב פן ונ"ל אבל מה שפותרין בשטרות לה וליורשה אינו אלא לשופרי דשטרי וכתב שם הסמ"ע ונ"ל ויכול למכרה וליתן לכתחלה ולהגבותו לבע"ח בכל שאר קניינים שלו עכ"ל ואל ישיאף לבד לומר שהרי גם שם בהג"ה סינים ויש חולקים ונרשם שם תשובת הרא"ש פלל פ"ז סימן ד' דע שהיא טעות גמור כי האי יש חולקים לא נמצא פלל לא בב"י ולא בד"מ ואדרבה נראה בדבריהם שהעתיקו לדעת הר"ן לדעה חלוטה ומספמת מהפל רק האי ויש חולקין קאי אדין שלפנינו במ"ש ואחריה ליורשה מעכשיו וכו' וכן מבואר בב"י להדיא שכתב שם ונ"ל ומ"ש רבינו אבל נכסי לפלוני ואחריה מעכשיו ליורשי וכו' ויש חולקים עליהם עכ"ל והוא ברור עכ"פ זכינו לדין בגדון שלפנינו שיש להבית פח בשטח"ז שלה כל ימי חייה בריצוי בעלה למכור או ליתן למי שתראה בלי פקפוק פלל ויש ללמוד עוד מזה על דבר מה שפסק רמ"א בש"ע ח"מ סימ' רפ"א סעיף ד' בהג"ה ונ"ל פתב לבתו שטח"ז וכתב לה וליוצא חלוצי בגותיה ובניה נוטלין בשנה הואיל ולא כתב יורשי יוצאי חלוצה ודין זה הוא לקוח מדברי הרא"ש פלל פ"ה סי' ג' ותשובת מהרי"ו בדיני' והלכות סימ' כ"ז והוא מוסכם מפל אחרונים בלי חולק (אף שמחזק מקרוב גופס תשובה חזא הנקרא פנים מאירות סימן ל"ז מלאו לבו לסתור דין זה אבל באמת אין דבריו ברורין ומוכרחים פלל ולא ידעתי איה על דעתו להשיג על גדולי ראשונים ואחרונים בלי ראיה מספק' פלל וכבר שקל למטרפסי שנדפס על תשובה זו השגות בדברי גזומים קונטרס א' הנקרא פנים מסבירות) ולפמ"ש נ"ל היכי דאביה ואמה השיאו לבנותיהם וכתבו להם שטח"ז על נכסיהם פנהוג פראוי ומחזק הרי דהוי פהתנו אביהם ואמם בפ"י שבשטח"ז שלהם לא תקחו הבנות רק פחצי חלק זכר ולא יותר ודברי הפוסקים שכתבו שנוטלין בשנה עם הזכרים לא מיררו בהשיאו בגותיהם ונתנו להם שטח"ז והוא נ"ל ברור בלי פקפוק ואם הניחה עוד בנות פנויות אם לא צונתה אמם קודם מותה שיקחו בשטח"ז שלה כמו אותן הבנות שכתב השיאו אזי יטלו אותן בנות פנויות חלקם בשנה עם הזכרים בשטח"ז של אמם כפסק הש"ע (דהיינו לבד מאותו חלק שירש הזכר מחמת אחיותיו שכתב נשאו וק"ל שהם נוטלים רק החצי חלק והמותר יורש הזכר) כי אפשר שבכונה עצמה זאת פינון שלא השיא בחייה שתירוש הפנויה יותר כי היכי דלקפוץ עליה לאנסובי כל זה נ"ל ברור לדינא הקטן יעקב: שאלה קכג על אשה שיצא קלא שזינת' דאינ' נאסרת על בעלה

כמבואר בש"ע סימן ז' סעיף י"א בהג"ה והיא מתשובת הרא"ש פלל ל"ב דין י"ד אף
שקאשה עצמה מודית שנטמאה אי נאמנת כיון דאיכא צירוף לזה קלא דלא פסק: תשובה
כבר מבואר בש"ס דסוף נדרים האומרת טמאה אני לה דלא מהימנא חיישינן שמה עיניה
נתנה באחר ואם אית' דע"י צירוף קול חיישינן לדבריה אפתי מה הועילו חכמים בתקנתן
אפתי תעשה פן להחזיק עצמה בקול שזינתה כדי לאמת דבריה אח"כ אלא ודאי דאין
חוששין לדבריה פלל אף בקלא אכן מדברי הג"ה בש"ע ס"ס מ"ו ראיתי שפתב קול
הינצא אחר גישואין או אפי' אחר אירוסין שנתקדשה לאחר אין חוששין לה מיהו אם
היא מודה אח"כ שנתקדשה לראשון אסורה לבעלה הואיל וינצא הקול תחלה עכ"ל רמ"א
שם והוציא פן רמ"א מתשוב' הרא"ש פלל ל"ה וכן פתוב הב"ח ס"ס מ"ו ע"ש אכן
החלקת מחוקק וב"ש השיגו על דין זה אע"ג שעיקר מה שרוצים ליישב תשובת הרא"ש
פלל ל"ה דבריהם אינם ברורים פלל מ"מ אתה המעיין תראה שמדברי תשובת הרא"ש
אין ראיה פלל דאע"ג דמדברי תשובת הרא"ש פלל ל"ב מבואר דס"ל דאין האשה יכולה
לאסרה עצמה על בעלה וכמ"ש ג"כ הרא"ש פ"ב דיבמות וסוף נדרים וסוף גיטין מטעם
דעיניה נתנה באחר מ"מ י"ל דהרא"ש בתשובה פלל ל"ה לקף פתב דמהימנא לגביה
עצמה דהתם בהאי מעשה ששכרה עדים שקרים לכתוב לה גט מהמקדש הראשון
מחשבת' ניקרת מתוך מעשיה שלא נתנה עיניה באחר רק שעבדה כל טעמי דאית לה
למיעבד לקיים השני יע"ש מש"ה תהיה נאמנת ועי"ל דדוקא היכא שהבעל אינה מאמינה
אז אינה נאמנת לשוויא נפשה חתיכה דאיסור' משא"כ התם בהאי מעשה דהרא"ש גם
הבעל היו מבקש מהמקדש ליתן לה גט מש"ה עלה על דעתו דשווי' אנפשיה חתיכה
דאיסורא וכמבואר שם בתשוב' הרא"ש יע"ש ובספר עצמות יוסף בקידושין דף י"ב
מחלק בענין אחר דדוקא לאחר גישואיה אינה נאמנת משא"כ התם בתשו' מיירי קודם
גישואי' קודם שפא עליה רק שנתקדשה לו ע"ש פלל הדברים מדברי תשובת הרא"ש
אין פאן ראיה מוכרחת וחלילה להוציא אשה מבעלה אם לא בראיה ברורה נ"ל: הקטן
יעקב: שאלה קכד אלמנה אחת שסילקוה היורשים ונתנו לה כתובתה ששוב אין לה
מזונות מנכסי יתומים ומ"מ כפי הפסק דין שניצא ביניהם נתנו לה דירה בבית בעלה כל
ימי מיגר ארמלוותא ושוב זינתה בבית בעלה אי מחויבים מ"מ היורשים לתת לה דירה
בבית בעלה או לא: תשובה על גוף הנידון לכאורה א"צ לפנים והוא סוגיא ערוכה פ"ק
נערה שנתפתתא ובטא"ה סימן נ"ד דזינתה אפ"ה יש לה מזונות משום דיצרה תקפה
ומזונות ודירה שווי' כמבואר בש"ס ופוסקים וכאשר אבאר בסמוך אף מעיקרא דדינא
פ"קא דמאיזה טעם חייבו היורשים בפסק דין לתת לה דירה כל ימי מיגר ארמלוותא כיון
שכ"כ סילקו אותה היורשים ונתנו לה כתובתה כמו שפוטרין אותם מליתן לה מזונות
וכן הן פטורי' מליתן לה דירה שהרי משנה שלימה שנינו בכתובות דף נ"ב ע"ב לא פתב
לה את תהא יתבה בביתי ומתנא כל ימי מיגר אלמנותיה חייב שהיא תנאי ב"ד כף הנה
וכו' אנשי יהודא הנה פותבין עד שירצו היורשין ליתן לה כתובתה לפיכך אם רצו
היורשין נותנין לה כתובתה ופוטרין אותה מכל וכל הן מהמזונות הן מהדירה וכן מבואר
להדיא בפ"ה המתני' להרמב"ם והרע"ב דלאנשי יהודא פשוטנין לה היורשים כתובתה
אף מהדירה צריכה לצאת וכ"כ הרמב"ם פי"ח מה' אישות דין ב' וז"ל כשם שניזונית
אחר מותו מנכסיו כף נותנין לה כסות וכלי תשמיש ומדור וכ"כ הטור בא"ה ריש סימן

צ"ד והיא מן ספם מכל הפוסקים דדירה ומזונות שונים הם ובדבור א' נאמרו בתנאי ב"ד רק לענגן זה אינם תלויין זה בזה שאם אין פאן לתת אחד מהם מחוייב ליתן השני כמבואר שם בטור ובש"ע ולפי מה שפסק רמ"א בהג"ה בש"ע סימן צ"ג סעיף ג' וז"ל ויכולין ב"ד לתקן במקומותם שהיתומים יסלקו אותם פשיטתו להיות פטורין ממזונות וכן נתפשט המנהג במדינות אלו א"כ שוב פטורין מכל תנאי ב"ד גם מדירה כי מזונות ודירה בחדא מחתא מחתינהו וכן מבואר בבית שמואל סי' צ"ד אף שכתב פן רק לענגן תובעת פתובתה היינו לפי שכתב פן בדברי הב"י בש"ע דפסק שם פאנשי גליל בסי' צ"ג משא"כ לפי תקון ומנהג שאלנו שהוא פאנשי יהודא וכן משמע ומבואר בתשובת מהר"מ גלאנטי סימן קכ"א וכן עשינו הלכה למעשה כמה פעמים בק"ק פראג במושב ב"ד פשפסקנו האלמנה סלקנו אותה מכל וכל הדין פשוט בפביעתה בכותחא וא"כ עלה ברעיוני שהפסק דין שפסקו לחייבו היורשים לתת לאלמנה דירה אחר סילוק פתובתה הנה מצד צוואת בעלה שצינונה פן לפני מותו וא"כ הנה נ"ל לומר דכל כה"ג פיון שהיא רק דרוך מתנה אזלינו בטר אומדנא (פדאיתא בב"ק דף ק"י ע"ב ע"ש) דעת הנותן דאדעתא שזינתה להכניס רשעה לתוך ביתו אדעתא דהכי לא צינה לגרוע פח יתומיו וליתן לה דירה וראוי לקיים בה וכי מצא בה ערות דבר ונצאה מתוך ביתו ואין לדמות דבר זה להיכא דיש לה דירה מתקנת חכמים דאמרינו לא פלוג חכמים בתקנתן משא"כ היכא דנתן לה בעלה דרוך מתנה בעלמ' וזו הוא תקנתה שלא תקלקלה שוב דכשלא יהיה לה דירה אזי תקח לבעל ובעל' משמרה שוב שמעתי שעיקר מטריין של פסק זו הוא ממנהג דייגי ק"ק פרנקפורט שנהגו לפסון' פן וכב' חקרת אצלם דמהיכי יצא להם לפסוק פן ליתן רינח בין הדביקים לחלק בין מזונות לדירה והוא נגד הדין לגרוע פח היתומי ולא מצאו מענה לדבריהם כי אם שקבלו מדייגי קשישאי אשר בארץ הסיים שמחוייבים היורשים ליתן לה דירה וכלי בית אף לאחר שסילקו אותה ופטורין ממזונות אף שהוא מקלמא דתמיהא להוציא מהיורשים מ"מ אם קבלו בידם מדייגי מומחה ז"ל ח"ו לסתור קבלתם שקבלו מזקני הדור והבו דלא לוסוף עלה היכא דזינתה פיון שע"פ הדין שוב אין לה דירה לפי מנהגינו פאנשי יהודה ומכ"ש נאצ"ל במקומות שלא נתפשט מנהג ק"ק פ"פ כל שסלקו האלמנה שוב אין לה דירה פלל כמו מזונות והוא ברור נ"ל הקטן יעקב: שאלה כמה מעשה שהיה פה הנה שמת' לאח' אשתו בר"ח אלול תע"ה ועת חתנתו הנה בשנת תע"ד י"ד ימים לחדש אלול אף שאותו שנה היתה מעופרת נמצא שמת' אשתו לי"ב חדשים וי"ד ימים ונשאלתי לענגן שנתחזרה ותקנת שום מה דינו: תשובה הנה הדבר במחלוקת שנוי' והובא בבית שמואל סי' נ"ד ס"ק י"ז בשם תשובת מהרש"ד סימן קכ"ה פיון דאינו מפורש בתקנה וע"פ הדין הבעל יורש את אשתו אמרינו התקנה לא היתה אלא פרוב שנים.

ולנה הספיל בתשוב' דברי ריבות סי' נ' ועיין בתשוב' תרומת הדשן סי' רי"ו שמשם יש סמך לדבריהם אכן בתשובת מהרי"ו סי' ס"ח פסק בפשיטות להיפוך ובנחלת שבועה סימן כ"ב סעיף ג' ס"ק ה' והשיג על תשובת דברי ריבות ואין דבריו מוכרחין פלל להמעניין בדבריו זו שקש' בדייגי ממונות להוציא מיד מוחזק עיקר סמיכותו בכל פחו על תשובת מהרי"ף ועיקר ראיותיו שם בתשובה אינם מוכרחים פל פה דו"ל מהרי"ו שם וחדש עיבור הוא כמו שנה דשנה סתם בכל מקום הוי נמי חדש העיבור בכלל פדתנו פ' השואל

המשפיר בית לשנה נתעברה השנה נתעבר' לשוכר ובנדרי' האומר קונם יין שאני טועם השנה אסור בה ובעיבורה ובאבילות נמי אמרינו דאלו נקטו שנה הנה צריף להתאבל חדש העיבור וכן לענין מניקה אלו נקט שני שנים חדש העיבור בכלל ע"כ תנכן דבריו שם ובאמת מפל אלו אין ראיה כל כף ויש לדחות די"ל מ"מ מידי ספיקא לא נפקא ובמשפיר משום שהשוכר מוחזק ועומד בקרקע אמרינו דגם חדש העיבור יש לו לדור בו ולענין נדר אזלינו להחמיר וכן לענין אבילות נקטו לשון מבורר שהוא י"ב חדש משמע להדיא בלי חדש העיבור ואלו נקט שנה יש למטעי לומר דאף משום ספק יש להחמי' וכמ"ד דאין הולכין להקל גבי אבילות וכן לענין מניקת משום ספנת הולד הייתי אומר דגם חדש העיבור בכלל אבל פאן לענין ממונא אזלינו לחומרת התובע וקילת הנתבע שהוא מוחזק ועומד ובר מן דין אפשר לומר דגם מהרי"ו מודה בבעל שהוא מוחזק ועומד בירושת אשתו שהוא יורשם מן התורה והנכסים בחזקתו אמרינו דאין חדש העיבור בכלל אף ששאל תו שם הנה לענין גביית פתובתה שהוא באה להוציאה אמרינו דגם חדש העיבור בכלל וינה על תחתונה זאת ועוד אחרת אי אזלינו בטר טעם התקנה כמבואר בתשו' הרא"ש פלל נ"ד הוב' בטור סי' קי"ח סעי' מ"ה וכ"כ בתשובת צ"צ סימ' ק"ט ע"ש וכיון דטעם התקנה כמ"ש בפוסקים ראשונים והוב' שם ג"כ בנחלת שבועה שבשנה ראשונה שעדיין לא נשפח המת לגמרי צריף להחזיר הכל ובשנ' שניה שאינו עצב כ"כ לכן די בחזרת חצי נכסים ובשנ' שלישית כבר נשפח לגמרי ואין שום עצב עמו לכן הדין חוזר לסיני שהבעל יורש אשתו עכ"ל הגע בעצמה דברוב שני' שאינם מעופרת אפ"ה נשפח המת מלבו וכי משום שהוא שנה מעופרת לא יהא נשפח עד אחר י"ג חדש (ואין סברא לדמות דבר זה למה שאמרו חז"ל לענין שחזורין בתוליה על פסוק לאל גומר עלי) אלא שפל אחר י"ב חדש נשפח המת מלבדמה"ט ק"ל אבילות רק י"ב חדש אף בשנת מעופר ובתשובת הפ"ח סי' ג' עולה מתחלה בדעתו שאפ"י מתה אשתו תוך חדש הי"ב זכה הבעל בירושתו ע"ש אף לבסוף מבטל דבריו מפני תשובת מהרי"ו ע"ש וכאש' זכינו לדברי תשוב' מהר"שד"ם והדברי ריבנות שפסקו להיפך עכ"פ מידי ספיקא לא נפקי ואין להוציא מיד מוחזק ובפרט לפי טעם התקנה ובימות' בנדון שלפנינו כבר עבר י"ב חדש וי"ד ימים ועיין ברמב"ם ריש הל' קדוש החדש שסתם שנה הוא שנות החמה שהוא שס"ה ימים וא"כ כל שעבר י"ב חדש וי"א יום ודאי שנה גמורה יחשב אף לשנות העיבור פי הימים היתירים אינם באים למלאות שנה זו רק גם שנים הקודמין כמבואר וידוע לכל יודעין בעיבור השנה וקביעתם א"כ פשוט יחשב גמר שנה אחר שס"ה ימים ואפשר בזה ליישב ג"כ מה שמקשה ג"כ בתשוב' תרומת הדשן בשם מהר"ם גבי מניקה מתני' וברייתא אהדדי ע"ש אף פיון שלא מצאתי חילוק זה בפוסקים ראשונים ואחרונים להכי אין דעתי נוטה להלכה בכף מ"מ בנדון שלפנינו ודאי מידי ספיקא דדינא לא נפקי ואין להוציא מיד מוחזק ואל יאמר האומר פיון שפתק' זו נעשית בחרם יש להחמיר וכן ראיתי במקצת תשוב' שדרה בו פדרה זה ולע"ד זה אינו דדעת רוב פוסקי' אינו פן דבכל ענין אמרינו כה"ג ספק ממונא לקולא וכן מבואר בפסקי מהרא"י סי' ע"ג ועיין בי"ד סי' רנ"ט בש"כ ס"ק י"ד ע"ש דבריו באריכות ובאמת אם הנה אפשר לפשר הדבר מה טוב מי כחכם וידוע לעשות פשר דבר כל כה"ג שהוא ספיקא דדינא וכה"ג פתב בתשובת עבודת הגרשוני סי' ס"ח וסימן ק"ג דכל כה"ג הפשר' עדיף

ועיין בתשובתי ש"י חלק ראשון סי' ק"ט אכן אם אי אפשר לפשר הדבר בריצוי הצדדים נ"ל דאין להוציא מיד מוחזק כמ"ש פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קכו במי שחלה ולא היו לו בנים וצינה בחליו ליתן גט לאשתו וליתן לה בכתובת' יותר סף מה וגם עשה על זה קננו בחליו וקודם שנכתב הגט וניתן לה רחמו עליו מן השמים שחזר לבריאתו ועתה מבקשת האשה מן העדי שיכתוב לה תוספו' כתובה כפי מה שהוסיף לה בעלה בחליו פי דברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי ומכ"ש שעשה על זה קננו: תשובה הנה לכאורה נראה שהדין עם האשה במה שמבקשת תפקידה שצוה לה הבעל ואע"ג דקי"ל דברי שכיב מרע אף שהו כתובין וכמסורין דמי מ"מ אם עמד חוזר היינו דוקא במתנת ש"מ בכחלה אבל מתנה במקצת ובקננו דהוי כמתנת בריא ודאי דאין יכול לחזור וכאשר פשוט בש"ס וכל הפוסקים ועיין בטח"מ סי' ר"ן איברא כד מעיין שפיר ירא' דהדין עם הבעל ולא זכת' האשה במתנת' כלל משום דהוי כמצנה מחמת מיתה ובמצנה מחמת מיתה קי"ל אפי' בקננו ובמקצת אם עמד חוזר ואע"ג דמבואר שם בח"מ סי' ר"ן מדברי כל הפוסקים דלא מקרי מצנה מחמת מיתה אלא א"כ צוה פן לאחר שלשה ימים לחליו או שהכביד עליו חליו או שפי' דבריו שמחמת מיתה הוא נותן או אפי' לא פיל אלא שגרא מתוך דבריו שהוא נותן מחמת מיתה פגון שמתאונן על מיתתו וכיוצא בזה יע"ש שפן הוא הסכמת הש"ס וכל הפוסקים וא"כ בנדון שלפנינו לכאורה אין פאן אחד מן הצדדים הנ"ל דיהא נקרא בשביל פן מצנה מחמת מית' שהרי צינה פן מיד בתחלת חליו שלא הכביד ותקפו עליו כל פה.

מ"מ פיון שכתבו הפוסקים בהיכי שגרא' מתוך דבריו שהוא נותן מחמת מיתה מקרי מצנה מחמת מיתה א"כ גם בנדון דידן ג"כ נראה מתוך דבריו שצוה פן מחמת מיתה פיון שלא היתה קטטה בינו לבינה ואדרבה הוסיף לה על כתובתה וכמה קשה גירושין שהרי התירו ליחד ולא התירו לגרש ואדם מצדיק מעשיו בשעת מותו וסליו וזה צינה לגרש אשתו ודאי עשה כל זה מפני חשש מיתה שלא תהא זקוקה ליבום ואין לה מצנה מחמת מיתה גדול מזה ואף שדבר זה א"צ ראיה כי הסברא והדעת מכרעת פן מ"מ לא אמנע להביא ראיה ברור' לזה מסוגיא דש"ס דגיטין דף ע"ב ודברי הרא"ש והתו' שם דגרסינן שם אמר ר' הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר וכתב שם הרא"ש וז"ל אמר רב הונא גט שכיב מרע שמצנה מחמת מיתה גיטו כמתנתו וכו', והנה צריכין אנו לומר מאין יצא פן לפרש דמירי במצנה מחמת מיתה אלא צריף לומר פיון דקאמר בש"ס סתמא כמתנתו משמע דבכל ענין כמתנתו אם עמד חוזר אפילו במקצת וזה אינו אלא במצנה מחמת מיתה והשתא קשה באמת על הש"ס הא קיימא לן אמורא צריף לפרש דבריו הוי ליה לומר בהדיא שמצנה מחמת מיתה פן אלא ודאי שאין צריף פירש לפירושו דכל שנותן גט בחליו שלא מחמת קטטה מקרי מצנה מחמת מיתה פיון שמגרש אותה שלא תהא זקוקה ליבם וכן נראה לי מוכח להדיא מדברי התוספות שם שמקשים על פירש רש"י בד"ה אמר רב הונא וכו' ג' קושיות חדא דלרב הונא אפילו בסתמא בלי שום תנאי אם עמד חוזר אם פן למה איצטרף במתני' למיתני מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי וכו' וכן למאי איצטרף שמואל לתקן בגיטא דש"מ וכו' וכן מהאי דאיזה נשף דף ס"ו יע"ש וקשה לכאורה לפי דברי הרא"ש דרב הונא אמר למילתא דוקא במצנה מחמת מיתה אם פן לא קשה כלל קוש' התוספות דכל הגי מירי בצנאת

שְׂכִיב מֵרַע סִתְמָא שְׂאִינוּ מְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה אֶלְא וְדַאי דְפִשׁוּט הוּא לְתוֹסְפוֹת כְּמוֹ שְׂפִתְבְּנוּ דְסִתְמָא שְׂכִיב מֵרַע הַנּוֹתֵן גִּט בְּחִלּוֹ מִקְרִי מְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה מִטְעָמִים שְׂפִתְבְּנוּ וְאִם יֵאמֹר אֲנֹכֵךְ לְהִפְיֵךְ מִדְּפִירֵשׁ רִשׁ"י וְלֹא הִרְגִישׁ בְּקוֹשֵׁיִת הַתּוֹסְפוֹת מְפָלֵל דְסִבְרָא לִיה דְרַב הוֹנָא אָמַר לְמִילְתָא דְנוֹקָא בְּמְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה מַה שְׂאִינוּ פֶּן בְּסִתְמָא שְׂכִיב מֵרַע לֹא מִקְרִי מְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה וְאִם פֶּן לְפִי זֶה עֲדִינִין הַדְּבָר בְּמַחְלוּקוֹ שְׂנוּיָה רִשׁ"י וְהַתּוֹסְפוֹת אֵי מְשׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְנֹדַאי גַם דַּעַת רִשׁ"י בְּזֵה פְהַתּוֹס' דְהוּי בְּסִתְמָא כְּמְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה וְגִיטוּ מוֹכִיחַ עָלָיו וּמְפַל מְקוּם לֹא קָשָׁה לְהֵם קוֹשֵׁיִת הַתּוֹסְפוֹת שְׂהִרִי שְׂנִי קוֹשֵׁיִת מְתַרְצִים הַתּוֹסְפוֹת עֲצָמָם גַּם הִקְוִישׁא שְׂלִישִׁי מִמִּילָא מְתַרְצָת דְגַם הָאֵי סוּגִיָא דְאִיזָה נְשִׁיף אֲתִיָא כְּרַבָּא וְרַבָּה וּכ"כ הַתּוֹסְפוֹת לְהִדְיָא שְׂם בְּפִרְק אִיזָה נְשִׁיף ד"ה מֵאֵי קָא מְשִׁמַּע לֹן וְהָא דְקָאֵמַר פְּשִׁטָא אַף עַל גַּב דְרַב הוֹנָא פְּלִיג מְפָל מְקוּם בְּתַר דְתַקוּן שְׂמוּאֵל תַּקְנָה קְבוּעָה אִם פֶּן כָּל שְׂלֵא אָמַר הִכִּי וְדַאי פְּשִׁטָא דָאֵם עֲמַד אִינוּ חוּז' וּבְאַמַּת מַה שְׂאֵמ' הַתּוֹסְפוֹת שְׂם וְשׁוּב מִקְשָׁה שְׂם ר"ת עַל פִּירֵשׁ רִשׁ"י הַמְעַיִן בְּתוֹסְפוֹת שְׂם יִרְאֵה לְהִדְיָא דְלֹא מִקְשָׁה רַק קוֹשֵׁיִת אֵלּוּ וְכוּלָן מִיְנִשְׁבוֹת לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת שְׂם וְצָרִיךְ עֵינֵן אֶבֶל מְפָל מְקוֹ בְּהָא כְּוִלִּי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְהוּי כְּמְצוּהָ מַחְמַת מִיְתָה וְאִם עֲמַד חוּז' בְּמַתְנֵתוֹ אֶפְיָלוּ בְּמַקְצָת אִפִּי' בְּקִנְיָן וְהוּא בְּרוּר נִרְאֵה לִי הִקְטֹן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קַכּוֹ אֲשֶׁה אַחַת שְׂהַכְנִיס לָהּ אֲבִיהָ בְּנִדְוִנְיָתָה שְׂטֵר חוּב אֶחָד עַל אֲמָה זְקִנְתָה וְאֲבִיהָ נַעֲשָׂה עָרַב בְּעַד הַחוּב הַהוּא לְחַתְנוּ וְאַחַר כֵּךְ הִלִּיף חַתְנוּ וּמְכַר הַשְׂטֵר חוּב לְאַחַר כְּו"מ וְגַם הָאֵשׁ יִדְעָה מְזָה וְלֹא מִיְחַתָּה כְּלָל וְכִשְׂהַגִּיעַ זְמַן פְּרַעוֹן הַחוּב יִרַד הַבַּעַל חַתְנוּ מִנְכָסָיו וְנַעֲשָׂה בַעַל פְּלִיטָה וְכִשְׂבָּא הִלּוּקַח לְגַבוֹת חוּבוֹ מִן נְכָסֵי הַסְּבִתָא אוֹ מִחֻמְיוֹ שֶׁל הַמְּוֹכֵר הַשְׂטֵר חוּב הָאֲשֶׁה וְאֲבִיהָ רוֹצִין לְמַחֲזוֹת שְׂלֵא יִגְבֶּה הַשְׂטֵר פִּינּוֹן שְׂהַשְׂטֵר חוּב הוּא מְזוֹנְנִיתָא רוֹצָה לְתַפְּסֵי הַחוּב הַהוּא בְּעַד פְּרָנְס' מַה דִּינוּ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוּרָה דִּין זֶה פְּשׁוּט וְעָרוּף לְפָנֵינוּ בְּתוֹשׁוּבַת מַהֲרִי"ו סִימָן ע"ח שְׂפִתְבְּנוּ וְנ"ל וְהָא פְּסַק מַהֲר"מ בְּמַרְדְּכִי פ' נַעֲר' וּבְפִרְק מְצִיאַת אֲשֶׁה וְנ"ל וּכ"ש הִיכָא שְׂהַכְנִיסָה לֹו דְאִין הַב"ח גּוֹבָה מִהֵן וְאֶפְי' פְּלִי שְׂבֵת וְכִלִּי רְגֵל וְכוּן פְּסַק הָאֵשֶׁר ר"י פ' אֶלְמָנָה לַכ"ג וְאֵע"ג דְהֵתָם הַכְּנִיסָה פְּלִים שְׂהֵם בְּעֵין וּמַש"ה אִין ב"ח גּוֹבָה מִהֵן מְשׁוּם שְׂבַח בֵּית אֲבִיהָ אֶבֶל בְּנִדוּן דִּידֵן אִין שְׂיָיִךְ לֹמַר מְשׁוּם שְׂבַח בֵּית אֲבִיהָ פִּינּוֹן דְלֹא הַכְּנִיסָה לֹו דְבָר מְסוּיָם רַק מַעוֹת מ"מ פִּינּוֹן דְהַדְוִנְיָא עֲדִינִין בְּבֵית אֲבִיהָ לֹא מְפָקִינֵן מִיְנִי' לְפָרוּעַ ב"ח וְכוּ' וְסִימָן עוֹד מַה"ט אֲמִיָא דְלֵמָא פִּינּוֹן דְנִדְוִנְיָת' עֲדִינִין בְּיַד אֲבִיהָ לֹא מְפָקִינֵן מִיְנִיָהּ וּמַה שְׂתַּפְּסֵי כְּאֵלּוּ תַּפְּסָה אִיהִי לְמִזוֹנָה וּלְפְרָנְסַת' דְמַהֲנִי ע"ש וְכוּן פְּסַק כְּדְבָרֵינוּ בַּהֲג"ה ש"ע ס' צ"ז סע' כ"ד וְסַע' כ"ו בַּהֲג"ה וְאִף שִׁבְב"י ס' צ"ט פְּתַב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּתוֹשׁוּבָה שְׂאֵם נְשִׂא אֲשֶׁה וְהַכְּנִיסָה לָהּ גְדוּנְיָא מַעוֹת ב"ח גּוֹבָה מַעוֹת שְׂאוּתָם מַעוֹת שְׂהַכְנִיסָה לֹו אִינָם בְּעֵין וְאֶפְי' הֵם בְּעֵין פִּינּוֹן שְׂקַבְלָן הוּא עַל עֲצָמוֹ בְּחוּב וְאִינָם עֲשׂוּיָן לְעַמּוּד בְּעֵין וְאִין בְּהֵם מְשׁוּם שְׂבַח בֵּית אֲבִיהָ עַכ"ל וְעִינִין בְּתוֹשׁוּבַת מַהֲר"א שְׂשׁוֹן ס' מ"ח מ"מ אִין זֶה סוּתֵר לְדְבָרֵינוּ מַהֲרִי"ו דְהֵתָם עֲדִינִין הַדְוִנְיָא בְּבֵית אֲבִיהָ שְׂאֵנִי אֶפְשֵׁר דְהַרְשָׁב"א מוֹדָה מ"מ הִבּוּ דְלֹא לֹוֹסִיף עֲלֵהּ דְהָא בְּגוּף הַדִּין מַהֲרִי"ו עֲצָמוֹ כְּמַסְתַּפֵּק בְּדְבָר וְאֶפ"ה פְּסַק הִיכָא דְנִדְוִנְיָא הַמַּעוֹת בְּעֵין בְּיַד אֲבִיהָ דְמַסְתַּפֵּק אִין לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן מִיַּד אֲבִיהָ וְיִכּוּל לְתַפְּסֵי בְּעַד מִזוֹנוּתֵי' אֶבֶל בְּנִדוּן שְׂלִפְנֵינוּ שְׂאִין מַעוֹת גְדוּנְיָא בְּעֵין רַק הַשְׂט"ח שְׂנָתָן בְּעַד גְדוּנְיָתוֹ שְׂאִין גּוּפוֹ מָמוֹן וְכִבְרַ נְמַכ' הַשְׂט"ח בִּידְעַת הָאֲשֶׁה דְאֵי יֵשׁ לְחוּשׁ לְפָסִידָא דְלִקְוֹח' וְשׁוּב אִינָה יְכוּלָה לְתַפְּסֵי בְּעַד מִזוֹנְתָהּ דְמַכְנָסַת שְׂטֵר חוּב לְבַעֲלָהּ יָדוּ כִּידָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְמַחֲוֹל כְּאֲשֶׁר פְּשׁוּט

בש"ס וְכַל הַפּוֹסְקִים וּל"ד לַגְּדוּנֵי חֲתָנִים כַּמְבֹאָר בַּא"ע ס' נ"ב וְהוּא מֵת"ה ס' שִׁכ"א דַּאֲפִי זָקָף אַבִּיָּה עַל עֲצָמוּ בְּמִלְוָה אֲפִי נָתַן שִׁט"ח לֹא זָכָה בְּהֵן הַבְּעַל דְּהֵכָא שְׂאֲנִי פִּינֹן דְּשִׁט"ח זֶה הוּא מֵאֲמָה זְקֻנְתָּהּ וְנִיתָן לְהַבְּעַל שְׁהוּא לֹוֹקֵם וּמְכַר אוֹתָהּ בִּידִיעַת הָאֲשָׁה יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְפִסְיָדָא דְלִקְוֹחוֹת (וּמ"מ בְּגִדְוֵי חֲתָנִי אֲפִי מְכַר הַבְּעַל הַשִּׁט"ח לְאַחֲרִים לֹא חִיָּשִׁינֹן לְפִסְיָדָא דְלִקְוֹחוֹת פִּינֹן שְׂיָדַע שְׁהוּא שְׁטַר גְּדוּנֵיָא פִּי קָלָא אֵית לִיה לֹא ה"ל לִיקְחָא שְׁטַר פְּזָה מִשָּׂא"כ בְּגִדוֹן זֶה שְׁהַשְׁטַר עֵיקַר הוּא מֵאֲמָה זְקֻנְתָּהּ וְלֹא אֲסִיק אֲדַעְתָּי שְׂיַעֲנִי (וּק"ל) וְעֵינִי בְּסוּגֵיָא דְש"ס פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין וּבִתְשׁוּבַתִּי תּוֹרַת הַשְּׁלָמִים סִימ' ב' ע"ש וְאִין מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחֻלְקָא וְלוֹמַר דַּאֲרָא שְׁהַבְּעַל מְכַר שְׁטַר בִּידִיעַת הָאֲשָׁה מ"מ יְכוּלָּה לְחַזְרָא וְלִתְפֹּס בְּעַד מְזוּנְתֵיהָ וְלוֹמַר נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי זֶה אֵינֹו דְכִינֹן שְׁשִׁטַר זֶה אֵינֹה כָּלֵל מִשְׁבַּח בֵּית אַבִּיָּה וְהַבְּעַל קִבְּלָן עַל עֲצָמוּ וְעוֹמֵד לְמַפְנֵי אוֹ לְגַבּוֹת הַמָּמוֹן בְּשִׁבְלֵי הַשְׁטַר לֹא שְׂיָיָה כָּלֵל לומ' נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי פִּינֹן שְׁהַשְׁטַר אֵינֹו גּוֹפּוֹ מָמוֹן וְעוֹמֵד לְמַפְנֵי אוֹ לְגַבּוֹת רַק הַשְּׂמָא הוּא דַּאֲתֵרַע הַבְּעַל שְׂיִוְרַד מִנְכָסִיו וְהִיא רוּצָה לְתַפְּסוֹ לְמְזוּנְתֵיהָ וְלִהְפְּסִיד לְלוֹקֵם נְרָאָה דְהֵדִין עִם הַלוֹקֵם הַשְׁטַר כֵּן נְרָאָה לִי הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קַח נַעַר אֶחָד רַוּוֹק שְׂרָצָה לִישָׂא אֲשָׁה אֲרָא שְׂאִין רוּצִין לְהַתְּחַתֵּן עִמוּ כַּאֲשֶׁר נְהוּג עַכְשָׁיו בְּזַמְנֵינוּ שְׂאִין מִתְּחַתְּנִין עִם מִי שְׂיֵשׁ לוֹ אֶחָ וְאִין לוֹ מִמֶּנּוּ שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם וְזֶה הַנַּעַר אִין לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה מֵאֲחִיו כִּי אֲחִיו אֵינֹו רוּצָה לִיתֵן לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה וְאֲרָא שְׂאֲחִיו הוּא גַם כֵּן רַוּוֹק וְצָרִיף לוֹ ג"כ שְׁטַר חֲלִיצָה מ"מ אֲחִיו אֵינֹו רוּצָה לִישָׂא וְחוּטָא וּמְחַטִּי אִם יֵשׁ כַּח בֵּיד ב"ד לְכוּפּוֹ שְׂיִתֵּן לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם אוֹ צָרִיף לְהַרְבּוֹת לוֹ מִן־הַרְבּוֹת לִיתֵן לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה נְרָאָה פְּשוּט דַּאֵינֹו יְכוּלִין לְכוּפּוֹ ע"ז וְגִדּוּלָה מְזוּ מְצִינוּ בִּתְשׁוּבַת מַהֲר"מ מְלוּבְּלִין ס' קל"ו בַּא' שְׂבַקְשׁ מִבְּנוֹ הַגְּדוֹל שְׂיִתֵּן שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם לְאַחִיו כַּנְהוּג וּבְנֹו אֵינֹו רוּצָה לִיתֵן לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם אִם עוֹבֵר רְאוּבֵן עַל מַצּוֹת כַּבּוּד אָב וְאִם וְהָאֲרִיף שֶׁם בִּתְשׁוּבָתוֹ וּמְסִיק וְז"ל דְּכַל שְׂכַן בְּגִדוֹן דִּידֹן שְׂרוּצָה הָאָב לְחַסְרָא פִּיסוֹ שֶׁל הַבֵּן שְׂיִתֵּן שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם וְהַבֵּן אֵינֹו עוֹשֶׂה שׁוּם מַעֲשֶׂה וְלֹא מְכַלִּימוּ וְלֹא מַצְעֵרוּ אֲלֵא שְׂאִינוּ רוּצָה לִיתֵן שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ מְחַנְיָב לְשִׁמּוּעַ לוֹ וּמִתְּרַם לְהַבֵּן לְהִיּוֹת בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְלֹא לִיתֵן שׁוּם שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם וְעוֹד מֵאֵן יֵימַר לֹן דְּבְגִדוֹן דִּידֹן אֵיִקְרִי רַוּוֹחָא וְלֹא חֲסָרוֹן פִּיס בִּינֹן דְּתַקְנַת הַקְּהֵלִיל הוּא שְׁהַחֻלְץ וְהַחֲלוּצָה חוֹלְקִין בְּעַזְבוֹן הַמַּת וְאִין כָּאֵן שׁוּם כַּבּוּד לְגוֹפּוֹ שֶׁל אָב אֲלֵא שְׂרוּצָה שְׂיִתֵּן בְּנוֹ הַגְּדוֹל שִׁט"ח כְּדִי לְהַעֲשִׂיר אֶת בְּנוֹ הַקְּטָן מִמֶּנּוּ שְׂעִי"ז יִפְרִיזוּ לוֹ גְּדוּנֵיָא אִין זֶה כָּלֵל בְּכַלֵּל כַּבּוּד אָב עכ"ל תּוֹכֵן דְּבָרֵי מַהֲר"מ מְלוּבְּלִין שֶׁם הָרִי שְׂאֲפִי לְכַבּוּד אָבִיו שְׂרוּצָה בְּכָף שְׁהוֹקֵשׁ כַּבּוּד לְכַבּוּד הַמְּקוֹם אֲפ"ה פֶּסֶק שֶׁם שְׂאִינוּ מְחַנְיָב לְצִיּוּת לִיה בְּזָה וּכ"ש בְּגִדוֹן שְׂלַפְנֵינוּ שְׂאִין כָּאֵן רְצוֹן הָאָב כָּלֵל שְׂאִין לְכוּפּוֹ עַל זֶה אָכֵן אַחַר הָעֵינִין נְרָאָה דִּישׁ לְכוּף הָאֲחִין לִיתֵן זֶה לְזֶה שְׁטַר חֲלִיצָה בְּחֻנָּם כְּדִי שְׂלֵא לְעַגְנוֹ וְלֹא דְמִי לְגִדוֹן דְּמַהֲר"מ מְלוּבְּלִין דְּנְרָאָה מִתּוֹף תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁם שְׂלֵא כָּא לְדוֹן אֲלֵא לְפִי שְׂעָתוֹ וְזַמְנֹו שְׂעֵדִיין לֹא נִתְפָּשֵׁט הַמְּנַהֵג שְׂאִין מִתְּחַתְּנִין כָּלֵל עִם מִי שְׂאִין לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה מֵאֲחִיו רַק נוֹתְנִין לוֹ גְּדוּנֵיָא קִטְנָה וְשׁוּב עוֹשִׂין כְּתַקְנַת הַקְּהֵלוֹת שְׁהַחֲלוּץ וְחֲלוּצָה חוֹלְקִין בְּעַזְבוֹן הַמַּת וְלֹא כָּא לְדוֹן רַק שְׂאִין שְׂיָיָה בְּזָה לְכוּפּוֹ מִשׁוּם מַצּוֹת כַּבּוּד אָב וְאִם כַּאֲשֶׁר כָּתַב שֶׁם בְּאַרְיִכוֹת אָבֵל עַכְשָׁיו שְׂכַבֵּר יְדוּעַ וּמְפֹרְסֵם בְּמִדִּינֹות אֵלוֹ שְׂאִין מִתְּחַתְּנִין כָּלֵל עִם מִי שְׂאִין לוֹ שְׁטַר חֲלִיצָה מֵאֲחִיו וְאִם כֵּן צָרִיף לְעַגְנֹו אוֹתוֹ כֹּל יָמָיו וְכִינֹן דַּאֲיָא בִּיטוּל מַצּוֹת פ"ו וְשָׂאֵר עֲבִירוֹת שְׂאֲפָשֵׁר לְבֵא ע"י זֶה נְרָאָה פְּשוּט

דְּכוּפִין עַל זֶה מִשׁוּם תִּקְנַת אָחִיו שְׁלֵא לְבַטְלוֹ מִפּ"ו וְכֵּהָ דְאָמְרוּ מִי שְׁחָצְיוּ עֶבֶד וְחָצְיוּ בֶן חוֹרִין כּוּפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין וְכוּתְבִין שְׁטֵר עַל חָצֵי דְמִיּוֹ וְכֵה"ג מִי שְׁשָׁקָה עִם אִשְׁתּוֹ עֶשְׂרֵי שָׁנִים וְלֹא יִלְדָה דְּכוּפִין אוֹתָהּ לְקַבֵּל גִּיטָה עֵינֵן בֵּא"ע סִימ' א' וְקנ"ד וְאָפְק' חֲטָא אָמְרִינֵן כְּדֵי שְׁיִזְנֹף חֲבִירָה כְּדֵי אִיתָא בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְעֵינֵן בֵּא"ח סִי' ש"ו וּבִתְשׁוּבָתוֹ חֵלֵק רֵאשׁוֹן סִי' ט"ז וְאָפְק' עַל לְפָנִים מִשׁוּרַת הַדִּין קִי"ל דְּכוּפִין כְּמִבְּנֹאֵר בֵּח"מ סִי' י"ב וְכֵן דַּעַת הָאֲחֵרוֹנִים שְׁכֹן עֵיקָר כִּמ"ש הִב"ח שָׁם וּבִתְשׁוּבַת צ"צ סִי' פ"ט וּבִתְשׁוּבַתִּי שָׁם סִימֵן קס"ט יע"ש וּמ"מ נִרְאָה דְאִין לְכוּפּוֹ לִיתֵן לוֹ שְׁטֵר חֲלִיצָה בְּחֻמֵּי וּכְדַעַת תְּשׁוּבַת מֵהֵר"מ מְלוּבְלִין שָׁם פִּינֵן שְׁכָבֵר נִהְגוּ לִיתֵן מִתְּנָה לְאָחִיו בְּנוֹתְנוֹ לוֹ שְׁטֵר חֲלִיצָה ע"כ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב וְהִישָׁר לְהַתְּפַשֵּׁר בְּנִיחָם בְּעֵינֵי הַמִּתְּנָה וְאַף דְּלִפִּי תִקְנוֹת הַקְּהֵלוֹת תִּקְנוֹ שְׁהַחְלוּץ וְהַחְלוּצָה יִחְלְקוּ בְּנִכְסֵי מִיתְּנָא הֵינּוּ שִׁכְב' מֵת אָחִיו וְאִשְׁתּוֹ מוֹכְנַת וּמַעֲתֵד לְפָנֵינוּ לְחַלּוּץ מִיָּבָם תִּקְנוֹ תִּיקוֹן זֶה כְּדֵי שְׁלֵא לַעֲגֹן הַחְלוּצָה מִשֵּׁא"כ קוֹדֵם גִּישׁוּא' דְאִיכָּ סְפִיקָא טוֹבָא שְׁתַּבָּא לִידֵי חֲלִיצָה כָּלֵל בְּנוֹדָא בְּמִתְּנָה מוּעָטָת סְגִי וּבְכַרְטָ שְׁהוּא ג"כ רִנּוּק וְנִצְרָה גַם כֵּן לְשְׁטֵר חֲלִיצָה אִין לִיתֵן יָד לְפּוֹשְׁעֵי בְּבִיטוּל מִמְצָו' פ"ו וְכוּפִין אוֹתָם לִיתֵן זֶה לְזֶה שְׁטֵר חֲלִיצָה וְאִם הָא' עֵנִי וְהַשְׁנִי עֲשִׂיר יֵשׁ רְשׁוּת בְּיַד ב"ד לְפִי רְאוּת עֵינִיחָם לַעֲשׂוֹת שְׁאִישׁ אֶת אָחִיו יַעֲזְרוּ לִיתֵן לוֹ חֵלֵק עֲשִׂירוֹת מִמָּה שְׁיֵשׁ לוֹ אוֹ אֲפִילוֹ הַחֲנוּמֵשׁ לְפִי רְאוּ' עֵינִיחָם לְפִי הַצְּנִרָה בְּלִי שׁוּם גְּטִיָּת צַד רַק בְּנוֹתָם לְשֵׁם שְׁמִים לַעֲשׂוֹת שְׁלוּם בֵּין הָאֲחִים בְּטוֹב תַּתְּפַשְׁרוּ כִּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קַכְט חֲלִיצָה שְׁהוּא זְקוּקָה לְיָבָם קָטָן זֶה זְמַן מָה מְתִי נִקְרָא הֵגִיעַ לְכָלֵל גְּדֻלוֹת וּמְתִי בּוֹדְקִין אוֹתוֹ גַם יוֹרִינּוּ מ"ו הֵיכֵר וְסִימֵן בְּמַנְעֵל שֶׁל יָמִין אוֹ שְׂמֵאל לַעֲנִין הַחֲלִיצָה: תְּשׁוּבָה הֵנָּה אִין זֶה צְרִירָה לְפָנִים דְּלֹא מְקַרִי גְדוּל עַד שְׁיָהָא בֶּן י"ג שָׁנִים יוֹם א' מַעַת לַעַת בְּשַׁעוֹת וְאִז צְרִיכִין לְבַדּוֹק לַעֲנִין חֲלִיצָה וְאֵע"ג דְּלֹא נַעֲלָם מֵאִתִּי מָה שְׁמִבְּנֹאֵר בְּחֻשֵׁן מְשַׁפֵּט סִימֵן ל"ה בְּסִמ"ע וּבְש"כ שָׁם ס"ק א' דְּנַעֲשֶׂה גְדוּל מִיָּד כְּשֶׁנִּכְבַּס לְיוֹם שְׁנוּלֵד בּוֹ דְּמְקַרִי שְׁנַת י"ד וְכֵן פֶּסֶק הִב"ח בֵּא"ח סִי' י"ג וְכ"פ הִמ"א שָׁם לַעֲנִין בְּרַ מְצוּהָ דְּמִיָּד שְׁמַתְחִיל יוֹם שְׁנוּלֵד בּוֹ שְׁנַת י"ד יוֹם א' קָרִינֵן בּוֹ וְדִלֹא כְּהַחֲלוּקִי מְצַאֲתִי כְּתֹב בְּכ"י מְנַהֲגִי ק"ק וּוִירְמִיִּישׁ"א בְּשֵׁם כְּמָה גְּאוּנִים שְׁהוּרוּ כֵּן הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה וְכֵן בָּא מַעֲשֶׂה לְיָדֵי בְּהִיּוֹתִי בְּק"ק וּוִירְמִיִּישׁ"א נַעֲשׂוּ נְעָרִים בְּרַ מְצוּהָ בְּשָׁבוּעָה אַחַת דְּהֵינּוּ שְׁאֲחֵד נַעֲשֶׂה בְּרַ מְצוּהָ בְּאֲמָצַע הַשָּׁבוּעַ וְאֲחֵד נַעֲשֶׂה בְּרַ מְצוּהָ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת עֲצָמוּ שְׁהֵיָה אוֹתוֹ יוֹם שְׁנוּלֵד בּוֹ וְהוֹרִיתִי שְׁאִין דִּין קְדִימָה זֶה לְזֶה לַעֲנִין לְקָרוֹת בְּתוֹרָה פִּינֵן שְׁגַם זֶה הֵגִיעַ זְמַנּוֹ לְפִי הַסְּכַמַת הַפּוֹסְקִים וְאֲדַבְּרָה לְכַאוּרָה זֶה שְׁהֵגִיעוּ זְמַנּוֹ בּוֹ בְּיוֹם עֲדִירָה קֶצֶת דְּהוֹי מְצוּהָ בְּזְמַנּוֹ מִשֵּׁא"כ אִידָה הוֹי כְּעֵבֶר זְמַנּוֹ מ"מ פִּינֵן דְּנִהוּג עֲלֵמָא לַעֲשׂוֹת בְּרַ מְצוּהָ בְּשַׁבָּת רֵאשׁוֹן דְּנִקָּא אַף שְׁנַעֲשׂוּ בְּרַ מְצוּהָ בְּיוֹם א' אִין קוֹרִין אוֹתוֹ לְתוֹרָה עַד יוֹם הַשַּׁבָּת אִין לְהֵם דִּין קְדִימָה זֶה לְזֶה וְיִטְיִלוּ גוֹרֵל וּמַה"ט רְאִיתִי לַעֲזוּרָה וְלְהַזְפִּיר מָה שְׁרְאִיתִי נוֹהֲגִין הַמּוֹן עִם דְּמִי שְׁמַת לוֹ מֵת בִּי"ג לְחֻדְשׁ כְּגוֹן י"ג מְנַחֵם שְׁפּוֹסֵק לוֹמֵר קְדִישׁ בִּי"ג בְּתַמּוּז שְׁהוּא חֻדְשׁ הַקּוֹדֵם וְטַעוֹת הוּא בְּיָדָם שְׁלֵא יָפָה הֵם עוֹשִׂים כִּי י"ג תַּמּוּז הוּא מְחֻדָּשׁ י"ב שְׁאִין לוֹמֵר בּוֹ קְדִישׁ רַק יֹאמֵר וְיִפְסוֹק בְּיוֹם י"ב תַּמּוּז וְאִילָף שְׁהוּא סוּף י"א חֻדְשׁ לְמִיתַת אָבִיו וְכֵן רְאִיתִי מְרַבּוֹתֵי הַגְּאוּנִים שְׁהוּרוּ כֵּן וְאֵע"ג דְּלַעֲנִין אֲבִילוֹת י"ב חֻדְשׁ נִהְגוּ לְהוֹסִיף עוֹד אוֹתוֹ יוֹם עֲצָמוּ שְׁמַת בּוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ אַף שְׁהוּא מְשַׁנָּה שְׁנִיָּה לְמִיתַתָּם זֶה הוּא מְטַעֵם אֲחֵרִינִי שְׁיֹם הַמִּיתָה נוֹהֲגִין לְהוֹסִיף אֵיבּוּל עַל הַשְּׁנָה וְכְדֵי אִיתָא בְּש"ע בִּי"ד הוּא מֵת"ה סִי' רצ"ב וּמְשֵׁם ג"כ מוֹכַח כִּמ"ש דְאִי לָאוּ מְפָנִי אֵיבּוּל הַיּוֹם לֹא הָיוּ צְרִיכִין

להתאבל רק עד אותו יום ולא בכלל פיון שפכר פלטה השנה וי"ב חדש בי"ב מנחם
וק"ל ומ"מ לעגנו חליצה כתבו הפוסקי ראשונים ואחרונים דבעינו י"ג שנים יום א'
דוקא ולא הונזר באחד מהם שיש לבדוק מיד שנכנס ליום שנולד בי"ד והטעם נראה לי
דבלא"ה התמירו לעגנו חליצה שהשערות צריכין להיות כדי לכוף ראשו לעיקרון וברוחב
אצבע שקורין אמה כמבואר בסדר חליצה ובפ"י סדר חליצה שם ס"ק כ"ז וצריכין לבדוק
אם יש גומות אע"ג די"א שאין אנו בקיאים בבדיקת הגומת כמבואר בסימן קנ"ה פ"ב
תירץ הבית שמואל בסי' קס"ט ס"ק דבמקו' שישנו שם השערות בקיאים אנו וכן עיקר
וכן נהגו דלא כב"ח בזה שכתב דאין אנו בקיאים וכיון שצריכין לגידול השערות לעגנו
חליצה עד שיהא גדולים כ"כ ודאי ראוי להחמיר שלא לבדוק אותו מהרה עכ"פ עד
לאחר י"ג שנים יום א' וכן משמעות הב"ח עצמו דאע"ג דפסק בא"ח סימן תנ"ג דנעשה
גדול מיד פשנכנס ליום הנולד בו בשנת י"ד אפ"ה הפליג להחמיר לעגנו גדלות לדין
החליצה כמבואר מדבריו בא"ה סימן קנ"ה סעיף ז' יע"ש ולהכי אין לבדוק רק אחר י"ג
שנים יום א' דהיינו אחר יום שנולד פלו' האי ואולי ימצא סימני שערות ולעגנו מנעלים
של החליצה שתראה לידע חילוק בין שמאל ושל ימין באמת זה דבר אינו מפורש להדיא
וכאשר באתי פעם ראשונה במושב ב"ד מ"ש דק"ק פראג לסדר דין החליצה אמרתי
מזמנים אתבונן החילוק לידע בין ימין או שמאל לעגנו מנעל של חליצה והשיבו לי
שקבלה בידם שמנעל של ימין הקשרים בצד ימין והלואות בצד שמאל ומנעל של
שמאל להיפך ובאמת אם קבלה היא נקבל אבל מ"מ ה"ה לבי נוקפי בזה פי לשון הטור
והש"ע והפוסקים סי' קע"ט שיהא המנעל נעשה כמדת וכצורת רגל הימנית וכן
בשמאלית משמע שפצורת מנעל עצמו יש שנוי לידע איזה של שמאל ואיזה של ימין
ונלע"ד כפשוטו שהרגל של ימין באצבע גדול עד הקטן הוא באלקסון לצד ימין ובצד
שמאל הוא באלקסון מאצבע גדול עד הקטן לצד שמאל וזה מדוקדק פנונת הפוסקים
פצורת רגל הימנית וכצורת השמאלית לחתוף אותם פן ואע"ג שפמנעלים שאנו לובשין
בכל יום אין עושין פן לפי שדרכן להפכן לפעמים מרגל ימין לשמאל משא"כ בחליצה
דאסור לעשות פן בכך הצעתי הדבר לפני חבירי ורבותי והוטב בעיניהם וכן עשינו מעשה
וכן נוהגין בק"ק פראג עד היום הזה ועכשיו יגעתי ומצאתי און לדברי בספר גחלת
שבועה ומהדורא בתרא דף כ"ה ע"ד סעיף כ"א פתב וז"ל כי אצבעות הרגלים הם
משופעים מן אצבע גדול של ימין עד אצבע קטנה הולך השיפוע לצד חוץ של רגל ואם
פן ע"כ צריך להיות התפירה מתחלת אצבע הגדול כל השיפוע עכ"ל ושמחתי שפנונתי
לדעת הראשונים מ"מ גם הקשרים והלואות יש לעשות כפי הקבלה פנ"ל: הקטן יעקב:
שאלה קל שחל אשה אחת שהיא נקוקה לחליצה ויש לה שטר חליצה מפל האחין ואח
הגדול רוצה לדחות שתלף אל שאר האחין שהם רחוקים במדינות אחרות הואיל שראיתי
בספר בית שמואל סימן קל"ד סעיף ז' שכתב וז"ל לפ"ז אין חל הקנן שעושין על
החליצה תשובה הנה לא ידעתי מאי קמסתפק ליה הלא הדין פשוט וערוף לפנינו בש"ע
סי' קס"ה דהיכא דיש לה שטר חליצה מן האחין וכתב בה לחלוץ לה בחנם והוא מתשובת
מהר"מ פדו' סימן כ"ג שחייב לקיים את אשר נשבעד ומ"ש שהוא קנן דברים צ"ל
דמ"מ פיון שקבל על עצמו בשד"א ובחרם גמור מחויב לקיים מפח החרם וכמ"ש שם
בתשובת מהר"מ פדו' סימן כ"ג וכה"ג מבואר בח"מ סי' ע"ג סעיף ח' וסי' ר"ז סעיף י"ט

ובס' ר"ט סעיף ד' בהג"ה באם נשבע לקיים המקח אע"פ שלא בא לעולם צריף לקיים שבוועתו יע"ש וכן מבואר בנחלת שבועה סימן י"ח ותו נ"ל דאפילו בלא קנן צריף לקיים מילי דשטרי דהא עיקר דין זה דקנן דברים שהוציא שם בבית שמואל שם הם מדברי מהרא"י בפסקיו סימ' קע"ג ושם מקור דבריו מדברי הרמב"ם פ"ה מהל' מכירה ושם מבואר בזה הלשון בדין י"א וי"ב וי"ג יש דברים הרבה שאין צריכין קנן ואין לקנן בהם טעם כגון המשחרר עבדו והמגרש אשתו או עושה שליח או המוסר מודעה או המבטל או המוחל לחבירו וכו' נהגו רוב המקומות להקנות למקצת דברים אלו וכינצא באלו אע"פ שאין צורה קנן זה שנהגו להקנות באלו דברים אינו מועיל פלום אלא להודיע שאינו אומר דברים אלו כמשחק וכמהתל אלא שגמר בלבו וכו' הדברים שאין בהם ממש אין הקנן מועיל בהם וכו' ע"כ א"כ אף אנו נמי נאמר כיון שעל תנאי זו נשאה לו לפי שהשתעבד אחיו לחלוץ לה בחנם וכיון שע"פ דבורו ושעבודו נשאת לאחיו גמר ומשעבד נפשו הן הן הדברי הנקנין באמירה ותו מעיקרא דדינא פרקא מנ"ל לבעל בית שמואל לומר דזה הוי קנן דברים כמו גבי גט כיון שהוא משעבד לה לחלוץ לה המנעול דהוי עבדות ודבר שיש בה ממש חל הקנן עליו ורמז לדבר קיים כל דבר שלף איש נעלו כלל הדבר פוק חזי מאי עמא דבר בענן שטר חליצה שנהגו ונתפשט בקרב כל ישראל לכופו על החליצה מכח שטר: פנ"ל הקטן יעקב שאלה קלא מתלמודי האלוף כהר"ר גרשון קאבלענץ ונ"ל בית יעקב לכו ונלכה ע"ד אלמנה שהכניסה לבעלה שט"ח על בניה מבעלה הראשון בפרעון כחובתה ומתה אי בעלה יורשה הנה גלוי וידוע פלוגתא דרש"י ור"ת כמבואר בא"ה סימן נ"ב והובא בתוספות בכתובות דף מ"ז ע"א וכו' מבואר דדוקא באב שפסק ועודו בידו אמרינו דלא אקני אלא אדעתא שתהנה בתו אבל לא ביד אחרים והבו דלא לויסיף עלה גם אין לומר דמש"ה אינה יורשה משום דהוי ראוי ואין הבעל נוטל במלנה אשתו בראוי ובמחזק זה לא עלתה על דעתי מעולם דמירו מנזן ונצ"ב רק בנ"מ אבל בנכסי צ"ב פשיטא דנוטל ויורש המלנה דקיימא ברשותה לכל מילי והוי פדידה ממש וגם דאלת"ה נפל האי סוגיא דכתובת דף מ"ו בבזרא ולא מצאנו ידיו ורגלינו בהאי ברייתא דכתב לה פסות ופירות דר"נ ס"ל דנזכה בהם וכן לרש"י בנשואין אפילו רבן מודו וכן האי ברייתא דאע"פ שכתובתה בבית אביה הבעל יורשה וכה"ג טובא דהא לא עדיף ממלנה בשטר וכ"כ כל הפוסקים דאפי' זקפו במלנה וכתב בשט"ח וכמ"ש בת"ה סימן שכ"א ש"מ דלא קאמרו רק בנ"מ דאינו יורש מלנה אשתו אבל נצ"ב מנזן הוי כדידיה ממש ויורש לעולם אפילו ראוי ומלנה כנלע"ד פשוט אף באשר שראיתי ומצאתי בשו"ת חות יאיר סימן קכ"ב דפסק בפשיטות דמכנסת לבעלה שט"ח אין הבעל יורשה דאין הבעל יורש במלנה אשתו ובראוי אפילו בנצ"ב יע"ש ואף שראיותיו הם כהררים התלוין בשערה מ"מ אמרתי אתאפק אשאל אל אצילי ארץ אדמ"ו אז אבינה אחריתם אף אחר שובי נחמתי לסדר קצת דבריו לפני אדמ"ו ופלפולא בעלמא כיד ה' הטובה עלי ומ"מ אשים לפי מחסום לבל אגע בראיותיו לסתור ולבנות מתוכן פי באשר צעיר אנכי לימים וגומ' ע"כ וזחלתי ואירא והנה איתא בב"ב דף קכ"ה ע"ב אמר ר"פ הלכתא אין הבעל נוטל בראוי ואין הבכור נוטל פי שנים ובמלנה שעמו וכו' וכתבו התוספות שם וה"ה נמי דלא שקיל בעל במלנה אשתו אפילו במה שלותה אשתו מנכסי מלוג דהא נזק נמי הוי פנכסי מלוג וכו' ונקט בכור וכו' וא"כ משמע מדברי תוספות אלו

דַּנְקֵט אֶפִּילוּ נ"מ וְלֹא פֶתַח רְבוּתָא טְפִי דְאֶפִּילוּ בְצו"ב אֵינוֹ נוֹטֵל אֶלְא וְדַאי דְבִנְצ"ב דְקֵאֵי בְרִשְׁוֹתֵי מִמְשׁ נוֹטֵל בְּמִלְנָה דִּינְדָּה וְכַה"ג הוֹכִיחַ הַב"ח בְּסִימָן צ' בַּא"ה דְנוֹטֵל יוֹרֵשׁ הַבְּעַל בְּפִקְדוֹן שֶׁל אִשְׁתּוֹ דַּא"כ לְמָה לֹא נִקְטָה רְבוּתָא טְפִי דְאֶפִּילוּ בְּפִקְדוֹן אֵינוֹ נוֹטֵל וְכ"ש בְּמִלְנָה א"ו דְבְּפִקְדוֹן נוֹטֵל יוֹרֵשׁ יַע"ש וְאַף דִּי"ל דְנִקְט מְלוֹ אֵינְדִי דְנִקְט בְּבִכּוֹר וְשֵׁם צָרִיף לְמִתְנֵי מְלוֹנָה מְשׁוּם מְלוֹנָה שְׁעֵמוֹ אַפ"ה הוֹכִיחַ פֶּן הַב"ח וְכ"ש פֶּאֶן שְׁפִתְבוּ תוֹסְפוֹת אֶפִּילוּ בְּנִכְסֵי מְלוֹג א"כ ש"מ דְבְּנִכְסֵי צו"ב אֵין הֵדִין פֶּן וְגַם דְמִדְמָהּ לְנִזְק וְנִזְק הוּא נ"מ כַּמ"ש הַתוֹסְפוֹת וַיַּעֲוִיֵן בַּב"י ס' צ' בַּא"ה וְעוֹד רָאִיָה דְכֻתְבוּ הַתוֹסְפוֹת רָאִיָה מִמָּה דְאִיתָא שֶׁם דִּף קי"ג ע"א וְשִׁגוֹב הוֹלִיד אֶת יָאִיר ש"מ דְיָאִיר יֵרֵשׁ אֶת אָבִי אָמוֹ וְלֹא שְׁגוֹב דְהוּי רָאוּי וְאֵין הַבְּעַל יוֹרֵשׁ בְּרָאוּי וּמִזָּה לְמָדוּ ג"כ הַתוֹסְפוֹת בְּבִכּוֹרוֹת דְאֵין הַבְּעַל יוֹרֵשׁ בְּמִלְנָה דְהוּי יוֹרֵשׁ יַע"ש וַא"כ הֵבוּ דְלֹא לוֹסִיף דְאֵין לְלַמֵּד רַק מִנ"מ וְלֹא צ"ב דְהָא יִרְוֶשָׁה נ"מ הוּא וְכֵן מִשְׁמַע בְּשׁו"ת רַמ"א סִימָן ג' דְמוֹכִיחַ דְמִלְנָה הוּא רָאוּי גְרוּעַ מִן יִרְוֶשָׁה דְאָבִיָה דַּא"כ הָאִיף הוֹכִיחוּ דְאֵין הַבְּעַל נוֹטֵל בְּמִלְנָה מִן הָא דְיָאִיר דְלְמָה מְלוֹנָה עֲדִיף וְנוֹטֵל א"ו דְמִלְנָה גְרוּעַ וְנִלְמַד מִפֶּתַח כ"ש א"כ בְּנִצ"ב הַקְּוֶשְׁיָא בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת דְאֵין לוֹ מְמִי לְלַמֵּד דְדוֹקָא נ"מ דְדוֹמָה לִירְוֶשָׁה מִשָּׂא"כ נִצ"ב וְכֵן מִשְׁמַע בְּתוֹשֵׁבַת רַמ"א סִימָן ג' וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַטוֹר וְהַש"ע וְהַגְּ"ל בְּרוּר אִף אֵינְנִי פְדַאי לְסִמְנָה עַל דְעֵתִי הַקְּלוּשָׁה מִפְּנֵי קוֹנָצַר הַמְּשִׁיג וְעוֹמֵק הַפּוֹשֵׁג וּבִפְרִט כִּי הָאֵרִי עוֹמֵד לְנִגְדִי ע"כ בְּקִשְׁתִּי פְרוּסָה מֵאֵת אַדַּמ"ו לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּגַמַר דִּין כ"ד הַצְּעִיר שֶׁבְּתַלְמִידִים הַקְּטָן גְּרִשׁוֹן קְאָבְלַעְנִץ מִזִּנ"א: תְּשׁוּבָה הֵנָּה שְׂאֵלְתוֹ שְׂאֵלַת חֲכָם תְּשׁוּבָה עוֹשָׂה כְּנֹלָה קַבְּלַתִּי הֵנָּה בּוֹדַאי לְעַנֵּן נְדוּנוֹת חֲתָנִים בְּפִלְגֵיָה דְרִש"י וּר"ת בְּזָה בּוֹדַאי שְׁפִתְיוֹ מְרַר מְלָלוּ דְדוֹקָא בְּעֵדִיִן הַגְּדוּנְיָא בְּיַד אָבִיָה אֶמְרִינוּ פֶּן דְאֵין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ מִשָּׂא"כ בְּגְדוּנְיָא בְּיַד אַחֲרִים וְלֹא נִתְּנוּ לֵיד שְׁלִישׁ ע"י אָבִיָה בְּהָא לֵיפָא מֵאֵן דְפָלִיג שֶׁהַבְּעַל מוֹצִיא מִיָּדוֹ וְזוֹ א"צ לְפָנִים כְּאֶשֶׁר פְּשׁוּט וּבְרוּר מִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִים כְּמִבְּנָאָר בַּא"ה סִימָן נ"ב וּבְטוֹר וּבְדַבְרֵי הָאֶחָרוֹנִים אִף מָה שֶׁמְסַתְּפֵק בְּגוֹף הֵדִין מִצַּד אַחַר מִמָּה דְאִית' בַּב"ב דִּף קכ"ה ע"ב דְאֵין הַבְּעַל נוֹטֵל בְּרָאוּי בְּמִלְנָה שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ כְּמִבְּנָאָר בַּא"ה ס' צ' וְכַתְּבַת לְחַלְק דוֹקָא בַּנ"מ אֶמְרִינוּ הֵכִי מִשָּׂא"כ בְּנִצ"ב וְהַשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת חוֹת יָאִיר ס' קכ"ג וְעֵיקַר רָאִיָתוֹ מִבְּרִיָתָא דְכְּתוּבַת מְהָא דְכַתְּבַת לָהּ פְּסוּת וּפְיָרוֹת וּבְאֶמַת אֵי מְשׁוּם הָא אֵין רָאִיָה מוֹכְרַת כְּלָל דַּאֲע"ג דְמִלְנָה כָּל זְמַן שְׁלֹא גָבַהּ מְקַרִי רָאוּי מְשׁוּם דְמִלְנָה לְהוֹצֵא נִתְּנוּ מִשָּׂא"כ בְּכוֹתְבַת לָהּ פְּסוּת וּפְיָרוֹת שְׁהֵם דְבָרִים מוֹכְנִים וּמְסוּמְנִים לְפָנֵינוּ וְהִמָּה מְזוֹחֵדִים לָהּ לֹא מְקַרִי רָאוּי אַע"פ שֶׁעוֹדֵם בְּבֵית אָבִיָה וּמ"מ הֵדִין דִּין אֶמַת דְכָל הַפּוֹסְקִי נִקְטוּ בְּדַבְרֵיהֶם נִכְסֵי מְלוֹג מִשְׁמַע דוֹקָא נִכְסֵי מְלוֹג שְׂאֵין לְבַעַל בְּחֵיָה רְקִי, הַפְּיָרוֹת וְאַחֲרֵיֹת הַנִּכְסִים עָלֶיהָ לְכַף מְלוֹנָה שֶׁל נִכְסֵי מְלוֹג מְקַרִי רָאוּי מִשָּׂא"כ נִצ"ב וּנְדוּנְיָא שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ וְהוּא שֶׁם לָהּ בְּשִׁיעֵבוֹד כְּתוּבָתָהּ וְאִם פִּתְחוּ פִתְחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ נִמְצָא שֶׁהוּא הַבְּע"ח עֲצָמוֹ רַק שִׁיּוֹרֵשׁ כֹּחַ כְּתוּבָתָהּ כְּשִׁמְתָהּ א"כ וְדַאי שְׁגוּבָה חוֹבוֹ מִנְצ"ב בְּכָל עַנְיָן וְכֵן מִשְׁמַ' מְלִשׁוֹן ת"ה ס' ש"ן וְמָה שֶׁמְבִיא שֵׁם בְּתוֹשֵׁב יָאִיר ס' קכ"ב מִמָּה שֶׁמְצִינּוּ בְּלִשׁוֹן הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים לִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה בְּבַעַל אִף בְּנִצ"ב וַא"כ אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּרָאוּי לֹא דִק דְנִדַּאי גּוֹף נִכְסֵי צֵאֵן בְּרִזָּל לֹא מִתּוֹר יִרְוֶשָׁה הֵם לְבַעַל רַק בַּעַל לּוֹקַח וְדַאי הוּי וְכַדְמוּכַח לְהִדְיָא בְּש"ס פ'ר' הַחֹבֵל דִּף פ"ט אִם אֶמְרוּ בְּנִכְסֵי מְלוֹג יִאֲמְרוּ בְּנִצ"ב וְכֹאֶשֶׁר הוֹכַחְתִּי בְּסִפְרֵי תוֹר' הַשְּׁלֵמִים שְׂאֵלָה ב' מְגִדוּלֵי פּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵים דְבִנְצ"ב לַכ"ע לּוֹקַח הוּי וַע"ש וּמ"ש הַפּוֹסְקִי לִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה בְּנִכְסֵי צֵאֵן בְּרִזָּל הֵינּוּ פִּינוּ

שָׁנָתָן לָהּ מִתְמוּרָה דְהֵינּוּ חוּב כְּתוּבָתָהּ זֶה הוּא שְׁיִוְרֵשׁ הַבַּעַל שֶׁאֵצְלָם לְיִוְרִשְׁיָהּ אַבְל
גּוּף נִצְ"ב הֵן רְאוּי הֵן מְנוּחָזֵק הֵם שְׁלוּ פִי לֹוֹקֵחַ הוּא וּמִשׁ"ה חֲזִיב בְּאַחֲרֵי־יָתָן אִם פִּיחֲתוּ
פָּתְחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ וְאִ"כ אֵין שְׁיִיךְ פֶּאן רְאוּי כָּלֵל וּמִ"ש עוֹד בְּתִשׁוּבָ' חוֹת
יֵאִיר שֵׁם רְאִיָּה מִשְׁטַח"ז.

ג"כ שְׁהַכְנִיסָה לוֹ דְמַקְרִי רְאוּי מְזָה אֵין רְאִיָּה כָּלֵל דִּשְׁטַח"ז ג"כ נְכִסֵי מְלוּג הֵם כְּשָׂפָא
הָאִשָּׁה לְגִבּוֹת שְׁטָרָא דְבִכְלָל יְרוּשָׁה הִיא וְאֵין נִקְרָאת כָּלֵל נִצְ"ב שְׁהָרִי אֵינוּ מוֹסִיף לָהּ
בְּכְתוּבָתָהּ בְּשִׁבִיל שְׁטַח"ז אִפִּי' ש"פ אַבְל נִצְ"ב גּוּפָא וְדָאִי אֵין שְׁיִיךְ כָּלֵל רְאוּי שׁוּב מְצִאֲתִי
אוֹן לְדַבְרֵיו מִתְשׁוּבַת דְרָכֵי נֹעַם חֶלֶק אַבְו הַעֲזָר סִימָן ס' וּבְתִשׁוּבַת מֵהֵרִי"ט צִהְלוֹן סִי'
רמ"ט לְהִדְיָא חִילוּק זֶה דְבִנְכִסֵי צֶאן בְּרִזָל לֹא הֵנִי רְאוּי כָּלֵל וּמִ"מ נ"ל דְדוֹקָא אִם קָבַל
הַבַּעַל חוּב בְּנִדּוּנְיָתוֹ מִמֶּשׁ לְכַתּוּב וּלְהוֹסִיף בְּשִׁבִילוֹ בְּכְתוּבָתָהּ מִשֶׁאֵ"כ הַכְנִיסָה לוֹ חוּב
וְהוּא פּוֹתֵב בְּכְתוּבָתָ' אוֹ בְּתַנְאִים אַחֲרוֹנִים שְׁאֵם תְּבֵא לִידֵי גְבוּיַת כְּתוּבָתָ' וְעַדִּיין לֹא יִגְבֶּה
הַחוּב תִּקְחֵם בְּפִרְעוֹן כְּתוּבָתָ' הַחוּב זֶה נִמְצָא שְׁלֹא קָבַל עַל עֲצָמוֹ אַחֲרֵי־יָתָן חוּב זֶה הֵנִי
רְאוּי גָמוּר כְּמוֹ חוּב שְׁל נְכִסֵי מְלוּג וְאֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ כְּנ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִלֵּב
עוֹד בְּזֶה הַלְשׁוֹן מְשָׁרַת וּמְשָׁרְתָת שְׁהִיוּ בְּבֵית בַּעַל הַבֵּית א' וְאִמְרָה הַמְשָׁרְתָת לְהַמְשָׁרַת
לְחַתּוּן לָהּ חֲתִיכָה לְחֵם וְחַתּוּף לָהּ וְנָתַן לָהּ וְאִמְרָה לָהּ הָרִי אֶת מְקוּדְשָׁתָּ וְכוּ' אִם יֵשׁ לְחוּשׁ
לְקִידוּשֵׁין דְלִפְע"ד יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְמַגְבִּיָּה מְצִיאָ' לְחַבְרֵיו דְהָא יֵד שְׁנִיָּהֶם שְׁנוּיִם בָּהּ וְהֵנִי
לְגַבִּיָּהוּ פְהִפְקָר וְכִינּוֹן דְקִנְיָה חַבְרֵיו הֵנִי דִינְדָה וְלֹא נִשְׁאַר רַק הַנְּאִת הַחִתּוּף דְאִינְיָה ש"פ
אוֹ דְאִמְרִינּוּ שְׁהִיָּה מִתְחִילָה דַּעֲתוֹ לְזַפּוֹת לְעֲצָמוֹ וְהֵנִי דִינְדָה וְגַם אִם הוּא נֶאֱמָן אוֹ לֹא:
תְּשׁוּבָה ע"ד הַקְּדוּשֵׁין הִנֵּה לְכַאוּרָה וְדָאִי נִרְאָה דַּעֲכ"פ מִיַּדִּי סְפֵק וְחֲשֵׁשׁ קִידוּשֵׁין לֹא
נִפְקָא וּלְהַצְרִיכָה גַט חֲדָא דְאִפִּילוֹ אִם נֹאמְרָ דְאֵין פֶּאן אֵלָא הַנְּאִת חִתּוּף הַלְחָם דְאִינְיָה
שְׁנֵה פְרוּטָה אִפִּי' הַ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא וְכַדָּאִיתָא בִּשְׁ"ס דְקִידוּשֵׁין דָּף י"ב ע"א אִמְרָ
שְׁמוּאֵל קִדְשָׁה בְּתַמְרָה אִפִּי' עוֹמֵד כּוֹר תְּמָרָה בְּדִינָר מְקוּדְשָׁתָּ חֲזִיִּישֵׁין שְׁמָא ש"פ בְּמִדֵּי
וְהָא אֲנִי תַנּוּן בֵּית הַלֵּל אוֹמְרָ בְּפְרוּטָה וּבְשְׁנֵה פְרוּטָה ל"ק הָא בְּקִידוּשֵׁי וְדָאִי הָא בְּקִידוּשֵׁי
סְפֵק ע"כ וְכַתֵּב שֵׁם הָרָא"ש וְנ"ל חֲזִיִּישֵׁין שְׁמָא ש"פ בְּמִדֵּי חוּמְרָא דְרַבְנָן בְּעֵלְמָא הוּא
דְמִדְאוּרִיָּתָ' אֵין לְהַקְדִּישׁ אֵלָא מְקוּמוֹ וּשְׁעֵתוֹ וְכֵן לְמַקְחָ וּמְמַכְרָ וְהָא דְקָרִי לָהּ קִידוּשֵׁי סְפֵק
לֹא שְׁיָהָא סְפֵק דְאוּרִיָּתָ' אֵלָא קִידוּשֵׁי דְרַבְנָן נִינְהוּ וְעֲשִׂהוּ כְּמוֹ סְפֵק שְׁאִינוּ מְנוֹתְרַת לֵאח'
בְּלֹא גַט וְגַם הָרָאשׁוֹן צָרִיף לְקִדְשָׁ' קִידוּשֵׁין אַחֲרֵי' וְדָאִין וְהֵרַמְב"ם ז"ל כְּתֵב שְׁאֵם קִדְשׁ
בְּתַבְשִׁיל אוֹ בְּיָרֵק וְכִיּוּצָא בּוֹ כָּל דְבָר שְׁאִינוּ מְתַקְּנִי' לֹא הִי' ש"פ בְּאוֹתוֹ מְקוּם אִינְיָה
מְקוּדְשָׁתָּ כָּלֵל שְׁהָרִי דְבָר זֶה אֵינוּ מְגִיעַ לַמ"א עַד שְׁיִפְסַד וַיֵּאבֵד וְלֹא יָהָא שְׁנֵה כְלוּם
וּמִתּוּף דְבָרֵיו מִשְׁמַע שְׁאֵם הֵינּוּ יוֹדְעִים שְׁהִיָּה שְׁנֵה פְרוּטָה בְּשׁוּם מְקוּם הִיָּתָה מְקוּדְשָׁתָּ
מִדְאוּרִיָּתָא (וְצ"ע דַּהֲמ"מ פ"ד מַה' אִישׁוֹת כְּתֵב שְׁדַעַת הֵרַמְב"ם מִשְׁמַע פְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת
וְכַתֵּב שֵׁם שְׁכָן דַּעַת הֵרַמְב"ם וּבב"י סִימָן ל"א כְּתֵב בְּשֵׁם הָר"ן וְרַמְב"ן לְהִיפּוֹף) כִּינּוֹן דָּאִי
אֵית לִיָּה אוּרְחָא לְהִתָּם שְׁנֵה לִיָּה פְרוּטָה וְהָא דְקָרִי לִיָּה סְפֵק מִשׁוּם דְקָאִמְרָ שְׁמוּאֵל שְׁמָא
ש"פ בְּמִדֵּי וְאֵינוּ יְדוּעַ לָנוּ בְּנִדְאִי שְׁשְׁנֵה פְרוּטָה בְּמְקוּם אַחַר וּמְחַמַּת זֶה כְּתֵב שְׁאֵם הוּא
דְבָר שְׁאִינוּ מְתַקְּנִים.

לְהַגִּיעוֹ לְמְקוּם הַיּוֹקֵר אִינְיָה מְקוּדְשָׁתָּ כָּלֵל מִדְאוּרִיָּתָא וּר"י פִי' אִפִּילוֹ יְדוּעַ שְׁשְׁנֵה פְרוּטָה
בְּמְקוּם אַחַר דָּאֵין לְהַקְדִּישׁ אֵלָא מְקוּמוֹ וּשְׁעֵתוֹ וְהָאֵי דְנִקְטָ חֲזִיִּישֵׁין שְׁמָה שְׁנֵה פְרוּטָה
לְרַבּוּתָא נִקְטָ דְאִפִּילוֹ בְּכַה"ג חוּשְׁשֵׁין לְקִידוּשֵׁין גְזִירָה אִטּוֹ אוֹתוֹ מְקוּם שְׁשְׁנֵה פְרוּטָה

א"כ אין חילוק בין מתקנים או אינו מתקנים פיון דמשום גזירה והכי מסתבר עכ"ל
הרא"ש וכ"כ הטור בא"ה סימן ל"א ולפי דעת ר"י בנדון שלפנינו דאם קדשה בהנאת
חיתוף שאין בו שנה פרוטה לפנינו מ"מ משום גזירה יש לחוש לספק קידושין ש"פ
הנאה בזו בשום מקום אכן לדעת הרמב"ם שהנאה פזו הנאת חיתוף עצמו א"א להוליכו
לשום מקו' דאפשר בהנאת החיתוף עצמו הוי כדבר להוליכו שאינו מתקין' וכ"ש הקא
החיתוף שכב' נעש' פשיטו' שאין הטע' שאין בה ממש בהנאה פזו ועכ"פ מידי ספיקא
דרבנותא לא נפק ובפרטות שרוב מספיקים לדעת ר"י וכתבו הפוסקים שדבריו
מסתברים וכן בש"ע סימן ל"א סעיף ג' סתם תחלת פדעת ר"י להחמיר ואח"כ כתב דעת
הרמב"ם בשם י"א ובחלקת מחוקק ס"ק ט' מתמיה על המחבר וכתב וז"ל הנה המחבר
העתיק מתחל' לשון הרמב"ם שהטעם דהוי קידושי ספק ש"פ במקום אחר וכו'
ודעת ר"י הטעם משום גזירה ובאמת אין כאן תימא כלל דנדאי גם דעת ר"י דהטעם הוא
משום גזירה אטו אותו מקום שחוששין ש"פ שנה פרוטה במדי וכדאיתא להדיא בש"ס
טעם זה והרמב"ם לשון הש"ס נקט ובנדאי שגם ר"י אינו חולק על הש"ס והוא פשוט
גם בבית שמואל ס"ק ה' הניח בצ"ע מפת דברי תוספות בקידושין דף נ"ג ובאמת לק"מ
דדעת התוספות לפי המסקנא כפי' שני דרש"י דמירו במעשר ששנה פרוטה כאן הואיל
ויכול לפדותו מש"ה הוי קידושין דאורייתא ודלא פלשון ראשון דמירו שאין בו ש"פ
ודוק העולה מזה דכל כה"ג הוי ספק קידושין ועוד דאף אי נימא בהנאת חיתוף זו אינה
שנה פרוטה בשום מקום מ"מ יש לחוש לקידושין וכמ"ש הרא"ש פ"ק דקידושין גבי
מקדש בטבעת שאולה דמקודשת דמסתמא נתן לו בענין שיוכל לקדש בו אשה ה"ה כאן
פיון דרצה לקדש בו נדאי זכה תחלה לעצמו ואח"כ קידשה אע"ג דאיכא למימר להיפך
דחזקה שלית עשה שליחתו וחתף מתחלה אדעתא דמשרתת מ"מ מידי ספיקא לא נפקא
דאיכא למימר הוכיח סוכו על תחלתו שדעתו היה לקדשה בהלחם וזכה תחלה לעצמו
גם ליכא למימר דהוי פקדשה בגזל פיון שהלחם הוא של בעל הבית אף שהרשות בידו
לאכול הלחם מ"מ אין לו רשות ליתן לאחרים או לקדש בו אשה פי אם הלחם אשר הוא
אוכל זה אינו דהא כבר כתב הגהות אלפס דקידושין והובא ג"כ בש"ע סי' כ"ח בהג"ה
סעיף י"ז אורח שיושב אצל בעל הבית ונוטל חלקו וקידש בו הוי מקודשת וגדולה מזו
פסק הרמב"ם והובא שם בטור וש"ע דאם קידש בדבר שאין בעל הבית מקפיד עליו
כגון חמרא או אגוז ה"ז מקודשת מספק וכ"פ בתשובת מהר"י מטרני ח"א סי' ק"ן הנה
אוכל בפעודה של אחרים ונטל תפוח מעל השולחן וקדש בו אשה מקודשת מספק מה"ט
ע"ש וכה"ג כתב בתשובת מהר"ח שפתי סי' יע"ש ועיין בתשובת מבי"ט ח"א סי' י"ג
וסי' ס"ו אכן לא נתברר מתוך לשון השאלה אם אמר לה בשעה שנתן לה הרי את
מקודשת לי וקבלה אע"פ ששתקה הוי קידושיו קידושין וכמ"ש הרא"ש פ"ק דקידושין
שכתב וז"ל שאם אמר בשעה שנתן לה הרי את מקודשת לי וקבלה מקודשת וכ"כ
הראב"ד וכ"כ הטור ס"ס כ"ט משא"כ בנתן לה תחלה ולא אמר לה פלום מסתמא נתן
לה תחלה שלא לשם קידושין כמה ששאלה מאתו מתחלה אף שאמר לה אח"כ לשם
קידושין וששתקה הוי שתיקה דלאחר מתן מעות ולא פלום הוא פנ"ל הק' יעקב: שאלה
קלג בתולה אחת שנתקדשה מבחור א' בפני עדים ופסקו המורים שהוא ספק מקודשת
ונתפשוו אח"כ לישא אותה וצריכין קידושין שנית כדאיתא בש"ע סימן ל"א סעיף ד'

אם יברך ברפת אירוסין כמו בכל קידושין או לא: תשובה הנה לא ידעתי מאי קא מסתפק לה דלמה לא יברך אע"ג דספק ברכות להקל וברכות דרבנן מ"מ הא קי"ל בק"ש פיון דעיקר ק"ש דאורייתא אף הברכות מחוייב מספק וכן פסק הרמב"ם להדיא בפ"ב מה' ק"ש ספק קרא ק"ש חוזר ומברך וכן פסק בטור וש"ע בא"ח סימן ס"ז וע"ש בכסף משנה ובחידושי להרמב"ם מהר"ד ערמאה כתב וז"ל הטעם אע"פ שהברכות דרבנן כשהוא חוזר ועושה המצוה צריף לעשות פתקונו ר"י ז"ל עכ"ל ובר מן כל דין פיון שקידושין ראשונים היו בלא ברכה א"כ עדיין חל עליו חיו' הברכה וכמ"ש הרא"ש פ"ק דכתובות וז"ל ור' גיסים הורה אם לא בירך ברפת אירוסין יברך ב"א בשע' גישואין עם שבע ברכות וכן מסתבר וכן מצאתי בגימורי הר"ר יונ' ז"ל שכתב משמו ודימה אותו לסילוק וביורה אחר אכילתו שחוזר ומברך אחר המזון כל זמן שלא נתעכל המזון וכן הקא נמי אע"פ שעבר זמן מרובה כל זמן שלא נגמר ההיתר מברך ובזמן שאין ההיתר נגמר אלא ע"י חופה יכולין לומר הברכה בשעת גישואין עכ"ל וגדולה מזו כתב הריב"ש בתשובה סימן פ"ח ופ"ט וז"ל אבל מה שאמרתי בסוף השאלה הוא על מה שמצאתי בספר המנהיג שראה שהיו מקדשין בשעת גישואין אע"פ שהיתה מקודשת מפמה שנים והיו עושין כן כדי לברך ברפת אירוסין שלא ברכו אותו בשעת אירוסין ראשונים וע"ז אמרתי שאין סיוע מזה לומר שהמקדש ע"י שליח יחזר ויקדש שנית ולברך שהבעל המנהיג לא אמר זה אלא כשלא ברכו בקידושין הראשונים ומפני חסרון הברכה היו חוזרין ומקדשין באפילו היו קידושין ראשונים ע"י עצמן היו עושין כן כנראה מלשונו עכ"ל בתוספות ביאור הרי זכינו לדין שלפנינו שמחוייב לברך בקידושי שניה וכן נ"ל קצת להוכיח מסוגיא דש"ס ופוסקים בהא דחוששין לסבלנות א"כ לא יברכו בשעת קידושין אלא ודאי דפשוט הוא דאף בקידושים שניים צריף לברך נ"ל הקטן יעקב: שאלה קלד מהרב דק"ק ראטרדם לפרש לו על מכוננו דברי תוספות ריש פ"ק דחגיגה דף ב' ע"ב ד"ה לא תהו בראה שפיימו תוספות ועוד פרו ורבו אפולוהו בגי' נח פתיב אף לכנען עכ"ל והוא נגד הסוגיא דפ' ארבע מיתות דאמרין פ"ו לישאל נאמרה ולא לבני נח ע"ש וכבר הרגיש בזה מהרש"א שם והגיה בצ"ע על כן יאיר עיני בזה: תשובה הנה הקשה לשאל לי דבר שהגיה מהרש"א וכל שאר מפרשי תוספות בתימא ומ"מ כדי שלא אשיב פניו ריק' וכדי שלא יעלה על הדעת שבעלי התוספות היו בשגגת תלמוד כאלו נעל' מהם מה דאית' בש"ס שם להדיא נלע"ד לתרץ דבריהם דהתוספות תירצו זה התירץ למ"ד בגי' נח מצווין אף על הסירוס כדע' ר' חידקא דאמר הכי פ' ד' מיתות ואל תתמה על זה שהרי הסמ"ג פסק ג"כ הכי וכ"כ הת"ה סי' רצ"ט הובא דבריו בב"י בא"ה ס"ס ו' וצריך אנו לומר דאע"ג דפשוט להש"ס לומר דמצוות פ"ו לא נאמרה לבני נח היינו שאינם מצווים בהכרח לקיים המצוה דפ"ו אף הרשות בידם שלא לעסוק כלל פ"ו אבל לסרס עצמן בענין שא"א להם לעסוק בפ"ו זה ודאי באיסורו קיים לדעת רבי חידקא והוא ברור וא"כ בהאי חציה עבד וחציה בן חורין דהוי פסרוס ממש שאינו יכול לישא שפחה ולא בת חורין שפיר כתבו תוספות דבענין זה אף הבני נח מצווין כנ"ל ברור וברור ה' אשר האירי עיני בזה לפרש דבריהם על נכון יה"ר שייאיר עיני כן בכל הש"ס כנ"ל הקטן יעקב: שאלה קלה וז"ל ילמדינו רבינו בק"ק אחד נהגו ע"פ תקון הק"ק מי שחייב לאחרים בשטר אף בלתי ידיעת האשה אם מת גובה הבע"ח קודם פתובת אשה אם לא

עֲשֵׂתָהּ מִחֲזָה בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ קִנְדָם זְמַן הַלְוֹנָהּ בְּפָנַי גְּאֻמָּנִים שֶׁל הַק"ק וְעַתָּה רְאוּבֵן הִיא
עָלְיו חוֹבוֹת הַרְבֵּה עַד שְׂאֲבָנִטוּ אִפִּי אֵינּוּ שְׁלוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ נָטְלוּ מִמֶּנּוּ הִבַּע"ח וְנִשְׁאָר
הוּא וְאִשְׁתּוֹ רִיקָם מִכָּל אֶדְ נִרְק לְאִשְׁתּוֹ נִפְלָה יִרְוֶשָׁה מִבֵּית אָבִי אִמָּה וְכָא בַעַל חוֹב אֶחָד
וְרוֹצֵה לַעֲקֹל וּלְעַכֵּב יִרְוֶשָׁה אִשְׁתּוֹ רְאוּבֵן בְּשִׁבִיל חוֹבוֹ וְאִשְׁתּוֹ רְאוּבֵן טוֹעֲנָת אַע"פ שֶׁהִבַּע"ח
יֵשׁ לוֹ דִּין קְדִימָה נֶגֶד פְּתוּבָתָהּ מ"מ נֶגֶד יִרְוֶשָׁתוֹ אֵין לוֹ שׁוּם טַעֲנָה וְתִבְיַעָה כִּינּוֹן שְׂבָא לָהּ
בִּירְוֶשָׁה מִמָּקוֹ אַחַר גַּם טוֹעֲנָת הָאִשָּׁה הִלָּא יֵשׁ עוֹד בַּע"ח הַרְבֵּה וְאֵינּוּ מַגִּיעַ לְחַלְקוֹ רַק
דָּבָר מוֹעֵט וְאִיךָ רוֹצֵה לְעַכֵּב כָּל יִרְוֶשָׁתָה עַד כָּאן: תְּשׁוּבָה בְּמָה דְסִיִּים אֶפְתַּח ע"ד מָה
שֶׁטַעַן הָאִשָּׁה שֵׁישׁ עוֹד בַּעֲלֵי חוֹבַת הַנָּה זֶה פְּשׁוּט אִם הִב"ח מִקּוֹדֶמִין לְפָנֵינוּ יְכוּלִין לְמַחוֹ
בִּב"ח זֶה שְׁלֵא יִטּוֹל כְּלוּם אֲבָל כָּל שֶׁהֵם אֵינּוּ לְפָנֵינוּ הִבַּע"ח זֶה גוֹבָה כְּדִין בַּע"ח מְאֻחָר
שְׁקֵד וְגָבָה אִפִּי בְּמִקְרָעֵי גוֹבָה אִפִּי לְכַתְחֵלָה כֹּה"ג וְכַמְבֹּאֵן בְּש"ס וְכַמ"ש הֶרְמַב"ם
לְהִדְיָא פ"א מִמְלֹה דִּין ד' וְז"ל וְגוֹבִין מִכָּל קִרְקַע שֵׁישׁ לוֹ אַע"פ שֶׁהִיא מְשׁוֹעֲבֶדֶת לְכַתְחֵבַת
אִשָּׁה אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ שֶׁקֹּדֶם גוֹבִין לָזֶה וְאִם יָבֵא הֶרְאִשׁוֹן וְיִטְרוֹף וְיִטְרוֹף וְכֵן מְבֹאֵר בִּב"ח
ס' ק"א וְק"ד גְּבִיּוֹת קִרְקָעוֹת וּמְטִלְטֵלִין ע"ש וְהוּא פְּשׁוּט וְא"צ לְפָנֵים אֶדְ מַעֲיָקְרָא דְדִינָא
פֶּרַח דְנ"ל דְהֵדִין עִם אִשְׁתּוֹ רְאוּבֵן שֶׁאֵין לְבַעַל חוֹב שׁוּם שִׁיעֲבֹוד עַל יִרְוֶשָׁתָה שֶׁנִּפְלָה לָהּ
מִמָּקוֹם אַחַר וְלְכַאוּרָה הִיא נִרְאָה דָּאֶר מִהַמְלֹה אֵינּוּ גוֹבָה מִיִּרְוֶשָׁתוֹ שֶׁנִּפְלָל לוֹ לְאַחַר מִכָּאן
מִפְּח אָבִי אִמָּה וְכַמ"ש לְהִדְיָא בְּטוֹר ח"מ ס"ס ק"ד אֲכֵן דָּבָר זֶה תְּלוּי בְּאִשְׁלֵי רַבְרָבִי
מִחֲלֻקָּת יִשְׁנָה בֵּין הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אִם הִב"ח נוֹטֵל בְּרֵאיוֹ אוֹ לֹא וְיַעֲנִיִן
בְּתִשׁוּבָת רַמ"א ס' ג' וְז' וְכַתְּשׁוּבַת שְׂאֲרִית יוֹסֵף ס' ו' וְתִשׁוּבָת מְהַרְשֵׁ"ל וְמַהֲר"מ
מְלוֹבְלִין וְצ"צ וְכַתְּשׁוּבַת חֵלֶק רֵאשׁוֹן סִימֵן ק"י וְעִיִן בִּש"כ ס"ס ק"ד שְׂמַאֲרִיךָ בְּזֶה
וְהֵאֱמ' הָאֲרִיכוֹת בְּזֶה אֶדְ לְמוֹתֵר כִּי כְּבָר נִהְגוּ ע"פ תִּקּוֹן שְׁטָרוֹת לְכַתֵּב בְּכּוֹלָם שִׁיגְבָה בֵּין
בְּרֵאיוֹ בֵּין בְּמִנְחֻזֶק בְּרֵם בְּגִדוֹן שֶׁלְפָנֵינוּ נ"ל פְּשׁוּט שֶׁאֵין הִב"ח יְכוּל לְגַבּוֹת מִיִּרְוֶשָׁתָה מָה
שֶׁנִּפְלָה לָהּ מִבֵּית אָבִיהָ וְאִמָּה דַּאֲע"ג שֶׁתִּקְנּוּ אִם לֹא עֲשֵׂת מִחֲזָה בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ שְׁגוֹבִין
מִמֶּנָּה הֵינּוּ מִכַּתְּחֵבַת וְנִדְוֶנְנִית' שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ מִשָּׂא"כ בְּנִכְסֵי מְלוֹג שְׁלָה שֶׁהֵם לְגַמְרֵי
בְּרִשׁוּתָהּ רַק שֶׁהִבַּעַל אוֹכֵל פִּירוֹת בְּחַיֵּיהָ וְדַאי אֵין הִבַּע"ח יְכוּל לְגַבּוֹתָן כָּלֵל וְגִדּוּלָה מִזוֹ
מְצִינוּ בְּמָקוֹם שֶׁבַע"ח טוֹרֵף מְדִינָא קוֹדֶם לְכַתְּחֵבַת וּמְזוֹנוֹת' שֶׁהוּא מִתְנַאי פְּתוּבָתָהּ כְּגוֹן
בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ שְׁלֵא נִתְּנָה פְּתוּבָתָהּ לְגַבּוֹת מַחֲיִים וְכַמְבֹּאֵר בִּב"ח מ"ס ס' צ"ז וְבַא"ה ס' צ"ג
שֶׁבַע"ח גוֹבָה הַפֵּל אִפִּי אֵינּוּ גוֹבָה כָּלֵל מִנְכְּסֵי מְלוֹג דְהָא אִפִּי אִם מְכַר מְכָרוֹ בְּטֵל
וְכַדַּאֲיָתָא לְהִדְיָא בִּפ' חֲזַקַת הַבָּתִּים דָּף נו"ן אֲמַר אֲמִימ' אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמְכָרוּ בְּנִכְסֵי מְלוֹג
לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם וְכֵן פֶּסֶק הֶרְמַב"ם פ' כ"ב מָה אִישׁוֹת וְהַטוֹר א"ה סִימֵן צ' וְהוּא
הַסְּפַמַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְכַתֵּב הַטוֹר שֶׁם וְכ"ש שֶׁאֵין הִב"ח יְכוּל לִיטְלֵן בְּחוּבוֹ אִפִּי
בְּמִטְלְטֵלִין שֶׁהַכְּנִיסוֹ לוֹ וְכ"ש נִכְסֵי מְלוֹג וְכ"כ הִב"י שֶׁם בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יִרְחֹם נְתִיב כ"ג
ח"י וְכַס"ס שֶׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הֶרְמַב"ן וְז"ל כָּל שְׁלֵא שֶׁעֲבָד' הָאִשׁ עֲצָמָה לְבַע"ח שְׁלָה
נִכְסֵי מְלוֹג שֵׁישׁ לָהּ אֵינּוּ גוֹבָה וְכ"כ בְּתִשׁוּבַת מְהַרִּי"ל ס' פ"א בְּפִשְׁיטוֹת וְכֵן דַּעַת כָּל
הַפּוֹסְקִים א"כ מִסְתַּמָּא תִקּוֹן זֶה ג"כ לֹא נִתְּקַן אֲלָא עַל דָּרָף זֶה מְשׁוּם שֶׁסְתָם הַנְּשִׁים
יּוֹדַעַת מִבַּעֲלָהּ וּמִשָּׂא וּמִתָּן שְׁלוֹ אִם עוֹלָה בְּטוֹב אוֹ לֹא וְאִם הִיָּתָה יּוֹדַעַת הִיָּתָה לָהּ לְמַחוֹת
כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְסִיד אַחֲרֵים עִם גְּבִיּוֹת פְּתוּבָת' וְהִיא נִהְיִית עִם בַּעֲלָהּ מִמָּמוֹן אַחֲרֵים בְּכַרְפַּת
בֵּיתָה עַל כֵּן תִּקְנּוּ כָּל זֶה שְׁלֵא תוֹכֵל לְבֹא לִידֵי גְבִיּוֹת פְּתוּבָתָהּ קוֹדֶם לִב"ח אֲבָל לְהַפְסִיד
בְּשִׁבִיל זֶה נִכְסֵי מְלוֹג שְׁלָה שֶׁהֵם בְּרִשׁוּתָהּ אֵין הַדַּעַת סוֹבֵל שִׁיָּהָא זֶה נִכְלָל בְּכַלֵּל הַתִּקְנָה

כי כל תקנה מסתמא פעין דאורייתא או דרבנן תקנו מ"מ לא רציתי להחליט דעתי למעשה עד אשר אראה מהות ואיכות לשון התקנה עצמו הקטן יעקב שאלה קלו אלמנה שתבעה לאיש אחד שנדר ליתן לה חמשים זהובים באתונה והלה כופר שלא זינה עמה כלל ובקש ממנה דמי בנשת מה דינם: תשובה הנה דין זה מבואר להדיא בש"ע אבן העזר סי' קע"ז סעיף ה' בהגה"ה זונה שתבעה לאחד שנדר לה דבר באתונה והוא כופר צריך לישבע כמו בשאר תביעות ומוצא הדין הוא מריב"ש סי' מ"א אף שדבריו הם בלי ראיה ויש מקום לחלוק ולומר דא"כ כל הזונות יתבעו לגדולי נעשירי ארץ לתלות בנשתה בהן כדי להוציא מהם ממון ואף גם יש חשש דאולי ע"י בושח יושבע לשקר שלא זינה עימה ואע"ג דבב"ק פ' המרובה דף ע' ע"ב אמרינן אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו אלו תבעה קמן בדינא מי אמרינן ליה קום הב ליה וכו' משמע דוקא באמו לא תבעינו ליה משום דקים ליה בדרבה מיניה אבל בשאר זונה יכולה לתבעה אתונה אי משום הא לא תברא דהתם י"ל דמירוי שיש עדים שזינה עמה ותבעה אתונה אכן בפ' שבועת הפקדון אי' להדיא במתני' אנסת ופית' את בתי הוא אומר לא אנסתי ולא פתיתי משביעני אני ואמר אמן סניב הרי דהוי תביעה גמורה וחיבו להשביעו ואין לומר דשאני התם דאביו תובע אותו בעד קנסה ובנשת ופגם שחיבו שבוע' התור' זה אינו דהא להדיא כתב הרמב"ם פ"ב מה' נערה בתולה ונ"ל וכן בת שתבע' איש בדין ואמר' לו אנס' ופתית אותי והוא אמר להד"מ נשבע שבוע' ה'יסת עכ"ל הרי להדיא דמשביעין שבועת ה'יסת בתביעתה על כה"ג ואם נפשך לומר דבמה קניא האי זונה אתונה פיון שלא נתן לה לא זכתה בה כלל ומה"ט אמרינן בתמורה דף ל"ו בא עליה ואס"פ נתן לה אתונה מותר כי מתנה בעלמא הוא דיהיב וכן משמעו התוספ' שם דרק לצאת ידי שמים חייב ליתן לה אתונה והאי דמרובה אלו תבעה לו קמן מירי דוקא בהקנה לה בקנין סודר דאז קנתה או בעמדה בתצרה אבל בלא"ה לא קנתה האתנן אכן אחר העיון היטב יראה דכל זה שכתבו תוספות היינו לענין קניות גוף הטלה להיות לו דין אתנן שאסר לגבי מזבח דלא נקנה גוף האתנן אלא א"כ בכה"ג שהוא בתצירה או ע"י קנין סודר אבל מעות האתנן ודאי נקנה לה מיד כשפא עליה וכן מבואר להדיא מדברי הרא"ש ריש פרק השוכר את הפועל שכת' ונ"ל הא דקאמר הבעל בטלה זה הא קמחסרא משיכה ק"ל הא שכר פועלה לא בעי קנין דפועל העושה עם בעל הבית קנה שכרו וביאה דבר שנותניו עליו שוכר הוא ואמאי לא נקנה לה הטלה בביאה מכאן נ"ל לדקדק דהאומר לפועל עשה עמי מלאכ' ואתן לה חפץ זה בשכרך יכול ליתן לו דמי חפץ וכיון שיקלול ליתן לה דמי הטלה וכו' ע"ש הרי להדיא כמ"ש וכן משמע בכסף משנה פ"ד מה' איסורי מזבח לכן נ"ל פשוט דמשביעין על זה שבועת ה'יסת כמו שאר תביעת ממון ומ"מ נ"ל בכל זה אשה שאינה בחזקת מופקרת לכל אבל אם בחזקת מופקרת אין נזקקין לה כלל לדבריה לבזות ולבגיש בני אדם הגונים בטענה כזו ובנדאי היא אינה מזנת אא"כ שנותניו תחילה האתנן או שהיא בחזקת שהיא שוכרתו ואבדה חזקתה שאינה תובעת אא"כ יש לו עליו ואין משביעין אותו על זה כלל והכי דיינן לה ולכל דכנותה פנ"ל וע"ד האיש שתובע ממנה דמיבנשת כבר מבואר הדין פשוט בש"ע ח"מ סי' תכ"א סעיף א' בהג"ה והוא מתשובת מהרי"ו סי' קס"ח ופסקי מהרא"י דכל דרף תביעה אינו מחייבו על הבנשת פינון שלא פינון לביישו אף ששמעתי שרבים וכן גדולים תמהו על דין זה תמיה גדולה וקיימת שהוא

נגד סוגיא דש"ס דקדושין פ"ק דף כ"ח ע"א עד היכן גלגול שבועה א"ר יהודה אמר רב דא"ל השבע שאין עבדי אפה האי שמותי משמתינו ליה פיר' רש"י לפי שמזולזל בישראל כל פה הרי דארף דרף תביעה חייבין על הפונשת מ"מ אי משום הא לא תברא דכבר הרגיש בתמיה זו הב"ח בתשובה סי' ט' ותיגרץ משום דקראו עבד פנעני וברור נגלוי וידוע לב"ד שזה ישראל גמור הוא ותובע יודע בקב לכה משמתינו ליה ע"ש דבריו בארף וכן נ"ל מוכח מסוגיא דש"ס להדיא ואפי' רש"י שם דלכאורה יש לדקדק שם בגמ' דמוקי דאמר השבע לי שלא נמפרתי לו בעבד עברי וכו' אי הכי היינו קרקע אמאי לא מקשה קושיא זו מיד אף אי איירי בעבד פנעני היינו קרקע ומה רבותא דרב יהודה לאשמעינו גלגול כדפי' רש"י שם להכי נ"ל דרש"י נשמר שם מקושיא זו שפתיבו ד"ה דאמר ליה עבדי אפה אפי' זו מגלגלין אם יתחייב לו שבועה ממקום אחר ובמסקנא מפרש מאי רבותא ממקרקע דאמר עד היכן עכ"ל נראה דקשה לרש"י היאך ס"ד דמקשה שגלגול שבועה זו קאי אעבד פנעני יותר מלעבד עברי ולכה מקשה האי שמותי משמתינו ליה פשיטא יש לתרץ דמייירי בעבד עברי לכה פירש רש"י דהמקשן הוכיח עצמו דמייירי בעבד פנעני מדאמר ליה עבדי אפה אפי' זו מגלגלין ובמסקנא מפרש מאי רבותא ממקרקעי ולא קמקשה קושיא זו מיד לעיל אלא ודאי דלעיל לא קשה מידי דהוא רבותא גדולה פיון שאמר שהוא עבד פנעני והפל יודעין שמוחזק לישראל כשר אפ"ה מגלגלין וק"ל ואם כן שפיר מקשה הש"ס משמתינו ליה פיון שהפל יודעין שבשקר תבעו אבל בשאר כל תביעת אין חייבין משום פונשת כלל פנ"ל פשוט הקטן יעקב: שאלה קלו מאחד מתלמידים לבאר לו לפי פי' רש"י בקידושין דף ע"ד ע"א ודף ע"ח ע"ב שפרש"י להדיא דרבנן דקאמר אינו נאמן אבן גרושה וכן חליצה פליגו שהוא לכאורה נגד סוגיא דש"ס דב"ב דף קכ"ז ע"א וע"ב עכ"ל: תשובה הנה סתמת דבריה מאוד אבל אחר העיון ראיתי דברים תמוהין דלפי פרש"י איך יתיישב לשון הסוגיא דב"ב פיון דרבנן לא פליגי רק אבן גרושה וכן חליצה איך קאמר מספקא ליה אי כר"י אי פרבנן הא לרבנן ג"כ נאמן לענין בכור ותו מה מקשה אלא לרבנן יפיר ל"ל לפי פי' רש"י הא בעינן יפיר לענין נאמנות בבכורה ותו קשה כה"ג שם דקידושין דף ע"ח יע"ש ותו קשה איך קאמר בסמוך רישא ר' יהודה וסיפא רבנן לפי פרש"י וכה"ג א"א ליישב לשון הש"ס לקמן בב"ב דף קכ"ח ע"ב בהא דשלח ר' אבא לר' יוסף וראיתי בתשובת חות יאיר סי' צ"ג גם בחידושי מהר"י מטראני שם בקידושין הרגיש קצת בתמיהות אלו ואינם מיושבין על נכון לפי דבריהם ולע"ד נראה דמעיקרא לק"מ דרש"י סובר דנדאי מהני מגו אפילו במקום חזקה ונאמן לענין בכורה אף לרבנן אלא דס"ל לרש"י כתיגרץ ראשון שבתוספות דנאמן לבכור אף במקום שעושה לאחד ממזר ומה"נ נאמן לומר שהוא בן גרושה וכן חליצה ורבנן פליגי אבן גרושה וכן חליצה כלומר דאינו נאמן לפסול לכן במקו' שעוש' לכן א' ממז' ס"ל להיפך כשם שאינו נאמן לפסול אינו נאמן לבכ' אבל במקום שאינו פוסל לשום בן נאמן לבכר אף במקום חזקה מפח מגו ומה שמתרץ הש"ס שם בצריף היפרא כלומר שאין א' מהם ניכר גדולתו שמשנה לגדול ממזר רק ששניהם שוים ולהכי מקשה שפיר למאי הלכתא למיתבא לה פי' שנים ודוק פי' נכון הוא ליישב דעת רש"י ובעיקר דין מגו במקום חזקה עיין לקמן בכללי מגו שלי: הקטן יעקב: שאלה קלה מהמופלא מהר"ר מנחם מן אונ"א דעין דק"ק ויירמיישא ונ"ל ילמדנו רבינו מי שהחליף דתו זה פמה שנים

ואשתו הוא בעיר מלוכה ווין והוא במדינה זו ונתרצה ליתן לה גט ואין ידה משגת לעשות שלים להולכה וקודם שתבאה היא לכאן יש לחוש שיתחרט ולא יתן גט אם להתיר ליתן גט ליד שלים שדר בכאן והשלים יעכב הגט בידו עד שתבא האשה לכאן או על אם הדרך זאת ועוד אחרת בבו ראובן שיש לו נשים הרבה והנשים באים לקחת פל המטלטלין וקרקות והאשה עומדת וצוח' להניח לבעלה קרקע עד כדי פתובתה לגבות לאחר מותו מה דינו הגם שהדין מפנרש בח"מ סי' צ"ז סעיף כ"ד ובסימ' ק"א סעיף יו"ד ובא"ע סי' צ"ג מ"מ קול המון פקול שדי המהפכים האמת ורוצים לשמוע דברי אדוני מ"ו כי מפיו אנו חיים עכ"ל: תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי ומפני טרדות חבילות חבילות דשמיא ודארעא אבא בקיצור נמרץ אף גם רוב הדברים הם פשוטי ומבוארי להדיא בפוסקי ראשונים ואחרונים וא"צ לפני' וזה יצא ראשונה על דבר הגט ממי שהחליף דתו אם יש להתיר ליתן הגט ליד שלים שהוא בכאן והשלים יעכב הגט בידו עד שתבאה אשתו לכאן או על אם הדרך הנה לא ידעתי מאיזה טעם מסתפק לעשות כן וכן עשינו כמה פעמים הלכה למעשה בק"ק פראג ואין מי שפקפק בדבר זה מעולם מ"מ להוציא חלק אי אפטר ויש להביא קצת ראיה מהא דאמרינו בש"ס דגיטין דף ס"ד גבי שלישי אומ' לגירושין וכו' יע"ש באורח הסוגיא מבואר דהיכי שמוס' הגט לשליש למסור גט לאשתו כפי רצונו ויכלתו שגטו גט ומצינו כמה פעמי' בש"ס בתנאי הגט לאח' י"ב חדש אפי' ע"י שלים דהוי גט וכמבואר בא"ה סי' קמ"ב וקמ"ג ובמסר סתם לשלים יכול ליתנו אימת ומתי שירצה אם לא שצאמר דמ"ה קא מסתפק מ"ת פנין שהחליף דתו יש לחוש שבאריכו' ימי' יבטל הגט או השליחות גם משום הא לא תבא דהרי גם בזמן מועט חששו לזו אלא שהספימו הפוסקים ראשונים ואחרונים תקנה לכל זו שנעש' שלים לקבלה והוא עיקר רק לרונחא דמלתא עושין אותו ג"כ שלים להולכה וכיון שהוי שלים לקבלה א"כ מגורשת מיד ושוב לא חיישינו לביטול וכבר מבואר פל זה בתשובתי שבות יעקב ח"ר סי' קי"ד וקכ"ג יע"ש ושניות מדברי סופרי' על דבר האש' שרוצ' לעכב בחיי בעלה טריפת בע"ח בשביל פתובת' הנה הדין פשוט בח"מ סי' צ"ז וא"ה סי' צ"ג שבע"ח קודם לגביות פתובת' כי לא ניתן פתובה לגבות מחיים והוא פשוט בש"ס וכל הפוסקים וגדולה מזו מצינו אפי' היכא שכבר הגיע גביות בע"ח המוקדם או פתובת אשה ואינה לפנינו יש רשות לבע"ח המאחר לגבות וכמ"ש הרמב"ם להדיא פ"א ממלנה דין ד' נו"ל וגובין מפל קרקע שיש לו אע"פ שהיא משונעדת לכתוב' אשה או לבע"ח שקדם גובין לזה ואם יבא הראשון ויטרון וטרון וכן מבואר בח"מ סי' ק"א וק"ד יע"ש ואפי' באפותקי דינא הכי כמבואר בח"מ סי' קי"ז יע"ש וכ"ש בחיי בעלה פנין שלא ניתנה פתובה לגבות מחיים שאין יכולה לעכבה אפי' מכר הבעל אינה יכולה לעכב אכן הנכסי' עצמן שהכניסה לו שנקראים נכסי צאן ברזל וכ"ש נכסי מלוג הן שמכר הבעל או שיעבד' בלי רצון אשתו השיעבוד או המכר בטל וכמבואר בא"ה סי' צ"ז סעיף י"ג וי"ד יע"ש אבל מה שאינו נצו"ב או נכסי מלוג אין פח ביד אשה למחות לבעלה למפור או לשעבד לאחרים רק בהגיע זמן גבייתה טורפת אותו גם יכולה למחות שלא למפור לכותי או למי שלא יוכל לטרון ממנו וע"ש בא"ה סי' צ' ובחלקת מחוקק ס"ק מ"ד פל זה הוא ברור הקטן יעקב: שאלה קלט מארץ לועז באחד ששלח שלים לקדש לו אשה וחלה שלים בדרך ומסר שליחותו לשלים אחר וקינש לו אשה או קידושו קידושו וצריכה גט או לא כי

השליח מקדש בשטר וְחָלָה השליח או שְׁנָאָנְי' יכול למנות שליח אחר תחתיו ומוסר לו שטר קידושין שְׁמָסַר לוֹ הַמְקַדֵּשׁ אֲבָל אם היי מקדש בכסף אין השליח יכול למנות שליח אחר שְׁהָרִי לֹא נִמְסַר לוֹ אֲלֵא שְׁלִיחוֹת דְּבָרִים שְׁיִכּוּל לְקַדְּשָׁה בְּכָל כֶּסֶף שְׁיִרְצָה וְהַדְּבָרִים אֵינֶם נִמְסָרִים מְשָׁלִיחַ לְשָׁלִיחַ אֲבָל הַשֹּׁטֵר נִמְסַר מְשָׁלִיחַ לְשָׁלִיחַ שְׁהָרִי אֵינּוּ יְכוּל לְקַדְּשָׁה אֲלֵא בַשֹּׁטֵר זֶה שְׁנֹכַתֵּב לְשִׁמָּה וּמִדַּעְתָּם עַכ"ל ה"ש"ג וְאִי שְׁלֵעָנִין הַטַּעַם הֵמָּה מְחַנְּקִים מֵר אֲמַר חֲדָא וּמֵר אֲמַר חֲדָא וְלֹא פְּלִיגִי לְדִינָא) וְאִי תִקְשָׁה לָךְ א"כ מנ"ל בְּכֶסֶף דְּמִשְׁוֵי אֲפִילוּ שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן י"ל דְּזָה נְלִמּוּד מְבַנְיָהּוּ מְגִירוּשִׁין וּתְרוּמָה כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְהֵא דְאִצְטְרִיף ג"ש הַנֵּיָה לִיצִיאָה הַיְיָנוּ לְעָנִין שֹׁטֵר וְשָׁלִיחַ שְׁלִיחַ דְּלֹא מְצִי לְמִילָף מְתְרוּמָה וּבְזָה מְתַנְרֵץ גַּם פֶּן מַה שְׁמִקְשִׁים הָעוֹלָם הָא דְתַלְתָּה פָּאן וְאֲלֵא הָא דְתַנּוּ מִשְׁוֵם דְּקִשָּׁה אִי דְמִקְשִׁינּוּ הַנֵּיָה לִיצִיאָה הַיְיָנוּ דְּוָקָא הַנֵּיָה דְשֹׁטֵר אֲבָל הַנֵּיָה דְכֶסֶף מְנָלוּ דְמִשְׁוֵי שְׁלִיחַ לְכַף קְאָמַר וְאֲלֵא הָא וְכו' וְצ"ל מְגַם אֲתָם אִם פֶּן יִלְפִינּוּ קִידוּשֵׁי כֶּסֶף מְבַנְיָהּוּ מְגִירוּשִׁין וּתְרוּמָה וּמְתַנְרֵץ בְּזָה קוֹשְׁתֵי הַתּוֹסְפוֹת ד"ה שְׁכֹן יִשְׁנֹן בְּמַחְשָׁבָה עֵינִין שָׁם וּבְלִמּוּד הַיְשִׁיבָה הָאֲרַכְתִּי בְּסוּגְיָא זֹו כָּלֵל הַדְּבָרִים אִי שֶׁהַב"ח הַנֵּיָח דְּבָרִי הַקְּדוּשׁ בְּתִימָא וְגַם הָאֲתְרוּנִים מְרַמְזִין עַל דְּבָרֵי מְכָל מְקוֹם פִּינּוּן שְׁאֲפָשֵׁר לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי עַל פִּי הַסּוּגְיָא מִיַּד סְפִיקָא לֹא נִפְקָא: הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קַמֵּי אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹרֵד עַל אֲשֵׁתוֹ וְטוֹעֵן שְׁאִי אֲפָשֵׁר לוֹ כָּלֵל לְדוֹר עֲתָה עֲמָה וְרוּצָה לְגַרְשָׁה וְהִיא אֵינָה רוּצָה לְקַבֵּל גִּיטָה וּמְבַקֶּשֶׁת מְזוֹנוֹתֶיהָ מֵה דֵינָם: תְּשׁוּבָה עֵיקְרָא דְהָא מִקְלָתָא כְּבָר אֲמוּרָה וְהִיא מְחַלְקַת יִשְׁנָה דְּבִתְשׁוּבַת מַהֲר"א מְזַרְחִי שְׁאֵלָה לְמ"ד פֶּסֶק פִּינּוּן שְׁהוּא רוּצָה לְגַרְשָׁה רַק שְׁאֵנִים בְּתַקְנַת חֲכָמִים שְׁתַּקְנוּ שְׁלֹא לְגַרְשָׁה בְּעַל פְּרָחָה פְּטוֹר מְזוֹנוֹתֶיהָ דּוּגְמָא דְאֲמַרִינּוּ רִישׁ פ' קַמָּא דְכְתוּבוֹת הַגִּיעַ זְמַן וְלֹא נִשְׁאָו וְכו' וּבִתְשׁוּבַת מַהֲר"א שְׁשׁוֹן סִימָן נ"ה הָאֲרִיף מְאוּד לְפַלְפֵּל בְּזָה וּמֵרָאָה פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן וּמְסִיק דִּיכּוּל הַבְּעַל לּוֹמַר קִים לִי כַהֲר"א ע"ש גַּם בְּתְשׁוּבַת פְּרַח מְטָה אֲהֵרֵן סִימָן כ"ד מְאֲרִיף בְּזָה וּמְסִיק פֶּן לְהִלְכָה וְכ"פ הַב"ח בַּא"ע סִימָן ע"ז עֵינִין שָׁם אֲכֹן הַחֲלַקַת מְחֻקֵּק בְּסִי ע"ז ס"ק ג' הַשִּׁיג עַל הַב"ח בְּזָה מְכָל מְקוֹם בְּעָנִין מְזוֹנוֹת נִרְאָה שְׁאֵינּוּ מְחִיב לְאִישׁ לְזוֹנָה רַק שְׁעוֹנְתָהּ וּכְסוּתָהּ לֹא יִגְרַע וּלְהִכִי מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתוּבָתָהּ וּבְאֲמַת לַע"ד מְדַבְרֵי רֵאשׁוֹנִים יוֹתֵר הֵיָה נ"ל דְּלֹא כְּדַעַת הַרְא"ם וְהַב"ח וְלֹא אִישְׁתַּמַּט א' מִהֵן הַרֵאשׁוֹנִים לְכַתּוּב דְּבַזְמַן הַזֶּה דְאִיכָּא חֲרָם רַגְמ"ה לֹא שְׁיִיף דִּין מוֹרֵד לִיתָן לָהּ מְזוֹנְתֶיהָ וְתַנְאִי כְּתוּבָה וְלַהוֹסִיף לָהּ עַל כְּתוּבָתָהּ אֲלֵא וְדֹאִי דְלֹא פְּלוּג חֲכָמִים בְּתַקְנָתָא דְמוֹרֵד עַל אֲשֵׁתוֹ אִי שְׁהוּא אָנוּס שְׁלֹא יְכוּל לְגַרְשָׁה צְרִיף לְקִיָּים כֹּל הַתְּנַאִי כְּתוּבָתָהּ וְלִיתָן לָהּ מְזוֹנוֹת וְלַהוֹסִיף לָהּ עַל כְּתוּבָתָהּ וְכֹן מִשְׁמַע מִתְשׁוּבַת הַרְא"ש כָּלֵל מ"ב וּתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ק שְׁנֵרֶשׁ ק"ז וְכֹן מִשְׁמַע בַּש"ע ס"ס קי"ז וְכו"ג מְבַנְאֵר בְּטוֹר א"ע רִישׁ סִימָן קי"ט בְּנִשְׁתַּטִּית דְּאִין יְכוּל לְגַרְשָׁה בְּתַקְנַת חֲכָמִים דְּדַעַת הַרְאָב"ד וְהַרְמ"ה דְּצְרִיף לִיתָן לָהּ מְזוֹנַת דַּל"כ מֵה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם וְכֹן הַכְרִיעַ רַמ"א בַּש"ע שְׁכֹן עֵיקֵר וְדִלֵּא כְּהַרְמְב"ם וְהַב"ח עֲצָמוּ הַכְרִיעַ שָׁם ג"כ הִכִי אִי שְׁיִשׁ לְחַלֵּק בְּכַמָּה גְּנוּנֵי בֵין הֵאִי לְהֵאִי וְכ"כ בְּתְשׁוּבַת מַהֲר"א שְׁשׁוֹן מ"מ נ"ל עֵיקֵר כַּמ"ש אֲבָל מֵה אֲעֲשֶׂה זֹו הִיא שְׁקִשָּׁה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת לְהוֹצִיא מִיַּד מְחַזְקֵי הִכִי דִיכּוּל לּוֹמַר קִים לִי כְּהַפּוֹסְקִים דַּס"ל הִכִי וְהֵם גְּדוּלֵי אֲתְרוּנִים מ"מ נ"ל דַּעַכ"פ פִּינּוּן שְׁהוּא רוּצָה לְגַרְשָׁה וְהֵיָה צְרִיף לִיתָן לָהּ כְּתוּבָתָהּ אֲזִי עַכְשָׁיו יִשְׁלִישׁ לָהּ כְּתוּבָהּ וְהַפִּירוֹת שְׁלָהּ וְגַם מַעֲשֶׂה יְדִיהָ א"כ קְרוּב הַדְּבָר שְׁיִהֵא סְפָקָה מְזוֹנְתֶיהָ וּגְדוּלָהּ מְזוּ כְּתַב בְּתְשׁוּבַת חוֹת יֵאִיר ס"ס כ"ג אֲצֵל מִשְׁר' שְׁאֵם חוֹזֵר בּוֹ הַבַּע"ה

שָׂאִין לְחַיִּיב הַבַּע"ב רַק בְּדַמֵּי שְׁכִירוֹת מִשָּׂא"כ בְּדַמֵּי מְזוֹנוֹת שֶׁהָרִי מְזוֹנוֹתָיו מְצוּיִם וְלֹא יִחְסַר לְחַמּוֹ בְּכָל גְּבוּלֵי יִשְׂרָאֵל וְסָגִי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּטֵל וְכַמָּה אֹרְחֵי וּפְרָחֵי בּוֹחֲרִים בְּזֶה יוֹתֵר מִהָיוֹת מְשֻׁרֵת וְאֵע"ג דָּאִיְהוּ לָאוּ בַר הָכִי הוּא מ"מ אֵין לְחַיִּיב בַּע"ב עַכ"ל אֵע"ג דְּדַבְּרֵי וְאֵינָם מְוַכְרְחִים וּבְלִי רָאָה פְּלֵל וְאָף גַּם י"ל דְּגַם בְּעַל חוֹת יָאִיר פְּוֹנְתוֹ דְּוָקָא בְּמִשְׁרַת דְּאֶפְשָׁר בְּהָכִי מִשָּׂא"כ בְּאִשָּׁה הַמְשַׁרְתָּת וְכַה"ג וְדָאִי חֲזִינְשִׁינָן לְזַנּוֹת וְאֵין דְּרַפָּה לְהָיוֹת מְסוּרָא אַחַר מְזוֹנְתִיהָ כִּי פֵל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה מ"מ נ"ל כַּמ"ש בַּנ"ד דְּמִסְתַּמָּא ע"פ הָרֹב סָפְקָא לְמְזוֹנוֹתֶיהָ וְלַעֲנִין יִרְוֶשֶׁת הַבַּעַל ג"כ אֵיכ' מְחַלְוֹקָת בֵּין הַפּוֹסְקִים אֵי מוֹרַד יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אוֹ לֹא וְכִינּוֹן שְׁכַתְּוִבְתָּהּ בְּיַד שְׁלִישׁ אִם מֵת הִיא בְּחַיּוֹ יוֹרֵשׁ הַבַּעַל מְחַצָּה וְהִיא מְחַצָּה וְכֵן דְּנָתִי לְמַעֲשֵׂהָ י נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קָמָא בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהִיתָה יוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעֲלָהּ וְיִצְאָ עָלֶיהָ קְלָא דְלֹא פָּסַק שְׁזִינְתָה תַּחְתּוֹ וְנִתְאַלְמְנָה וְעַמְדָה וְנִיסַת לְכַהֵן אֵי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא פִּינּוֹן שֶׁהִיא בְּחֻזְקַת זֻנָּה אוֹ לֹא תְשׁוּבָה עֵיקָר דִּין זֶה מִתְבָּאָר בַּפ"ב דִּיבְמוֹת בְּקָלָא דְלֹא פָּסַק בְּדַבְּרָא מְכֻוֹעַר מוֹצִיאִין מִהַנְטָעָן אָבֵל מְבַעַל הוּא מְחַלְוֹקָת יִשְׁנָה בֵּין גְּדוּלֵי רֵאשׁוֹנִים אֵי מוֹצִיאִין אֵי לֹא דְלֹא חֲזִינְשִׁינָן לְקָלָא דְבַתֵּר נְשׂוֹאִין אָבֵל לְקָלָא דְקָמָא נְשׂוֹאִין כְּגוֹן לְהַנְשֵׂא לְכַהֵן הִנֵּה נִרְאָה דְמוֹצִיאִין דְּהוּי קְלָא דְקוֹדֵם נְשׂוֹאִין.

וְיַעֲנִין פְּלוּגְתָא בְּאֶרְבֵּי בַב"י בַּא"ה סִימָן י"א וְאָף שְׂרָאִיתִי בַּא"ה בַּש"ע ס' ד' סְעִיף ט' שְׁכַתְּבֵי אִשָּׁת אִישׁ שְׂיִצְאָ עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיתָה מְזוּנָה תַּחַת בַּעֲלָהּ וְהַפֵּל מְרַגְנִין אַחֲרֶיהָ אֵין חוֹשְׁשִׁין לְבִנְיָה שְׂמָא הֵם מְמַזְרִים שְׁרוֹב בְּעֵילוֹת תּוֹלִין בְּבַעַל אָבֵל הִיא בְּעַצְמָהּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשׁוּם זֻנָּה וְכַהֵן חֲשַׁשׁ לָהּ מִדִּין תּוֹרָה ע"כ וְהוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְכַתְּבֵי שֵׁם הַבֵּית שְׂמוּאֵל בַּס"ק כ"ד וְז"ל חוֹשֵׁשׁ לָהּ מִדִּין תּוֹרָה הֵינּוּ לְכַתְּחִלָּה אָבֵל בְּדַיעְבַּד אִם נְשָׂאָה אֵין מוֹצִיאִין עַכ"ל צָרִיף לומר דְּהֵתָם מֵיַרֵּי בְּקָלָא דְפָּסַק אָבֵל בְּקָלָא דְלֹא פָּסִיק וְדָאִי מוֹצִיאִין וְכ"כ תּוֹס' בְּסוּטָה עַל הָא דְאָמַר ר' יוֹחָנָן יִשָּׂא אָדָם בַּת דְּיוֹמָה וְאֵל יִשָּׂא דְיוֹמָה פַּר"ח שְׂמַלְעִיזִין עָלֶיהָ בְּנֵי אָדָם שֶׁהִיא מְזוּנָה פְּדַגְרִסִּין דְּנָמִי מְתָא יוֹמָא וּפְלָגָא וּמָה שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ חֲנַנְאֵל דְּנָמִי מְתָא יוֹמָא וּפְלָגָא לֹא הִיבָא אֵלָא לְרָאָה דְלִשׁוּעָן דְּיוֹמָה לְזוֹת שְׁפָתִים הוּא וּמִיְהוּ הִקָּא לֹא מֵיְרֹו בְּדוּמָה כַּה"ג דַּא"כ אֶפִּילוּ כְּנֵס יוֹצִיא דְהָא פְּסִקִּין הֵתָם בַּפ"ב דִּיבְמוֹת כַּר' בְּקָלָא דְלֹא פָּסִיק הִיכָא דְדוּמִי דְמְתָא יוֹמָא וּפְלָגָא דְקָאָמַר הוֹאִיל וּמְכֻוֹעַר הַדְּבָר תַּצָּא וְאֶפִּילוּ ר' יוֹחָנָן מוֹדָה הִקָּא אִם כְּנֵס לֹא יוֹצִיא עַכ"ל תּוֹסְפוֹת הָרִי לְהַדְיָא כַּמ"ש דִּישׁ לְחַלֵּק דְּזוֹנָקָא בְּקָלָא דְלֹא פָּסִיק מוֹצִיאִין אָבֵל לֹא בְּקָלָא דְפָּסַק וְכַמְסַקְנַת הַש"ס דִּיבְמוֹת וְאָף שְׁלַכְאוּרָה דְבָרֵי הַתּוֹסֵפ' תְּמוּהִין מְאוֹד דְּמֵאֵי מֵיְיָתִי רָאָה מְסוּגִיא דִּיבְמוֹת דְהָא הֵתָם קָאֵי לַעֲנִין לְאַסְוֹר עַל הַבַּעַל וְהַנְטָעָן דְּאִסוּר מִן הַתּוֹרָה מְרִיבּוּי דְקָרָא וְנִטְמָאָה וְנִטְמָאָה ע"כ אֶפִּילוּ אִם נְשָׂאת תַּצָּא בְּקָלָא דְלֹא פָּסִיק אָבֵל מ"מ הָאִשָּׁה וְדָאִי אֵינָה נְאָסְרַת לַכ"ע אֶפִּילוּ יֵשׁ עֵידי טוֹנְמָאָה מִמֶּשׁ מוֹתֵרַת לְהַנְשֵׂא לְאַחַר אִם הוֹצִיאָה הַבַּעַל זוּלַת הַנְטָעָן אֵלָא שְׁלַכְתְּחִלָּה הָאִחַר מְוֹנָהָר שְׂלֵא יִשָּׂא אֶפִּילוּ דְיוֹמָה וְהַכְּתוּב קָרָאוּ אַחַר שֶׁהַכְּנִיס רִשְׁעָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ אָבֵל לְהוֹצִיאָה דְעַבַּד מַכ"ע זֶה אֵינוֹ עוֹלָה עַל דַּעַת פְּלֵל וְאֵיף כְּתָבוּ תּוֹס' בְּפִשְׁטוֹת דְּבְקָלָא דְלֹא פָּסַק מוֹצִיאִין אִפִּי נְשָׂאת לְאַחַר וְהוּא לְכַאוּרָה נְשִׁתְקַע וְלֹא נְאָמַר וּבִיּוֹתֵר הַדְּבָר תְּמוּהָ עַל כָּל מְפָרֵשׁ תּוֹסְפוֹ שְׂלֵא הַרְגִישׁוּ פְּלֵל בְּקוֹנְשִׂא זֹו עַל בַּעֲלֵי תּוֹסְפ' וְיַגְעִתִי וּמְצִאִתִי בְּתִשׁוּבַת מְהָר"י מְטָרָאֵי חֵלֵק ב' בַּא"ה ס' ט"ו שֶׁהַרְגִישׁ בְּתִמְיָהָ זֹו עַל הַתּוֹסֵפ' וְכַתְּבֵי וְז"ל וְאֵין לִי לֵב לְהַבִּין דְּבָרֵיהֶם וְכוּ' וְהַנִּיחַ הַדְּבָר בְּתִמְיָא וְצ"ע וְכַאֲשֶׁר יְרַדְתִּי אֵל הָעִיּוֹן נ"ל דְּדְבָרֵי הַתּוֹס' נְכוּנִים בְּלִי פְקוּיָק פְּלֵל דְּכַוְנוֹת וְהוֹכַחַת הַתּוֹסֵפ' כֵּן

הוא מדקאמר ר' יוחנן ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה מדקאמר אדם סתמא אף פהנים בכלל זה דבל ישא אפ"ה אם נשאת לא תצא רק דלכתחלה אל ישא וא"כ הוכיחו תוספות שפיר דמיינרי בקלא דלא פסיק דאי בקלא דפסיק אפילו נשאת תצא דהוי קלא דקונדם נשואין בכהונה דאסור דאורייתא משום זונה וברוך ה' אשר האיר עיני בדברי התוספות בזה קלל הדבר אם היה בגדון שלפנינו קלא דלא פסיק ודאי מוציאן מפהן אף שהדבר צ"ע וחקירה היטב בכל הצדדים אי מחזקינן קלא כי האי דאולי אויבים אפקו לקלא ואני בחוץ ואתם בפנים לחקור הדבר היטב בכל הצדדים אם יש ממש בקלא זו טרם שנוציא אשה מבעלה להפריד בין הדברים פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קמב באחד שפסק לבנו וכלתו ליתן להם מזונות זמן מה ובתוך הזמן מת הבן אי מחויב ליתן מזונות לכלתו עד תשלום הזמן שנקבע או לא: תשובה אף דהא מלתא פבר אמורה בספר ט"ז לח"מ סימן ס' אף לפי שלבבי לא כן ידמה בכח המדמה ובפרט שקשה להוציא ממון בלי ראיה ברורה על פן הוצרכתי להעתיק דבריו פלשונו ממש ולכתוב מה שנ"ל וזה לשונו שם מעשה אירע במקומינו באחד שכתב לבנו ולכלתו שיתן להם מזונות ודירה סך קצוב ומת בנו אחר הנישואין ותובעת כלתו חלקה במזונות ודירה והיה בזה בעל סברות לומר דפטור בזה דאנן סהדי שלא כתב לה מזונות ודירה אלא כל זמן שהיתה כלתו וראיה מנדוניית חתנים באבן העזר סימן נ"ב כשמתה בתו דקי"ל מספק אין מוציאין נגד רבינו תם שכתב התוספות בשמו פ' נערה שנתפתתה אנו סהדי שלא כתב לה אלא פדי שתהנה בתו מזה ה"ג פאן ולע"ד דאין זה דומה כלל לזה והדין שלפנינו מפורש במשנה ר"פ הנושא דהנושא אשה ופסק לזון את בתה ה' שנים חייב לזונה אף שאשתו נתגרשה ממנו אעילו לאחר מיתתו חייבין היורשים לזונה ולא אמרינן שלא קיבל עליו אלא כל זמן שהיתה בת אשתו ולא עוד אלא אפ"כ כ' בשט' בהד"ל בלשון שאני חייב לזון בת אשתו אין לו אח"כ טענ' מדכתב בת אשתו ש"מ כל זמן שאת אשתו דיקא דאל"כ דמאי אמרינן בסיפא שם פטו' הפקחים היו כותבים כל זמן שאת עמי וכו' ש"מ שאין מועיל בזה אלא פתיבת לשון זה דוקא אבל לא מהני מה שנוצר בת אשתי וה"נ בדין זה אף ע"פ שכתב בשטר ליתן להזוג אין לומר כל זמן שהוא קיים דלא עדיף לשון זה מלשון בת אשתי שזכרנו וכו' ואין להקשות מ"ט באמ' לא הוי פאן פמו בגדוניית חתני' דאין זה דומה לזה כלל דכאן נתברר החיוב שלו על כל אחד בפני עצמו בשע' שכתב שיתן מזונות לשניהם וכן בקיבל עליו לזון את בת אשתו ע"ש דברי הט"ז יותר באורך ובמליצת דבריו גם המג"ה שם מסייע ומסכים לדבריו להלכה ע"ש ואף דגברא חזינא ראיה לא חזינא גם הוא נגד הסברא וחוש השכל דאם בגדוניית חתני' שהיה מחויב לתת מיד בשעת נישואין אפ"ה אמרינן שלא כתב לה אלא פדי שתהנה בתו ואיכא משום ותם לריק פחכם מכ"ש ואצ"ל לענן חיוב מזונות שחיוב עליו דבר יום ביומו אין לה עגמת נפש יותר מזה שפנו פבר מת והיא נוטלת פתובתה והיא יתן לאחרים חילו במזונות ודיר' או דמיהם דהא עיקר טעם שנותנין מזונות לזוג אחר חתנותם הוא מטעם לפי שעל פי הרוב אין החתן מורגיל במשא ומתן שיוכל לזון אשתו ובני ביתו כפי שכת' בכתובתה ושעבוד נפשו איזון ואפרנס יתיכי על פן נותנין המחותנים להם מזונות זמן מה עד שיהא רגיל במשא ומתן נותן לה מזונות במקום בנו וגם פדי להרגיל לו פיצד ינהוג עם אשתו וכה"ג אבל היכא שמת בנו שהיא נוטלת פתובתה וזכתה במעשה ידיה וכה"ג ששוב על יורשיו ונכסיו לא

חל חיוב מזונות פלל מהיכי תיתי שיחול חיוב על אביו וכן אבי אשתו נותן להם בשביל בתו שהיא ילדה ואינו רוצה שישטריח כ"כ אחר חתנותה במעשה ידיה והיינו פל זמן שהיא חיה אפ"י מי שחולק על ר"ת לענן נדונית חתנים מודה במזונות שנותן לכלתו במקום בנו או חותנו דהיכי שמת הבן או הבת דאדעתא דהכי לא שיעבד נפשו ולא דמי פלל למחייב נפשו לזון בת אשתו שיעבד נפשו בשביל הנאה שקיבל הוא ממנה בנדונייתה וזכה בירושתה ומעשה ידיה ומציאתה להכי שיעבד נפשו לתת לה מזונות אף אחר מיתת אשתו והגירושין מה שאינו פן בכלתו שהוא לא קיבל ממנה שום דבר רק שיעבד נפשו לתת מזונות לה בשביל חיוב שיעבד עצמו בנו בכחופת' וכה"ג ועכשיו שמת בטל השיעבוד ממילא ואין זו צריף לפנים ואי איכא לדמויי להאי דנושא היינו היכא שיעבד נפשו לזון יתום ויתומה דעלמא מי שאינם קרובים לו אז אמרינן דאף שכתב לה לזון הזוג מ"מ מחויב ליתן לה מזונות אפ"י לבדה או הוא לבדו אבל בבנו וכה"ג בקרוב שיעבד עצמו לפי שדעתו קרוב אצלו נ"ל פשוט כמ"ש והוא מילתא דמסתברי נ"ל הקטן יעקב: הושן משפט שאלה קמג פה ק"ק מיז נהגו מעולם ומשנים קדמוניות שלא להושיב דיינים קבועים רק דנים ע"פ זה בורר לו אח' וזה בורר לו אהד והב"ד הוא השליש ועלו על דעת איזה טובי העיר להושיב ב"ד קבוע עם הרב אי שפיר דמי: תשובה הנה לכאורה נראה דיש פח ביז ראשי הקהל וטובי העיר שהמחום רבים עליהם מדעת פולם או רובם לכל דבר מה שעשוי עשוי בתקנת הקהל ואע"פ שלא הנה מנהג מקדם וגם אינו מגדר מלתא אפ"י במידי דאיכא רווח' להאי ופסידא להאי וכן הוכחתי בספרי תורת השלמים שאלה א' שפן דעת רוב גדולי עולם ראשוני' ואחרוני' ואפ"י יחיד שביירו מה שעשוי עשוי וכ"כ המרדכי פ"ק דב"ב וכן מבואר בש"ע סי' ב' וכ"פ הב"ח אף שכתבתי שם שיש חולקין בזה היינו במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי מ"מ בנדון זה דליכ' פסידא רק לעשות כמצות של תורה כדכתיב שנופטים ושונטרים תתן לה בכל שיעריה אע"ג דהאי קרא בסנהדרין קאי מ"מ כפר נתפשט הדבר ברוב קהלות ישראל למנות דיינים קבועים על סמך מקרא זה אכן פד מעיין שפיר יראה דאי אפשר לשנות פלל פיון שנהגו פן מעולם ושנים קדמוניות ולא זכר שום אדם שהיה ב"ד קבוע ותוא מנהג ונתיקין ע"פ סוגיא דש"ס ריש פ' זה בורר שמתוף שזה בורר לו אהד וזה בורר לו אהד יוצא הדין לאמתו יע"ש בפ"י רש"י והרא"ש ובמב"ם בפ"י המשניות ובכר קי"ל דמנהג שנהגו לגדר וסייג וכ"ש מה שהוא מדינא דש"ס אפ"י התרה לא מהני וכה"ג מבואר בי"ד סי' רכ"ח סעיף כ"ח וכן מבואר בתשובת מהרשד"ם חלק י"ד סי' מ' ותשובת מהרי"ק סי' קמ"ד ואף שבפרי חדש לא"ח סי' תנ"ו בדיני מנהגי איסור דין שמיני כתב שיש חולקין על מהרי"ק בזה מ"מ מסיק דהיכא דהמנהג מיוסד ע"פ הדין אין לו התרה וכן מבואר בירושלמי דפסחים פ' מקום שנהגו וגבי בני ביטן יע"ש ובפרטו' בזמנים אלו שע"פ הרוב מנהגי וטובי העיר ממנים דיינים לקרוביהם ואוהביהם אע"פ שאינם הגונים ואינם ראויים לדון משא"כ בזה הבורר אף אם יהיה אהד מהן אינו הגון להפך בזכות בעל דינו אף מה שהוא שלא ע"פ הדין מ"מ פיון שהשני ג"כ בורר למי שירצה הוי פקיבלו עליה פדי שיוצא הדין לאמתו ומה"ט ראיתי בהרבה קהלות אף שיש להם דיינים קבועין מ"מ בדבר גדול מתפשרים ע"פ הרוב לדון בזה בורר פדי שיוצא הדין לאמתו לכן נ"ל פשוט שאין לשנות מנהג בזה שהוא מנהג ונתיקין מיוסד ע"פ שורת

הדין וההלכה וכהא דאמרינן ביבמות דף ק"ב ע"א דאמר רב פהנא א"ר אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפכר נהגו העם בסנדל והכי אמרינן בפי' הקומץ גבי נהגו העם בסתומ' ועמ"ש לעיל בא"ח סי' ו' לענין תורת מנהגים וכ"ש שיש לקיים המנהג הזה שהוא ע"פ הדין ההלכה וכל המשנה ידו על התחונה נ"ל הקטן יעקב: שאלה קמד על אודות הפשר שנעשה בקנין בין ראובן לשמעון שנתפסו ועתה רוצה ראובן לערער על פשר לפי שנכונה ברותחין ולא בפושרין כגון בשביל השבועת שהיה חייב ראובן לשמעון עשו פשר שיפדה אותו במקומו הרבה ומחמת שבועת שהיה חייב שמעון לא עשו כל פה ממון ואיזה שבועת וניתרו לגמרי הרי שהטו פח הפשר לצד א' יותר מחבירו ואין לה עולה גדולה מזה והוי כפשר בטעות וחוזר ועל דבר הטענה שנית שטוען ראובן לבטל הפשר לפי שמבואר בקנין הפשר שהדייני פשר לא ישגיחו בשום דבר המבואר בפס"ד בדבריה' שאינם נוגעים בשבועה פי אם שיעשו פשר על אודות השבועות שביניהם ולא לזולתן מה שמבואר בהחלט בפסק דין והם עשו פשר אף בענין זה נמצא שהפשר בטל ע"כ תוך דבריו: תשובה הנה נ"ל פשוט דהפשר בתקפו עומד דהא להדיא איתא בסנהדרין דף ל"ב צדק צדק תרדוף א' לדין וא' לפשר ופירש"י צדק פשרה שלא לפי ראות עיניו ולא תרדוף את אחד יותר מחבירו הרי דעיקר הפשרה תלוי בראות עיני הדיין לפי מראה עיניו ישפוט ואומדנא דלבו והוא פועל שודא דדייני פמבואר בב"י סי' י"ב בשם תשוב' הרא"ש וכ"כ שם בס"ג בהגהות ב"י דפשרה הוא פועל שודא דדייני ליתן מי שלבו נוטה לחד פירושו ובירושלמי איתא אל תקרי שודא דדייני אלא שונחא דדייני וא"כ אף אנו בנדון שלפנינו הדיינים יכולין לתרץ דבריהם שלדעת' וכפי ראות עיניהם הנה לפי המדומ' יותר צדק בדינו שמעון מראובן כגון שראו בטענותיהם שראובן אי אפשר לו ליטבע על דבריו עד שצריך פדיון הרבה לשבועתו משא"כ שמעון הנה רוצה ליטבע באמת וכה"ג יכולין לתרץ דבריהם בכמה אנפי ודבר המסור ללב הדיינים נאמר בו ונראת מאליהו וכבר מבואר בס"ס כ"ה בדיין שטעה וחייב שבוע' למי שאינו חייב שבועה ועשה זה פשרה עם בעל דינו כדי שלא ישבע ואח"כ יודע שאינו בן שבועה אע"פ שקנו מידו על הפשרה אינו פלום דקנין בטעות הוא וחוזר וכן כל פיוצא בזה ודוקא שגילה דעתו שעשה פשרה משום השבועה וכדומה לזה ויע"ש בב"י מבואר דוקא אי איכא לברורי טעותא אבל אי ליכא לברורי טעותא לא יע"ש הרי כל כמה דליכ' ברור הטעות לאו כל כמינ' לסתור פח הפשר שנעשה בקנין כן כל כמה דלא אפשר לברר שלקחו דייני פשר שונח להטות פח הפשר (פי אין לה טעות גדול מזה) הפשר נשאר בתקפו ואין אחר הקנין כלום הנה בודאי בזה שפתו ברור מללו לבטל מקצת הפשר מה שנעשה בענין זה מה שמחלט בפסק דין בלי שום הטלת שבועה מ"מ לא יבטל משום זה שאר כל הפשר מה שנעשו בענין שבועת שביניה' דלא אמרי' בכה"ג שטר פשר שבטל מקצתו בטל פולו דדוקא שטר שנעשה בעדי' פסולים אמרינן כה"ג פמבואר בסי' נ"א סעיף ו' משא"כ אם נתבטל השטר במקצת מפח גוף ענין השאר עדיין בקיומו עומד וגדולה מזו מבואר בתשובת האחרונים והובא ג"כ בכה"ג סי' כ"ה סעיף כ"ו בהגהות הטור בדיין שדן הדין ובאותו הדין באו שני טעות אח' בדבר משנה ואחד בשיקול הדעת מה שטעו בדבר משנה חוזר ומה שטעו בשיקול הדעת יתקיים יע"ש וכן מבואר בתשוב' מהר"מ מטרנאני סי' קמ"ח בפשר' להדיא דבמה

שטעו הפֿשר בטל וְלֹא בְּמֵה שְׁלֵא טַעוּ אִף אִם אֶפְשָׁר לְבַטֵּל הַפֿשָׁר מִפְּתֵי שְׁטוּעֵן רְאוּבֵן דְּלִקָּה חֵיב אוֹתוֹ ע"פ הַפֿשָׁר בְּכִמְה דְּבָרִים לְפִי שְׁזִיכּוּ אוֹתוֹ מִצַּד אַחַר בְּאִיזָה דְּבָרִים שְׁמִבְּרָאִים בְּפִסְק דִּין לְהִדְיָא לְחֻבְתּוֹ וְעַכְשִׁיו שְׁזָה בְּטַל גַּם זֶה בְּטַל וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אִזִּי אֶפְשָׁר הַפֿשָׁר לְבַטֵּל מִפְּלֵי כָּל מ"מ הַדְּבָר צָרִיף מִתּוֹן הַרְבֵּה וְעִיּוֹן הֵיטֵב בְּדָבָר אִם פְּנִים הֵם הַם הַדְּבָרִים וְלֹא הִיָּה הַדְּבָר תַּחַת רַבְנוֹת שְׁלֵי הֵייתִי חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ אֶצֶל הַצְּדִדִים וְדִינֵי פֿשָׁר מֵהוּת הַדְּבָר בְּכָל אוֹפְנִים וְהֵייתִי רוֹאֵה לְצַדֵּד הַדְּבָר אֶצֶל הַצְּדִדִים וְלִהְיָרִיעַ אוֹתָם לְפֿשָׁר בִּינֵיהֶן וְלִתְנוּן הַשְּׁלוֹם עַד שְׁהִיוּ פֿשָׁר גָּמוּר בְּפוֹשְׁרִין מִמֶּשׁ מֵהוּת נַח נַח לְשָׁנֵי צְדִדִים שְׁלֵא יִפְנֶה שׁוּם א' מֵהַצְּדִדִים כִּי גְדוֹל הַשְּׁלוֹם וְשְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל כ"ד הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קָמָה מִדִּינֵן אֶחָד שְׁקִיבְלוּ שְׁנֵי צְדִדִים עַל סֵף שְׁלֵשׁ מֵאוֹת ר"ט לְהִיּוֹת פֿשָׁרֵן בִּינֵיהֶם וְלִפֿשָׁר בְּפֿשָׁר שְׁקִרׁוּב לְדִין פִּיצָד יְנַהֲגֵן אֶת עֲצָמוֹ בְּפֿשָׁר כְּמוֹ שְׁהִדִּין נוֹתֵן שְׁמֻחֻיב לְשֵׁלֵם כָּל הַסֵּף הַנִּ"ל פִּיצָד יַעֲשֶׂה לְצֵאת יְדֵי שְׁמִים כְּדִכְתִּיב צְדֵק צְדֵק תִּרְדּוּן אֶחָד לְדִין וּא' לְפֿש': תְּשׁוּבָה מֵה שְׁשֵׁאֲלֵתִי עַל אוֹדֵת הַפֿשָׁר קְרוּב לְדִין בְּזָה לֹא דִינָא גְמִירִי רַק פֿשָׁרָה בְּעֵלְמָא הוּא וּפִירֵשׁ"י בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ל"ב צְדֵק צְדֵק תִּרְדּוּן א' לְדִין וְאֶחָד לְפֿשָׁר צְדֵק פֿשָׁרָה שְׁלֵף לְפִי רְאוּת עֵינֶה וְלֹא תִרְדּוּן אֶת הָאֶחָד יוֹתֵר מִחֻבְרֵוֹ עכ"ל ש"מ דְּפֿשָׁרָה הוּא מְעִין שׁוּדָא דְּדִינֵי מִמֶּשׁ וְכֵן מִשְׁמַעוֹת תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש הוּבָא בְּב"י ס' י"ב וְכ"כ ג"כ בְּכ"ג שְׁם בְּהַגְהוֹת ב"י דְּפֿשָׁרָה הוּא מִמֶּשׁ דִּין שׁוּדָא מ"מ לְהוֹצִיאָה חֵלֵק אִי אֶפְשָׁר כִּי סֵתֵם פֿשָׁר הוּא מְלִשׁוֹן פּוֹשְׁרִין לֹא קָר וְלֹא חָם וְכִדְאָמְרִינֵן דִּינֵי חֲצֵצְתָא כְּרֵשׁ"י דִּינֵי פֿשָׁרָה שְׁחוֹלְקִין הַדְּבָר וְהוּא מְלִשׁוֹן מִחֻצָּה כֵּן הוּא ע"פ הָרׁוּב מ"מ יֵשׁ רְשׁוּת בְּיַד הַפֿשָׁרֵן לַעֲשׂוֹת לְפִי מֵהוּת הַדְּבָרִים לְפֿשָׁר בִּינֵיהֶם כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּינֵן רַק שְׁלֵא יַצְדֵּד הַדְּבָר אַחַר אֶחָד מֵהֵן יוֹתֵר מִחֻבְרֵוֹ בְּעֵינֵי שְׁיַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין הַצְּדִדִים וְכִדְאִי לְהִדְיָא בְּפ"ק דְּסִנְהֶדְרִין שְׁעִיקֵר הַפֿשָׁרָה אִינוּ רַק לַעֲשׂוֹ שְׁלוֹם בֵּין בְּעֵלֵי הַדִּינִים וּבְגִדוֹן זֶה שְׁקִיבְלוּ עֲלֵיהֶם הַבְּעַל דִּינֵי לַעֲשׂוֹת פֿשָׁר קְרוּב לְדִין הַפּוֹנֵן עכ"פ שְׁלֵא לְחַצוֹת הַדְּבָר שְׁמֻחֻלְקִין בּוֹ רַק בְּפֿשָׁר קְרוּב לְדִין יוֹת' בְּדִין אִף אֶכְתִּי אִין שְׁיַעוֹר לְדָבָר אִפִּי זָהָב אֶחָד שְׁעוֹשִׁין יוֹתֵר מִמֶּה שְׁמֻחֻיב בְּדִין ג"כ מִיקָרִי קְרוּב לְדִין וְכֵה"ג מְצִינוּ בְּש"ס דְּגִיטִין פָּרַק הַזּוֹרֵק גְּבִי קְרוּב לֵה אִפִּי מֵאָה אֵמָה וְכ"ש יוֹתֵר קְרוּב קְרוּב קוֹדֵם וְכֵה"ג אֶצֶל עֲגֵלָה עֲרוּפָה כָּל שְׁאִינֵי קְרוּבָה הִימְנוּ וּא"כ אֶכְתִּי לֹא יַדְעֵנוּ שְׁיַעוֹר מִן חֵלֵט לְדָבָר אִף וְרַק לְבִי אוֹמֵר לִי דַעַל כָּל פְּנִים לֹא יִפְטוֹר זֶה שְׁמֻחֻיב בְּדִין בְּכָל הַשְּׁלֵשׁ מֵאוֹת לֹא יִפְטוֹר אוֹתוֹ יוֹתֵר מְשֻׁלֵּשׁ שְׁהוּא מֵאָה ר"ט וְיִתְחַיִּיב עכ"פ בְּשָׁנֵי שְׁלִישִׁים שְׁזָה מְקָרִי קְרוּב לְדִין וּקְצַת רְאִיָּה וְסִמָּף לְזָה מֵהָא דְאָמְרִי רַבְּבָא דְּמִינְכֵר הִינּוּ כְּפֵל וְכֵן מֵהָא דְאָמְרִינֵן בְּהִידוֹר מְצָנָה עַד שְׁלִישׁ בְּמְצָנָה וְכֵן הָא דְאָמְרִינֵן מְשֻׁלֵּם דְּמֵי שְׁעוֹרִים בְּזוֹל דְּהִינּוּ פְּחוֹת שְׁלִישׁ וְכֵה"ג מְצִינוּ הָא דְאִי בְּמִדְרָשׁ הוּבָא בְּטֵא"ח הַל' רֵאשׁ הַשְּׁנָה שֶׁהַב"ה בְּעַר"ה מְנוֹתֵר וּמְדַמָּה שְׁם הַמְּשָׁל לְכִשְׁר וְדָם יַע"ש וְגַם לְעוֹל' יִלְמוּד אֲדָם מְדַעַת קוֹנוֹ לְנוֹתֵר שְׁלִישׁ מְשֻׁלוֹ כְּדִי לְהַשְׁקִיט הָרִיב וְלִתְנוּן הַשְּׁלוֹם אֲבָל עכ"פ לֹא יִהְיֶה זֶה שְׁיַעוֹר מִן חֵלֵט לְדָבָר לְפָחוֹת מִזֶּה פִּינּוֹן שַׁע"פ הַדִּין פְּטוֹר לְגִמְרֵי כָּל שְׁאֶפְשָׁר לְפֿשָׁר בְּפָחוֹת עֲדִיף אִם יִרְא' יִרְאָה בְּעֵינֵינוּ הַפְּקֵט שְׁבִדְבָר מוּעֵט יוּכַל לְפֿשָׁר בְּעַל דִּינוֹ בְּעֵינֵי שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹ' בִּינֵיהֶם כָּלֵל הַדְּבָר הַפֵּל תְּלוּי בְּרְאוּת עֵינֵי הַפֿשָׁרֵן לְפִי אֲנֻמָּד דַּעַתוֹ בְּמֵהוּת הַדְּבָר רַק שְׁיִהְיֶה כְּנוֹנְתּוֹ לְשֵׁם שְׁמִים לֹא לְשׁוּם נְטִיטָה צַד לְאֶפְשָׁר הַדְּבָר וְלִתְנוּן הַשְּׁלוֹם וְעכ"פ לֹא יוֹתֵר מְשֻׁלֵּשׁ שְׁחֻיב אוֹ פְּטוֹר ע"פ הַדִּין פְּחוֹת מְשֻׁלֵּשׁ שְׁלִישִׁים מִיקָרִי רַחוּק וּקְצַת זָכָר לְדָבָר עַד דּוֹר הַשְּׁלִישִׁי חֲשׁוּב קְרוּבָה עֵינֵן בְּתְּשׁוּבַתִּי חֵלֵק רֵאשׁוֹן ס'י

קע"ג פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קמו מק"ק טריבטש עשיר שצנה לפני מותו בכל אופן המועיל על פניו ותוך הצנאה צנה על א' מבניו שאם ידרוש ברבים בבית הפנסת שימתן לו סך מה מעזבוננו יתר על חלקו המגיעו עליו ומת העשיר וזמן מה אחר מיתתו דרש אותו הבן ברבים ובקש מאחיו אותו סך כפי שצנה אביו ואחיו טוענין נגדו הרבה טענות אחד שלא דרש טוב לעמו ויפה היה שתיקתו מדיבורו ותו טוענין נגדו שיש לחוש שאף דרשה זו לא למד מעצמו רק מפי כתבים או למד מאחר כל הדרשה והתלבש בטלית שאינו שלו ואדעתא דהכי לא צנה אביו.

תשובה הנה תחלה צריכין אנו לחפש בזכות דהאי צורבא מרבנן ואע"ג דלדעת השואל לפי דברי אחיו אינו נכלל בכלל זה מ"מ כבר כתבתי בתשובתי חלק ראשון סימן קמ"ד דאפילו על בחור חריף ראוי להפך בזכותו וכ"ש גם שמוחזק בשם חבר וכא' הלומדים שראוי להפך בזכותיה על צד האפשר טענה ראשונה שטענו אחיו נגדו שלא דרש טוב לעמו ויפה היה שתיקתו מדיבורו אינו טענה כלל חדא דלא מפיהם אנו חיים ולא כל הדעות שוות בענין הדרוש ומי מפס לפעמים דורש אינה דרשן דרוש נחמד ומ"מ דבריו אינם עריבים לשומעין מצד שאין יכול להסביר דבריו בטוב או מצד הלשון וכן להיפך ותו י"ל בנדאי לא היה פוננת צנאות אביהם על זה רק שידרוש ברבים ולא פירש אף ומה יהיה הדרוש אם ידרוש דוקא מן המוכר ויכוצא בו מצינו בש"ס דקדושיין ע"מ שאני תלמיד אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא כל ששואלין אותו דבר אחד בלימודו ואומר פי' רש"י שאינו עומק בה והרמב"ם פ"ק ח' מהלכות אישות כתב מדברים הקלים עיין שם ועיין בטור א"ה סימן ל"ח ואפילו דורות ראשונים מצינו לפעמים שדרשו דברים פשוטים וקלים רק להנהיג בית ישראל בחכמה ומוסר להורותם שהוא עיקר מכונן והו' הן הדברים שאינם שוונים לכל נפש בנדאי פוננת המצווה לא היה רק שידרוש ברבים יהיה דורש ומקבל שכר אף שלא יהיה מוכר כל כך איברא טענה השנית שטענו שלא למד הדרוש מעצמו רק מפי אחרים או מפי כתבים ודאי אם היה טענה זו מבוררת על פי עדים כשרים שלא למד מעצמו כלל הדרוש היה נראה דטענתם בזו טענה טובה דנדאי פוננת אביו היה כדי להתמיד בלימודו שיכול לדרוש מעצמו ועל ידי כן ברא מזכה אבא להכי צנה נוצר תאנה יאכל פריה במתנה זו אבל לא להתלבש בטלית שאינו שלו ולהחזיק עצמו במה שאין בו פדורא אינה תלמידים שלא שמשו כל צרכם המתגאים ומתגדרים ומחזיקין עצמן כלומדים גדולי חקרי לב ודאי אדעתא דהכי לא היה פוננת אביו מעולם וכדאיתא בפ"ק הכותב דף פ"ה דאדם מצדיק מעשיו בשעת מותו יעניין שם בפירוש רש"י ואולי אף אם היה פוננת אביו כך לא זכה בו כדאיתא ברמב"ם פ"ט מהלכות זכיה ששכיב מרע שצנה לעשות עבירה עם גכסיו אין שומעין לו והובא בטור ח"מ ובש"ע סימן רנ"ו זו גם כן עבירה היא כי מיום אשר קמו חכמים כאלה חכמת חכמים תסרח ולמהוי כעמא דארעא והאמת נעדרת ונתענותו הדינים ונתקלקלו המעשים וראוי לעונש ולא לקבלת השכירות ותו דאף אם יאמר האומר ולא למד דעת אביו להיפך רק שיוכל לדבר ולדרוש בפני מלכי רבנן ולא יבוש אז יקבל שכר אף שאינו לומד מעצמו כגון שדבר ידוע שלא בר הכי הוא דאז אין כאן נדנוד עבירה וכדאיתא בפ"ק האשה רבה ד' צ"ו בפיוס דרבי יעקב בר אידי אמר כתיב כאשר צנה ה' את משה כן צנה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מפל אשר צנה ה' את

משה וכי כל דבר שאמר יהושע היה אמר כה אמר לי משה אלא יהושע יושב ודורש סתם והכל יודעין שתורתו של משה היא אף רבי אליעזר תלמידה יושב ודורש סתם והכל יודעין שתורה שלה היא ואם כן הוא הדין פאן גימא הכי על פי האנמד זה אינו חדא דאין זה אנמדנא רק ספיקא וכל היכא דאיכא לאסתפוקי בלשון המתנה על המקבל להביא ראיה שהרי הנכסי בחזקת היושבים בשנה וכמבואר בח"מ וש"ע סימן רמ"ו סעיף ה' יע"ש ועוד דאפילו אם יהיה אנמדנא בנדאי עכל מקום לא אזלינו בתי אנמדנא להוציא מיושבים וכ"כ הרא"ש להדנא בתשובה פ"ל פ"ד סימן ה' דלא אמרינו אנמדנא שיהא נשארם הנכסים בחזקתן הראשונה אבל לא למעקר נחלה דאורייתא וכן הובא תשובה זו בטור ח"מ וש"ע ס"ס רפ"א וכ"פ בתשובת מהר"א ששון סימן קכ"ד ברם בנדון זה שלפנינו שאין הטענה מבנרת כלל רק שהם בודים הדברים מלבם לבטל צונאת אביהם לאו כל כמיניהו דא"כ יהיה צונאת אביהם בטל מעיקרא דלעולם יוכלו לומר כן ומי הכריעו ואין משביעין על טענת ספק רק יכולין להחרים סתם אם הדבר כן או לאו או יבחינו הדבר על ידי אחד מהלומדים מפןרסמים ליתן לו בבלי דעת מדרש תמוה וליתן לו חדר מיוחד זמן מה אם יכול לכוון מעצמו הפירש על פי הדרוש שראוי לאומרים ברבים אזי ינפה במתנתו ויקבל שפר על הדרישה ועל הפרישה: נראה לי הקטן יעקב: שאלה קמז בהא דקי"ל בח"מ סימן כ"ח בעד שונזפר עדות ע"י אחר שהזכירו לו דיוכל להעיד אבל אם הבעל דין עצמו מזכירו ונזפר לא יעיד ונשאלתי אם מזכירו קרוב של אחד מבעלי הדינים מהו: תשובה נ"ל פשוט דדוקא מדקדק הש"ס עצמו לא ולא קאמר רבותא דאפילו קרובו אין יכול להזכירו אלא ודאי צ"ל דכל שאין הבעל דבר בעצמו מזכירו רק על ידי אחר אף על פי שהוא קרוב לבעל דינו אין בכך פלום כי אין אדם חוטא ולא לו אע"ג דלענין עדות פסול להעיד לקרובו זה לא משום דחשדינו ליה להעיד שפר בשביל שהוא קרובו ואוהבו שהרי כתב הטור להדנא בסימן ל"ג וז"ל זה שפסלה התורה עדות הקרובים לא מפני שהם בחזקת אוהבים זה לזה שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו ובין לחובו ואפילו משה ואהרן אינם פשרים להעיד זה אל זה אלא גזירת הכתוב הוא לפיכך אוהב ושונא פשרים להעיד ע"ש וא"כ אין בו אלא חידושו דוקא להעיד פסלו התורה משא"כ אם מזכירו לעד אין בכך פלום דבכלל אחר הוא שמוחר להזכירו דקל הוא שהקילו חכמים בזה וכן משמעות לשון הרמב"ם פ"ח מה' עדות וז"ל אבל אם הזכיר אותו תובע עצמו אע"פ שזנזפר אינו מעיד מפני שזה דומה בעיני בעל דין כאלו העיד שפר בדבר שלא ידע לפיכך אם היה תובע תלמיד חכם כו' וקל הוא שהקילו בד"מ וכו' (ומה"ט נ"ל להכריע ג"כ פדעת בעל כ"ג בח"מ שם בהגהות הטור סעי' ס"ג דפסק דאף האידנא יש דין מ"מ בזמן הזה לענין הנפרת עדות דלא בתשובת רמ"א סי' מ"ד ע"ש ובאמת י"ל דגם רמ"א לא פסק כן בהחלט רק סניף לשאר צדדים ע"ש).

וכן משמעות לשון ריא"ז פ"ב דכתובות שכתב וז"ל ואם הזכירו התובע עצמו אע"ג שזנזפר לא יעיד חוששין שפא התובע הטעה אותו או הוא בוש ממנו ע"כ משמע דדוקא בתובע עצמו איכא למחשד כה"ג ולא באחר אפי' קרובו מ"מ נ"ל דבאשתו ובניו ג"כ לא מהני הנפרה זו דאשתו וגם בניו בכלל דוגמא דאמרינו כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד כי המה כמו הבעל דברים בעצמם שמזכירי לטובת' פנ"ל הק' יעקב

שאלה קמח מהרב המנפלא מהר"מ חגאיזו לחיות דעתי בתובע שאמר לפני ב"ד שאין לו עוד שום תביעה על הנתבע ואחר זמן אמר ששכח לטעון עוד איזה תביעה או טעיתי אי מהני שיכול לתבוע אותו או לא: תשובה הנה לכאורה היה נראה דדין זה תלוי בפלוגתא דרבננותא אי שכתה מקרי פושע או שוגג ואונס וראיתי בתשובת שער אפרים בהג"ה לכן המחבר שאלה כ"ח שמסיק ששכתה מקרי פשיעה ועיין בתשובת בית יעקב סי' ע' וא"כ אפשר לומר דגם זה פשיעה הוא מה שלא טען עוד מחמת שכתה ובעל דינו פטור ממנו איברא דבריו תמוהים מאוד דאיהו יחשב לשכתה פשיעה ושכח כל פרק כלל גדול אמרו בשבת שכת עיקר שבת דחשב עכ"פ שוגג וגם סוף פ"ב דב"ק היה לו אבן מונחת בחיקו ושכתה לענין ד' דברים פטור דה"ל שוגג וכ"פ בח"מ סימן תכ"א סעיף יו"ד וכמבואר בא"ח סימן תקכ"ז סעיף ז' ח' דבשכתה הוי אונס או שוגג רק בלא הניח שני פעמים ערוב תבשילין חזינין דלא מחמת אונס או שוגג עושה כן אלא מחמת פשיעה שפומה על הגדול העיר מש"ה נקרא פושע כמבואר שם אבל מחמת שכתה ודאי לאו פושע וכן מבואר שם ריש סימן תקל"ח גבי מי שהפך את זיתיו וגדולה מזו מבואר דאפילו מי שהיה לעשות דבר מה והמתין וסמך על שיש לו עוד שהות ושכח דג"כ מקרי אונס כמ"ש הר"ן פרק פיצד הרגל לענין נדר וכן פסק הרב בי"ד סימן רל"ב סעיף י"ב בהג"ה ואף דכתב שם שיש חולקין דלא הוי אונס והוא מחידושי אגודה דפ' מי שאחזו היינו דוקא התם שהיה לו שהות ולא קיים נדרו מחמת עצלות אף ששכח אח"כ לא מקרי אונס לדעת האגודה ועיין בא"ח סי' ק"ח סעיף ח' דפסק שם דאף כה"ג מקרי אונס ולא הביא שני דעות ואולי י"ל דהתם מייירי שפאנס בענין אחר ולא מחמת שכתה וע"ש במ"א ס"ק י"א ומהרש"ל דביצה כתב ונ"ל שכת מחמת עצלותו שלא היה חרד על דבר ה' ולא מחמת אונס נקר' פושע וכתב המ"א בס"י תקכ"ז ס"ק נ"ו ששוכח מחמת עצלות שאני עכ"ל וכן עיקר וכן משמעות הש"ס הזהר בזמן ששכח תלמודו מחמת אונסו פלומר לא מחמת עצלותו שלא למד וכדעת מהרש"ל ומה שהביא שם בתשובת שער אפרים סי' הנ"ל ראיה מהא דאי בש"ס דב"מ בעובדא דהאי גברא כל לא ידענא היאך הנחתי פשיעותא היא וכן הספמת כל הפוסקים א"כ ה"ה שכח דמיקרי פשיעה אי משום הא לא תברא דשאני התם שהפקידו אצלו וראוי ליהזר בפקדונות מאוד פאשר הזהירו חז"ל להניח אצל אוצרו ותכשיטו בענין שיהא מופקד שפיר ולכתוב בפנקסו וזה שלא עשה כן להניחו במקום שפגע לו עד שלא ידע מקומו לכה הוי פשיעה גמורה משא"כ בשאר כל הדברים שכתה הוי אונס או עכ"פ שוגג ולא פשיעה ומה שמביא עוד שם סמוכת לדבריו מהא דאיתא בריש פ"ב דביצה דף ט"ו ע"ב גזירה שמה יפשע פרש"י שמה יפשע ישכח ולא יערב ע"כ גם מהאי לא ארי' דהתם מייירי בשכת' ע"י עצלות דהוי פשיעה גמורה משא"כ שאר כל שכתה דהוי בכלל העלם דבר שחייב שגגת חטאת והוא פשוט בש"ס וכל הפוסקים ותו דאף אי תימא פדעת שער אפרים דבזמנים הקודמין הוי שכתה פשיעה מ"מ בזמנים הללו ודאי לא הוי פשיעה כלל דהא אפי' בזמן הש"ס אמרינן בעירובין דף נ"ג וכאצבעי' בבירא לשכתה וכו' לכן של ראשונים וכ"ש בדורות הללו שבכל יום ויום מתמעטין והולכין פשיט' דלא הוי מסתמא פשיעה אא"כ ששכח מחמת עצלות וכמ"ש לעיל גם אין מקום לומר דאין יכול לומר שכתתי מהא דמבואר בחושן משפט סי' ל"ד מי שבאו עדים שעבר על שבועתו אינו נאמן לומר שוגג הייתי או אונס

הייתי והוא מדברי הרשב"א שסיים בטעמו שא"כ אין לה חשוד אפ"ל בשבועת העדות
דיכול לומר ולטעון שכתתי עכ"ל וכ"כ הסמ"ע שם ס"ק י"ג וכה"ג פתב הרשב"א לענין
שוחט שאין יכול לומר פן מה"ט פמבואר בב"י בי"ד סי' קי"ט וכ"פ שם בש"ע בי"ד
וכ"כ בספר התרומות סוף שער מ"ו אי משום הא לא תברא תדא דהרי הר"ן פ' פל
הנשב"עין חולק ארשב"א בזה וס"ל דיכול לומר שכתתי אם הוא זמן מה שיכול לשפוח
וכ"כ מהרש"ל פ"ט דב"ק סימן מ"ז להקדא גבי שבועה וכ"כ הש"כ בח"מ סימ' ל"ד ס"ק
ז' ע"ש ועוד נ"ל דגם הרשב"א לא קאמר הכי אלא להורע פח נאמנתו לענין עדו' ולענין
שחיטה דלא יוכל לומר פן פדי שלא יתן יד לפושעים כמו שסיים בטעמו שא"כ אין לה
חשוד שיכול לומר שכתתי וכ"כ ה"ט שם גבי חשוד אבל בשאר דברים י"ל דגם
הרשב"א מודה שנאמן לומר שכתתי וכן מוכח להקדא בש"ס דפ' אלו נערו דף ל"ג ע"א
אמר רבא תדע נתרי בה אימת נתרי בה מעיקרא אמרי אשתלי וכו' ונדאי הרשב"א לא
יחלוק על סתמא דש"ס שם אלא נדאי דהחילוק כמ"ש ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה
בכ"ג סי' צ"ד בהגהות ב"י סעיף כ"ט ממ"ש הרמב"ם בפ"ב מה' עדות שאם ראהו קושר
ומתיר בשבת צריף להודיע שהוא שבת שפא שכת ונכנס בשביל זה לדוחק' ולפמ"ש
לק"מ דנדאי לכתחלה יש לו להודיע למנוע אותו מעבירה אבל היכא שכת עבר לא
מקשרינן מה"ט פדי לנעול דלת בפני החשודים שיאמרו לעולם שכתנו ועיין עוד שם
בכ"ג מה שכתב ג"כ בשם תשובת האחרונים ע"ש.

וא"כ לפי חילוק זה הנה נ"ל לומר דבנדון שלפנינו נאמן לומר שכתתי איברא פד מעיין
שפיר נ"ל לומר דבנדון שלפנינו כ"ע מודי דאין נאמן לומר שוב שכתתי פנין שמתחלה
אמר שאין לו תביעה עליו בנדאי טרם שפטר ונאמר פה לפני ב"ד מדבר אנפשיה שפיר
שאין חייב לו פלום וכה"ג מבואר בסי' ד' באם אמרו לו יש לה עדים או ראיה ונאמר אין
לי ראיה שוב אינו נאמן לומר שכתתי שיש לו ראיה או עדים ואין משגיחין עליו ועל
ראיותו פדאית' להקדא בש"ס דסנהדרין דף ל"א והוא הסכמת פל הפוסקים כמו שכתב
הטור והמחבר בסימ' כ' יע"ש דאינו חוזר וטוען ויש ללמוד דין זה בפשיטות מהא דאיתא
בטור ח"מ סי' ע"ה בשם מהר"ם מרוטנבורג והובא ג"כ בש"ע סעיף י"א א"ל חייב אני
לה מנה ונהלה אמר נדאי לי שאינו חייב לו פלום פטור אף ע"פ שיזע בנדאי שהוא חייב
לו דהוי פאלו מחל לו וע"ש בסמ"ע וש"כ דאין יכול לומר שכתתי או שטעיתי בחשבונני
וכה"ג וה"ה בנדון דידן ואף דיש מקו' לבעל דין לחלוק ולומר דשאני התם פנין דאמר
לשון נדאי אבל אם לא אמר לשון נדאי לא וכ"כ הסמ"ע שם ס"ק כ"ו ברם אחר העיון
גם זה אינו תדא דהש"כ שם ס"ק ל"א השיג על הסמ"ע בטוב טעם ונדעת דאפילו לא אמ'
לשון נדאי ג"כ מהני דהוי מחילה וכדמוכח ממוצא דין בטענו חטין והודה לו בשעורין
דפטר אף מדמי שעורין דמחל לו ועוד י"ל דגם הסמ"ע לא קאמר התם אלא באמר פן
חוץ לב"ד וגם הנתבע מסייע לו ואמר שהוא חייב לו מש"ה הצריף לומ' הלשון נדאי
וכו' משא"כ בנדון שלפנינו שאמר לפני ב"ד אין לי עוד תביעה עליו בנדאי מחל לו ולא
יוכל לומר שכתתי או טעיתי ועוד יש להביא ראיה לדין זה מהא דאיתא בש"ס ופוסקים
הובאו בח"מ בסי' כ"ד בהא דנזקקין לתובע תחלה שפירשו לחד פירוש שאין הנתבע
יוכל לומר שיטען פל תביעות שיש לו עליו אם לא דזיילי נכסי וכה"ג מבואר בסי' פ"ז
סעיף כ"ד לענין שבועה ואם איתא דיוכל לומר שכתתי מה הועילו חכמים בדבר זה דאי

זיילי נכסי שפופין אותו לטעון כל טענותיו ושללא יטעון עוד הלא מ"מ יכול לחזן' לטעון לומר שכחתי אלא נדאי פשוט דתו אין יכול לטעון והגוי פטוען וחוזר וטוען נ"ל הקטן יעקב: שאלה קמט אחים שנותפים בבית אחד ונלקו לאחד מהם ניתן הקדר שבו תנור גדול שאופין בו וכתבו בשטר חלוקה שלקחם שאין זה על שום זה תפיסת הרגל כי כל אחד יחזיק בחלקו אף את זה הנתנה כפול בתנאי ונ"ל שראובן ישתמש בתנור גדול שאופין בו כי אם מע"ש לע"ש ועי"ט לאפות בו לצורך שבת וי"ט ע"כ הלשון שבשטר נעשה נשאלתי שאשת ראובן המליט' זכר ורוצה לעשות סעודת ברית מילה ופדיון הבן אי שרי לו לאפות בו לצורך סעודת אלו וכיוצא בו כי שמעון מוחה וטען שאין לו זכות לאפות בו כי אם בע"ש ועי"ט כמשמעות לשון השטר וראובן טוען שמה שכתב בשטר כי אם בע"ש ועי"ט הפנונה שבנימים אלו ישתמש בו בקביעות מידי שבת בשבתו משא"כ ימים שאין להם קבע להכי לא הוזכר בשטר אבל מ"מ י"ט שלו הוא בכלל משמעות השטר ולמדנו מ"ו הדין עם מי ואיזה דרך ישכון אור: תשובה לכאורה נראה דהדין עם ראובן ואף ע"ג דכתב בשטר חלוקה כי אם בע"ש ועי"ט מ"מ י"ל דגם סעודות כאלו בכלל וראיה מהא דאיתא בפ"ק דברכות דף י"ב ע"ב תניא א"ל ל בן זומא לחכמים וכי מזכירן יציאות מצרים לימות המשיח ונלא פבר נאמר הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה נאשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומפל הארצות אשר הדחתים שם א"ל לא שתעקר יציאות מצרים ממקומה אלא שתהא שיעבוד מלכיות עיקר ויציאות מצרים טפל לו וכיוצא בו אתה אומר לא יקרא שמה יעקב כי אם ישראל יהיה שמה לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו ע"כ הרי להדיא אף על גב דכתיב הלשון כי אם אפילו הכי יש בכלל אף מה שאין בפרט רק שהפרט עיקר ויתר הדברים טפילים לו א"כ ה"ה בנדון שלפנינו ברם כד מעיינן שפיר נראה יותר דהדין עם שמעון ואין ראיה מוכרחת כלל מסוגית אלו מפמה טעמים נדא דהא קי"ל באמת להלכה כבן זומא דמזכירין יציאות מצרים בלילות כסתמה דמתני' וכן מבואר ברמב"ם פ"א מה' ק"ש וכן הספמת כל הפוסקים זאת ועוד אחרת דאין למינו הלכה מדברי אגדה ועוד דאף לדעת חכמים עצמן דסוברין דלשון דכי אם דהתם לא דוקא היינו משום דהתם איפא למוזדים אחרים דיציאת מצרים טפל לו מדכתיב כל ימי לרבות ימות המשיח וכן ביעקב דהדר הדרו קרא דכתיב ויאמר אלהים לישראל במראן' הלילה ויאמר יעקב ויאמר וכדאיתא שם בש"ס דף י"ג אבל בלא"ה אם לא היו כתובים הני קראי הייתי אומר דכי אם דוקא קאמר א"כ יש ראי' מסוגיא זו לכאורה להיפך ובר מן כל דין דאף אי גימא דכל דכתיב כי אם בקרא לאו דוקא קאמר מ"מ לשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד ובשטרות הולכין אחר לשון בני אדם כמו בנדורים וכדאית' בח"מ ר"ס מ"ג ובנדאי בלשון בני אדם אין בכלל אלא מה שבפרט ובפטרות דאחים שחלקו לקוחו' הן ואין להם דרך זה על זה רק מה שהתנו וכל אחד זכה בחלקו ואין רשות להשתמש האחד בחלק חברו רק מה שהתנה בפירוש וידו על התחונה ואין כופין על היצא בזה משו' מדת סדום כיון שצריך לילך לחדרו וגם יותר מה שמסיקין התנור מתרעי ע"י הסיק וכה"ג ומה שטען שי"ט שלו מ"מ אין זה נכלל במשמעו' הלשון פשכותבין ערב שבת ועי"ט והמקפיד בזה קפידתו קפידא אף לפנים משורת הדין אין ראוי לדקדק בזה עם שכנינו

ויקרובו בין אחים יפריד כנ"ל הקטן יעקב ושאלה קנ מהמנפלא כהר"ר גרשון נר"ו ונ"ל ועתה פאתי בשאלתי במעשה שהיה באחד שהשיא בתו והכניס לה שט"ח עליו ועל אשתו באוה"ב כתחז"ל לשלם תוך שני שנים אחר חתונה וכן נכתב בהתנאים אחרונים שנעשו בשעת חופה שעשה לחתנו הנ"ל שט"ח פנה ובתוך שני שנים הנ"ל מת אבי האשה הנ"ל וחיים ש"לי וככלות שתי שנים הנ"ל תבע החתן הנ"ל בעל השטר את חובו מחמתו הנ"ל דהיינו שתשל" החצי מפתנפתה פאיש ואשה שלוו יחד והחצי שניה מיורשים קטנים והשטר לא נעשה כתקון הקהלה שיחתום הבעל דבר בעצמו וכדי שלא יהא שאלתי כשאלת התם ממש אדין לפניו בקרקע אחר גטילת רשות ממנו כתלמיד לפני רבו ונלע"ד דבמה שתבע המלנה את חמותו שתשלם החצי כנ"ל אין ממש בדבריו וכל יקר ראתה עיני בספרו שבות יעקב שאלה קנ"ה ושם נאמר שאין האשה חייבת דאינה רק כערב בעלמא ואין משתלם מן הערב כשיש ללנה ודבריו שם הם דפח"ח ומשמע שם מלשונו לשון זהב דלא הוי קבלו רק ערב סתם ובאתי להוסיף על דבריו דנלע"ד דאפי' ערב סתם לא הוי ואם בעלה לא הניח פלוס ועמדה היא אח"כ וסגלה אפ"ה אינה חייבת לשלם וכ"ש היכא דיש ללנה עצמו והקנין שעשתה האשה אינה אלא כדי שלא תטרון בכתנפתה המוקדם לחוב זה ולקח עשת' קנין זה ומחלה לחוב שעבוד כתנפתה אבל לא שתשלם מנכסיה שסגלה אחר מיתת בעלה או מנכסי מלוג שלה אם לא הניח בעלה פלוס דזה נדאי אינו וכן משמע מהראיות שהביא מר בתשובתו הנ"ל ונ"ל ג"כ להביא ראיה ממ"ש הריב"ש והביא הסמ"ע בסי' רנ"ב ס"ק ג' ונ"ל וכתב הריב"ש סי' רמ"ד אלמנה שקבל' קנין לקיים צנואת בעלה בנכסיו מ"מ גובת כתנפתה ואח"כ משלם משאר נכסיו וכו' והנה מעולם תמהתי על דברי הריב"ש אלו שהביאו הסמ"ע לפסק הלכה ומשמע דאפי' לא נשאר פלוס רק כדי כתנפתה אפ"ה גובת כתנפתה בתחלה אף שא"א לקיים צנואתו אח"כ אע"פ שקבלה קנין לקיים צנואתו וזה נראה פסותר מה שאמר רמ"א שם ס"א בהג"ה וראיתי בספר הריב"ש עצמו בסי' רמ"ד ושם כתב שלא עשת' קנין על זה רק שינקדם פריעת הצנואה לפריעת כתנפתה ולא שתפרע מכתנפתה וא"כ ה"ה בנדון דידן אמרנו דלא עשתה קנין שיגבה ב"ח ממנה רק עשתה קנין כדי שיהא מוקד' לכתנפתה אבל אה לא הניח פלוס גם האשה פטורה ואפי' אם נאמר דהוא ערב אפשר דכאן פטורה מלשלם פניו דיש ללנה ואין נזקקין לנכסי יתומים גם הערב פטור לא מפע' לדעת הרמב"ן שהביאו הטור והב"י בסי' ק"י דאפי' בערבות קבלונות אינו גובין ממנו וכן משמע מדברי מהר"מ בתשובותיו סי' שצ"ט וגם דעת הרא"ש והרשב"א הוא דאף דנזקקין לנכסי ע"ק מ"מ לנכסי שאר ערב סתם אין נזקקין ואף הב"י שם הביא דעת הרשב"א פהרמב"ם דאפילו מסתם ערב גובין וא"כ דברי הרשב"א סותרין אהדדי וכבר הקשה קושיא זו בש"ות ראש יוסף שאלה א' ואשתמטת' מיניה מ"ש הב"י בא"ח סי' קל"ה בד"ה וי"מ נוהגין לקרות הרב' פהנים בהפסק שראל וכו' ומסיק שם דהרשב"א לחוד ורשב"א לחוד ואף שפאן הזכיר הב"י בשניהם הרשב"א אפשר דנפל הטעות בדפוס וכו' והאריף עוד שם גם בענין מה שעשה נגד תקון הקהל ולא העתקתי רק מה שהוא צורך תשובתי וסיים נפשי בשאלתי שאל ישיבנו ריקם מלפניו כ"ד הקטן גרשון קאבלענץ מזיא עכ"ל: תשובה הנה שאלתו שואל מדעת וכענין מראה פנים לכל צד ואפן בליל התקדש חג קבלתי ומפני טרדת וחגיגת הרגל לא יכלתי להשיב לעגל וכדי

שלא להשיב פנים ריקם להשיב לשואל לבדו במשפטי וחקים אין זו משנת חסידים וצדיקים ע"כ אמרתי לכתוב רק פלפולא בעלמ' בראשי פרקים ומתוך דברי עשה יעשה משפט לעשוקים וזה יצא ראשונה מה שכתב מכ"ת ונ"ל ובאתי להוסיף על דבריו דנלע"ד דאפי' מרב סתם לא הוי ואם בעלה לא הניח פלום וכו' הנה לבבי לא כן ידמה בכת המדמה וכל המוסיף גורע הוא בזה לע"ד דנדאי אין שעבוד לחצאין דכל שהיא נכנס' ערבנית בעד בעלה אין ערבות למחצה וכמו שנקנסת בשעבוד שלא תטול פתובת' קודם החוב אם אין במה לשלם ב"ח פה נכנסת בשעבוד גופה מה שמשגל' אח"כ כי אע"פ שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ יוכל לשעבד דבר שלא בא לעולם ומדע שפן הוא דאל"כ בכל ערב דעלמא נמי נימ' הכי אם יש לו חוב מוקדם על הלנה ונעש' ערב בשבילו נימא שלא נעשה ערב אלא כדי שלא תטרון בחובו שעל הלנה בדין מוקדם אבל לא נעשה ערב לשלם מממון עצמו ובאמת דבר זה נשתקע ולא נאמר כי בכל הש"ס ופוסקים אמרינו בהאי הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה ואין שעבוד לחצאין ואף שהדבר א"צ ראיה מ"מ לא אמנע להביא קצת ראי' עלזה ממה שפסק הרמב"ם בפכ"ה מהלכ' מלנה דין יו"ד שנים שעברו לא' פשיבא המלנה לפרוע מן הערב יפרע מאינה מהו שירצה וכתב שם המ"מ שכן הסכמת הרשב"א ונ"ל וחילוק בין שני ערבים לשנים שלוו לפי שפיון שהמלנה אחד הערבות אינו חל לחצאין או יתחייב כל אחד בכל או לא יתחייב כלל כו' כי ללנה הלנה הפל והערבון לבטחון פעין משכונן ואין שעבוד חל לחצאין עכ"ל ולשון הרמב"ם הנ"ל העתיק בש"ע סי' ע"ז סעיף ג' וכתב שם הסמ"ע בס"ק ג' מלתא בטעמו הנ"ל גם בש"ע סי' קל"ב סעיף ג' סתם תחלה פדעת הרמב"ם אלא שאח"כ כתב דעת היש חולקין והיינו דוקא התם ששנים נכנס לערבות אמרי' שכל אחד נעשה ערב למחצה אם יש לו משא"כ בערב א' ודאי כ"ע מודו דאין ערב למחצה פשוט בש"ס ופוסקים דערב בעלמא משמעבד בכל ואם אמרו כן בערב דעלמא מכ"ש ואצ"ל בערבות דאמה לגבה ברתא או ברא דשעבוד משעבד נפשה וכדאי' להדיא בש"ס דב"ב דף קע"ד ע"ב גבי משה בר עצריה דאפילו היכא שאין ערב דעלמא משעבד לגבי בריה אמרינו דשעבוד משעבד נפשו והנה בנדאי לא נעלם מאתי מ"ש בתשובת מבי"ט סי' של"ט שכתב ונ"ל נשאלתי על האלמנ' שנקנסה ערבנית בעד פתובת בנה אם דינה פדין אב או לא ופסק בפשיטות שם שאין דינה פדין אב ולא משמעבדא דדוקא באב הוא דאמרי' בגמ' פ' גט פשוט דאבא לגביה בריה שעבודו משעבד נפשו יע"ש דבריו באריכו' מכמה סוגיות הש"ס אכן כבר השגתי עליו באורח בתשובתי שבות יעקב סי' ק"א והוכחתי מסוגית הש"ס ופוסקים שלא פדברי המבי"ט דגם האם דעתה קרובה אצל בנה או בתה כמו האב ומשם אפס קצהו תראה והאריכות בזה אף למותר ומה לי לכפול הדברים הנאמרים שם ובר מן כל דין דעכ"פ אף לדעת המבי"ט לא גרע מערב דעלמא דמשמעבד אף היא משמעבדה במקום שמתעבדא ערב בעלמא ועיקר יסוד מוסד שהוסיף על בנינו הן הן מדברי הריב"ש בס' רמ"ד ובנה והוסיף בנין קבוע על יסוד רעוע כי אדרבא משם איכא למידק אפכא ונ"ל שאלתו שם מעשה בראובן שצונה מחמת מיתה ונתן מתנות עודפת על חצי נכסיו ואמר לאשתו שתטול קנין להשלי' כל צונאתו ונטלה קנין בזה הלשון אני משעבד' עצמי להשלים מנכסי את כל צונאתו ועתה טוענת האלמנה שמחצית הנכסי' של היורשים שלהם בכתובתה שלא שעבדה

בְּדָבָר רַק חֲצֵי הַנְּכָסִי שֶׁהֵם נְכָסֵי הַמֶּת וְלֹא נִטְלָה קִנְיָן אֲלֵא לְפִי שְׁהִיְתָה נוֹשְׂאָת וְנוֹתְנָת תּוֹךְ הַבַּיִת וְהָיָה כָּל הַנְּכָסִים בְּרִשְׁוֹתָה עַכ"ל וּפְסָק שֶׁמֶת שֶׁשֶׁהָיָה עִם הָאֵלְמָנָה פִּינּוּן שֶׁהָאֵלְמָנָה לֹא נִשְׁתַּעֲבְדָה לְפָרוֹעַ דְּבָר מִנְּכָסֶיהָ אֲלֵא מִנְּכָסֵי מֵת אִין לָהּ לְפָרוֹעַ מִמַּחְצֵי נְכָסֶיהָ שֶׁהֵם שְׁלָה וְלֹא שֶׁל מֵת יַע"ש דְּבָרָיו בְּאִנְיָה הָרִי מִבְּנֵי הָרִיב"ש וְלִשְׁוֹנוֹ דְּמַה"ט א"צ לְקַיִם צְוֹנְאָתוֹ מִנְּכָסֶיהָ פִּינּוּן שֶׁפִּירְשָׁה לְהִדְיָא מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרִיב"ש וְלִשְׁוֹנוֹ הַמֶּת דְּוָקָא כָּל צְוֹנְאָתוֹ דְּמִשְׁמַע דְּוָקָא מִנְּכָסֵי הַמֶּת וְלֹא מִנְּכָסֶיהָ אֲבָל אִם הִתְנָה פֶּן בְּפִירְשׁ כָּל תְּנָאֵי שְׁבַמְמוֹן קַיִים וְאִף שֶׁמֶת דְּמַכ"ת פְּתַב שֶׁהוּא דְּוָסָק בְּעֵינֵי דְּמַכ"ת לְפָרֵשׁ פֶּן דְּבָרֵי הָרִיב"ש לֹא יִדְעֵתִי מַה דְּוָסָקְתוּ הֲלֵא הוּא פִּי מִרְנוּחַ בְּלִי דְּוָסָק כָּלְל וּמִבְּנֵי פֶּן לְהִדְיָא מִלְּשׁוֹן הָרִיב"ש שֶׁשֶׁמֶת פְּאָשֶׁר פְּשׁוּט לְכָל מְעֵינֵי בְּרִיב"ש עֲצָמוֹ וְהַסְמ"ע קוֹצֵר בְּזֶה גַם בִּש"ע א"ה ס"ס ק"ו קוֹצֵר מְאֹד בְּדִין זֶה שֶׁל הָרִיב"ש וְהָאֵתְרוּנִים מְחַלְקִים בְּעֵינֵי אַחַר וְלֹא עֵינֵינוּ שְׁפִיר בְּהָרִיב"ש שֶׁשְׁכּוֹפֵל דְּבָרָיו דְּמִטְעָם זֶה אִין הַשְּׁעָבֹד חָל עַל נְכָסֵי הָאִשָּׁה פִּינּוּן שֶׁשְׁעָבְדָה בְּהִדְיָא נְכָסֵי הַמֶּת וְלֹא נְכָסֶיהָ יַע"ש וְהוּא בְּרוּר וְשִׁנְיֹת מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שֶׁפְּתַב מַכ"ת פִּינּוּן דְּאִין נְזַקְקִין לְנְכָסֵי יוֹרְשִׁים קְטַנִּים גַּם הָעָרַב פְּטוּר בְּדִאִיתָא בִּטְח"מ סִימָן ק"י וּמִקְשָׁה דְּבָרֵי הָרִיב"ש אֵתְרוּנֵי וְכַתְּבֵי שֶׁבִּסְפָר שׁו"ת רֵאשׁ יוֹסֵף מִקְשָׁה דְּבָרֵי הָרִיב"ש אֵתְרוּנֵי וּבְאֵמַת קוֹנְיָא זֶה שֶׁל כַּת הַקּוֹדֵמִין הִיא בְּדִאִיתָא בְּלָחֵם מִשְׁנָה פַּכ"ו מַה' מְלוּנָה וּמַהר"א שְׁשׁוֹן סִימָן צ"ח וּבְגִדּוּלֵי תְרוּמָה דָּף קנ"א גַם בַּכ"ג ל"ח מ"מ סִימָן ק"ו בְּהַגְהוֹתִיו לִב"י אוֹת ה' וְכוּלָם לֹא מְצָאוּ יָשׁוּב נְכוֹן עַל קוֹנְיָא זֶה וּמַכ"ת טָרַח לִיִּישָׁב קוֹנְיָא זֶה דְּהָרִיב"ש אֵתְרוּנֵי וְכַתְּבֵי דְּאֵפְשֶׁר דְּנִפְלֵ טְעוֹת בְּדַפּוּס וְאִנִּי אוֹמֵר אִין דְּנִין אֵפְשֶׁר מִשְׁאֵי אֵפְשֶׁר דְּהָרִיב"ש פֶּן לְהִדְיָא בְּשֵׁם הָרַב ר' שְׁלֵמָה בֶּן אֲדֶרֶת וְהוּא הוּא הַמְחַבֵּר עֲצָמוֹ שֶׁל שׁו"ת הָרִיב"ש אֵתְרוּנֵי גַם בִּלְא"ה דְּבָרֵי הָרַב"ן ג"כ סְתָרֵי אֵתְרוּנֵי כַּמ"ש שֶׁשֶׁמֶת בְּתִשְׁבַּת רֵאשׁ יוֹסֵף וְגַם דְּבָרֵי הָרַב"ד סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה בְּדִין זֶה כַּמ"ש שֶׁשֶׁמֶת ג"כ בְּסִפְרֵי גִידּוּלֵי תְרוּמָה וּכְדִי לִיִּישָׁב כָּל זֶה אוֹמֵר אִנִּי דְּחִילוּק יִדְעֵנוּ דְּהִיכָא שְׁעָרַב טוֹעֵן בְּבָרֵי שְׁנֵאֲמַר לוֹ מַהֲלוּנָה בְּחִיּוֹ שְׁפָרַע לְמַלְלוֹנָה אוֹ הַתְּפִיס צָרְרֵי וְכַתְּבֵי לוֹ תִּבְרָא דָּאז חִיִּישִׁינוּ לְכִי גְדַל יְתָמִי (דְּלִמָּא) מִשְׁתַּכְּחֵי לִיהּ לְשׁוֹבֵר לְכָף אִין נְפָרְעִין מִן הָעָרַב עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ הִתּוֹמִים כְּמִבְּנֵי הָרַב"ש וּפּוֹסְקִים אֲבָל אִם לֹא טְעַן הָעָרַב פֶּן דָּאז הוּא חֲשֵׁשָׁא רְחוּקָה וְנִפְלְאָה דָּאם אִיתָא דְּפָרַע הֲלוּנָה בְּחִיּוֹ לְמָה לֹא הוֹדִיעוּ פֶּן לְעָרַב שְׁפָטוּר תּוּ מִן הָעָרְבוֹת אֲלֵא וְדָאֵי שְׁלֵא פָרַע בְּחִיּוֹ לְכָף נְפָרְעִין מִן הָעָרַב וּמ"מ הָעָרַב לֹא נְפָרַע מִן הִתּוֹמִים עַד דְּגָדְלֵי מִשׁוּם חֲשֵׁשָׁא דְּאוּלֵי הַתְּפִיס לְעָרַב צָרְרֵי אוֹ הָעָרַב יַעֲשֶׂה קוֹנְיָא עִם הַמְלוּנָה לְכָף אִין נְפָרְעִין מִהוּן עַד דְּגָדְלֵי יְתָמִי וְאִין מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחִלּוּק אִיךָ אֵפְשֶׁר לוֹמַר סְבָרָא זֶה דָּאם אִיתָא דְּפָרַע ה"ל לְהוֹדִיעַ לְעָרַב א"כ אֲמַאי אִין נְפָרְעִין מִן הִתּוֹמִים עַד דְּגָדְלֵי נְמִי גִימָא אִם אִיתָא דְּפָרַע ה"ל לְהוֹדִיעַ לְבָנָיו הִתּוֹמִים קוֹדֵם מוֹתוֹ י"ל דָּאֵי מִשׁוּם הָא לֹא תִּבְרָא חֲדָא דִּיתּוֹמִים קְטַנִּים בְּמִילֵי דְּאֲבֹנָה לֹא יִדְעֵי אֲפִילוּ הוֹדִיעוּ לָהֶם בְּחִיּוֹ כִּי לֹאוּ בַר טַעֲנַתִּיהוּ נִיגְהוּ וְעוֹד דְּלֵא מְסִיק אֲדַעְתּוּ דְּמִית וְנִפְלוּ נְכָסֵי קַמִּיהּ יְתָמִי וְכַדִּאִיתָא לְהִדְיָא בְּש"ס דְּגִיטִין דָּף כ' ע"א יַע"ש מַש"א אַב בְּעָרַב אַע"ג דָּאִין נְפָרְעִין מִן הָעָרַב תְּחִלָּה מ"מ ה"ל לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתּוּ אוּלֵי יְקָרָה בְּאִיזָה אֲוֹפֵן שְׁנִפְרְעִין מִמֶּנּוּ וְכִינּוּן שֶׁהָעָרַב עָשָׂה לוֹ טוֹבָה שֶׁהִכְנִיס עֲצָמוֹ בְּעָרְבוֹת בְּעֵדוֹ עָלָיו רְמִיָּא לְהוֹדִיעַ שְׁפָטָרוֹ מִן הָעָרְבוֹת וְשִׁלְּמָה לְהַמְלוּנָה וְא"כ אֵפְשֶׁר לִיִּישָׁב ג"כ דַּעַת הַפּוֹסְקִים בְּחִילּוּק זֶה שְׁלֵא יִסְתְּרוּ אֵתְרוּנֵי וְהוּא מְלִתָּא דְּמַסְתַּבֵּר בְּעֲצָמוֹ וְאִף שְׁאִינוּ מִבְּנֵי פֶּן לְהִדְיָא בְּפּוֹסְקִים וְתִלְתָּא בְּגוֹדֵשׁ בְּדָבָר שֶׁשְׁשֶׁטֶר לֹא נַעֲשֶׂה ע"פ תְּקַנְתָּ טוֹבֵי הָעִיר עַל זֶה לֹא רְצִיתִי

להשיב פֶּעַת עַד שְׁאֲדַע לְשׁוֹן הַתְּקֵנָה פְּהוּנוּיָתוֹ וּלְשׁוֹנָה מִמֶּשׁ וְטַעַם וּמַהוּת וְאִיכוּת הַתְּקֵנָה וְאִיךָ נִהְגוּ מְנַהֲגֵי הָעִיר וְשׁוֹפְטֵיהָ בְּתַקְנָתָם עַד עֵתָה כִּי דָבָר כְּזֶה מִשְׁתַּנָּה לְפִי קִיּוּמֵיהוּ וּמְנַהֲגֵיהָ וְשִׁלְמָה עַל דֵּינֵיהֶּם יִשְׂרָאֵל נ"ל הַק' יַעֲקֹב קָנָא שְׁאַלְתָּ עוֹד מִי שְׁמַכְר בֵּיתוֹ וְהַלּוּקָח מִזְקָף הַדְּמִים עַל עֲצָמוֹ לְשִׁלְמָה לֹא דְמֵי הַמְּכִירָה כְּשִׁישָׂא בְּנוֹ פְּלוּנֵי שְׁלִישִׁים יוֹם קוֹדֵם לְיִשׁוּאֵינָן שְׁלוֹ וּמַת הַמוֹכֵר וּבְנוֹ הוּא בְּן כ"ה שָׁנִים וְלֹא רָצָה לִישָׂא כְּלָל וְעַכְשָׁיו תְּבַע הַבֵּן אֶת הַמַּעוֹת דְּמֵי הַמְּכִירָה פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ כְּבָר זְמַן לְנִישׁוּאֵיוֹ וְהַלּוּקָח הַשֵּׁבִיב שְׁלֵא הִגִּיעַ זְמַנוֹ לְפָרְעוֹן פִּינּוֹן שְׁעַדֵּינָן לֹא שִׁדְדָה עֲצָמוֹ וְאִין בְּדַעְתּוֹ לִישָׂא וְשִׁפְתֵי לֹא אַכְלָא מְלַהֲבִיא רְאֵיהָ מִתְּנָאי כְּתוּבָה שְׁפוּתָב לָהּ לְכַשְׁתַּנְשָׂא לְאַחַר תְּטִילֵי מַה שְׁפַתְב לִיכִי מ"מ צְרִיכִין לְשִׁלְמָה לָהּ אַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ פִּינּוֹן שְׁרִשָׂאָה לִישָׂא וְעוֹמְדָת לִיכְנֹס כְּכּוּנֹס דְּמֵיָא וְלֹא בְּעֵינָן שְׁתַּנְשָׂא מִקֹּדֶם א"כ י"ל דְּגַם פֶּאן דֵּינּוֹ עִם הַבֵּן וְצָרִיף לְשִׁלְמָה לֹא אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה שְׁאַלְתּוֹ שְׁאַלְתָּ חֻכְמָה קַבְלַתִּי וְרִאֲיִיתוֹ מִתְּנָאי כְּתוּבָה אִין רְאֵיהָ מְוַכְרַחַת כָּל פֶּה דְּהֵתָם בְּתְּנָאי כְּתוּבָה קֵאֵי אֲנוּסָה שְׁפוּתָבִין בְּתְּנָאי כְּתוּבָה אֶתְּ תְּהָא יִתְבָּא בְּבִיתִי כֹּל יְמֵי מִיגְרָא אַרְמְלוּתִיָּהּ (כְּאַנְשֵׁי יְהוּדָא וְגַלִּיל) וּמִתְּנָא מְנַכְסֵי וְשׁוּב כּוּתְבִין וְכַשְׁתַּנְשָׂא לְאַחַר תְּטִילֵי מִשְׁלִיכֵי וְשׁוּב אִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא מִיגְרָא אַרְמְלוּת' וּבְאַמַּת כְּשֶׁהִיָּה תּוֹבַעַת כְּתוּבָתָהּ אַף קוֹדֵם לְיִשׁוּאֵינָן כְּשִׁנּוּתֵינָן לָהּ כְּתוּבָתָהּ ג"כ שׁוּב אִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא מִיגְרָא אַרְמְלוּת' רַק כְּשִׁנְשָׂא אֶת בְּנוֹדָי אִין לָהּ אֲפִילוֹ עַדֵּינָן לֹא נְטִלָה מֵהֶם כְּתוּבָתָהּ רַק שְׁתּוּכַל לִיטֵל מַה שְׁפַתְב לִיכִי וְזֶה תְּנֹכֵן כְּוָנוֹת תְּנָאי כְּתוּבָתָהּ א"כ אִין מִשָּׁם רְאֵיהָ לְגַדּוֹן דֵּינּוֹ דִּינָן בְּגַדּוֹן דֵּינּוֹ הַתְּנָאי דּוּק' שְׁאִין חֲזִיב לְשִׁלְמָה אֲלֵא דְּנֹקָא שְׁלִישִׁים יוֹם קוֹדֵם לְיִשׁוּאֵינָן וְלְכַאוּרָה נִרְאָה לְהִבִּיא רְאֵיהָ עַל זֶה לְהִיפּוֹף דְּלִיפָא לְמִימַר עַד שְׁיִהָא רְאוּי לְנִישׁוּאֵינָן אַע"ג דְּלֹא נִשָּׂא מִמֶּשׁ דְּהָא גְּרַסִּינָן בְּכְתוּבַת דְּרָה נ"ד ע"ב בְּנֵן גּוֹרְבָן דֵּינְהוּ לִיכִי מְנָאי רַב תְּנֵי עַד דְּתַלְקָחֵן לְגוֹבְרִין וְלוּי תְּנֵי עַד דְּתַבְּגְרוּן לְרַב אַע"ג דְּבָגְר וְלוּי אַע"ג דְּאִינְסַב וּפְרַשׁ"י לְרַב אַף אַע"ג דְּבָגְר בְּתַמְי' וְהִלֵּא בּוֹגְרַת מוֹצִיאָה מִרְשׁוֹת אָב וְלָמָּה תִּיזוֹן מִבֵּיתוֹ ע"כ וְאִם אִיתָא דְּנִשְׂאָת לָאו דְּנֹקָא לְיִשׁוּאֵינָן מִמֶּשׁ הִיאָה ס"ד דְּש"ס לְמִימַר לְרַב אַע"ג דְּבָגְר הָא פִּינּוֹן שְׁפַגְרָה הִיא עוֹמְדָת לְנִישׁוּאֵינָן כְּדַאמְרִינָן בְּתַר בּוֹגְרַת שְׁחַרְר עֲבָדָה וְתַן לָהּ אֲלֵא דְּנֹדָי בְּעֵינָן לְיִשׁוּאֵינָן כְּלִשׁוֹן הַתְּנָאי אֲלֵא מִטַּעַם שְׁבוֹגְרַת מוֹצִיאָה מִרְשׁוֹת אָבִיָּה לְהִכִּי אֲפִילוֹ בְּלֹא תְּנָאי אִינְהָ גִיזוּנִית כְּמִסְקִנַת הַש"ס אִי מִשׁוּם הָא לֹא תְּבָרָא דְּנֹקָא בְּאִישׁ שְׁמַחְוִיב מִן הַתּוֹרָה בְּמִצְוֹת פ"ו וְאִם עֲבַר עָלָיו כ' שָׁנִים וְלֹא נִשָּׂא אֶמֶר הַקַּב"ה תְּפַח עֲצָמוֹתָיו וְע"פ דִּין הַתְּלִמוּד כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיֵּים מִצְוֹת פ"ו מִש"ה אֶמְרִינָן תְּנָאוֹ לֹא הִיָּה רַק עַד שְׁרָאוּי לִישָׂא ע"פ מִצְוֹת הַתּוֹרָה מִשָּׂא"כ בְּאִשָּׁה שְׁאִינוֹ מִצְוֹת כְּלָל עַל מִצְוֹת פ"ו וְאִם ע"ג דְּלֹא נִשָּׂא בְּזַמְנָה אִין כּוֹפִין ע"ז שְׁהָרִי בְּנוֹת צְלָפְחָד יוֹכִיחַ שְׁנִשְׂאוּ אִפִּי הַקְּטָנָה שְׁפַהֵן עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה כְּדַאִיתָא בְּב"ב וְכ"ש בְּזַמְנֵים אֵלּוּ שְׁאִין קַפִּידָא בְּזֶה וְכַמ"ש בְּתְּשׁוּבַת חוֹת יָאִיר ס' פ"ד בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַהֲר"ג ע"ש א"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא אֶמְרִינָן גְּבִי אִשָּׁה שְׁהַתְּנָאי לֹא הִיָּה רַק עַד שְׁנִשְׂאָת מִמֶּשׁ אוֹ עַכ"פ עַד שְׁתַּלְבִּין רִאִשָּׁה כִּי לֹא חֲשִׁידֵי בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַמְתִּין יוֹתֵר אֲבָל פְּחוֹת מְזָה אַף שְׁפַגְרָה כְּמָה שָׁנִים אִין בְּכָף פְּלוּם וְנ"ל שְׁעֵיקֵר דִּין זֶה יְסוּד מוּסָד מִמָּה דְּאִיתָא בְּסוּגְרֵי דְּנִדְרֵים דְּרַף ס"א כִּי בְּשִׁטְרוֹת הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ בְּנִדְרֵים וּמִסְקִנַת דְּפוֹסְקִים כְּדַאִיתָא בִּי"ד סִימָן ר"ד סְעִיף י"ב וְט"ו דְּכָל דְּבָר שְׁאִינוֹ זְמַנוֹ קְבוּעַ וְכִינּוֹן דְּלֹא מַחִית אִינְשֵׁי לְסַפִּיק' שְׁאִין לְהַתְּחַלְתּוֹ זְמַן קְבוּעַ וְיִכּוֹל לְדַחֲתוֹ מִתְּחִיל' הַזְּמַן עַד שְׁיִגִיעַ שְׁדָרָה הָעוֹלָם לִישָׂא דְּהֵינּוּ מִבְּנֵי כ' וְאִילָף וְכֵן מְבֹאֵר שֵׁם בְּר"ן דְּנִדְרֵים בְּש"ס דְּרַף ס"ב ע"ב ע"ש כִּי מִבְּנֵי כ'

ואילו מסקנת הש"ס ופוסקים דאמרי עלי תפח עצמותיו וכל זה באיש שמצננה על פ"ו
אבל באשה שאינה מצננה כלל אפילו כשמתנה עד הנישואין פנונתו הנישואין ממש או
עד שתלבין ראשה שהוא זמן המוגבל באשה לכל היותר שלא תעכב עוד הנישואין פנ"ל
הקטן יעקב: קנב שאלת עוד דקי"ל בח"מ סימן מ"ב דינ בעל השטר על התחתונה אם
לא דכתב בה דלא פאסמכתא ודלא פתופסי דשטרי ונתקשה לה דהלא כותבין בכל גוסחי
השטרות בש"ד ובח"ח ובת"כ בפועל ממש וכיון שקבל הנתבע על עצמו בח"ח ובשבוע'
דאוריית' ממש א"כ בספק שבועה או חרם ות"כ ראוי לילך להחמיר ונד התובע על
עליונה: תשובה קושיא זו נ"ל שפבר הרגיש בו בפסקי מהרא"י סימן ע"ג שכתב וי"ל
שמעינו מהא דלא אמרינו בהקדש ונדריים היכי דאיפא למימר הכי או הכי גיזל להחמיר
דאדרבה גימא אוקי ממונא בחזקת מריה פדפסק ר"ד וכן מוכח גמי באשר"י שם ולא
פרמב"ן דפסק במרדכי דספק איסורי לחומרא ונראה דה"ה לענין בעל השטר על
התחתונה עכ"ל מהרא"י שם הרי להדיא דאע"ג דקי"ל ספק שבועה ונדריים וחרם
להחמיר מ"מ לענין ממון אין מוציאין מיד מוחזק וכן העלה הש"כ בי"ד הל' צדקה ס"ס
רצ"ט ס"ק י"ד באורף ובט"ז שם ס"ק ח' וכן מסיק בתשובת פרח מטה אהרן חלק א'
סימן קכ"א בשם הספמית הרבה גדולי אחרונים ע"ש ומש"ה גמי אמרי' יד בעל השטר
על התחתונה ותו נ"ל דאף אם רצונו לומר דבשבועה וחרם ממש אזלינן להחמיר
מ"מבנוסח שופרי דשטרי שלנו דאע"פ שכותבין שנעשו בפועל ממש מ"מ הפל יודעין
שאין שום שבועה ות"כ כלל רק שכ"כ בכל גוסחי דשטרות וכ"י אף שלא נעשו כלל
בפועל מעולם וצ"ל דמ"מ אין בזה משום שארית ישראל לא נעשו עולה ולא ידברו כזב
ועדות שקר דבעל השטר מקבל על עצמו לקיים דבר הנכתב בשטר פאלו נשבע ונדר
בפועל ממש דלא יהא בו משום אסמכתא וקנין דברים אבל לא שיהא בו חומר שבועה
ממש כל שאין כתב בו הריני נשבע ממש כמו שהארבתי בתשובתי חלק ראשון סימן
קנ"ו יע"ש וכ"כ להדיא בתשובת רמ"א סימן ק"ח יע"ש ואף שבסמ"ע סימן ע"ג ס"ק
י"ח כתב דהיא שכתב שנשבע בפועל לא יוכל להתנצל ולומר שלא נשבע וכ"כ הש"כ
בי"ד סימן רל"ב ס"ק כ"ו ועיין בכ"ג לח"מ סימן ע"ג שהאריה בזה שהדבר במחלוקת
שנוי בין גדולי ראשונים ואחרונים ומה לי להאריה בראיות ולהכרע בין הדעות כי
המפורסמת א"צ ראיה שכן הוא רק נוסח ושופרי דשטרי פדעת רמ"א והפל יודעין שלא
נעשה שבועה בפועל מעולם והעדים על מנה שבשטר הן מעידין שהנתבע קיבל על עצמו
בכל תוקף שופרי דשטרי לקיים גוף הענין אם לא דבר שמקבל על עצמו בפני עדים
ממש בשבועה דאז כותבין העדים גוסחי אחרוני פהיום עשה פלוני שבועה בפועל ממש
לקיים בדבר זו לפלוני וכו' אבל גוסחי שטרות שלנו שחייב עצמו לשלם חובו או קנין
על המכירה וכיוצא בו מעולם לא שמענו שנעשו שום שבועה מעולם ואין להכחיש
הידוע ומפורסים פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קנג אחד מדייני ק"ק ויירמיי"ש ה"ה המופלא
מהר"ר מנחם מן נר"ו וז"ל ראובן שאמר לשמעון שהוא צריף למעות בלייפסיק עד סוף
אלף ר"ט אם יוכל ליתן לו שמה אזי רוצה להסתחר עמו באיזה משא ומתן וכן השיב לו
שמעון שפעת אין לו מעות בלייפסיק אבל יראה להשתדל לו מאיש אחר ואח"כ רוצה
להסתחר אתו ובכך הלה שמעון אצל לוי ודבר אתו אם יוכל ליתן לראובן מעות בלייפסיק
סוף אלף ר"ט בכך נשאו ונתנו יחד ונתן לוי כתב ביז שמעון בזה הלשון (איה פאר

שפרעכי אן הקצין ראובן אלף ר"ט לייפסיקר קוראנט צו ביצאלין ונאו אים מן שמעון דיא פאלוטא ביקומן האבי) יום ה' ח' אייר תע"ח לפ"ק נאם לוי עכ"ל ויבכו הלא שמעון עם כתב זה לראובן והסתחר עמו ונתן לו הכתב הנ"ל והוא נתן לו תמורתו ואחר אינה ימים הנה שמעון לפליטה גדולה וברח ותבע ראובן ללוי שישראלם האלף ר"ט כפי כתבו ולוי משיב לו שעדיין לא קבל כל התמורה משמעון עבור כתבו רק שחייב עוד ששה מאו' ר"ט על כתב זה והאמין לו שאמר בכי' שלא יתן כתב לראובן עד שייתן לו הפל בכן אני רוצה לשלם לו רק ארבע מאות ר"ט וראובן טוען פינן שע"פ כתבו ונחתימתו הנקיפת לו ולכל העולם נתן לשמעון התמורה ישלם לו כל האלף ר"ט פי מה הנה לו עוד לעשות פינן שראה כתבו ויבכו ילמדניו מ"ו הדין עם מי תשובה הנה לפום ריהטא הנה נראה דהדין עם לוי כי לוי נאמן במגו שהוא שטר אמנה במגו דפרעתי במבואר פשוט הדין בח"מ סימן ס"ט סעיף ב' ואף דהרמ"א כתב שם חילוק דעות בזה מ"מ דעת רוב תשובת האחרונים מספימין דנאמן לומר פרעתי וכן האריף הש"כ שם ס"ק כ"ג שפן עיקר אכן כד מעינין שפיר יראה דאין טענת לוי טענה פלל פנגד ראובן אף אם נתפוס בזה דברי הש"כ שם להלכה ועיין בספר בית הלוי דף ס"ז השיג עליו ע"ש ועיין בכ"ג לח"מ בהגהות ב"י סימן ס"ט ס"ק י"ב הרבה דעות בזה) מ"מ אין טענתו טענה נגד ראובן פלל מפמה טעמים חדא דמגו כזו הוי כמגו במקום עדים פינן שכתב בכתב ידו בפירוש שקבל מן שמעון הפאלוטא הודאות בע"ד כמאה עדים דמי ואיך נאמינו עכשיו לומר שלא קיבל התמורה פנלו או מקצתו ומה"ט דלא יוכל לטעון על פתיבת ידו להד"מ ואדרבה הוחזק פפרן פינן שרוצה לסתור מה שכתב בכתבת ידו עצמו וכן מבואר להדיא שם בסי' ס"ח ומה"ט אם כתב בכ"י נאמנות אינו נאמן לומר פרעתי במבואר שם בטור וב"י ואע"ג דנאמן לומר נגד כ"י אמנה הוא במגו דפרעתי היינו אם אינו כתוב בכי' בכתבת יד שקבל ממנו המעות רק שחייב לו אז נאמן לומר אמנ' במגו דפרעתי אם אין בו נאמנות משא"כ אם רוצה לסתור מה שכתב בכת' ידו עצמו שקבל ממנו המעות ודאי אינו נאמן פלל לסתור דבריו מפח מגו דהא הודאות בע"ד כמאה עדים דמי ומגו במקום עדי' לא אמרינן כאשר פשוט בש"ס וכל הפוסקים ואף שהדבר בעצמו ברור וא"צ ראיה מ"מ לא אמנע להביא ראי' ברורה לזה מתשובת מבי"ט ח"א סי' רצ"ב ז"ל אם כתב בכתב ידו שיש לו בידו מאה פפרים עופרת שייכים לפלוני נראה שאין חייב לו דמיהם ואם טוען שעדיין חייב לו דמיהן הרי הוא מכחיש מ"מ שיש לו ברשותו מאה פפרים והני פאומר את"כ לא לוייתי דאינו נאמן פינן שכתב לו קודם שאינו חייב לו עכ"ל ע"ש שפארף ברואיות גם בתשובת מהרשד"ם חלק ח"מ סי' ל"ו כתב דאם כתב בכ"י שמודה שהסחורה של פלוני הוא שוב אינו נאמן לומר משל אחר הוא במגו דפרעתי דהוי מגו במקום עדים והובא תשוב' זו ג"כ בכ"ג שם ס"ק כ"י ע"ש ואף אם ירצה המתעקש לומר דאף זה בכלל טענת אמנה ונאמן במגו דפרעתי היינו אם יהיה עיקר טענתו פנגד ראובן שכתבת היד בידו משא"כ פאן בנדון דידן עיקר טענתו נגד שמעון שלא נתן לו כל התמורה בעד הכ"י שנתן לראובן בשמו והמגו הוא נגד ראובן מגו דפרעתי איך יהא נאמן על טענת מה שטוען נגד שמעון שהוא עכשיו לאו בעל דברים דידן' פי טענתו עכשיו עם ראובן ונגדו אין לו טענה פלל פינן שמודה שלא פרע לו פלל והתחייב עצמו נגדו בכתובת יד מה מהני לו מגו שיהא נאמן נגד ראובן וכה"ג מצאתי ראיית תשובת

מהרי"ט חלק ח"מ סימן ל"ב דלא אמרינן מגו מאדם לאדם גם בתשו' מהר"ב אשפנזי סימן כ"ט הובא בכ"ג בהגהותיו לטור סימן ס"ט ס"ק י"ב פתב וז"ל ראונו שהוציא כתב על שמעון ושמעון אומר לא בא כתב זה מידי לידך אלא שלחתיו ללוי שיתנו לה אחר שקנים תנאו ולא קנים אינו נאמן במגו דפרעתי דהוי מגו דהעצה אבל מהרשד"ם ז"ל בחלק ח"מ סימן ע"ז חלק וכתב דנאמן בשבועה במגו דפרעתי עכ"ל הכ"ג הנה מלבד שאין דעתי מכרעת בין שני הרים גדולים אלא שגוף התשובה שלהם אינם נמצאים תחת ידי לע"ע לראות תוכן מקור יסודם על מה אדניהם הטבעו אלא בספר פנים חדשות חלק ח"מ הל' טענות בשטרות פשהעתיק דברי מהר"ב אשפנזי ראיתי ששם ג"כ עיקר הטענה ששלח כתבו ע"י לוי שלא למסור כתבו עד שישלח לו משמעון סחורה בעד מנה וכיון שנגד שמעון יש לו מגו סובר מהרשד"ם דנאמן נגדו ולא הוי מגו דהעצה ע"ש משא"כ בנדון שלפנינו אין זה ענין כלל למגו דהעצה אלא שאין מגו נגד עיקר טענתו שהוא נגד אחר ולא מצינו מגו מאיש לחבירו אלו שלח שלוחו עם כתב ידו לראובן שישלח לו מנה ואח"כ טוען שלא נתן הכתב יד לשלוחו עד שישלחו ותן לו ממנו סף מה ואח"כ תובע לראובן איך שפסד לו הסף שכתב לשלוחו ודאי דלא מהני לו טענה זו נגד ראובן במגו דפרעתי לראובן כיון שראובן עשה כפי כתבו איהו דאפסי אנפשי' אם ידע ששלוחו אינו נאמן לו ואף שזה פשוט לכל בר דעת מ"מ אביא ראיה ממ"ש הש"כ בח"מ סימן קכ"א ס"ק כ"ו וז"ל כתב בטור ובע"הת אם הסכימו שניהם תחלה שישלח ממונו ע"י מי שיבא לו כתב ידו וכתב הב"ח ונראה דמ"ש אם הסכימו שניהם היינו טעמא דאם לא הסכימו מתחלה יכול נמי לטעון אמת כתב ידו הוא זה אלא שאני לא שלחתיו וכו' והיה נאמן בשבועה עכ"ל הב"ח ואין דבריו נכונים דכיון שזה כתב ידו מה ה"ל לנה או לנפקד לעשות ואם המלנה לא שלחו איהו דאפסיד אנפשיה דה"ל ליזהר שלא יקחו אחרים עכ"ל הש"כ הרי להדיא כמ"ש ואפשר דגם הב"ח מודה בנדון פנה דונקא התם כיון שהלנה ידע בעצמו שחייב חוב ברור להמלנה לא ה"ל לימן לשלוחו בלתי כתב הרשאה וכמבואר בסימן קכ"ב בטור ר"ס קכ"ב שפן הוא העצה טובה שלא לימן לשלוחו בלתי הרשאה יע"ש משא"כ פאן שהיו אנשים אלו בחזקת בטוחים ונאמנים ולוי לא היה חייב פלום לראובן ועכשיו כתב והודה בכ"י לימן לשמעון סף אלף ר"ט עבור שקיבל התמורה משמעון מהיכי תיתי יעלה על דעתו שישקר בעצמו ואלא קבל ממנו פלום ובנדאי אף אם אמת הוא אפסיד נפשו דצריך לשלם לראובן כל מה שהתחייב נגדו ובר מן דין דלא יהא אלא כמזיק ע"פ כתבו שהוא חייב מדיני דגרמי כיון שע"פ כתבו מסור זה לשמעון התמורה בעד סף ההוא פשיטא שראובן חייב לשלם דלא יהא אלא פאומר לאומן עשה לי דבר פלוני ואקחנו ממך דחייב לשלם לאומן ההפסד כיון שע"פ דבורו הפסיד כמ"ש הרא"ש בתשובה פלל ק"ד הובא בטח"מ ובש"ע ס"ס של"ג לפסק הלכה וכן הדין במראה הדין לשולחני ונמצא רע כדאיתא בש"ס דב"ק פל היכא דהפסיד ע"י דיבורו של חבירו מכ"ש ע"פ כתבו דעדיף לכו' נ"ל דבכל ענין מחויב לשלם לוי לראובן כל מה שהתחייב עצמו נגד ראובן וכל הדין דלא דאין פהאי דינא לאו דיינא הוא נ"ל: שאלה קנד ראובן השפין משכון אצל שמעון ואמר לו אם לא אפדנו עד זמן פלוני יהיה שלך מעכשיו בענין שאין בו אסמכתא וכמבואר בח"מ סימן ע"ג סעיף י"ז וכשהגיע זמן אין המלנה פאן וראובן כשראה שאין שמעון פה ונסע למרחוק נסע הוא ג"כ למרחק ועתה פבא ראובן

וְשִׁמְעוֹן לְבֵיתָם בְּקֶשׁ רְאוּבֵן לְפָדוֹת הַמִּשְׁכָּן מִשְׁמַעוֹן וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן שְׂפָר עֶבֶר הַזְּמַן וְקָנָה
הַמִּשְׁכָּן אַף שְׂלֵא הָיָה בְּעִיר הָיָה לוֹ לְהַשְׁלִישׁ מְעוֹתָיו בְּב"ד: תְּשׁוּבָה גְרָסִינוּ בְּעִירוֹבִין דָּף
ל"א לְעַנְיָן בְּתֵי עָרֵי חוּמָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה נִטְמָן כָּל שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ כְּדֵי שְׂיִהְיֶה חָלוּט לוֹ
הַתְּקִין הִלֵּל שְׂיִהְיֶה חוֹלֵשׁ מְעוֹתָיו לְלִשְׁפָּה וַיְהִי שׁוֹבֵר אֶת הַדָּלֶת וְנִכְנָס וּמְסִיק שָׁם בְּש"ס
וּבְגִיטִין דָּף ע"ד וע"ה דְּדוֹקָא שָׁם הָוִי נְתִיבָה בְּעַל פְּרַחְיָה שְׂלֵא בְּפָנָיו נְתִיבָה כִּינּוּן דְּתַקּוּן
הִלֵּל מִשְׂא"כ פֶּאֶן בְּנִדּוֹן שְׂלִפְנֵינוּ אַף אִם הֵנִיחַ הַמְּעוֹת לִיד ב"ד אִפ"ה נְחָלֵט הַמִּשְׁכָּן כִּי
נְתִיבָה בְּעַל פְּרַחְיָה שְׂלֵא בְּפָנָיו לֹא הָוִי נְתִיבָה וְלֹא קִיָּים תְּנֵאוֹ אֲכֹן לְכִי מַה שְׂמְסִיק הָרֵא"ש
בַּפ' מִי שְׂאֲחִזּוֹ דְּלַעֲנֵן פְּרַעוֹן חוֹב כ"ע מוֹדוֹ דְּהָוִי פְּרַעוֹן א"כ גַּם בְּנִדּוֹן שְׂלִפְנֵינוּ אֵלּוּ הֵנִיחַ
מְעוֹת בְּיַד ב"ד אֲזִי לֹא הָיָה נְחָלֵט לוֹ מִשְׁכּוֹנוֹ אַף כִּינּוּן שְׁגַם זֶה לֹא עָשָׂה א"כ הָיָה נִרְאֶה
פְּשׁוּט דְּהַמִּשְׁכָּן נְחָלֵט לְשִׁמְעוֹן לְחָלוּטִין לְעוֹלָם אִיבְרָא כַּד מְעִיָּינִין שְׂפִיר יִרְאֶה דְּהֵדִין
לְהִיפּוֹף מִכַּפְּמָה טְעָמִים חָדָא דְּדוֹקָא לְעַנְיָן בְּתֵי עָרֵי חוּמָה דְּגִזְיָרוֹת הַכְּתוּב הוּא לְגֵאוּל בְּאוֹתוֹ
יוֹם דְּוִקָא וְכָל שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְגֵאוּל אֶפְילוֹ בְּאוֹנָס מ"מ הָיָה חָלוּט אִי לֹא תַקְנֵתָא דְּהִלֵּל
מִשְׂא"כ בְּזֶה דִּיהָא חָלוּט הַמִּשְׁכָּן מִפְּנֵי הַתְּנֵאוֹ שֶׁהִתְנָה לְיוֹם הַמּוֹגְבוּל וְכָל שְׂלֵא הָיָה פֶּאֶן
לֹא חָל הַזְּמַן וּגְדוּלָה מְזוֹ פֶּסֶק שָׁם בְּש"ע סִימ' ע"ג סְעִיף ח' הַנִּשְׁפָּע לְחַבְרִי לְפָרוּעַ בְּיוֹם
פְּלוּגִי וְהִגִּיעַ הַזְּמַן וְהַמְּלָנָה אֵינּוּ בְּעִיר הוּא פְּטוּר עַד שְׂיִבֵּא הַמְּלָנָה אוֹ שְׁלוּחוֹ וְא"כ ה"ה
בְּנִדּוֹן דִּידֵן אֵין הַמִּשְׁכָּן חָלוּט כִּינּוּן שְׂלֵא חָל הַזְּמַן לְכִי שֶׁהַמְּלָנָה אֵינּוּ בְּעִיר וְאֵין מְקוֹם
לְבַעַל דִּין לוֹמֵר דִּמ"מ ה"ל לְהַשְׁלִישׁ מְעוֹתָיו בְּב"ד גַּם זֶה אֵינּוּ דְּהָא מְקוּר דִּין זֶה הוּא
בְּב"י שָׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְּשָׁב"א שָׁם פְּתַב וַז"ל וְלַעֲשׂוֹת ב"ד וְלִמְסוֹר לִיד ב"ד ג"כ אֵין
צָרִיף לְצֵאת יְדֵי שְׁבוּעָתוֹ וְאִם עָשָׂה לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם וְכו' וַתִּנּוּן בְּעִרְכִּין הַתְּקִין הִלֵּל
אַלְמָא חוֹלֵשׁ מְעוֹתָיו לֹא דִינָא הוּא אֲלֵא תַקְנֵתָא הֵתָם דְּוִקָא תַקּוּן אַבְל בְּעַלְמָא לֹא עַכ"ל
הָרִי לְהֵדִיא כְּמוֹ שְׂפַתְבְּנוּ דְּלֹא חָל כָּלֵל הַחֲנוּיָב שֶׁל הַזְּמַן לְפָרוּעַ בְּשׁוּם עַנְיָן כָּל שְׂאֵין הַמְּלָנָה
אוֹ ב"כ פֶּאֶן עִם מִשְׁכּוֹנוֹ זֹאת וְעוֹד אַחֲרַת דְּאֶפְילוֹ נִימָא דְּהִלֵּל תַקּוּן כֹּן בְּכָל מְקוֹם לְהִיּוֹת
מוֹסֵר מְעוֹתָיו לְב"ד הֵינּוּ דְּוִקָא כְּמוֹ דְּתַקּוּן הֵתָם לְהִיּוֹת שׁוֹבֵר אֶת הַדָּלֶת וְנִכְנָס מִשְׂא"כ
שְׂיִהְיֶה מֵנִיחַ מְעוֹתָיו בְּיַד ב"ד וְלִהְנִיחַ הַמִּשְׁכָּן אֲצֵל הַמְּלָנָה עַד שְׂיִבֵּא לְעִירוֹ כִּי הָא וַדָּאִי
לֹא תַקּוּן כִּי אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא הִתְנָה מִתְּחִלָּה לִיתֵּן מְעוֹתָיו וְלִהְנִיחַ אֶת מִשְׁכּוֹנוֹ אֲכֹן אִם הֵנִיחַ
הַמְּלָנָה מִשְׁכּוֹנוֹ בְּבֵיתוֹ אֲצֵל אֲשֵׁתוֹ וּבְנָיו שְׂיִוְכַל הִלָּנָה לְפָדוֹת מִשְׁכּוֹנוֹ אִם הוֹדִיעַ לוֹ אֲזִי
הַחֲיוּב מְטַל עָלָיו לְפָדוֹתוֹ בְּזַמְנוֹ וְאִם לֹא נְחָלֵט לוֹ מִשְׁכּוֹנוֹ וְהוּא פְּשׁוּט כִּי כָּל הַמְּפָקִיד
ע"ד אֲשֵׁתוֹ וּבְנָיו הוּא מְפָקִיד וְה"ה בְּמִשְׁכּוֹן נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׂאֵלָה קְנָה מִהֶרֶב ה"ה
מִהוֹר"ר אַבְרָהָם מַגִּידוֹן ג' וַז"ל פֶּה הַשְּׂרָרָה הַעֲבִירָה דְּרָף לְעַקֵּל חֲבִי' יֵין מְשָׁרְרָה אַחֲרַת
מֵאִיזָה סְכָסוֹף וּקְטָטָה שְׁנַפְלוֹ בִּינֵיהֶם וּמִתּוֹף כֹּף סָגֵר עָלֵיהֶם הַדְּרָף לְרֹבָם כְּכֹלָם בְּנֵי
הָעִיר שְׂהִיו מְחִיָּתָם דְּרָף שָׁם לֹא יוֹכְלוּ עוֹד לְצֵאת וּלְבֹא בְּשִׁבִיל זֶה מִפְּנֵי חֲשֵׁשׁ שְׂיַעֲכְבוּ
אוֹתָם לְתַפְשָׁם בְּדְרָף זֶה לְעַמַּת זֶה גַּם יֵשׁ לָהֶם שְׂמָה חוֹבוֹת שְׂלֵא יוֹכַל לְבֹא לִידֵי גִבְיָה
עִי"כ גַּם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂאִם יִתְּנוּדַע אֲצֵל הַשְּׂרָרָא שְׂיַתְעַקְלוּ חוֹבְתֵיהֶם לְגַמְרֵי וְהִנֵּה אִיזָה בְּעַלֵי
הַבְּתִים שְׂלֵא יַדְעוּ וְהִלְכוּ וְנִסְעוּ דְּרָף שָׁם נִתְּפָשׁוּ וְע"י הוֹצָאוֹת מְמוֹן הַרְּבָה הַשְּׂתַדְּלוֹ אֲצֵל
הַשְּׂרָרָה יר"ה שְׂהַחֲזִירוּ הַחֲבִיּוֹת וְנִפְטְרוּ וְנִתְּבַטְּלַת הַדְּבָר לְגַמְרֵי וְעַכְשָׁיו הִלְכוּ אֵלּוּ הַיְהוּדִים
שְׂנַתְּפָסוּ אֲצֵל הַשְּׂרָרָה שְׂלָהֶם לְתַבְּנוֹעַ הוֹצָאתָם מִכָּלֵל הַצִּיבּוֹר וְצָנָה הַשְּׂרָרָה יר"ה לִידּוֹן
דִּין יִשְׂרָאֵל בְּכֹן שְׂאֵל הַשְּׂוֹאֵל לְחַיּוֹת דְּעַתִּי וְהַשְּׂוֹאֵל הָאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ וְהַשְּׂבִתִי לוֹ בְּקִצְרָה
וַז"ל: תְּשׁוּבָה שְׂאֵלְתוֹ שְׂאֵלְתָה חָכָם עִם תְּשׁוּבָתוֹ קַבְּלֵתִי וּמְחַמַּת טְרַדְתָה הַזְּמַן לֹא אוֹכַל

להשיב למעשה רק להלכה אני אומר מה שמכ"ת דן את הקהל לכף זכות ולפטור אותם לגמרי מלידתן לסיועת השתדלו' הנה בנדאי זו שקש' בדיני ממונות להוציא ממון מיד מוחז' מכ"ש להוציא מיד הקהל והציבו' נגד היחיד דנקראים לעולם מוחזקים ונדם על העליונה בכל מקום וכמבואר בח"מ סימן ד' מ"מ לכבי לא כן ידמה בכח המדמה וכבר נתבאר תוכן תשובה זו בספרי שבות יעקב ח"ר סי' קנ"ח יע"ש שהעלתי דבעסקי הציבור דכל שניצולו מפחד צריכין ליתן לסיועת וצורך השתדלותם ומ"ש מכ"ת ונ"ל אף לא דמיא פעוקלא לדנ' וכו' דלא היו צריכין להוציא בעבור זה פלום לא ידעתי אף שהיו יוכלו להמלט נפשם מ"מ כל זמן ועידן שהיה ההפךשו' בין השטרות יר"ה סגר עליהם הדרך וכיון שמכ"ת פתב שעיקר מחזיקתם דרך שם ודאי מגיעות ריווח של ציבור להיזק גדול יחשב זאת ועוד אחרת פיון שנתעקל חובותיהם שלא יוכלו לגבות וסתמא אנס הוא ודאי כל מה דאפשר לאקדומי לפרוע מהן מקדימין שהוא כמציל מידם ומה"ט אמרינו פ"ק כותבין ומעלין בערפאות שלהם מפני שהוא כמציל והכי קי"ל כמבואר בא"ח סימן ש"ו יע"ש ובר מן דין איך אין זה הצלה מצויה שיוכלו לגבות חובותיהן מהר יותר הלא מצינו בש"ס דמפות פ"ק אומדין אותו כמה אדם רוצה ליתן בין ליתן מפאן ועד ל"ד יום בין ליתן מפאן ועד עשר שנים וכו' ואם במי שיש איסור בו ריבית אמרו כן אף דלא נעלם מאתי מ"ש הב"י סימן ק"ס ד"ה המעפב דמי שכירות וכו' בשם הר"א מטו"ך דהאי מתני' דמפות בשכירות מיירי דאי בהלנואה לא היה נותן פלום משום ריבית יע"ש אי משום הא לא ארי' דדברי מהר"א בזה הם דברי' דחזים להלכה וכמ"ש הב"י שם והוא נגד דעת כל הפוסקים יע"ש אבל אין לדחות דבריו ולומר דאיך אפשר לומר דמיירי בשכירות א"כ איך בעי הש"ס שם להוכיח מהאי מתני' בענין שמטיה למלנה לחבירו לעשר שנים אי שביעית משמטת או לא הא קי"ל שכירות אינו משמטת אף אי משום הא לא תברא דעיין בסמ"ע סימן ס"ז ס"ק כ"ו הטעם דאינו משמט משום שאינו נוגש וקאן הרי נוגשו לפנינו ותובעו אותו בב"ד לפרוע לזמן שקבע): כ"ש במקום שאין פאן איסור ריב' וכל זמן שנתעקל המעות ע"י השררה יוכל להשתמט הלנה שלא יתן שום ריבית ודאי הדעת נותן שהוא יודע שמחזיקים ליתן לסיועת צורך השתדלות ומכ"ת שהוא יודע תוכן השתדלות ועסקיה' ואחר החקיר' אם לא הוציאו יותר מן הראוי ישומו שיתן להם הקהל לסיוע כפי מה שנהגו ומכ"ת בתנוגי דלב' יתיב אם פנונתם היו לש"ש יוכל לדון כל פיוצא בזה לפי ראות עיניו ומי פחכם יודע לעשות פשר דבר שיש בו משום ועשית הישר והטוב פי משא שקשה לאחד נוח לשנים וכל כה"ג פשרה עדיף ויעיין מכ"ת בתשובת בית יעקב סי' קמ"ח ואמונת שמואל סי' כ"ה ול"ו יע"ש הנלע"ד פתבתי הקטן יעקב: שאלה קנו בשנת תע"ג בהודש אדר שהיה בפראג שריפ' גדולה שנסרפו איזה בתים וברוב רחמיו באו השררה בעצמם לרחוב היהודים וגמלו חסד אתנו להציל פליטת בית ישראל ושברו איזה גגות מעל הבתים הסמוכים כדי להצילם ונתפכה השריפה ובאו התחתונים עם העליונים למשפט אם מחזיקים ליתן להוצאות סיועת הגג: תשובה הנה באמת כבר מילתי אמורה בשאלה כזו בתשובתי ש"י חלק ראשון סי' קנ"ח ושם נאמר דהתחתונים פטורי' מ"מ בנדון שלפנינו פסקתי דגם על התחתונים מוטל ליתן לסיועת תיקון הגג פיון שנספר ע' ציוי השררה והם ירדו על דעת שניהם להצילם מהשריפ' משא"כ ה"תם העליון עשה להצלת עצמו והתחתון ניצל ממילא יע"ש ומ"מ פיון שלעולם

על העליון מוטל לתקן הגג וא"כ ע"י שעושים עכשיו גג חדש משתפר העליון שא"צ לתקן גגו כמו פשהיה הגג ישן נושן וזה יכול לנכות לו לפי ערך לפי מה שנהנה העליון בעשייתם גג חדש שא"צ לתקן מהר' כל פה ומהמותר' יתנו שניהם בשנה נ"ל הקטן יעקב: שאלה קנו ראובן שבקש משמעון להשתדל לו חזקת ישוב באינ' מקומן של שבחים וקצב עמו שמעון הגרים ואח"כ פשהשתדל לו החזקת ישוב אינו רוצה ראובן ליתן לו מה שקצב רק רוצ' ליתן ע"פ שומת ב"ד מה שיהיה שכתרו כמו דאמרינו בשדכן בסי' רס"ד דאין לו אלא שכתרו הדין עם מי: תשובה עיקר מטרין דין זה הוא מפ' הגוזל דף קי"ו הרי מי שקה בורח מבית אסורין וקה מעפונת לפניו א"ל טול דינר והעבירני אין לו אלא שכתרו דמצי א"ל משטה אני בה וכתב המרדכי שם פ' הגוזל ונ"ל ואומר הר"ם דה"ה לשכר שדכנים שאינו מחויב לתת לו פי אם שכר טרחא אמנם ראיתי בספר א"ז שפסק בשם רבינו שמחה שחייב לתת לשדכן כל מה שהתנה עמו שבשכר שדכנים רגילין לתת הרב' יותר מפדי טרחו והביא ראיה ממעשה שפא לפני ר"י בהשבעת שדים להחזיר הגניבה דפסק ר"י לתת לו כל מה שהתנה עמו וכן מצא בספר המצות ולא השגיח מהר"ם בזה עכ"ל גם הרא"ש בתשובה כלל ק"ה סי' א' פתב ונ"ל ויש מרבתי שמדמין שכר שדכנים להקה מעפונת לפניו עכ"ל ובתשוב' מיימון השייכים לספר גזיקין סי' כ"ב פתב ונ"ל בפ' הגוזל בתרא ובפר' מצנת חליצה תניא הרי שקה מעפונת לפניו מפאן נ"ל דהאומר לאותם שדכנים אני אתן לה פה וכה שפלוני יזנוג בתו לבני דאין לו אלא שכר טרחו ותו לא אבל אם השדכן אומנתו בכה שהולך במלכות תדיר ומזנוג זיווגים שמא זה ראוי לדמותו לסיפא וכו' והבא להוציא צריף ראיה ברורה לכן טוב שיעשה קנן בסודר מה שנודרי' להם עכ"ל ר"מ בחידושי ונהתיק שם עוד דעת החולקים בזה והנה רמ"א הכריע בח"מ סי' רס"ד פמהר"ם דאין להוציא מיד מוחזק וא"צ ליתן לו רק שכתרו בשדכנות אבל אם כבר נתן לו אין מוציאין מידו וכן אפי' לא נתן לו מעות רק משפון יכול לעכבו בידו עד שיתן לו כיון שהו' ספיקא דדינא אין מוציאין מידו המשכון וכ"פ בפשיטות בתשובת רמ"א סי' פ"ו דפוס קראקא דף קע"ו אבל פתיבת יד לא מהני עד שיקנה לו בקנן גמור כמ"ש מהר"ם בחידושי וכן ראיתי בתשובת הב"ח סימן כ"ח שדעתו להכריע דלא כמהר"ם וסמיכתו בכל פחו מהא דאיתא בב"מ דף קי"ב ופסקו הפוסקים והובאו בטח"מ סי' של"ב בהא דשלח שלוחו לשפור לו פועלים ואמר שכתרו עלי נותן לו ארבע משלו אף שנשפריים בב' או בג' וק"ו בשדכנות שדך לתת להם הרבה ע"כ תוכן דבריו שם הנה מה שמביא ראיה משוכר את הפועל בזה שפתי ברר מללו דבפועל צריף ליתן לו כל מה שפסק עמו אפילו יותר משכתרו וכדמוכח ג"כ ממה שאיתא בש"ס ופוסקים בח"מ וסי' של"ג גבי שוכר עליהן או מטען דאם אפש' לו לשפור פועלים אחרים והוא מטען צריף ליתן להם כל מה שפסק עמהן אפי' כפל משכרן כדאיתא בהרא"ש שם אף שאין צריף לכל זה דבפועל הדין מפורש ברמב"ם פי"ג מה' מכירה ובטח"מ סי' רכ"ז והובא בש"ע סעיף ל"ג השוכר את חבירו לעשות עמו בין מקרקע בין מטלטלין אין לו אונאה מפני שהוא פקונה אותו לזמן ועבדים אין בהם אונאה וא"כ מאי ראיה מיייתי מזה לשכר שדכנות דהוי דין קבלן שקבל עליו לגמ' עסק זה ובקבלן יש דין אונאה לדעת הרמב"ם שם אף שהרמב"ן והרשב"א הובא במגיד משנה דחולקים שם דאין בהם דין אונאה מ"מ הפוסקים אחרונים ובש"ע סעי' ל"ו פסקו בהרמב"ם דיש בו

דין אונגאָה וואָרף למאן דס"ל דייש דין אונגאָה בקבולן אפ"ה דעת קצת פוסקים בשדכן אין דין אונגאָה לדעתיהו לפי שרגילין ליתן להם יותר שכרן וואָרף גם לדעת הר"מ שפסק דבשדכן יכול לומר משטה ואין לו אלא שכרו שמדמה למעבור' י"ל דואר אי סבר פהרמב"ן דאין דין אונגאָה בקבולן אפ"ה פסק כן בשדכן מדמי למעבורת דמצד אונס א"ל פה פדי לשדה שידוה זה לקנים פ"ו ושללא לעגן משא"כ בסרסור שאפשר שצריה לתת לו כל שכרו שפסק עמו אף שרמ"א הכריע פדעת הר"מ שאין להוציא מיד מוחזק וכן הדין בסרסור כמ"ש שם הש"כ דהוי ספיק' דדינא ואין להוציא מיד מוחזק דלא פתשוב' דברי ריבות סי' שצ"ו שדעתו להכריע כא"ז ור' שמחה ע"ש אכל מ"מ בנדון שלפנינו פסק פתשובת רמ"א עצמו סי' פ"ו דף קע"ו דבשתדלנות שהוא חמור יותר צריה ליתן לו כל מה שפסק עמו וכן מבואר בהגהות מרדכי דקידושין וכ"ש בחזקת ישוב שבמדינה זו מדינת אשכנז רגילין להוציא ממון הרבה בשביל חזקת ישוב טוב פשיטא דאין דין אונגאָה וצריה ליתן לו מה שפסק עמו ואם יש הכחשה ביניהם צריה לישבע ובפראג ראיתי תקון ישן והוא מהגאון מהר"ל דסרסור אין יכול לטעון שקצב לו יותר משכרו ע"פ תיקון והמנהג אם לא שהתנה כן בפני עדים או עכ"פ בפני עד אחד להשבי' על פיו ע"כ והנה מהר"ל מפראג אזיל לשטתו כמ"ש הפ"ח בתשובתו בשמו דפסק שבשדכן צריה לתת לו כל שכרו שקצב עמו וא"כ ה"ה בסרסור לכן הנצרה לתמן זה אבל לפי דעת רמ"א אין צורה לכל זה מ"מ בדין שלפנינו נ"ל כמ"ש הקטן יעקב: שאלה קנח ראובן הנה לו חוב ישן אצל שמעון חמשיסוהו' ויהי פי ארכו הימים ולא שלם לו והנה לשמעון תבואה למכור והשער נפשוק הנה כל מדה בעד שני זהו' ובא ראובן ועשה המקח עם שמעון על התבואה ולקח ממנו חמשים מדות והוליכו לתוך ביתו וכאשר בא שמעון בשביל מעותיו דמי המכירה אמר ראובן שלא הנה מעולם בדעתו ליקח התבואה רק שלקחו אותה לתפוס בשביל חוב ישן שיש לו עליו ושמעון משיב נכי חובה שהוא חמשים זהו' והמתרות תן לי וקודם שבאו לדין זל התבואה מאוד הדין עם מי: תשובה נ"ל הדין פשוט וערוה לפנינו דגרסי' בש"ס דכתובות דף ק"י ע"א המוציא שט"ח על חבירו והלה הוציא שמכר לו שדה דחכמים אומרים זה הנה פקח שמכר לו את הקרקע מפני שיכול למשכנו ומוקי הש"ס דמייירי באתרי שכתבי שטרי ונהדר יהיב דמי דאדמון סבר אבעי לממסר מודעא ורבנן סברי חברא חב' אית ליה וקי"ל הלכה כרבנן פמבואר בח"מ סי' פ"ה וקשה לדעת חכמים אף המקח יבטל שהוא לא עשה כן רק להוציא ממנו והקרקע יהיה שלו פי השטר חספא בעלמא הוא אלא ודאי פינו דקנה הקרקע בקנין המקח קנים וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו במטלטלין ואין סברא לחלק ולומר דאלימי מלתא דשטרא דוקא וכן מצאתי ראיתי להדיא במרדכי סוף פתובת סי' רע"ח וז"ל ראובן שהנה חייב לשמעון מנה ואחר שהגיע זמן פרעון אמר שמעון לראובן חפץ פלוני אמפור לה במנה ונתרצה ראובן לקנות ונתן לו מנה יכול שמעון לומר אני גובה אותו מנה בחובי והחפץ לא אמתן לה ואינו במי שפרע אבל אם אמר לו ראובן הא לה עוד מנה ונתן לי החפץ צריה ליתן לו או מקבל מי שפרע אבל אם אמר לו שמעון לראובן קרקע פלוני אני אמפור לה במנה ונתרצה ראובן ונתן לו המנה והוא אתרי דקנה בכספא לא מצי שמעון למימר אותו מנה אני גובה בחובי אלא אותו קרקע קנוי ויחזור ויגבה את חובו וראיה מדברי חכמים שאמרו זה הנה פקח שמכר לו את השדה שיכול למשכנו מדברי

רב האי גאון פכ"ג מה' מקח וממכר עכ"ל המרדכי (וכן מצאתי ראיתי בס' מקח וממכר עצמו שער נ"ג הדין הזה במטלטלין אפי' ע"ש) שני דינים אלו הובאו ג"כ בח"מ בש"ע סי' ק"ג סעוף ו' בהג"ה ובסי' ס"ד סעיף י"א ע"ש ולית מאן דחולק בזה והוא מוסכם מפל האחרוני' דהמוכר אין יכול לחזור וא"כ פשוט הוא שגם הלוקח כמו בגדון שלפנינו אין יכול לחזור בו וקנה המטלטלין במשיכה ובכרשותו זל ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דהקא גיפר האנס שנתנישן החוב ולא רצה לפרוע לו זה אינו דהא עיקר הדין גלמד מש"ס דכתוב' ושם פרש"י להדיא שזה הנה מברית מטלטלין ואפ"ה לא הוי אנס לבטל המקח דאמרינן אגב אונסו גמר ומקנה קונה ואף שדין זה פשוט הוא וערוף לפנינו הארכתי בו לפי שראיתי בתשובת פנים מאירות סי' פ"ב שפסק שם במעשה בגדון זה לשלם מדין מזיק ומשמע שם פשוט בעיניו דהמכירה בטלה ולא דק ובדאי נתעלם ממנו סוגיא דש"ס והפוסקים שהבאתי ואפשר דלא ה"ל דין מזיק כלל פיון שלא נתפנון להזיק רק להנאת עצמו ולהוציא ממון ועיין בש"כ בח"מ סי' שפ"ה וצ"ע נ"ל: הקטן יעקב: שאלה קנט ראובן שאמר לשלוחו הולך מנה לשמעון ותן לו ושמעון הוא תלמוד חכם ועשיר והמשלח רוצה לחזור אי יש יכולת בידו לחזור או לא: תשובה באשר מוטל עלינו להפך בזכות דהאי צורבא מרבנן בכל צד הנה נ"ל לפום ריהטא דאפי' לאותן הפוסקים דהולך לאו פזכי ויכול לחזור בו מ"מ פיון שאמר הולך ותן לו הוי פזכי לדעת הרמב"ם והרמ"ה ואף דכמה גדולי חלקו בזה ובש"ע סי' קכ"ה הובא שני הדעות בלי שום הכרעה להלכה וא"כ איפא למימר דהוי כספיקא דדינא ואוקי ממונא בחזקת מריה קמא וכ"כ בכ"ג שם בשם תשובת האחרוני' מ"מ איפא למימר דאף החולקים ס"ל דתן לא הוי פזכי וכן באומר הולך לבד מ"מ בגדון שלפנינו שאמר תרנייהו הולך ותן לו וכל לישנא יתירא לטפויי קאתי וכה"ג מצינו טובא בש"ס ופוסקים לענין מוכר ומתנה א"כ כ"ע מודו דהוי פזכי ששוב אין יכול לחזור בו ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר להיפך דאפי' למאן דס"ל תן הוי פזכי מ"מ פיון דהולך לאו פזכי א"כ הוי פאומר שני לשונות דסתרו אהדדי והולכין אחר פחות שבשונות כמבואר בח"מ סי' רי"ח אי משום הא לא תברא דשאני התם שהלשונות נדאי סתרי אהדדו אבל פאן אין שום סתירה כלל בדבריו די"ל פירושו קמפרש דבריו היטב וכל מקום שיש לנישב דבריו שלא יהיו כמכחישין נדאי עבדינן וכה"ג מבואר בח"מ סי' כ"ט סעיף א' יע"ש אכן כד מעיינן שפיר יראה להדיא דאף הרמב"ם דפסק לענין מתנה דתן הוי פזכי מ"מ היכי דאמר הולך ותן מודה דלא הוי פזכי עד שימתן וראיה ברורה לזה מסוגיא דש"ס דגיטין ריש פ' התקבל דף ס"ב ע"ב דמקשה הש"ס ת"ש לפיכך אם אמ' לו הבעל אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור טעמא דאמר אי אפשי הא לא אמר אי איפשי אם רצה לחזור לא יחזור ש"מ הולך פזכי דמי ומדחיק הש"ס שם דלמא בהילך ע"ש בפרש"י ותוס' ואמאי לא משגי פשוטו שאני התם שאמר תרי לשונות הולך ותן ובאמת ראיתי בלח' משנה פ"ו מה' גירושין שהניח דברי הרמב"ם בצ"ע בשביל קושיא זו ע"ש ולעד"נ דלק"מ דדעת הרמב"ם אע"ג דתן לבד הוי פזכי מ"מ כל שאמר הולך משמע דוקא שהולך ליתן לה בידה ולא לזכות דאל"כ למה אמר הלשון הולך דמשמע שיהיה להלכה ולא לזכות לה מיד וה"ה במתנה וא"כ דברי הרמב"ם מיושבים גם אין לדחוק ולתרוץ דברי הרמב"ם בדרך אחר דהוא פירש המתני' דהאי ותן לה הוא נ"ו המתלקת או תן לה וא"כ שפיר

הוּי תַּן כְּזֵכִי אֵל תַּתְמָה עַל דְּבַר זֶה שֶׁהָרִי כַה"ג פִּי הַר"ג שֶׁם בְּבִרְיָתָא הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי וְאַשְׁתֵּךְ אָמַר הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי וְהוּא אֹמֵר הוֹלֵךְ וְתַן לָהּ כְּתַב הַר"ן וְנ"ל הוֹלֵךְ אוֹ תַּן לָהּ וְהָכִי אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִי בֵּין הוֹלֵךְ וּבֵין תַּן לַר' הָרִי כְּזֵכִי עַכ"ל וְא"כ גַּם הַמְתַּנִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן אֲבָל כַּד גִּירְדָּ לְעֹמְקָא שָׁל הַלְכָה תִּרְאֶה שֶׁא"א לֹמַר כֵּן חֲדָא דַּה"ל לְמִתְנֵי בְּמַתְנֵי אוֹ כְּמוֹ דְתַנִּי הֵתֵם בְּרִישָׁא דְמַתְנֵי שֶׁם אוֹ הוֹלֵךְ גִּט זֶה לְאַשְׁתֵּי זֹאת וְעוֹד אַחֲרֵת שֶׁהָרִי הִרְמִב"ם כְּתַב בְּפִי וְנ"ל אֲבָל אִם אָמַר הוֹלֵךְ לָהּ עֶקֶר שְׁלִיחוֹת לְקַבְּלָהּ וְנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הַבַּעַל וְכֵן אִם אָמַר הוֹלֵךְ וְתַן לָהּ עֶקֶר שְׁלִיחוֹ לְקַבְּלָהּ הָרִי לְהַדְיָא מְבֹנָאָר מְדַבְּרִי דְאַפִּי תַרְנוּנֵיהוּ בֵּיחַ דְעֶקֶר לְקַבְּלָהּ וְלֹא הָרִי כְּזֵכִי וְא"כ ה"ה בְּמַתְנֵה דַּא"כ עַכ"פ בְּגִט לֹא יֵצֵא מִיַּדִּי סְפִיקָא דַּא"א וְחוֹלְצֵת וְלֹא מַתִּיבָמַת (אִם) וּכְבָר מְסִיק הַש"ס פ' הַשּׁוֹלַח אָמַר אַבְיִי נִקְטִינָן שְׁלִיחַ מַתְנֵה כְּשִׁלְיַח הִגֵּט דְהוֹלֵךְ לָאו כְּזֵכִי וְכֵן דַּעַת הִרְמִב"ם כַּמ"ש הַמ"מ שֶׁם לְכֵן נִרְאֶה פְּשׁוּט דְכָל שֶׁאִם הוֹלֵךְ וְתַן דְלֹא הָרִי כְּזֵכִי וְכֵן אֵין לְזַכּוֹת לוֹ מִצַּד שֶׁהוּא ת"ח לְהַחֲזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים דְהָרִי כְּמוֹ שֶׁצָּוָה לִיתֵן לְעֵנִי וְהָרִי כְּזֵכִי שֶׁאֵין יָכוֹל לְחַזֵּר וְכַדָּאִי בְּסִי' קַכ"ה וּבִי"ד סִי' רַנ"ח וְא"כ ה"ה בַּת"ח אֲפִילוֹ הוּא עֲשִׂיר וְכֵן רֵאִיתִי בַכ"ג בְּהַגְהוֹתִיו לַטַח"מ שֶׁם סְעִיף כ"ג כְּתַב כֵּן לְהַדְיָא וְנ"ל אֲפִי לְדַבְּרֵי ר"ת אִם הַמְקַבֵּל בַּעַל תּוֹרָה וּמִשׁוּם מִצְוָה דְעֵץ חַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקֵי בָּהּ שְׁלַחוֹ אֵין יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מֵהַר"מ מְטָרָאֲנִי סִי' קַצ"ה עַכ"ל אֲכֵן הַמְעַיִן שֶׁם בְּגוֹף הַתְּשׁוּבָה יִרְאֶה דְלֹא פָּסַק כֵּן אֲלֵא דְנֹקָא בַּת"ח עֵנִי וְלִרְנוּחָא דְמִלְתָּא כְּתַב שֶׁהוּא מַחֲזִיק בְּעֵץ חַיִּים אֲבָל בְּאַמַּת אִם הוּא עֲשִׂיר בְּעֵנֵינוּ שֶׁאֲסוּר הוּא לִיטּוֹל מִן הַצְּדָקָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּדִי פִּרְנָסָתוֹ בְּרִנוּחַ בְּבִיתוֹ אֵין מְחֻיָּב לִיתֵן לוֹ מִתּוֹרַת נֶדֶר וְכֵן מְבֹנָאָר שֶׁם בַּתְּשׁוּבָתוֹ לְהַדְיָא וְכֵן מִשְׁמַע בְּמִקּוּר הַדִּין דְהָאִי דְעֵנִי שֶׁהוּא מִירוּשְׁלַמִי הוּבָא בְּב"י ס"ס ר"ד וְנ"ל וְכַתֵּב הָרִי"ף יְרוּשְׁלַמִי רַב מְפַקֵּד לְשִׁמְשִׁיָּה אֵימַת אֵימַר לָהּ תַתֵּן מַתְנֵה לְכַר נְשָׂאִי הוּא מְסַכֵּן הַב לִיָּה מִיָּד וְאֵי עַתִּיר אֵימְלֵךְ בֵּיהּ תַנְיִינָא עַכ"ל וּמִדְלָא מְפַקִּיד אִם הוּא ת"ח הַב לוֹ מִיָּד אֲפִי הוּא עֲשִׂיר ש"מ דְבַעֲשִׂיר אֲפִי ת"ח לֹא זָכָה עַד שֶׁהִגִּיעַ לִידוֹ אִם אָמַר הוֹלֵךְ וְתַן לוֹ וְכֵן מוֹכַח בַּש"ס דִּינָן בַּפ"ג דְשְׁבוּעוֹת דָּף כ"ה ע"א דְמַחֲלַק ג"כ סְתָמָא בֵּין עֵנִי לְעֲשִׂיר כַה"ג וְלֹא מַחֲלַק בֵּין ע"ה וְת"ח כָּלֵל אֲלֵא וְדָאִי כַמ"ש וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים וְכַנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב שֶׁאֵלֶּה קַס מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְפָנָי שְׁחַד עֲמָא דְאַרְעָא שֶׁהָיוּ לוֹ בְּנִים הַרְבֵּה וּבֵן זְקוּנָיו שֶׁאֵהָב אוֹתוֹ מְכַל בְּנָיו הִנֵּה רוּצָה לִיתֵן לוֹ בֵּיתוֹ בְּמַתְנֵת בְּרִי יֵתֵר עַל חֵלֶק יְרוּשָׁתוֹ וְהִנֵּה לוֹ בֵּית אַחֵר לְדוֹר בּוֹ אִף שֶׁאוֹתוֹ בֵּית אַחֵר הִנֵּה מְקוֹלְקֵל עֲדִינּוּ וְצָרִיף תַּקּוּן זְמַן מַה לְעַרְףֵה שְׁנָה בְּכֵן נָתַן לְבָנוֹ שֶׁטֵּר מַתְנֵה בְּכַתִּיבַת יְדוֹ וְנ"ל בֵּית זֶה נְתוּנָה לָהּ לְאַחֵר פְּלוֹת שְׁנָה וּמַת אָבִיו הַנּוֹתֵן תּוֹף שְׁנָה זֹו אִף שֶׁהָדִין פְּשׁוּט וְעַרְוֵה לְפָנֵינוּ בַש"ע מ"מ כֵּינּוּן שֶׁהָאֲחֵרוֹנִים פְּלָלוּ מְאוֹד בְּדִין זֶה הִנֵּה הַדְּבָר קָשָׁה בְּעֵינֵי וּבְכַרְטוֹת לְהוֹצִיא מִיָּד שֶׁאֵר יוֹרְשִׁים שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֻזְקָתוֹן עַל כֵּן יוֹרְשֵׁנוּ רַבִּינוּ הָדִין בְּרוּר הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה סְתָמַת דְבָרִיף מְאוֹד וּפְשׁוּט שֶׁכְּוֹנְנָתָה אֵל מַה שֶׁכְּתַב הַטוֹר בְּסִי' בַּש"ם הַרמ"ה וְנ"ל כ' עוֹד הַרמ"ה הָא דְאַמְרִי זְמַנּוֹ שֶׁל שֶׁטֵּר מוֹכִיחַ עָלָיו הִינּוּ דוֹק בְּכּוֹתֵב נְכָסִיו לְאַח' מוֹתוֹ אֲבָל הַכּוֹתֵב נְכָסִיו לְאַחֵר אוֹ לְבָנוֹ לְאַחֵר ל' יוֹם כֵּינּוּן דְצָרִיף לְבָרֵר הַזְּמַן מֵהֵיכָן מַתְחִילִין הַל' יוֹם אֵין לֹמַר זְמַנּוֹ שֶׁל שֶׁטֵּר מוֹכִיחַ וְאִם מַת הַנּוֹתֵן תּוֹף זְמַן הַמַּתְנֵה בְּטֵלָה וְהִנֵּה הַב"י כְּתַב עַל דְבָרֵי הַרמ"ה הִנֵּה נ"ל שֶׁאֵין זֶה טַעְנָה דַּה"מ לְמַכְתֵּב נְכָסֵי נְתוּנִים לָהּ לְיוֹם פְּלוּנֵי ע"ש וּבְאַמַּת אֵי מִשׁוּם הָא אֵין סְתִירָה לְדַבְּרֵי הַרמ"ה וְכַמ"ש הַסַּמ"ע שֶׁם וּבִלְא"ה אֵין זֹו סְתִירָה דַּעכ"פ אֵין לֹמַר זְמַנּוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו דִּי"ל דַּכְת' הַזְּמַן מַה"ט וְאֵע"ג דְהִנֵּה יָכוֹל לְכַתֵּב

ג"כ בעניין אחר מ"מ מה בכה פניו שגם באופן זה הוא נכון ומה לו אם כתב כה או כה מצד אחר צריכין דברי הרמ"ה עיון דהוא לכאורה נגד משמעות הש"ס ס"פ מי שאחזו דמשמע שם אפילו בכה"ג אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו גבי הרי זה גיטף לאחר י"ב חדש יע"ש וכבר הרגיש הב"ח עליו והאריף בישובו אלא שגם דבריו אינם מוכרחים כלל ודחוקים דהא דאמרינן בגיטין דף פ"ה דהתקין רב בגיטין מיומ' דגן וילעלם משמע דלא קאי אמתני' זאת דהרי זה גיטף לאחר י"ב חדש גם הש"כ שם בס"ק ב' כתב ונ"ל אכן בדברי המ"מ לא נוכל לומר תירוצו של הב"ח וצ"ע ועיין בא"ה סימן קמ"ד סעיף ב' מוכח להדיא דלא כהרמ"ה פג"ה ועיין בספרי בא"ה סימן קמ"ד בישובו דברי הרמ"ה עכ"ל הש"כ שם וקיצר במקום שהיה לו להאריף וספרו עדיין לא זכינו וא"כ פינו ששארא פוסקים ראשונים לא הונקרו חילוק זה של הרמ"ה וגם משמעו' הסוגיא שלא בדבריו על כן עלה ברעיוני לומר דדבריו יחידא ולית הלכתא פנותייהו והמתנה קיימת אפילו להוציא מיד יורשים ואף שראיתי בספר בית שמואל בא"ה סימן קמ"ד דרבותינו ס"ל כר' יוסי ועדיפא מיניה דאפילו בקוצב זמן ג"כ זמן של שטר מוכיח אף מ"מ קשה מנין יצא לו כל זה להרמ"ה לחלק בהכי אכן באשר ירדתי אל העיון ראיתי שדברי הרמ"ה פנים ואמת' ע"פ הסוגיא ונציע' תחלת סוגיא דש"ס סוף פ' מי שאחזו דף ע"ו ע"ב דגרסינן שם הרי זה גיטף אם לא באתי מפאן ועד שנים עשר חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט הרי זה גיטף מעכשיו אם לא באתי מפאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש הרי זה גט וקאמר שם בש"ס תנא רבותינו התיירו לנשוא מאן רבותינו אר"י אמר שמואל בי דינא דשרי משחא ס"ל כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וקשה לכאורה חדא דכולהמתני' זו מיותרת דהא תנא לה להאי מתני' שם דף ע"ב זה גיטף אם מתי לא אמר פלום לפי שאין גט לאחר מיתה מעכשיו אם מתי הרי זה גט והנה ראיתי להר"ן שם שהרגיש בקושיא זו אלא שמדחיק בישובו וגם נראה שזעלם ממנו הסוגיא דריש פתובות דף ב' שאעתיק בסמוך ותו קשיא על הש"ס דלא סיידר האי תנא רבותינו התיירו וכו' על מתני' זו דאם מתי גרידא שוב ראיתי דבר תמוה יותר בסוגיא דריש פתובות שם דף ב' ע"ב דגרסינן אלמא קסבר רבא אין אונס בגיטין מנא ליה לרבא הא אלימא מהא דתנן הרי זה גיטף אם לא באתי מפאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט מת הוא דאינו גט הא חלה הרי זה גט ודלמא לעולם אימא לך חלה נמי אינו גט והוא גופ' קמ"ל דאין גט לאחר מיתה הא תנא ליה רישא הרי זה גיטף אם מתי לא אמר פלום דלמא לאפוקי מדרבותינו דמתני' ורבותינו התיירו לנשוא ע"כ וקשה לכאורה דהא נמי שמעינן מרישא כמו מסיפא מדקתני הרי זה גיטף אם מתי לא אמר פלום אמאי לא אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו דהוי פאלו כתב בו מהיום או מעכשיו אלא ודאי דאתי לאפוקי מדרבותינו ובאמת ראיתי שבבעיקר קושיא זו הרגישו התוספות שם בכתובת ד"ה דלמא לאפוקי מדרבותינו ודוחקי' לתירץ וכתבו ונ"ל דאיפא לאוקמי שאין כתב בו זמן א"נ שכתב בו שבוטע או חדש או שנה א"נ במאןחר ונדבריהם תמוהי' קצת חדא דמאי אולמא הא מתני' מהאי מתני' ואי משום יתור' בעלמ' קש' ה"ל למיתני' בחדא לישנא כפל או ה"ל למתני' בהדיא שיש בה זמן ולא איצטרף למיתני' כפל ותו דא"כ איך יתפרש לפי דבריהם סוגיא דש"ס בגיטין שם דף ע"ב דאמר רב הונא עלה דהאי מתני' וחולצת ומסיק הש"ס דסבר רב הונא כר' יוסי דזמנו של שטר מוכיח עליו יע"ש בש"ס באריכות ולפי

דברי התוספות לכל התירוצים מִיָּדוֹ מִתְּנִי דְלֹא פֶתַב בְּהוּא זְמַן שְׁיָהָא מוֹכִיחַ עָלָיו אָף מְסִיפָא מִיתוּרָא דְמִתְנִי הָרִי זֶה גִיטָף לְאַחַר י"ב חֲדָשׁ דְּשָׁם מוֹכַח דְּלֹא פְּרַבּוּתִינוּ שָׁם ה"ל לְמִתְנֵי סוּגְיָא זו לְפִי דַעַת הַתּוֹס' וְתוּ יֵשׁ לְדַקְדָּק דל"ל פֶּלֶל לְמִימַר בְּש"ס לְאַפּוֹקִי מְדַרְבּוּתִינוּ דס"ל כר' יוֹסִי ה"ל בְּקִינְצוֹר לְאַפּוֹקִי מְדַר' יוֹסִי דְּהוּא מְרָא דְהָאֵי שְׁמַעְתָּהּ גּוּפָא וְכַדְקָאֻר הַש"ס שָׁם דָּף ע"ב רב הוֹנָא ס"ל כר' יוֹסִי וְלֹא קָאֻר פְּרַבּוּתִינוּ וְכָאן תָּלָה הַדְּבָר בְּרַבּוּתִינוּ אֶלָּא וְדָאֵי מְשׁוּם קוֹשְׁתָּא אֵלּוּ ס"ל לְהַרְמ"ה דְּרַבּוּתִינוּ וְרַבִּי יוֹסִי תִרְתִּי מִיָּלִי גִינְהוּ וְרַבּוּתִינוּ ס"ל כר' יוֹסִי אֶבֶל ר' יוֹסִי לֹא ס"ל פְּרַבּוּתִינוּ פִּי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין כּוֹתֵב נְכֶסֶי לְאַחַר מִיתָה בֵּין הַכּוֹתֵב נְכֶסֶי לְאַחַר זְמַן מַה דְּרַבּוּתִינוּ ס"ל דָּאֵין חִילּוּק אֶפְיָלוּ בְּכַה"ג דְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו וְר' יוֹסִי פְּלִיג עָלֵיהּוּ בְּהָא וְהָא מְלִתָּא נְמִי שְׁמַעֵינָן מִמִּתְנֵי זו דְּהָרִי זֶה גִיטָף לְאַחַר י"ב חֲדָשׁ לְאַפּוֹקִי מְדַרְבּוּתִינוּ דְּאֶמְרֵי אֶפְיָלוּ בְּכַה"ג דְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו קמ"ל בְּמִתְנֵי זו דְּאֶפְיָלוּ לר' יוֹסִי דס"ל בְּאֵם מִתִּי גְרִיד' דְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו מ"מ בְּכַה"ג לֹא אֶמְרֵינוּ זַמְנֹו שֶׁל שְׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו פִּינוּ דְּצָרִיף לְבָרַר הַזְּמַן מִתְחִילִין הִי"ב חֲדָשׁ וְכַדְע' הַרְמ"ה.

וּבְזֶה יִתְיַשְׁבוּ כָּל הַשְּׂטוֹי פְּשׁוּטוֹ בְּלִי פְּקוּוֹק קוֹשְׁיָא פֶּלֶל וְאֵם יֹאמַר הָאוּמַר דְּאֶכְתִּי קֹשָׁה מ"מ סִיפָא דְּהָאֵי מִתְנֵי מִיָּתֵר הָרִי זֶה גִיטָף מְעַכְשָׁיו אֵם לֹא בְּאֵתִי מְכָאן עַד י"ב חֲדָשׁ דְּהָרִי זֶה גִט דְּזֶה נְשַׁמַּע ג"כ מִמִּתְנֵי מְעַכְשָׁיו אֵם מִתִּי גְרִידָא אֵי מְשׁוּם הָא מְעַקְרָא לִק"מ דְּאִינְצָטְרָף לְאַשְׁמַעֵינָן בְּמִתְנֵי זו דִּיהָא מְגוֹרְשָׁת מִיָּד שְׁמַת תּוֹף י"ב בַּח אוֹ שְׁאִינְה מְגוֹרְשָׁת עַד פְּלוֹת י"ב חֲדָשׁ וְכַאֲשֶׁר קִמְבַּעֵי שָׁם בְּש"ס דָּף ע"ו ע"ב פִּי שְׁרִיתָה לְאַלְתֵּר שְׁרִיתָהוּ יע"ש וְלִכְף פֶּסֶק הַרְמ"ה כר' יוֹסִי דְּנִימוּקֵי עֵמּוּ וְכַאֲשֶׁר פֶּסֶקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְדִלֹּא פְּרַבּוּתִינוּ וּמ"מ לְעַנְנָן גִּט חוֹשֵׁשׁ הַרְמ"ה לְדַעַת רַבּוּתִינוּ דְּהָנִי סֶפֶק מְגוֹרְשָׁת וְכַמְבָּנָאָר בְּטֹא"ה סִימָן קמ"ד וְכַה"ג מְחַלֵּק הָרִי"ף פ' יֵשׁ נוֹחַלִין וְכֵן מְבֹאָר מְדַבְּרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים וְכָל זֶה נְעַלֵּם מִהַדְרִישָׁה בֹּא"ה סִימָן קמ"ד שְׁהַנִּיחַ בְּצ"ע עַל הַטּוֹר ע"ש וְכִינּוּן שְׁדַעַת הַרְמ"ה הוֹבָא בַּח"מ סִימָן רכ"ח וְגַם הַרְמ"א הֵבִיאוּ שָׁם לְפֶסֶק הַלְכָה נ"ל דָּאֵין לְזוּז מְדַבְּרֵי וְאֵין פֶּח בְּשְׁטַר מִתְנֵי זו לְהוֹצִיא מִיָּד הַיּוֹרְשִׁין פִּינוּ שְׁבַרְנוּ שְׁדַבְּרֵי הַרְמ"ה מִתְיַשְׁבִּין הֵיטֵב ע"פ מְשַׁמְעוֹת כָּל הַסּוּגִית שְׁבַש"ס וְהוּא דְּרָף הַמְּסַתְבַּר שׁוֹב הַגִּיעַ לִידֵי חִידוּשֵׁי הַרְשָׁפ' אֵם בְּפֶתַח עַל מְסַתְתָּ פְּתוּבָת וְרֵאִיתִי ג"כ מִיָּשֵׁב קוֹשְׁתָּא הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בְּדָרָף אַחַר אֶכּוּ לְדַבְּרֵי הַרְמ"ה כְּפִי הַיָּשׁוּב שְׁפֶתַתִּי הוּא נְכוּן בְּלִי פְּקוּוֹק וְכַה"ל הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קִסָּא מִתְלַמְּדֵי הָרַב אב"ד דְּק"ק גְּרִיזוֹנָךְ כ"ש מִהוֹר"ר יַעֲקֹב סָג"ל וְז"ל וְעַתָּה בְּאֵתִי לְדוֹן בְּקַרְקַע פְּתַלְמִיד לְפָנֵי רַבּוּ וְיִלְמְדִינוּ רַבִּינוּ הֵיכָא לְדַיְיָנוּ הָאֵי דִינָא אָף שְׁהוּא לְפּוּם רִיחָטָא דְּבָר פְּשׁוּט אָף בְּאֲשֶׁר שְׁמַרְגְּלָא בְּפּוּמָא דְּאִינְשֵׁי לְפִשְׁטוֹת מִי שְׁמַכְר בֵּית שְׁאָחַד מְבַנֵּי מְשַׁפְּחָתוּ הֵן קְרוּב אוֹ רְחוּק בְּקוֹרְב' יְסַלֵּק לְלוֹקֵם מִהֵיכָן יֵצֵא לָהֶם כֵּן לְפָנֵי בָּא מַעֲשֵׂה פְּזָה בְּאַלְמָנָה אַחַת שְׁמַכְרָה מְקוּם בְּב"ה כְּשֶׁהָיָה שְׁיִיף לְבַעֲלָהּ וְז"ל וְנִימָן לָהּ לְכַתּוּבָתָהּ וְכָאֵוּ בְּנֵי מְשַׁפְּחָה קְרוּבִים שְׁנֵי בְּשֵׁנֵי לְלוֹקֵם וְאַחַר זֹאת בָּא אַח שֶׁל בַּעֲלָהּ וְז"ל וְפִסְקֵי שְׁאֵין יְכוּלִין לְסַלֵּק לְלוֹקֵם וְלֹא נְעַלֵּם מִמֶּנִּי מ"ש הַטּוֹר אַחַד מִן הָאֲחִים אוֹ שְׁוֹתְפִים שְׁמַכְר חֲלָקוּ לְאַחַר שְׁאָר הָאֲחִים אוֹ שְׁוֹתְפִים מְסַלְקִין לְלוֹקֵם וְכַתֵּב שָׁם הַסְּמ"ע וְלִקְצָר אֲנִי צָרִיף וְתוֹכוֹן דְּבָרֵי הַטַּעַם שְׁיֵשׁ לוֹ חֲלָק בּוֹ וְלֹא יֵהָא אֶלָּא כְּמַצְרָן מְכָל הַנָּ"ל לֹא יַדְעָתִי מִהֵיכָן יֵצֵא לָהֶם זֶה שְׁיָהָא פֶּח בִּיָּד קְרוּב אוֹ אֶפְיָלוּ אַח לְלוֹקֵם וְיֵהָא גַם אֶצֶל מְקוּמוֹת בְּב"ה כְּמוֹסְפִים שְׁאֵין דְּנִין דִּינָא דְּבָר מְצָרָא אֵם לֹא שְׁיִוְשְׁבִין מְשַׁפְּחוּ מְשַׁפְּחוּ

לבד רק פל אחד ואחד יושב במקום הראוי לו א"כ אין אנו יכול לדון דין זה בדינא דב"מ ועוד שהמקום גבת' האשה בכתובתה ולאחר זמן רב מקרה המקום וא"כ המצרן איבד זכותו וכן במוכר ס"ת אם יכול האח או שום קרוב קרוב קודם לסלק ללוקח על הפל למדינו רבינו ושקרו יהיה פפול מן השמים כ"ד תלמידו המצפה לראות בטובתו יעקב מנצפה חונה פה גרייזנה תשובה שאלתו שאלת חכם פשואל מדעת קונו ישובו קבלת ובנדאי שפיתו ברר מללו שאין פאן דין מצרנות.

פלל פינון שאינו מצרן פלל וכדי שלא להוציא חלק אביא לה ראיה ברורה על זה מהא דמנספם בש"ס פ' המפקיד דף ל"ה ע"א דשומא הדרי אפ"ה זבנא אורתא או יתבא במתנה אפ"ה אינו חוזר אף לבעל חוב עצמו ומכ"ש שאינו חוזר לקרוביו קרוב קרוב קודם וכן מבואר להדיא ברמב"ם פכ"ב ממלנה ובטח"מ סימן ק"ג דשומא הדרי ליורשיו אפ"ה אינו חוזר היכא דזבנא לה וכן היכא שהגביהו הבע"ח מדעתו הסכמת הש"ס והפוסקים דהלכה כדברי המיקל ולא הדדי שום דזביגי מעליא דהא מדעתיה דנפשיה אגביה והוי כמכר ואם איתא דיש כה"ג דינא דב"מ אמאי לא יוכל הוא או יורשיו לסלק לבע"ח אלא נדאי פשוט שלא שייך פלל בזה דינא דבר מצרא רק דינא דשומא הדרי ואע"ג דהוא ג"כ משום ועשית הישר והטוב מ"מ אינו ענין לדינא דב"מ כפאשר הוא פשוט בש"ס ופוסקים ובנדון שלפנינו אם עדיין היה המקום בינה והגביהו מהיורשיה בעל כרחם בב"ד אז היה מקום לומר דשומא הדרי כמבואר בח"מ סי' ק"ג אע"ג דשם בבע"ח מייירי ה"ה פתובת אשה כמבואר בתשובת רמ"א סימן ח' אע"ג דמהרש"ל בתשובה סימן נ' חולק עליו (והב"ח פתב שם דאף לדעת מהרש"ל בנדוניא שומא הדרי) מ"מ אין דברים מוכרחים פלל ונלע"ד ראיה ברורה דאף בכתובת אשה שומא הדרי מסוגיא דש"ס דב"מ דף ט"ז ע"ב מהא דמקשה רבא והגי לאו בני פרעון ניגהו והאמר אממר דשומא הדרי לעולם ואם איתא אמאי לא מוקי דמיקרו בכתובת אשה אלא נדאי דאף התם שומא הדרי לעולם גם בתשוב' רמ"א שגנדפס לפנינו דוחה קצת דברי מהרש"ל וגם הכ"ג בח"מ סימן ק"ג בהגהותיו לטור סעיף ט"ז פתב שפן דעת האחרונים וגם הש"כ שם בס"ק י"ח מקריע שעיקר פדעת רמ"א דשומא בכתובה הדרי אכן היכא דהגביהו היורשים מדעתם בלי שום גביא בב"ד פשוט בש"ס ופוסקים דלא הדרי ואע"ג דמן הסתם פל גביות פתובה בב"ד היא שהרי צריכין להשביעה על פתובתה מ"מ פל שלא שמהו הב"ד בעל פרחיה של היורשים אע"ג דצריכה אשתבועי אפ"ה לא הדרי וכן מבואר מדברי הש"כ סימן ק"ג ס"ק ט"ו מהראיה שמביא מפ' הגוזל עצים ע"ש והיכא דאשה מקרה לאחר אפילו הגביהו ב"ד בעל פרחיה פשוט הוא דלא הדרי פסתמא דש"ס זבנה או אורתא וכו' והוא הסכמת פל הפוסקים גבי בע"ח וה"ה לכתובת אשה ותמה אני על שלא הרגיש מכ"ת פלל בדין זה דשומא הדרי שהוא עיקר מקור דין זה ולא דינא דבר מצרא פלל ואל תשגיח במה שמרגלא בפנמי דאינשי כי כבר ידוע שפסקי בעלי בתים הם שני הפכים וכן לענין ס"ת פשיטא דאין שייך דין מצרנות במטלטלין וכ"ש בס"ת דאפילו בכלל סתם נכסי אינו כמבואר בח"מ סימן רמ"ח סעיף י"א וגם ליכא למימר דלכך שייך בו מצרנות משום מצנה דאית בה זה אינו דהא מבואר בי"ד ריש ה"ל ס"ת דאפילו הניח לו אבותיו ס"ת מצנה לכתוב משלו אכן היכן לשננים שותפים בס"ת וא' מכר חלקו יכול השתוף השני לסלק ללוקח כמבואר בח"מ סימן קע"ה סעיף נ"ג בהג"ה בשאר מטלטלין ולא

רציתי להאריך עוד בכל זה כי דברים פשוטים הם לע"ד פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קסב בשנים ושלשה בעלי בתים שנתנו כל אחד ואחד תיבה עם סחורתו להוליכו ליומא דשוקא בא' המקומות ונאנס מן העגלון בדרך ואין שומת הסחורה שנה רק לא' הנה לערף שנה שלש מאות ולא' שני מאות וא' שלש מאות ותבעו שלשתן להעגלון לפני הערפאות לשלם פדינם ויצא פשר דבר לשלם סף מה לכולם יחד כיצד יחלקו את הממון: תשובה לכאורה הנה נראה דיחלקו בשנה ולדמות להא דאית' בטח"מ סעיף יו"ד סי' ק"ד לענין גביות חוב דאפי' אחד קטן וא' גדול חולקין בשנה ודלא פדעת רבינו חננאל דסובר דחולקין לפי ממון יע"ש וכב' פתבתי כמו כן בתשובתי חלק ראשון סימ' קנ"ו ע"ש שכן עיקר איברא כד מעיינן שפיר ירא' דלא דמיא כלל אפי' פאוקלא לדנא דהא מקור הדין הוא מש"ס דפ' מי שהיה נשוי דף צ"ג ע"א מי שהיה נשוי שלש נשים ומת פתובתה של זו מנה ושל זו מאתיים ושל זו שלש מאות ואין שם אלא מנה חולקין בשנה וכן שלשה שהטילו לפיס כו' וכתבו תוס' שם ד"ה ר' אומר וכו' וז"ל ויש לחלק דלא דמי להאי דיש נוהגין דף קכ"ד דהתם ליכא שום שיעבוד כל אחד יש לו חלקו בקרקע ובכור יש לו פי שנים לקד נוטל כל מה שחלקו משביח אבל הקא משועבדי לכולם וכולם שווים ע"כ וכה"ג מחלק הסמ"ע בסי' קי"א סעיף ח' ס"ק י"ח בנותן מתנה לאנשים וכאו לטרון מהם גובין לפי ממון דהולכין בטר אומד דעת הנותן ע"ש וא"כ ה"ה בנדון שלפנינו שנתפשו יחד לפי אומד וערף שהיה היזקם לקד הו שמינ זאת ועוד אחרת דבכל הדינים קי"ל הבא מחמת כותי דינו פכותי ובדיניהם אף לענין חוב גובין לפי ממון ובנדאי כל כה"ג דינא דמלכותא דינא וכה"ג פסקתי בתשובתי שם והוא ברור נ"ל הקטן יעקב: שאלה קסג באח' שמצאו תלוי והיה צוה השררה לקבן' אתו תחת התליה כפי נימוסיהם או למסור אותו לנבלן ונטלו היורשים מהעזבון סף מה והוציאו על זה פדי להביאו לקבר ישראל ועכשיו האשה ובעלי חובות באין לפרוע חובותיהן ואין הנכסים מספיקין להם אי היורשים מחוייבים לפרוע מפיסם מה שהוציאו על שנקבר אביהם או לאתשובה אף דלכאורה נראה דהדין פשו' דאין על הב"ח והאשה מוטל לקבור את בעלה רק על היורשין מוטל לקבור מנכסי המוריש אם יש לו או יקבר מן הצדק' ואלו שהוציא צרכי קבורה מנכסי המת המשועבדים להם צריכין לשלם מתוך פיסם פדין המזיק שיעבודו של חבירו פמבואר בח"מ ר"ס ק"ד איברא כד מעיינן שפיר יראה דהדין עם היורשים פשיטא למאן דס"ל אם לא ירשו היורשים פלום שלא חל עליהם שום שיעבוד קבורה רק נקבר מן הצדקה פשיטא שאין היורשים מחוייבים לשלם להם רק הדבר מוטל על הצדקה להחזיר להם אלא לפי מה שהעלתי בתשובת תורת השלמים סי' ח' והוכחתי מסוגיא דש"ס ופוסקים דמ"מ על היורשים אף ע"פ שלא ירשו פלום מחוייבים לקבור אביהם משלהם הקרוב קרוב קודם ע"ש דברי באריכות מ"מ היכא שתפסו מטלטלין או פספסו וקברו בו את אביהם אין להוציא מידם וכ"כ הריב"ש בתשובתו סי' ק"ד וז"ל ולענין טענתם בהוצאת קבור' אמת הוא שאם קדמה האשה ותפשה מטלטלין פדי פתובתה ואין הנכסים מספיקין לה ויצורכי קבורת בעלה שאין מוציאים מידה פדי לקברו והכי תניא בתוספתא (בפ"ט דכתובת מי שמת והניח נכסי מטלטלין ויצאה עליו פתובה ובעל חוב כל הקודם בהו זכה והוא נקבר מן הצדקה ע"כ וכן דעת הרשב"א בתשובה אבל כל שהיורשים קדמו והוציאו וקברוהו ממה שבידם מנכסי המת שישלמו הם לאלמנה

לתשלום פתובתה זה לא שמענו עכ"ל הריב"ש וכ"פ רמ"א בא"ה סי' קי"ח סעיף י"ח בהג"ה אף שדברי הריב"ש המה רק דברי נביאו' פי לא שמענו וראינו אינו ראי' פלל ומקא דתוספתא דוקא כשתפסו הב"ח או פתובת אשה אז נקבר מן הצדקה משמע אם תפסו היורשים וקברהו ממטלטלין אין מוציאן מידן וכ"כ הב"ח בסי' קי"ח אי משום הא לא תברא דהאי דתוספתא מדינא דש"ס קאמ' דמטלטלי דיתמי לא משתעבדא פלל מש"ה אי תפסי היורשין לא מפקינן מניהו וכמבואר בטח"מ סי' ק"ז ובא"ה סי' ק"י אכל לפי המנהג שגובין ממטלטלין דיתמי ב"ח וכתובת אשה ואם פותבין מטלטלין אגב מקרקעי גובין אפי' משעבדי מדינ' רק מפני תקנת השוק אין גובין מלוקח אכל מן היתומים ודאי דגובין גם הריא"ז בפרק האלמנה נזונת דף תקכ"ח ע"ב ראיתי שכתב ונ"ל ונרא' דאפי' תפסה האשה מטלטלין לצורך פתובתה מוציאין מידה לצורך קבורת המת ואע"פ שהתנה עמה בעלה שתגבה ממטלטלין לא הועיל תנאי אצל היורשים דאינו גובה ממטלטלין אלא בתקנת הגאונים ולא היתה דעת תקנת הגאונים לעשות תקנה לאשה ולהיות המת מושלף לפני פלבי' עכ"ל ודבריו תמוהים ודאי דנתעלם ממנו דברי התוספתא דמבואר להדיא להיפוך דהיכא דתפסה האשה לא מפקינן ממנה והוא נקבר מן הצדקה ואם זה מדין התלמוד וכ"ש לדין דכתבו הפוסקים האחרונים וכ"כ רי"ו נתיב כ"ו חלק ג' בדורות הללו שתקנו לגבות ממטלטלין הני דינא בקרקעות דסמך האשה וב"ח עליוהו כמו ארנקי דמחוזא וכגמלי דערביא וכאשלי דמחונא וכ"כ הב"ח סי' ק"ז יע"ש והש"כ שם ס"ק ח' רוצה להכריע מה"ט דאם מכר היורש מטלטלין של אביו לנכרי הב"ח גובה מדמים שקבל יע"ש גם בתשובת הרמב"ן סי' ס"ד הובא ג"כ בב"י בא"ה סי' פ"ו וצ"ג פתב להדיא ונ"ל ולא עוד אלא אפי' מטלטלין שננטל חנוף והוציא הוצאת על אביו ואפי' בצרכי קבורתו אם פתב ראובן לאשה מטלטלין אגב מקרקעי האשה מוציאה מידו עכ"ל ואפשר אלו ראה וידע הריב"ש דברי הרמב"ן לא הנה חולק שהרי פתב לא שמענו משמע דאלו שמע הוה הדר ביה וגם הרמב"ן שם מביא האי תוספתא שעליו מיוסדין דברי הריב"ש אפי' פסק דלדין אפילו תפס מפקינן מניה דלא כב"ח שעושה סמוכת לדברי הריב"ש מהאי תוספתא ובאמת אין ראיה פלל לדין כמו שכתבתי ואין אנו צריכין בזה למ"ש החלקת מחוקק שם בסי' קי"ח ואחריו הבית שמואל ליישב האי תוספ' ע"ש וכתב עוד הב"ח שם אפי' מכרו היתומים קרקע ג"כ אין הבע"ח גובה מהן פי קבורה מנכסיו הם משועבדים דאוריית' ומפקיעין ר'נשה דאורייתא כדאמרינן פ' נערה שנתפתתה האומ' אל תקברני מנכסי אין שומעין לו עכ"ל אי משום הא לא ארי' פלל דהתם טעמא אחריןא אית' דלאו כל כמיניה להעשיר את בניו ולהפיל עצמו על הצניבו וכמו שהארכתי בזה בתשובתי שם סי' ע"ש ובאמת בגוף הדין גם הח"מ וב"ש השיגו עליו שם יע"ש גם בתשוב' מהר"מ מטראני ח"ב סי' ע' פתב ונ"ל ואפי' טוען שמכר מנכסיה נצ"ב או נ"מ או מהסבלונות ומהדמים קבר את בעלה חייב לפדותם או לפרוע דמיהו וכדאמרינן פ' אלמנה ביבמות גבי האי אתתא דעייילא לגברא איצטלא דמילתא ע"ש אף אי משום הא לא תברא דנדאי נ"מ ונצ"ב שהם בעין ודאי ליפא מאן דפליג וכן מבואר מדברי ריא"ז שם ע"ש ומ"מ לדנא נ"ל עיקר פדעת הריב"ש וסתם רמ"א פנותי' בש"ע בא"ה סי' קי"ח סעיף י"ח בהג"ה והיינו מטעם שפסק בעל התרומ' שער שני והובא בב"י בטח"מ סי' ק"ז וסתם פן בש"ע סעיף י"א בהניח להם אביהם מטלטלין וקדמו ופרעו לב"ח

מאןחר אין ב"ח מוקדם יכול להוציא מידו וכתב שם הסמ"ע דגם היורשים פטורים יע"ש
וא"כ פנין דג"כ שיעבוד הקבורה על נכסיו הוי כפרעו לב"ח מאןחר ואף שהסמ"ע שם
ס"ק כ"ו פתב דלא הוי כמזיק שעבודו של חבירו דצריך לשלם כמ"ש לעיל סעי' ד' ס"ק
ט"ו ע"ש ובאמת שם השיג הש"כ על הסמ"ע בזה ס"ק ח' ע"ש אי משום הא לא ארי'
נדא דאין דברי הש"כ מןכרחים להוציא מיד מוחז' נגד דעת גדולי פוסקים דס"ל הכי
ויכול לומר קים לי וכ"כ שם בכ"ג בהגהותיו שם סעיף כ"ב יע"ש ועוד י"ל דגם הש"כ
לא פסק פן אלא היכא דקבלו היתומים הדמים שיהא גוברים מהדמים משא"כ בפרעו
לב"ח מאןחר שלא הגיע הדמים להיתומים ודאי גם הש"כ מודה ולהכי סתם פנותיא שם
בסעיף י"א והוא ברור וכן משמעות האחרונים ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר דכל
זה דוקא בהוצאות צרכי קבור' שהם פסדון משא"כ בהוצאה כזו דהוי כמזיק בידו' מ"מ
פנין דקי"ל עיקר קבורה משום בזיון' ואין לה בזיוי גדול מזה בנדאי מוטל על יורשיו
ונכסיו להציל אותם ומשפחתו מבזיון כזה ועיין בתשובת חות יאיר סי' קל"ט לכן נ"ל
פשוט דאין להוציא מיד היתומים וכן דנתי הלכה למעשה וכן משמע בח"מ סי' ק"ז סעיף
ב' בהג"ה יע"ש וכן נ"ל עיקר הקטן יעקב: שאלה קסד על דבר שתבע ראובן את שמעון
שהלנה לו מעות סך מה שישלם לו ושמעון השיב לו ששחק עמו ושחק כל מעותיו ובקש
מאתו שילנה לו והלנה לו ושחק עוד עמו והרנוח ראובן את הפל בשחוק על פן אינו
מוחייב לשלם: תשובה הנה דין זה פשוט ומבואר בש"ע סי' ר"ז סעיף י"ג בהג"ה
בכשחוקין באמנה אין מוציאין ממנו אלא דבעינן דוקא שיהא המעות מוכנים ומנוחין על
השלחן והוא מהתוסף ומרדכי פ' זה הבורר וא"כ לכאורה בנדון שלפנינו שהיה המעות
בשעת השחוק מוכנים ומנוחין לפניהם ודאי דקנו מה שתובע עכשיו הוא תובע רק
המעות שהלנה לו שנסתעבד לו משעה שהלנה לו דאפי' מלנה על פה נשתעבד לו
מדאוריית' אי מדרבנן לכל מאן מאי דס"ל וכ"כ הסמ"ע בס"ח ס"ח ס"ק ד' ע"ש אף ורק
נ"ל דוקא בשעה שהלנה לו נטל המעות בידו וברשותו והגביה בענין שקנאו ממילא
נשתעבד אבל אם הלנה לו בעודו יושב עמו לשחוק והניח המעות לפניו על השלחן שלא
הגביהו שלא קנה כלל הוי פעדיין ברשות המלנה והוי כשחוק באמנה שאין מוציאין
ממנו מה שהפסיד וכה"ג אית' ד' פ"ו וסנהדרין דף ע"ב פתובות דף ל"א בהנה מגרר
ויוצא נ"ל הק' יעקב: שאלה קסה בישראל אחד שחשוד לרמות בני אדם והנה לו סחורה
שיש בה חסרון גדול ואינו ניכר לכל אדם והנה מתנרא למפור לישראל שירגישו בו לפי
שהוא מוחזק לרמאי והלה אל עובד ככבים א' מכרו ונתן לו סחורה זו למפור לישראל
וקנאו ישראל לפי תנמו מן העכו"ם ואח"כ הרגיש הישראל בחסרון הסחורה ואין יכול
להוציא מעותיו מעובד ככבים וחקר ישראל אל החקירה אמיתת שהישראל זה החשוד
מסר הסחורה לעובד ככבים בשליחתו למפור ישראל אי צריך לשלם המעות לישראל
שני או לא: תשובה הנה בנדאי אם נעשה פן בישראל ששלח ישראל אחר למכנ' לזה
ברמאות פשוט הוא דאין דינו כלל עם המשלח פנין דקי"ל אין שלים לד"ע באשר הוא
מבואר בש"ס ובפוסקי' ובטח"מ ריש סי' קפ"ב והשליח חייב ולא המשלח אכן פנין
שהשליח הוא עובד ככבים דלאו בר חיובא הוא וכבר העלתי בתשובתי שבות יעקב חלק
ראשון סי' קס"ד דכן עיקר להלכה היכא דשליח לאו בר חיובא מחייב שולחו ודלא
כהחולקין על זה יע"ש ואם יאמר האומר מעיקרא דדינא פירכא מנ"ל שאין עובד ככבים

מַצְנוּהַ עַל זֶה דְהֵלֵא מַצְנוּהַ עַל הַגִּזְלֵי וְגַם זֶה בְּכֻלָּל זֶה אֵינוֹ דְאוֹנָאָה דְרַף מְקַח וּמְמַכֵּר וְלֹא תוֹנוֹ אִישׁ עִמִּיתוֹ כְּתִיב וּבְגִי נַח אֵינוֹ מְוַנְהֵר עֲלֶיהָ וְכֵן מְבִינָאָר בְּשׁ"ס פ' אֵינָה גִּישָׁה דְרַף ס"א עֶבֶד הַש"ס הַצְרִיכָא דְלֹא דְאוֹנָאָה אֵינוֹ בְּכֻלָּל גִּזְלֵי מַה"ט וְכֵן מוֹכַח בְּסִנְהֶדְרִין פ"ד מִיתוֹת דְרַף נ"ז גַּבִּי כִּינָצֵא בְּזֶה דְגִזְלֵי מַה הִיא וְקֵאָמ' הַש"ס בְּכוֹבֵשׁ שְׂכִיר אוֹ פְחוֹת מְשֻׁנָּה פְרוּטָה וְלֹא קֵאָמַר כִּינָצֵא בּוֹ בְּאוֹנָאָה אֲלֵא וְדֵאֵי דְאֵינוֹ מְוַנְהֵר עַל זֶה זֹאת נְעוּד אַחֲרֵת דְרַף לְמֵאן דַּס"ל דְאֵין לְחַיִּיב הַמְשַׁלְּחוֹ אַף דְשְׁלִיחַ לְאוֹ בְּרַ חַיּוּבָא מ"מ אִם הַשְּׁלִיחַ מְוַחֲזֵק בְּכַף לְעִשׂוֹת כֵּן כְּמְבִינָאָר בַּח"מ ס' שפ"א סְעִיף ט"ו דְהֵינּוּ כְּאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְדַבְרֵי הָרַב וְכַמ"ש שְׁם בְּתוֹשֻׁבְתֵי יַע"ש וְכֵל זֶה בְּתַנְאֵי כְּפֹלֵל אִם הַיְשָׁרְאֵל צֹנָה בְּכַף לְמַכְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל אִם נִתְּן אוֹתָם לְמַכְרוֹ לְאַחַר גְּרָאָה דְאֵין לְחַיִּיבוֹ דְהֵינּוּ רַק גְּרָמָא בְּעֵלְמָא וְיֻכַל לְהַתְנַצֵּל וְלוֹמַר דְסְבוּר הֵיךָ שְׁיִמְכְרוֹ לְעוֹבֵד כְּפָבִים וְלֹא לְחַבְרֵי וְהוּא נֶאֱמַר עַל זֶה בְּשִׁבְעָה נ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קְסוֹ רְאוּבֵן הֵיךָ לוֹ טַבְעַת מְזוּנָף וְאָמַר לוֹ שְׁמַעוֹן מְכֹר לִי טַבְעַת זֶה שְׁהֵיךָ סְבַר שְׁהוּא טוֹב וְאָמַר לוֹ רְאוּבֵן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ טַבְעַת זֶה אֲבָל אֵין אֲנִי עֹרֵב לְךָ שְׁהוּא טוֹב כִּי אוֹלֵי הוּא מְזוּנָף כְּאֵלוֹ מְסַתְּפֵק בְּדַבְרֵי וְאָמַר לוֹ שְׁמַעוֹן אֵין אֲנִי חֲפֵץ בְּעֵרְבוֹ שְׁלֵךְ וּקְנֵאֹ מְמַנּוֹ אַח"כ נִתְּפָרְסֵם הַדְבָר שְׁהוּא זִיוָף גְּמוּר וְרוּצָה שְׁמַעוֹן לְחַזֵּר בּוֹ לְהַחֲזִיר לוֹ מְעוֹתָיו וְרְאוּבֵן אָמַר שְׁמַחֵל לוֹ כָּאֵן שְׁאָמַר אֵין אֲנִי חֲפֵץ בְּעֵרְבוֹת שְׁלֵךְ: תְּשׁוּבָה חֲזֵרְתִי עַל כָּל צְדָדִים וְלֹא מְצֵאתִי טַעַם לוֹמַר שְׁמַחֵל לוֹ כְּלוֹ דְמָה שְׁאָמַר אֲנִי אֵין חֲפֵץ בְּעֵרְבוֹת שְׁלֵךְ הַכְּפוּנָה לְכִי שְׁאֵין צְרוּרָה לְעֵרְבוֹת שְׁלוֹ כִּינּוֹן שְׁאִם אֵינָה אוֹתוֹ בְּלִי עֵרְבוֹת צְרוּרָה לְחַזֵּר לוֹ מְעוֹתָיו א"כ לְאֵינִי צְרוּרָה יַחֲפִיץ בְּעֵרְבוֹת שְׁלוֹ פְּשִׁיטָא אִם הַמוֹכֵר יוֹדֵעַ שְׁהוּא מְזוּנָף בְּנֻדְאֵי וְעִשָׂה עֲצָמוֹ כְּמִסְתְּפֵק לְכַנֵּי הַלּוֹקֵחַ דְהֵינּוּ מְטַעוֹ גְּמוּר וְלֹא גֵרַע מֵהָא דְאֵי תֵא בְּפָרְקֵי הַשׁוֹכֵר אֵת הָאֲוֹנָנִין דְרַף פ' דְאָמַר ר' יוֹחָנָן הַמוֹכֵר פָּרָה לְחַבְרֵי וְא"ל פָּרָה זֶה נִגְחָנִית הִיא וְשִׁכְנִית הִיא בְּעֵטְנִית הִיא רְבֻצָנִית הִיא וְהֵיךָ בָּהּ מוּם אֶחָד וְסָנְפוֹ בֵּין הַמוּמִין הֵרִי זֶה מְקַח טַעוֹת וּפְרַש"י לְכִי שְׁהַפִּיר הַלּוֹקֵחַ בְּשִׂאָר מוּמִין שְׁאֵינּוֹ וְקִסְבַּר הוּא בְּכּוֹלֵן מְשַׁקֵּר הַלְכָה מְקַח טַעוֹת הוּא דְאֵדְעָתָא דְהַכִּי לֹא זָכוֹ וְהַכִּי קִי"ל לְהַלְכָה כְּמְבִינָאָר בַּח"מ ס' רל"ב הֵרִי כָּל הַיָּכָא שְׁמוֹכֵר גּוֹרֵם שְׁיִטְעָה הַלּוֹקֵחַ אַף שְׁאָמַר לוֹ הַמוֹכֵר שְׁיִישׁ בָּהּ מוּם זֶה בְּנֻדְאֵי אַפ"ה הֵינּוּ מְקַח טַעוֹת וְכ"ש שְׁעִשְׂאוֹ עֲצָמוֹ כְּלֹא יָדַע דְהַמְקַח בְּטַל אֲלֵא אַף אִם הַמוֹכֵר עֲצָמוֹ הֵיךָ נִסְתְּפֵק בְּאֵמַת אִם הוּא מְזוּנָף אוֹ לֹא מ"מ כִּינּוֹן שְׁעֵכְשִׁיו נִתְּוֹדַע שְׁהוּא מְזוּנָף וְשְׁהַלּוֹקֵחַ טַעָה בָּהּ ג"כ הַמְקַח בְּטַל וְדַמְיָא לְהָא דְאֵי בְּש"ס דב"ב דְרַף מ"א ע"א רב עֲנֵן שְׁקֵלְבִידְקָא בְּאַרְעָא אֲזַל הַדַּר גּוּדָא בְּאַרְעֵי דְחַבְרֵיהָ אֵתָא לְקַמְיָה דְרַב נַחְמָן וְכו' א"ל וְהָא אַחֲזִיל לִי דְאֵתִי וְסִייעַ בְּגוּדָא בְּהַדִּי א"ל מְחִילָה בְּטַעוֹת הוּא אֵת גּוּפָהּ אֵי הֵינּוּ יָדַעְתָּ לֹא הֵינּוּ עֲבָדְתָּ וְכו' הֵרִי לְהַדְיָא דְכָל כַּה"ג מְחִילָה בְּטַעוֹת לֹא הֵינּוּ מְחִילָה וְאַף דְלֹא נְעֵלֵם מֵאֵתִי שְׁהַתּוֹסֵף שְׁם בַּד"ה א"ל מְחִילָה בְּטַעוֹת וְכו' דְלַפְעָמִים אַפ"י מְחִילָה בְּטַעוֹת הֵינּוּ מְחִילָה הֵינּוּ מְטַעַ' שְׁכַתְּבוּ תּוֹסֵף שְׁם דְרַף אִם הֵיךָ יוֹדֵעַ הַמוֹכֵר שְׁיֻכּוֹל לְחַזֵּר לֹא הֵיךָ חוֹזֵר דְנִיחָא לֵיהָ דְלִיקּוֹ בְּהִימְנוּת' מִשָּׂא"כ כָּאֵן דְנִתְרַמָּה הַלּוֹקֵחַ בְּמְקַח לִיקַח דְבַר מְזוּנָף כְּאֵלוֹ הוּא טוֹב בְּנֻדְאֵי הוּא חוֹזֵר וְאֵין כָּאֵן מְחִילָה כְּלָל זֹאת נְעוּד אַחֲרֵת כִּינּוֹן שְׁהַלּוֹקֵחַ לֹא יָדַע שְׁהוּא מְזוּנָף לֹא שְׁיִיךְ מְחִילָה כְּלָל וְכַדְאֵי בַּח"מ הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי עַל מְנַת שְׁאֵין לְךָ עֲלֵי אוֹנָאָה רַב אָמַר יֵשׁ לוֹ אוֹנָאָה וּמְפָרְשׁ בְּגַמ' טַעְמָא דְלֹא יָדַע אֵי אֵיכָא אוֹנָאָה וְלֹא מְחַל הַכִּי קִי"ל כְּמְבִינָאָר בַּח"מ ס' רכ"ז גְּדוּלָה מְזוֹ פְּסַק הַרְמַב"ם פט"ו מַה' מְכִירָה וְז"ל וְאַפְּי' אִם אָמַר הַמוֹכֵר עַל מְנַת שְׁאֵין אֵתָה חוֹזֵר עֲלֵי בְּמוּם הֵרִי זֶה חוֹזֵר עַד שְׁיִפְרֹשׁ הַמוּם כְּשִׁמְכְרוֹ וְיִמְחֹל הַלּוֹקֵחַ אוֹ

עד שיאמר לו על מום שימצא במקח זה שיפחת דמיו עד כף וכה קבלתי אותו שהמוכר צריף לידע הדבר שמוחל ויפרוש אותו עכ"ל והובא ג"כ בטח"מ סי' רל"ב אף שהטור כת' שם דתלוי בפלוגתא אי יכול להקנות דבר שאין לו קצבה או לא כבר השיג עליו הב"י דלשון הרמב"ם מבואר שאינו כן אלא דנלמד מדין אונאה וכ"כ המ"א שם וכן הספמת האחרונים דלא כב"ח שרוצה לדחוק בזה ליישב דעת הטור ואף לפי דברי הב"ח וילשונו שם מ"מ מבואר מדבריו דדוקא במום שיש פמה בני אדם שאין מקפידים במומין כמ"ש הב"ח שם אבל בנדאי אדם מקפיד שלא לקנות דבר מזוהר בחזקת זהוב לכן נ"ל פשוט וברור שהמקח בטל הק' יעקב: שאלה קסז בדין חלוקת המרתף שיש לשני שותפין מרתף ביחד ורצה אחד מהם שיסתן לו מרתף חלק שלו סמוך לביתו והשני רוצה להטיל גורל עמו הדין עם מי תשובה עיקר דין זה הוא מחלוקת ישנה בין הפוסקים הובא בטור וב"י בח"מ סי' קע"ד אי יטילו גורל או כופין על מדת סדום ויטול חלק המרתף הסמוך לו ופס' המרדכי מה"ט פ' דאלם גבר וכן פסק שם בש"ע סי' קע"ד סעיף א' בהג"ה וכתב שם הש"כ בס"ק ב' שבתחלה יפילו גורל ואם לצד חלקו נפל הרי טוב ואם לאו אפתי לא זכה השני בחלק שאצל הצד חבירו דשמא קי"ל פרש"י אלא פסקינו פ' דאלם גבר עכ"ל והנה דין זה דאמרינו פ' דאלים גבר בפלוגתא דרבננותא יש לו מוצא דין בש"ס פ' הנזקין דף נ"ט אמר רב הונא בר תחליפא השתא דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר פל דאלים גבר וכבר תמה על זה בעל תרומת הדשן ועל דברי מור"מ במרדכי פ"ק דב"ב דלפי הטעם שפי' רשב"ם פ'ק חזקת הבתים אהאי איבא דמשני תלמודא פ' דאיפא למיקם עלה דמילתא לכה פסקינו פ' דאלים גבר דשמא יבאו עדים ויעידו של מי הוא ונמצא דברי ב"ד שבורים ונסתרים במה שפוסקו כבר חלוקה או שודא לכה אין ב"ד נכנסין בדבר ולכה פ' דאלים גבר עכ"ל משמע אי לא הני טעמא ע"ש שהאריף ותיירץ דהתם מיירו בגוונא דלא שייף חלוקה פ'ל וכה"ג צריכין אנו לתרץ דמאן דס"ל הטעם דכל אלם גבר דמי שיודע שהאמת אתו ימסר נפשו על שלו וזה הטעם לא שייף בפלוגתא דרבנותא וכמו שכתב הע"ש ס"ס קל"ט וע"ש בש"כ שהאריף לקיים דבריו ודלא כסמ"ע ולע"ד נראה דמעיקרא לא קשה קושית התרומת הדשן לפי טעם הרשב"ם דהיכא דאיפא למיק' עלה דמילתא אמרינו פ' דאלים גבר א"כ גם בפלוגתא דרבננותא שייף למימר איפא למיקם עלה דמילתא וכמבואר בח"מ סימן כ"ה סעיף א' דאם יש חכם גדול יכול לחלק על דברי הגאונים אפילו בראיות מוכרחות ע"כ וכן להכריע בין הפוסקים פדאיתא שם בהג"ה סעיף ב' נמצא זכינו לדין בנידון שלפנינו יטילו גורל ואם יפול הגורל על השני עדיין לא יזכה רק פ' דאלים גבר פנ"ל לדינא ועיין בתשובת מ"ב סימן י"א ומ"מ לפי אומר לי דבזמנים הללו שאנחנו בגולה שפלים ונבזים וקונסין מאוד על ההכאה ויש פמה חששות אם יפסוק פ' דאלים גבר וגם לפי הטעם דכל מי שהאמת אתו ימסור נפשו על דבר זה ג"כ לא שייף בדורות הללו שרבו המתפרצים והגזלנים והאלמים שמוסרין נפשם ג"כ על ממון שאינם שלהם א"כ היכי דלא שייף לומר חולקין כמו בנדון שלפנינו דבלא"ה צריכן לחלק רק בפלוגתא דרבננותא בחלוקה גופא באיזה אופן יהיה על פ' חלוקה ע"פ הגורל פנ"ל אף ע"פ שהוא דבר חדש שלא נמצא בפוסקים ראשונים או אחרונים לחלק פ' מ"מ למען האמת והשלום לפי צורך שעה יש לפסוק פ' ובנדאי יסבימו על זה חבירי ורבותי לפי דורות הללו פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קסח קסח ראובן ושמעון שהיו

יחד בחדר אחד בשבת ולאחד הנה לו תיבה מסוגרת והנה צריף ליטול איזה דבר מתוך התיבה וקראו לו לילה לרחוב משום איזה דבר והנה רץ במהרה לרחוב ושכח ליטול המפתח מתוך תיבתו וכאשר נזכר בעצמו שהמפתח תוך תיבתו רץ לחדרו ותיכף ראה תוך תיבתו והרגיש בו שניטל ממעותיו דבר מה אף מחמת שהיה יום השבת לא הנה יכול לראות מה חסר לו ובמוצאי שבת ראה מה חסר לו סך עצום קרוב למאה הגרים ולא דבר פלום ועשה עצמו פלא יודע זמן מה עד שתפס משל ראובן כמו אותו סך ועכשיו רוצה לישוב שמעון לתפוס מה שבידו לומר שהוא יודע פניו שלא הנה בחדר זו פשהלה לרחוב רק ראובן לבדו אי יוכל לישוב או לא פניו שהוא רק מצד האומדנא: תשובה הנה מבואר בטח"מ סימן ת"ח דאפילו בדיני ממונות לא אזלינן בתר אומדנא דלא קי"ל כרב אחא בגמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו לומר בודאי שנה הרגו כי קי"ל כמסקנת הש"ס דסנהדרין דף ל"ד דאף בדיני ממנות לא אמדינו וכבר הארכתי בזה בתשובתי שבות יעקב ח"ר סימן קי"ג יע"ש ואפילו להשביע את חבירו בטענת שמא היכא דאיכא אומדנא ורגלים לדבר איכא מחלוקת ישנה בין גדולי הפוסקים אי יכולין להשביע על פה כמבואר בטח"מ סי' ע"ה ובש"ע שם י"ז אף שרמ"א הכריע שם שמשביעין היכא דיש רגלים לדבר היינו לישוב ולפטור בשבועת היסת אבל לישוב לתפוס מה שבידו אם אין הדבר ידוע בבירור שאין יכול לישוב להחזיק מה שבידו פניו שאינו ידוע בבירור בראיה ממש רק מצד האומדן אף ימסור לו שבועה על זה ברם ראיתי בסמ"ע שם בסימן ע"ה ס"ק מ"ט שכתב וז"ל ומ"מ נראה אם תפס בעל התיבה משל שמעון בלא עדים תפיסתו תפיסה וראיה לזה מפ' אלו מציאות וכתבו הטור בסימן רס"ב סעיף נ"ו ראה חפץ שנפל משנים דאמרינו ודאי לא נתייאש דמי שאבדו ודאי לא נתייאש דאמר לא הנה פאן אחר אלא זה ודאי נטלו והיום או למחר אתפוס משלו וכתב שם הרא"ש דכי יתפוס משלו אפילו בשבועת היסת אינו יכול להוציא עכ"ל ובגונדאי פוננת הסמ"ע שיתפוס משלו ויחזיק בידו דהיינו שישביע ויחזיק מה שבידו דבלא שבועה ודאי אין יכול להחזיק מה שבידו בלי ראיה והוא פשוט וכן מבואר בתשובת פליטת בית יהודה סימן כ"ח דקל כה"ג התובע נאמן בשבועתו לתפוס מה שבידו יע"ש.

איכרא ראיתי שהש"כ שם ס"ק ס"ד מתמיה על הסמ"ע בזה וכת' וז"ל ותימ' והיאך יועיל תפיסתו להוציא מספק ומדחיק לפ' בשביל פן דברי הרא"ש ע' אלו מציאו' ע"ש דבריו באריכו' דברי הסמ"ע שרירן וקיימן ואין פאן אפי' קצת תימא ולפי דברי הש"כ שהבין דהסמ"ע מיירו בטוענו ספק בודאי לא יתפוס משל חבירו שהרי צריף לשבע ע"ז וכמ"ש והא הסמ"ע עצמו כתב שם מקודם לזה ס"ק מ"ח דאין ראובן יכול להפך השבועה על שמעון דישובע ויודע שהוא לקח פה וכה מתכתו וישלם לו פניו דלא ראהו שמעון בעיניו אלא שיש רגלים לדבר עכ"ל ואיך יסתור דברי עצמו תוך כדי דבור אלא פשוט הוא דחילוק ודענא בין אם התובע טוען טענת שמא ע"י רגלים לדבר דאז ודאי שפנגדו נשבע ונפטר ואין התובע יכול לישוב ולהחזיק דדומה לדין אבא אמר לי וכמ"ש המרדכי והובא בש"כ שם מש"אכ בטוען התובע ברי לי על פי האומדנא ורוצה לישובע על זה אז יכול לתפוס במה שהחזיק בידו וזה הוא דעת הרא"ש פ' אלו מציאו' שכ' אם בריא לו ויחילוק זה מבואר ג"כ בתוס' פ' אלו מציאות דף כ"ו ע"ב ד"ה שנפל משנים בין טוען טענת שמא או ברי יע"ש נאל תתמה על זה אמר אף דלב התובע שלם בדבר ורוצה

לשבע מ"מ אף מוסרין לו הב"ד השבועה כיון דלא ראוהו בעיניו ממש אי משום הא לא תברא דברי מצינו כה"ג בסנהדרין פ' אחד דיני ממונש גבי שמעון בן שטח שאמר אראה בנקמה וכו' או אני או אתה וכו' ע"ש וכן משמעות הש"ס בשבועת דף ל"ד ודלפי מה שעלה על דעת דר' יוסי הגלילי אית ליה דרב אחא גמל האוחר בין הגמלים מוקי האי פסוק דאו ראו או ידע בידיעה בלא ראיה ואפ"ה משביען על זה העדות בשבועה העדות וכה"ג מצינו דבאומדנא גדול משביעין וכמ"ש תוספ"ש ד"ה דאי אית ליה דרב אחא וכדמצינו בש"ש פ' כל הנשבעין גבי הנגזל והנחבל נשבעין ונוטלין על אומדנא גדולה לכן נ"ל דגם בנדון שלפנינו אם ברור יוכל לתפוס ולקיים מה שבדודו ע"י שבועה אף שצריכין לאיים עליו שלא ישבע אם לא שברור לו בודאו בלי פקפוק ספק כלל כנ"ל הק' יעקב שאלה קסט אשה אחת בתוליה צונתה מחמת מיתה כל עובונה לנכדיה לאחד הרבה ולאחרים המעיטה וכתבו העדים הצנואה וחתמו ואח"כ חזרה לבריא אתה כמו חצי שנה ואח"כ חזרה לחלה ובתוך חלה.

בא אליה אחד מעדי הצנואה ודברה אליו לבדו שנקסיה נתמוטטו קצת וראוי לזה שצונתה לה הרבה לנותר מצנואתו קצת לשאר נכדיה ע"כ ואח"כ מתה ושבת חיים וכו' ועתה טען הטוען אם מ"מ הצנואה ראשונה קיימת כיון שלא צונתה האשה לקרוע צנואה ראשונה מוכח מילתא דניחה לה בצנואתה הראשון וכן מבואר להדיא מתוך לשונה שאמרה שנית לפני העד בדרך תחנונים שראוי לנכדה לנותר קצת מכלל דלאחר ונותר קצת הצנואה ראשונה בתקפה יהי ע"כ ולמדנו רבינו הדין עם מי: תשובה הנה נראה פשוט דהצנואה ראשונה בטילה מפל וכל כדאיתא בח"מ סימן ר"נ במתנת שכיב מרע אם עמד חוזר ואפ"ל לא חזרה בה מ"מ צנואה מעצמה בטילה כשעמדה מחלה וא"צ ביטול כאשר פשוט בש"ס ופוסקים שם ומה שגילתה דעתה שלא קרעה הצנואה ראשונה כשחלתה שנית ואדרבה גילתה דעתה במה שאמרה שראוי לנותר קצת וכו' אין זו ראיה של פלוג' ד"ל דלאו דינא גמירה שלא ידעה הדין שאם עומד חוזר וסברה שהצנואה ראשונה בתקפה ותדע שכן הוא דאל"כ למה צריכה לומר לפני העד דר' בקשה שראוי לנותר הלא בכחה לשנות הצנואה כרצונה אלא שלא ידעה כלל שהדין הוא שהצנואה ראשונה בטלה וכל זה א"צ לפניו והוא פשוט ואף גם אלו צונתה צנואה שנית לפני עד זה לא פלוג' הוא ואינם מחוייבים היורשים לקיים הצנואה שנעשה שלא בפניהם רק בפני עד אחד ואף שראיתי בתשובת מבי"ט ח"ב סימן קמ"ח שכתב וז"ל אין הצנואה ניתנת על פי אחד אפילו שיהיה חכם ודיין ועם כל זה נ"ל שיוכלו לומר ליורש שיקבל בחרם שאינו מאמין שהוא אמת מה שאומר העד עכ"ל ולע"ד הדבר תמוה דמה לו ולחרמו לקבל עליו בחרם שאינו מאמין לדברי עד אחד מה שלא האמין לו התור' כלל להוציא ממון רק דקם הוא לשבועה דהיינו להכחיש העד לגמרי וכדאמרינן בנספא דר' אבא משא"כ להשביעו לו שאינו מאמין לדברי עד אחד שבועה זו לא שמענו מעולם ומה צורך לשבועתו כיון שהתורה לא האמינתו ואפילו באסור דקי"ל עד א' נאמן באיסורין אפ"ה אם אמר אינו מאמינה אינו נאמן כמבואר בי"ד סימן קכ"ז וכ"ש בממון וביי"נ אית' מלמד דין אותו לומר איני יודע מכ"ש שאין מחרימין ועיין בתשובתי שבות יעקב סימן קס"ג ולא הוזכר באחד מן הפוסקים שיחרים או ישבע אותו שאינו מאמין לדברי העד וכן משמע בש"ס דקדושין פ' האומר דף ס"ו דכל שלא ידעי בודאי שמהימן לו כפי תרי

אפי' באיסור אין מחנ' להאמינו יע"ש וכן בגיטין דף נ"ד ע"ב גבי נטמאו טהרותיך יע"ש ובהאשה רבה דף פ"ח וכן איתא בכתובות פ"ק הכותב דף פ"ה ע"ב אע"ג דאיכא מר עד אחר לאו פלום הוא יע"ש וכן הוא בירושלמי פ' זה הבורר רב הונא מקל לדיינא דאמר מקבלין אתם חד סהיד דלא אינו יימרון את לא תימא עכ"ל ובהיאור הרי"ף והרמב"ם פכ"א מה' סנהדרין ובטור וש"ע סימן י"ז שאפי' הביא עד אחד אינו נאמן עלי ועיין שם בסי' שפ"ח וז"ל רב הונא הנה מזלזל לדיין פשעל דין הנה אומר להם מקבלין אתם עליכם עדות עד אח' פאלו הם ב' עדים שאם אי אתם מקבלין פן עדות עד אחד לאו פלום הוא עכ"ל הב"י ועל פ"ח צ"ל דמיירו בענין שהבעל דבר לא יוכל להכחיש העד בנדאי דכה"ג איך יכול לומר לו פן הלא צריך לישבע שבועה דאורייתא להכחיש העד אלא ודאי בענין שהוא עצמו אינו יודע וא"צ להאמינו להעד ואם אי' דצריך הבע"ד לקבל עליו בחרם או שבועה שאינו מאמינו למה הוצרכו הפוסקים להזהיר שלא יאמ' הדיין אין מקבלין עד אחד הלא עכ"פ צריך לקבל עליו שאינו מאמינו פשיטא שלא יאמרו לו פן ומפל הראיות שפכתתי נ"ל פשוט דנשתקע הדבר ולא נאמר דכל שצוה המוריש פן רק בפני עד אחד שלא בפני היורש שא"צ כלל לקיים דבריו והצוואה פזו בטלה פת"ר הנשבר פנ"ל הקטן יעקב: ראובן שהושלש אצלו שטר מס' מה על שמעון שאלה קע ושמעון תובע אותו שיתזיר לו שלישייתו וראובן טען שזה זמן רב שפרע לו מה שחייב לו בשטר ובקש מאתו ליתן לו שטרו ודחה אותו בל' ושוב נאח"פ אמ' שנגאבד לו בכך בקש מאתו שיתן לו פטורים ושובר על שטרו ושמעון טוען שהתזיר לו שטרו הדין עם מי: תשובה הנה לכאורה נראה שהדין עם שמעון כפ"א הוא פשוט ומבואר בש"ע סימ' ע"ב סעיף י"ז בהג"ה וז"ל והא דיכול לטען על מה שתחת ידו היינו שאומר שזה פנגדו חייב לו ממון אבל לא יוכל להתזיק מה שתחת ידו עד שתבירו יתן לו פטורים או פיוצא בו משאר תביעות פי אין זה שייך לזה עכ"ל והוא מתשובת מהרי"ו סי' כ"א אכן פד מעיינו שפיר נראה דאין הדין זה ברור כל פה להוציא מיד מוחזק היכא דיש לו מגו פי ז"ל מהרי"ו שם סי' כ"א וז"ל עוד אומר אני הא דאדם יכול לעכב פקדון או הלואה מטעם מגו היינו דוקא כשיש לו על שפנגדו תביעת ממון אבל אם יש לו שאר תביעות שאינם אלא דברים בעלמ' או ככה"ג שאינם תביעת ממון אז אינו יכול לעכב אפי' מגו לית לי דהא איכא מרבנותא במרדכי פ"ק דב"מ דאמרו דלא אמרי' מגו ממון לממון וכן איתא בהג"ה באשר"י וכ"כ התוס' ואפי' לר' יואל ושאר רבנות' שכתבו דאמרי מגו ממון לממון מ"מ ממון לדברים לא אמרינו מגו דאיכא למימר דלא פליגי פולי האי ועוד אי פליגי ממון לדברים א"כ לאשמועין ממון לדברים דאמרי' מגו וכ"ש ממון לממון עכ"ל הנה אף שאין אני פדאי להשיג על מהרי"ו מ"מ אין דבריו מוכרחי כלל לע"ד דאדרבא נימא לאידך גיסא אי אמרינו מגו ממון לממון להתזיק ממון של חבירו וכ"ש אם אינו רוצה מחבירו להתזיק ממנו רק פטורים ומחילה וכיוצא בו דברים שיוכל להתזיק מפת מגו ומה"ט קי"ל גם פן מחילה א"צ קנין פשיטא דיכול לתפוס מפת מגו זו עד שיתן לו פטורים ובר מן דין בנדון שלפנינו פיון דעיקר התביעה משטר שלישיית הוי המגו משט' לשטר דמהני כמו ממון לממון וכדמסיק הש"כ בדיני מגו סי' פ"ב ע"ש ובר מן כל דין פיון ששמעון טוען שהוא אמת שאין חייב לו פלום רק שטוען שהתזיר לו שטרו מה בכך שיתן לו פטורים לכן נ"ל פשוט דיכול לתפוס השטר שלישיית

על הפטורים וכן דנתי למעשה הקטן יעקב: שאלה קעא אפטרופס של יתמי שמעון שמינו אביהם שתובע לראובן שמצא פתב בפנקס שמעון שחייב לו ראובן על משפנות אלו ואלו סף מאה זהו וראובן טוען שפרעו לו בחייו ולא נשאר חייב לו רק סף חמשים זהו היכי לדין דיגי להאי דינא: תשובה הנה לכאורה דין זה מפורש בטח"מ סי' ע"ב והובא בש"ע שם סעי' ל"ה והמוצא הדין הוא מבע"הת שער מ"ט חלק ג' וברי"ו ככ"ו ח"ג ונ"ל לראובן הניח משכון ביד שמעון ומת שמעון והניח בנים קטנים ובא ראובן לשאול משפוננו מיד יורשי שמעון ואמר שהוא ממנשפן ביד אביהם בחמשים וטוענין היתומים שאביהם צוה שהוא ממנשפן במאה החמשי' שראובן מודה: תן מיד ליתומי' והחמשים אחרים: תן ביד שלישי עד שיגדלו היתומים וישבעו שבועת היורשים שלא פקדנו אבא וכו' ונוטלין החמשים מיד השלישי עכ"ל א"כ י"ל ה"ה בנדון דידן יעשו פן דהיינו שישלם רק חמשים ובעד חמשים הנותרים: תן המשכון בעד שלישי עד שיגדלו היתומים וישבעו שבועת היורשי' ואז יפדה המשכון בעד חמשים הנותרים אע"ג דהתם צריף להשלישי מיד המעות משום שהממשפן תובע משפוננו וצריף לו מיד משא"כ פאן שהוא אין צריף למשפון עדיין רק שאפטרופס תובע לו בעד ממונו ואין מקום לומר דלמה איצטריף להמתין עד שיגדלו היורשי' ישבע מיד האפטרופס שמינו אבי יתומים וכה"ג מבואר בח"מ סי' ק"ח סעיף ו' ונ"ל אם יש לקטן אפטרופס שמנינו אביו ומבקש חובותיו של קטן צריף לישבע האפטרופס שלא צוה אבי יתומים וישלם אבי יתומים בין שטרותיו ששטר זה פרוע וה"ה פאן דיש לו לישבע שלא צוה אביהם שפרע החצינה זה אינו דהא בבעל התרומות סיים וכתב ונ"ל ומה שטוען הממשפן ישבעו הקרובים שפך צוה המת וכו' ופסק דקרובים אין עליהם שבועה ולא חרם סתם שאפטרופס של יתומים חובה עליו לטעון ליתומים פל דבר ודבר מפל טענה שאפשר לטעון עכ"ל הרי מבואר דאין האפטרופס מחוייב לישבע פלל ולא לקבל עליו אפי' חרם סתם בכה"ג ואם יאמר האומר דא"כ דברי הח"מ סתרו זא"ז וגם המקור דין ששניהם הם מבע"הת סתורים אי משום הא לא תברא דבאמת תמיהא זו פבר הרגיש פה בגידולי תרומה שם שער מ"ט ח"ג והניח בתימא דלמה אפי' חרם סתם לא יטיל עליו גם בב"ח בסי' ק"ח הרגיש בסתירת דברים אלו ומחלק ביניהם יע"ש גה הש"כ בסי' ע"ב ס"ק קמ"ז מדחיק בזה יע"ש ולע"ד א"צ לכל זה ותמה אני על תמיהתם ולק"מ מדהתם בסי' ע"ב הממשפן תובע משפוננו מן היתומים ואף אם לא טענו הקרובים והאפטרופס פלום בעד היתומים אפילו היתומים עצמן היו אומרי' אין אנו יודעים פלום לא היו מוציאים פלום מן היתומים עד שיגדלו וישבעו שבועת היורשים ע"כ לא נגרע כח היתומים בשביל טענת הקרובים והאפטרופסים ואף אם יאמרו פדבריו האפטרופס והקרובים אין מוציאים מהיתומי' ע"פ עדו' האפטרופס שהוא עד א' והקרובים הם פסולין ואדרב' אין נזקקין לנכסי יתומים פלל פשהו קטנים וכמבואר בח"מ סי' ר"צ סעיף י"ב הנה לאדם תביעה אצל יתומי' אין לאפטרופס לטעון בשבילם ואם טען ונתחייב הדין חוז' ע"ש בסמ"ע וא"כ מה לנו להשביע את הקרובים והאפטרופס בחנמ או להטיל עליהם חרם סתם משא"כ בסי' ק"ח שאפטרופס תובע לגבות חובותיהם אזי הוצרך לישבע וא"כ לכאורה בנדון שלפנינו שאפטרופס תובע שיפדו המשפנות מהיתומים יש להטיל עליו שבועה שלא צוה אביהם שפרע החצינה אבל אחר העיון גם זה אינו דבנדון שלפנינו אין צורך פלל לישבע האפטרופס דהא מבואר בח"מ סי' ל"ז סעיף ח' ובסי'

ר"ן סעיף י"ב דאפטרופס יוכל להעיד ואינו נוגע בעדות ומה צורך לו לשבע ואדרבה הוא בעד אחד והוא יוכל לפטור אפי' היתומים משבועה כעד אחד דעלמא דפוטור משבועה והא דבסי' ק"ח צריף האפטרופס לישבע מיירי בענין שהוא פסול לעדות שהוא קרוב וכה"ג לכן הצריכו לישבע משא"כ אם הוא פשוט לעדות פשוט הוא שאין צריף לישבע כמו כל עד דעלמא וזה הוא פשוט וברור ובתשובת חוט השני סי' ו' וז' לא הרגיש בכל זה יע"ש הרי זכינו לדין שצריף ראובן לשלם כפי הכתוב בפנקס ואין לו שום שבועה על היתומים ולא על האפטרופס פינון שהוא טוען שלא צוה המוריש כלום פנ"ל הקטן יעקב: שאלה קעב מי שנשבע על העבר שנתן דבר זה לפלוני בר"ח אדר בעיר פלוני ואח"כ נתברר שיום ר"ח הראשון לא היה אותו פלוני באותו עיר אי דינו פעובר על השבועה ופסול כדאית' בח"מ סי' ל"ד או לא: תשובה הגה סתמת דבריה במה קא מסתפק לה הלא פשוט נערוף לפנינו בש"ע סי' ע"ג הנשבע לפרוע בר"ח אדר חייב לפרוע ביום החדש הראשון עכ"ל וכתב שם הסמ"ע בס"ק כ"ט משום דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא וכן הוא בהמוצא דין בב"י בשם הרשב"א יע"ש וא"כ גם זה יוכל להתנצל לומר שפוננתו היה על יום ר"ח השני דהיא עיקר ר"ח דיום ראשון הוא מחדש שקט העבר ולא מקרי משום זה חשוד על השבועה אף שלא נעלם מאתי שהש"כ שם ס"ק ל"א פתב דאפי' בלא ספק דינא הכי כמו שנתבאר בי"ד סי' ר"ך סעיף ד' וכן האריף הש"כ בי"ד ס"ס רכ"ח דר"ח הראשון מקרי בלשון בני אדם ריש ירחא ע"ש דבריו באריכות אבל באמת אחר העיון ראיתי שאין כאן אפי' ק"ק על הרשב"א דכתב דהוי ספק ולא נדאי וז"ל הב"י ס"ס רכ"ח וז"ל וכתב עוד שאלת מי שנשבע לחבירו לפרוע לו מנה בר"ח אדר אם חייב הוא לפרוע ביום ראש חודש הראשון פינון דריש ירחא קרי ליה או דלמא אינו חייב לפרוע עד יום החדש השני דהא שני נמי ר"ח והוא העיקר ר"ח תשובה מסתבר לי שהוא חייב לפרוע ביום החדש הראשון דכל שבוע' או נדר הולכין אחר לשון בני אדם ואינו דומ' לנשבע לפרוע בר"ח ניסן שהוא חדש מלא שאי אתה מחויב לפרו' בתחלת היום דשאני הכא שהימים מחולקים לב' ימים ואנו תופסין את היו' בר"ח בפני עצמו וכינון שפן יש לחוש ולהחמיר דה"ל כספיקא דאורייתא לחומרא עכ"ל הרי דעיקר ספיקא של הרשב"א אע"ג דיום הראשון של ר"ח מקרי בל' בני אדם ר"ח מ"מ גם ר"ח ב' ג"כ נקרא ר"ח והוא עיקר ר"ח משא"כ יום הראשון הוא משבט ואע"ג דבלשון בני אדם גם יום ראשון נקרא ראש חודש מ"מ יש להסתפק על איזה יום פוננתו אי פוננתו היה דוקא יום ראשון שהוא הוא הראש של החדש או נימא דפוננתו היה אל יום שני דר"ח שהוא עיקר מחדש אדר ע"כ יש להסתפק על איזה יום פוננתו פינון דשניהם מקרי בלשון בני אדם ר"ח אי פוננתו דוקא יום הראשון או לא אבל פשוט איקאמר אשלם לה בחדש אדר דכל החדש יוצא ידי שבועתו פינון שלא אמר לשון ראש דנדאי כל החדש בכלל וכן הדין באם אמר אשלם לה שבוע הבע"ל או חנוכה הבע"ל והוא פשוט ובחנם טרח הט"ז בח"מ סי' ע"ג בשאלה כזו אם נשבע לשלם בחנוכה דכל ימי חנוכה בכלל ומחלק בסברות דחוקי' והוא שלא לצורך פי פשוט הוא דכה"ג כל ימי חנוכה בכלל והתם עיקר ספיקא דהרשב"א פינון דאמר לשון ראש אי משמע דוקא ראש וראשון או דלמא פינון דיום השני ג"כ מקרי ר"ח הוא ג"כ בכלל לשון בני אדם ראש שהוא יום ראשון לאדר ועכ"פ שפיר מבואר מדברי הרשב"א דמידי ספיקא לא נפקא וא"כ נדאי

יוכל להתנצל ולומר שפנונתו היתה על ר"ח השני אף ורק בשבועתו דלהבא כופין אותו לקני' מספיק' לכתחלה אבל לפסלו דיעבד אף לדעת הש"כ דאמרין דנדאי הוא מחויב לקנימו ביום ראשון דר"ח מ"מ פיון שיש לו מקום להתנצל ולא כ"ע דינא גמירי וסבר הוא שעיקר ר"ח הוא יום השני אין לנו לפסלו דיעבד כנ"ל פשוט הקטן יעקב: שאלה קעג ראובן ושמעון נתעצמו לדין ע"ד ראובן שהיה לו בית והיה מקום צר אצלו ובני ביתו והיה רוצ' ליקח בית אחר גדול ומרנוח לפני בני ביתו אף שאין באפשרותו ליקח הבית אחר עד שיש לו קונה על ביתו ודבר עם שמעון אם רוצה לקנות ביתו והנשוו יחד לקנות הבית בעד סף מה ולקחו שני עדי' נאמנים ותקעו כל אחד כפם להעדים לאשר ולקיים המקח הנה דהינו שהתנו בזה האופן שאם ראובן יקח הבית הגדול אזי יהא נגמר ג"כ המכיר' הנ"ל ששמעון יקח הבית בעד סף שהנשוו יחד ואין אחד מהם יוכל לחזור בו ובאם שלא יקח ראובן הבית הגדול הנ"ל יהי מאיז' מניעה שיהי' אזי המכירה בטילה והשלישו שטרות זה לזה אצל העדים בעד סף מה ובעוד שעסוקים באותו ענין קבעו זמן לדבר שלשים יום שאם יוגמר המקח לראובן הבית הגדול הנ"ל תוף שלשים יום אזי המקח בקיומו ובאותו יום נתחרט שמעון על לקיחת בית הנ"ל ונתעצם בדין לבטל המקח כי טוען שהניח להתיר את שבועתו ות"כ מה שתקע לעדים עוד טוען פיון שלא תקע פפו לבעל דבר עצמו אין לו דין שבועה כלל והוי פאסמכתא דלא קניא דהוי דבר שאינו ברשותו לקנות הבית אולי לא ימפור לו עוד טוען שעל הזמן לא תקע פפו רק שפנונתו היתה אם יוגמר המכירה באותו יום דוקא רק דבר בעלמא דברו אח"כ ליתן זמן שלשים יום ואין הת"כ חל על זה בכן יורני אדוני הדין עם מי: תשובה חזרתי על כל הצדדים וטענות של ראובן וכולם אין בהם לבטל חומר הת"כ וזה יצא ראשונה ע"ד מה שטען שהניח להתיר שבועתו באמת זו היא מחלוקת ישנה בין גדולי ראשוני' ואחרוני' וכמבואר בש"ס דגדרים דף ס"ה ובהרא"ש שם דעת ר"ת ומחלוקתו והרמב"ם פי"ו מה שבועה ובטי"ד סי' רכ"ח ובב"י שם באורף ויענין דינא יש לחשוש לדעה שניה שהביא בש"ע שם דין כ' דיש אומרין דלא הוי התרה ובהרבה מקומות פשט המנהג לאסור פנותייהו כמו שכתב החלקת מחוקק בא"ע סימן א' ס"ק י"א ובפרט בספק שבועה דראוי להחמיר וכ"כ שם הלבוש שכן עיקר וכן נראה דעת הרמ"א שם בהג"ה שכתב שם בשם הגהות מרדכי דשבועות באיש ואשה שקבלו חרם או שנשבועו זה לזה לישא זה את זה אין מתירין לאחד בלא דעת חבירו דמשמע אפילו דיעבד אין התרתו התרה וכן הסברא נותנת דכל שנשבוע או נדר לטובת ולתועלת חבירו אף תהני התרה דא"כ גם הנשבוע לפרוע לחבירו וכיוצא בו יתירו שלא מדעתו אף זה יש לדחות פיון דפריעת בעל חוב מצוה היא לכן אפילו דיעבד לא הוי התרתו התרה שלא מדעתו מ"מ הרב' תשובת האחרונים הסכימו פולם שכל שהוא לתועלת חבירו אין לו שום התרה שלא מדעתו ורצונו וכ"כ בתשובת דרכי נועם חלק י"ד שאלה ה' דף כ' ע"ב ע"ש ולא יהא אלא ספק שבועה אצלנו להתמיר: וע"ד מה שטוען שמעון פיון שלא תקע פפו לבעל דבר עצמו חילוק זה הנוצר בשפתי פהו בחושן משפט סימן ר"ז ס"ק כ"ו בשם תשובת מהרי"ו סימן קל"ו שכתב ואי לא דאסתפינא מחברי אמינא דלא החמירו בת"כ אלא פשניתן ת"כ לאותו אדם עצמו ע"ש דבריו באורף ובאמת המעיין בתשובת מהרי"ו יראה שהוא עצמו אינו מכריע פן להלכה רק לעשות סניף לשאר צדדים שכתב שם אף גם נעלם מהש"כ

שהד"מ בי"ד סימן רל"ט השיג על מהרי"ו וכתב שדעת הפוסקים אינו פן ולכן השמיטו
רמ"א בש"ע דאין לסמוך ע"ז מפני חומר שבועה וכיון דהוי שבועה גמורה א"כ אין פאן
משום אסמכתא פלל או דבר שאינו ברשותו או דבר שלא בא לעולם וכמבואר בח"מ
סימן ר"ז וסימן ר"ט ועוד מה שטען שעל הזמן שלא תקע פפו זה אינו פמבואר בי"ד סי'
רי"ט דמי שאסר דבר אחד עליו בלא זמן אסור בו לעולם וכן הדין לענין שבועה כמ"ש
הש"כ שם ס"ק ג' ועוד נ"ל פינון שהזמן נעשה בפעולה שעסוקין באותו ענין תוך כדי דבור
נדאי דהוי בכלל שבועה וכמבואר בי"ד סימן ר"ד סעיף ג' ועיין בתשובת מהרי"ט טז סימן
ק"ז פלל היצא מדברינו אלה שהשבועה זו בת"כ במקומה עומדת בכל תוקף ובפטרות
שהושלש על שבועה זו שטרות נדאי שצריך לקיים ת"כ כגומר שבועה פנ"ל הקטן
יעקב: שאלה קעד מתלמיד אחד לבאר לו דברי הרמב"ם פ"ז מה' מעילה שפכת ובכל
התורה פולה אין שלים לדבר עבירה אלא במעילה לבדה עכ"ל ונהרי בפירק האיש מקדש
דף מ"ג מבואר להדיא דאף בשליחות יד וטביחה ומכירה אמרינן יש שלים לד"ע והוא
דבר תמוה דהרי הרמב"ם פסק פן בשליחות יד וטביחה ומכירה ביהדי' תשובה הנה בתחלת
העיון הנה הדבר מאוד תמוה בעיני וביותר על הרמב"ד שהוא בעל השגתו בכל מקום
ובדין זה זה קלס דבריו וכתב עליו ויפה פיר' גם הפסך משנה פתב וז"ל ומ"ש רבינו
ובכל התורה פולה אין שלים לד"ע אלא במעילה בפ' האיש מקדש עכ"ל ולא הרגיש
בתמיהא זו וכן שאר נושאי פליו של הרמב"ם פולם לא הרגישו בזו אכן בתשובת מהר"י
מטרנאני ח"ב בחדושייו על הש"ס ופוסקי' גם בחדושי עצמות יוסף להאיש מקדש
הרגיש בתמיהא זו ואחריהם נמשכו שאר מפרשי הלכה תוספות ובקשו ליישב דברי
הרמב"ם בדברים דחוקים ורחוקים ולפום ריהטא הנה נ"ל ליישב דברי הרמב"ם ולומר
דמ"ש הרמ"בם בכל התורה פולה אין שלים לד"ע אלא במעילה לבדה היינו דוקא לענין
דזה נהנה וזה מתחייב דלא אמרינן בכל התורה פולה זולת במעילה לבדה וכמ"ש תוספ'
שם בקידושין דף מ"ג ע"א ד"ה ולא מצינו וכו' אף שמתרצים התוספות שם דמתחייב
המשלח ע"י הגבהת השלים דס"ל לרמב"ם שזה אינו דכל זמן שלא נעשה שליחות
המשלח לא מתחייב המשלח עד שאכלו ובשעה זו הוא נהנה וא"כ לא מצינו פן בכל
התורה רק במעילה ועי"ל דסובר הרמב"ם אם אמ' לו הושיט ידך לכד של שמן ותנהנה
מן הסיכה וכה"ג פינון נעשה שליחתו של בעל הבית בעה"ב מעל ואע"ג דר"י מסופק
בזה מ"מ סובר הרמב"ם דאי אפטר לספק בזה דאל"כ תקשה לה לרבא דקאמר את"ל
סבר שמאי שני כתובים הבאים כא' מלמדיו וכו' מודה וכו' ל"ל דקאמר זה אליבא דב"ש
שלא הוא אליבא דהלכתא ה"ל למימר דינו על מעילה דאע"ג דקי"ל גבי מעילה יש
שלים לד"ע והמשלח חייב מ"מ כה"ג שהשלים נהנה ולא עשהו שלים רק מן הנאה פטור
שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב אלא נדאי דגבי מעילה כה"ג מתחייב פינון נעשה
שליחתו והא דקאמר בש"ס שלא מצינו בכל התורה פולה זה נהנה וזה מתחייב ב היינו
פינון דמ"מ לענין אכילה לא מצינו בכל התורה פולה ואפי' במעילה זה נהנה וזה מתחייב
לה"ק פל התורה פולה וכן צ"ל בתוספ' שם דמה"ט מסתפק ר"י בזה וא"כ יתישב בזה
דברי הרמב"ם אכן ע"פ הסוגיא נראה דכל זה אינו דא"כ תקשה איה קאמר הש"ס דהוי
מעילה ושליחות יד או טביחה ומכירה שני כתובים ואין מלמדיו הא דמרווייהו מצרף
צריכא דמעילה חט חט מתרומה איצטרף למכתב משום שאר דברי' דלמידן מעילה

מתרומה כפירש"י שם דף מ"ב ע"ב ואי פתב מעילה לבד היינו למידין דאפילו זה נהנה וזה מתחייב ג"כ אמרינו כמו במעילה להכי אצטריך למכתב גבי שליחות יד או טביחה ומכירה אלא ודאי שכל זה אינו ועל עיקר הקושיא בהרמב"ם נ"ל דמעיקרא לק"מ וכולם שגגו בזה בהבנת פוננת הרמב"ם ותחלה אעתיק לשון הרמב"ם ו"ל בפ"ז ממעילה אחר שפתב דין שליחות שבעל הבית מעל כתב בד"א פשהיו החתיכות מקדשי בידק הבית אבל אם הוא בשר עולה וכיוצא בו לא מעל אלא האוכל בלבד שהרי הוא חייב באיסור אחר יתר על המעילה ובכל התורה כולה אין שליח לד"ע אלא במעילה לבד' שלא יתערב עמה איסור אחר וכוננת הרמב"ם לשטתו שמבואר שם ברמב"ם פי"א מה' מעשה קרבנות ובכ"מ דהאוכל מבשר עולה או שאר קדשי קדשים הנשפין עובר בשני לאוין לאו דמעילה שנהנה מן הקודש ולא בכליל תהיה לא תאכל כל שהוא בכליל תהיה לא תאכל וא"כ ה"ק הרמב"ם אבל אם היה בשר עולה וכיוצא בו לא מעל אלא האוכל ולא המשלח אע"ג דבמעילה יש שליח לד"ע מ"מ שהרי הוא חייב באיסור אחר יתר על המעילה וכל שאיסור אחר הוא אצל המעילה יהיה מאיזה איסור שיהיה בכל התורה כולה כגון פיגול ונותר וכה"ג חלב ודם אמרינו אין שליח לד"ע אלא במעילה לבדה שלא יתערב עמה איסור אחר ושליחות יד וטביח' ומכירה לא שייך כלל בקודש וכ"ש בבשר עולה שפבר נשחטו בעזרה ונ"ל שהוא ברור וכד שכיבנא יפוק הרמב"ם לונתי דמתרצינא הסוגיא פנותיה ובלימוד הישיבה הארכתי בסוגיא זו נ"ל הקטן יעקב: שאלה קעה בשנת תע"ח שהעלה המלך צרפת את המטבע דהיינו מטבע זהוב שהיה שנה מתחלה עשרה ר"ט דהיינו שלשים חתיכות שהוא חצי זהוב ריינש הוסיף והוקיר אותו מטבע חלק חמישית דהיינו להיות י"ב ר"ט דהיינו להיות ל"ו חתיכות וכן מטבע של כסף מקטנים ועד גדולים כגון ר"ט שהיה יוצא בעד חמש חתיכות נתייקר עד ששה חתיכות וכן כל מטבעות מקטנים ועד גדולים רק פרוטת נחונשת עומדין במעמדם וכל סף מעות שלהם במדינות זו הוא על מטבע חתיכות וכן כל הפרעונות ונתינות שלהם הוא על חתיכות שקורין קרדי"ק שהוא חצי זהוב עשרים סוא והסוא לא נשתנה כלל כי הסוא הם ארבע פרוטות נחונשת ונפלו בענין זה כמה וכמה ספיקא איך יש לנהוג בענין פרעון החובות וכה"ג מה דינם: תשובה אף שראיתי חלוקי דעות הרבה בתשובת האחרונים אשר ישנו תחת ידי ואשר איננו פה אתי מ"מ אכתוב עיק' דעתי הקלושה לפי משמעות הש"ס ופוסקים וה' יצילנו משגיאות ונהנה בנדאי אם כתב בשטר סף החתיכות שישלם לו בין הוקרו או הוזלו כגון הלוי לו רטי"ן עשרים שהיו שוים כל ר"ט ע"פ קביעת המלכות המטבע חמשה חתיכות בשעת ההלואה ועכשיו הוקרו והושמו לששה חתיכות או הוזלו על ארבע חתיכות צריך לשלם לו החתיכות כמו שהם עכשיו פנין שמעות הוא באחריות הלנה עד שעת הפרעון וכמ"ש בתשובת ר"מ אלשיך סי' ע"ט אף שעיקר ראיתו מהא דאמרינו בע"ח מכאן ולהבא הוא גובה ובאמת אין משם ראיה מוכרחת כלל דבפ' כל שעה קאי אגוביינא מקרקע מטלטלין פנין דמצי מסלק ליה בזווי אמרינו דמכאן ולהבא הוא גובה משא"כ אי משלם לו מעות דעליו סמך המלנה לשלם לו המעות כמו שהלנוהו אף יש להביא ראיה מהא דאי בקדושין דף מ"ז ע"ב אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בבי רב דיתבי וקאמרי במלנה ברשות בעלים לחזרה וה"ה לאונסין קמפלגי דמר סבר מלנה ברשות לנה קיימא וה"ה לאונסין ומר סבר ברשות בעלים קיימא ע"ש וכיון

דקי"ל דמלנה בְּרִשׁוֹת לְנֵה קִימָא וכ"כ הטא"ה סי' כ"ח א"ל הרי את מקודשת במלנה שיש לי אצלך אינה מקודשת אפילו עדיין המעות בידה ולא שלחה בהן יד דהגוי מעות דידה ניהו דמלנה להוצאה ניתנה ולא יתיב לה השתא מידי ל"ש מלנה ול"ש שכירות ואפילו הגיע זמן השכירות והמלנה לגבות עכ"ל הרי להדיא דכל זמן שלא פרע הוא באחריות הלנה בין הוקר או הוזל שהוא צריף לשלם סך החתיכות שנתחייב בשטר ואם הוזלו הריט"ן עד ד' חתיכות צריף ליתן לו כ"ה ר"טין שמן מאה חתיכות אע"ג שהוא לא הלנה לו רק ב' ר"טין מ"מ אין פאן רבית כמו שיתבאר לפנינו וכן אם הוקרו הריטין עד שפל אחד מהן הוא ששה חתיכות משלם לו רק ששה עשר ריטין וד' חתיכות שהם יחד מאה חתיכות שבכל חתיכה כ' סוא פיון שהוא כתב לו לשלם כף וכף חתיכות אכן אי הלנהו סתם בע"פ דמשמע מדברי תוספ"ו ורש"י פ' הגוזל דמשלם לו כפי מה שהלנהו לו באותו מטבע אם נפסלה וכן בהוקרו והוזלה אף דעת הראב"ד וסייעתו אינו כן וס"ל דמשלם בפשעת הפרעון והוא נגד רוב הפוסקים אף גם שיש לומר דכל סכום המעות במדינה זו על סך חתיכות ולא באופן אחר וכן כל ההלנואות סתמא כפירושו שהלנה מתחלה על סמך מטבע זה הינצא בפשעת פרעון מ"מ קשה הדבר להוציא מיד מוחזק אם הוקרו אכן אם התנו בפירוש לחזור ולשלם אותו מטבע שהלנהו ליה צריף להחזיר לו אותו מטבע אפילו אם הוקרו יותר מחומש אפילו אם זיילו הפירות על ידי זה ואין זה רבית פיון שיש לו עכ"פ אחת מן המטבע ואפילו סאה בסאה מותר ללות אם יש לו סאה אחת כדאיתא בי"ד בסימן קס"ב וגם היכא שבכר יצא השער מותר ללות סאה ואפילו בדינר זהב שרי כה"ג וה"ה בהוזל דלעיל פיון שהתחייב עצמו במאה חתיכות ואז הנה לו חתיכות או מטבע קטנה של סוא וגם הנה השער שבשוק של החתיכות עשרים הוא וגם הסוא הנה להם שער בשוק גם עכשיו צריף ליתן לו מאה חתיכות שפל החתיכות הוא עשרים סוא והסוא לא נשתנה ואין פאן רבית כלל וכדאיתא ג"כ בתשובת מעש' חייא סימן י"ז ותשובת מהרי"ט צהלון סימן ל"ג וכ"כ בתשובת מהרדב"ז סימן קפ"ו ובתשובת בני שמואל סימן מ"ט ומקרה"י מטראני ח"ב בי"ד סימן מ' ובפסקי מהרא"י סימן נ"ד פסק דאפילו דינר זהב בדינר זהב מותר ללות בזמן הזה וכן פסק רמ"א בש"ע סימן קס"ב בהג"ה סעיף א' ושאר תשובת האחרונים פי כל כה"ג דהגוי רבית דרבנן להקל שומעין ולא אמרינן בזה ספק ממונא קולא לנתבע פיון דהתחייב לו בנדאי רק מפח רבית דרבנן אתינן עלה אזלינן להקל וכן מתבאר מתוך תשובת אחרונים וכ"ש היכא דאיכא דינא דמלכותא פיצד ישלמו חובתם פשיטא דדינא דמלכותא דינא ולא הוי רבית כמ"ש בתשובת ר"מ אלשוף ובתשובת מהר"א ששון סימן קנ"ג וכן הכריע הש"ך בס"ס ע"ד בח"מ ס"ק כ"ח ובי"ד בש"כ סימן קס"ה ס"ק ח' וכן נ"ל עיקר ועיין בתשובת חוט השני סימן מ"ד ובתשובת דרכי נועם סימן כ"ד ובתשובת הגאונים סי' צ"ב וסימן קס"ח ובתשובת מהרש"ך ח"ב סי' ק"א ובתשובת להם רב סימן יו"ד ומקרה"ם גלנטי סימן כ"ז ודברי ריבות סימן תי"ח ע"ש נ"ל קטן יעקב: שאלה קעו ישראל שלקח בית ממי שאינו ב"ב ושכינו ישראל יש לו חלונות על גגו וישראל זה רוצה לסתמן בטוענו שפיון שבא מפחו הרי הוא כמזהו שיכו' לסותמן שאין להם חזקה ואף שהחלון של ישראל הראשון הנה קדם וזכה בו מן ההפקר מ"מ פיון שבדיניהם אין דנין כן יש לדון בדיניהם וכן בענין הרחקת מהחלונות פדי שלא יאפיל דלדידן צריכין הרחקת ד' אמות ולדידהו

סגי בפתיחת דלתות החלונות שיוכל לפתחן ולסגורן וכה"ג החלונות דלדין הוי תזקה אם יש לו פצימן דהיינו אבנים או מעץ פדרף החלונות ולדידהו לא הוי תזקה בחלק עד שיהיה לפצימין חריץ שיוכל לתלות בו דלתות וכה"ג טובא אי דנין בזה פדיניהם או לא: תשובה הנה בנדאי אמרינן בש"ס פ' תזקת הבתים הבא מפחם הרי הוא פמותם וכן מבואר בפוסקים פדאי' בח"מ סי' מ"ה סעיף י"ו וס"ו סעיף כ"ה וס"ז סעי' י"ז וסי' קמ"ט סעיף י"ד וט"ו וקנ"ד וקנ"ה ע"ש ויש פוסקים דלא אמרינן דהוי פמותם אלא לגריעותא ולא למעליותא וכבר האריכו אחרונים בזה ע"ש בח"מ סי' מ"ה וקמ"ט ומה לי להאריך במה שפבר בירו הראשונים ואחרוני' בזה אף ורק נ"ל דכל זה לא נאמר אלא בהני דינים שלקחם שידו' ומפורסם לכל בלי פקפוק כלל ואינו משתנה כלל אבל שאר דיני' שמשתנה לפעמים לפי המקומות או לפי דעת השופט הערפי שבמים ההם דעת ואומדנא של חכמיהם ובנדאי בזה לא אזלינן בתריהם פי לא דרכיהם דרכינו ומשפטים בל ידעום וכה"ג כתב המרדכי פ' תזקת הבתים סי' תקנ"א ונ"ל מצאתי שאלו מקמיה ר' מתתני' הגאון ראובן הנה לו חצר וכו' והשיב רב מתתני' ק"ו אינו מן הדין והישאל יש לו לעשות פדיני ישראל ומשלקחה יוד' שאין פדינינו כמו פדיניהם ואינו יכול לסתום ולא להאפיל ואינו יכול לעשות פמותם ועוד כתב שם מצאתי שהשיב רב צמח גאון לרבנ' שמואל ישראל שקנה חצר מהם וכו' מה לנו לנימוסת שלקחם וכי נניח תלמוד שלנו שחלון יש לו תזקה ונעשה פנימוסיהם הקא מיהו ישראל בהדי ישראל וכבר החזיק בעל החלונות דקאמר חלון המצרי יש לו תזקה עכ"ל ואע"ג דבגוף הגדון הכרי' בש"ע כדע' הרא"ש דהבא מכח' הרי הוא פמותם מ"מ הבו דלא לוסוף עלה רק מה שהוזכר בפוסקים ראשונים בפירוש אפשר לפי שראו שהיא קרוב קצת לדין ישראל והוא דין מפורס' שלא משתנה כלל ואין לדמות מילתא למילתא לילף פנימוסיהם ודרכיהם לגמרי ויטרח ללמוד חוקותיהם ומשפטיהם ותחגור התורה שק פי רוב פתי ישראל שבח"ל הם הגקחים מהם וכמדומה לזה כתב הרשב"א בתשובה הובא בב"י בטח"מ סי' כ"ו ובש"ע ס"ס שס"ט ואם לא ילמד פנימוסיהם א"כ בכל פעם שירצו לדין פן צריכין לילף אל הפליצים שידעו משפטיהם וע"פ הרוב אינם מכוננים דעותיהם יחד רק כל אחד אומר לפי אומד דעתם ואיך אפשר לסמוך עליהם וכן מוכח מדברי רמ"א עצמו בסי' קנ"ז סעיף י"ח שכתב שם דכל פח של מי שאינו ב"ב יש לישראל הבא מפחו וכו' וקשה אמאי לא כתב דגם בספק בזה הולכין אחר דין ערפותיהן אלא נדאי החילוק כמ"ש ומ"ש הרמ"א בלשונו דיש לו פל שלקחם היינו לומר דבין לגריעותא בין למעליותא הוי פכחו והיינו דוקא מה שגזפר בפיר' ואף אם לא יהי' פוננת רמ"א פן מ"מ הדבר מוכר' מעצמו ועל דבר הפצימין יש מי שרוצה לומר לפמ"ש בש"ע סי' קנ"ד סעי' א' דהכל לפי ענין פני המדינה דגם זה בכלל פיון שפן הוא דין ערפותיה' הוי פמנהג פני המדינ' אכן פד מעיינת שפיר בב"י בשם תשובת הרשב"א שהוא מקור דין זה תראה דהתם לא קאמר אלא היכא שמנהג ישראל פני המדינה לעשות חורים פאלה ואינם עשויים לאורה דלא הוי תזקת חלון אבל חלילה לומר למשנה אחר דרכיהם ומנהגיהם פיון שאין זה מנהג דת ישראל וכבר הזהירה תורה על זה בלאו דלא תלכו פנ"ל וכל דיינא דלא דאין פהאי דינא לאו דיינא הקטן יעקב: שאלה קעז באחד שרצה לשפוך סוס אחד משמעון ושכר ג"כ אביו של שמעון לילף עמו להראות לו הדרך ופסק עמו פמה ליתן לו שכירות מהסוס ובשעת

השכירות אמר שלכך מזלזל בשכר השכירות לפי שאביו הולך עמו וישגיח על הסוס ביותר ובחזרתו נעשה הסוס פסח קצת והיה רוצה להניח הסוס בדרך ואמר לו אביו של בעל הסוס שירכב על הסוס פי אין היזק לסוס כלל פשירכב עליו עד ביתו ויהי פאשר בא אל ביתו חלה הסוס מאוד ובא בעל הסוס ותבעו שפשע שלא היה לו לרפוב עליו על הסוס פינון שנעשה פסח: תשובה הנה לכאורה נראה דזו היא פשיעה גמורה כמ"ש הרא"ש בתשובה כלל צ"ב סי' ג' להדיא דכה"ג הוי פשיעה פינון שנעש' פסח והי' לו להניח הסוס במקום משומר עד שיתרפא וכ"פ רמ"א בש"ע סי' ש"ט סעיף ד' בהג"ה והסמ"ע שם ס"ק ז' גם אין מקום לומר דאף ע"ג דהוי פשיעה בבועלים דאביו של בעל הסוס הוי פשלוחו של בעל הסוס ושלוחו של אדם פמותו ואף דהוא מחלוקת ישנה בין גדולי ראשוני' אי אמרינן בזה שלוחו של אדם פמותו או לא כדאי' בפרק השואל ד' צ"ו והובא בטור ח"מ סימן שמ"ו פלוגתא דהרי"ף וסייעתו עם הרמ"ה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא ואין להוציא מיד מוחזק וכן משמעות דעת הרמ"א שם בש"ע סי' שע"ו סעיף ו' בהג"ה אי משום הא לא תברא דבנדון דידן לא היה אביו כלל שלוחו של בנו רק שנה בא בשכרו ולא שוין שליח כלל ואדרבה מציינו בש"ס דקדושין דף מ"ה ע"ב דכל דאפשר לומר דלא שוין לאבוהו שליח אמרינן וכדאמרי רבנן לרבינא ודלמא שליח שוין לא חציף אינש לשוין לאבוהו שליח אם אמרינן פן לדבר מצנה הפוטלת עליו להשיאו אשה וכ"ש שלא לשוין שליח לרוץ לפני סוסו כעבדא ברם יש לזכות לו מצד אחר פינון שאמר המשפיר בשעת שכירו' שלכך מזלזל בשכר השכירות לפי שאביו הולך עמו וישגיח על הסוס הרי שסמיכתו בכל פחו היה על אביו פי סתם אב מרחם וחס על ממון בנו וכינון שאביו צוה לו לרפוב על הסוס עד שיבא לביתו פי אין היזק כלל להסוס והי' חס על בנו שאם יניח הסוס בדרך שירבה עליו הוצאות הרי שהשוכר לא פשע כלל ופטור נ"ל הקטן יעקב: שאלה קעח ראובן שמכר יין לשמעון בעד אלף זהו' ונתן לו מאה זהו' ומשך הלוקח אצלו היין והמוכר עייל ונפק אזוי וקודם שנתן לו המעות הוקר היין עד מחצה ורוצה המוכר לחזור אם יכול לחזור בו או לא: תשובה הנה לכאורה הדין זה פשוט בהאומנין דף פ"ז הרי שמכר שדה באלף זהו' ונתן בהם מקצת דמים בזמן שהמוכר חוזר בו יד הלוקח על העליונה ובמוכר שדה מפני רעתה אפי' עייל ונפק אזוי קנה הכל וכבר נתבאר דינים אלו בטח"מ סי' ק"צ ונתבאר שם דה"ה במטלטלין נמי דינא הכי אפי' משך הלוקח פל שהמוכר עייל ונפק אזוי לא קנה המקח הכל חזר בו המוכר ידו על תחתונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מטלטלין כנגד מעותי ונוטל מהיפה שבהם חזר בו הלוקח יד המוכר על העליונה יע"ש ובמוכר מפני רעתה קנה הכל אף נ"ל דבנ"ד דינין ליה פמוכר שדהו מפני רעתה דהא להדיא אית' בפרק ערבי פסחים דף קי"ג ע"א אמר רב לאינו בריה טרחי בך בשמעמא ולא מסתייע מלתא הא אגמרה מיל' דעלמא פל מילי זבין ותתחרט בר מחמרא זבין ולא תתחרט ופרש"י בר מחמרא שמא אלו לא מכוו הנה מחמיץ עכ"ל הרי להדי' דביין הוי פמוכר מפני רעתה א"כ י"ל דלכך עייל ונפק אזוי שחש' אולי תחמיץ וקנה הלוקח הכל ואם יאמר האומר מה לך אצל אגדה הלא אין למידין הלכה מדברי אגדה וכמ"ש מהרא"י בפסקיו סי' ק"ח היינו דוקא היכא שהוא נגד הסברא או הסוגיא פמו התם בנדון שפתב מהרא"י דאיכא משום לא פליג רבנן משא"כ בנדון שלפנינו שחילקו חכמים עצמן בין מוכר מפני רעתה או לא

וּכְדֵי שְׁלֵא לְהוֹצִיאָהּ חֶלֶק אֲמֵרְתִי לְהִבְיָא רֵאִי עַל זֶה מִמֵּשׁ הַט"ז בַּטח"מ ס' ע"ב דָּף
ל"ד ע"ב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מֵה"ר יוֹנָה דִּינֵן דַּק"ק קִרְאָקָא דְהַגְוִי שׁוֹמֵר שְׁכָר עַל הַמְשָׁכּוֹן שְׁלֶקַח
בְּדָמֵי הַיֵּינ דְהַגְוִי כְּזַבִּינָא דְרָמִי עַל אִפִּי פְּדֵאִית' בִּש"ס הַנ"ל כָּל מִקְלֵי זָבִין וְתַתְּחַרַּט לְבַד
מִחֻמְר' ע"ש הַרִי לְהַדְיָא דְאִפִּי שִׁיחַת חֲוָלִין שֶׁל ת"ח דָּרַב גּוֹבְרִיָה בְּזֶה צְרִיכָא לִימוּד
לְמִשְׁמ' מִינָה הַלְכָתָא רַבְתָּא נ"ל הַקְטָן יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קַעֲט רְאוּבֵן שְׁחַשַׁד לְשִׁמְעוֹן שֶׁגַּנֵּ' לוֹ
דָּבָר מֵה וּבְרוּר לוֹ וְשִׁתַּק וְלֹא דָּבָר כְּלוּם עַד אֵינָה יָמִים לְקַח מִמֶּנּוּ דָּבָר מֵה וּמִשְׁפָּךְ וְלֹא
נִתֵּן לוֹ הַמְעוֹת וַיְהִי פֶּאֶשֶׁר דָּבָר אֵלָיו יוֹם יוֹם וְנָדְחוּ אוֹתוֹ מִדְּחֵי אֶל דְּחֵי לְמַחֵר אֲתָן לָךְ
לְבַסְפוֹף פָּגַע בּוֹ לְבַדוֹ וְהִתְחִיל לְרִיב אִתּוֹ עַל שְׁאִין נוֹתֵן לוֹ הַמְעוֹת עֲבוּר מֵה שְׁלֶקַח מֵאִתּוֹ
וְהַשִּׁיב לוֹ וְשְׁאִינוֹ רוֹצֵה לִיתֵּן לוֹ הַמְעוֹת שְׁתּוֹפֵס בְּעֲבוּר הַגְּנִיבָה שְׁגָב לוֹ מִיַּד קַפִּץ זֶה עָלָיו
וְהִפְהוֹ וּסְטָרוֹ עַל פְּנָיו וְשְׁאֵל הַשׁוֹאֵל מֵה דִּינוֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לְדַמּוֹת דִּין
זֶה לְמֵה דְאִית' בַּטח"מ רִישׁ סִימָן ד' דְּעַבִּיד אֵינֶשׁ דִּינָא לְנַפְשִׁיהָ אִפִּי לְחַבּוּל אֵת חֲבִירוֹ
אֲכֹן כַּד מְעִינֵן שְׁפִיר יִרְאָה דְאִין לְדַמּוֹת זֶה לְזֶה כְּלָל מִפְּמָה טְעָמִים חֲדָא דְלֹא אֲמַרִּינֵן
דְּעַבִּיד אֵינֶשׁ דִּינָא לְנַפְשִׁיהָ אֲלֵא הֵיכָא דִּיכּוֹל לְבַרְר שְׁשֵׁלוֹ הוּא וְכֹן כְּתַב הָרַא"שׁ וְהַנ"י
וְשְׁאֵר כָּל הַפּוֹסְקִים כְּמַבְנֹאֵר שֵׁם בַּב"י וְאִם הַזִּיק בּוֹ חֲזִיב כְּמוֹ אַחַר וְעוֹד דְאִפִּי אִם רוֹאָה
שְׁלוֹ בְּיַד אַחַר שְׁיִכּוֹל לְקַחַת מִיָּדוֹ מ"מ אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהַכּוֹתוֹ כְּלָל רַק אִם חֲבִירוֹ עוֹמֵד
כְּנֻגְדּוֹ שְׁלֵא לְהַנִּיחוֹ לִיטְוֹל אֵת שְׁלוֹ אֲזִי מוֹתֵר לוֹ לְהַכּוֹתוֹ בְּעִנְיָן שְׁעַל יְדֵי הַפְּאָה זֶה סוֹבֵר
לְהַצִּיל אֵת שְׁלוֹ אֲבָל לְהַכּוֹתוֹ דְרָךְ נְקִימָה וּנְטִירָה שְׁלֵא לְהַצִּיל אֵת שְׁלוֹ וְדֹאֵי דְחֲזִיב עַל
הַחֲבִלָה בְּכָל עִנְיָן וְכֹן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן כָּל הַפּוֹסְקִים שֵׁם בַּסִּי ד' אָךְ הֵיכָא דְהַתּוֹפֵס ת"ח
אִם הוּא בְּרוּר לוֹ יְכוֹל לְתַפְּסֵן אֵת שְׁלוֹ וְכַמ"ש בְּאַנְרָךְ בְּתְשׁוּבַתִי חֶלֶק רֵאשׁוֹן בַּח"מ סִימ'
קס"ו יע"ש אֵיבְרָא מִטְעַם אַחַר אֵין לְקַנְסֵן הַחֻבֵּל כְּלוּלֵי הַאֵי כִּינֵן שְׁחֲבִירוֹ בִּיְיָשׁוֹ תְּחַלָּה
וּקְרָאוֹ גָּבַב וַיֵּשׁ בּוֹטָה כְּמַדְקָרוֹת חֲרִב וְכַה"ג כְּתַב מְהַרְשֵׁ"ל בַּפ' הַמְּנִיחַ סִי כ"ו וְכַפ' הַחֻבֵּל
סִי מ"ב כְּתַב וַיֵּשׁ לֵאמֹר אִם אֶחָד חֲזַרְךָ אֵת חֲבִירוֹ בְּשֵׁם רַע וְחָזַר זֶה וְהִפְהוֹ אָךְ שְׁעַבֵּר בְּלֹא
דְלֹא יוֹסִיף וְצָרִיךְ כְּפָרָה מ"מ אֵין עָלָיו דִּין רִשְׁעֵי כְּלָל אֲלֵא אֲמַרִּינֵן לְבּוֹ רְתַחוּ אֵין אָדָם
עוֹמֵד עַל צַעֲרוֹ שְׁהַרִי יֵשׁ בּוֹטָה כְּמַדְקָרוֹ חֲרִב דְאִין בּוֹשָׁה גְדוּלָה מְהוּצָא' ש"ר וְאֵינוֹ
מְשַׁלֵּם אֲלֵא גִזְק וְצַעַר וְרִיפוּי וְשִׁבְתָּ עַכ"ל וְכַבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּתְשׁוּבַתִי שֵׁם סִימָן קַע"ט
וְכִינֵן דְּבַנְדוּן שְׁלִפְנֵינוֹ שְׁאִין כָּאֵן גִּזְק וְלֹא שׁוּם רִיפוּי וְשִׁבְתָּ וְעַל הַבְּנִשְׁת פְּטוּר א"כ בְּזִמְן
הַזֶּה אֵין מְקוּם לְקַנְסוֹ רַק עַל הַצַּעַר לְפִי שְׁעָה בְּשַׁעַת הַכְּפָה שְׁהוּא דָּבָר מוּעָט וַיֵּשׁ לְקַנְסוֹ
לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַב"ד: הַק' יַעֲקֹב: שְׁאֵלָה קַפ רְאוּבֵן שְׁקַבֵּל מְשָׁכּוֹן מִיַּד שְׁמַעוֹן שְׁלֵא בְּעַדִּים
וְהַלְוָה עָלָיו מָנָה וְהוּא שְׁנָה מְאִתֵּיִם וְכַאֲשֶׁר בָּא לְפָדוֹת הַמְשָׁכּוֹן אִמְר' לוֹ אֲשֶׁתוֹ שְׁהַלְוָה
לוֹ ג"כ מָנָה וְהוּא כּוֹפֵר אֵי מְהִימָן אֲשֶׁת רְאוּבֵן בְּמַגּוֹ דְלַהַד"מ אוֹ הַחֲזַרְתִּי לָךְ: תְּשׁוּבָה
אֵע"ג דְּלַכְּאוּרָה מְלִתָּא דָּא כְּבָר אֲמוּרָה בְּסַפְרֵי שְׁבוּת יַעֲקֹב חֶלֶק רֵאשׁוֹן סִי קנ"ז דְּהַבְּעַל
עַכ"פ יְכוֹל לְתַפְּסֵן בְּשִׁבִיל אֲשֶׁתוֹ מְשׁוּם דִּיזוֹ כִּינְדָה וְאִפִּי לְמ"ד דְלֹא אֲמַרִּינֵן יָדוֹ כִּינְדָה
מ"מ הַבְּעַל בְּנִכְסֵי אֲשֶׁתוֹ עַכ"פ הַגְוִי כִּיּוֹרֵשׁ אוֹ פְּלוּקָח וְיְכוֹל לְתַפְּסֵן בְּשִׁבִיל אֲשֶׁתוֹ אָךְ שְׁהֵם
מְנַכְסֵת נְכֵסֵי מְלוּג אוֹ צֹאן בְּרִזָּל וְכ"ש אֵי אֲמַרָה אֲשֶׁתוֹ שְׁהַלְוָה לוֹ מְשָׁל מְמוֹן בְּעֵלָה וְדֹאֵי
דִּיכּוֹל לְתַפְּסֵן בְּשִׁבִיל אֲשֶׁתוֹ אָךְ גַּם דְּהַמְפְּקִיד עַל דַּעַת אֲשֶׁתוֹ וּבְנֵיו הוּא מְפַקִּיד אֲכֹן כַּד
מְעִינֵן שְׁפִיר יִרְאָה דְכָל זֶה הֵיכָא דִּיכּוֹל לְתַפְּסֵן בְּשֵׁלוֹ בְּלֵי טַעֲנַת מְגוֹ מִשְׁא"כ דְּהִכָּא אֵין
אֲנוֹ רוֹצִין לְהֶאֱמִינוֹ אֲלֵא מִכַּח טַעֲנַת מְגוֹ וְהֵיאֵךְ נֶאֱמִינוֹ כִּינֵן שְׁהוּא עֲצָמוֹ אֵינוֹ יוֹדַע הָאֲמַת
רַק ע"פ אֲשֶׁתוֹ וְגַבְהָ דִּינְדָה לִיכָּא מְגוֹ כִּינֵן דְּהַמְשָׁכּוֹן בְּיַד בְּעֵלָה וְהֵיאֵךְ נֶאֱמִין אֵת אֲשֶׁתוֹ

במגו שְׁהִיָּה טוֹעֵן בְּעֵלְהָ לַהֲד"מ שְׁמָא בְּעֵלְהָ לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְטַעוֹן שְׁקָר וְכֹה"ג פְּתַב בְּתִשׁוּבָה
הָרָא"ש פְּלָל פ"ט ס"ה ה' ונ"ל שְׁאִין לְוִי יָכוֹל לְשַׁבַּע עַל מִשְׁפּוֹנוֹת שְׁבִיד רְאוּבֵן שְׁתַּפּוּ כִּי
אִם הִיָּה רְאוּבֵן טוֹעֵן שְׁמַעוֹן הִיָּה חַיִּיב לִי מַעוֹת וְאֲנִי תוֹפֵס הַמִּשְׁפּוֹנוֹת בְּשִׁבִיל הַמַּעוֹת
שְׁהִיָּה חַיִּיב לִי הִיָּה נֶאֱמַן בְּמַגּו דְלִהְד"ם אוֹ הַחֲזִירִים לָהּ אֲבָל גְּבִי לְוִי אֵין פָּאן מַגּו שְׁאִין
מַגּו אֲלֵא עַל מַה שְׁבִידוֹ לְטַעוֹן אֲבָל עַל מַה שְׁבִיד אַח' לְטַעוֹן לֹא אֶמְרִינּוּ מַגּו כִּי שְׁמָא
חֲבִירוֹ לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר לַהֲד"מ אוֹ הַחֲזִירִים לָהּ וְיֹתֵר מִזֶּה אָנוּ אוֹמְרִין בְּכַמָּה
מְקוֹמוֹת אִפִּי שְׁנַיִם שְׁיֵשׁ לָהֶם תְּבִיעָה אַחַת לֹא אֶמְרִינּוּ מַגּו לְכִי שְׁאִין אָדָם יוֹדֵעַ מַה שְׁפָלַב
חֲבִירוֹ כ"ש פְּשֵׁהֲתַבִּיעָה הִיא שֶׁל אַחַד מֵהֶם וְאֵין הַשְּׁנַיִ מְפִיר בָּהּ עַל פִּי חֲבִירוֹ עכ"ל
הָרָא"ש וְכֹן הוּבָא דְבַרֵי הָרָא"ש אֱלוֹ בְּטוֹר ס"ה ע"ב וּבש"ע שָׁם סְעִי' ל"ט לְפָסֵק הַלֵּכָה
אֶף שֶׁהֵב"ח שָׁם בְּסִי' ע"ב סְעִי' ל"ג הַשְּׁיֵג עַל הָרָא"ש בְּזָה וְכַתֵּב דְדַעַת מֵהָרָא"י בַּת"ה
סִי' שְׁל"ה וְשָׂאָר פּוֹסְקִים בְּשׁוֹתְפִים שְׁנִפְטָרוּ שְׁנִיָּהֶם מִמָּמוֹן בְּטוֹחִים זֶה בְּזָה שְׁלֵא יִכְחִישׁוּ
אֲהַדְדִי וְאֶמְרִינּוּ בִּיָּה מַגּו וְכַתֵּב וְכֹן עֵינֵי וְדָלָא פְתִישׁוּ' הָרָא"ש וְדָלָא כש"ע דְכַתֵּב דְבַרֵי
הָרָא"ש פָּאן לְפָסֵק הַלֵּכָה ע"ש דְבַרֵי בְּאַרְיִכוֹ הִנֵּה בְּנֹדָאֵי מ"ש הָרָא"ש בְּתִשׁוּבָתוֹ וְיֹתֵר
מִזֶּה אָנוּ אוֹמְרִין וְכוּ' בְּזָה יָפָה הַשְּׁיֵג הֵב"ח דְמִשְׁמַעוֹת רֹב הַפּוֹסְקִים דְהִיכָא שְׁנִפְטָרוּ
מִמָּמוֹן אֶמְרִינּוּ מַגּו בְּשְׁנַיִם לְכִי שְׁהֶם בְּטוֹחִים זֶה עַל זֶה וְכַמ"ש בְּכָלֵל מַגּו סְעִיף ח' ע"ש
אֲבָל לְהֶאֱמִין בְּמַגּו בְּמַה שְׁאִין בְּיָדוֹ בְּזָה וְדָאֵי כ"ע מוֹדוֹ וְלִית מֵאן דְחוֹלֵק וְכ"כ הַש"כ
בְּסִי' ע"ב ס"ק קנ"ח יע"ש וְהוּא נִכּוֹן וּמ"ש בְּבֵית לְוִי עַל דִּינֵי מַגּו בְּאַפְּן שְׁבִיעֵי וְדָף ק"ה
ס"א ס"ק כ"ו כָּל דְבַרֵי הֶם שְׁלֵא בְּהַשְּׁגָחָה וְעֵינֵי בְכ"ג ס"ה פ"ב בְּדִינֵי מַגּו סְעִיף ק"ו
וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בְּדִינֵי מַגּו יע"ש מ"מ נ"ל פְּשׁוּט דְבַנְדוֹן דִּינּוֹ אֵין הַבְּעַל יָכוֹל לְתַפְּסֵם בְּשִׁבִיל
אַשְׁתּוֹ וְאַפִּילוֹ מִתָּה אַשְׁתּוֹ שֶׁהַבְּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אַשְׁתּוֹ מ"מ פִּינּוֹן שֶׁהוּא אֵין יָכוֹל לְטַעוֹן וְדָאֵי
שְׁזָה חַיִּיב לְאַשְׁתּוֹ וְאֵין יָכוֹל לְשַׁבַּע שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי שְׁזָה חַיִּיב לְאַשְׁתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְתַפְּסֵם
וְלַעֲכָב וְהוּא פְּשׁוּט וְכ"כ בְּתִשׁוּבַת מְהַר"ש פֶּהֶן ח"ב שְׁאַלְהָ ב' ע"ש פְּנ"ל הַקְּטָן יַעֲקֹב:
שְׁאַלְהָ קָפָא רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁוֹתְפִין שְׁיֵשׁ לָהֶם שֵׁט"ח עַל לְוִי שְׁחַיִּיב לָהֶם לְשׁוֹתְפוֹת וְלוֹי
הוֹצִיא שֵׁט"ח עַל שְׁמַעוֹן לְבַדּוֹ שְׁלֵא מַעֲנִין הַשְׁוֹתְפוֹת שְׁחַיִּיב לוֹ מִנֵּה וְרוֹצֵה לִתְּנוֹן זֶה
בְּפִרְעוֹן חוֹבוֹ וְרְאוּבֵן טוֹעֵן עכ"פ שְׁלָהּ לִי הַחֲצִי שְׁלִי שֶׁהוּא חֲמִשִּׁים זֶהוּ' כִּי מַה לִּי בְּחוּב
שֶׁל שְׁוֹתְפֵי פִינּוֹן שְׁאִינוֹ מַעֲנִין הַשְׁוֹתְפוֹת: עוֹד נִשְׁאַלְתִּי מִמְּדִינַת אֲשַׁכְּנֵז ע"ד דְבַרֵי רִיבּוֹת
שְׁיֵשׁ לוֹ עִם פ"ו וְיִשׁוּבֵי מְדִינָה וְהַמַּעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כָּף הִיָּה הַקְּצִין הַנְּ"ל הָאֵט זִיף חֲזִירוֹת
גִּירִיכַט מֵהַמְּלָכוֹת עַל מִשְׁפָּחַ שְׁלִשִׁים שְׁנַיִם רְצוּפִים עַל כָּל מְסִים וְאַרְבּוֹנוֹת הִיָּה מִי שְׁיִהְיֶה
כָּל מַה שְׁהִפָּה יוֹכַל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לְחַשֵּׁן' זָאל הַקְּצִין הַנְּ"ל פְּטוֹר זֵינּוֹן זְמַן הַנְּ"ל עכ"פ הָאֵט
זִיף הַקְּצִין בְּרָצוֹן נִפְשׁוֹ הַטּוֹב כָּל שְׁנָה וְשְׁנָה צו גַּעְבֹּן לְסִיּוּעַת בְּנֵי הַמְּדִינָה אֵיזָה סָף מְסוּיָם
וְעַלְכִּים בְּנֵי הַמְּדִינָה זְעַנִּין מְרוֹצֵה גִּיוּעוּזִין לְפִשֵׁר הַנְּ"ל רַק בְּתַנְאֵי כְּפוּל אוֹ הַנְּתִינָה שְׁלוֹ
זָאל גִּיט זֵינּוֹן מַעֲרָכוֹ אֲשֶׁר חָנּוּ אֱלֹקֵי אוֹתוֹ וְעַל כָּל זֶה הֵבִין אֱלוֹפֵי קֹהֵל וְהַמְּדִינָה יצ"ו
מְרָצָה גִּיוּעוּזִין אוֹנוֹ' הַפֵּל כְּתֵב וְחֲתוּם גַּעְבִּין בְּאַשֶׁר שֶׁהַקְּצִין הַנְּ"ל הָאֵט אֲמַתְלָא לְדְבַרֵי בֵּין
כָּף וּבֵין כָּף זְעַנִּין בְּנֵי הַמְּדִינָה מִיט הַקְּצִין הַנְּ"ל אֵין קִטְטוֹת וּמְרִיבּוֹת גִּיּוּעוּזִין בְּדָא"ה בְּיַז
דָאֵשׁ הַפְּרָנְסִים וּמִנְהִגֵי מְדִינָה אֲצֵל הַמְּלָכוֹת וְהַשְּׁרִים וְהַיּוֹעֲצִים עַר קַלְעֵרַט הָאֲבָן אוֹנוֹ'
הָאֲבָן זִיף פֶּר בְּנֵי הַמְּדִינָה עִם הַמְּלָכוֹת וְהַשְּׁרִים וְהַיּוֹעֲצִים מְשׁוּנָה גִּיוּעוּזִין אֵינּוֹן סָף מְסוּיָם
מְכָל בְּנֵי הַמְּדִינָה כָּל שְׁנָה וְשְׁנָה צִי צָאֲלֵן מִיט שְׁלִיסוֹנָה הַקְּצִין הַנְּ"ל וּבְזָה הַלְּשׁוֹן הָאֲבָן
זִיף פ"ו וּבְנֵי הַמְּדִינָה מְשׁוּנָה גִּיוּעוּזִין עִם הַשְּׁרָרָה יר"ה דֵּשׁ הַקְּצִין הַנְּ"ל אֵין מְקַח גַּעְבֹּן

להשררה יר"ה מעגין, נעמן מן הקצין פאנת נפשו הטוב ועל זה האט הקצין הנ"ל מפשר גיועון עם השררה יר"ה איזה סף צו געבן להשררה יר"ה פאשר באמת הקצין הנ"ל האט מסלק גנועון סף הנ"ל להשררה יר"ה אלא אף זו הוני השררה יר"ה חסד גיטאן עם בני המדינה והקהל יצ"ו איין בנענטין סף מן הקצין הנ"ל זאל האבן פל שנה לסיועת המסים שלהם זאלכש איז הפל בתוקף ועוז מן המלכות פתוב וחתום עכשיו קומן הפרנסים והטובים והמדינה ותואנ' זעגין הקצין הנ"ל תובע ער העט זיך ביחידות משונה גיועון ביחידות מיט השררה יר"ה אונ' וואש השררה יר"ה גימאכט האט וואש הקצין הנ"ל זאל געבין פל שנה ושנה לסיועת המדינה דאש ניט ווער לפי ערפו ער גיהער יותר צו געבין: ויש מענה בפי הקצין מאחר פ"ו אצל השררה יר"ה גיגעבן פל זכיות שלהם וואש זיא אן הקצין גיהאט האבן דאש האבן זיא הפל מוסר גיועון לשררה יר"ה מפת זה הי' מוכרח הקצין לפשר עם השררה יר"ה פאשר באמת האט זיך משונה גיועון אונ' מסלק גיועון וויא אף זעלכש אין איר חרות וואש פ"ו והקהל המדינה שי' באקומן האבן מן השררה זעלכש שם מפורש קונדיציאנירט ווארדן על פן בקשתי שטוחה לפני הוד רום מעלתו להורת את הדרך אשר ילכו בה והדין יקוב את החר: תשובה הגה לכאורה נראה בפשיטות דאין לוי יכול לתפוס ממון של שני שותפין בשביל חוב שחייב לו אחד מן השותפין לבדו פינון שלא הלנה דבר זה לתוף השותפות כלל וכמבואר בטח"מ וש"ע סימן ע"ז ובגדון דין דתרונייהו מודים שלא לוו לצורך השותפות מהיכי תיתי שיתפס בעד חבירו ואדרבא הגה נ"ל שאפילו אם תפס זה בעד חבירו וזה הגיח לו לתופס שאין חבירו חייב לשלם לו אם לא הגה בידו משל שמעון פדין הפורע חובו של חבירו שלא מדעתו ואע"פ שהם שותפים זה עם זה בשאר דברים מ"מ פינון שבחוב זה אין אחראין וערבאין זה לזה הני פפורע חובו של חבירו שלא מדעתו וכן משמעות תשובת הרא"ש סוף כלל ה' סימן ט' שכתב וז"ל ראובן שאל משמעון מנה שאתה חייב לי בעל פה השיב שמעון פן הייתי חייב לך אבל אינרע שפרש נכנס לביתי למשפן בשביל מס הקהל ואני איני חייב לפרן' פי אני איני מפורעי המס והקהל חייב לפרוע לי כמה שמשפן אותי הפרש מביתי ואתה מפורש המס מן הקהל אני רוצה לגבות מנה שיש לי בידי משלך בשביל אלו בתשובה הדין עם שמעון פינון שהפרש משפן אותו בשביל הקהל פל אם הוא תופס מאחר יתפוס אותו בחובו פי אינו מחויב לגבות ע"פ פנקס מפל אחד ואחד פי שותפין בחובו הן ואחר אין זה לזה עכ"ל והוא תשוב' זו בטח"מ וש"ע סי' קכ"ח להלכה הרי דדוק' פשהו אחראין וערבאין זה לזה בעסק החוב שתפס מהני תפיסה אבל לא בעגין אחר וכדומה לזה מצאתי להדיא בתשובת דברי ריבות סי' רע"ו שכ' בפשיטות בגדון פזה שאין יכול למשפן מממון השותפו' בשביל אחד מהם רק החצי סף ששייך לאותו שותף שחייב לו ע"ש דבריו באריכות בדברים נכונים ונ"ל ול"ד למה שהתבאר בח"מ ס"ס ע"א דמוד' אחד שקבל פלהפרעון שנאמן דהתם קבל על הפרעון השותפת משא"כ שלא קבל החוב בעסק השותפת לתורת פרעון ועיין בתשובת הרשד"ם חלק ח"מ סי' קס"ז אף יש לזכות ללוי מצד אחר אם אין לו מעות מזומן לפרוע שיוכל להגבותו שטר זה וכמו שפסק בש"ע בסי' ק"א סעיף ה' דאם יש ללנה שטר חוב על אחרים יכול להגבותם לו וישומו כפי מה שהוא הלנה אם הוא אלם וכפי מה שהם נכסיו עדיות או זיבורית ואפי' יש לו שאר מטלטלין יכול להגבו' לו שטרות בשוניה וכה"ג מבואר בסי'

פ"ו סעיף ג' ע"ש בש"כ ס"ק ח' והיגונו שישישום אותו כפי שנונה וכן מסיק הש"כ בס' ק"א ס"ק ג' אף שדעתו להשיג על הרב ופסק שם דאם יש לו קרק' או מטלטלין אינו יכול להכרי' את המלנה שיקח שטרות בשומא ע"ש אכן באמת אין דבריו מוכרחי ונגד משמעות סתימת לשון הטור וגדולי המורים שהובא בתשובת הרשב"א ואין להוציא מיד מוחזק נגד פסק הש"ע והספמת גדולי אחרונים ועל השנית מדברי סופרים אשיב בקצרה דגרסינו בש"ס דב"ק פ' הגזל בתרא דף קי"ג ע"ב ואמר שמואל דינא דמלכותא דינא וכן הספמת כל הפוסקים ובפרטות לעגן מסים והא לה לשון מהרש"ל פ"י דב"ק סי' כ"א ונ"ל לעגן מסים ועולים דינא דמלכותא דינא בכל עגן וכ"כ מהרי"ח בשם ר"ת שכל המסים שגוב' המושלים פולם מקרי דינא דמלכותא עכ"ל ואל יאמר האומר דהא הרמב"ם פ"ה מה' גזילה דין י"ד פתב פללו של דבר כל דין שיקחוק אותו המלך לפל ולא יהיה לאדם אחד בפני עצמו אינו גזל וכל שיקח מאי זה שלא פדת הידועה לפל אלא חמס את זה הרי זה גזל עכ"ל והובא לשון זה בטח"מ סי' שס"ט ובש"ע שם סעיף ז' סעיף ח' וא"כ אף אנו נמי נימא להיפך כמו דאמרינו כל שיקח מאיש זה בלבד שלא פדת הרי זה גזל ה"ה אם מותר לאחד המס שלא פדת יהיה ג"כ בכלל גזל נתינתו פנטילתו אם תענין היטב תראה שכל זה אינו דהרי בלאו הכי דברי הרמב"ם לכאורה סתרי אהדדי דהא הרמב"ם גופיה כת' שם דין י"ג וכן המלך שפעס על א' מעבדיו ולקח שדהו או חצירו אינה גזל וכו' ואיך פתב דלקח מאיש א' בפני עצמו הרי זו גזל אלא צ"ל דהא דכתב הרמב"ם דאינו גזל היינו דוקא שפעס עליו ומסתמא אינו פועס עליו בחנם אלא שעשה איזה מרד א"כ זה הוא מדין מלכים לכל מי שמורד עליו לקנוס אותו וליטול את שלו וכן פתב הטור להדיא ס"ס שס"ט אחר דברי הרמב"ם סיים שפן חק המלך ל לקח ממון המורד עכ"ל ונראה שזה ג"כ פנונת הרמב"ם שסיים שזה דין המלכים פולם לקח כל ממון שמשיהם כשפועסין עליהם פנונתו ג"כ כדע' הטור וילמד סתימת הרמב"ם מן המפורש בטור וא"כ נימ' ג"כ להיפך דאם המלך אוהב לאחד ועושה עמו חסד לפטרו מן המס שהוא ג"כ דינא דמלכותא ודינו דין כי פודאי אי לאו דעביד לי' נייחא לא היה פטרו בגוונא דאמרינו לעגן הפעס וזה הוא ג"כ מדין מלכות והשתא אתי שפיר הא דפסק בש"ע סי' קס"ג סעיף ו' בהג"ה דיש רשו' להשר לפטור ליחיד מהמסים והוא שלו אם לא נעשה ע"פ בקשתו היכא שפבר נתפשו כמבואר שם וא"כ בנדון שלפנינו נראה פשוט דאין לפרנסי מנהיגי מדינה שום טענה ותביעה פלל אף שמצד החירות הראשונים שהיה לו על שלשים שנה יש לפקפק פיון שנעשה ע"פ בקשת הקצין הנ"ל וכמו שפסק שם בש"ע סי' קס"ג אכן פיון שכל בני המדינה נתרצו לזה ונתפשו עם הקצין ואין אחר הפשר פלום ואע"ג דקי"ל פשרה צריכם קנן מ"מ הא קי"ל דברי הקהל אין צריכין קנן פלל כמבואר בסמ"ע סי' כ"ב ס"ק י"ב ובש"ע ס"ס קס"ג וכן פסק בתשובת פרח מטה אהרן ח"א סי' קכ"ג אלא שמקשה שם דברי תשובת הרא"ש אהדדי ומסיק דהפל תלוי במנהג אי דברי קהל צריכין קנן או לא וכבר נתפשט המנהג במדינת אלו לפסוק ע"פ דברי רמ"א והסמ"ע דדברי קהל א"צ קנן ובר מן פל דין אף אי נימא שאין להקצין זכות מפח חירות הראשונים מ"מ אחרי שהפ"ו, אח"כ וניתרו זכותם מה שישיש להם בהקצין עבור מס להשררה והפרידו הקצין מלידתו מס עמהם ובטלו השותפת רק שימתן ביחידות להמלכות כפי רצונו הוי השותפין שחלקו מרצונם ואין לזה ע"ז פלום א"כ בזה

ונדאי דינא דמלכותא דינא פנין שע"י פן שפוטור לזה אינו מכביד על אחרים כלל לית מאן דחולק דדינא דין וזה דעת מהר"ם שפברדכי פ' הגוזל בתרא וכן משמע שם בתשובת פרח מטה אהרן ועיין בתשובת מהרשד"ם חלק א' סימן א' במעשה דרופא שפטרנו ממס יע"ש ובפרט שהקצין הנ"ל ויותר לפני משורת הדין נגד בני המדינה ובנדאי יפה עשה כי מס היינו צדקה וזה הטוב והישר לסלק מעליו תלוונות רבים אבל גם בני המדינה ראוי, שלא לדקדק פולי האי עם פני הארץ ועשירי עם שיש להם יד ושם אצל השורה ויכולין לעמוד בפרץ ע"צ הפשר ולא להרבות המחלוקת ח"ו ושלום על דיני ישראל פנ"ל הק' יעקב: שאלה קפב מה"ה המנפלא כהר"ר גרשון קאבלענץ יבאר לי אדמ"ו את המתני' דשלהי מסכת אבות אר"ח רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנגמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר שכתב הרמב"ם והב"ש הובא דבריהם במ"א על א"ח סי' צ"ו ס"ק ג' שיש לאמרה אחר הלימוד ולכך קבעו אחר פרקי אבות יע"ש בהרמב"ם סוף מסכת אבות משמע מזה שהיא משנ' מנספמת כמשנת איזה מקומן ובאמת מצאתי לזו סתירה בפ"ג דמסכתא נדרים דף כ"ב ע"ב א"ר אדא ב"ח אלמלא לא חטאו ישראל לא נותן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהוש' וכו' מאי טעמא פי ברוב חכמה רוב כעס וכו' וז"ל רש"י ולפי שבפעטו וחתאו נוסף להם רוב חכמה שאר ספרים להטריחן יותר עכ"ל והרא"ש פי' וז"ל שהיו מקבלין על הגיונם שכן כמו עתה בכל התורה שלומדין וכו' מפל זה נשמע דרובי תורתו כמו זר נחשבו ולעונם נותן להם ולא למען זכותינו ואף לפי הר"ן שם דלא הוצרכו לתוכחה וכו' יע"ש מ"מ אין שם משמעות זכות וגם לפי מה שפי' מהרש"א שם לא נייח' לי ואף לפי מה שפי' הרע"ב בסוף מכות דלא קאי שם על התורה רק על המצות ואם פן תמיהתי במקומה עומדת וצ"ע: תשובה אף שאין זו תמיהה אלימתא כי כה"ג מצינו כמה פעמים במדר' אגדה אגדות חלוקת זו מזו ואין כל חדש תחת השמש שמו' ת"ח מ"מ להוציא חלק אי אפשר ופערי תירווצים לא ננעלו ליישב הדבר בג' אופנים הפן האחד הנה נראה לומר בדרך הפשוט דנדאי ליכא מידי בנביאי דלא רמיזי באורייתא דהיינו פהא דאמרינן ר"ע הנה דורש פתרי אותיות תילי תילין של הלכות נמצא דהפל מרומז באורייתא והיו מבינים הדברים מפח הרמז ותגי אותיות ולא היו צריכין להטריח כ"כ בלימוד התורה ישמ' חכם ויוסיף לקח להבין דבר מתוך דבר ומועט מחזיק המרובה אף מפח החטא שנטמטמו ונתמעטו הלבבות וכדאמרינן אנו באצבעתה בקירא לסברא כדאיתא בעירובין דף צ"ג הוצרכו גם לשאר ספרי כתובים ונביאים וכן לשאר ספרי אחרונים שנתרבו זה אחר זה וזה גרם החטא משא"כ לכם של ראשונים שהיו פפתחו של אולם לא היו צריכים לכל זה שהיו מבינים הפל מתוך התורה עצמה שארופה מארץ מדה ורחבה מיני ים וזה יגדיל תורה ויאדיר הוא מלשון הוד והדר שהם הפתרי אותיות ובתורה שבכתב עצמו הריבוי הוא וזכות וכן איתא בילקוט פרש' שלח לה' דף רכ"ח ע"ג ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר נרע הקב"ה את התורה ואת המצות לישראל להנחילם חיי העולם הב' לא הניח דבר בעולם שלא נתן בהם מצות לישראל יצא לחרוש לא תחרוש וכו' ע"ש באריכות ובאופן שני י"ל דאלמלא לא חטאו ישראל לא היו צריכין רק לחמשה חומשי תורה גם ספר יהושע שהוא ערפה של ארץ ישראל כי עיקר שכן התורה הוא נתינת הארץ וכדכתוב ויתן להם נחל' גוים ועמל לאמים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו

ינצורו ולא היו מן הצורך לספרי כתובים ונביאים שהיו הן עיקר דברי תוכחה ומוסר כי טוב היו מרדה אחת שבלבותם אף מפת החטא אנו צריכין פדברי הנביאים וכתובים ללמוד מהם ובהם דברי תוכחה ומוסר וזה נ"ל פוננת ה"ר"ן דנדר"א בפירושו ותלתא בגודש נ"ל עיקר דהפל בחדא מחתא מחתינהו ואין פאן חילוף זכות ברוב כלל דנדאי התורה שבכתב עצמה רחבה מני ים נתנה לישראל לזכותם כדי שעל ידי עסק עול התורה יתפירו מחטאיהם וזה למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר לקה הרבה להם תורה ומצות פדאי' במדרש תנחומא הובא בילקוט תהילים סי' צ"ד א"ר הונא אין אדם בעולם בלא יסורין חושש בשינוי אינו יכול לישן בעיניו אינו יכול לישן יגע בתורה אינו יושן זה ער וזה ער הוי אשרי הגבר אשר תיסרנו ית ומתורתה תלמדנו שיסוריו הם בלימוד התורה עכ"ל וכשחטאו ישראל עוד יותר נתוסף עליהם עוד יותר עול התורה זה לעומת זה ע"ד אוסיף קמחא אוסיף מיא עד שהרבה עליהם עוד ספרי נביאים וכתובים עד שבכל יום נתברו הספרים עוד יותר עול התורה וזה יוסיף דעת יוסיף מכאוב כדי שע"י עול תורה להסיר מאתנו עול גלות ויקניים בנו ומלאה הארץ דעה ובזכות הק"ל יעקב נזפה להנה שולח לכם את אליהו המבשר כל זה נ"ל ליישב הסוגיות הקטן יעקב: בתמשה מקומת מצינו שם יעקוב מלא וי": ע"כ אמרתי להדפיס עוד ששה שאלות ותשובת שושאלתי תוף זמן הדפוס ואלי הן: קפג פשהיינו פה במושב ב"ד בא לפנינו אחד שאלה עצמו שהוא בעל פליטה שאין לו לצאת לשלם חובותיו ולכן באו בעלי חובותיו המוקדמין והמאחרין לב"ד לגבות פדיניהם והמוקדמין יש להם שט"ע ובשטרי עסקות פה נהגו לכתוב שבכל חדש יכול לישבע שלא היה ריווח בעסקא וכבר עבר וחלה זמן זמנים הרבה שלא נשבע וא"כ מחויב ליתן לו ריווח פפי הקצוב בשטר עסקא אם יש לו ג"כ דין קדימה כמו בגוף החוב: תשובה לכאורה נראה שהוא מוקדם על הריווח עסקא כמו על הקרן פמבואר הדין לפנינו בש"ע סי' ק"ד סעיף ט"ו שנים שהלוו לעפוי"ם זה אחר זה ואין בנכסיו כדי לזה וכדי לזה וכשפא ראובן המוקדם לגבות שטרו קרן ורבית טען שמעון רבית שעלה מזמן השטר לא תגבה עד שאגבה קרן חובי לפי שלא חל חובי הרבית מאותו זמן השטר אלא בכל יום הוא מתרבה אין בדברי שמעון פלוס עכ"ל והוא מתשובת הרשב"א שהובא בב"י שם ואין מקום לבעל דין לחלק דדוקא ברבית דעפוי"ם הכי דינא משא"כ בריבת דישאל זה איני דהמוצא הדין בתשובת הרשב"א שם שהובא בב"י הוא בז"ל שאלת שנים שהלוו לעפוי"ם זה אחר זה ואין בנכסיו כדי לשלם לזה וכדי לזה ובא ראובן המוקדם לגבות בשטרו קרן ורבית וטוען שמעון שהקרן לבד יגבה ולא הרבית שאין הרבית חל מזמן השטר רק בכל יום ויום מתרבה והוא יכול לפרוע בכל עת ולסלק שעבודו תשובה אין בדברי שמעון פלוס לפי שמזמן השטר חייב עצמו בכל הריב' שיעשו מעותיו ובהדיא שנינו גבי פוסק לזון את בת אשתו שניזונות מנכסיו משועבדים אע"פ שמוזנות דבר יום ביומו מתחייב בהם אלא שהשעבוד חל עליו משע' שקבל עליו המזונ' ומה שטען דאי בעי לאפרועיו לסלוקי מצי לסלוקי לא חל עליו השעבוד הוא ג"כ איכא למשמע מהאי דליתא פלל דהתם נמי מצי לסלק שיעבוד מזונות אי כתב לה פל זמן שאת עמי הרי אם גרש את אשתו נמחל אותו שיעבוד עכ"ל הב"י בשם הרשב"א הרי דנלמד הדין מדין ישראל ששעבוד ואין לחלק פלל גם לא נמצא אחד מן הראשונים או אחרונים בדבר וכן סתם בש"ע ואחרונים להלכה גם הש"כ בח"מ סי'

ע"ב ס"ק קס"ב הביא דברי הרשב"א אלו בלי חולק וכן הובא בדרישה ופרישה סימ' צ"ז גבי מזונות אשתו שלונותה ובכ"ג נשם בהגהותיו לב"י בלי חולק פלל איברא פד מעינין שפיר יראה דאין הנדון דומה לראיה פלל דנדאי אדם מחייב עצמו בשטר מהיום בשעבוד גמור על מפאן ולהבא לזון את פלוני וכה"ג וטורף אף ממשעבדי מהיום ויכול לשעבד עצמו לחייב את עצמו מה שאינו חייב פינון שזמן השטר הוא מהיום וטורף אף ממשעבדי משא"כ ברבית ישראל שאין יכול לשעבד את עצמו אם לא בצד ההיתר עסקא כתחז"ל ואם אינו מרויח פלוס ונשבע פפי התנאי אינו מחוי' ליתן לו פלוס א"כ אין השעבוד חל מזמן לעולם עדיין וזה הוא חילוק ברור ע"פ הדעות והסברא ומ"מ פדי שלא יהא דברי פפוטמי מילי בעלמא לחלק פן מסברא דנפשיה בלי ראיה נגד משמעות וסתימות לשון הרשב"א מצאתי ראיתי תשובת הרשב"א עצמו והיא בתשובה המיוחסת להרמב"ן ס"ס רכ"ג שכתב להדיא וז"ל ומפאן נסתפק לי זה כמה שנים רבית הפתוב בשטר אם לזכותו במכר או במתנה פלל לפי שהוא פמלנה ע"פ לפי שאינו בכח' מפני שלא נתחייב המלנה בשעת פתיבת השטר ודקדקתי מהא דפ' יש נוהלין עכ"ל והובא תשובה זו ג"כ בב"י סימן ס"ו מחידוש א' ואע"ג דעיקר הראיה שמביא פ' יש נוהלין דף קכ"ד ע"ב משמע דמיררו בהלונאת עפונ"ם ברבית יע"ש בפ"י הרשב"א מ"מ היינו דוקא בלא זקף הרבית בשטר מה שא"כ בזקף הריבת בשטר נדאי דה"ל דין קרן וגובה בו המוקדם כמו שפסק בסי' ק"ד בשם הרשב"א וכה"ג על פרחיך בלא"ה צריכן לחלק פן פדי שלא יסתרו דברי הרמב"ן אלו מ"ש רבינו ירוחם והרשב"א בתשוב' במכר לו שטרן של עפונ"ם ומחלו שצריך לשלם לו אף הריבת וכן פסק בש"ע סי' ס"ו סעיף ל"ב וכ"כ נשם הש"כ ס"ק ק"ז ומספיק לדברי תשובת הרמב"ן ע"ש ובתשובת מהר"מ מנין בכן פסקנו הלכה למעשה שאין לריוח עסקא שום דין קדימה דהוי רק פמלנה על פה לענין טרופה אף שאין יכול לומר פרעתי פינון שיש לו נאמנות בשטר גם פסקנו שמאותו יום והלאה שגילה את עצמו שאין לו אם אין פאן רמאות א"צ לשלם שום ריוח עסקא וכנ"ל הקטן יעקב.

קפד עוד בא לפנינו ראובן שלנה משמעון סף מה בתורת עסקא ע"צ ההיתר על שנה אחת ונעשה על זה שט"ע פמנהגם פה ונכתוב בשטר עסקא שאף אם פמשך יותר יהיה בכל אופנים ותנאים פמוזכר בשטר וכבר נהגו פה הב"ד לפסוק ע"פ הגדולים אשר בארץ המה שאם נמשך העסקא חדש אחד בשנה השנית שצריך לקיים אותה עד תשלום פל השנה פפי האופן ותנאי שהוזכר בשטר אף שראובן טוען שיוכל לחזור מעסקא אפילו תוך זמן פדאיתא בח"מ סימן קע"ו סעיף כ"ג וכן הוא ב"ד סימן קע"ז שהמקבל עסק מחבירו לזמן קצוב המקבל יכול לחזור בו פדין פועל: תשובה נ"ל פשוט דאין בטענת ראובן פלוס ואין יכול לחזור פלל דהא כתב השלטי גבורים פ' הגוזל בתרא דף מ"ז ע"א שהלונאות שעושין בזמן הזה בעלי חניות וקובעין זמן ביניהם ליתן להם ריוח עד זמן פלוני זה הוקבע נמי לטובת המלנה ומצי המלנה לעכב עליו מלקבלן דניכר לעינים הפסדו עכ"ל והובאו דברים אלו בסמ"ע סימן ע"ד ס"ק ז' לפסק הלכה גם הש"כ נשם והכ"ג בלי חילוק וכ"כ בג"ת סוף שער ל' וז"ל פל היכא דאיכא הנאה למלנה בקביעת זמן לא מצי לנה לכופו שיפסיד בקבלתו המעות קודם זמנו עכ"ל וא"כ ה"ה בזה ואם יאמר האומר מנ"ל לדחות דין זה דסימן קע"ו מפני זה הלא גם דין זה הוא מוסכם והוא

מתוספ' וְהָרָא"ש דפ' הַמְקַבֵּל כַּד מְעִיֵּנַת שְׁפִיר י"ל דְּאִין כְּאִן סְתִירָה כְּלָל דְּהֵתָם מְיִירוּ
בְּעִיסקָא גְמוּר שְׁמִשְׁוֹעָבֵד בְּעַל הַמְקַבֵּל הַעֲסֵק לְהַתְעַסֵּק עִם הַעֲסֵקָא וְלֹא לְמִשְׁתִּי בִּיה
שְׁכָרָא אָבֵל בְּשִׁטְר עֲסֵקָא שְׁנֵהֲגוּ פִּה שְׁנוֹתָן לֹו דְּבָר קְצוּב בְּלֹא חֲשׁוֹבוֹן כְּלָל רַק שְׁהַבְרִירָה
בְּיָדוֹ אִם יִרְצֶה לִישָׁבַע בְּכָל חֵדֶשׁ שְׁלֹא הִיָּה לֹו רִיוּוח א"כ אִין כְּאִן עֲבָדוֹת כְּלָל וּבְהִכִי
מְיִירוּ ג"כ בְּעַל שְׁלִטִי גְבוּרִים וְסִייעָתוֹ וּבַר מִן כָּל דִּין דְּהָא כְּתַב הַב"י בְּסִימָן ש"ל"ג בְּשֵׁם
הַרִיטְב"א בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ דְּהָא דְּאָמְרוּ פּוֹעֵל יָכוֹל לְחַזֹּר בּוֹ הִיָּינוּ בְּשׁוֹכֵר עֲצָמוֹ בְּאִמְרָה
אָבֵל כָּל שְׁנִשְׁתַּעְבַּד בְּקִנְיָן לְטַפּוּי מִקְלָתָא קִאֲתִי שְׁלֹא יוֹכֵל לְחַזֹּר בּוֹ עַכ"ל אַף שְׁרָאִיתִי
בְּשִׁפְתֵי כְהֵן סִימָן ש"ל"ג ס"ק י"ד שְׁהִשְׁיֵג עַל דִּין זֶה מֵאָה עוֹכְלָא בְּעוֹכְלָא וְכַת' וְנ"ל
וּלְפַע"ד נִרְאֶה שְׁשָׂאָר כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא חִילְקוּ בְּכָף לֹא ס"ל הִכִי וְכֵן נִלְע"ד עֵיקָר וְגַם
מִטְעָמָא דְּלִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְלֹא עֲבָדִים לְעֲבָדִים מִשְׁמַע דְּבְכָל עֲנָן יוֹכֵל לְחַזֹּר וְכֵן
מִשְׁמַע לְפַע"ד מ"מ"ש הָרָא"ש פ' הַזֵּהָב וְטוֹר וּר"י וְשָׂאָר פּוֹסְקִים גְּבִי מְשִׁיכַת כְּלִי הָאֲנָמְנוֹת
אֵע"פ דְּמַהֲנִי לְעֲנָן קַבְּלָן שְׁנִגְמַר קִנְיָן שְׁכִירוֹת בְּכָף מ"מ פּוֹעֵל יוֹכֵל לְחַזֹּר וְדוֹחֵק לְחַלֵּק
בֵּין מְשִׁיכָה לְקִנְיָן דְּכָל דְּנֹכְתָא כִּי הִדְדִי נִיגְהוּ וְגַם בְּהַגְהוֹת אֲשֶׁר"י מִמַּהֲרִי"ח פ' הָאֲנָמְנִים
מְדַמִּי לְהוּ לְהַדְדִי לְעֲנָן זֶה ע"ש וְהַבְּאֲתִיו לְעֵיל ס"ק ד' וְגַם נִרְאֶה דְּהַנִּי קִנְיָן דְּבָרִים כַּמ"ש
הַרְמַב"ם פ"ה מַהֲל' מְכִירָה וְסָמ"ג וְגַם הָרָא"ש דְּבִהַשְׁגוֹת שְׁם נִרְאֶה שְׁמוּדָה לֹו בְּזֶה וְדוֹקָא
בְּשׁוֹתְפִין פְּלִיג עֲלֵיהּ פ"ד מַה' שְׁוֹתְפִים לְעֲנָן הַרְיוּחַ שְׁהַרְוִיחוּ כְּבָר אוֹ מִשׁוּם כִּינּוּ
דְּמִשְׁתַּעְבַּדִי אֶהְדְּדִי לֹא שְׁיִיף לֹו מֵר עֲבָדִים וְעִינּוּ בַמַּהֲרִי"ק שְׁוֹרֶשׁ קפ"ב וְדוֹק וְאוּלִי
הַמְחַבֵּר חִזֹּר בּוֹ וּלְכָף לֹא חִילְקָא כְּאִן בְּש"ע בֵּין נִשְׁתַּעְבַּד בְּקִנְיָן אוֹ לֹא כֵן נִלְע"ד שׁוֹב
מְצָאִיתִי לְהַדְיָא כְּדָבְרִי בְּרִיב"ש רִישׁ סִי' תַע"ז וְנִתְמַתִּי שְׁמַחָה בְּלַבִּי ת"ל וְנ"ל שְׁאִין חִילּוֹק
הַתְחַלַּת הַמְלָאכָה הִיא הַקִּנְיָן אֲלֹא שְׁהַפּוֹעֵל יָכוֹל לְחַזֹּר בּוֹ לְעוֹלָם אֲפִילוֹ הַתְחִיל בְּמְלָאכָה
וְאֲפִילוֹ בְּקִנְיָן מִשׁוּם דְּכִתִּיב כִּי לִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עַכ"ל שׁוֹב מְצָאִיתִי בְּתַשׁוּבַת מַבִּי"ט
ח"א סִימָן קכ"ב שְׁפַתְב דְּאֵלוֹ רָאֶה הַרִיב"ש דְּבָרִי הַרִיטְב"א בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ אוּלִי לֹא הִיָּה
חוֹלֵק עֲלֵיהֶם וּלְפַע"ד עֵיקָר פְּהַרִיב"ש וְכַמ"ש עַכ"ל הַש"כ וְהַבְּאֲתִי ג"כ בְּקַצְרָה חֵלֵק
רֵאשׁוֹן בְּתַשׁוּבַתִּי סִימָן ו' אִיבְרָא כַּד מְעִיֵּנַת שְׁפִיר נ"ל עֵיקָר פְּהַרִיטְב"א וְרַבּוֹתֵינוּ וְאִין
דְּבָרִי הַש"כ מְוַכְרְחִים כְּלָל וְאֲשִׁיב עַל כָּל דְּבָרֵינוּ מ"ש שְׁשָׂאָר כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא חִילְקוּ
בְּכָף לֹא ס"ל הִכִי זֹו אִין רָאֶה כְּלָל דְּאֶדְרַבָּה מְדָלָא כְּתַבּוּ בְּפִי דְּאֲפִילוֹ בְּקִנְיָן יָכוֹל לְחַזֹּר
י"ל סְתָמָא כְּפִירוּשׁוֹ דְּאִין אַחַר קִנְיָן כְּלוּם כְּמוֹ דְּקו"ל בְּכָל מְקוּם גְּבִי קִנְיָן גַּם מ"ש מִטְעַם
דְּלִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים גַּם.

בְּזֶה כִּינּוּ דְּבִאָמַת אִינוּ עֲבָד מְמִשׁ וְכִתִּיב לֹא תַעֲבֹד עֲבֹדוֹת עֲבָד רַק כְּשִׁכִּיר וְכו' הַרִי
דְּשִׁכִּיר אִינוּ עֲבָד מְמִשׁ וְאֵלִים מְלִתָּא דְּקִנְיָן לֹה שְׁמִשְׁעֲבַד בְּכָף מִשְׁא"כ בְּלֹא קִנְיָן יָכוֹל
לְחַזֹּר כִּינּוּ דַעַכ"פ דּוֹמָה לְעֲבָדוֹת קִצָּת וּמ"ש דְּכֵן מִשְׁמַעוֹת הָרָא"ש וְסִייעָתוֹ לְעֲנָן מְשִׁיכַת
כְּלִי אוֹמְנַת וְכַה"ג גַּם זֶה אִין סְתִירָה כְּלָל דְּנִדְאִי כָּל הַקִּנְיָנִים שְׁבַעוֹלָם לֹא מַהֲנִי בְּזֶה דְּהַנִּי
קִנְיָן דְּבָרִים וְכַמ"ש הַש"ף אַף קִנְיָן כְּסָף וְשִׁטְר דְּמַהֲנִי לְקִנּוֹת בּוֹ עֲבָד עֲבָרִי כְּדִאִית' בַּפ"ק
דְּקִדּוּשִׁין וְגוֹפּוֹ קִנּוֹי בְּזֶה כְּדִאִמַר רַבָּא שְׁם דָּף י"ו ע"א דְּמַהֲנִי לְקִנּוֹת בּוֹ עֲבָד עֲבָרִי כְּדִאִית' בַּפ"ק
מַהֲרִי"ק סִימָן קפ"ב שְׁפַתְב וְנ"ל נִרְאֶה לְע"ד דִּי"ל דְּמַה שְׁמַצְרִיף הָרָא"ש דְּקִנְיָן בְּהַשְׁגָּתוֹ
עַל הַרְמַב"ם הִיָּינוּ כְּדִי שְׁלֹא יוֹכֵל הַשְׁוֹתְפִי לְחַזֹּר בּוֹ וְהִיָּינוּ דְּקִאֲמַר שְׁאֲדָם יָכוֹל לְהַקְנוֹת
עֲצָמוֹ בְּקִנְיָן כְּלוּמַר שְׁלֹא יוֹכֵל לְחַזֹּר בּוֹ שְׁהַרִי גּוֹפּוֹ קִנּוֹי כְּדִין הַעֲבָדִים כְּדִאִמַר רַבָּא פ"ק
דְּקִדּוּשִׁין וּפְרָק הַגּוֹזֵל עֲבָד עֲבָרִי גּוֹפּוֹ קִנּוֹי כו' עַכ"ל וְכַתַּב עוֹד שְׁם וְנ"ל הַרִי שְׁמַצְרִיף

קננו היינו בדין העבדים שאינם נקנין אלא בכסף או בשטר ע"כ הרי להדיא כמ"ש ויש לחלק בין קננו לקננו ולפ"ז גם דברי הריב"ש יש להשוות לדע' הריטב"א ורבותיו דדוקא בשאר כל הקניינים יכול לחזור לבד בקננו כסף ושטר דמהני לקנות גופו בעבד עברי וה"ה פאן ואם יאמר האומר דאדרבה מטינא דהא גם בקננו עבד עברי עצמו יכול לחזור שיהי יוצא בגרעון כסף אי משום הא לא תברא דהתם גזירת הפתוב הוא לצאת בכף ועי"ל כמ"ש לעיל דשאני התם דהוי עבדות ממש משא"כ בשכיר בעלמא אלימא מילתא דקננו ועי"ל והוא עיקר דנמפר לעבד עברי שאסור למפור את עצמו אם לא מתוך דוחק גדול פדכתיב וכי ימוך אחיה א"כ הוי כהתנה מתחלה שאם ימצא לו ממון שיכול לגאול את עצמו בגרעון כסף משא"כ בפועל ושכיר גם מתשובת מהר"א ששון סי' קי"ג פסק גם כן פדעת הריטב"א וכן נ"ל עיקר בפרטות ששטר עסקות פה הוזכר שגשבע ע"ז בפועל ממש דנדאי אין יכול לחזור ועיין בתשובתי חלק ראשון סי' ו' ובחלק זו סי' קנ"ב כנ"ל הקטן יעקב: קפה נשאלתי ממחונתי הרב המופלא מה"ר יששכר בער נר"ו אב"ד דמדינת וועשט הובין והגליל על אודת עגונה אחת וזאת תשובתי שו"ת בעסק עגונה קבלתי זה שבועת שמים שהן ארבע ומפני טרדות ומקרה הזמן לא השבתי עד עתה כי קיימא עלי ככסלא לעוגיא ועתה אשיב בקצרה ולא אאריך בדברים של מה בכך בפלפול תוך דברי אחרונים בחידוד שאינו קודם לליבון הלכתא רק מה שנודע לעיקרא דדינא על פי הספמת פוסקים ראשונים ואחרונים להלכה ומה שיש לי לחדש פי' ה' הטובה עלי שגוף הגדון כפי המאורע וזה יצא ראשונה מה שפלפל מכ"ת בדין סימני פליו וחישינו לשאלה כבר מלתי אמורה בשמי וזכרי בתשובת חינוך בית יהודא סימן קל"ב גם בתשובת שבות יעקב חלק ראשון סימן צ"ט ומשם אפס קציהו תראה אף לכאורה אין מן הצורך לכל זה בגדון שלפנינו לפי לשון העדות כמר אברהם בר צבי בזה הלשון (איה האב צו קבורה גיטאן דעם הרוג כמר פכ"פ מפפר פרעש וניילר דער נהרג איז גיווראן וכו' איה האב אים דער קענט בט"ע דאש ער איז פכ"ב דען זיין גוף וראשו עם פרצוף פנים איז אלש נאך גאנץ גיוועזן) דהוי שלם כל גופו ופרצוף פנים דהיינו הפדחת והלחיים והלסתות מחוטמא כלל כל גופו ופרצופו הנה שלם בלי חבלה או פציעה רק שאמר שהפל הנה שלם ושפכח זה אפילו כל ילדים קטנים היו יכולין להפיר ובכה"ג כתב בתשובת בן לב ח"ב סימן י"ב הובא בק"ע ס"ק סע"ף מ"ט וז"ל וקי"ל פהרא"ש שכתב דכל היכא דכל גופו שלם מעידין עליו אפילו אחר כמה ימים ונראה לענים שמפירין אדם מת בט"ע אחר כמה ימים ומכל שכן היכא שאנו מסופקים אם הוא תוך שלשה ימים או לאחר שלשה ימים עכ"ל וכ"כ הב"ש סימן י"ז ס"ק פ"ד וז"ל ואם פרצוף פנים שלם ולא נחבל יש להתיר ומצטרפין כה"ג דעת ר"ת בש"ש ספק אם הוא תוך שלשה ימים ואפשר אפילו המחמירין מודים בזה וכן כתב בתשובת מהרשד"ם סימן נ"ו יע"ש: ובר מן כל דין נראה לפי לשון השאלה שזה הפלוני הלך ביום ג' מפפר פרעש וניילר על איזה פפרים ובשבת קודש הסמוך מצאו שאינם נימולים הרוג רחוק שעה אחת מפפר פרעש וניילר שהיה דר בו ומדקאמר שמצאו בשבת רחוק שעה אחת משמע שלא מצאו במחבוא' ביער או בבור וכה"ג רק במקום מגולה וידוע בדרך מקום מעבר לרבים שמצאו ואלמלא למה לא מצאו הקודמין וכאן נמצא פאן הנה שנהרג סמוך לחשכה של פניסת שבת לכך לא מצאו יהודים פי אם אינם נימולים ביום השבת וזו

הוכחא גמורה שהוא תוף שלשה ימים להריגתו וכדומה לה מצינו בש"ס פ"ק השוכר את הפועל דף ע' א"ל איסור גיורא כי הוינא בארמיומן אמרינו יהודאי לא מנטרי שבתא וכו' יע"ש ואל תשיבנו מהא דאמרינו סתמא במתני' דסוף יבמות אין מעידן אלא עד שלשה ימים רבי יהודה אומר לא כל האד' ולא כל המקו' ולא כל השעות שוות ע"כ וכת' הרע"ב שם דאין הלכה כרבי יהודה בזה וא"כ אין לחלק כלל בין מצאו באיזה מקום שיהיה ומ"מ צריכין לינדע שהוא תוף ג' להריגתו אי משום הא לא תברא דהא דכתב הרע"ב אין הלכה כרבי יהודה אין זם דבר ברור אדברא מהרמב"ם בפ' המשנה מבואר דר' יהודה רק לפירוש דברי ת"ק אתי ולא לאפלוגי עלה וזה נראה דעת הרי"ף והרא"ש שכתבו דברי רבי יהודה בסתם ולא פסקי הלכה כמאן וכן נראה מוכח מסוגיא דש"ס והפוסקים גבי הא דטבע בדגלת דבמים מעידין עד חמשה ימים ובירושלמי מעשה באחד שנפל לירדן ועלה לאחר ק' ימים והפירו' שצדפתו צינה והשיאו את אשתו עכ"ל ואם אי דלית הלכתא כרבי יהודה אין מחלקין בין מקום צינה או מים אלא ודאי דזה אינו ותו אף אם נאמר דלית ה"ל כרבי יהודה ואין לחלק בין מקום למקום מכל מקום היינו דוקא בנדאי מצאו לאחר שלשה ימים שנהרג אבל בספק אי נהרג תוף שלשה או לא המקום ראי' והוכחה שנהרג מקרוב דאם לא פן למה לא מצאו מקודם ותו דאפשר דבנדון דידן שאמר העד דבר ברור בזה הלשון: (איטליכש קינד האט אים קענן דער קענין) זה עדיף מט"ע וסימן מובהק אפשר דכ"ע מודים דמעידין אפילו לאחר שלשה ימים פדעת ר"ת דדוקא אין מעידין קתני מה שאין פן דבר שאין צריף עדות כלל רק דווע ומפורסם לכל תו לא חיישינו שנשתנה מראיתו ובפרט בצירוף כל מלבושיו גם העד שני יוחנן בר ברוך נראה גם פן שאמר וכיוון עדותו כמו עד הראשון שהרי אמר שהפירו' בט"ע ומלבושיו פנ"ל הרי שאמר גם פן כמו אברהם רק שהבית דין העתיקו עדותו בקיצור וכתב פנ"ל וכל אלו הדברי' אפשר להתברר עוד אצל העדים אם ישנו פה אם כיוונו עדותן באיזה מקום מצאו ההרוג אם היה חבול בפניו או לא ואם לא היה אפשר להתברר עוד נ"ל פשוט מתוף לשון העדות כמה שאמר ובפרטות בצירוף הפרה דכל מלבושיו כמה שכתב שם בתשובתי חלק ראשון גם נאכד זכרו זה כמה שנים גם מה שסיים מכ"ת וכתב וז"ל ועוד אעיקרא דדינא פרכא דהתירו הגאונים הנזכרים מפח ס"ס ש ספק פלוגתא כבר מבואר בכל הפוסקים הראשונים ואחרונים דאין לסמוך על ס"ס בזה שהוא ספק פלוגתא רק גבי דרוסה דהתם יש בלאו הכי צדדים להתיר עכ"ל הנה מכ"ת נמשך בזה אחר דברי הש"ף בי"ד סימן ס"ו ס"ק יו"ד שכתב פן אכן המעיין בספרי מנחת יעקב בקונטרס הספיקות של מחודשים שלי שם מבואר שהש"ף שגג בדברי עצמו בזה ואדברא ספיקא דפלוגתא עדיף מספיקא דגוף המעשה והבאתי ראיות מדברי הש"כ עצמו ע"ש שהם דברים ברורים כלל הדברים מפח מ"ש היה נ"ל פשוט להתיר עגונה זאת אחר החקירה פנ"ל גם ולזה שנולד לה בזנות ואף די'ש מקום לבעל דין לחלוק ולומר דעד כאן לא הקילו אלא משום עגונה אבל לא להתיר הנולד שנולד לה בעודה בחזקת איסור גם זה אינו כיון דהעדו' נגבה קודם שזינתה והיה עדות מספיק להתיר' בעדות אלו איגלא מלתא למפרע שהיא בחזקת פנויה והנולד כשר כל זה היה נראה לכאורה אף זאת עומד עלי ככונתל הואיל והמעשה כבר נעשה זה שבע שנים והוגבה העדות בב"ד של הרב הפופלא מהר"ו אב"ד דק"ק האגני והמדינא והואיל שלא נדקדק

להוראה זו אולי יש לו פקפוק בעדות אלו מצורך לזה שיש לפקפק קצת לומר דזו לא דייקא כל כף שהרי זינתה על פן אמרתי להיות בשוב ואל תעשה עד שאראה כתב ממרא דהאי עובדא ואזי אשיב ידי שנית נ"ל הקטן יעקב: תשובה מהרב הנ"ל הגיעני מכתב הוד רום אדוני שי' עש"ק העבר יקר הוא מפנינים ואגיל אשמח בו בראותי שנתמלא משאלות לבבי אשר כל ימי הייתי מתאנה לשאוב מימי באר מים חיים ועתה הקרה ה' לפני ונהנתי מהם פנהנה מזיו השכינה ואחר שפבר יצא ההוראה ונשמע פתגם מאת רום הוד מעלתו כ"ת נכרשתא דדהבא מה יתן ומה יוסיף קוצר רוח פמוני אף אמרתי להשתשע בדבריו הנעימים והתריפים ואחר אחרון אני בא במה שהשיג על בעל הש"כ בספרו הנחמד בקונטרס הספיקות הנה דבריו דברים של טעם הם וכל מי שיש לו מוח בקדקוד יבין וישפיל שפדבריו פן הוא דאל"כ תקשי למה לא התיר המרדכי למפור לעכ"ם עוף הנשחט מעט ויצא הדם מטעם ס"ס שפא לא ימפור לישראל ואת"ל ימפור לישראל שפא לא חתף כלל בנושט מזו ס"ס בלא פלוגתא וכן הקשה הוד רום מעלתו מסי' פ"ד וכן הש"ף עצמו מרגיש בזה אלא ודאי הטעם הוא דאין עושין ס"ס בדינים א"כ אין מקום לקושית הש"כ בסימן ס"ז דס"ס דפלוגתא ודאי דעדיף וא"כ יש להתיר עגונה כזו מ"מ נ"ל ע"ד להמליץ בעד הש"כ שלא יאמרו אישתבש פהנא ומדניל ידו משתלם די"ל דקושית הש"כ במקומה עומדת דס"ס דפלוגתא לא הוי ספיקא אלא דוקא בדרוסה שיש בלא"ה צדדים להתיר וסומך על ס"ס נ"ז ומבואר שם היטב דאין ראיות הת"ה מוכרחת דאפשר לומר דס"ל להש"כ דהא"ז ס"ל דהלכה פשוטא אלא דמחמירינן פמר עוקבא וא"כ יש לפרש דברי הש"כ דקושיתו על ת"ה מנ"ל לומר כלל ס"ס דפלוגתא רק התם דהתיר הא"ז לפי דהלכה פשוטא לכך התיר החזיטים אבל בעלמא היכ' דלא אתמר הלכתא לא חשיב ס"ס ועדיין צריכין אנו לטעם שפכת מר דאין עושין ס"ס בדינים לכתחלה דאל"כ קשה למה לא אסר המרדכי למפור לעכ"ם עוף ששחט ויצא דם וזה מבואר בסימן נ"ז ובסימן כ"ג בש"כ עצמו שהעתיק דברי ת"ה פהנוייתו אלא דאיהו דחיק ומזקי אנפשיה ולדינא דברי מר עיקר דלא כהש"כ דספק דפלוגתא עדיף מספק דגוף המעשה וגדולה מזו כתב הבית שמואל בא"ה סימן כ"ב ס"ק י"ג וז"ל שם מיהו לדעת התוספ' בכתוב' דף ט' מוציאן ממון דהוי ס"ס וכו' הרי מבואר דאפילו להוציא ממון הוי ס"ס דפלוגתא חשיב מכ"ש לענין איסור כדמוכח בסוגיא דמוכת עץ דעדיף וא"כ יש לסמוך בעגונה זאת להקל מפח ס"ס דפלוגתא כמבואר בתשובת מהר"ש בא"ה סימן ל"ה ובתשובת מהר"ם בנבנשתי סימן פ"ו אברא מה שהעלה הוד רום מעלתו בשכלו הגדול והצח להתיר עגונה זו מטעם דנדאי מצאו ההרוג תוף ג' ימים להריגתו דאל"כ למה לא מצאו אותו מקודם אין זה ברור כל כף דבאותו פעם הנה המדינה משונבשת בגייסות ולא שכיחי עופרין ושבין גם מה שנסתפק מר שזו איבדה קצת חזקתה לפי שזינתה ולא דייקא עכ"ל ולכאורה סברא אלימתא היא אבל כד מעיינן שפיר הא לא מלתא היא דהא זה הטעם של דייקא ומנסבא לא נאמר ריש פ' האשה רבה רק בעד אחד שמעיד שמת בעלה אבל בשנים מעידין פשיטא ופשיטא דא"צ כלל להאי טעמא ובר מן כל דין ע"כ צריכין אנו לחלק בין זינתה לנשואין דמ"מ לענין נשואין דייקא משום חומרא שהחמירו עלה בסופו כפרש"י ר"פ האשה רבה ויעניין בתשובת מהרי"ק שורש ל"א ותדע שצריכין אנו לחלק בין נשואין לזנות דאלת"ה תקשי על הא דקמבעי

בש"ס פָּרַק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם עַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה מֵהָאִי טַעְמָא דְעַד אֶחָד מִשׁוּם מִקְלָתָא דְעֵבִידָא לְגִלוּיָי לָא מְשַׁקְרָא ה"נ לָא מְשַׁקְרָא אוּ דְלָמָא טַעְמָא דְעַד אֶחָד מִשׁוּם דְדִיִּיקָא וְזוּ זִימְנָא דְסִינְיָא לִיָּה לָא דִיִּיקָא וְאִם אִי דִיִּישׁ לְחֻלְק פְּדֻבְרִי מִר בְּזִינְתָּה עֲדִיפָא מִינָה ה"ל לְש"ס לְמַבְעֵי בְּזִינְתָּה אִי נְאָמֵן עַד א' מִשׁוּם מִקְלָתָא דְעֵבִידָא לְגִלוּיָי אוּ מִשׁוּם דְדִיִּיקָא וְהָא לָא דִיִּיקָא אֱלָא וְדָאִי דָאִי בְּזִינְתָּה אֲמַרִינֵן דְדִיִּיקָא וּמְנַסְבָּא וְזֵה בְּרוּר וְנִפְלְאֵתִי פְּלָאִים מְדוּעַ נְסוּג אַחֲוֹר רוּם הוּד מְעַלְתוּ לְהִתִּיר עֲגוּנָה זֹאת פְּאָשֶׁר פְּתַח בְּטֶהֱר' תַּחֲלָה בְּסַפְרוּ הַגְּדוּל שְׁבוּת יַעֲקֹב וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּזֵה גַם הִרְבֵּה טַעְמִים בְּרוּרִים שְׁפִירָר וְלִיבֵן בְּשִׁכְלוּ בְּנִדוּן שְׁלִפְנֵינוּ וְרָאִיו' בְּרוּרוֹת וּכְדָאִי הֵמָּה לְהִסִּיר הָאִשָּׁה הַזֹּאת מִכְּבָלֵי הָעֵיגוּן וְהֵנִיחַ הַדְּבָר שְׁקוּל ע"כ בְּאֵתִי בְּתַפְלָה קֶצֶרָה לְפִתְחוֹת לִי שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה וְשְׁלִימָה פֶּחַ דְּהִתִּירָא וְאֲזַפְּהָ לְלַמּוּד מִפִּי פְתָבִיו וְאֵל יִהְיֶה לוֹ לְטוֹרַח לְהִרְאֹת לִי פְנֵיו הַמְּאִירוֹת וְאֲצֵא וְאֲשַׁמְחִנוּהָ אִפְסִים אֲרֻצָּה כ"ד מְחֻתָּנוּ הַמְּתַאֲבֵק בְּעַפְר רְגֵלוֹ רְגֵלִים לְתוֹרָה הַק' יִשְׁשַׁכֵּר בְּעָר וְנוֹיָר מִפְּרָאג חוֹנָה פֶּה וּוְעִשְׂט הוּבֵן וְהַמְּדִינָה.

תְּשׁוּבָה לְהִרְבֵּה הַנֶּ"ל הֵנָּה כְּתוּבוֹ שׁוּב וְשִׁנִּית קְבֻלָּתִי וְע"ד מֵה שְׁמַדְחִיק מַכ"ת לְתַרְיָ וְלִיִּישׁב דְּבָרֵי הַש"כ קֶצֶתוֹ בְּסִימָן נ"ז וּס"ו ע"ז א"צ פְּלִפּוּל כָּלֵל דְּהָא לְשׁוֹן הַש"כ שְׁכָתֵב כִּי לָא דְמִי סְפִיקָא דְפְּלֻגְתָּא לְסִפִּיקָא דְגוּף הַמְּעֻשָּׂה הוּא מְוַשְׁאֵל מִדְּבָרֵי ת"ה וְאִיָּה יַחֲלוּק עֲלִיו וְדְבָרֵי הַש"כ עֲצָמוֹ אֵינָם מְבֻנְאָרִים כִּי וּבְשֻׁעָה שְׁכָתֵבְתִּי זֹאת הַצְּעָתִי הַדָּב' לְפָנֵי כְּמָה גְדוּלִים וּבְכַפְרָתוֹת מ"ו הַמְּנֻפְלָא מֵהוֹר"ר הַלְמָן זצ"ל וְהַסְכִּימוּ לְדְבָרֵי לְאִמֵּר שְׁתַּקְפָּה עֲלִיו מִשְׁנֵתוֹ וְשַׁגַּג בְּדְבָרֵי עֲצָמוֹ וְאֵין לְהִשִּׁי עַל גְּדוּלֵי אַחֲרוּנֵים כְּמוֹתוֹ אִם לָא שְׁהַדְּבָר בְּרוּר בְּלִי פְּקֻפּוּק כָּלֵל וְע"ד מֵה שְׁכָתֵב שְׁבָאוֹתוֹ הַפְּעַם הָיוּ הַדְּרָכִים מְשׁוּבָשׁוֹת בְּגִיּוּסוֹת וְלָא שְׁכִיחֵי עוֹבְרִים וְשָׁבִים חֲקֻרָתִי עַל הַדְּבָר וְנִאָמַר לִי אִיָּה שְׁהָיוּ מְשׁוּבָשׁוֹת בְּגִיּוּסוֹת מ"מ לָא פְּסָקוֹ עוֹבֵר וְשָׁב ע"י מֵה שְׁקוּרִין (בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵז פְּסִין) וּכְיוּצָא בּוֹ וּבְכַרְט שְׁהוּא סְמוּדָּה שְׁעָה אַחַת מְכַפֵּר פְּרַעֲשׁוּוֹיִילֵר שְׁשָׁם מְצוּיִן עוֹבְרֵי וְשָׁבִים מ"מ מַכ"ת שְׁהוּא קְרוּב אֵל הַחֲלָל וְהַגְּלִיל עֲלִיו לְחֻקְוֹר הַדָּב' יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְע"ד מֵה שְׁכָתֵבְתִּי בְּתְּשׁוּבָתִי רֵאשׁוּנָה לְפִקְפֵק בְּעֵנֵן דִּיִּיקָא וּמְנַסְבָּא פִּינֵן שְׁזִינְתָּה וְכָתֵב מַכ"ת דְּדוּקָא בְּעַד א' נִאָמַר כֵּן בְּגִמְרָא מִשָּׂא"כ בְּשִׁנֵּי עֲדִי יָפָה דְבָר הֵינֵנוּ בְּעֵדוֹת בְּרוּר בְּלִי פְּקֻפּוּק כָּלֵל אֲבָל הֵיכָא דִיִּישׁ לְפִקְפֵ' בְּהִתְרָ' וְצָרִיכִין אֲנֵנוּ לְהַקְל מִטַּע' בְּעֵגוּנָ' הַקִּילוּ מִשׁו' דְדִיִּיקֵי אֲבָל הֵיכָ' דְלָא שְׁיָיָה טַע' זֵה אֵין לְהַקְל כָּלֵל וְזֵה פְּשׁוּט בְּש"ס וְכָל הַפּוֹסְקֵי מ"ש מַכ"ת לְחַל' בֵּין זְנוּת לְנִישְׁאִין אִם' שִׁישׁ מְקו' לְחֻלְק לְכֵן דְקֻדְקֻתִי בְּתְּשׁוּבָתִי הִרְאִישׁוֹן 'וְזוֹ אֵיתֵר' קֶצֶת חֻזְקָתִי וְלָא הַחֲלָטֵתִי הַדְּבָר מ"מ חֻזִּינֵן דְלָא חִשָּׂה לְחוּמְרָא שְׁנֻאָסְרָה לְבַעֲלָה וְלְבוּעֵל וְעַל הַנֶּלֶד שְׁהוּא מְמַזֵּר וְלְמִיחַשׁ מִיָּהוּ בַעֲי' וּמ"ש מַכ"ת רֵאִי לְדְבָרֵיו מְתְּשׁוּבַת מֵהִרִי"ק שְׁנֻרֵשׁ ל"א לָא רֵאִיתִי שָׁם שְׁהַזְפִּיר כָּלֵל דְבָר זוֹ רַק בְּסוּף שְׁנֻרֵשׁ שָׁם מְבֻנְאָר כַּמ"ש לְעֵיל דָּאִין לְהַקְל כָּלֵל בְּעֵגוּנָה אַא"כ מְטַעַם מִתּוּדָּה חוֹמֵר שְׁהַחֲמַרְתָּ דִיִּיקָא וּמְנַסְבָּא יַע"ש וּמ"ש עוֹד מַכ"ת וְתַדַּע שְׁצָרִיכִין לְחֻלְק בֵּין זְנוּת לְנִישְׁאִין וְכו' הֵנָּה מִתְּחִלָּה אֲנִי תְּמַה לְמָה מְקַשָּׁה קוֹנְשִׁיתוֹ מִפ' הָאִשׁ' שְׁלוֹם כֵּן ה"ל לְהוֹכִיחַ מְקוּדָם מִפ' הָאִשָּׁה רַבָּה דָּף צ"ג פ"ב עַד אֶחָד בִּיבְמָה מֵהוּ טַעְמָא דְעַד א' מִשׁוּם מִקְלָתָא דְעֵבִידָא לְגִלוּיָי לָא מְשַׁקְרָא וְה"נ לָא מְשַׁקְרָא אוּ דְלָמָא טַעְמָא דְעַד א' וְכו' וְלָא קְמַבְעֵי' כֵּן בְּזִנּוֹת כְּפִי מֵה שְׁכָתֵב מַכ"ת אֲבָל בְּאַמַּת מַעֲיָקְרָא לִק"מ בְּשׁוּם מְקוּם וּבְנֻדָּאֵי נְתַעֲלַם מְמַנּוּ מֵה שְׁכָתֵבוּ הַתּוֹסְפּו' שָׁם ד"ה ע"א בִּיבְמָה דְנֻדָּאֵי צָרִיכִין לְטַעַם דְדִיִּיקָא וּמְנַסְבָּא אֲדָּה דְקַמְבְּעֵי' אִם הוּא עֵיקַר טַעַם יַע"ש וְא"כ בְּזִנּוֹת י"ל פִּינֵן דְחֻזִּינָא דְלָא דִיִּיקָא כָּלֵל לָא

קמבעני דפשיט ליה דאינו נאמן וא"כ אי משום הא לא אריא להתי עגונה זאת וכיון שפקרוב הגיע לידי פתב מהרב המןפלא מהר"ו אב"ד דק"ק האגני שהעדות הם עדות ברורה רק שמחמת טרדותינו באותו שעה לא נזדקק לשאלה זו והואיל שפאבד זכרו זה הרבה שנים ויש פאן פמה צדדי היתר כמ"ש בכתב הראשון בכן נ"ל להתיר עגונה זאת ובתה ובתנאי פפול שיקקור מכ"ת ויברר אצל העדים כמ"ש בתשובתי הראשונה שיקקור אם פינונו שניהם עדותן ובאיזה מקום מצאוההרוג במקום מגולה שיש שם עובר ושב ואם הנה באותו פעם שכיח עוברים ושבאים ואם הנה שלם בפניו החוטם ולחניים ופדחת בלי חבלה כלל ואם לא הנה אפשר להתברר עוד שנשפח הדבר אצלם זה זמן רב או שמתו אפשר לסמוך על לשון העדות כמ"ש שם לאפוקי אם יאמרו להיפה ח"ו עדיין צ"ע ובכל זאת אין אנכי דלא דורא לבד עד שייספים עוד א' מן המפורסמי בהוראה פנ"ל הק' יעקב: שאלה קפו בחור אחד שאמר שקידש את בת פלוני בפני שני עדים כשרים והביא עד אחד שאומר שבפניו ובפני פלוני קידש הבחור את בת פלוני בקידושין גמורין והעד שני נסע לדרך ואינו פאן והבתולה מכחישו שלא קיבלה קדושין מה דינו של הבתולה הלזו אי צריכא גט או לא: תשובה השאלה זו פבר דברו בו הראשונים ואחרונים פמבואר בא"ה סי' מ"ב ורבו המקילין בדבר זה דדוקא בעד א' ושניהם מודים אז יש מחמירין ופוסקים בדברי האומר בש"ס דקדושין דחוששין לקידושין משא"כ פשהיא מכחישו פי עד אח' בהכחשה לאו כלום הוא אף דרש"י פי' שם עד אחד בהכחשה היינו שנכחש מפי עד א' מ"מ הוא לאו דוקא פדמוכח שם בסוגיא דקדושין כל שאינו מודה לדברי העד ומכחישו אין דבר שבפירוה פחות משנים וכן האריה בזה הש"כ ב"ד סימ' קכ"ז ריש ס"ק י"ג אכן הרשב"א מחמיר בזה שאמר שקידש בפני ובפני פלוני ואותו פלוני אינו פאן להצריכה גט פי אולי יבא אותו פלוני ויהנה בניה ממזרים אף שראיתי בתשוב' מבי"ט סי' פ"ו פ"ז וסי' ק"ל דמיקל בזה ובתשובת מהרי"ט ח"א סי' ט"ו מרחיק דעת המחמיר מפח סוגיא דקדושין דמותיב בגמרא אמ"ד מקדש בעד א' ומאי קושיא אפי' אי מייירי בעד א' י"ל דמייירי שהעד אמ' שעד אחר הנה עמו לכך חוששין לדבריו להצריכ' גט משא"כ בשאר עד א' אין חוששין אלא נדאי דאין חלוק עכ"ל ואף שכתב שם בתשובה דלאב"י דס"ל הטעם דעד א' אין חוששין לקידושין משו' דהוי מעות מתנה פיון שקידש בפני עד אחד משא"כ פשאומר העד שקידש עוד בפני האחד יש לחשוש לקידושין מ"מ פיון דלרבא הטעם משום דאין דבר שבפירוה פחות משנים א"כ בכל ענין אין עד אחד נאמן וכיון דקי"ל הלכתא פרבא לגבי אב"י נראה דאין פאן חשש קידושין כלל אכן אחר העיון בפסוגיא זו ראיתי שאין פאן אפי' קצת ראיה דהרי בלא"ה צריכין להבין לפי מה דקי"ל המקדש לפני פסולי עדות דרבנן צריכין גט וכן לפני ספק פסולין א"כ אמאי לא מוקי הש"ס הכי ובנודאי על המקושן שלא ידע לתרץ אינו קושיא כלל רק על המת' קשה אמאי לא מוקי בהני גונוי ובאמת לא קשה מידי אע"ג דכל כה"ג חוששין לקידושין אפי' אם היא מכחישתו מ"מ אם יש עד המכחיש גם עד זה והיא ג"כ מכחישתו בזה אפי' לפני פסולי עדות וכן בעד אחד שאמר שעוד אחד הנה עמו לכ"ע אין חוששין פיון שיש הכחשה נגדו או בפסולי עדות נגד פסולי עדות או בעד אחד נגד עד אחד ואפשר דלזה פנונת רש"י שפי' שם עד אחד בהכחשה שאח' מכחישו היינו לומר דמש"ה אפי' שאומר העד שעוד אחד הנה עמו ג"כ אינו נאמן ולפ"ז אין אנו צריכין לדחו' ולשבש

הספרים בגירסות שונות בפרש"י עיין בתשוב' מהר"ם פדווא סי' ל"ב ובש"כ סי' קכ"ז
ס"ק י"ג וכל זה נ"ל ברור פלל יוציא דיש לחוש לדעת הרשב"א דחושש בכה"ג שיעד
שני אינו לפנינו כל שלא מת חיישינו להצריה גט פי אולי יבא העד וכ"פ בתשובת
מהר"ח סי' ט"ו וכן מסיק בבית שמואל סי' מ"ב ס"ק ז' וכן נ"ל עיקר הקטן יעקב:
שאלה קפז מנער אחד שדמעתו על לחיו בהיותו בדרך עם עוד נער והתחיל לריב זה עם
זה ושלף הנער ספינו ובקש להמית את השני וקם הוא והרגו ועכשיו בא לקבל עליו
תשובה או נימא דהבא להרגה השפם להרגו: תשובה הנה בזמנים הללו אין בינדנו
להתעסק בדינים אלו שהוא דיני נפשות ממש מ"מ לא אמנע מלקוות דעת תורה מה
שנלע"ד דרף משא ומתן ולא לדינא הא דבא להרגו השפם להרגו עיקר דהא מלתא מהא
דאי' בסנהדרין פ' בן סורר ומורה דף ע"ב ע"א הבא במחמתרת מ"ט חזקה אין אדם מעמיד
עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אזלינא קאי לאפאי ולא שביק לי ואי קאי לאפאי
קטיילנא ליה והתור' אמרה אם בא להרגה השפם להרגו ע"כ וכ"פ הרמב"ם פ"ט מהלכות
גניב' הבא במחמתרת בין ביום בין בלילה אין לו דמים אלא אם הרגו בעל הבית או שאר
בני אדם פטורין ורשות יש לפל להרגו בין בחול בין בשבת בכל מיתה שיכול להמיתו
שנאמר אין לו דמים ומפני מה התירה התורה דמו של גנבא אע"פ שבא על עסקי ממון
לפי שחזקתו שאם עמד בעל הבית לפניו ומנעו יתרגנו ונמצא זה הנכנס לבית חבירו
יתרגנו ונמצ' זה פרוץ אחר חבירו להרגו לפיכך יתרג בין שהיה קטן או גדול בין זכר
בין נקיבה עכ"ל הרי דאין חילוק אם אפשר להצילו באחד מאיבריו או לא והטע' דאד'
בהול על נפשו ומותר להשפם להרגו וכן נרא' להדיא מפרש"י בחומש גבי ויירא וניצור
שפא יתרוג הוא את אחרים ובפ' הרא"ם שם צ"ל דיעקב ודאי לא היה ירא שפא יתרוג
את עשו דקי"ל דהבא להרגה השפם להרגו אלא שיעקב היה מתירא שפא יתרוג הוא
את אנשים של עשו שהם לא באו להתרוג את יעקב אלא אנשיו של יעקב וכל אדם ניתן
להצילו בנפשו מ"מ אם יכול להציל בא' מאיבריו והרגו נהרג עליו ויעקב היה ירא אולי
יתרוג אותם בכלבול המלחמה אע"פ שהיה יכול להצילם באח' מאיבריהם עכ"ל הרי
להדיא מבוא' מדבריו דהנדרף עצמו מותר להמית הרוזף אפי' ביכול להצילו באחד
מאיבריו וגדולה מזו פתב הלבוש אורה שם דאפילו אם בא הרוזף להתרוג אשתו ובניו
ג"כ ניתן להצילו בנפשו וא"צ להצילו בא' מאיבריו אף על זה השיג בעל צידה לדרך
אבל הנדרף עצמו נראה שמספם לדעת הרא"ם ולכאורה דברי טעם הם ומה"ט לא
מחלק הש"ס והפוסקים גבי מחמתרת בין אם יכול להציל בא' מאיבריו או לא בכל ענין
הבא להרגה השפם להרגו וכן משמע בש"ס דברכות דף נ"ח ע"א ובפרש"י שם אכן
דבר זה עומד עלי ככותל דהרי להדיא אי' בש"ס דסנהדרין ס"פ נגמר הדין דף מ"ט ע"א
אתי' ליואב דייגה א"ל מ"ט קטיילתי' לאבנר א"ל גואל הדם דעשאל הוי א"ל עשאל רוזף
הוא היה יכול לו להצילו באחד מאיבריו הרי דאפי' רוזף יש להציל הנדרף עצמו בא'
מאיבריו וליפא לשנויי דדין מלכים שאני וכמ"ש הרמב"ם בה"ל מלכים כה"ג לחלק
בכמה דינים דהא שם בגמרא קאמר דיואב דנו לאבנר בדין סנהדרין א"ל מ"ט קטלת'
לעשאל עשאל רוזף הוא היה יכול לו להצילו באחד מאיבריו הרי שדנו דין סנהדרין
אפ"ה אם אפשר להצילו בא' מאיבריו צריף להצילו וכן פירש"י בפ' בן סורר ומורה דף
ע"ד ע"א להדיא וז"ל בד"ה ויכול הנדרף או הרוואה להציל בא' מאיבריו ולא הציל אלא

בנפשו נהרג עליו הרי מבואר בפרש"י עצמו דשנה נרדף עצמו להרואה בענין זה דלא כפירש"י בתקומש לפי הרא"ם ובאמ"ם בספ' פנסת הגדולה בחידושישיו לפ' וישלח הרגיש על הרא"ם בזה מסוף פ' נגמר הדין ומדחיק שם בכמה דרכים ליישב וכל זה אינו לפירש"י עצמו אהדדי וכמ"ש וזה נעלם מבעל פנסת הגדולה גם סוגיא דמתרת משמע לכאורה פדברי הרא"ם וצ"ע אכן אחר העיון נ"ל דלק"מ דנדאי יכול להציל באח' מאיבריו אפי' בנרדף עצמו אמרו כפירש"י שם דף ע"ד ומ"מ גבי מתרת לא מחלק הש"ס והפוסקים בין יכול להציל באחד מאיבריו או לא כמ"ש הרמב"ם פ"ט פיון שעשה מעשה שפא במתרת הרי מוחזק לרוצח ממש מש"ה אין צורך להצילו בא' מאיבריו משא"כ בשאר רודף עביד אינש דגזים ולא עביד ואולי ג"כ לא היה פנונתו רק על א' מאיבריו משא"כ בא' במתרת הוא מוחזק לרוצח וא"כ בזה מןש"ב ג"כ דעת הרא"ם לפירש"י דעשו שהיה מועד לרציחות פדכתיב והוא ענף מרציחות אין להצילו בא' מאיבריו וא"כ לק"מ ולפ"ז בנדון שלפנינו פיון שאפשר היה להצילו בא' מאיבריו וצריך לקבל עליו תשובה וכ"ש בנדון שלפנינו שפא הדבר ע"י גרם קטטה ומריבה ויש בוטה פמדקר הסרב אולי הוא היה הגרם וכבר מצינו גדולה מזו דאפי' בשלח שליח ונאנס בדבר חייב המשלחו לעשות תשובה כמ"ש בתשובת מהרי"ו סי' קכ"ה ומביא מהא דאמרו חז"ל בידוד עליה נהרג וכו' ואחריו נמשכו גדולי אחרונים אף שבתשובת צ"צ סי' ו' השיג עליו פיון שפא בשכרו שאני מ"מ מסיק דיש לקבל עליו תשובה קצתו וכ"ש בנדון שלפנינו שראוי לקבל עליו תשובה נכונה לפי ראות עיני ב"ד והמורה פי בדם שופכו אולי יכפר לו הדם נ"ל הקטן יעקב: שאלה קפח בר"ח פסליו שמת א' ונגמר קבורתו אחר חצות בשעה ד' אי האבלים מחוייבים להתפלל מוסף קוד' מנחה או אח"כ או לא יתפללו כלל המוסף פי עבר זמנה בטל קרבנו תשובה אף דלכאורה נראה שיתפלל מוסף פיון שזמנה כל היום פדאי' ריש פרק תפלת השחר של מוספין כל היום ר' יהודה אומר עד שבע שעות וקאמר בש"ס אר"י ונקרא פושע וקאמר שם היה לפניו שתי תפלות הלכה מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוסף ע"כ וכן מבואר בא"ח סימן רפ"ו דאם הגיע כבר זמן מנחה קטנה יתפלל מנחה תחלה ואח"כ של מוספין א"כ היה נראה פשוט שכן הדין לענין אבלים שאם הגיע כבר זמן מנחה קטנה יתפלל תחלה מנחה ואח"כ של מוספין אכן אחר העיון נראה דכל זה אינו דאע"ג דאם נאנס ע"י סיבה שלא התפלל של מוספין עד שפבר הגיע זמן מנחה קטנה מתפלל מוסף אחר מנחה מ"מ באונן דקי"ל דפטור מתפלה ול"ד לשאר אונסים כמ"ש הט"ז בי"ד סי' שמ"א א"כ תו אין לחייבו פיון שעיק' זמן מוסף עד סוף שבעה שעות ואסור לכתחלה לאתרו ומקרי פושע וכיון שבשעת עיקר חובתה הוא פטור תו אין לחייבו וכה"ג מצינו פ"ג דחלה משנ' ג' וד' גבי הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה אח"כ פדאתה פטורה פיון שבשעת חובתה היתה פטור' וכן פיוצא בו יע"ש וכהי קי"ל פמבואר ברמב"ם וטי"ד הל' חלה הרי אף דנמשך עוד החיוב להפרשתה אפ"ה מחייבין פיון שבשעת עיקר חובתה היא פטורה ה"ה פאן: והואיל דאיירי בהא מילת' לענין חלה אמרתי לכתוב ג"כ מה שנשאילתי מפ"ו הקצין האלוף כהר"ר עקיבא שבק"ק ווירמייש"א נהגו מעולם ושנים קדמניות שאופה מביא שאור שלו ומגלגל בו עיסת ישאל דאסור לכתחלה פמבואר בש"ע סי' שכ"ד דעת רמ"א והוא מת"ה ואיך לא היה פוצה פה שום א' מקדמאי שהי' שם והשכתי דנדאי נהגו פן ע"פ

הַקְדָּמוֹנִים וְכָל מְנַהֲגֵיהֶם ע"פ הָרוֹב הוּא מְנַהֵג וְתִיקוּן כִּי עֵינֵקֶר דִּין זֶה מְבֹאֵר בְּטוֹר בְּשֵׁם
הַר"פ שֶׁהוּא רַק חוֹמְרָא יְתִירָה וְרַמ"א חוֹשֵׁשׁ לָהּ לְכַתְּחֵלָה וְכִבֵּר גְּדוּלָה מְזוֹ כְּתַב הַדְרִישָׁה
וְהוֹבֵא ג"כ בַּש"כ ר"ס ש"ל בְּמִקוּמָא שֶׁהִנְשִׂים קוֹנוֹת בְּצַק מֵהַאֹפ' וְלוֹקְחִין מְמַנָּה חֵלָה
ש"ל טַעַם מְנַהֲגֵן לְכִי שֶׁדָּרְכֵן בְּכֹף כָּל עָרַב שְׂבֵת אִפִּי נְתִיב' מְעוֹת קוֹד' הַגְּלָגֶל מוֹת' פִּינּוֹן
דְּעַפּוֹ"ם יוֹדַע מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל וְאַדְעָתָי' דְּהִכִּי לָשׁ תְּחֵלָה וְדִינוֹ פְּאֵלוֹ נְתִיבּוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּמִתְנָ'
קוֹד' שֶׁגְּלָגֶל' עַכ"ל הַדְרִישׁ' וּבַש"כ נִפְל טַעוֹ קִצָּת בְּדַפּוֹס ע"ש וְאִם בְּכָל הָעֵיט' פְּסָקוֹ כֹּן
מַכ"ש בְּחֵתִיכּוֹ שְׂאוֹר שֶׁהוּא רַק חוֹמְרָא בְּעֵלְמָא גַם הַמְשָׂא בְּנִימִין מוֹד' לְהֵתִי מִטַע' זֶה
וְעִי"ל דְּגַם רַמ"א דְּאוֹס' לְכַתְּחֵל' הִינּוּ בְּלֵשׁ יִשְׂרָאֵל מִשָּׂא"כ בְּלֵשׁ ע"י עַפּוֹ"ם הָיִי פְּדִיעֵבַד
כַּמ"ש הַג"ה ש"ד בַּת"ח רִישׁ כָּלֶל ל"ה דְּבָר הַנְּעֻשָׂה בִּידֵי עַפּוֹ"ם הָיִי פְּדִיעֵבַד וְכ"פ בַּש"ע
סִי קַכ"ב סַעִי ו' בַּהַג"ה וְאִין לְפַקְפַק עַל הַמְנַהֵג נ"ל.

הַקְטָן יַעֲקֹב: סְלִיק שְׁבוֹת יַעֲקֹב מְלֵא וְי"ו שְׁנַת־מִשְׁכָּן אֶצֶל יַעֲקֹב מֵאַלְיָהּוּ שְׂיִבְשׁוֹר הַגְּאֹלָה
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוֹ אָמֵן